
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommersiel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommersIELT brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommersIELT formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegnengenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google- "vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

THE LIBRARY

Wilson Library

Hans Lerssen,

✓ ✓

**Professor Georg Sverdrups
Samlede Skrifter i Udgang.
Tredie Bind.**

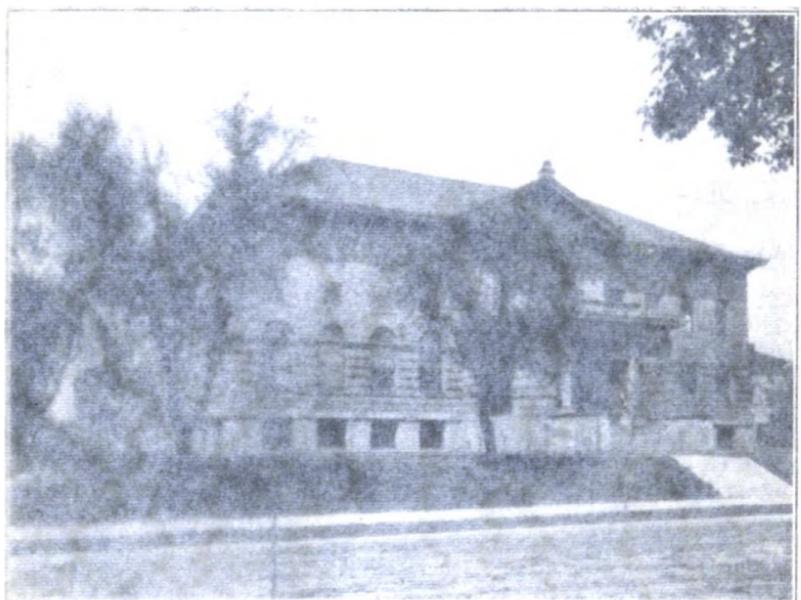
SMUL
EX
ECCS
• L 8
59x
1909
v. 3

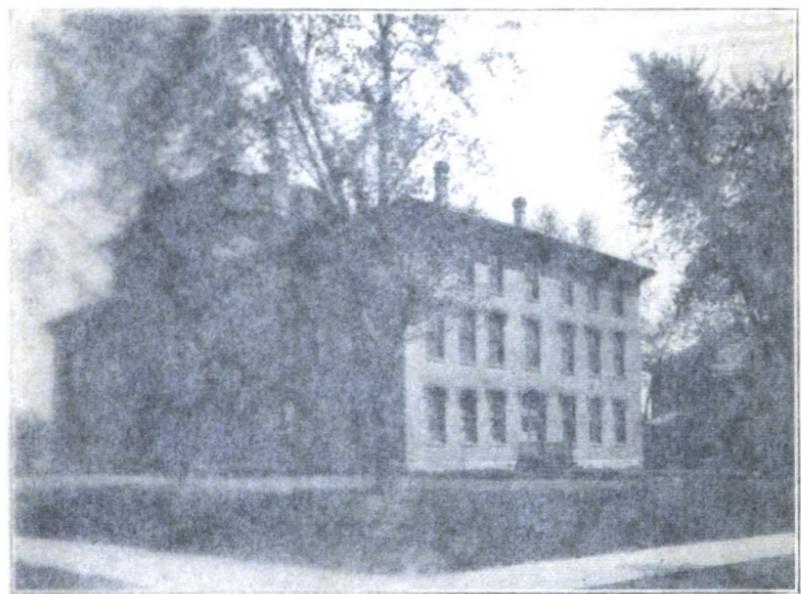
I Hovedkommisjon for Norge og Danmark hos
H. Aschehoug & Co's Forlag, (W. Nygaard)
Kristiania. København.

Aasburg Seminariums Hovedbygning.

Udantig. (Nu benyttet til Studenterbolig.)

Professor Georg Sverdrup:

Taler, Afhandlinger, Indberetninger osv.
vedrørende

Augsburg Seminarium og
Den lutherske frikirke.

Udgivne ved
Andreas Helland.

Minneapolis, Minn.
Frikirkenes Boghandels Forlag.
1910.

Entered according to Act of Congress, A. D. 1910
By

The Free Church Book Concern,

In the office of the Librarian of Congress, at Washington, D. C.

Forord.

Som nævnt i den for over et Aar siden udstedte Subscriptionsindbrydelse, var det tanken, at et Bind af Professor Sverdrups Samlede Skrifter i Udvælg fulde omhandle „Presteuddannelsen, og det specielt i Forbindelse med den Skole, hvor Forfatteren nedlagde sit lange og velsignede Virke.“ Eftersom Arbeidet med Ordningen af det overmaade righoldige Stof stred frem, blev det imidlertid klart, at adskilligt af det, som fra først af var ment at skulle tages med i dette Bind, næsten nødvendigvis maatte finde Plads i det Bind, der fulde omhandle Menigheden, dersom der ikke fulde sie et Brud paa Sammenhængen i flere af de der offentliggjorte Artikelsæt. Forfatteren betragtede jo ogsaa Presteuddannelsen som et overmaade vigtigt Led i Arbeidet for „at faa Menighed“.

Dette bevirkede, at Planen for nærværende Bind maatte forandres en Smule, hvorfaf Resultatet er, at det væsentlig dreier sig om Augsburg Seminarium og Den lutherske Frikirke. Som saadant er det mestendels af historisk Indhold, idet jeg har taget med et Uddrag af de Indberetninger Forfatteren har afgivet i Forbindelse med sit Arbeide for Skolen og Frikirken. Idet jeg henviser til, hvad der er udtalt nedenfor, Side 29, Anm., om de Udeladelser der er gjort, vil jeg her kun sige, at det har været min Hensigt og er mit Haab, at de offentliggjorte Uddrag af Indberetningerne skal være egnede og tilstrækkelige til at give den almindelige Læser et nogetlunde klart Billede af vedkommende Institutioner, medens den historisk-videnstabelige Student jo under enhver Omstændighed maa th til selve Silberne.

Ellers har jeg ogsaa her søgt at følge de Principer for Stoffets Behandling, som jeg har nedlagt i Forordet til første og andet Bind. Mange Personer og Forholde maatte i sin Tid nødvendigvis nævnes i Indberetninger og ellers, for at Stillingen kunde blive klar og overskuelig for dem der paa en eller anden Maade blev berørt deraf. Naar flere herhen hørende Udtalelser her er udeladt, medens de i en fremtidig norsk-amerikansk Kirkehistorie vistnok efter vil maatte finde Plads, da er det flest i Erhjendelsen

af, at ingen vilde være suarere end Forfatteren til at medgive, at „man skal stribe Fornærmeder i Sand, men Belgjerninger paa Metal“.

Som bekjendt døde Professor Sverdrup ud paa Morgenens den 3die Mai 1907. Han havde været paa Skolen Tirsdag, derimod ikke Onsdag og Torsdag. Torsdag Aften holdtes Skolens Afslutningsfest, der lededes af Professor Østvedal i Vestlyrerens Etcd. Det vil ogsaa erindres, at „Augsburgs Vedstefar“, Pastor Ole Paulson, var død lidt over en Uge iforveien. Efter Professor Sverdrups Død fandt man paa hans Bust et Ekhle Papir, beskrevet med Blant. Af Indholdet var det let at se, at det var et foreløbigt Udtaj til Tale ved Afslutningsfesten. I etpar forte Sætninger indeholder det, tør det vel siges, hele Professor Sverdrups Livshn. — I dette Bind, hvor der er samlet en Række Taler, holdt af ham ved forskellige Lejligheder, synes det passerende, at ogsaa denne hans sidste Tale — den han aldrig kom til at leve — skalde bli med. Der er Grund til at tro, at han ved disse faa, sienhnlig med sjælvende Haand strevne Ord „endnu taler, sjønt han er død.“

Med det håb, at nærværende Bind hos mange vil opfriske gamle, værdifulde Minder og hjelpe til en bedre Forstaelse og retsædiggere Bedømmelse af Augsburg Seminarium og Den lutherste Frikirke, sendes det ud paa sin Vandring.

Augsburg Seminarium, den 7de Mai 1910.

Andreas Helland.

Indhold.

(De med en * betegnede Stykker er Redaktionsartikler).

Første Del: Augsburg Seminariet.

Første Afsnit.

1. Augsburg Seminariet	2—6
2. Augsburg Seminariet og vort Folk i Amerika	7—14
3. Augsburgs Præsidenter	15—23
Ordet blev højt	16
Den frie Menighed	19
Missionen	20
Præstuddannelsen	21
Seier	22
4. Augsburg og den norske Kirke i Norge	24—28

Andet Afsnit.

Uddrag af Indberetningerne om Augsburg Seminariets Virksomhed i Aarene 1876

—1906	30—89
1. Af Indberetningen for Skoleaaret 1876—77	30
2. Af Indberetningen for Skoleaaret 1877—78	33
3. Af Indberetningen for Skoleaaret 1878—79	34
4. Af Indberetningen for Skoleaaret 1879—80	36
5. Af Indberetningen for Skoleaaret 1880—81	37
6. Af Indberetningen for Skoleaaret 1881—82	38
7. Af Indberetningen for Skoleaaret 1882—83	38
8. Af Indberetningen for Skoleaaret 1883—84	40
9. Af Indberetningen for Skoleaaret 1884—85	40

---

10. Af Indberetningen for Skoleaaret 1885—86.....	41
11. Af Indberetningen for Skoleaaret 1886—87.....	43
12. Af Indberetningen for Skoleaaret 1887—88.....	45
13. Af Indberetningen for Skoleaaret 1888—89.....	47
14. Af Indberetningen for Skoleaaret 1889—90.....	48
15. Af Indberetningen for Skoleaaret 1890—91.....	49
16. Af Indberetningen for Skoleaaret 1891—92.....	52
17. Af Indberetningen for Skoleaaret 1892—93.....	54
18. Af Indberetningen for Skoleaaret 1893—94.....	55
19. Af Indberetningen for Skoleaaret 1894—95.....	56
20. Af Indberetningen for Skoleaaret 1895—96.....	59
21. Af Indberetningen for Skoleaaret 1896—97.....	61
22. Af Indberetningen for Skoleaaret 1897—98.....	65
23. Af Indberetningen for Skoleaaret 1898—99.....	69
24. Af Indberetningen for Skoleaaret 1899—1900....	71
25. Af Indberetningen for Skoleaaret 1900—01.....	74
26. Af Indberetningen for Skoleaaret 1901—02.....	76
27. Af Indberetningen for Skoleaaret 1902—03.....	78
28. Af Indberetningen for Skoleaaret 1903—04.....	81
29. Af Indberetningen for Skoleaaret 1904—05.....	83
30. Af Indberetningen for Skoleaaret 1905—06	85

Tredie Afsnit.

1. Tale ved Bellomstfesten den 25de August 1874	91—92
2. Tale ved Augsburg Seminarius Indvi- else den 14de Juni 1875.....	93—97
3. Tale ved Skoleaarets Aflutning, 1880..98—102	
4. Tale ved Skoleaarets Aflutning	103—106
5. Tale ved Skoleaarets Aflutning, 1883..107—109	
6. Tale ved Skoleaarets Aflutning, 1884..110—114	
7. Tale ved Skoleaarets Aflutning, 1888..115—117	
8. Tale ved Skolens Aabning, 1891.....	118—121
9. Tale ved Skoleaarets Aflutning, 1894..122—124	
10. Tale ved Skoleaarets Aflutning, 1897..125—128	
11. Ungdomstiden	129—130
12. Vor Land	131—135
13. Herrnen opþsier den ringe	136—138
14. Studenterne og Missionen	139—141

15. Menighedens og den enkelte Kristens For-	
hold til sociale Reformer.....	142—147
16. Den lutherske Reformations Betydning	
i Nutiden	148—153
17. Luther og Bibelen .. .	154—157
18. Fra Trældom til Frihed .. .	158—162

Fjerde Afsnit.

1. *Janledning den første Fondsindsamling	
til Augsburg Seminarium, 1879—82	165—188
Et vigtigt Samfundsspørøgsmaal .. .	165
Er det værd saa meget?.....	168
Stolefondet .. .	172
Fornyet Arbeide .. .	175
Seminariet og Fondsindsamlingen .. .	177
Fondsindsamlingen og Menigheden .. .	181
Augsburg Seminarium og Menighederne .. .	185
2. Janledning den anden Fondsindsamling,	
1886—88 .. .	189—212
Augsburg Seminarium og Fondssagen .. .	189
Er det værd en Anstrengelse?.....	193
En Alvorssag .. .	195
En god Anledning .. .	197
Fondssagen .. .	199
Værsmødet og Fondssagen .. .	206
Hvad det gjælber .. .	208
En Alvorstund .. .	211

Femte Afsnit.

1. Humanismen og Presteuddannelsen .. .	214—225
Humanisternes Ufred .. .	214
Humanismens Princip .. .	217
Den humanistiske Forvælling og Sjælelivet.....	219
Humanismens Uførlighed .. .	222
2. Menighedsmæssig Presteuddannelse .. .	226—240
Vidt om Principerne .. .	231
Fritidselig Presteuddannelse .. .	234
Den kirkelige Nutidsopgave .. .	236
Vidt om Forfællen .. .	238
3. *Hør Augsburg gjort sin Gjerning?.....	241—245
Den ældste norske Prestestole .. .	243

Sjette Afsnit.

*Er Kristentroen en Præstesag? ..... 246—252

Anden Del: Den lutherske Frikirke.

Første Afsnit.

1. *Bør vi virke for at Jøsefs Skade kan lægges?	256—258
2. „Den lutherske Frikirke“.....	259—261
3. Om den lutherske Frikirkes „ledende Principer“	265—293
Menigheden	265
Menighedens Medlemmer	268
Menighedens Organisation	272
Menighedens Hård til at rense sig selv	276
Menighedens Selvstyre og Naadegavernes Brug	280
Den gjensidige Hjælp	284
Samfundsherredømme eller frit Samarbeide	287
Menighedens Missionspligt	290

Andet Afsnit.

1. Uddrag af Formandens Indberetninger til Augsburgs Venner og Den lutherske Frikirkes Møder, 1895—97	294—310
1. Af Indberetningen til Mødet af Augsburgs Venner mcr, 1895	294
2. Af Indberetningen til Mødet af Augsburgs Venner, 1896	300
3. Af Indberetningen til Den lutherske Frikirkes Årsmøde, 1897	304
2. Uddrag af Indberetningerne om Den lutherske Frikirkes Hedningemission i Aarrene 1898—1906	311—346
1. Af Indberetningen for Missionsaaret 1898—99	311
2. Af Indberetningen for Missionsaaret 1899—1900	317
3. Af Indberetningen for Missionsaaret 1900—1901	324
4. Af Indberetningen for Missionsaaret 1901—1902	330
5. Af Indberetningen for Missionsaaret 1902—1903	338
6. Af Indberetningen for Missionsaaret 1903—1904	336
7. Af Indberetningen for Missionsaaret 1904—1905—338	
8. Af Indberetningen for Missionsaaret 1905—1906	342

Tredje Afsnit.

1. *Fritirklen som	347—353
Er der Forsjel?	349
Er det Fremstridt?	350
Forbundet af frie Menigheder	352
2. Fritirklen og de „fri-fri“	354—357
3. Om Fritirkens Principer i Præfis	358—369
Om Fritirkens Præfis	358
Presterne og den frikirkeelige Præfis	361
Skal Menighedslemmere „praktisere“?	364
Fritirkens Teori og Præfis	367
4. *Det frikirkelige Standpunkt	370—379
Frikirkeligt Arbeide	370
Det frikirkelige Standpunkt	372
De to Veie	376
5. Frivillighed	380—383
Missionsjæng	381

første Del:
Augsburg Seminarium.

Første Afsnit.

[De fire Stykker, som er tagne med i dette Afsnit, vil — som det tør haabes — tjene til med en Gang at læste Lys over de forskjellige Udtalelser af Professor Sverdrup, som er samlet i dette Vindz første Del. De tilhører alle betydningsfulde Vendepunkter i Augsburg Seminariums Historie. Medens de to sidste fremholder Principer og Maal, peger de to første paa nogle af de praktiske Vanskeligheder, som Skolen har havt at hjæmpe med i Arbeidet for at virkeligjøre Principerne og at nå Malet.

Det første Stykke — Augsburg Seminarium — offentlig gjordes Høsten 1876, altsaa ganske fort Tid efter at Professor Sverdrup var blevet valgt til Skolens Bestyrer. Han har her lagt Presteskolens Vanskeligheder saavel som dens Forhaabninger frem for Folket netop paa et Tidspunkt, da den i Udbillingens Medfør var kommen ind i en Krise, der bl. a. bevirkede, at i Øabet af nogle Aar kun meget faa theologiske Kandidater fude ventes udsendte fra Skolen. — I det andet Stykke — Augsburg Seminarium og vort Folk i Amerika — har Forfatteren paapaget Skolens vanskelige og ansvarfulde Stilling som den første norsk lutherske Presteskole i Amerika. Hertil kom, at netop paa den Tid dette blev freget, var selve Seminariets Eksistens paa det alvorligste truet paa Grund af en meget trækkende og stadig voksende Gjeld. Samtidig hermed havde umadelige Græshoppesbærme fuldstændig ødelagt Grøden i de Strøg i Nordvesten, hvor Konferentsen havde sine fleste Menigheder og den betrængte Skole sine bedste Venner. Midt under dette — ved Konferentsens Årsmøde i Willmar, Minn., i 1877 — besluttede Samfundet at betale Seminariets Gjeld. Det er nærmest iansledning denne Gjeldsindsamling dette Stykke er freget. Som bekjendt blev Gjelden betalt i Øabet af et halvt Aars Tid, hvad der næst Guds Raade og de for det meste fattige Menigheders Velvilje skyldtes Professor Sven Østfelds energiske og maalbevidste Ledelse af Gjeldsindsamlingen. — Det tredie Stykke — Augsburgs Principer — er et Foredrag, afholdt ved Skolens Femogtyveaarsjubilæum den 10de Oktober 1894. Det var et af de vanskligste Tidspunkter i hele Skolens Historie, hvad ogsaa især Foredragets Slutning bærer tydelige Præg af. For dem som vil vide, hvad Forfatterens Syn var paa det Ar-

beide, han biede hele sin Livsraft, vil dette Foredrag være det fyldigste og klarest formede Svar. — Det fjerde Stikket — Augsburg og den norske Kirke i Norge — er en Tale som Forfatteren holdt ved den nye Skolebygnings Indvielse, Nyårsdag 1902. Denne Tale — saavel som ogsaa det under andet Afsnit meddelte Prudstikket af Forfatterens sidste Indberetning om Augsburg Seminariums Virksomhed (Skoleaaret 1905—1906) — vidner om, med hvilken levende Interesse han omfattede den norske Kirke, og hvor alvorligt dens sande Vel laa ham paa Hjerte. — Udg.]

I. Augsburg Seminariet.

[Kilde: Kvartal-Skrift. 2den Værgang, 1876. Side 99—104. —Udg.]

Amerika er ikke ganske uden Det blevet kaldt „den nye Verden“. Det er ialtfald vist, at det paa saa mange Maader og i saa vigtige Ting er forskjelligt fra Europa og „det gamle Land“, at det ikke er underligt, om mange som første Gang sætter sin God paa amerikansk Grund, føler en Lyst til at trække Hoden til sig igjen med det samme. Det er, som om de ikke følte sig rigtig trygge paa, at Mennesker virkelig for fuldt Alvor kunde bo og bygge i dette Land. Og mange bliver staaende saaledes sit hele Liv igjennem, indtil Døden gjør Ende paa en pinlig og forseilet Tilværelse. Andre stræber saa godt de formaar at glemme det gamle Land og lade, som om de var ganske hjemme i „den nye Verden“. De tager dens Stikket, saa godt de kan, de efterligner og mishandler dens Sprog, og deres Bestræbelses lykkes dem gjerne saavidt, at de bliver højest duelige i det som er det daarligste i Amerika, i det som er mest paa Overfladen, hvor Stummet altid flyder. Begge disse Slags Folk er til Ulkke for sig selv og for det Land, vi lever i. Videt er Tallet paa dem, som har Tro nok til at bygge med Freidighed i det nye Land, og Alvor nok til at sætte sig grundig ind i dets Forhold og Sprog. Men det ser dog ud til, at Tallet vokser, og at Fremtiden bliver lydere efterhvert.

Det er imidlertid ikke alene de enkelte Indvandrere, detgaard saaledes. Vore kirfelige Samfund er under de samme Vilkaar, og en opmærksom Tagtager har ikke vanskeligt for at se, hvorledes de dels staar halvt i Amerika og halvt i Norge uden at høre hjemme noget.

stedes, dels synker ned i en udbortes og latterlig Efterligning af amerikansk Politik uden tanke for den sande kirkelige Frihed.

Under disse for alle vanskelige tilstænde arbeider altsaa ogsaa Guds Kirke. Bisselig er det saa, at dens Tale er udgangen til Jordriges Grænser, og at den er sig selv lig overalt. Den behøver ikke at spørge efter Folkestik og Sprog og Land; thi den har sin egen Natur og sin egen Stik, som den har faaet af Gud selv, den har sit eget Sprog, hvormed den taler det evige Livs Ord til Menneskehjertet, hvor de end findes, den har et Fædreland, hvortil den lokker alle forlorne Sønner og Østre fra Verdens Fortabelse. Men alligevel, uagtet Kirken er saa almindelig og i denne Forstand sig selv lig overalt, saa ved vi jo alle, at den i det ydre har antaget og vil antage forskellige Former, saalænge den er her i Verden. Den har snart været over Staten, snart under Staten, den har været forbundet med Staten og løs fra Staten. Den har været Menighedskirke og Prestekirke, eftersom Frihed eller Hierarki har været dens Lod. Og naar vi ser efter i Historien, saa finder vi, at alle disse Kirkens ydre Ombevæslinger og Forandringer staar i nær Forbindelse med Folkene, i hvis Midte den har været, og Liderne som Gud har givet den. Og det vilde være saare urigtigt af os at tænke, at fordi vi fra „det gamle Land“ har med os den rette, usorfalskede Kristendom og den usoranderlige Kirkens Art, saa er det ogsaa i alle ydre Ting nødvendigt at efterligne den norske Statskirke. Vi lever i nye Forhold, og vi er nødt til at indrette os efter dem. Vi maa selv bygge vores Kirker, ingen twinger os dertil; vi maa selv vælge vores Prester, ingen sender os dem; vi maa selv uddanne vores Prester, ingen gjør det for os. Det er altsaa aabenbart, at vi paa mangfoldige Maader faar tage Sagen anderledes end i Norge. Og det er sikert, at vi i mange Henseender kunde og burde indrette os bedre end i Statskirken; thi vi er fri for de mange forskellige Hensyn, som Statskirken har at give Agt paa, og det er vor hellige Pligt at se hen til Kirkens Vel alene, og indrette os i enhver Henseende efter Guds Ord og Kirkens Natur.

Dette vedkommer nu ogsaa vort Seminarium. Det har bestandig, saalænge det har bestaaet, stræbt med Troskab og Omhu at bevare Fædrenes Tro og Kirkens almindelige Stik, og har aldrig tænkt, at det var nødvendigt at gjøre nogen magelsøs Opdæ-

g e l s e i nye Lærdomme, fordi vi var komne til et nyt Land. Det har været kronet med Belsignelse i denne sin Stræben indtil denne Dag. Og Konferencen vil altid have Grund til at takke Herren, fordi den første Bestyrer af Augsburg Seminariet, Prof. A. Ween-aas, ufravigelig fastholdt dette Grundlag under Spot og Haan og Modsigelse af dem, som vilde narre fremmede Lærdomme ind paa et trofylldigt Folk. Ligeledes har det været Augsburg Seminariets Vis ikke at være bange for at lære noget. Fra sin Begyndelse af har Seminariet bestandig stræbt efter Evne at svare til de nye Forhold, som det var sat i. Det har taget Hensyn til, at vores Menigheder er frie og at vi er i et nyt og fremmed Land. Derfor har de Prester, som er udgaaede fra det, aldrig faaet Navn af „Statsprester“; thi de havde en Uddannelse, som svarede til frie Menigheders Tarb og Trang. Og saa langt det har været muligt, har der været drevet med Undervisning i det engelske Sprog, fordi alle forstod, at en Mand her i Amerika ikke var mere end halvt dygtig til sin Gjerning, om ikke Landets Sprog var ham kjendt og kjært. Saa langt gif man for at hjælpe sig i denne Retning, da Seminariet endnu var ung og Samfundet lidet mægtigt, at Seminariet blev lagt i Minneapolis, fordi der var det amerikanske Universitet for Minnesota, af hvis Undervisning man haabede at drage Nutte. Og virkelig skyldes det denne Plan, at mange af vores nuværende Prester er duelige til baade at prædike og undervise paa engelsk. Nu har vi vor egen engelske Forberedelseskole, og vi haaber, at den vil vise sig tilstrækkelig.

Fremtiden maa bygges paa det Grundlag som er lagt, og som vi takker Gud for Tiden som gif, sætter vi vor faste Lid til ham for Tiden som kommer. Vi nærer den Forvisning, at Augsburg Seminariet altid skal bevares frit fra usund og ufristelig Lære og altid finde Livets Kilde i Gud og hans trofaste Ord. Ingen „ny“ Retning skal løkke os ud af den gode og trange Wei, hvorpaa en Presteskole for frie Menigheder maa gaa. Guds Ord øverst og inderst og Kirkens og Menighedens sande Tarb og Sjælens Frelse til Maal, saa er Lutherisk Skil, saa er Augsburgnavnets Menning. Lad os bestandig blive det tro!

Der er en Klage, som nu føres lydt over vort Seminariet, og vi siger med Rette. Det er nødvendigt at give den Ret, som har Ret. Der kommer for faa Prester fra Seminariet. Det er ganske sandt.

Folket siger: Medens vi havde en Professor og en lidet Skole, fik vi Prester, saa mange som vi behøvede. Nu har vi fire Professorer, en stor Skole, store Udgifter, hvad faar vi udaf det? Folket har Ret. Hvad er Grunden hertil, og naar og hvorledes kan det rettes? Narr-sagen er denne, at Samfundet har vokset hurtigere end Skolen. For nogle Aar siden havde Skolen en Stof af Elever, som alle var komne ind bestemte paa at blive Ordets Tjenere og gjennemtrængte af glø-dende Fver for Guds Rige. De gif Skolen igjennem i wider dens Trængselstid og modnedes hastig til Mænd i og med den. Deres Missionsiver og kristelige Sind bragte dem i levende Forbindelse med Menighederne, og de maatte ofte afbryde sine Studeringer, førend de ønskede det, for at gaa ud som Prester, hvor man saa ivrig begjærede dem. I Aaret 1874 blev ikke mindre end 7 Prester ud-sendte fra den lille Skole. Det var mere end det var godt for den. Den blev udtømt, og det var kun faa, som nu blev tilbage i Skolens theologiske Afdeling. Og det var nu ikke saa let straks at finde Folk, som paa en Gang kunde gaa ind i det theologiske Studium og fuldende det paa kort Tid. Hertil kom i 1875 Skolens Udvidelse efter den nye Plan og med de nye Professorer. Der skulde begyndes nedenfra, og der blev Adgang til at lære mere. Ingen kan forståe de unge i, at de gjerne vilde lære alt som var muligt at lære, at de som var mest lovende ogsaa ønskede at lære mest. Der maatte blive en Stansning, men den havde ikke haft meget at betyde, om ikke Sam-fundet havde vedblevet at vokse utroligt rasft. Men naar Samfun-det voksende, og der blev en lidet Stansning i Skolen, saa er det na-turligt, at de kom vel langt fra hinanden. Det er denne Banskelig-hed, som Skolen nu er utsat for, og det er med denne den nye Be-styrke har at kjæmpe. Det er her vi maa bede om Taalsmodighed. Thi det staar ikke i noget Menneskes Magt at faa Prester uddannede i en Haft. Der vil visseleg ogsaa nu gives os dem, hvis Kjærlighed til Herren og Sjælene overvinder alle Hindringer; Mænd som i en øldre og modnere Alder forlader alle Ting for at gaa ud og forkynde Livets Ord. Disse vil i kortere Tid kunne studere ved Seminariet og derfra udsendes, idet deres Livserfaring og Herrens Kald vil af-hjælpe den Mangel, som er i deres Kundskaber. Og om Menigh-e-derne med Trofæb vil adlyde Kristi Befaling om at bede Høstens Herre uddrive Arbeidere i sin Høst, saa vil Herren give os dem. Men

disse vil altid være Undtagelser og tilhøre Nødens Tider. Det er ikke den regelmæssige Maade, hvorpaa et Kirkesamfund faar sine Prester.

Vi ser derfor med Glæde hen til den Tid, da vor egen forberedende Skole vil give vort theologiske Seminar nye Elever. Det vil naturligt endnu tage sin Tid, men den som tror, haster ikke. Vort Samfund er ikke for den Dag idag alene, men for de Dage som kommer, for vores Børn efter os. Og hvad vi lader for, skal de tage i Arb. Om Herren bevarer vort Seminarium, og om en alvorlig Deltagelse derfor vedbliver i Menighederne, saa vil Tiden komme, da en jemt og rolig Tilgang af Prester vil glæde Samfundet og dets Menigheder.

Hertil kommer en anden Frugt af Seminariet, som allerede begynder at bøse sig. Det er nemlig i sin nye Form ikke til alene for Uddannelse af Prester, men ogsaa af oplyste Menighedslemmer. Mange som kommer ind paa Skolen har nemlig ikke bestemt Kald til at blive Ordets Forkydere. De erhverver sig en passende Dannelse og gaar ud igjen til sin sedvanlige Gjerning. Og Konferensen, som er Menighedssamfund, har Belsignelse af saadanne, hvis de gjennemtrænges af Herrens Land. Thi ikke Prester alene opbygger Guds Rige; men Landen bloæser hvor den vil, til Meddelelse af forskellige Raadegaver i Menigheden. Og hvor Jordbunden er bedst beredt, falder Sæden dybest.

Augsburg Seminariet har iaar mistet en theologisk Professor ved Professor Weenaas's Hjemreise, men Aarsmødet har valgt Professor Gjeldaker i hans Sted, og der er saaledes fremdeles fire theologiske Professorer. Der er mange baade i Amerika og Norge, som med spændt Opmerksomhed følger Augsburg Seminariet. Der er dem, hvis Forbønner for Seminariet daglig opstiger for Herrens Trone, der er dem som med Glæde vilde se dets Undergang. Det staar til vores trofaste Menigheder med kristeligt Avor og Midkjærhed at vaage over denne Skole og dens Fremtid. Thi Herrens Øie er ogsaa vendt paa Skolen, og han vil engang kræve Regnskab for, hvorledes vi agtede hans Gave.

2. Augsburg Seminarium og vort folk i Amerika.

[*Silde: Martal-Skrift. 3die Aargang, 1877. Side 137—145. — Udg.*]

Det tør anføres som en Sag, hvorom alle som med kristeligt Alvor betragter den norske Kirke i Amerika, er enige, at det Maal som lige fra den første Stund af har været tilstræbt, om end ikke altid med Bevidsthed, det har været en fri, levende Menighed, som paa én Gang bevarede den uforfalskede Lutheriske Tro og Lære fra Moderkirken i Norge og til samme Tid søgte at leve derefter. De statskirkelige Massemenigheder var med Rette ilde anset af de vakte i Norge, og herover har der været en dyb Trang hos dem, som i Sandhed elskede sin Frelser og sukkede over hans Bruds Jammer og Skam, til at sætte noget bedre istedet. Det er derfor den dybe Understrøm i Kirkestinden, og alle de voldsomme Brydninger, som den har forårsaget, finder deri sin rette Forklaring. Avisfeiden og Disputaterne, hvor personlige Videnskaber ofte lægger Fart til, er kun som Skum og Skvæt af en vældig Bevægelse, som i Dybet af Strømmen gaar stille og roligt fremad. Gud som selv har givet det Kristenliv, som findes baade i Norge og her, han har selv i dette frie Land beredt ligesom et Veie for denne Strøm, hvori den kan flyde; han har selv ledet den hid, at ikke dens Kraft skulde brydes for voldsmot mod de Hindringer, som den gamle Statskirke kunde sætte for et frit Menighedsliv, hvor ved Kristenslivet selv kunde komme i stor Fare. Det er det kirkelige Arbeide, hvortil den norske Kirke i Amerika er kaldet og styrret af Gud, og alt oprigtigt og alvorligt Arbeide af og i de norske Menigh-

heder her har i Herrens Haand tjent til at fremme dette Guds Formaal med os, medens Gud har styrret Modstand og Angreb saa, at ogsaa de har maattet tjene til mere og mere at vække det troende Folk til at se, hvad Herrens Vilje med os var.

Det har ikke altid staact lige klart for Bevidstheden, at det igrunden var om Menigheden og dens dyrebare Børnelærdom og dens Ret til at leve efter den der kjæmpedes. Men gjennem al U klarhed har der været en Ting, som har staact klart for de alvorligste og bedstie Mænd i vore Kirkejamsfund herover, og det er, at skulde vi blive vort Kald tro, skulde vi beholde Guds Ords rene og usorfalskede Prædiken og Sakramenternes rette Forvaltning iblandt os, saa maatte vi have en egen Presteskole. Der har i alle de lutherske Samfund været oprigtige Mænd, for hvem denne Hoveddag har staact klar som Dagen, at uden en Presteskole kunde Ordets Forkyndelse ikke vedblive hos os; og derom har dog alle oprigtige Kristne været enige, at det netop var derfor de arbeidede saa haardt og kjæmpede saa ivrigt, at bevare det rene Ord og de rene Sakramenter. Der har ogsaa været dem, om de end har været saa, som allerede længe har indseet, at den Presteskole som skulde uddanne Prester for vore frie Menigheder, maatte være anlagt af Menighederne, styrret af dem og arbeide midt iblandt dem. Prester for Frikirken kunde ikke vel uddannes af og i Statskirken. Norge har ogsaa kun sparsomt sendt Prester til Amerika, og mange af dem har været aldeles usikkede for Forholdene og forsøgt at lægge Hindringer for Menighedens Fremgang i Frihed. Andre har følt sin egen Mangel og har med desto større Zver arbeidet for egen Presteskole i den frie Kirke. Den ødelæste Kraft i vore Samfund har derfor været optaget af Bestræbelsen for at saa en Presteskole i stand i Amerika. I ethvert Samfund har denne Sag været dyrebar som Diestenen. Den har været udleet og spottet baade i Norge og Amerika; men alvorlige, troende Mænd har dog ikke ophørt med at arbeide for den med Tro og Vøn. De har med inderlig Længsel biet paa den Dag, da der kunde være beredt et Sted, hvor unge Mænd i Stilhed og Ro kunde ofre sig for Studiet af Guds Ord, hvor Gudsfrugt og Tro kunde have ligesom et Arnested, hvor Slden altid brændte. Og det skal siges til Ere for det norske Folk, at det paa mange Steder med storste Berevillighed har bidraget af sit surt erhvervede jordiske Gods til denne Sags Fremme. Der er ingen af

Samfundene, som med nogen Ret kan klage over Brangvillighed hos Folket, naar der har været Spørgsmål om Penge til disse Skoler.

Det er denne dybe og levende Trang, som har givet Den norske Synode Decorahskolen.*) Thi om det ikke fra først af havde været baade tænkt og sagt, at den skulde være en Presteskole, saa havde den aldrig faaet den Sympathi, som den fik. Det er den samme Trang, som atter og atter har givet Ellings Samfund (nu Hauges Synode) Kraft til at arbeide for en Presteskole.†) Det er denne Trang, som i Konferensen har frembragt Augsburg Seminarium.‡) — Konferensen er det yngste af de norske Kirkesamfund, og den har allerede derved en stor Opfordring til med den største Forsigtighed at undgaa de Misgreb, som altid følger med enhver Beghyndelse, og som har beredt de ældre Samfund mange smertelige Erfaringer. Og uagtet vi kun har saare lidet Kjendsskab til de andre Kirkesamfund, saa tror vi dog at turde udtales den Overbevisning, at Gud ved sin Førelse har ledet Konferensen til at tage et Standpunkt, som undgaar ialfald nogle af de Banskeligheder, som har sinket de andre Samfund

*) Luther College, Decorah, Ia. Oprettet i Aaret 1861 i Prestegaarden i Half Way Creek, Wis., med Professor Laurits Larsen som den første Lærer. Flyttedes til Decorah, Iowa, i 1862. Luther College har aldrig været Presteskole. — Den norske Synodes Presteskole, Luther Seminarium, oprettedes i 1876 i Madison, Wis., med Professorerne F. A. Schmidt og O. Asperheim som Lærere. Fra først af gjaldt Beslutningen, at det kun skulde være en Udbanelsesanstalt for „Præstelære“ (d. v. s. unge Mænd uden College- eller Latinsskoleudbannelse). To Aar senere tog man Stridet fuldt ud og udbivdede Skolen til en fuldstændig theologisk Læreanstalt. Luther Seminarium blev i 1888 flyttet til Robbinsdale, en af Minneapolis's Forstæder; men da Hovedbhgningen i 1895 nedbrændte, flyttedes det til Hamline, en Forstad mellem St. Paul og Minneapolis. — Udg.

†) Hauges Synodes Presteskole, Red Wing Seminariu, begyndte sin Virksomhed i Red Wing, Minn., i Aaret 1879 med Pastor J. Eistensen som Bestyrer og Professor i Theologi. Samfundet havde ogsaa før gjentagne Gange taget Strid til Oprettelse af en Presteskole; men af forskellige Aarsager var disse forsøg strandet. — Udg.

‡) Oprettet i 1869 i Marshall, Wis., med Professor — nu Probst — A. Weenaas som Skolens første Lærer og Bestyrer. I 1871 flyttedes Skolen til Minneapolis, Minn., hvor — taftet være nu afdøde Pastor Ole Paulsons utrættelige Anstrengelser — en efter Datidens Forholdes stor og tidsmæssig Bhgning (den vestre Fløj af den gamle Hovedbhgning) blev opført. — Udg.

i Arbeidet for en norsk Presteskole. Vi tror, at Konferensen med stor Sikkerhed har grebet og fastholdt den lutheriske Kirkes og vor Børne-lærdoms Lære om Hovedpunktet i vor Frelse, Retsfærdiggjørelsen af Troen alene. Vi tror ogsaa, at den er styrret ind i en dybere Erfjendelse af Menighedens Frihed og Ret efter Guds Ord end noget af de andre Samfund. Vi er tilbørlige til at antage, at det er disse to Hovedpunkter i alt Konferentsens Arbeide og Kamp, som har gjort, at den, uagtet den er den sidste, dog har været det første norske Kirkesamfund, som har faaet en norsk Presteskole. Derved er vi imidlertid komne i den store Vanfælighed igjen, at vi ikke har nogen tidligere Erfaring blandt Norskerne at lære af. Vi er næsten i enhver Retning henvisede til at prøve os frem. Det er derfor intet Under, om vi kun lidet har tilfredsstillet Kravene i vort eget Samfund og de overdrevne Forandringer, vore Modstandere har stillet til os. Vi har været nødt til at prøve os frem; men vi har maattet gjøre vores Forsøg under idelige Angreb af Fiender, som Bitterhed stundom har gjort skarpsindige nok til at finde Feil. Det har været en Stilling som Soldaters, der skal bygge en Skanse, men maa lære at mure midt i Fiendernes Augle-regn. Vi er derfor saare villige til at indrømme, at vor Presteskole langt fra har naaet nogen fyldig Udvikling. Alt hvad der ved Guds Maade er gjort, har været af det første Rydningsarbeides Art. Og de sedvanlige Besværligheder, som følger med enhver Begyndelse, har i særegen Grad fulgt os. Vi har havt Modstandere, som lige fra den første Stund har haanet og bekæmpet os. Vort Seminarium har i Norge mødt vitre Domme af Folk, hvem Den norske Synodes faste Presteorganisation forekom at være det eneste Vern mod Sekter og Tøilesløshed. Skolen var visstelig altfor lidet til at fortjene saa megen Opmerksomhed; men den er dog blevet forhadt af dem, som anser den norske Statskirke og dens Presteslab som den eneste gode Form for den lutheriske Kirke; af dem, som i Menighedens Selvstyre ser den egentlige Kirkesiende. — I Amerika har vor Skole mødt ikke alene Haan og Spot, fordi den var Konferents Skole, men fordi den var norsk (ikke høst). Saa vidt har man drevet det, at man endog i det „nationale Seminarium“ troede at have et Skjeldsord, som man siden forbedrede til „den nationale Læbskaus“, da det første ikke havde den tilsigtede Virkning. Vi har til Fiender ogsaa de sedvanlige Op-

Ihsningens Hadere, nemlig alle de som selv udrustede med nogle summerlige Kundskaber spekulerer i Folsets eller Menighedernes Uvidenhed. Vi har midt i vort Beghynderarbeide ogsaa haft Gjældens Besvær, som gjerne ogsaa hører til Nyhiggernes Vyrde. Vi figer ikke dette med nogen Slage; thi det var visseelig en nødvendig Lutringssild for vor Presteskole at gjennemgaa, og vi haaber at lære af det altammen og høste saadan Erfaring, som kan give os høiede Hjerter for Herrens Aashn og berede os til hans villige Nedskaber i det Dagverk, han har givet os. Men vi peger hen paa disse Banskeligheder, hvormed en Skole maa kjæmpe, naar den arbeider for at uddanne Guds Ord's Forkyndere for de frie Menigheder, for at ingen skal være for hastig i sin Dom og se med Foragt paa de ringe Beghyndelsers Dag.

Trods al denne Modstand og ved denne Modstand tror vi, at Gud er med os. Vi er fulde af den Forvisning, at Konferensen har sin Gjerning for Guds Rige, saa ringe og uanselig den end er. Vi tror, at hvad vi ovenfor har betegnet som den dybeste Trang og den ødestille Strømning i de norske Kirkesamfund, Arbeidet for i de frie Menigheder at bevare Guds rene, usorfalskede Ord ved en levende Prædiken af dertil velskikke og vel oplærte Prester, at denne Trang og dette Arbeide er fuldt saa kraftigt i Konferensen som i noget andet Samfund. Og vi nærer det Haab, at vor Skole vil kunne møde denne Trang og fremme dette Arbeide, hvis Menighederne vil vedblive at styre den og støtte den, lede den og bede for den i Troens Alvor og med Hjærlighedens arvaagne Øie. Den alvorlige Kamp, som Konferensen har optaget for Børnelærdommens Bevarelse og Menighedens fulde Udbvikling til Frihed, kræver med Nødvendighed en Presteskole i den samme Land. Det er umuligt, at dette Arbeide kan gaa fremad, om ikke Konferensens Prester opdrages af Konferensen og i Konferensen. Den indre Landens Enhed, som er absolut nødvendig for et Samfund, kan vi ikke vente at bevare, om ikke Presteuddannelsen bliver ledet i de frie Menigheders Land. Et Samfund som i sin Forsyning med Prester er henvist til at vie efter dem, som tilfældigvis kommer over fra det gamle Land, eller efter dem som ofte for slet Bindings Skyld trænger sig frem til Presteembedet, et saadant Samfund kan nok altid friste Livet til en Tid, men det kan aldrig gjøre noget enigt Arbeide, og det er utsat for de mest sørderrevende Bryd-

ninger, ejersom de forskjellige Personer støder mod hinanden, og de forskjellige Interesser frydser hinanden. Det er derfor om Samfundets Enhed og indre Samhold, det er fornemmelig om Samfundets Dygtighed til ved Guds Raade at udføre sin Gjerning i Kirken det gjælder, naar der spørges om at bevare Presteskolen og styre den i den rette Land.

Skal Konferentsens Arbeide virkelig fortsættes? Det er derfor det store Spørgsmaal, som vi beder enhver besvare for sig selv som en alvorlig Samvittighedsdag for Gud. Er det Meningen, at vi skal prøve ved Guds Land at opholde vor rene og rette Lutheriske Lære, at vi skal prøve at vidne om Omvendelse og Syndskorladelse, Liv og Salighed for arme Syndere, saaledes som vi har begyndt? Er det Meningen, at vi skal vedblive at arbeide for den frie, levende Menighed, saaledes som vi har begyndt? Er det Meningen, at vi skal søge at faa Renter af det Pund, som er betroet os? Eller skal vi stanse? Skal Spotterne beholde Ret og Menighedens Fiender juble over, at Guds Gjerning ikke sit Fremgang hos os? Skal vi paa Regnskabets store Dag møde frem og høre den retfærdige Dom: „Du onde og lade Ejener, du grob dit Pund i Jorden?“ — Der er neppe nogen, som ikke forførdes ved Tanken herpaa. Og den norske Kirke i Amerika har tilvisse lidt formeget og arbeidet formeget for at faa en Prestestole i stand, til at den rolig vilde se paa, at alt nu igjen maa give og lægges i Graven. Det er Synd at tage Livet af sig selv, med frit Forsæt at ødelægge det arme, jordiske Liv som vi har facet, og som hver Dag hænger i et Haar; mon det ikke er en større Synd at tage sit aandelige Liv og Guds Kald og lægge det i Graven og slusse Ligegyldighedens Dyd og de verdslige Bekymringer Sand derover, og faa til sidst vælte en stor Sten over Graven og sætte Ødens Segl herpaa? Vi ved, at det ikke er Menighedernes Ønske, at det skal gaa saaledes til.

Men er det muligt for os at bestaa i Kampen? Er ikke Fienderne for mange, er ikke Modstanden for tung? Gud har altid givet sin Kirke alle disse Modstandere. Der er ikke en af dem, som ikke er vel kjendt af alle dem, som før os har arbeidet i Kristi Samfund paa Herrens Bingaards Veredelse. Og Gud er mægtig til at beseire dem alle. Men der er en Hindring, som maa ryddes bort, om den

ikke skal ødelægge vort Arbeide, det er Gjælden.*). Gjæld maa i kortere eller længere Tid ødelægge ethvert Samfund, enhver Menighed, enhver Skole. Al Modstand udenfra kan berede os Trængsel og Ædningsel, Beskjæmmelse og Sønderknuselse, men den er ikke farlig for selve vor Bestaaen, om vi altid lader os drive nærmere Gud og dybere ind i vor Kaldsgjerning; men Gjæld er en Fare, som truer Livet i den forsædligste Grad. Det er Staaddenhed i Venene, hvis den er Merke paa, at vi selv er løbne og ligegyldige for vort hellige Kald. Den er Utroskabens store Merke, hvis den ikke mødes med den alvorligste Kraftanstrengelse. Og det ved vi alle, at ingen anden Fiende kan berede os Undergang og Fortabelse end vor egen Utroskab.

Konferentsens Arbeide kan ikke fortsættes med Gjæld, hvis Gud har givet os Tid og Anledning til at betale den. Samfundet kan nok bestaa en lidt Stund, men det kan ikke have nogen Velsignelse i sit Arbeide, og om kortere eller længere Tid maa det stanse. Det er denne Bevidsthed, som Åar for Åar er blevet mere og mere levende i Konferensen, og som nu har fremkaldt den Plan til Gjældens Afbetalning, som nu er i Gang og drives, Gud være Lovet, med stor Kraft i Menighederne. Konferensen har for fuldt Alvor stillet dette Spørgsmaal til sig selv: Skal vi vedblive, eller skal vi give op? Og nu vil det vise sig, om den har Fiender, som er i stand til at kaste den ned. Thi dersom Konferensen og dens Skole er udsat for allelags Fare og Besvær, saa at den neppe kan holde ud i Kampen, hvem er dens værste Fiende? Er det ikke den, som stjæler dens Kraft ved at suge dens Blod ud Draabe for Draabe ved den langsomt dræbende Gjæld? Hvis det Forsøg, som denne Gang er gjort, mislykkes, hvem vil bære Skylden for, at Skolen falder og Konferensen falder, uden den som med Ladhed og Uwillighed gift til det nødvendige Arbeide for at betale Gjælden? Dersom en Mand hører en tung Byrde og alle

*) Augsburg Seminarium var paa den Tid dette blev strevet i en Gjæld paa ca. \$14,000.00. Dette var en overmaade tung Byrde og en alvorlig Hindring for Arbeidet. Da Stolen endelig ved Konferentsens heltemodige Anstrengelser blev gjældsfri, reiste sig meget snart det Spørgsmaal: Hvað kan der gjøres for at bevare Seminariet fra atter at synke i Gjæld? Da besluttedes Oprettelsen af et Skolefond, hvorfra Kun Renterne skulle behæftes til Rærerløn. Der vil nedenfor under fjerde Afsnit blive meddelt en Række Artikler, som Professor Sverdrup stred i anledning Fondsindsamlingen og Skolens Pengesager overhovedet. — Ndg.

spaar hans snarlige Fal'd, hvo er Mandens værste Fiende uden den, som lægger den Sten paa Byrden, som knækker ham ned og lægger ham hjælpeløs paa Jorden. Og det er netop denne Sten, som nu vil lægges paa Konferentsen af dem, som er lige gyldige for Gjeldens Af-betaling. Vi tror ikke, at der er en eneste Mand i Konferentsen, som vil være denne Fiende. Vi har ikke endnu fundet nogen, som har sagt nei til Konferentsens Vøn til alle sine Medlemmer om at tage sin Del af Byrden og hjælpe til at fæste den af. Men vi kan ikke skjule for os selv, at Spørsgsmaalet om at vedblive Arbeidet eller op-give det denne Gang er stillet ligefrem og uden Omsvøb til hver Mand i vort Samfund. Vi har hidtil i Konferentsen hørt Presterne tale for Skolen og Professorerne tale for Skolen, denne Gang er det Folket, som maa tale — eller tie. Det er ikke Spørgsmaal, om Guds Gjerning i vort Folk skal stanses eller ikke; thi Gud har Bei alle Steder, og om vi befindes utro, saa gaar han os forbi og sender sit Ord og sit Kald til andre. Men Spørsgsmaalet er, om vi vil gaa, naar Herren falder os. Herren bøie vore Hjerter i Lydighed, saa at hele vort Samfund maatte svare: „Her er jeg, Herr, send mig!“

3. Augsburgs Principer.

[Kilde: Beretning om det andet Møde af Augsburgs Venner. 1894.
Side 25—35. Senere udkommet i Separataftryk. — Udg.]

Vort Folks kirkelige Opgabe i dette Land er stor og vanskelig. Det er Overgangen fra Statskirke til Frikirke. Forberedt har denne Overgang været i vort Folk allerede hjemme i det gamle Land gjennem det Xarhundrede, som netop holder paa at gaa ud. Siden 1796, da Herren opvalte sit dyrebare Redskab, Hans Nielsen Hauge, og sendte ham ud med Bækkeljens Raab gjennem hele Norges Folk og Land, fra Dal til Dal, fra Bygd til Bygd, og indtil denne Stund har der gaaet en Landens Luftning med aandelig Frihedslængsel gjennem vort Folk. Bækkeljen ved Hauge reiste Folket og valte det op af Søgne; i hine Dage gif det efter Herrens Ord, at Herren opreiser den ringe og nedslaaer den store og stolte. Og Bevægelsens Kraft visste sig i den Frugt, den assatte i den norske Hedningemission. Thi Bevægelsen som var valt af Gud ved hans Land og Kraft, kunde ikke stanse, førend den naaede ud til Jordens yderste Enden.

Og atter kom der ny Bækkelje, Lammers' eller Johnsons Bækkelje. Den greb mange Theologer og Prester og nærmede dem til Folket. Det saa lyst og haabefuldt ud i Norge; Folket havde en Besøgelsestid af Herren. De som saa den bevægede Tid fra 1850—1860 i Norge, maa endnu glæde sig ved de skjønne Minder om det kraftige Liv, som dengang rørte sig i By og Bygd. Det syntes at være en Frihedsvaar med Forjettelse om rig Høst.

Men Bevægelsen naaede ikke helt frem. Til den frie Menighed kom det ikke, Presterne foretrak at være kongelige Embedsmænd

fremfor at blive Menighedens Tjenere. De gif et lidet Stykke paa Frihedens Bei, men de stanjede, betenkte sig og gav op Friheden for den kongelige Embedsmands Værdighed. De kjendte ikke fuldt og helt Besøgelsens Tid.

Saa kom Straffen. Thi det gaar ikke ustraffet at høre Kaldet og ikke følge det, at se Beien og ikke gaa den. Og i Norge er der skeet sørgetlige Ting af den Grund. Bækkelsen havde valt Kamp og egget mange kjædelige Mennesker til Trods og Fritænkeri, og da de valte svigtede i Troskab mod Bækkelens Kald og ikke turde gaa helt frem til den frie Menigheds Maal, da tog Fritænkeriet et vældigt Tag om det norske Folks Hjerte og holder fast endda, fordi Folket ikke kjendte sin Besøgelsestid.

Udvandringen til vort frie Land er bestemt til at give den aandelige Frihedsbevægelse Luft og Bei! Saa mange kristne Mænd og Kvinder er her samlede i et Land, hvor Stengsler er brudt og Rum aabnet, at det ventes og kræves, at her skal Norges aandelige Liv bære sin fuldmodne Frugt i en fri Menighed. Derfor byggedes Augsburg, for at den norske Bække skulle have Bei og Virke i det nye Land, og for at Frihedsbevægelsen kunde naa frem til sit Maal, den frie Menighed. Og denne hellige Opgave gjør det til alvorsfuld Pligt at holde fast med urokkelig Troskab ved Augsburgs Principer; thi til disse Principer hører alt, som kan tjene den aandelige Friheds Sag i Guds Menighed paa Jorden. At svigte her vilde være at svigte vort Folks dyreste og helligste Interesser og at prøve at stanse Landens Virke paa dens Bei frem til fuldt Gjennembrud i vort Folks Liv.

Ordet blev Kjød.

Af al Magt blandt Mennesker er Religionens den sterkeste. Endog i Hedenkabet, hvis Guder ikke er Guder, men Afguder, opdigtede for — ligesom „Havens Træer“ — at skjule de skyldbetyngede Mennesker for den levende Gud, endog d e r er Frygten for Guderne den sterkeste Magt — sterkere end Nydelsesshygen, saa Hedningen ofte underkaster sig utrolige Savn og Smærter for sine Guders Skyld, sterkere end Gjerrigheden, saa Hedningen ofte ofrer sin Formue og sit Gods for sine Guders Skyld, sterkere endog end Moderkjærlig-

heden, saa Hedeningen ofrer sine egne Børn i Frygt og Rædsel for Gudernes Brede.

Intet Under dersor, om det altid gif saaledes i de hedense Religioner, at de hedense Prester tog Religionens Magt til Indtægt for sig og gjorde Folket til Slaver under sin Myndighed. Og hvad blev dersor de hedense Religioners Historie? Jo netop denne, at Presterne som nyttede Menneskenes Frygt og Gudernes Magt over Menneskenes Sind til sin Fordel og Øphøjelse, de undergravede netop derved Religionens Magt og Indflydelse. De vakte op en Modstand hos mange tænkende Mænd, som pegede paa den Fordel, som Presterne havde af Religionen, og med tilsyneladende Ret sagde: Religionen er kun Prestebedrag, opfundet og opspundet for Presternes Fordel. Og de hedense Religioner sank i Ruiner og blev Gjenstand for Folkets Foragt, fordi Religionens egne Ejendomme havde taget Religionens Magt til Nov.

Men sterkere end alt Hedenstab er Kristendommen. Den griber Hjerterne og scengler Sjælene med end større Kraft. Intet Under dersor, om der ogsaa indenfor Kristendommen har vist sig lignende Tilbøieligheder som indenfor Hedenstabet. Hele Romerkirkens dybe Tald bestaar netop deri, at den har buffet under for den store Fristelse at nytte den sonde Religions Magt i Egeninteressens Ejendomme og bruge den til Kirkens eller Presternes Fordel og til Folkets Trældom.

Og desværre, Faren og Fristelsen er ikke indskrænket bare til Katholiker og Papister. Samme Fare ligger ogsaa for os, og mange er de, som buffer under for den. Og deri ligger en af Grundene til det kraftigt udviklede Fritænkeri. Thi vistnok har dette sin Rod i Menneskehjertets ubændige Trods mod Herren, naar det figer i sin Stolthed: „Vi vil ikke, at denne skal herske over os“; men det finder dog ogsaa rigelig Næring netop i den Betragtning, at Presterne baade i Papedommet og i Statskirken har taget Kristendommen paa en saadan Maade til Indtægt for sig, at det er blevet let at indbilde sig selv og andre, at Kristendommen kun er Prestebedrag, opfundet for at hjælpe Presterne til Fordel og Magt.

Skal da Kristendommen falde paa samme Maade og ved samme Midler, som de hedense Religioner faldt? Skal Kirkens Misbrug af Religionens Magt tilintetgiøre Religionen selv og berøve arme

Menneskehjørter Kristi salige Maade og liflige Hjælp? Det være langtfra. Utter og etter skal Evangeliets Lys bryde frem gjennem Skyggerne, som fastes derover af Kirkens Misbrug; og det glade Budskab skal endnu sprænge Hjerternes Baand og sætte de plagede i Frihed. Det gjelder kun om, at Kristi hele, uorfalskede Evangelium faar øve sin frigjørende Magt.

Derfor er det i den store Brydning mellem Kristentro og Fri-tænkeri et af Augsburgs Principer at fremholde, at Kristendommen — Jesu Kristi Evangelium — er en Magt til Frihed, ikke til Trældom. Kristendommens Land, Evangeliets Land, Guds Land, er ikke en Trældoms Land etter til Frygt enten for Gud eller Mennesker; thi Kristus giver dem, som ham annammer, Magt til den høieste af al Frihed, Magt til at blive Guds Børn; han giver dem, som tror paa ham, den sønligje Udkaarelses Land, som driver Frygten ud og sætter Kjærligheden i Frygtens Sted.

Derfor staar i Augsburgs Segl Ordene fra Joh. Eb. 1, 14: **O r d e t b l e v R jø d;** thi det betyder, at Midleren mellem Gud og Mennesker er ikke en Prestekæste stigende op over Folket til Gud i Templer byggede med Hænder og ved Ceremonier udtænkte af Menneskeløgt; men Midleren er det guddommelige Ord og Evangelium, som er blevet Rjød i Mennesket Jesus Kristus. Og denne Midler er blevet en Maadestol ved Troen paa hans Blod, lige tilgjøengelig for hver Synder og Synderinde, som flyr til ham og hans Kors med sønderknust og hodsærdigt Hjerte. Der er intet opadstigende Hierarki af Prester, Helgener og Engle, hvorved Mennesker kan nærme sig til Gud; men Gud selv er stegen ned iblandt os og har i Kristus forligt Verden med sig. Og dersom Kristi Evangelium bliver en Magt til Frihed for arme, syndebundne, lovtrællende Sjæle, en Magt for troende Mennesker til at blive Guds frigjorte Børn, da blir der ogsaa af disse smaa og umhyndiges Mund beredt Herren en Magt, som Hjenden og Fritænkeren ikke kan staa sig imod. Faar Kristi Evangelium udføre sin egen frigjørende Gjerning, saa lever Kristendommen sit eiendommelige Liv trods al Modstand og al Forbitrelse; men skal Kristendommens Magt nythes til en fremmed Gjerning og opbygge Hierarkiets verdslige Storhed, saa vil Fritænkeriets Ørm gnave paa dens Rødder i Folkets Hjerter, og Evangeliet vil viistnok ikke dø, men dets frelsende Lys vil finne for nye Folkeslag, som bedre vil agte dets Værd.

Den frie Menighed.

Hvor Herrens Land er, der er Frihed. Evangeliet frembringer det frieste af alt frit, et Guds Barn. Det frembringer ogsaa det frie Samfund, Menigheden. Kristus organiserede ikke nogen Menighed; han samlede en Menighed af Disciple ved sit Ord, sin Gjerning, sit Liv. Menigheden er idetheletaget ikke blevet til ved Lov og Konstitution; den fødtes ved Landens Udgåelse; den støttes til Jesu Kristi levende Legeme ved hans egen Land, som tog Bolig i hans troendes Hjerter. Derfor er Menigheden ikke en Samling af Mennesker, som ved verdslig Magt eller overtroisk Frukt tvinges og drives til at op holde en forhadt Prestekaste; ei heller er Menigheden en Samling af ubidende og kanskje umoralske Mennesker, blandt hvilke Presterne skal være Lærere og Tugtemestere til at holde Folket i Abe og styrke den borgerlige Orden eller Fyrsternes Magt. Nei, den kristne Menighed er en Samling af frivillige Mennesker dragne sammen og forenede ved Herrens Land gjennem Herrens Ord og Sakramenter, ett Legeme med Herren, som lever i dem og de i ham, Guds Husfolk og Guds Bolig i Landen. Paa hvert Sted, hvor Guds Ord og Sakramenter samler Mennesker i Øvn og Paakaldelse, i Tro og Haab og Kjærlighed, der findes Guds Menighed, skjult og fordunklet paa mange Maader ved Kjødets Skrøbelighed, synlig og straalende ved Landens Bidnekraft. Daglig trænger den Syndernes Forladelse for sig selv, daglig toes den ogsaa ren i Kristi Blod, saa den er uden Pleth eller Rynke, daglig faar den Naade, saa den ogsaa kan være en Stad paa Vjerget, som ikke kan skjules. Om denne Samling af Mennesker gjælder det, at de alle skal være Arbeidere i Herrens Tinggaard, at de alle skal forkynde hans Øyder, som kaldte dem fra Mørket til sit underfulde Lys, at de alle skal være Prester og Konger for Gud, at de alle skal være Brødre, og ingen „naadig Herre“ have eller nøvnes. Og dog danner Guds Menighed ikke en uordnet Masse, men en taftfast Slagorden, hvor hver Mand og Kvinde har sin Plads og sin Gjerning. Thi de som alle har den samme Land, de har dog faaet forskjellige Naadegaver. I Landens frie Samfund har enhver faaet sin Gave til det, som er nyttigt. Der er Rum for alle, der er Arbeide for alle; men ikke alle har den samme Tjeneste. Og den som er et udvalgt Medstab til at føre mange Sjæle til Kristus og bringe

stor Vækelse og Bevægelse i stand blandt Folket, skal ikke foragte dem som i Kampens Stund ikke formaar andet end at holde Mose Arme oppe, ligesom Aron og Hur dengang Herren gav Israel Seier ved Mose Bøn. Og den som maa gjøre et ringe og i Menneskers Øine upaaagtet Arbeide, som kun i sit Hjertes Oprigtighed kan knæle ved sine smaa Børns Leie og lære dem at folde de smaa Hænder til barnlig Bøn, skal ikke misunde den, som sik en større Gjerning efter Menneskers Maal. Meget mere skal han eller hun priise sin Tjeneste; thi den som vil være stor iblandt eder, han skal være alles Tjener, og den højeste iblandt eder skal være som den ringeste.

Missionen.

„J skal være mine Vidner baade i Jerusalem og i det hele Judea og Samaria og indtil Jordens Ende.“

Er Guds Menighed saaledes Guds Gjerning paa Jorden, har da dette frie Samfund nok i sig selv? Nei, Guds Land er en Land, som driver til stedse høiere Maal. Guds Menighed er Guds Rige paa Jorden med en verdensomfattende Opgave. Menighedens Opgave rækker saa langt som Menneskeslegten, saa langt som Synden, saa langt som Døden, saa langt som Trældommen og Lidelsen, saa langt som der findes arme, fattige Menneskehjerter, i hvilke der er Rum for Jesus, og for hvem der er Rum hos Jesus. Saalangt som Guds Kjærlighed naar, saa langt skal Guds Evangelium lyde. Over en shndig, trælbunden, lidende Slegt skal Forsoningens Ord og Frihedens Budskab og det saliggjørende Evangelium lyde. Og dertil skal den frie Menighed være Redskab og Middel. Saadan er dens Bestemmelse. Guds Rige skal samle Folkene om Kristi Kors og om Lammettsrone; det er den frie Menigheds Kald. At erobre Verden for Kristus ved Evangeliets Ord og Kjærlighedens Magt, det er Opgaven; det er ogsaa Hjertets brændende Længsel, virket ved den Helligaand. Det er ingen Kasies Sag; det er ingen enkelt Stands Gjerning; det er Guds frie Folks store Verdensopgave, i hvilken derfor hvert eneste egte Menighedslem er delagtig. Guds Børn skal bede Høstens Herre uddrive Arbeidere i sin Høst. Den store, store Høst, hvor Hveden som samles, er de dyrefjæste Menneskjæle. Guds Menighed skal sende ud Missionærerne til den Gjerning, til hvilken Gud

har faldt dem. Alle skal være med, alle skal bede, alle skal arbeide for den hellige Sag. Derfor er det et af Augsburgs Principer, at Missionen er en Gren af Menighedslivet, ligesaa vigtig, ligesaa nærliggende, ligesaa nødvendig for at Guds Menighed skal faa sin Skiftelse iblandt os, som Prædiken og Gudstjeneste, som Bønnemøder og Husandagt.

Presteuuddannelsen.

I alt dette Liv og alt dette Arbeide skal Presterne være som Hjerte og Sjæl. Vi foragter ikke Presterne, som nogle falskfælighed siger; hvorledes skulle ellers Prestestolen være en Hovedsag for „den nye Retning“?*) Om det var muligt, skulle Presterne være fremmerst i Arbeide, fremmerst i Videlse, visest i Raad og raskest i Handling, naar det gjaldt Guds Riges Sag, Mønstre for Hjorden og Tjenere for Sjælene til deres evige Frelse. Deres Uddannelse skal svare hertil. Deres Kald er at tale Kristi Evangelium til Sjælene og at tilskylde, lede og styrke Guds Menighed i dens Arbeide og Kamp. Derfor er det Hovedsagen i deres Uddannelse, at de bliver saadanne Skriflærde, som Jesus omtaler, naar han siger: „En Skriflærde, som er opnået til Himmeriges Rige, er ligesom en Husbonde, der bærer frem af sit Forraad nye og gamle Ting.“ Af Skriftenes dybe og rene Skildefrakfører den rette theologiske Student og henter derfra den Inspiration, som bærer hans Livsgjerning, saa den altid gjennem alle de mange smaa og store Omvekslinger sigter mod det rette Maal: frelse Sjæle i Jesu Samfund og Rigets Udbredelse over al Jordens. Jesus gjorde sine Disciple til saadanne rette Skriflærde gjennem de tre Aar, han havde dem hos sig. Han talte sit Ord og gjorde sine Gjerninger for sine Disciple, saa at de kunde blive hans Vidner; han oplod Skrifterne for dem, saa deres Hjerter blev glødende og deres Mand Ihj og klar, og de lært at elske mere, jo mere de fik se ind i Guds Hjærligheds liflige Veie. Saaledes dygtiggjordes de første Missionærer og Prester, som gif ud og formaned i Kristi Sted: Vader eder forlig med Gud! Og ingen twiler om, at de var vel beredte og vel rustede til Hjernen. Hvorfor raser man da nu af Forbitrelse, fordi der er dem som tror, at saaledes som Jesus beredte sine Disciple til Apostelgjerningen, saaledes maa ogsaa nu Herrens Vidner

*) Om Betydningen af dette Udtryk, se Samlede Skrifter II, 18.—Udg.

og Ordets Ejendomme bereedes? Men lad dem rase, som vil have Presterne ophøjet ved Kastelcerdom; Augsburgs Princip er ialfald dette, at Guds Tanker er dybe nok, og Guds Ord er vidt og bredt nok til at fynde nogle Studieaar, og Aalandens Sverd er skarpt nok, saa det ikke trænger Hjælp af hedenst Lærdom og Visdom. Augsburgs Princip er dette, at den som skal være Vidne om Herrens Frelse, maa have erfaret den selv paa sit eget Hjerte. Kun ved levende Erfaring vindes den levende Overbevisning, som giver Forkyndelsen den rette hjertelige Klang og Tone. Og vi frygter ikke for, at en saadan Skrifstlærd skal blive ensformig og trættende i sin Forkyndelse, udnygtig til at „underholde“ sine Tilhørere. Eller har nogen hørt, at det daglige Brød bliver for ensformigt for den hungrige? Sandelig, om Guds Menighed skal møttes og Sjælene vederkvæges, saa sør det ikke paa anden Maade end ved Jesu Kristi Evangelium, hans Kors's Daarlighed. Derfor hører alt det med til Presteuddannelsen, som kan være en Hjælp til at trænge ind i Guds Ord, og alt er udelukket, som kun kan sløve Hjerte og Sind for Herrens levende Sandhed. Alt er nyttigt, som kan hjælpe til Indsigts i Herrens Ord og hans Frelsesplan, alt er sandeligt, som ikke bidrager dertil. Thi dette er Formalet for den prestelige Ejendom, at Sjælene kan fødes og næres med Guds Ord, saa hver enkelt troende og den hele Menighed kan vokse i Guds Søns Erfjendelse og naa frem til Kristi Hyldest voksnede Alder. At forlade sig paa Menneskevisdom i Prestegjerningen er dog kun at holde Kjød for sin Arm, og Guds Gjerning fremmes ikke derved. Derfor er det en bedst uddannet for Prestegjerningen, hvis Hjerte er mest gjennemtrængt af Guds Kjærlighed, og hvis Aaland er mest gjennemstraaled af Guds Aalands Lys. Og dertil skal Presteskolen bidrage ved at føre Eleverne hen til Guds Ords klare, friske Væld og lære dem, at det er bedre at øje af Kilden med levende Vand, end af Menneskevisdommens grumsede Brønde.

Seier.

Enhver Gudstanke som, øst fra Herrens Ord, baner sig Bei frem i Forkyndelsen og Menighedsarbeidet, er et Sædekorn, som ikke kan dø, før det bærer sin Frugt. Men det sør gjennem Videlser og Kamp. Det er Seirens Bei. Den Bonde som har det kostelige Sædekorn, i

hvilket er Brød og Næring for ham og hans, gjemmer det ikke forsiktig under skjermende Glas i sin lune Stue. Nei, dristig tager han det dyrebare Frø i sin Haand og kaster det i den sorte Jord, vis paa, at saaledes skal han faa rig Høst deraf. Saa er ogsaa Guds Vei med hvert aandeligt Sædeforn for hans Rige. Det maa i Jordens. Og naar hver Gudstanke, som baner sig Vei, mødes af Forfærdelse og Forbitrelse fra det gamle, som holder paa at falde, saa maa ogsaa denne uundgaaelige Modstand tjene Herrens Plan ved at slaa ned og lægge i Jordens det nye. Dybt graves Graven og høit fastes Jordens sammen over det nye, som Herren vil have fremmet; men i Herrens Time bryder den grønne Spire frem af den sorte Jord, og i sin Tid bærer Sædefornet mangfoldig Frugt. Derfor skal heller ikke Augsburgs Seier bestaa i at løstes til Ere og Hæder blandt Mennesker og af Mennesker; men deri skal dets Seier være, at det knuges og trænges og trykkes ned i Folket og Menigheden, saa det slaar sine Rødder saa dybt, at det ogsaa kan bære en mægtig Krone med vidtrækende Grene og mangfoldig Frugt.

Saa er vi nu da paa 25-Aarsdagen for Augsburg Seminariuim komme til en ny Baar med rivende og skjærende Videlsers Blogjern, med levende Sæd og med Forjættelse om ny Belsignalje. Bakker Høst har vi feet allerede; den nye Baar, som nu er kommen, lover ikke mindre ved Herrens Naade. Saar vi da nu Naade til at faa, skal det gaa efter Herrens Ord, at der er en som faar, og en anden som høster. Om vi ei lever Dagen, at vi faar se den næste Høst af den nye Smerternes Udsæd, i Guds Riges evige Dag skal det dog sandes, at de som faar med Graad, skal høste med Fryderaab. Amen.

4. Augsburg og den norske Kirke i Norge.

[Milde: Mindeblade om Indvielsen af Augsburg Seminariums nye Bygning. 1ste—3die Januar 1902. Udgivet af Augsburg Seminariums Fakultet. Side 51—55. — Udg.]

Naar vi her hos os taler om den norske Kirke i Norge, tænker vi ikke paa dens ciendommelige Skjævheder, som kommer af dens sorgelige Forbindelse med Staten. Vi tænker paa det kristelige Mandsliv, som rører sig i Folket, og som trods den statskirfelige Forvælling har magtet at udvikle sig friere og kraftigere, end nogen kunde voget at tro eller haabe for et hundrede Aar siden.

Det er just hundrede Aar, siden Gud sendte Bækkens Rinseveir over det norske Folk, som laa og sov i Synd og Last og samtidig drømte om Fred og ingen Fare, fordi Statskirken med Kirker og Præster, Høitider og Ceremonier sørgede for Religionen og Saligheden.

Gud havde kjærlige tanker med vort Folk; han saa til Folket i dets Nød, som var saa meget større, fordi den var saa lidet kjendt. Og han sendte en Mand, som udførte netop det Arbeide, som alene kunde hjælpe. Det var Hans Nielsen Haug, og hans Kald og Virke var dette at vidne om „det ene fornødne“ fra Bygd til Bygd, ja, fra Hus til Hus og næsten fra Mand til Mand udover hele Landet. Det var, som om hvert Menneske skulde maatte høre og hvert Hjerte fornemme, at Herren vilde have dem vækket op af Syndens Søvn og gjøre dem til nye Mennesker, Guds Børn og Brødre og Søstre i Herren.

Det var netop det, som trængtes. Aldeles forskjelligt fra den meget høitidelige og dog ganske døde Prædiken, som lød i Kirkerne —

rationalistiske Foredrag, hvis Sprog og Tankegang var lige ukjendt for Folket. De smaa Samlinger med den folkelige Tale om Hjerte-tilstande og Livsvilkaar gribne lige ud af Virkeligheden, de direkte personlige Henvendelser og Spørgsmål paa Tomandshaand var noget saa aldeles nyt og dog saa gribende og fatteligt, at der hver eneste Gang sattes Merker, som aldrig udslættedes.

Ingen større Belgjerning er nogensinde vederfaret det norske Folk end denne Hauges Virksomhed. Trods Sløvheden og Nacheden blandt Folket vakttes der ved Hauges virkelig Opmerksomhed for de aandelige Ting, Guds Lov og Dom, Guds Evangelium og Frelse, Sjælens Fortabelse eller Salighed. Hauges morsommelige Reiser i det dengang saa ubevisomme Land blev lidt efterhvert til et Net af lysende Traade, som omspændte saagodtsom hele Landet fra Lindesnes til Nordkap. Og Hauges Venner med deres indbyrdes Broderskab blev efterhaanden som en svag Begyndelse til en norsk Kirke i aandelig Forstand, et Samfund af dem, der havde „ett Hjerte og én Sjæl.“

Men der var ogsaa, som vi alle ved, en vældig Modstand mod denne Bevægelse. Og det er en Selvfølge, at Geistligheden gif i Spidsen for denne Modstand. Og saa dybt som Hauges Bækkelse står ind i Hjarterne paa norske Mænd og Kvinder, saa dybt senkede sig ogsaa Mistillid — begrundet og berettiget Mistillid — til Presterne i de vaktet Hjarter.

Der blev ingen synderlig Forandring i dette Forhold, indtil der femti Åar senere kom en ny Bækkelse inden den norske Kirke. Denne Gang udgik den fra Presteskolen og greb fornemmelig Theologerne. Professor Johnson var det fornemste Redskab, som Herren brugte til denne nye Bevægelse. Og ligesom der var inderlig Forstaaelse mellem Johnson og mange af Hauges Venner, saaledes lykkes det ogsaa paa nogle Steder ialtfald at forsone og udjevne de Modsætninger, som fandtes i Norge mellem de valte Lægfolk og Presterne.

Mægtigt bidrog hertil Arbeidet for Hedningemissionen, som, behyndt ved Lægfolk, efterhaandeh blev anerkjendt af saagodtsom alle yngre Prester i Norge og saaledes blev et Mødested for dem, som ellers efter gammel Skik stod hinanden saa fjernt. Og desværre, de vedblev ogsaa at staa hinanden fjernt paa de andre Felter. Det kunde ikke godt undgaaes. Sætte alene var de skilte i det daglige,

felskabelige Liv; men ogsaa i det kirkelige Arbeide hjemme blev de staende fjernt fra hinanden. Der var jo ingen Menighed, og de vakte Prester betragtede de statskirkelige Kommuner som en Missionssmark, over hvilken de selv var høit ophøjet, og som de skulde bearbeide og kristne saa meget de formaede, indtil de om kortere eller længere Tid blev „forslyttet“ til et „bedre Land“.

En høriglig Kløft, et Misforhold som ikke kom af ond Vilje, men som selve Forholdene førte med sig, og som kun ganske faa Prester i Norge forstod at overvinde.

Ser er det Augsburgs Land og Opgave i Forhold til den norske Kirke i Norge kommer ind. Mon det skal befindes tro?

* * *

Mange Sønner og Østre har Norge udsendt til Amerika. Det er ganske berettiget, om nogen vil spørge: Faar det noget tilbage?

Sikkerlig er der mange her idag, som kan vidne og sige: Ogsaa paa den norske Kirke i Norge har vi tænkt, naar vi byggede Augsburg.

Den første norske Presteskole i Amerika var bygget med det bestemte Maal for Øie at være et Arnested for det kristelige Liv, som Gud havde valgt ved sin Land i det gamle Land. For at være med og bevare Arven, ikke i Strin og Kister, men i Land og Sandhed, i Sjæl og Hjerte, derfor reistes Augsburg fra Begyndelsen af.

Og ikke det alene. Augsburg har det Land at give Renter tilbage til Fædrelandet af det Land, vi sit med os derfra.

Er der noget, som trænges? Og kan den fattige have nogen Gave at bringe den rige?

Ser i det frie Land, i det store bølgende Folkehav skulde vel gammel Klassenforskel og Kasteforskel forsvinde og begraves.

Men her var ogsaa en Anledning som aldrig nogensinde i det norske Kirkelivs Historie til at gjøre en ny Begyndelse, om Herren dertil vilde give Land og Maade. Og Gud vil give sine Øsrn, hvad de beder om.

Der var Ruiner at gjenopbygge, der var en falden Stad at gjenreise. Thi i Statskirken laa Gjørderne nede, og Murene var forsvundne om Guds Menighed. Den var lagt ud til Missionssmark, og dens Ret og Frihed var borte.

Derfor gjaldt det om en stor „Forenings sag“ inden hele vort Kirkefolk. Det egentlige Hovedspørgsmaal var om Menighedens Gjerning, saa der efter kunde blive ret Skikkelse paa Guds Folk og Forsamling iblandt os.

Her ligger altsaa derfor en Opgave at løse for Presteskolen blandt Nordmændene i Amerika. Og løses den ret, turde Løsningen blive til Velsignelse for os selv og for den norske Kirke i vort gamle Fædreland.

En Presteuddannelse, som gjør Alvor af at søge at faa frem Jesu Billede og Vandelen i hans Efterfølgelse, er vel netop det, som trænges. Thi dersom hver Prest bliver en Jesu Efterfølger, som ikke frygter for hans Fodspor, saa blir han vel ogsaa til en ret Menighedens Tjener. Jesu Tjeneste bestaar deri, at han giver sit Liv for Slegten, saa han bliver Hvedekornet, som falder i Jorden og dør for at vokse op og bære mangfoldig Frugt. Og den er Jesu rette Efterfølger, som ikke frygter for at lægge alle sine Evner og Kræfter ind i sit Arbeide for Menigheden. Da tjener han ogsaa Menigheden, ikke som en leiet Mand, for Venge og verdslig Betaling, men som det frivillige Offer, der giver sig selv og alt sit, for at andres Vel skal fremmes.

Da kan Guds Menighed gro og trives; uden dette vantrives den. Da blir der Livs- og Landssamfund mellem Prest og Lægfolk; da forenes de i én Land til Jesu Kristi Legeme, som er Menigheden.

Den statskirkelige Presteuddannelse søger altid at fjerne Presten fra Lægfolkets; da kan der ingen Menighed blive. Den frikirkelige Presteuddannelse søger at lede til et virkelig Landens og Livets Samfund mellem Presten og de troende. Og blir der Samfund i Liv, saa blir der Samfund i Arbeide. Og Menigheden blir en Samling af Arbeidere, blandt hvilke Presten er som en Ansører, fordi han er saaledes stillet, at han kan bruge al sin Tid i det fælles Arbeide for Guds Riges Sag paa Jorden.

I vort gamle Fædreland er der mange troende Mænd og Kvinder, som længes efter en saadan ret, bibelsk og aandelig Lægedom af den store Skade, som det norske Kirkeliv lider under. En virkelig fri Menighed, hvor alle arbeider sammen i Landens Endrægtighed for det ene og samme Maal, hvor der ikke mere er Modsatning mel-

Iem Prester og Lægfolk, men en arbeidende og missionerende Menighed.

Kan vi bidrage noget til at fremme denne Sag? Ja, dersom vi vil blive smaa nok til at prøve ikke med vor Kraft, men ved Guds Land.

Faar Herren bruge os i sin Tjeneste, saa han hylde os med sin opofrende Kjærlighed, saa vi virkelig smelter sammen til et aandeligt Broderskab, og Modsætningerne udjevnes i Helligaandens Blod og Lue, saa Menigheden gjenreises, saa kan den fattige dog tjene den rige, og den lille blive til Gavn for den store.

Dersor byggedes Augsburg fra Begyndelsen; dersor bygges det fremdeles. Dertil vies ogsaa den nye Bygning idag til et Landslivets og Kjærlighedens Arnested, hvorfra Frugt kan komme for vort Folk paa begge Sider af Havet.

Andet Afsnit.

[Professor Sverdrup var Bestyrer for Augsburg Seminarium i 31 Åar, fra 1876 til 1907. Som saadan afgav han hvert Åar en Indberetning om Stolens Drift. Der findes ialt 30 saadanne Indberetninger, da han ved Døben blev bortfaldt fra Arbeidet. Dagen efter at det 31te Stoleåar under hans Ledelse var afsluttet, og førend han havde faaet Tid til at skrive Indberetningen for dette Åar. — Nedenfor er gjengivet Uddrag af alle disse Indberetninger. Det var fra først af Tanken at gjengive dem in extenso; men denne Plan blev ved nærmere Overveielse opgivet. Alt det rutinemæssige, om Undervisningsfag, Lærerkräfter, Elefantal, Eksamens, Helsbredstilstand osv. er udeladt. Meget af dette vilde være af Værdning at tage med, dersom det var en Augsburg Seminariums Historie, som her skulle skrives. I nærværende Verk er det imidlertid kun om at gjøre at drage frem igjen Forfatterens Udtalelser om Presteuddannelsen og Augsburg Seminariums Stilling i denne for Menigheden saa overmaade vigtige Sag. — Det aller meste af det som vedgaar enkelte Personer er med Flid udeladt, og kun saadan taget med som enten viser de førstnævnte Vanskeligheder Stolen har haft at hjæmpe med, eller de Skridt som er taget, dels for at erstatte de lidte Tab, dels for at kunne følge med Udbillingen og møde de nye og voldsende Krab, som stilledes til Stolen. De her meddelte Uddrag er naturligvis Cita-ter, ikke „Sammenarbeidelser“. Ved en Række Tankestreg er anhøjet, hvor Dele af Indberetningerne er udeladt. — Udg.]

Uddrag af Indberetningerne om Augsburg Seminariums Virksomhed i Aarene 1876—1906.

I. Af Indberetningen for Skoleaaret 1876—77.

[Beretning og Konferencens 8de Årsmøde, 1877, Side 51 flg.]

Her Guds Ord, det bestaar til evig Tid, men alt Kjød er Græs, og al dets Herlighed som Mårkens Blomst; ja sandelig, Folket er Græs." Sålt det rafsløse Verdensarbeide, som drives rundt om os med tilshneladende utrættelig Kraft og med Babelstanke inderst inde paa Hjertedybet, med dette Babelsmaal for Øie: „Jeg vil stige op over Skernes Toppe, jeg vil være den høieste lig," i al denne ustanlige Higen er der fra første Stund Forkrænkelighedens og Raadhedens Spire. Det bærer Døden i sig, og i sin Tid visner det som Græset, og det falder af som Blomsten. Hvor stort end Mennesker vil bygge, hvor høit de end vil reise sin Trone, hvor vidt de end vil udstrække sit Scepter, saa kan Menneskemagt og Menneskelløgt dog aldri naa til det Rige, som har Grundvold og som ikke rottes i Evigheders Evighed.

Men, medens Kjødet forgjøves stræber at bygge et evigt Rige ved sin egen Magt, er der en anden Kraft, som bestaar til evig Tid; det er Guds Ord, som lever og bliver. Igaar og idag og til evig Tid det samme, har Forkrænkelighed og Forgiængelighed ingen Magt over det, og naar Kjødets prægtige Blomster er vijsnede, saa er Ordet lige fristt og lige levende, lige rigt og lige kraftigt som fra Begyndelsen. Thi Guds Ord er Guds egen evige Søn, som havde Herligheden, før Verdens Grundvold blev lagt, og hvis Herlighed vi engang skal prisere, naar en ny Himmel og en ny Jord har afløst den gamle, saa at alt er blevet nyt. Men dette er Underet, som gav det evige Rige iblandt os arme, forkrænkelige Menneskebørn, at Ørde et blev Kjød. Thi nu er der givet dem, som tror paa Sønnens Navn, Magt til at blive Guds Børn, og saaledes er det muligt, at alt Kjød som er Græs, kunde blive delagtigt i det evige

Rige, som Gud har beredt os, før Verden blev ståbt. Det er mod dette evige Rige vi stræber hen, og det er mod dette Maal, Augsburg Seminariums arbeider, thi Riget som er grundlagt ved Ordet, det skal ogsaa opholdes og bevares ved Ordet. Den enfoldige Evangelieforklyndelse, den skal bringe Sønnens Navn indtil Jordens Ender, og hans Rige skal derigennem daglig komme til alle dem, som oplader Hjerterne for den Helligaand, indtil den Dag op-rinder, da Riget skal komme i Hærlighed.

Ingæ Gjerning er dersor saa dyrebar for den kristne Kirke som den at udsende sine Bidner til at bære det glade Budskab til dem, som sidder i Mørke og Dødens Skugger, ingen Gjerning er saa liflig som den at udskifte de ilende Fredsbud over Bjergene for at forklynde Fred for fjern og nær, ingen Glæde er saa stor for Menigheden, som at Herrens Ord rigeligen forklyndes med Aands og Krafts Be-visning. Og vort Seminarium, som skalde være en Guds Ords Skole, hvor kristelige Ynglingers Troesliv skalde fordybes gjennem dagligt Studium af Herrens levende Ord, for at de siden som gode Skriftsloge kunde fremtage af sit gode Forraad gammelt og nyt, vor Presteskole er og bliver vort Samfunds Lyst og Fryd i dets Trængsel. Det er Samfundets Selvopholdelse, og hvert Samfund som ikke vil eller ikke kan have en Skole, hvis Maal er Guds Ords Udbredelse, kan aldrig udføre sit Arbeide for Guds Rige med Kraft og dersor heller aldrig blive bestaaende. Konferensen har begyndt det Arbeide, som alene kan give den Udholdenhed og Fremgang, fordi dette Arbeide med Ordet og for Ordet er Samfundets egen Næring og Styrke. Dersor naar vi gjør det gode, da lad os ikke blive trætte; men dersom vi trættes, da lad os etter gaa til Ordet, som giver den trætte megen Styrke, og Ordet skal fornye vores Kræfter som Ørnens. Lad Konferensen stræbe at bevare Skolen, og Skolen vil bevare den.

Vor Skoles ciendommelige Art danner ogsaa Skillemerket mellem os og de øvrige norske lutheriske Kirkesamfund i dette Land. Konferensen fjendes derpaa, at den har „det nationale Seminarium.“*) Det er vort Seminariums Merke: „Ordet blev Kjød“, og

*) Et i sin Tid af Konferencens Modstandere benyttet Udtryk, der skalde betegne deres Anseagt for Augsburg Seminariums, der dengang var den eneste norske lutheriske Presteskole i Amerika. Se ogsaa ovenfor, Side 10. — Udg.

det betyder først og fremst dette, at Guds Ord er os alt, og al Mennekesmagt er intet. Vi regner ikke ud, at vort Samfund skal kunne trives ved nogen Slags Politik. Vi tror ikke, at enten den rene Lære eller det rene Liv skal samle enten det norske Folk eller de norske kristne i vort Samfund; men vi tror dette, at Guds Ord skal samle paa ethvert Sted, hvor det prædikes purt og rent paa Folkets Sprog, en Menighed af dem som hører det; og vi ved, at Herren gjennem Ordet vil frølse dem som tror. Og derfor stiller vi os roligt i Midten, og i Herrens Tro opholder vi vor Skole, visse paa at hvis Samfundet bliver tro mod den, og den bliver tro mod Samfundet, saa skal Guds Ord have Fremgang og Lyset ikke flyttes fra os.

Det ottende Skoleaar for Augsburg Seminarium har paa mange Maader været et vanskeligt og tungt Aar, men Gud har ogsaa forunderlig holdt sin Haand over os.

[Professor Sverdrup greb i denne sin første Indberetning Anledningen til at anbefale Oprættelsen af Folkehøjskoler rundt omkring i Menighederne. Tanken hermed var den, at disse Skoler baade skulle hjælpe til at give de unge Falmindelighed en god Almendannelse paa kristeligt Grundlag, og tillige at de skulle danne et Overgangsled fra Almuestolen til Seminariets forberedende Afdeling. Det er denne Sag, de følgende Udtalelser gjælder. — Ndg.]

Der er ingen Sag, som just nu trænger mere Opmerksomhed end denne. Vort Folk maa tage sin Plads ligeoverfor Katholicismen og Pengearistokratiet, det maa lægge et alvorligt Arbeide mod de Drøme, som gnaver paa Frihedstræts Rødder, og den bedste Modvegt vil være en kraftig og aandelig Folkeoplysning i protestantisk Land. Jeg tror, at hvis disse Folkehøjskoler sikrer en passende Indretning og blev ledet af duelige Mænd, saa vilde der være gjort et stort Fremskridt ikke alene for Folkeoplysningen, men ogsaa for Folkefriheden, og ikke alene for den politiske Uafhængighed, men ogsaa for en kraftig Indvirkning af det norske Element paa den amerikanse Udvifling. Jeg tror, at disse Folkehøjskoler bør drives paa en lignende Maade som de norske Folkehøjskoler, at deres Kursus bør være to-aarigt, og at hvis det er for kostbart at optage nye Elever hvert Aar, saa bør man kun optage Elever hvert andet Aar. Der vilde da ikke behøves mere end én Lærer, Skolen vilde hvert andet Aar afflutte et

Kursus, og der vilde derved være Adgang til at begynde næste Kursus paa et andet Sted, om det fandtes hensigtsmæssigt. Der vil da ogsaa være Adgang til hvertandet Åar at bytte Lærer uden nogen synnerlig Skade for Skolen. Og det anser jeg ganske nødvendigt, at disse Lærerposter ikke bliver et fast Embede, men at de helst er Arbeide for dem, som har gjennemgaaet Græskafdelingen og derpaa i nogle Åar beskjæftiger sig med Lærergjerningen, inden de begynder at studere Theologi, eller for theologiske Kandidater, inden de gaar ind i Presteembedet. Derved vil vore Theologer blive mere modne for Livet og Embedet, og Folkehøjskolen blive drevet af unge, livsfriske Folk, som maatte have Ungdommens fulde Begeistring for Folket og dets Fremtid. Det er min faste Overbevisning, at en saadan Plan vil være baade praktisk udførlig og aandelig gavnlig. Derved vil Seminariets Klasseantal funne formindskes, og de overordentlig kostbare Lærerkraæfter, som findes der, kunne bruges til den høiere Undervisning.*)

---

2. Af Indberetningen for Skoleaaret 1877—78.

[Beretning om Konferentsens 9de Årsmøde, 1878, Side 52 flg.]

„Den som agter paa Bind, saar ikke, og den som jer paa Skyerne høster ikke. Saa din Sæd om Morgenens, og lad ikke din Haand hvile om Aftenen; thi du ved ikke, hvad der vil lykkes, dette eller hint, eller om begge Dele bliver gode.“ (Præd. 11, 4. 6). Dersom vort Samfund og vor Skole skulde agte paa de mange Veir, som blæser under Himmelens, og tage Hensyn til alle de løse Domme, som fældes over vort Arbeide, saa vilde vi neppe faa noget alvorligt Arbeide gjort. Vi lever under saadanne Forhold, at Uforstand og Partisind uafbrudt fører det store Ord og med megen Larm og Støj søger at hindre dem som arbeider, i deres Gjerning, fordi det jevne og trofaste Arbeide er dem en Torn i Diet. De smaa Partihøvdinge og de korthynte Egocister frygter nemlig, at deres Indflydelse skal svækkes i samme Forhold, som en rolig og

*.) Årsmødet tilstemedt Bestyrerens Udtalelser om Høststolesagen og nedsatte ogsaa en Komite til at forberede den; men Planen kom aldrig til praktisk Udførelse. — Udg.

klar Overbevisning og en levende Kjærlighed til Sandhed og Ret fremmes og vokser. Særlig er det vort Seminariums Skjæbne at være Gjenstand for bittert Håd af alle dem, som gjerne saa Folket nedsynke i Bankundighed og fønderives af Partier, naar de selv derved funde vindue en Smule Magt eller forfængelig Ere. Derfor er der fuldt op af Skyer og Wind rundt omkring os; men ved Herrens Maade vil vi trodse dem alle og ved Aften og Morgen udstrø Sæden, visse paa at det er Herren, som giver Høst i sin Tid. Os er det givet at saa og plante og vande, men Herren er den, som raader over Solskin og Regn over den spirende Sæd; og til ham opløster vi vores Pine; thi fra ham kommer vor Hjælp.

Ogsaa i det nu forgangne Skoleaar, Augsburg Seminariums uende, har Skolen trods Wind og Skyer dog funnet arbeide jævnere og fastere end nogensinde før. Roligt og stille har Arbeidet gaaet fra Dag til Dag, og det er vor faste Forvisning, at Herren har givet Velst til det, som blev udsaaet. Har Arbeidet mange Gange været tungt, saa har vi dog haft rig Opmuntring i Elevernes rolige Fremgang og ved Folkets hjertelige Deltagelse for Gjerningen, som iaar særlig har vist sig ved Gjældens Betaling, hvorved baade mange Bekymringer og meget Arbeide er blevet borttaget.

3. Af Indberetningen for Skoleaaret 1878—79.

[Beretning om Konferentsens 10de Åarsmøde, 1879, Side 30 flg.]

„Den lille skal vorde til Tusinde, og den ringe til et vældigt Folk; jeg, Herren, vil lade det hastig ske i sin Tid.“ (Ef. 60, 22). Med underlig Ndmhgelse og Skam over vor Uværdighed og vor Utroskab maa vi til Herrens Prism bekjende, at denne store Forjættelse ogsaa daglig bliver opfyldt paa vort dyrebare Seminarium. Er det end uundgæligt, at et Virke for sand Oplysning og virkelig Gudsrekjendelse bliver angrebet med allelags Vaaben af Mørkets Fyrste, saa er dog Herren den sterkere, i hvis Haand er Seier og Styrke, saa at han fremmer, hvad han vil, trods alle Hindringer; og hvor hans Hand faar nedlagt et Livets Frø, der maa al Modstand og al

Kamp til sidst kun tjene til at godtgjøre, at det skræbelige fra Herren er sterkere end de mægtiges Styrke. Derfor opfører min Sjæl Herren, og min Aaland glæder sig i Gud, min Frelser.

Stille og levnt har Herren ladet vor Skole vokse frem ogsaa iaar. Det ligger i en god Skoles Natur, at den hverken har Hastverk med Undervisningen eller venter at se Frugterne i et Sieblik. Og en Skole som arbeider for Guds Riges Fremme, har dette tilfælles med alt andet Arbeide for Herrens Sag, at dens Begyndelse er med Graad og Smerte, dens Fremgang er i Lidelse og Taalmodighed, dens Frugt og Udgang er i Herrens Haand alene og er en fri Maade-gave af hans Godhed. Derfor er der vel et uafviseligt Krab paa Taalmodighed i Gjerningen; men der er ingen Ros for noget Menneske, om Gjerningen lykkes.

Skole og Samfund staar under vores Forholde ialsfald i den inderligste Forbindelse med hinanden. Vi har allerede i en tidligere Indberetning udtalt det som vor Overbevisning, at dersom Samfundet bevarer Skolen, saa bevarer Skolen Samfundet. Desio betenkligere er derfor den nærværende Tilstand, idet Skolen iaar har maattet savne i en altfor høi Grad den fornødne Pengeunder-støttelse. Der maa ske en snar Forandring i dette Forhold, ellers vil det vise sig, at med Skolens Falde er ogsaa selve Samfundets Bestaaen i yderste Fare. I denne Forbindelse er jeg ogsaa nødt til at sige, at det er en Regel blandt dannede Mænd, at en Opdragters og Lærers Person ikke uden i yderste Nødsfald angribes eller lastes midt under hans Udsøvelse af sin Kaldsgjerning, og midt iblandt de unge, som er betroet til hans Omsorg. Det har nemlig altid tilfølge en uundgaaelig Demoralisation af en Skole, idet det dels fremfalder Partier, dels slapper Tugt og Orden, dels bringer Mistillid og Mis-tanke mellem dem, for hvis heldige Virke det er en Hovedtag at kunne være fuldt fortrolige i deres Samliv. Naar derfor Skolen iaar staar, som den staar, enig og sterk som neppe nogensinde, saa er det ikke, fordi hæslige Angreb, som i Aret's Løb har været gjort paa Professorernes Person, er uskadelige; men det er, fordi den Aaland, som Herren har givet i vor Skole, har været sterkere end den skadelige Virkning af hensynsløse Angreb. For Fremtiden vil det derfor være aldeles nødvendigt, at Samfundet forlanger ialsfald af sine egne

Medlemmer, at de fremfører sine Anklager til rette Tid og Sted, om det ellers er Samfundets Finske at bevare sin Skole.*)

4. Af Indberetningen for Skoleaaret 1879—80.

[Beretning om Konferentsens 11te Årsmøde, 1880, Side 45 flg.]

„Stilhed og Tillid skal eders Styrke være.“ Es. 30. 15. Naar vi ved Enden af dette Skoleaar etter jer tilbage paa den svundne Tid, saa bøes vore Hjerter til ydmig Erfjendelse af mange Fejl og menige Ærøbelighed i Udgørelsen af vor Gjerning; men endmere syndes vi med dyb Undseelse, naar vi betænker, hvorledes Herren har oversøt os med rig og usorskyldt Maade i Gjerningen fra Dag til Dag. Herrens Aaland har ledsgaget os, og hans herte Arm har beskjernet os, og vi maa glæde os med Vreven, fordi vi efter har erfaret, at i Herrens Gjerning staar det ikke til den som vil, eller til den som løber, men til Gud som gjør Varmhjertighed.

Skolen og Samfundet staar i et inderligere og nærmere Forhold til hinanden end nogensinde tidligere. Det tør siges til vor Guds Pris, at jo mere Skolen modnes og nærmner sig henimod det Tidsvnuft, da den vil være i fuld og regelmæssig Orden, desto mere volier ogsaa Samfundets og Folkets Deltagelse for Gjerningen. Ved den af haard Nødvendighed fremkaldte Fondsindejsa mling har Menighedernes Deltagelse for Skolen faaet en rig Anledning til at aabenbare sig; og det maa siges, at den har været over al Forventning stor. Dette er et saare glædeligt Forhold; og ved Siden af den almindelige og hjertelige Tilslutning, som Skolens Arbeide har vundet paa alle Kanter af Samfundet, er de enkelte Angreb paa Lærernes Personer, som ogsaa iaar har været gjort,

*) I Anledning heraf fattede Årsmødet følgende Beslutning: „Konferensen erligner med Vedrørelse, at de Angreb der har været rettet mod de theologiske Professorer, har været faretruende for en velsignelsesrig Virksomhed ved vor Skole, og den udtaler som sin Opfordring til Prester og Medlemmer af vort Samfund, at Lærerne ei for Fremtiden angribes paa en saadan Maade, at deres Virksomhed derved hindres eller vanskeliggjøres.“ Konferentsens Årsb. 1879, Side 52. — Om det under dette Årsmøde stedsundne Opgjør mellem nogle af de stridende Parter, se Årsb. 1879; Side 54—61. — Udg.

faagodtsom uden Indflydelse paa Skolens indre No og regelmæssige Udvikling. At under disse Forholde Oprettelsen af et Skolefond, hvorved Skolen ogsaa i Pengesager sættes paa fast Fod, vil være lige meget til Samfundets og Skolens Gavn, derom er der neppe længer Rum for nogen Twil eller Uenighed.

5. Af Indberetningen for Skoleaaret 1880—81.

[Beretning om Konferentsens 12te Aarsmøde, 1881, Side 39 fslg.]

„Paa dine Mure, Jerusalem, sætter jeg Vægtene; ikke den hele Dag, og ikke den hele Nat, aldrig skal de tie; I som paaminder Herren, giver eder ingen No!“ (Ef. 62, 6). Vort lille, dyrebare Seminarium bliver alt mere en Belsærdsag for vor Kirke og vort Folk. Et lidet Frø, fastet i Jorden, og en svag Plante i en umild Baar har det været indtil denne Stund; og endda synes der at være Storm og Trængsler ivente for det. Men det er værd alle Kampe og alt Arbeide, fordi det er et Guds Aands Virke og et aandeligt Arnested for det dyrebareste i vort Folks Liv. Og iaar træder vi frem for denne Forsamling, som bærer saa stort et Ansvar for vort Folks aandelige Vel, med denne Bøn i vores Hjerter: Fordærv det ikke; thi der er Belsignelse deri! Med mandig Tillid vender vi os til et elsket Folk for vor Skoles Sag og lægger den trøstig over paa Menighedernes sterke og villige Arme og siger: Tag Skolen ind til eders Hjerter og elsk den frem i Bøn og Tro; værg om den og beskjerm den, og lad Folket Længsel finde sit Maal og dets sterke Evner sin Plads! Og til Herren vor Gud vender vi os i Ædmighed og Blusel og beder i den Herres Jesu Navn: „Herre, lad den staar endnu dette Åar!“

S k o l e n o g S a m f u n d e t er saa inderligt sammenknyttede hos os, at det ene ikke kan trives uden det andet. Ogsaa dette Åar har de to gaaet Haand i Haand, og Fondssagen har samlet Menighederne paa de fleste Steder til Arbeide og Bøn for Skolen i en endrægtig Kjærlighedens Aand, som har lagt Kraft og Belsignelse over Gjerningen baadeude i Menigheden og inde i Skoleværelserne. Det har været som Fars og Mors utrættelige Møie for et elsket Barns Fremtid. Og de Menigheder, som endnu staar udenfor dette Kjærlighedens Verk, har beredt sig selv et Savn inde i Hjertelivet,

som vi haaber det kommende Aar vil udfylde med fordoblet Velsignelse. Til alle som endnu ikke har begyndt Fondsindsamlingen, har vi derfor denne ligefremme Bøn: Begynd saa snart som muligt, at I kan saa erfare Velsignelsen af, at Brødre lægger Hænderne sammen til et følles Virke for en stor Sag!

---

6. Af Indberetningen for Skoleaaret 1881—82.

[Beretning om Konferentsens 13de Aarsmøde, 1882, Side 59 flg.]

Medens det er Dag, har Herren befalet os at arbeide i hans Høst; og Konferensen har tilvisse følt dette Kald sterkere iaar end nogensinde før. Den sørgelige Strid, som lammer Den norske Synodes Krøster, den storartede Indvandring fra Norge, og den stadige Udflytning fra de gamle norske Setlementer til det nye Nordvesten har lagt det tyngste Ansvar paa vojt Samfund. Det har været en Selvfølge, at under saadanne Tider alle alvorlige og gudfrugtige Mænd og Kvinder i Samfundet har tenkt med sorg over hvem paa Seminariet og kjæmpet for dets Tilbærelse og Besættelse baade med Gaver og Bønner. Seminariets Personale har al Grund til at glæde sig over og takke Menighederne for deres Deltagelse i vor store Fællesfag, Guds Riges Bevarelse og Udbredelse.

---

7. Af Indberetningen for Skoleaaret 1882—83.

[Beretning om Konferentsens 14de Aarsmøde, 1883, Side 32 flg.]

„Som bedrøvede dog altid glæde“, er det Ord, som bedst kan beskrive den aandelige Stemning, som har hvilet over vojt Seminarium i det svundne Skoleaar.

Det har været et i mange Maader sørdeles tilfredsstillende Aar, som bør fylde vore Hjerter med Tak og Pris. Thi atter har Herren forundt os den store Glæde, at han har velsignet vor Gjerning, samlet gudfrugtige unge Mænd i Skolen og uddrevet Arbeidere i sin Høst fra den. Rosigt og stille har den arbeidet fra Dag til Dag under Bønners og Forbønners Beskyttelse, og har end mange Hindringer stillet sig i Veien og truet med at udslukke Aanden, saa har dog

Herrens Maade været ny hver Dag, og den rygende Tande er ikke udslukket.

Men paa den anden Side er det eder alle bekjendt, hvor megen Grund til Sorg vi har haft; og har Ænd alle været delagtige med os i Sorgen, saa er der dog ingen uden Skolens eget Personale, som helt kan forstaa den usigelige Smerte, som vi har lidt i Øabet af dette Skoleaar. Thi det syntes os uundgaaeligt, at hvad der var samlet ved saa store Anstrengelser og i en vis Forstand paa vort Ansvar, atter skulde spredes, og vi saaledes staa for vores Elever som de, der havde draget dem sammen til en Skole, der ikke kunde holde, hvad den havde lovet. Og af alt sørgetligst er der neppe noget mere begrundigt end at se Ungdommens Forhaabninger nedslagne, just som de begyndte at udfolde sig. Som en Frostnat over en Blomsterhave synes Ødelæggelsen ubodelig.*)

Over Elevernes Opførel og moraliske Forhold er der paa nogle saa Undtagelser nær ingen Grund til at klage. Men Bylivet har sine Tristelser, og jo bedre vi i saa Henseende har været vante, og jo større vores Fordringer derfor er, desto smerteligere føler vi de Undtagelser fra Regelen, som forefalder. Der er efter min Mening kun én Maade at behandle voeksne Studenter paa, og det er at vække Ansvarsfølelsen og Æresfølelsen hos dem selv. Hvor dette ikke lader sig gjøre, der vil ingen Evang kunne træde istedet og afhjælpe det som flettes. Maa vi da end ogsaa iaar sørge dybt over nogle Uregelmæssigheder, saa maa vi til Gjengjeld høilig prise Gud, som ogsaa iaar har samlet ved Skolen et større Antal af qudfrugtige Ynglinger, hvis Lyst det er at blive Herren tro, i hvad Stilling han vil sætte dem.

*) Af Grunde som det ikke her er Stedet nærmere at omtale havde alle Medlemmerne af Skolens theologiske Fakultet, G. Sverdrup, S. Østdal og S. R. Gunneren, anset det for rigtig at indsende sine Afsledsansøgninger til Konferensen. Sverdrup og Østdal blev imidlertid gjenvalgt af Aarsmødet. Skolens Bestyrelse har i nærværende Indberetning givet en udførlig Redegørelse angaaende denne Sag. Redegørelsen og Afsledsansøgningerne findes i Konferensens Aarsberetning for 1883, Side 34—39. — Udg.

8. Af Indberetningen for Skoleaaret 1883—84.

[Beretning om Konferentsens 15de Årsmøde, 1884, Side 37 flg.]

„Se, ikke slumer og ikke sover Israels Bogter.“ (Sal. 121, 4). Augsburg Seminarium har i det Aar, som er henrundet, siden vi sidst var samlede, ret funnet glæde sig fra Dag til Dag over Herrens Baretegt og skjermende Maade. Trængselens og Kampens Dage har været afløste af Hvilens og Fredens Tid. De mange Storme, som har gaaet hen over den første norske Presteskole i Amerika, har lagt sig for en Stund. Derfor er det billigt, at vi alle bringer Herren vore Hjerters glade Tak, og at vi lader Herrens Land fornye vor Lyst til at arbeide med Glid for Herrens Sag iblandt vort Folk.

Vi har da ogsaa nu saa meget større Anledning til at se tilbage paa de forbigangne Kampens Aar. Og det viser sig nu, hvad der kanskje ikke altid var saa klart, medens Vorset thyngede og Tornene saarede, at den første norske Presteskole i Amerika maatte rodfæstes og grundlægges gjennem mange Videlser, for at den skulde være delagtig i Guds Riges Kaar paa Jordens. Og jo dybere vi erkender dette og priser Herren, som agtede os værdige til at gaa denne Vej, desto frimodigere beder vi alle Brødrene ikke at forsage over Trængslerne, efterdi de er vores alles Ere.

Hvad det aandelige Liv ved Skolen angaaer, er det selvfølgelig overmaade vanskeligt at dømme derom. Kun saa meget tør vi sige, at Skolen ogsaa iaa har samlet ind mange gudfrygtige Ynglinger, og at Herrens Lands Virksomhed har været aabenbaret hos mange.

Der turde med Hensyn til Skolens fremtidige Drift ikke være ret meget at tilføje uden den almindelige bemerkning, at Skolen maa mere end hidtil udelukkende lægge an paa at blive en Presteskole.*)

---

9. Af Indberetningen for Skoleaaret 1884—85.

[Beretning om Konferentsens 16de Årsmøde, 1885, Side 27 flg.].

„Vær frimodig og sterk; frygt ikke og ræddes ikke. Thi Herren,

---

*) Paa Grundlag af denne Udtalelse fattede Årsmødet følgende Beslutning: „Årsmødet tilstemmer ganske Bestyrerens Udtalelser om, at Skolen mere end hidtil udelukkende maa lægge an paa at blive en Presteskole.“ Konferentsens Årsb. 1884, Side 77, Punkt 5. — Udg.

din Gud, er med dig i alt hvad du foretager dig." Josv. 1, 9. Herrens Forjættelse til dem, som i hans Navn arbeider for hans Rige, har ogsaa iaar bevist sin Trofasthed over Samfundets Arbeide gjenem sin Presteskole. Ham tilkommer Tak og Prism for de mange gode Dage, som han gav os i det sidstforløbne Skoleaar.

Da Aarsmødet ifjor efter Bestyrerens Anhydning besluttede, at Skolen udelukkende skulde drives som Presteskole, er det nødvendigt, at dette Hensyn ogsaa udelukkende gjøres gjældende ved Valget af Lærere og bliver væsentlig bestemmende for Arbeidet med at samle Elever og beholde dem ved Skolen. At dette vil gjøre Skolen noget kostbarere for Samfundet, er en Selvfølge; men utvilsomt vil det ogsaa medføre større aandeligt Udbytte og rigere Velsignelse. De Foranstaltninger, som Direktionen foreslaaer iaar, er derfor ikke noget andet end et Forsøg paa at gjennemføre, hvad der ligger i den Beslutning, som fattedes ifjor.*)

Det er mit Haab, at Direktionens Forslag baade maatte antages, og at det maatte vise sig muligt at gjennemføre dem. Vor Presteskole vilde da blive saaledes udstyrret med Lærerkræfter, som det vilde svare til Kirkens Tarb og til det Ansvar, der paahviler den ældste norske Presteskole i Amerika.

10. Af Indberetningen for Skoleaaret 1885—86.

[Beretning om Konferentsens 17de Aarsmøde, 1886, Side 25 flg.]

"Men Fredens Herre selv give eder Fred altid, i alle Maader! Herren være med eder alle!" 2 Thess. 3, 16. Vort Samfunds dyrebare Gjerning gjennem dets Presteskole har ved Guds Maade havt et Fredens År, som i enhver Henseende har svaret til de glade Forhaabninger, som besjælede os alle, da der ved Valget af de nye Professorer blev taget saa alvorligt et Skridt for at fremme Skolens

*) Direktionens Forslag gif bl. a. ud paa, at Presterne J. H. Blegen og Theo. S. Reimesstad, der begge havde gjennemgaet Skolen, skulde ansættes som Lærere i de forberedende Afdelinger. Hensigten hermed var at knytte til Skolen som dens Lærere Mænd, der var fortrolig med og vidste sig i Overensstemmelse med dens Land og Arbeide. — Udg.

Udvikling henimod det Maal, at den væsentlig skal være en Presteskole.

Næst efter selve Arbeidet for Sjælenes Frælse ved Ordets Forkyndelse og Sakramenternes Forvaltning er der intet betydningsfuldere Virke i vort Kirkesamfund end det, som er betroet Presteskolen; og det er derfor vort Haab, at alle Medlemmer af Samfundet vil forenes i et kraftigt Samvirke for Skolen i det kommende Aar, da der aabenbart vil trænges store Anstrengelser for at bevare det, som nu er bundet. De forsøgede Uldgifter, som forrige Aarsmødes Bestemmelser medførte, maa mødes med opofrende Troskab fra alle Sider, om ikke Skolen atter skal gaa tilbage istedetfor frem. Og fornemmelig nu, da Foreningsågen aabenbart gjør bestemte Fremstridt blandt vort lutheriske Kirkefolk, kræves det af alle Samfund og ikke mindst af Konferensen, at de sætter sine Skoler paa fast God, for at ikke udvortes Ting skal lægge Hindringer i Veien for den Sammenslutning, som vor lutheriske Trifirkes Wel vil kreve i en forholdsvis nær Fremtid.

Klassenne har iaar været i fuld Gang igjen efter den lille Indskräntning, som blev nødvendiggjort i 1883.*). Formodentlig vil det ikke være rigtigt iaar at tænke paa nogen Forandring heri. Kan vi holde oppe, hvad vi nu har, nemlig den theologiske Afdeling, fire Græsklasser og Fællesklassen, saa er dette formentlig alt, hvad der kan siges at være absolut fornødent for Samfundets Presteskole indtil videre.

Derimod er det paatrængende nødvendigt, at der gjøres nogen Forandring med den engelske Undervisning ved Skolen. Erfaring viser nemlig, at Eleverne ikke ved sin Indtræden i Skolen har den Hærdighed i engelsk, som var paaregnet i Skoleplanen. Derfor strækker ikke Undervisningen til. Det vil derfor være nødvendigt at give Skolens Bestyrelse Fuldmagt til at forsøge en friere Ordning af den engelske Undervisning, saa at den kan bære bedre Frugt. Dette vil være det rette indledende Skridt til Ansatelse af en engelsk Pro-

*) I 1883 havde Direktionen besluttet midlertidig at lade den næst høieste Klasse i de forberedende Afdelinger (tredie Græsklasse), dels fordi denne Klasse det Aar vilde blit meget lidet, dels af Mangel paa tilstrækkelig Lærerhjælp. Se Konfervens Aarsb. 1884, Side 38—39. — Udg.

fessor i Theologi, som ifjor var paa Tale ved Samfundets Årsmøde.

det kristelige Liv har iaa været kraftigt og alvorligt ved Skolen. En mere levende Missionssans har ytret sig; og som der er mange, som lever i Herrens Samfund og af hans Raade, saa er der ogsaa dem, som Herren har vækket op til Betænkning og draget ind i Raadens Samfund i det forløbne Åar.

Herren bevare dem alle i Troen!

Brødre, det er mig ikke forundt iaa at se eders Ansigt, saaledes som vi nu har været vant til i saa mange Åar.*) Kun Herren ved, hvilket Savn det er for mig at maatte undvære denne Øpmuntring; men vor Frelsес Gud, som har forbundet os i et stort og vanskeligt Arbeide, han give os desto rigeligere af sin Ånd, at vi forbundne og sammenføjede i Jesu Tro og Åndens Enhed maa faa Raade til at ofre os helt og udelt for Kristi Legemes Øpbhggelse!

Jeg griber denne Anledning til at bede om, at Konferentsen iaa og herefter vil vælge en Vicebestyrer for Augsburg Seminarium, om lignende Tilfælde som dette skulde indtræde.

Fred være med eder alle, og Herrens Belsignelse hvile nu og altid over eders Raadslagninger og eders Virke!

II. Af Indberetningen for Skoleaaret 1886—87.

[Beretning om Konferentsens 18de Årsmøde, 1887, Side 45 fslg.]

„Beder Høstens Herre, at han uddriver Arbeidere i sin Høst.“ Matt. 9, 38. Det er i alleregentligste Forstand den Helligaands Gjerning at berede rette Guds Ejendomme for Menighederne. Derfor er alle Menigheder delagtige i denne Gjerning ved Troens Vøn. Og som denne Troens Vøn er befalet alle Jesu Disciple af Herren selv, saa beder vi eder førstilt om ogsaa at komme vor Skole ihu; thi dette er vor Fortvisning, at kun saaledes kan Skolen bære den rette Frugt til Belsignelse og Gavn for Menighederne og Folket. Og bliver Vønnen brændende og Kjærligheden til Gjerningen levende,

*) Professor Sverdrup var straks efter Skolens Slutning og før Konferentsens Årsmøde reist paa et Besøg til Norge. — Udg.

saa skal alle de andre Opfrelser, som denne Gjerning kræver, blive lette.

De Forandringer som har fundet Sted i de øvrige norsk Lutheriske Samfund med Hensyn til Skolesagen i det sidst forløbne Åar, maner os alt mere til Trofskab i vort Kirke og til at samle vores Krøfster i Endrægtighed om vor Prestesole, at den kan blive saa vel besæt og saa god som mulig. Hørnemmelig gjelder dette, om der skulde være nogen alvorlig Tanke paa at naa frem til en Forening af alle de norsk Lutheriske Prestesoler i Amerika, eller ialfald nogle af dem.

De sedvanlige Klasser har iaa været igang, nemlig den theologiske Afdeling, fire Græsklasser og Hællesklassen. Trangen til en Udvidelse heraf gjør sig sterkt givende blandt Studenterne, som fremkommer med et enstemmigt Andragende om Udvidelse af Kurset med et Åar i Græsafdelingen.

Af forskellige Grunde er det umuligt at foretage denne Udvidelse just nu, da vi neppe kan skaffe det fornødne Rum og de fornødne Lærerkrøfster til de Klasser, som er igang; men det er godt at erindre, at Kravene vil banke paa Døren efterhvert, saa vi holder os førdige til at møde dem. En anden Forandring vil derimod Bestyreren tillade sig at foreslaa, nemlig at de Elever af fjerde Græsklasse, som tænker at graduere ved Skoleaarets Udgang, tilstaaes fri Undervisning og frit Logi i Lighed med Theologerne. Jeg tror, at en saadan Forandring vil skaffe os flere Graduenter, og det vil blive lettere for dem at begynde sit theologiske Studium straks efter Afgangseksamten fra Græsafdelingen.

Ligeledes foreligger der Andragende fra Studenterne om Ansettelse af en engelsk Professor i Theologi. Jeg haaber, at Menighederne vil gjøre Alvor af Fondsindsamlingen, saa at denne vigtige Sag kan fremmes snarest muligt.

Der har været et varmt og inderligt Kristendom blandt Studenterne; Herren være Lovet!

Om den Land, som raader blandt Studenterne, og den Kjærlighed, med hvilken de omfatter Skolen, vidner den Fondsindsamling, som de foretog iblandt sig, og som indbragte Notes bærende 5 %

Rente for \$2,830 — et saa kraftigt Vidnesbyrd, som det vel er muligt.

Om Gud vil, er dette Åar et nyt Merkeaar i vor Skoles Historie, idet den første Hedningemissionær udgaar fra Skolen. Herren give, det ikke maatte blive den sidste! Ogsaa deri ligger for os et Herrens Nald til at skynde fremad paa den Vei, han selv har vist os. Her er unge Mænd nok; her er Kirkeselt nok; her er aandelige Kræfter nok; lad os ogsaa frembære de timelige Gaver, som traenges for at opholde Skolen, i hdmhg Tro paa Herrens naadige Belsignelse over vore Hænders Gjerning!

---

12. Af Indberetningen for Skoleaaret 1887—88.

[Beretning om Konferentsens 19de Åarsmøde, 1888, Side 53 flg.]

Med Tak til Gud for hans naadige Hjælp og Bistand hør det os ogsaa iaar at kaste Bliffket tilbage paa det Åar, som sidst er henrunnet ved Presteskolen. Thi trods de personlige Lidelser, som har rammet os, har dog Presteskolen ogsaa iaar funnet gaa sin stille, belsegnede Gang og bære Frugt for Herren og for Menigheden. Det er saa uendeligt meget større, end hvad vi har fortjent i vor Skøbelsighed, at vi ikke nockom kan takke Herren med hdmhg Øsielse i vore Hjerter, for at han kroner Gjerningen med sin Belsignelse og lader den lykkes til sit Navns Ere.

Sidste Åarsmøde gav, som det vil erindres, Professor Østvedt et Års Ejendomstilgåethed, for at hans Helbred kunde styrkes ved Hvilen. Han benyttede sig deraf til at underkaste sig en Badekur i Karlsbad, Thysland. Men han fik ikke det Års Hvile, som var paaregnet. Thi allerede et Par Maaneder efter hans Afreise døde min Hustru og min eldste Søn, og Professor Østvedt ilede ved Underretningen herom tilbage til Minneapolis for at lette mit Arbeide, som Sorg og Bekymring gjorde dobbelt tungt. Jeg skylder ham for denne store Opoffrelse min hjerteligste Tak. Ogsaa siden har Sygdom hjemføgt mit Hus indtil nu; og det er mig en hjertelig Trang at grieve denne Anledning til at takke de mange baade Mænd og Kvinder og i Særdeleshed Samfundets Prester, som paa saa mange Maader har vist

mig Deltagelse og givet mig Bistand i det henrundne Skoleaar. Herren give Glæde for Sorg til dem alle!

De sedvanlige Klasjer har været igang iaar. Muligens vil Aarsmødet med Direktionen finde, at det iaar vil være rette Tid til at begynde en anden Fællesklasje, saaledes som det i længere Tid har været stillet i Udsigt, og som der har været følt megen Trang til ved Skolen. Det kan gjøres iaar ved at beholde de Læterkræfter, som Skolen havde sidste Skoleaar.*). Vanfæligheden vil være med Vagi for Studenterne, da Bygningerne allerede længe har været for smaa; og Mangelen paa Rum vil blive endda følseligere, naar den theologiske Klasse iaar bliver betydelig større end før. I Forbindelse med Spørgsmaalet om Oprettelsen af en anden Fællesklasje bør derfor ogsaa Spørgsmaalet om en ny Logibygning tages under Overveielse.

Under vores vanfælige Pengesforhold har Direktionen ikke funnet gjøre noget Skridt til Ansettelse af en engelsk Professor i Theologi. Det første vil vel ogsaa naturligt være Ansettelse af en engelsk Collegeprofessor, hvorom Direktionen iaar fremsetter Fortrag. Ligeledes turde det være rigtigt, før der bliver Tale om Ansettelse af en ny theologisk Professor, at bestemme et Lønningssregulativ for Collegeprofessorerne, som umuligt i længden kan arbeide med den Løn, som de nu har.

Ogsaa iaar har der været nogen aandelig Frugt af Guds Ord iblandt Studenterne, og ved Herrens Naade er nogle blevne valte til Liv i Gud og kaldte med Guds Nands Kald til at blive Jesu Kristi Vidner paa Jorden.

Det tegner til, at med de nye Virkefelter, som Konferensen nu har optaget, vil Trangen til Prester blive større og større. Desto mere sommer det sig for os at takke Herren for den rige Anledning han giver os til Arbeide i hans Tjeneste, og med frivillig Kjærligheds Nand at gjøre alle de Øpfrelser, som Gjerningen kræver, og glade

*) Aarsmødet besluttede i Hensyn hertil, at en „2den Fællesklasje“ skulle sættes igang ved næste Skoleaars Begyndelse. Se Konferencens Aarsb. 1888, Side 95, Punkt 4. — Udg.

Iægge Liv og Gods for Herrens God med Vøn om, at han vil bruge det alt, som ham er behageligt.

---

13. Af Indberetningen for Skoleaaret 1888—89.

[Beretning om Konferentsens 20de Årsmøde, 1889, Side 31 fslg.]

Det nu afsluttede Skoleaar er i enhver Henseende det roligste, som vor Presteskole nogensinde har haft. Herren har forundt os et stille År med jævnt Arbeide uden nogen Afbrydelse. Hvad der icar mere end nogensinde tidligere har været følt som en Ulempe, er den Omstændighed, at de begyndende Elever ofte er kommet sent og har reist tidligt. Dette Misforhold vil blive rettet derved, at ingen Elever vil blive modtaget ved Skolen efter Udgangen af den første Uge af Oktober, og at der ved Skoleaarets Udgang i den første Uge af Mai vil blive afholdt en Slutningseksamten, som Eleverne maa bestaa for at kunne opflyttes i en højere Klasse. Dette vil sandsynligvis reducere Elevantallet ikke saa lidet, men vil samtidig efter Bestyrelsens og Lærernes Mening tjene til at gjøre Skolen saa meget mere effektiv for deres Bedkommende, som besøger den gjennem Skoleaaret.

Fra Pastor Storjohann er indløbet et Tilbud om at oprette et Proseminar i Kristiania, Norge, saaledes indrettet, at Elever derfra gaar ind i fjerde Græskklasse ved Augsburg Seminarium, dog uden at læse Latin og med den Forstaaelse, at de efter et Års Studium i fjerde Græskklasse skal være adgangsberettigede til den theologiske Afdeling. Herpaa har Direktionen givet saadant Svar, at Elever fra Pastor Storjohanns Proseminar vil blive optagne i 4de Græskklasse, om de ved Eksamten kan godtgjøre, at de i alle Fag undtagen Latin har samme Kunskaber som Elever af Augsburg Seminariums tredie Græskklasse; og at de kan optages i den theologiske Afdeling paa samme Maade som andre Elever af vor egen Græskafdeling, d. v. s. efter Ansigning, som afgjøres af Direktionen.*)

Medens vi saaledes med Glede og Taknemmelighed mod Herren

*) Der blev dog som bekjendt intet af denne Pastor Storjohanns Plan.
— Udg.

maa se tilbage paa det svundne Skoleaar, vil vi ikke undlade at udtale vor hjerteligste Sympathi med den eldste norske Skole for høiere Uddannelse her i Landet i den Hylke, som har rammet den, og det Saab, at Luther College snart maa reise sig igjen med ny og forsøgt Kraft til at udføre en god og velsignet Gjerning blandt vort Folk.*)

I den sidste Vinter har Den norske Synodes Presteskole været drevet i Minneapolis samme i Nærheden af Augsburg Seminariet, og de to Skolers Studenter har bevægget Anledningen til at gjøre sig bekjendt med hinanden. Desværre vil denne Anledning igjen blive mindre, naar Den norske Synode til Høsten tager sin nye Bygning i Brug, da denne ligger meget langt fra vor Skole.

14. Af Indberetningen for Skoleaaret 1889—90.

[Beretning om Den forenede Kirkes 1ste Årsmøde, 1890, Side 60 fslg. Indberetningen blev afgivet til Konferentsens 21de Årsmøde, der afholdtes umiddelbart forud for Den forenede Kirkes 1ste Årsmøde. — Udg.]

Det er med levende Hjælpe af baade Glæde og Nemod, at Seminariet iaar afgiver sin Beretning og sender sin Hilsen til Årsmødet og til Menighederne; Glæde over, at der begynder at vise sig Frugter af det Samlingens Arbeide, hvori ogsaa vor Presteskole har taget sin Del, og Nemod ved Tanken paa, at vi ved de Forandringer, som forestaar, i nør end en Henseende vil komme til at gjøre en ny Begyndelse. Et saa betydningsfuldt Døblik vil det visseelig være mig tilladt at betone paamyt den Opsatning af Forholdet mellem Menighederne og Presteskolen, som har været bestemmende for Arbeidet ved Augsburg Seminariet. Lidet har det vel høffes for os, og smaaat har det vel været med at faa gjennemført i Livets Virkelighed, hvad der stod for os som Kald og Opgave og Maal; men det har dog været vort Hjertes Begjær og daglige Øn, at Presteskolen maatte være et Landens Hjem, hvor Guds Land selv beredte de unge Mænd, som her opdroges, til at være den nye Pakts Tjenere, ikke Bogstavens, men Landens, saa at baade vi og vores Studenter med Hjertets Oprigtighed kunde sige: „Vi prædiker ikke os selv, men Kristus Jesus som Herre, os derimod som Tjenere for

*) Denne Skoles prægtige Hovedbhøgning nedbrændte i 1889, men blev ved ihærdige Anstrengelser snart gjenreist. — Udg.

„**Jesus Skyld.**“ Intetsteds er vel Faren større end netop ved en Presteskole for at komme ind i Bogstavens Ejendomme istedetfor i Aandens, og intetsteds kan en Nedsynken i Bogstavtjeneste blive saa skadelig og fordærvelig som netop der. Blir Stolegangen og Studeringerne et Middel til at udslukke Aanden, og blir død Lærdom og aandløse Kundskaaber Skolens Udbytte, saa følger deraf med Nødvendighed en død Forkynelse i Forbindelse med en forfængelig Opblestethed og Embedsstolthed. I Modsetning hertil har det været Augsburg Seminariums ledende Tanke, at Guds Ord daglige Betragtning skulde blive et Middel til at give de unge Mænd Guds Aands Liv i Tro og Kjærlighed, saa at de, selv gjennemtrængte af Aanden, kunde være tilskifte til at øve Aandens Ejendomme i Menighederne, idet de med Aandens Redebonhed traadte i han s Hodspor, som kom for at tjene og give sig selv til en Gjenløsningsbetaling for mange. Grundig Indsigt i Guds Ord og hans Frælsesraad, hjertelig Medlidenhed med Menneskehjertets dybe Nød og selvopofrende Æver for Sjælenes Frælse og Kristi Legemes Opbyggelse er det, som vor Presteskole har søgt at vække og udvikle hos Studenterne; og det er vort Haab, at de Forandringer, som nu forestaaer med Skolen, vil forsøge mangfoldigt dens Kraft og Evne til at frembringe netop dette Resultat. Herren unde os dette for sit Navns Skyld!

15. Af Indberetningen for Skoleaaret 1890—91.

[Beretning om Den forenede Kirkes 2det Årsmøde, 1891, Side 91 flg.]

„**Veder Høstens Herre, at han uddriver Arbeidere i sin Høst!**“ Dette Jesu Ord er baade til Opløftelse og til Hdmygelse for dem, som arbeider med Prestekolens ansvarsfulde Gjerning. Det opløftter; thi Befalingen indeholder i sig en Forjettelse om, at naar Guds Børn og hans Menighed heder Herren i Oprigtighed, saa skal Prestekolens Gjerning lykkes, og dens Frugt være velsignet. Det hdmygger ogsaa; thi Herren sætter ikke Lærernes Lærdom og Flid, men sine Børns Bønner som den egentlige Vetingelse for de rette Arbeideres Uddrivelse i den store Høst. Lærernes misommelige Arbeide er ikke for noget at agte, sammenlignet med Bønnens Magt og Faderhjertets Gave. Det skulde da være, at Lærerne forestaaer at arbeide saa, at deres Arbeide virkelig er en „**Bøn uden Afladelse**“ om Herrrens Aands

Udgnydelse i Hjerterne. Men under alle Omstændigheder giver dette Frelserens Ord en fuld Anledning til at lægge ogsaa Presteskolen paa Menighedernes Hjerte og Samvittighed og sige til dem: Denne Gjerning er eders, ikke vor; vi er kun eders Tjenere og Herrens Redstaber til at fremme den Gjerning, som bæres af eders Bønner og af Guds Kjærlighed til Syndere i Kristus Jesus. Men er det saaledes med Presteskolens Gjerning, saa vil vi frimodigt takke Herren og sige til hans Pris og til vor Ædmygelse: Herren har hørt sine Børns og sin Menigheds Bønner, og han har ladet Gjerningen lykkes vel; han har gjort efter sin Forjættelse og uddrevet Arbeidere i sin Høst ogsaa dette År.

Det netop afsluttede Skoleaar har for mange været som en Prøve paa den ifjor dannede Forening, og fra de forskelligste Hold har det lydt til os: Gaar det godt ved Skolen, saa er Foreningen sikret; gaar det galt ved Skolen, saa ser det twisomt ud. Dersor har vi arbeidet med Frygt og Væren, og idag kan vi bringe et uforbeholdent Svar til alle dem, som har spurgt, baade Venner og Fiender: Ved Skolen har det gaaet godt, langt over vor Forventning og langt over vor Fortjeneste.

Skoledirektionen og det theologiske Fakultet i Fællesskab bestemte efter Bemhyndigelse af Årsmødet ifjor, at de theologiske Professorer anmodes om at undervise indtil tre Timer daglig, og at disse Timer fordeles mellem den theologiske Afdeling og de forberedende Afdelinger, eftersom det maatte ansees ønskeligt. Befhreren vil alvorlig bede om, at denne fortrinlige Ordning, som bærer saa rig Frugt for Presteuddannelsen, iaar maatte fastslaaes ved Årsmødets Beslutning.

Professor John Thoresen Bugge døde af Nervefeber den 30te April sidstleden. I ham har Skolen og Samfundet mistet en trofast og dygtig Arbeider, som med selvpofrende Ewer gjorde sit Arbeide i Skolens Tjeneste. Det er vor Fortrøstning, at han ved en sand Tro paa Guds Maade i Kristus Jesus er indgaet til den Hvile, som er tilbage for Guds Folk.

Bed Skolen har der iaar ifølge Foreningsartiklerne været drevet to Fællessklasser, fire Græsstklasser og den theologiske Afdeling. Da Skolens Direktion i en førstilt Indstilling forestaar, at alle disse

Afdelinger fortsættes indtil videre, sål Besyhreren her kun udtale, at det efter hans Mening ikke er hensigtsmæssigt at foretage nogen større Forandring med Skolens Indretning iaar. Selv er Besyhreren af den Overbevisning, at det under vore nærværende Forholde er en Nødvendighed, at de forberedende Afdelinger fortsættes i saa nær Forbindelse med den theologiske Afdeling som muligt. Undervisningen i disse Afdelinger er indrettet saa, at den giver de bedste Forudsætninger for et frugtbart theologisk Studium; og saavidt det kan ses, er det for nærværende den eneste Maade, hvorpaa der kan sikres den theologiske Afdeling et tilstrækkeligt Antal vel forberedte Studenter. De theologiske Professorer og de theologiske Studenter øver en saare gavnlig Indflydelse paa de yngre Clever i de forberedende Afdelinger. Men uanseet hvad der principielt taler for denne Sag, kan Samfundet ikke gjøre nogen betydelig Forandring i Skolens Plan, uden at det maa medføre større Byggearbeider, og disse er det neppe beleilig Tid til at tage fat paa just nu. Det er uden Divil hensigtsmæssigt at beholde, hvad vi har, indtil Samfundet baade har overvejet Skolesagen i No, og føler sig sterkt nok til at tage fat paa de Byggearbeider, som udkræves for at kunne gjøre et virkligt Fremstridt paa dette Omraade.

God Orden og gudfrygtigt Liv har været gjennemgaaende Regel ved Skolen. Vi har den aller største Grund til Taknemmelighed for den Land, som trods Banskeligheder og Fristelser har været herskende ved Skolen. Den eneste Undtagelse herfra er af en ganske særegen Art. Et Par usandsærdige og ondskabsfulde Breve, som offentlig gjordes i to forskjellige Aviser, blev sagt at være skrevne af en Student ved Augsburg. Hvorvidt det er saa, er endnu langtfra sikkert; men skalde det være tilfælde, saa foreligger her et Eksempl paa en henfynsløs Ondskab, idet en ung Mandes Ere og Fremtid er ødelagt i et yndeligt Forsøg paa at stade Augsburg Seminarium, Foreningssagen og Den forenede Kirke. — Førstigt er den Maade, hvorpaa de theologiske Studenter, som samledes fra tre forskjellige Skoler, har forstaaet at omgaes hinanden i Broderlighed og gjensidig Agtelse, overmaade rosværdig og børger for, at Foreningen mellem Samfundene har Fremtiden for sig. Der er Grund til at haabe, at den yngre Slegt vil vedblive at arbeide for Foreningssagens Fremme,

indtil et nyvakt Kristensliv og en sand og ædel Begeistring for vor Lutherske Kirkes Kald forener ialsfald alle n o r s k e Lutheranere i Amerika til et enigt Samfund af Menigheder, som med samlet Kraft arbeider for Guds Rige hjemme og ude.

16. Uddrag af Indberetningen for Skoleaaret 1891—92.

[Beretning om Den forenede Kirkes 3die Årsmøde, 1892, Side 84 flg.]

Der hviler altid et overmaade tungt Ansvar paa en Presteskole. Thi Presternes Uddannelse og den aandelige Indflydelse, hvoraf de paavirkes i sin Studietid, er i Regelen af stor Betydning for hele deres fremtidige Virke, og Presternes Virksomhed er atter saare betydningsfuld for Menighedernes aandelige Liv og Trivsel. For Augsburg Seminariums Vedkommende kommer dertil, at det inden vort Folk har en føregen fremskudt Stilling og er nødt til at gaa foran i Arbeidet for at finde den rette Form for den frikirkeelige Presteuddannelse under de ganske eiendommelige Maar, hvori vort Folk befinner sig. Det er dersor ingen let Vyrde, som ligger paa dem, der er sat til Lærere ved Presteskolen. Og om mange inden Samfundet kanske synes, at det er kun usuldkomment Arbeide, vor Presteskole gjør, saa beder vi dem ikke forarges over vor Skræbelighed, men heller betænke de Banskeligheder, vi hjæmper med, og støtte os med Forbøn og Hjælp. Maar vi en Presteskole ret fyldt og gjen nemtrængt af Herrens Land og Liv, saa vil det være et kraftigt Middel til en levende Kristendoms Vækelse og Bevarelse i vore Menigheder. Det bør dersor være en Hoveddag for os alle at gjøre alt vi formaar, for at Presteskolen i enhver Henseende kan svare til sit Kald og byde de unge, som bereder sig til Prestegjerningen, den bedst mulige Uddannelse dersor.

Det sidste Skoleaar har idetheletaget været et jevnt og roligt Arbeidsaar. Med de forsøgede Lærerkraæfter har der været rigere Undledning end tidligere til en alsidig Uddannelse. Dog maa man ikke uden videre vente, at man blot ved at forsøge Lærernes Tal ogsaa skal opnaa saa meget større Udbytte af Skolen. Først naar det kommer til et fuldt Samarbeide mellem de ved Augsburg Seminarium samlede theologiske Professorer, vil det vise sig, hvilket stort Fremstridt Foreningssagen har bragt vor Kirke paa Presteskolens Omraade. Det

sidste Skoleaar har bragt den Forvisning sterkere med sig, at et saadant Samarbeide baade kan og vil opnaaes.

Det er i denne Forbindelse ikke uvæsentligt at nævne et Par Hovedsager, som bestemmer de Linjer, langs hvilke Presteskolens Arbeide er anlagt. Det ene er Den hellige Skrifts Inspiration, og det andet er Menigheden. Den hellige Skrift er den „Apostlernes og Profeternes Grundbold,” hvorpaa der skal bygges; Menigheden er den „Guds Bolig i Landen”, som skal bygges derpaa. Skal da Presterne dygtiggjøres til at være aandelige Bygningsmænd, saa er det en Hovedsag for dem at have den levende og troende Erfjendelse baade af Grundbolden og af Malet. Derfor bør Presteskolen øge at lede dem til en grundig og sand Erfjendelse netop af disse Ting. Og det saa meget mere som det netop er den lutherske Kirkes Kald paa disse Omraader at tale det løsende Ord.

Lærekræfterne ved Seminariet har, som allerede antydet, for den theologiske Afdeling været forsøget med Professor E. G. Lund, engelsk Professor i Theologi.

Bed Pastor E. G. Lunds Ansættelse som engelsk Professor i Theologi er et betydeligt Savn afhjulpet. Jo mere Dygtighed alle vore Prester kan opnaa i Landets Sprog, desto bedre for vort Arbeide, forudsat at ikke deres Dygtighed forringes paa andre Hold. Der maa dog ikke ventes formeget i denne Retning. Ikke alle de theologiske Studenter kan ledes til samme Færdighed i Brugen af baade norsk og engelsk. Det maa ansees tilstrækkeligt, at alle Studenter er dygtige til at forstaa begge Sprog og undervise Konfirmanter i dem, medens det vil være Regelen, at de kun prædiker i et af Sprogene, og en Undtagelse, at nogen prædiker i begge Sprog med lige stor sproglig Færdighed. Selvfølgelig vil Forholdet mellem de to Sprog forandre sig efterhvert, og det vil være nødvendigt, at Skolen i dette Størke prøver at „følge med Tiden.“

Det var min smertelige Pligt ifjor at indberette om et førgeligt Tilfælde af Norden ved Augsburg Seminariet. Det var nogle i Abiserne offentliggjorte usandfærdige og ondskabsfulde Breve, som sagdes at være skrevne af en af vore Studenter.*)

Dengang var det

*) Se ovenfor, Side 51. — Udg.

endnu ikke sikret, hvem der havde skrevet Brevene, ikke heller hvem der havde offentliggjort dem. Senere er det kommet frem, at Brevskriveren var Student Thorstein Egge, og at den, som modtog og offentliggjorde Brevene, var Prof. A. C. Egge ved St. Olaf College. Student Egge, som naturligvis ikke længer studerer ved Augsburg Seminarium, har bedet om Tilgivelse for den Uret, han har gjort, medens Professor Egge offentlig har rost sig af sin Handlemaade som en god Gjerning. Naar Narstmødets Opmerksomhed henledes paa denne Sag, saa er det, fordi det er umuligt at bevare Orden og Disciplin ved Samfundets Skoler, dersom en Lærer ved den ene Skole tillades ganske upaataalt at egge Elever ved den anden til Brudbaade paa menneskelig Orden og Guds Bud.

17. Af Indberetningen for Skoleaaret 1892—93.

[Beretning om Den forenede Kirkes 4de Narstmøde, 1893, Side 109 flg.]

„Sandelig, sandelig siger jeg eder: Uden at Hvedekornet falder i Jordnen og dør, bliver det alene; men naar det dør, bærer det megen Frugt.“ (Joh. 12, 24).

Dette Frelserens Ord nedlægger Regelen for det Liv, som „bærer megen Frugt“ i Guds Rige. Og da det er en Hovedtag for Presteskolen at uddanne og udsende saadanne Arbeidere, som kan „bære megen Frugt“, saa bliver det det vigtigste af alt at søge at anvende netop denne Regel. Det gjelder om at føre Eleverne ind i Kristi Efterfølgelse, som bestaar i Selvhengivelsens og Selvfornedrelsens Korsgang. Dette er nemlig hjernen i det prestelige Sind, og en Presteskole som ikke vilde lægge Hovedvegten paa at uddanne og udfolde det prestelige Sind, vilde neppe fortjene sit Navn og i ethvert Fald bethydelig forfeile sit Maal. Derfor maa al Undervisning ved Presteskolen være af den Art, at den ikke giver den Kundskab, som opblæser, men om muligt frembringer den Sandhedserkjendelse som ydmhyger, og den Kjærlighed som opbygger. Det Maal som tilsigtes, er at fremstille til Menighedens Ejendomme saadanne Mænd, hvis indelige Ønske og Vøn det er, at deres Livsgjerning maatte blive et lidet Frø i Herrens Åger, hvorfra der kunde komme megen Frugt.

At vække og nære aandeligt Liv blandt de unge, som betroes til vor Veileding, er selvfølgelig vor hellige Pligt; ved Guds Naade tør jeg tillægge, det er ogsaa vor alvorlige Bestrebelse. Men vi er kun ringe Redskaber i Herrens Haand; Gjerningen er Herrens. Og som Herren ingen trænger, saa maa heller ingen vente eller fræve, at vor Skole skal være et ufeilbart Middel til at frembringe aandeligt Liv. Herrens Land, som er Frihed, virker ogsaa i Frihed; der kan ikke skabes Kjærlighed ved Trang.

Naar det stundom har været fremført som en Anke mod vor Skoles Plan, at den tager umodne Gutter og driver dem paa uselvstændig Bis igjennem Skolen, indtil de gaar ud som Prester, saa vil det være nok derimod at oplyse, at Gjennemsnitsalderen for dem, som ifjor Høst begyndte i Begynderklassen, var over 21 Aar, og Gjennemsnitsalderen for dem, som iaaer udsendes fra den theologiske Afdeling, er over 31 Aar. Den Fare, som nogle har øinet, er saaledes neppe tilstede.

18. Af Indberetningen for Skoleaaret 1893—94.

[Beretning om Det 2det Møde af Augsburgs Venner, 1894, Side 64 flg.]

„Paa min Nøds Dag paakalder jeg dig; thi du svarer mig.“ (Sal. 86, 7). Under megen Bekymring og mange Nødraab til Herren blev sidste Skoleaar begyndt ved Augsburg Seminariu. Den forenede Kirke, som baade i sin Helhed og gjennem hver eneste af sine Menigheder havde forpligtet sig til at have Augsburg Seminariu til sin Presteskole, unddrog Seminariet al Støtte, bevægede tre af de theologiske Professorer til at hjælpe til med Oprættelsen af en ny Presteskole i Augsburgs umiddelbare Nærhed, og anvendte Renterne af det Professorfond, som var samlet for at lønne Lærerne ved Augsburg Seminariu, til dermed at lønne de theologiske Professorer ved den nye Presteskole. Desuden blev der gjort adskilligt Arbeide for at drage ældre og yngre Studenter bort fra Skolen, hvilket dog kun lykkedes i saare lidens Grad. Med et stort Samfund imod sig og med faa og fattige Venner, under Forhaanelse, Spot, Bagvækselse og bitre Angreb, begyndte Skoleaaret. Mange mente, at det vilde være aldeles forgjøves at forsøge at holde Skolen gaaende, de bedste og modigste Venner var nærværd at blive forsagte. Men Herren har

hjulpet tidligere, han har hjulpet ogsaa denne Gang. Augsburg Seminarium har i Nød og Kamp fuldendt sit 25de Skoleaar under Herrens naadige Beskjermelse, ham være Hre og Pris.

— — — — —
Trods disse Besværligheder er det dog Beskyreren en Glæde at kunne indberette, at Undervisningen og Skolearbeidet i det hele har gaaet overmaade godt. Lærerne har alle nydt god Hælbred og med stor Æver og Øygtighed røgtet hvert sin ansvarsfulde Gjerning paa saadan Maade, at den hele Skole har arbeidet i indre Harmoni og med det ene Maal for Øie at uddanne delfsikkede Prester for frie Menigheder.

— — — — —
Eleverne har arbeidet troligt og under den ihærdige Kamp mod Skolen trofast høgt at op holde Skolens gode Navn og Rhygte ved god Orden og tæt fast Disciplin. Under saadanne Forholde trives aandeligt Liv og udvikles mandige Karakterer. Vi nærer det glade Haab, at Trængslerne ikke har været uden Frugt.

19. Af Indberetningen for Skoleaaret 1894—95.

[Beretning om Det 3die Møde af Augsburgs Venner, 1895, Side 31 flg.]

„Men Herren sagde til Paulus i et Shn om Natten: Frygt ikke, men tal og ti ikke! Thi jeg er med dig, og ingen skal lægge Haand paa dig for at gjøre dig noget ondt; thi jeg har meget Folk i denne Stad.“ (Ap. Gj. 18, 9—10). Under de mange Trængsler og Vanfæligheder, som møder Augsburg Seminariet paa dets Vei, har Herrens Forjættelser om at bevare og beskyrme sine oprigtige Tjenere og Arbeidere bevist sig at være Za og Amen. Og det sidst forløbne Skoleaar danner ingen Undtagelse derfra. Som der har været bedet meget og af mange troende Mænd og Kvinder for Augsburgs Bevarelse i dets betydningsfulde Kald blandt vort Folk, saa har der ogsaa været megen Bønhørelse og rigelig Hjælp; og Augsburg Seminarium har midt under Kampen erfaret noget lidet af de Bederkægelsens Tider, som Herren ofte sender sine Ørn, samtidig med at han lader dem prøve udvortes Kors.

Det er imidlertid ikke overflødig at mindes, hvorfor der er saa megen Modstand og saa mange Modstandere, hvorfor Kampen er

saa haard og Ondskaben saa bitter. Grunden ligger i Augsburgs Trofæbæd mod sine Præcipier, de prøvede, grundkristelige Anstuelser om Menighedens og Kristendommens aldeles hærskilte og eiendommelige Liv og Livskilde, Levekraft og Virkekraft, uafhængig af al anden Støtte og Stab udenfor Guds Evangelium og Guds Land. Den Kamp, som nu paagaar, begyndte med de berhægte Angreb paa Augsburg Seminarium, som blev gjort i selve Foreningsaaret af meget indflydelsesrige Mænd, og som gjorde det til en Pligt for Augsburgs Board of Trustees at gøre Baastand paa betræggende Garantier for Augsburgs Præcipers Bevarelse og Hævdelse, om nogen saakaldt „Overdragelse“ skulde kunne ske.*). Thi disse Angreb aabenbarede og blottede en principiel Uoverensstemmelse i de for en Præsteskole aller vigtigste Hovedsager. Man løftede det moderne, verdslige og kjædelige Krig paa en Presteuddannelse, som fremfor alt var klassisk og videnskabelig og stillet til at skille Presterne fra Menighederne og danne dem til en Kaste for sig selv, adskilt fra de almindelige kristne baade i deres Landsliv og Levevis. I Modsetning dertil var jo Augsburg baade tvunget og forpligtet til at hævde, at dets Opgave og Kald ikke var at lede de unge Studenter bort fra Evangelii-

*) De som Grundlag for Foreningen i 1890 mellem Konferensen, Den norske Augustanafhynode og Antimisjionerne forfattede og tilstemte „Foreningsartiller“ bestemte bl. a., at Augsburg Seminarium skulle være det nye Samfunds (Den forenede Kirkes) Præsteskole, og at Stolens Eiendom skulle overdrages til det nye Samfund, saa snart dette var introporeret. At Augsburg Seminarium som et hele, og ikke bare dets theologiske Afdeling, var ment at skulle være en Præsteskole, var en befjendt Sag og havde været officielt udtalt, (se saaledes ovenfor, Side 40, Note). Der begyndte imidlertid allerede umiddelbart efter Foreningen indenfor det nydannede Samfund en sterk Agitation for at fjerne Stolens forberedende Afdelinger for saaledes at foretage en principiel Forandring i Seminariets Undervisningsplan og Karakter, og Stolens Board of Trustees saa sig derfor forpligtet til at forlange nogen Sikkerhed for, at Seminariet skulle drives som hidtil og altsaa ogsaa i Overensstemmelse med Foreningsartillerne, før det troede sig at have Ret til at overdrage Eiendommen. Samfundet begrede sig imidlertid for at imødekommne dette Krav og oprettede i 1893 en ny Præsteskole, der fil Navnet Den forenede Kirkes Seminar og som siden har været dette Samfunds Præsteskole. Stolen har ingen forberedende Afdeling. Samfundets College er St. Olaf College i Northfield, Minn. — Udg.

ets Enfold og Renhed ind i den hedeniske Humanismes Menneskekløgt og Raaddenhed; men at Øpgaven meget mere var at føre de unge Studenter ind i Guds Raad og Abenbaring og Land, saa at de ikke fiktes ud fra Menigheden og fremmedgjordes for den, men netop trængte saa meget dybere ind i Menighedens Væsen og Land, som de trængte dybere ind i Evangeliet og Frelsesraadet. Denne Modsatning er altid frygtelig, fordi den rører ved de menneskelige Lidenkaber og Begærigheder, som saa gjerne vil skjule sig under mere veklingende Navne. Og det er derfor ikke at undres over, om Augsburg og dets Bestyrelse har maattet høre meget ilde, fordi det ikke har funnet give øster for deres Krav, som vilde omdanne Augsburg til det modsatte af, hvad det var bestemt til. Hvad der gjør Kampen haard og Modstanden bitter, er ikke Spørgsmaalet om „Overdragelse“, men Spørgsmaalet om Presteuddannelsen og Presternes rette Plads i Herrrens Vingaards Arbeide. Vil Augsburg findes tro i den Kamp, i hvilken det er ført ind, og uroffelig holde fast ved, at den rette Presteuddannelse er den alvorlige, personlige Indtrængen i Evangeliets Hemmelighed baade med Hjerte og Land, med Erfjendelse og Sandheds Lydighed, saa skal visselig Trængslerne vokse, men Augsburg skal kunne glæde sig i sine Trængsler, og Guds Menighed vil høste balsignede Frugter deraf.

Det er sandt, at Augsburg med denne Øpfatning af Øpgaven staar saa nogenlunde alene. Der er neppe nogen anden Presteskole, som helt og fuldt deler dette Syn paa Hovedsagen. Døsto mere gjelder det, at Augsburg befindes tro, og at det fatter Mod til at tilegne sig Herrrens Ord: Frygt ikke, men tal og ti ikke! Lad os ikke være bange for at vidne det høit og lydt, at det er en Alvorssag for Guds Kirke, at den kommer bort fra lange Tiders Misbrug med Hensyn til Presteuddannelsen og Presternes Stilling i det hele og opgiver de falske Støtter af menneskelig Bisdom og Kunst og holder sig til Evangeliets Enfold, som er Grækerne en Daarlighed og Jøderne en Forargelse, men for dem som tror, Guds Kraft og Guds Bisdom.

Det er ogsaa sandt, at Augsburg ikke har noget at rose sig af, naar vi spørger om det da ogsaa i alle Henseender svarer til de Fordringer, som Principet stiller. Der flettes meget paa den grundige, hensynsløse Gjennemførelse af en fuldt ud menighedsmæssig Presteuddannelse. Hvad vi kan gjøre, er desværre kun famlende Forsøg

paa at følge det rette Spor. Der er væltet Aarhundreders Grus over den ensfoldige Kristi Bei i dette Stykke, og ingen bør forarges, om det gaar smaaat at finde det rette i alle Stykker.

En merkelig og kraftig Øpmuntring i Arbeidet for Augsburgs Princip i Presteuddannelsen fik vi ifjor Høst ved en Afsanding om denne Sag af den bekjendte danske Preist Wilhelm Beck. Pastor Beck har i lang Tid bestjæftiget sig med det alvorlige Spørgsmaal, om hvorledes de kirkelige Tilstande i Danmark kunde bedres og det aandalige Liv vækkes, og det var derfor meget betegnende, at hans Anstuelser om Presteuddannelsen skulde falde sammen i alle væsentlige Punkter med det forhadte og foragtede Augsburg.

Skoleaaret 1894—95, som begyndte med Skolens Femogtyve-aarsjubilæum, og som saaledes er det 26de Aar af dens Virke, har i enhver Henseende været et af Skolens aller bedste Aar.

De aandelige Brydninger i Den forenede Kirke har været ledsgæt af ikke lidet aandelig Bevogelse og Vækelse i vore Menigheder. En Frugt deraf har været en større Søgning af valte Inglinger til Presteskolen end kanske nogensinde før. Dette har bevirket, at Elevantallet trods trange Pengetider og trods de mange andre Skoler, som er opstaact blandt vort Folk, har været større iaar end forrige Aar. Den Skade som Den forenede Kirke anrettede ved at splitte sin egen Presteskole i to, er nu for Augsburgs Vedkommende overvundet, ikke ved Menneskemagt men ved Guds Land.

Den aandelige Maade, hvorpaa Skolen iaar fik den store Flerhed af sine Elever, havde sin fjendelige Indflydelse gjennem hele Skoleaaret. Af mange Grunde maa Augsburg kreve streng Disciplin og god Mandstugt, saa der skal ikke meget til, før det vækker nogen Opmerksamhed. Saar har vi ikke haft nogen Anledning til Klage over Mangel paa Orden. De Trængsler, som Skolen gjennemgaard, er en nyttig Vagt omkring dens gode Navn og Rhygte.

20. Af Indberetningen for Skoleaaret 1895—96.

[Beretning om det 4de Møde af Augsburgs Venner, 1896, Side 36 flg.]

„Saa bliv da du, min Søn, sterk ved den Maade, som er i Kristus Jesus, og hvad du har hørt af mig i mange Bidners Nærvoerelse,

betro det til paalidelige Mennesker, som er dygtige til ogsaa at lære andre! Vid du da ondt som en god Jesu Kristi Stridsmand". (2 Tim. 2, 1—3). Díse Vers af Pauli andet Brev til Timotheus udtrykker i størst mulig Korthed den rette kristelige Presteskoles Nødvendighed, Opgave og Vilkaar. Evangeliet skal ikke dø med Apostlerne, ei heller skal dets Forkundelse stanse for nogen Modstands Skyld, som reiser sig mod det. Guds Raade er ikke alene mægtig til at frelse det fortalte, men gjør også den frelsesterk til at arbeide for andres Frelse. Og til dette Arbeide, som kun kan foregaa under den stadige og alvorlige Kamp mod alle Guds Riges Fiender, hører ogsaa Presteskolen, som efter sit inderste Væsen ikke er noget andet end dette at betro det rene, hele, ubesvarende og usorfalskede Evangelium til „paalidelige Mennesker, som er dygtige til også at lære andre.“

Derved vil og maa følge Videlse; thi ingen god Stridsmand i Kampen for det enfoldige Evangeliums Bevarelse kan undgaa at faa Saar og Slag af dem, som hader Evangeliet og Korset.

Det har været og er Augsburgs hellige Kald og Opgave at drive Presteskole efter dette apostoliske Ord og under de Raar, som derved anvises. I samme Forhold som det lykkes Augsburg at være tro i Kaldet, i samme Mon maa det også forfølges. Og paa saadan Forfølgelse har det ialfald ikke manglet. Anledningen til at angribe Augsburg har fornemmelig været søgt deri, at vi ikke har villet forlade den enfoldige evangeliske Erfjendelse af Menigheden og dens berettigede Krab med Hensyn til Presteuddannelsen. Guds Ords Krab, at den theologiske Student skal opløres til at være en duelig Arbeider i Herrens Vingaard, en Guds og Jesu Kristi og hans Legemes Ejener i Evangeliet, en Medarbeider med alle de troende for Sjælenes Frelse, har, naar der blev gjort noget lidet Alvor deraf, forarget og forbittret alle dem, som vil have en Prestestand, der danner et høiere Lag over Lægfolket og Menigheden, og udgør den egentlige Kirke. De som vil arbeide for Presternes verdslige eller kirkelige Høihed og Storhed og derved praktisk fornegter nogle af Kristendommens første Sandheder, de undgaar det Kors og de Videlser, som Evangeliet altid fører med sig; og de maa med eller mod sin Vilje træde i Forfølgernes Rækker, fordi det er umuligt for dem,

som afviger fra Evangeliets Enfold, ikke at have det Evangelium og den Mand, som de paa noget Punkt bryder imod.

Hvad det da gælder om for os, er at være sterke ved Maaden i Kristus Jesus til den Gjerning, som er betroet os, og saa lide ondt med Evangeliet. Kunde disse to Ting gaa sammen, saa vil Augsburgs Arbeide lykkes trods al Modstand og Forfølgelse.

Det sidst forløbne Skoleaar har givet en Prøve paa, hvad Frugt det fører i det kristelige Arbeide at befindes tro mod Mandet og Opgaven. Augsburgs 27de Skoleaar har været et rigeligt velsignet År, som deraf ogsaa vil give Anledning til nye Forfølgelser og Trængsler.

De sedvanlige seks Forberedelsesklasser og den theologiske Afdeling med sine tre Årsklasser har været igang i den for Skoleaaret fastsatte Tid.

Medens saaledes den gamle, prøvede Methode har været bevaret, har vi i dette Skoleaar endnu mere end ifjor følt de nye og friske aandelige Strømninger fra Menighederne sydne Augsburg. Det Arbeide, som er udgaaet fra Skolen, og som i de sidste År har været i saa haard en Ildprøve, bører nu under Trængslerne saadanne Frugter, som virkes af Guds Mand; og blandt disse Frugter er ikke den mindst glædelige denne, at Skolen syldes af valte og troende unge Mænd, som drives af Guds Mand til at berede sig for Prestegjerningen i Menigheden.

21. Af Indberetningen for Skoleaaret 1896—97.

[Beretning om Den lutherske Kirkirådes Årsmøde, 1897, Side 39 flg.]

„*Chi I har Taalmodighed behov.*“ Hebr. 10, 36. I alt kristeligt Arbeide er der to lige væsentlige Ting, som trænges; det ene er, efter Profetens Ord, ikke at foragte de ringe Begyndelsers Dag; det andet er at holde ud og ikke blive træt. Den som foragter Barnet i Krybben, han begynder ikke paa Veien; og den som ikke taaler Korset, han holder ikke ud indtil Enden og rækker ikke frem til Kronen.

Vi er komne derhen i vor Prestesoles Udbivling, at det er en Hovedtag at have den Udholdenhed, som gjennem Møie og Trængsler

gaar mandigt frem mod det Maal, som ved Kaldet er sat. Det ligger nu klart op i Dagen, at den ringe Begyndelse har Lebekraft i sig; det modsiges heller ikke af nogen, som gjør Krab paa kristelig Indsigt og Visdom, at Augsburgs Principer for Presteuddannelsen baade er sande og sunde, naat de bedømmes efter Guds Ord. Netop derfor kræves nu den Taalmodighed, som fortsætter og fuldender Øabet i det paabegyndte Spor. Thi jo mere vor Presteskole virkelig opnaar de kristnes Bisald og Tillid og samler stedse flere af dem, ved hvil Hjerte Herren har rørt, desto vigtigere er det, at de Forhaabninger, som er vakte, ikke blir skuffede.

Mange Menigheder har vendt sin Tanke og sit Sind til Augsburg Seminarium som det Sted, hvorfra de helst ønsker at kalde sine Prester i Fremtiden, og mangfoldige unge Mænd er allerede saaledes knyttet til Skolen, at det vilde være en gruhom Skuffelse for dem, om Skolen enten skulle stanse eller aftortes eller gaa over i andre Hænder og derved ledes ind i fremmede Spor. Og vi tænker i denne Forbindelse ikke alene paa den Ungdomsskare, hvil Navne allerede findes i Skolens Nøger, men ogsaa paa de mange unge, som med glad Forhaabning ser den Dag imøde, da ogsaa de skal være med i Augsburgs Studenters Tal.

Det gaar heller ikke an at se bort fra, at som Augsburg Seminari um er den oldste norske Presteskole i Amerika, saa har det ogsaa hele Tiden øvet en meget sterk Indflydelse paa de norske Presteskoler, som senere er blevet oprettede, og har tjent dem dels til Mønster, dels til en ikke ubethdelig Konkurrent. Skulde Augsburg gaa under eller ophøre at virke efter sine eiendommelige Principer, saa vilde derved tabes en betydningsfuld Faktor i hele vor kirkelige Udvikling.

Derfor gjølder det just nu om Udholdenhed; thi det er langt fra, at alle de som nu er paavirkede af Augsburgs Principer og dets Arbeide, føler en udelt Glæde og Tilsfredshed under denne Indflydelse. Mange er de, som med ilde dulgt Ærgrelse fornemmer, at al Presteuddannelse blandt vort Folk er mere eller mindre paavirket af Augsburg. Mange er derfor de som ønsker, at Augsburg nu maatte bukke under for sine Trængsler, saa dets Gjerning kunde endes, og andre Principer for Presteuddannelsen gjøre sig gjeldende.

Derfor trænges Taalmodigheden. Og nu, da en langvarig og

ondskabsfuld Retssag,^{*)}) som efter sit inderste Væsen ikke kan karakteriseres anderledes end som en Forfølgelse, truer med at suge Kræfter fra Skolen og gjøre den fattig og forkørstet, er det saa meget vigtigere at være taalmodig og udholdende. Hvad enten denne Retssag tabes eller vindes, saa gjelder det fremfor alt om, at den maatte blive en Seier for Augsburgs Principer. Meget er allerede vundet i denne Retning. Klarere og bestemmere end før er det under denne Rettsstrid kommet frem, at Augsburg har et eiendommeligt Sny paa Prestleuddannelsen; at det er brygget op under en uafsladelig Kamp for netop denne Sag; og at hvem der end faar den legale Ret til at byde og raade over Presteskolen og dens Ejendom, saa er det allerede nu klart haade for Ven og for Fiende, at rettelig kan Augsburg og dets Ejendom kun forvaltes da, naar dets eiendommelige Landsretning og Snyssmaader befolges. Den nærværende Trængsel har derfor ikke været uden sin Bethydning. Hvor stor Skuld der end under enhver Omstændighed falder paa dem, som driver Forfølgelsens Gjerning inden Kirken, denne Virkning af Forfølgelsen er dog uundgaaelig: den tjener altid til kraftig at vække Spørgsmaalet om, hvorfor de som forfølges, foretrækker at lide Forfølgelse fremfor at nyde de Fordeler, som de der har Magten kan byde. Og derigjennem stilles den Sag i klart lys, som de forfulgte lader for.

Saaledes er det gaaet her. Over Krig og Larm, over Kampons Støvskyer og Forvirring staar klarere end før for den almindelige Bevidsthed Augsburgs Principer og dets hellige Skald i vor Kirke og vort Folk.

Derfor trænges Udholdenhed i Lidelsen og i Arbeidet netop nu.

^{*)} Denne Retssag anlagdes paa den noget eiendommelige Maade, at Den forenede Kirke ved sit Aarsmøde i 1896 valgte et Board of Trustees for Augsburg Seminarium, der straks rettede et legalt Krab til Skolens Board of Trustees om at overgive Ejendommen. Da dette Krab ikke blev efterkommet, anlagdes Proces. Sagen kom først op for Minnesotas Statsadvokat, hvis Hjendelse gift Sagssøgerne imod. Derefter bragtes Sagen ind for Distriktsretten, hvor de vandt. Skolens Board of Trustees ansaa det imidlertid for sin Pligt at appellere Sagen til Høiesteret, der afgjorde Spørgsmaalet til Skolens Fordel. Da Den forenede Kirke imidlertid fastede Beslutning om endnu at fortsætte Processen, indgil man paa et mindeligt Opgjør, hvorved Skolen fil beholde Navn og Grundejendom, medens dens Professorfond blev overgivet til nævnte Samfund. — Udg.

Dersom det lykkes at staa fast og uroffelig, og uden Bitterhed og Modløshed at holde ud, saa vil Sagen gjennem disse Vanskeligheder vinde stedse mere frem til Folkets Hjerte; og Forfølgelsens Lue vil blive et strævende Lys over den Øpgave, Gud gav vor Presteskole; og stedse klarere vil det opgaa for Menighedens Bevidsthed, at kun den er rettelig prestelært, som ved Herrens Hånd er blevet en Kristi Efterfølger i Tro og Kjærlighed, i Arbeide og Lidelse for Sjæles Frelse og Menighedens Øphygglelse.

Augsburg Seminarium har faaet saa betydelig Søgning og har gjort saa kraftige Fremstridt, siden det fuldstændig faldt i sine Venners Haand, at det i høi Grad traenger en Udvidelse og Forbedring. Det er dog formentlig selvagt, at saa længe Processen varer, blir der ikke Tale om Øpførelse af nye Bygninger, hvad der dog nu saare trængtes. De gamle Bygninger er baade for smaa og for daarlige for det forøgede Arbeide, som nu drives. Hvad der straks trænges, er efter alle Lærernes enstemmige Mening en Bygning for Klasser værelser, Bibliothek og Kontorer, hvor der kunde arbeides med Undervisning den hele Dag, om det trængtes, uden at forstyrre dem, som benyttede Tiden til Læsning paa sine Børrelser. Som Arrangementet er nu, er det ofte meget vanskeligt at faa en bekvem Tid for saadant Arbeide, som ikke godt lader sig indordne i den for Klassen brugelige Timeplan, som f. Exs. Undervisning i Sang og Musik.

Før saadant Byggarbeide er viistnok Processen en uoversigtelig Hindring; og jeg triler heller ikke paa, at det er dens Hensigt at hindre, hvad hindres kan af Seminariets Fremstridt. Men kanske mere paakrævet end Udvidelse af vore Bygninger er nogen Forøgelse af vore Lærerkraæster. Alle Lærerne arbeider efter og tildels over Evne, og dog vilde Undervisningen med en lidt Forøgelse af Lærerkraæsterne blive mere frugtbringende. I den theologiske Afdeling burde forhættet saade med Undervisning i engelsk og nytestamentlig græsk; vi burde have mere Undervisning i Sang gjennem hele Skolen; og endelig kræves det nu, at de der skal udsendes som Missionærer til Madagaskar, lærer saa meget fransk som muligt, før de sendes ud. Et Ophold i Frankrig er næsten nødvendigt for enhver Madagaskarmissionær nu, og jo mere man paa Forhaand havde lært af fransk, desto bedre og billigere vilde Opholdet blive.

Det sidst forløbne Skoleaar har været rigt baade paa Glæder og Sorger, og sikkert har begge Dele virket til Belsignelse for baade Skolen og dens Venner. Paa den ene Side har der været et større Elevantal end nogensinde før i Skolens Historie, og megen Aand og Liv iblandt dem; og det jævne Arbeide og den stadige Flid har været en Øpmuntring for os alle. Paa den anden Side har en Del Shgdom blandt Eleverne beredt os Sorg, medens den Proces, som Den forenede Kirke har paaført Seminariet, har taget baade Tid og Kræfter og Penge fra Skolen.

For Skolens Trivsel har Året idet hele været gunstigt. Uagtet det har været mere end almindeligt mæssommeligt i det udvortes, er der dog lyst Haab og megen Maade at takke for.

22. Af Indberetningen for Skoleaaret 1897—98.

[Beretning om Den lutherske Frifirkes 2det Årsområde, 1898, Side 31 flg.]

„Og det skal ske mod Aftens Tid, da skal der blive Qhs.“ Sat. 14, 7. Det Skoleaar, som just nu er afsluttet, har været mere end almindelig vanskeligt for Augsburg Seminarium paa Grund af Forholde, som Board of Trustees fjender bedre end nogen anden. Den unødige og dersor uretfærdige Proces, som Den forenede Kirke har ført mod Seminariets Board of Trustees har selvfølgelig paa mere end en Maade lagt Vanskeligheder i Veien for Skolens Arbeide og Trivsel. Baade Lærerkräfter og Pengemidler har derved været saaledes optagne og anstrengte, at Året har været i en pinlig Grad besværliggjort for alle Skolens Lætere, Elever og Venner.

Men jo længere Processen har varet, desto klarere er det blevet baade for Ven og Fiende, at Processen mod Skolens Board of Trustees var intet mindre end en Udryddelseskrig mod Skolen selv, betragtet som et aandeligt Element i vort kirfelige Liv. De som har ført Processen, udtrykker det nu saaledes, at de vil have Augsburgs Ejendom og blive kvit dets Aand.

Denne Følelse, at det gjaldt en Kamp paa Liv og Død om Augsburgs aandelige Kald og Formaal, har tildels opvejet den Skade, som Professen har gjort Skolen; og de Trængsler, som alle Skolens Venner har været delagtige i, og som i højst Maal har rammet dens

Lærere og Elever, har frembragt en tilsvarende Ewer og Midkærhed, som har gjort dette Skoleaar i mere end én Henseende til det bedste, Augsburg Seminarium har haft.

Under disse Omstændigheder, naar der ved Hjælp af Penge, Sagførere og verdslige Domstole kjempes for at udrydde Augsburg Seminarius aandelige Magt og Indflydelse, er det uundgaaeligt, at vi gjør os klart rede for baade hvad Kald vi har, og hvorfor det er en saadan usedvanlig og næsten uforståelig Bitterhed og Hat mod Augsburgs Land og Principer. Den Dag vil komme, da det vil være os til sand Ere, om vi i en saa alvorlig Sag har valgt det rette og er blevne tro i Arbeidet, om det første nofsaa megen Trængsel med sig for os.

Hvad Augsburg Seminarium har været kaldt til at arbeide for, kan i største Korthed udtrykkes i Ordene *I e v e n d e P r e s t e r o g I e b e n d e M e n i g h e d e r*. Og hvor usfuldkomment og mangefuld end Skolens Arbeide har været i Forhold til dette Kald, saa er det dog lige sikkert, at dette har været og er fremdeles det guddommelige Krab. Thi dette er det absolut nødvendige i en virkelig Christkirke, og der hvor det mangler, er man allerede langt inde i de falske, katholske Spor, som fører til Trældom.

Men hvad Augsburg var kaldt til at virke for, var ikke uden Sammenhæng med vort Folks kirkelige Fortid. Allerede i hundrede Aar har den dybeste Understrøm i det norske Kirkeliv peget henimod det samme Maal. De adspredte Kristne i vort Folk har bevidst eller ubevidst stundet efter en Dag, da Prester og Lægfolk skulde være et i en virkelig fri Menighed. Og det har staatet klart for dem, at det kun var Christi Land og Liv, som kunde frembringe en saadan gledeelig Sammensmelting og Forening. Denne Længsel efter og deraf følgende Bestræbelse for en Udjevning af Modsætningen mellem Prestestand eller Prestekaste og Lægfolk skriver sig ialtfald fra *G a n s N i l s e n H a u g e s T i d o g V i r k e*.

Men ingen som ikke har prøvet, kan gjøre sig noget Begreb om, hvilke Hindringer disse Bestræbelser maatte møde og faktisk har mødt. Her var en Kamp at gaa ind i, som kun kunde føres gjennem en Presteskole, som maatte være baade kristelig og folkelig, om den skulde tjene til at uddanne Prester, som baade rettelig forstod sin Opgave i Forhold til vort Folks kirkelige Fortid, og klart saa Maale, som

skulde føges opnaaet. Thi det var aldeles haablosi at tænke, at Prester af den gamle Skole skulde i noget større Antal kunne se ind i og omfatte med Liv og Begeistring den Sag, hvorom det her gjaldt. Den nye Vin maatte haves paa nye Læderflasker.

Den Modstand, som her tænkes paa, er derfor aldeles ikke indskrænket bare til dem, som i fuld Forstand kan kaldes „døde Prester“, hvis eneste Interesse i det kirkelige Arbeide er Brødet og Embedsseren. Den kommer ogsaa fra andre Hold; hele det gamle System med sit unorske og fremmede Snit, hele den gammeldagse aristokratiske Opfatning af Samfundet med dets høiere og lavere Lag, hele den overleverede Misforstaelse, at Dannelse og Dyrktighed skal være et Middel til Herredømme istedetfor til Ejendom, hele den gamle statskirkeelige Banekristendom, som langt heller vil have den gamle Kirkeorden med dens Trældom end den levende Menighed med dens Frihed, alt dette og meget mere maatte tidligere eller senere reise sig til Kamp paa Liv og Død mod et Arbeide for at forene og forbinde, hvad Aarhundreders Misbrug havde adskilt, Prest og Lægfolk nemlig, i en fri og levende Menighed.

Derfor har Kampen raset mod Augsburg fra Begyndelsen af; og ethvert Feilgreb, stort eller lidet, som Skolen har gjort sig skyldig i, har været grebet med Begjærlighed for at skade den. Ingen fristelig Skole har været saaledes kringsat af Fiender. Og den nu paagaaende Proces er, som vi alle ved, kun en ny Form af den samme gamle Kamp mod Augsburg, fordi det arbeider for levende Prester og levende Menigheder. Hade Augsburg været villigt til at opgive dette Princip endogsaa saa sent som i 1894, saa havde der ikke været nogen Vanskelighed med at ordne alt andet, som var omtvistet mellem Majoritet og Minoritet i Den forenede Kirke, som man den gang kaldte de stridende Parter.

Den Sag, som Augsburg med alle sine Feil og Mangler, al sin Fattigdom og Nød, har været sat til at arbeide for, er en Alvorshag for den norske Kirke. Den kan ikke nedlægges, om Augsburg gaar tilgrunde. Kaldet vil at arbeide for en apostolisk Menighed i Land og Sandhed vil trods al Spot og Haan ikke kunne lægges tilhinde. Det vil herefter maae frem atter og atter; og jo mere det viser sig, at Statskirken og dens Væsen er en Umulighed under den moderne Ver-

den ſudvikſling, deſto uafvijſelgere vil Kravet blive: helt frem til en virkelig bibelsk Menighed!

Hælder der da nu et haardt Slag over Augſburg, om nemlig Minnesotas Høiesteret ſtadsæster Underrettens Hjendelse,*) ſaa vil det hverken forandre Sagen eller Arbeidet for den, om vi ellers har havt nogen alvorlig Mening med de Bestræbelſer, vi hidtil har gjort for at bygge og opholde Skolen. Befindes vi at være tro i Prøvelſens Stund, ſaa vil den Kriſis, ſom vi nu under enhver Omſtændigheid gaar igjennem, kun tjene til at ſtrække vor Overbeviſning og klarne vort Ulik og give os større Frihed til at arbeide uden nogetlags Bi-henſyn for Hovedſagen, en ſand, egte kriſtelig Presteuddannelse efter det nye Testamenteſ Nand og Krab.

Hælder vi med troende Hjerter fast ved dette høie og hellige Kald, ſaa kan det intet ſkade, om Trængſlerne forøges, og Lidelerne blir større. Herren vil ſelv træde nær til dem, ſom kjæmper og lidder i hans Navn.

Som allerede antydet har det ſidſt forløbne Skoleaar været overmaade besværligt for os alle. Som paavist iſſor har vi i Forhold til det vokſende Elevantal og de nye Krab paa mere Underviſning i flere Tag baade for ſmaa Lærerkræfter og for ſmaa og uhensigtsmæſſige Bygninger. Begge Mangler har været sterkt følt i dette Skoleaar. Det trænges i høi Grad, at Underviſningen i engelsk forſøttes gjen-nem den theologiske Aſdeling, at der undervises mere i Sang, og at der blir gjort mere for Underviſning i fransk. Forhaabentlig vil det paa en eller anden Maade lade ſig gjøre ſnart at aſhjælpe de betyde-ligste Mangler.

Lærere og Elever har trods de ſmaa og trange Bekvemmeligheder arbeidet uſorfærdet og uden Kenur, og paa enkelte Undtagelſer nær har der hersket god Orden og jevn Tilfredſhed ved Skolen.

Af Kandidaterne er der to, ſom ganſe ſærſkilt har Kald paa ſig til at gaa ud i Hedningemissionens Ejendele. Det er vort Haab, at Frikirken maatte ſe ſig iſtand til at ſende dem ud, da det ſikkert tør ſiges om dem begge, at de er velfikſkede for Gjerningen. Vor Mis-

---

*) Som beljendt underſkendte Statens Høiesteret Distriftsrettenſ Dom i Sagen. Se ovenfor, Side 63, Note. Udg.

sionskomite har anbefalet, at den ene af dem, Kand. theol. J. B. Jerstad, udsendes iaaar. Den anden, Kand. theol. N. A. Hatlem, burde efter Bestyrerens Mening understøttes saa, at han kunde opholde sig et Aars Tid i Frankrig ved Seminariet i Montbéliard for derefter, om Gud vil, at gaa ud til Madagaskar næste Aar.*)

23. Af Indberetningen for Skoleaaret 1898—99.

[Beretning om Den lutherske Kirkicles 3die Aarsmøde, 1899, Side 34 flg.]

„Og du skal sige paa den Dag: Jeg takker dig, Herre, fordi du var vred paa mig, men din Brede vendte om, og du trøstede mig.“ (Ef. 12, 1).

Iffor affluttedes Skoleaaret under megen Spænding og ikke uden Frygt. I den langvarige Proces, som Den forenede Kirke førte om Augsburg Seminarium og dets Ejendom, var der dengang ikke fældt Dom. Og Skolens Venner og dens Lærere og Elever biede paa Udfaldet, som under enhver Omstændighed maatte blive af stor Betydning for Skolen. De fleste søgte at belave sig paa, at Dommen vilde gaa Augsburg imod, og at ruste sig med Tro og Frimodighed til at begynde forfra. Men Frygt for, at vi ikke vilde være i stand til at gaa igjennem saa stor en Prøvelse uden at forsage, var vel helst overveiende i de flestes Hjarter.

Men Herren sparede os for saa stor en Prøve, og paa samme Tid førte han det saa, at vi ikke skulle undgaa, hvad der kunde tjene os til Ydmhgelse og tvinge os til fortsat Bon og Arbeide.

Den Dom, som Minnesotas Høicisteret fældte i Sagen, gav Augsburg Ret i det omstridte Spørsgsmaal; men den stængte ikke Adgang til andre Søgsmaal og nye Retssager. Og efter Glæden over Sa-

*) De her gjorte Anhåninger blev ogsaa virkeliggjort. J. B. Jerstad blev ordineret og reiste til Madagaskar samme Aar (1898), hvor han blev den første kristne Missionær blandt Mahafalierne. Her virkede han til 1907, da han vendte hjem for at høje hvile. I 1909 reiste han etter ud og arbeider for Eiden blandt Sakalaberne i og omkring St. Augustin. — N. A. Hatlem reiste efter et Studieophold i Montbéliard i Frankrig til Madagaskar i 1899. Det var Hensigten, at han der skulle arbeide som Bestyrer og Lærer ved det Seminarium for indfødte Prester, som Den lutherske Kirke havde begyndt derude. Han døde imidlertid allerede i August 1900, netop som han havde begyndt sin Lærergjerning. — Udg.

gens heldige Udfald kom ny Befyning, da det rygtedes, at endda en Gang vilde Den forenede Kirke forsøge ved Sag for verdslige Domstole at tage Augsburgs Ejendom.

Under disse Omstændigheder var en ny Sag saa farlig for Skolens aandelige og timelige Vel, at det er rigtig herved at takke Augsburgs Board of Trustees og Korporation og skjænke dem den høieste Anerkjendelse for den Over, Dyrktighed og Selvfornegtelse, med hvilken de arbeidede for et mindeligt Opfør med Den forenede Kirke og til det istand. Der skulle Mod og Tro til for at gjennemføre denne Sag; men det er vor Overbevisning, at det netop var paa denne Vej, Herren vilde redde vor Skole og bevare den til Gavn for vor Kirke og vort Folk. Augsburg Seminariet beholdt ved det mindelige Opfør Navn og Grund og Bygninger, men opgav Fondet, og paa dette Grundlag blev begge Parter enige om, at Ret og Billighed var skeet fuldest, saa ingen af Parterne herefter skulle befædre sig over den anden Part i denne Sags Anledning.

Skolen skylder, som sagt, Boardet Tak for dets Handlemaade i denne Sag. Som det var værdigt og broderligt handlet, saa vil det ogsaa i Fremtiden bære gode Frugter for vor kirkelige Udvilting, saaledes som der allerede viser sig Tegn til.

Det er ikke at undres paa, at dette Opfør i Begyndelsen føltes som en Skuffelse for dem, som var saa glade, fordi Augsburg Seminariet havde vundet Processen. Og da nu Opføret kom lige foran Skolearets Begyndelse ifjor Høst, saa var der adskillig Frygt blandt Skolens Venner for, at den skulle saa et saare trængtårn med saa Glever og lidens Understøttelse.

Professor Østdal var jo ogsaa fraværende for i Europa at saa en saare paakrævet Hvide, og Boardet havde tilstaaet ham et Års Ferie, saa vi maaatte savne hans verdifulde Hjælp baade med Hensyn til Skolearbeide og Pengeindsamling.

Det var ikke frit for, at man spaaede ilde. Men Skoleaaret aabnedes som sedvanligt; flere theologiske Studenter blev optagne end nogensinde siden 1892, og Pastor H. A. Urseth, Rochester, Minn., paatog sig med opfrende Velvilje at vikarie i Professor Østedals Sted. Herren har ladet alt lykkes vel, og Skolen har efter gjenemgangen et bælsignet Skoleaar med saa mange Glever, som der var Plads for, og med den nødvendige finanzielle Støtte. De mørke og

truende Udsigter har kun tjent til at frembringe saameget ivrigere Bøn og hjerteligere Tak.

Som ovenfor antydet har Lærerkræfterne været de samme som i forrige Skoleaar med den Forandring, at Pastor Urseth har undervist i Theologi i Professor Ostedals Sted. For det meste har Pastor Urseth drevet denne Undervisning paa engelsk, hvilket har været meget appreциeret af de theologiske Studenter og har sterkere end før vækt Ønsket om at faa en fast Ordning af engelsk Undervisning i Theologi.

Atter er der to af de theologiske Kandidater, som hele sin Skoletid igjennem har arbeidet med det Kald og det Haab at gaa ud i Hedningemissionens Tjeneste. Vor Missionskomite anbefaler, at begge disse, Kandidaterne Chr. Jørgensen og Ludv. Pedersen udsendes iaar.*.) For Augsburg Seminarium er det en Glæde, at dets unge Mænd under Studiet bevares i saadant Kald og findes stikkede til at udsendes i denne vigtige og ansvarsfulde Gjerning.

24. Af Indberetningen for Skoleaaret 1899—1900.

[Beretning om Den lutherske Frikirles 4de Årsmøde, 1900, Side 17 flg.]

„Og jeg, — min Paft med dem er denne, siger Herren: Min Aand, som er over dig, og mine Ord, som jeg har lagt i din Mund, de skal ikke vige fra din Mund eller fra dine Børns Mund eller fra dine Børnebørns Mund, siger Herren, fra nu af og til evig Tid.“ Ef. 59, 21. For Guds Riges Bestaaen paa Jordens, for dets vedblivende Kirke til Belsignelse for alle Generationer og Folk er der et, som er fornødent; det er Aanden og Ordet. Dette ene fornødne har Herren lovet sin Menighed for alle Tider. Det skal ikke mangle og ikke svigte, saalangt det staar til Herren. Hvad det derfor gjelder om for os er, at vi altid er rede til at modtage, hvad Herren vil give, og til at bruge i Herrens og hans Riges Tjeneste den aandelige Kraft, som han tilbyder, og de aandelige Vaaben, som han rækker.

*.) De blev begge udsendt i 1899, men maatte paa Grund af svigende Hælbred nedlægge Missionsgjerningen, Pastor Pedersen i 1902 og Pastor Jørgensen i 1904. De har siden virket som Prester i Den lutherske Frikirke her i Landet. — Udg.

Det er under dette Synspunkt, vi betragter ogsaa vor Presteskoles Kald og Opgave. Ingen Presteskole er paa ret Vei, som ikke erkjender det som Hovedsagen i alt sit Arbeide, at Guds Aand og Ord ved og gjennem den bevares som en levende Kilde, der oppvelder til evigt Liv for Menneskehjarterne. Ved Presteskolen fremfor alle andre Steder gjelder det om, at Siloahs sagterindende Vande agtes langt over al menneskelig Visdoms og Kundskabs svigtende Bække. Med andre Ord, Presteskolen maa i Sandhed være en „Profetskole“, om den skal svare til sit Kald. Thi det er ikke Spørgsmaal bare om at bevare Ordets Bogstav, men dets Aand. Og uden Aand kan der ikke være Tale om Profeter.

Naar der derfor fra saa mange og forskjellige Hold løstes et Skrig efter en klassisk uddannet Prestestand, saa er det som oftest ialfald et Udtryk for, at man vil slippe bort fra den kristelige Hoveddag, det ene fornødne i Presteuddannelsen, som er Hjertets inderlige Fortrolighed med Guds Aand og Ord. Hvor dette savnes, er al klassisk Dan-nelse aldeles forgjøves; men hvor dette findes, kan alt komme til-gode. Aanden og Ordet kan ikke undvøres, heller ikke erstattes af noget andet; men alt andet kan, om saa skal være, undvøres, hvor Aanden og Ordet findes.

Man spørger da: Kan der da trænges nogen Presteskole? Kan ikke Gud give sin Aand og sit Ord uden til dem, som tilbringer saa mange Åar paa Skolebænken? Ja, netop da trænges der Presteskole; thi det er ikke i Verdenslivets Tummel, at et ungt Menneske blir fortrolig med Herrens Aand og Ord. Det er nødvendigt for den, som skal være fast grundet i Herrens Ord, at han allerhøst „fra Barn-dommen af kjender den hellige Skrift, som kan gjøre ham vis til Sa-lighed ved Troen paa Jesus Kristus.“ Og derhjem det er om „den hel-lige Skrift“ og om „alt Guds Raad“ der spørges, saa er det ikke gjort paa Timer eller Dage at blive saaledes kjent dermed, som den trænger om, der skal blive „en Skriftlærd, oplært til Himmeriges Rige, som kan frembære af sit Forraad nye og gamle Ting.“

Det tager Tid, og det tager Arbeide, ikke fordi Gud ikke kan give alt paa én Gang, men fordi vi ikke er i stand til at modtage alt paa én Gang. Ikke saa, at Kristus modtages lidt efter lidt; thi den som griber ham i Troen, griber den hele Frelse med én Gang; men vel saa,

at endog den mest ydmige, mest sønderknuste og mest opladte trænger Tid for at erkjende alt, hvad Gud har skjækret os i sin Søn.

Augsburg Seminarium har derfor altid været nødt til at staa paa Vagt til begge Sider. Det er nødvendigt at værge Guds Menighed, naar Spørsgsmaal er om Presteuddannelse, paa den ene Side mod dem som mener, at det væsentlige er en menneskelig Lærdom, som tager lang Tid og megen Flid, og som tænker, at naar bare Bogstavlærdommen er der, saa skal nok Alanden tillægges. Og paa den anden Side er det ligesaa nødvendigt at advare mod den falske Aandelighed, som mener, at der ingen Tid og intet Arbeide trænges for at blive „oplært til Himmeriges Rige.“

Men det er sandt, at den Lærdom og Dyrktighed, som trænges for at være en ret Prest i Guds Menighed, er ikke forskjellig i sit Væsen fra den Kundskab til Salighed, som ethvert Guds Barn er i Besiddelse af. Thi „Jesu Vidnesbyrd er Profetiens Aland“, og derfor er alle de, som tjender og bekjender Kristus, Brødre og Medtjenere, enten de blandt Mennesker kaldes læge eller lærde. Derfor er det ikke Presteskolens Gjerning at skille mellem de kristne, saa de skal deles i to forskjellige Slags, dem som lærer, og dem som hører; men meget mere er det Opgaven, at alle maa blive delagtige i den ene og samme Aland for at kunne tjene den samme Herre med de forskjellige Maadegaver.

Med denne Opfatning af Skolens Kald har den efter arbeidet et Aar under sine vanlige Maar. Herren har bevaret den og hjulpet saa, at Gjerningen med al sin Skrøbelighed dog ikke har været ganske forgjæves. Vi tør tro, at ogsaa ved dette Aars Arbeide er der udrettet noget for at føre de unge ind i Guds Kundskab og Guds Alands Samfund. Og vi har erfaret det, at ogsaa paa denne Maade er Herrrens Ord ved Profeten blevet opfyldt: „Og jeg, — min Vakt med dem er denne, siger Herren: Min Aland, som er over dig, og mine Ord, som jeg har lagt i din Mund, de skal ikke vige fra din Mund eller fra dine Børns Mund eller fra dine Børnebørns Mund, siger Herren, fra nu af og til evig Tid.“

Denne Fortvisning giver Arbeidet Værd, hvor uanseligt det end er i Menneskers Øine; og med Glæde udfører vi Tjenesten, efterdi det tjendes, at ogsaa ved dette Middel bevares Alanden og Ordet blandt et elsket Folk, Guds Navn til Prism og Menneskjæle til Frel-

se. Saa er det ogsaa vort Haab, at Augsburgs Arbeide efter dets eiendommelige Princip for Presteuddannelse maa blive bevaret ned igjennem mange Slegter.

Lærerkræfterne har været de samme som de foregaaende Aar med den Forøgelse, som Frifirkens Aarsmøde ifjor udtalte sig for, og som Board of Trustees i Overensstemmelse dermed bestemte. Professor Urseth blev nemlig ansat som engelst Professor i Theologi og har arbeidet i denne Stilling med Flid og Troskab.

Udsigterne for Skolens Fremtid synes saaledes meget lyse; og den stødig voksende Trang til levende Guds Ords Forkyndere blandt Folketaabner Vej for Arbeidet til alle Sider. Det er derfor Tid til at drive Presteskolens Gjerning med den størst mulige Flid og Nidfærhed.

25. Af Indberetningen for Skoleaaret 1900—01.

[Beretning om Den lutheriske Frifirkels 5te Aarsmøde, 1901, Side 26 flg.]

„Det er en troværdig Tale og aldeles værd at annammes, at Kristus Jesus er kommen til Verden for at gjøre Syndere salige, blandt hvilke jeg er den største. Men dersor er Barmhjertighed vederfaret mig, for at Jesus Kristus skulde paa mig som den største vise al Langmodighed, til et Eksempel for dem, som skulde tro paa ham til det evige Liv.“ 1 Tim. 1, 15. 16.

Jo længere Arbeidet med Presteuddannelsen drives, desto klarere viser det sig, at det i en ganse seregen Forstand er sandt om denne Slags Skolegjerning og Skolegang, hvad der i nogen Grad kan siges om alt Skolearbeide og Studium, at den flittige Læsning er ikke mere end den ene Halvdel af Arbeidet i det højeste. Evner og Anlæg, Kald og Lyst, er mindst den anden Halvdel.

Før Presteuddannelsens Vedkommende er nemlig den personlige Erfaring af Synd og Naade, saaledes som Paulus udtrykker det i ovenanførte Vers af 1ste Brev til Timoteus, saa absolut fornøden, at hvor denne ikke er tilstede, kan der strikte talt ikke blive Tale om nogen Uddannelse til Prestegjerningen. Den drivende Kraft til hele Arbeidet maa haade for Læreres og Elevers Del være den personlige Erfaring af Naaden, saa at det for hver enkelt er personlig

Sandhed, hvad Paulus andetsteds siger: „Krifti Kjærlighed tvin-
ger os.“

Luther udtales den samme Sandhed, naar han siger: „Flittig
bedet er mere end halvt studeret.“

Med andre Ord, der skal ikke alene Evner og Anlæg, men ogsaa
Land og Maade til en ret Uddannelse til Prestegjerningen. Og
denne Maadegave faaes ikke én Gang for alle, men trænges daglig
og faaes kun ved stadig Øvn. Dette er den Betragtning af Presteud-
dannelsen, som Augsburg Seminarium altid har søgt at hævde; og
er det kun i megen Ufuldkommenhed den praktiseres, saa agter vi det
dog høit at betone Nødvendigheden deraf. Og jo sjeldnere det er,
at denne Sag fremhæves i Forbindelse med theologisk Studium, de-
sto kraftigere Opfordring er der for alle dem, som har med Skolens
Ledelse og Bevarelse at gjøre, og særlig for dens Board of Trustees
at gjøre alt muligt for at bevare og forøge Augsburg Seminariums
Indflydelse blandt vort Folk.

Det sidst forløbne Skoleaar har ikke medført nogen Forandring
hverken i Skolens indre Liv eller i dens ydre Maade. Hvor meget der
er opnæaret af aandelige Resultater, derom dømmer Gud alene. Ti-
den vil jo efterhaanden vise, hvorledes de Mænds Arbeide, som sen-
des ud, svarer til de Forhaabninger, som deres Arbeide ved Skolen
har givet os om dem. Men først Ewigheden vil fuldt ud aabenbare,
hvad der er udrettet i aandelig Henseende. Hvert Menneskeliv, som
føres i Tro og ofres i Kjærlighed, er dog kun et Sædekorn, som først
viser igjen i Ewighedens Høst.

Det er mig en Kjær Pligt i denne Forbindelse at nævne med Tak
til alle Skolens Venner den uventede og hjertelige Maade, hvor-
paa de mindedes det 25de Aar efter min Ansættelse som Bestyr-
rer for Augsburg Seminarium.*). Jeg har ialfaald nogen Erkjendelse
af, hvor lidet jeg har formaaet at udfylde den Stilling, som var mig

---

*.) Skolens og Professor Sverdrups Venner havde i al Stilhed ind-
samlet en Gave paa lidt over et tusinde Dollars, der blev overrakt ham
ved en festlig Tilstelning umiddelbart efter Skolens Slutning. Det var Gi-
vernæs Ønske, at Pengene høgst skulde henhttes til Opførelse af en liden Villa
for Professor Sverdrup paa hans Ejendom ved Lake Minnetonka, et Ønske
som ogsaa blev efterkommet. — Udg.

betroet. Med deсто større Tæknemmelighed erkjender jeg Brødrenehed Overbærenhed, og idet jeg takker mange af dem for 25 Aars Samarbeide og mange andre for kortere Tids, er det min Øen til Gud, at han vil bevare Augsburg Seminarium gjennem mange Slegter og snart lægge Arbeidet paa yngre og sterkere Skuldre.

26. Af Indberetningen for Skoleaaret 1901—02.

[Beretning om Den lutheriske Kirkes 6te Narstmøde, 1902, Side 51 flg.]

„Dersom nogen vil være den første, han skal være den sidste blandt alle og alles Ejener.“ Mark. 9, 35.

Det er uidentvist vel forstået af alle, som deltager i Augsburgs Arbeide for en ret Presteuddannelse, at dette Arbeide kun da anlæges og drives ret, naar dets Maal er Menighedens Opbyggelse. Naar der arbeides for at faa gode Prester, saa er det ikke for at opbygge et godt Prestesfab iblandt os, men for at opbygge Kristi Legeme, saa at altsaa Presteskolens sidste Formaal er Guds Menighed. Thi ingen er en god Prest, som ikke har det samme Sindelag, som var i Kristus Jesus, som kom ikke for at lade sig tjene, men for at tjene og give sit Liv til en Gjenløsning for mange. Kristus elskede Menigheden og hengav sig selv for den; saa maa ogsaa alle rette Prester gjøre, og derfor har Presteskolen ikke naaet sit Maal med dem, den søger at uddanne til Prester, med mindre degaard ud for at tjene, ikke for at herske.

Men dersom dette er Presteskolens Formaal at berede unge Mænd til selvpofrende Kristi Efterfølgere og hans Menigheds Ejener, saa er det ganske selvfølgeligt, at Presteskolens hele Gjerning blir merket og præget af den Trængsel, som følger med Kristi Efterfølgelse, med Vandringen i Ndmighed og med Kampen mod det menneskelige Hjertes naturlige Stolthed og Ydst til forsøengelig Ere.

Det er dette, som det er vanskeligt at blive fortrolig med. Vi vil saa gjerne forestille os Sagen saa, at der kan nok være Kamp og Trængsel af og til, haarde Tider og Timer; men saa maa der da komme lyse Dage og rolige Aar indimellem de haarde Kampe. Men at Veien skal være snæver og trang hele Tiden, at der er en uafsladelig Kamp, at Trængslerne hører med til hver Stund, det synes os umuligt og urimeligt. Og dog er det saa. Jesus figer det saa aldeles bent frem og ensfoldigt: *I Verden skal I have Trængsel.*

Han havde det selv. Ikke bare af Fiender, men kanſte endda mere indvortes Hjertets Kviide af sine Venner og Disciple, naar han stadig fødte paa verdsligt Sind, kjødelige Tanker, Lyft til Storhed og forſængelig Ære hos dem, som han havde udvalgt. Vi kan derfor ikke vente andet, end at alt Kristi Werk paa Jordens har samme Vilkaar den Dag idag. Alt virkelig kristeligt og aandeligt Arbeide maa være i Trængsel, ellers er det ikke egte.

Det er ikke overflødig at minde om dette. Thi der er ingen af os, som ikke fristes til Utaalmodighed i Trængslerne. Vi opnaar ikke den rette Mandighed i Arbeidet og Kampen, medmindre vi kommer dette ihu, at vi ligger i en Krig, i hvilken vi behøver at have Guds fulde Rustning paa og være belævet paa Trængsler til hver Tid. Lad os derfor ikke forrage, om der er megen Nød med vor Presteskole, om dens Kaar er disse, stadigt at være stedt i Videlser. At være ret fortrørlig med denne Sag er allerede et langt Stykke paa Vej til den frimodige Udholdenhed.

Presteskolen har ogsaa i det sidste Skoleaar havt sine Vanfæligheder at tjæmpe med. Tildels har disse havt sin Grund i de store Fremstridt, som har været gjort. Men altid ligger Kilden til de største Besværheder i vores egne kjødelige og uforstandige Hjerter, som kvier sig ved Korssets Vej.

Den nye Bygnings Opførelse ifjor Sommer og Høst var et saa stort Fremstridt, at det var venteligt, at det kostede noget. Saa uvante som vi er med Pengeraudlæg for aandelige Formaal, er det ikke at undres, om det tog paa os at lægge ud en saa stor Sum, som vi synes, paa saa kort Tid. Det tog derfor ogsaa meget af Lærernes Tid at arbeide med denne Sag, og det blev nødvendigt for ikke at staa fast med Indsamlingen og Byggearbeidet at udfætte med Undervisningens Beghyndelse i de forberedende Klasser indtil den 1ste November. Og ogsaa efter den Tid krævede Byggearbeidet og Indsamlingen dertil baade Tid og Opmerksomhed.

Udentvil lønnede det sig dog godt at gjøre denne Anstrengelse. Det var blevet et Livsspørgsmaal for Skolen at faa bedre Lokale. Den har ved Vennernes Opførelse opnaaet at faa et tidsmæssigt Hjem bygget saa solid og bekempt, at det under Guds Beskyttelse skært vil kunne tjene i Lange Tider. Herren være lovet, som hjalp saa langt!

Naar vi atter har afflyttet et Skoleaar, og vi saa levende føler, hvor lidet vi dog formaaer at udrette, er det vor Øen til alle Skolens Venner, at de taalmodigt vil høre over med vore Skrøbeligheder og blive varagtige i Hørbønnen for Augsburg, at Herren selv vil opholde og bevare Gjerningen og lade den lykkes, saa han ogsaa herfra kunde uddrive Arbeidere i sin Høst.

27. Af Indberetningen for Skoleaaret 1902—1903.

[Beretning om Den lutheriske Kirkes 7de Nærsmøde, 1903, Side 38 flg.]

„Og han satte nogle til Apostler, nogle til Profeter, nogle til Evangelister, nogle til Hyrder og Lærere, til de helliges fuldkomne Beredelse, til Tjenestens Gjerning, til Kristi Legemes Opbyggelse.“ Ef. 4, 11. 12.

Den himmelfarne Frelser har selv givet sin Menighed de Gaver og Kræfter, den tiltrænger under dens Vækst og Vandring hernede paa Jordens. Og dermed har han organiseret Menigheden og givet hvert Lem paa Legemet dets tilmaalte Virksomhed.

Blandt disse Gaver og Kræfter, som skal være virksomme til de helliges fuldkomne Beredelse, til Tjenestens Gjerning, til Kristi Legemes Opbyggelse, er ogsaa nævnt „Hyrder og Lærere“, som paa det nærmeste ialtfald svarer til, hvad vi kalder Prester. Ligeoverfor dem som mener, at der ikke trænges „Hyrder og Lærere“, fordi alle kristne er „lært af Gud“, er det godt at mindes dette, at Guds Ord regner Hyrder og Lærere blandt den himmelfarne Frelsers gode Gaver til Menigheden, nyttige og nødvendige til Menighedens Opbyggelse.

Nogle vil da komme med en ny Indbending mod vor Maade at arbeide paa, idet de figer: Dersom Hyrder og Lærere er Kristi Gave, hvad skal vi da med Presteskole? Kan vi ikke bie, til Frelseren opbækker og giver saadanne Redskaber?

Men trods Indbendingen ofte blir gjort, er den dog ikke berettiget. Thi Kristi Gaver til Menigheden gives gjennem Aand og Ord; og som vi ikke venter dagligt Brød, som dog er Guds Gave, uden legemligt Arbeide og legemlige Midler, saa venter vi heller ikke aandelige Gaver fra Herren uden aandeligt Arbeide og aandelige Midler.

Derfor har Kristus selv fra Begyndelsen uddannet paa aandelig Bis sine tolv Apostoler; derfor har det ogsaa fra Begyndelsen været befalet dem, som var Lærere, at de skulde betro Evangeliet „til paa-lidelige Mennesker, som var dygtige til ogsaa at lære andre.“

Derfor er der ingen Modsigelse mellem disse to Ting, at Kristus giver Hørder og Lærere, og at vi har Presteskole til deres Uddannelse, bare Presteskolen er af den rette Art. Mødes og forenes disse to, Kristi Gave og Presteskolens Arbeide, paa rette Maade, saa gaar det rigtigt til, og Guds Menighed faar de Arbeidere, som den trænger saa vel.

Det strider derfor ikke mod Menighedens Liv og Frihed, at der blandt os holdes Presteskole; men det er meget mere en af de nødvendige Ting i Arbeidet for Menighedens Levendegjørelse og Frigjørelse. Bare, som sagt, Presteskolen er af den rette Art. Dette sidste kan ikke betones nok; og det er selvølgelig en af de Ting, Trifirken stadig har sin Opmerksamhed henvendt paa, hvorledes Augsburg i enhver Henseende kan være, hvad det er bestemt til. Og det er ikke nogen let eller lidet Opgave, som her foreligger. Det er en ny Vane at bryde i mere end én Henseende, og mange fremmede Hensyn vil let blande sig ind i Arbeidet og forkvalle det. Der skal ikke meget til, før man kommer ind paa en Afvei og derved taber selve Hovedformaalet af Sigte.

Det tør derfor endda vise sig, at der er meget at lære og mange Forbedringer at gjøre. Og det er ikke ønskeligt at være for sikker paa, at vi nu har naaet saa langt, som vi i det hele kan vente at komme. Medens vi gaar fremover, lad os prøve noie hvert Skridt vi gjør, at vi virkelig i alt gaar i den rette Retning.

Men fremfor alle Ting, enten vi er komne langt eller kort med Hensyn til Skolens Læseplan, Orden, Indretning etc., saa er der ét, som er det ene fornødne, og som altid trænges for Presteskolen, det er Herrens Land. Uden ham kan slet intet godt udrettes i Guds Rige, og mindst af alt kan der arbeides for levende og frie Menigheder og for rette „Hørder og Lærere“ i deres Tjeneste.

Lad os derfor stadig have dette for Øje, at Gjerningen ikke er vor egen, men Herrens, og at det hør os ogsaa i denne Sag at „arbeide med Frygt og Væren“; thi Herren selv er den, som uddriver Arbei-

dere i sin store Høst. Vi er kun de Nedskaber, han dertil bruger. Maatte vi findes velforskede for ham!

Det sidst forløbne Skoleaar har bragt med sig baade Sorg og Glæde, og mange er de nedslaaende Tanke, som vækkes ved Tilbageblifset paa Arbeidet. Det er ikke her Stedet til at nævne alt sadant. Det bør dog kanskje omtales, at der er ganske sterke Vidnesbyrd om, at ikke alle de unge Mænd, som vokser op i Menighederne, har faaet den Undervisning, som en kristen Menighed burde give de Børn, som er den betroet, og som den har antaget sig allerede fra Daaben af.

Naaer der isjor var adskillig Tale om, at man burde vælge en ny Professor i Professor Hoves Sted, tror derimod Bestyreren iaar, at det kanskje er bedre at lade denne Sag henstaa en Tid ialfald, da det er muligt, at der bør træffes Forandringer med den forberedende Afdelings Ordning, som vil gjøre det mindre nødvendigt nu at ansette en ny Professor. Derimod er det fremdeles Bestyrerens Menning, at det vil være meget viseligt snart — kanskje helst allerede iaar — at iverkætte Planen om at give en eller flere yngre Mænd, helst med nogen Erfaring i Prestegjerningen, Stipendium for at studere Theologi et eller flere Aar. De burde isaaafald have den Forpligtelse paa sig efter fuldendt Studium at undervise ialfald nogen Tid ved Augsburg Seminarium, om det trænges og ønskes. Da der allerede af forrige Aarsmøde er fattet Bestemmelse om, hvorledes Stipendiater skal vælges*), er det ikke her Stedet at nævne nogen bestemt Person; men der er vist ingen Tvil om, at det blandt de Mænd som er uddannet ved Augsburg Seminarium, vil være let at finde dem, som det vilde lønne sig godt at give en saadan Anledning til videre Studium. Det bør dog ikke forstaaes saa, at den eller de som faar Stipendium, dermed er selvskrevne til at være theologiske Professorer. Der er ingen Ulykke skeet, om nogen yngre Mand

*) Beslutningen løb saaledes: „Fritirklen beslutter: a) at Stipendium gives til troende unge Mænd, som maatte tænkes at være stiftede for Lærgjerningen. b) En egen Kasse oprettes for dette Formaal. Augsburg Seminariums Kasserer er Kasserer ogsaa for denne Kasse. c) Det theologiske Fakultet og Skoledirektionen afgjør, hvem som skal faa Stipendium og Stipendiets Størrelse.“ Den lutheriske Fritirkles Aarsb. 1902, Side 88, Punkt 4. — Udg.

faar Anledning til videregaaende Studium, selv om han ikke netop føler sig kaldet til Lærergjerningen ved en Presteskole. Lad os erindre, hvor stor og vansklig den Opgave er, som vi har faaet at løse, og hvor vel det trænges, at saa mange som muligt af os søger grundigt at trænge ind i Ordets og Historiens Vidnesbyrd om Menighedens rette Væsen og Form, saa vi ikke skal gjøre alt for mange Feil-greb under Arbeidet for Menighedens Gjenreisning i dens rette Skifflse.

Bed Skoleaarets Slutning føler vi dybt baade vor Ufuldkommenhed og Herrens uforklædte Godhed. Og naar vi ser paa Gjerningens store Nødvendighed, tør vi alder formane hverandre: Lad os ikke blive trætte af at gjøre godt, men holde ud i det besværlige Arbeide, som maa gjøres før og i Presteskolen.

28. Af Indberetningen for Skoleaaret 1903—04.

[Beretning om Den lutheriske Frilirkles 8de Årsmøde, 1904, Side 37 flg.]

„Uden mig kan I slet intet gjøre.“ Joh. 15, 5. „Jeg for-maar alt i Kristus, som gjør mig sterk“ Fil. 4, 13.

Naar det er vor Presteskoles Kald at gjøre Herrens Gjerning til hans Menigheds Opbyggelse og hans Riges Komme blandt Menneskene, saa er det nødvendigt til enhver Tid at mindes disse to Ting: at ingen kan gjøre noget i Herrens Tjeneste ved menneskelig Kraft, og at paa den anden Side ingen redelig Arbeider behøver at sabne den Kraft som trænges, efterdi det er Herren selv, som er megtig i de svage, saa at vi, just naar vor Kraft svigter, skal kunne gjøre Paulus's Erfaring: naar jeg er færbeligt, da er jeg sterk. Det kommer alt an paa at „blive sterk ved den Raade, som er i Kristus Jesus.“

Vi mindes dette med særligt Alvor og Ænderlighed under den Krise, som vor Presteskole gjennemgaar nu, naar dens ældste Lærer og Ledet, Professor Østdal, tager Afsked fra den.*)

*) Professor Østdal indleverede sin Resignation som theologisk Professor ved Augsburg Seminarium allerede den 2den Januar 1902. Han lod sig imidlertid formaa til forelsbig at fortsætte sit Arbeide, saa meget mere som Den lutheriske Frilirkle ikke straks saa sig i stand til at vælge en Mand i hans Blads. Han nedlagde sin Gjerning ved Skolen ved Skoleaarets Slutning i 1904 og har siden næsten udelukkende været bestyrtiget med Studiet af græsk Sprog og Literatur. — Udg.

velse af enestaaende Art, som medfører store Farer for Skolen. Saa stor en Kraft og saa nær sammenhæftet med hele Skolens aandelige Liv og dens timelige Eksistense har Østedal været, at det vel behøves, at vi kommer ihu baade vor egen Uduelighed og Herrens veldige Magt for med Frimodighed at gaa de kommende Dage imøde.

Det er rigtigt her at betone i faa Ord, hvad der er Hovedsagen i den Stilling, som Professor Østedal i 31 Åar har indtaget i Forhold til Augsburg Seminarium. Thi det mangler vel hos de fleste endog blandt Augsburgs Venner meget paa, at det er fuldelig erkjendt, hvad Bethydning denne Mand har haft for Skolens Liv. Saa udvortes er mange's Opsatning af Arbeidet, at de ofte har været tilbøelig til at tænke, at Professor Østedal har været en god Mand til at styre Pengesagerne, faa bygget Bygninger, faa affastet trykkende Gjeld, forsvarer Skolen mod Angreb af udvortes Natur i og udenfor Netten, slaa tunge Slag mod Augsburgs utrættelige Fiender osv.

Men alle disse Ting vilde være værdiløse, dersom der ikke havde været noget bagom, ved hvilket de sig sit fande Værd for Augsburg og Trifirklen. Thi at holde oppe en Skole ved Siden af andre Skoler af samme Art vilde jo kun være et værdiløst Stykke Arbeide, dersom de andre Skoler enten allerede var eller ialfald let kunde blive nogenlunde tilstrækkelige for Behovet.

Hovedsagen i det altsammen er meget mere den aandelige Side af Arbeidet for, at Augsburg selv kunde haade blive og vedblive at være en Presteskole, der virkelig svarer til Evangeliet's Krab og frie Menigheds Ve h o v. Og det er just paa dette Punkt, den alvorligste Kamp har været ført, og det er her Professor Østedal har været den altid aarvaagne Fiende af alt, som vilde føre Augsburg ind paa statskirkeelige Baner og lede det til at gaa Kjødsels Veie istedetfor Landens. Paa samme Tid som Professor Østedal saa at sige instinktmæssig har været Skolen mod Afveie, har det for ham være en Hovedsag at samle alt Studium ved Skolen om det Guds Ord, som alene er mægtigt til at gjøre haade Lærere og Elever vise til Salighed.

Det er her hans store Fortjeneste og særegne Opgave ligger, og det er paa dette Punkt vi lader, hvad der synes os et uerstatteligt Tab, naar han fratræder som Lærer. Men Herren vil selv hjælpe, at det

i Prøvelsens Stund maa lykkes alle Augsburgs Venner klarere at se og skarpere at betone i Liv og Arbeide det hellige Skald, som han selv har givet dem, at fremstille en Presteuddannelse, som med Rette kan kaldes bibelsk og menighedsmaessig.

Det vil under disse Forholde vistnok være af stor Bethydning, at Professor Østdal fortsætter som Medlem af Skolens Board of Trustees, og det vil uidentvist være ønskeligt, om Boardet ogsaa kan træffe en saadan Ordning med ham, at han som Professor emeritus vedbliver at være Medlem af Skolens theologiske Fakultet og dens Lærerkollegium, saa at hans Indsigt og Erfaring ogsaa paa denne Maade kan komme Skolen tilgode.

For mit personlige Bedkommende ønsker jeg her kun at tilføje, at det synes som en Umulighed at fortsætte det besværlige Arbeide ved Augsburg, naar den Hjælp i Gjerningen er borte, som i alle disse mange og ofte tunge Åar har været at finde i Professor Østdal. Men som Forholdene er, anser jeg det rigtigst at forsøge, om Gud dog vilde give Kræfter til nogle Åars Arbeide.

Med dyb Følelse af det smertelige i vor nærværende Stilling og dog med urokkeligt Haab til den levende Gud, at han trods alle vores Skrøbeligheder vil holde sin Haand naadigen over os i Dagene som kommer, overgives denne Rapport til velbillig Overbeielse.

29. Af Indberetningen for Skoleaaret 1904—05.

[Beretning om Den lutherske Frikirles Øde Årsmede, 1905, Side 18 flg.]

„Alt Ejendom er som Græs og al Menneskets Hærlighed som Græsets Blomst; Græsset visner og dets Blomst falder af; men Herrens Ord bliver evindelig.“ 1 Pet. 1, 24. 25.

Engensinde i Augsburgs Historie har Nødvendigheden af at arbeide for en kristelig Presteuddannelse traadt klarere frem end i det sidst forløbne Åar. Den stædig tiltagende Materialisme med dens Tillid til Mandemagt og Pengemagt har aldrig vist sig i gressere Skifteinde inden vor norsk lutherske Kirke her i Landet. Og vi gjør vel i under disse Forholde at minde hverandre om det Herrens Ord, at Mennesket lever ikke af Brød alene — ikke engang af Penge alene — men af hvert Ord, som udgaar gjennem Guds Mund,

En Prestesøle maa nødvendigvis søge at lede sine Elever baade videnfabeligt og personligt ind i Guds Ords levende Sandhed, saa de fremfor alle Ting kan blive kristelige Karakterer og Personligheder, mægtige til at aflægge et personligt Vidnesbyrd om den kristelige Sandhed og tage de Skors og Trængsler, som dermed følger.

Det er paa den Maade, de bliver det Salt i Kirkeliv og Folkeliv, som er det høieste Gode, som kan vederfares Kirken og Folket. Og er de end saa og ilde med jarne, saa er Værdien af deres Liv og Virke uendelig stor. Og hverken det ringe Tal eller de trange År formindsker denne Værdi det allerringeste.

Lad os derfor efter tage frimodig fat paa Arbeidet for en ret kristelig Presteuddannelse og søge at gjøre Augsburg til et Arnested for kristeligt Liv og Guds Helligaands Gjerning, og bogte os for den taa-belige og overfladiske Mening, at vi „allerede har grebet det, eller allerede er fuldkomne“; thi der flettes endnu meget paa, at vi har fundet „den ypperligste Vei“ enten i Theori eller Praksis.

Mange Forbedringer og Fremskridt trænges i stort og smaaat. Og med den nære og inderlige Forbindelse, som der er mellem Augsburg og Menighederne, er det nødvendigt, at begge samvirker, for at Stolen kan gaa frem.

Efter Ting skal her førstestift nævnes, som vi straks kan begynde at arbeide med.

Det første er Ansettelse eller Valg af en theologisk Lærer i Professor Østfelds Sted. Dette Skridt er blevet forberedt ved at give Pastor Andreas Helland et betydeligt Stipendium for i længere Tid at studere Theologi i Europa. Han har fornemmelig opholdt sig i Norge, hvor det er lettere og billigere at faa Adgang til videnfabeligt Studium end i noget andet Land, og har siden besøgt ogsaa Danmark og Tyskland. Lykkes det os at faa enten Helland eller nogen anden kvalificeret Mand med Land og Liv til at hjælpe til med Arbeidet, vil det være et Skridt fremover, som vil betyde sørdeles meget. Mange har jo ment, at Augsburg vilde falde med „de gamle Professorer“; et bestemt og kraftigt Skridt til Ansettelse af en ny og yngre Mand vil en Gang for alle stanse saadanne daarlige Tanker.

Den anden Sag, som her figtes til, er Afskaffelsen af en Norden, under hvilken Augsburg har lidt meget i mange Aar. Det er, at saa mange af Eleverne kommer sent og reiser tidligt, saa at vo

korte Skoleaar for fleres Bedkommende blir saa fort, at de blir ude af Stand til at følge med i Undervisningen i de høiere Klasser. Imod denne Norden har Fakultetet iaar taget bestemte Skridt ved en Række Regler om Eksamener og Opflhtning fra Klasse til Klasse. Men dette vil ikke hjælpe meget, om ikke baade Elevernes Forældre og Menighederne vil staa Skolen bi. Sagen er jo den, at for de fleste Elevers Bedkommende kommer denne Norden deraf, at de maa arbeide for at tjene de fornødne Midler til at opholde sig ved Skolen, og ofte falder deres Arbeide paa saadan Tid, og ofte er det saa lidet betalt, at de ikke kan komme til Skolen i rette Tid om Høsten, ligesom de tvinges til at reise tidligt om Baaren. Dette maa og kan rettes noget paa ved Forældres og Menigheders gode Vilje. Mange af Studenterne tjener ialfald endel af de nødvendige Midler ved at holde Religionsskole. Om Menighederne vilde holde Skole, medens Studenterne har Ferie, og om de vilde betale lidt mere for Skolearbeidet end mangesteds er tilfælde, vilde alt vort Arbeide for vor Kirkes Fremtid og vores Menigheders Opbyggelse gaa en hel Del lettere. Tænk over denne Sag! Saa liden som den synes, har den stor Værdning for vores Studenter.

30. Af Indberetningen for Skoleaaret 1905—1906.

[Beretning om Den lutheriske Frifirkles 10de Årsmøde, 1906, Side 29 fslg.]

„Thi jeg lever, og I skal leve.“ Joh. 14, 19. Augsburg Seminarium har fra sin første Begyndelse uforbeholdent stillet sig paa den Side, som i al kristelig Erfjendelse og i alt kristligt Arbeide betoner det personlige Liv og Virke saa sterkt som muligt. Gud har sendt sin Søn til Verden, ikke bare sin Lov. Og Sønnen har sendt sine Bidner, syldte med den personlige Helligaand, til at arbeide for alle Folks Frelse i Guds Rige. Og ved personlig Omvendelse og Tro, personligt Liv og Samfund med Gud frøs ses Sjælene. Derfor betoner Augsburg dette ogsaa i Presteuddannelsen, at det som behøves til et ret og sandt Arbeide i Menigheden, er aandsdrevne, hjertevarme Personligheder, der i Kraft af Guds egen Aand lever samme Liv, som han lever, der nu sidder ved Faderens høire Haand som sin Menigheds Hoved og Herre. Og ligesom vi er fuldelig forvisset om, at der ikke er Forskjel paa den Aand, som driver en troende Prest i hans Virke, og paa den Aand, som driver andre troende Mænd og

Mvinde i deres Liv og Arbeide, saa er vi ogsaa af den urofkelige Overbevisning, at det sande og rette Arbeide til Menighedens Opbygelse er et Virke, som alle Guds Børn er delagtige i hver med sin Maadegave, og at det ingenlunde bestaaer i en Del „Embedsforretninger“, som kun kan udføres af en præviligeret Prestekaste. Alle de som i Tro og Tillid kan tilegne sig dette Ord af Jesus: „Jeg lever, og I skal leve“, er ogsaa delagtige i hans Arbeide for Guds Riges Fremme blandt Menneskene. Og de som blandt os faldes Prester eller Hyrder og Lærere, er kun deri forskjellige fra de andre troende, at de er betroet en særskilt Gave af den samme Land, og at de af Menigheden er betroet en særskilt Stilling i det fælles Arbeide, saa at de, om de ellers er, hvad de skulde være, blir Menighedens Ejendom til dens Opbyggelse i eminent Forstand.

Vi føler os opfordrede til skarpt at akcentuere denne Augsburgs Opfatning af Evangeliet og det kristelige Arbeide, af Presteuddannelsen og Menigheden, i vor Beretning om Augsburgs Virksomhed det sidst forløbne Åar. Thi dette Åars kirkelige Begivenheder blandt de norske Lutheranere paa begge Sider af Havet er af den Art, at de kraftig opfordrer os til paanh at prøve vort hele kirkelige Syn og undersøge, om vi har troet ret og handlet ret, naar vi har fremholdt, at kun den er en ret kristelig Presteuddannelse, som søger at berede Menigheden aandsdrevne Arbeidere, som oplærte i Herrrens Ord af hans egen Land er dygtige til at udføre et personligt Arbeide for levende Kristendom, fordi de selv ikke er Bogstavens men Landens Ejendom.

Her hos os i Amerika er nemlig under „Samfundenes“ Forningsarbeide det gamle splittende og aandestræbende „Satsvæsen“ atter kommet frem i en udpræget Skiffelse. Og under den nu meget udbredte religiøse Indifferentisme turde denne eiendommelige Form af død Kirkelighed have større Udsigt til at flaa igjennem og blive herskende end tidligere. Og ligesom „Satsvæsenet“ i sin Almindelighed danner en stjærende Modstætning til Opfatningen af Kristendommen som Land og Liv, saa blir det en Selvfølge, at hvor det faar raade i Menighed og Kirke, der udlukkes Landen og den personlige Kristendom, og det personlige Virke for aandeligt Liv ansees som unødig og skadeligt. Deraf følger da igjen, at der kun blir Spørgsmaal om en Prestejerning, som væsentlig bestaaer i en mekanisk Ud-

førelse af „Embedsforretninger“, og en Presteuddannelse, som svarer til dette Krav.

De seneste kirkelige Begivenheder i Norge indeholder ogsaa en kraftig Opfordring til fornhet Prøvelse af vort Presteskoleprincip. Stillingen der er denne, at Presteskolens Forbindelse med Staten og dens Universitet er blevet uholdbar paa Grund af, at der lægges større Vægt paa, at Presteuddannelsen er videnskabelig i filosofisk Bevægning, end paa dens Overensstemmelse med den hellige Skrift og Menighedens Tro. For os er det da at overveie, om vi har valgt den gode Del ved at kaste vor Gud helt og usorbeholdent med Herren og Menigheden i denne Sag, eller om det er bedre at gaa med de „vise og forstandige“, for hvem Evangeliet er stjælt og blevet til en Daarfskab. Og dersom vi derigennem kommer til en ny Forvisning om, at Presteskolen kun da svarer til sin Gud og følger sit Kald, naar den sætter Guds Landes Lys og Trossens Forvisning over den menneskelige Fornufts vækkende og vækslende Domme og Meninger, saa spørges det, om det ikke vilde være berettiget, at vi hver paa vor Maade søger at bidrage til, at de troende i Norge blev overbevist om, at kun en menighedsmaessig Presteuddannelse uafhængig af Politiken svarer til Menighedens Tarb, og at kun den Presteuddannelse er menighedsmaessig, som i sin dybste Grund er ledet af Guds egen Helligaand, ikke af den menneskelige Fornuft. Den frikirkeelige Tanke, at Menigheden af Herren selv er udstyrret med alle de Gaver, Evner og Kræfter, som trænges for dens Bevarelse og Vækst indtil Jordens yderste Endr og indtil dens sidste Dag, saa den ikke trænger hverken Statens eller Bidenskabens svigtende Stav eller Støtte, bør vi arbeide for at sprede i videste Kredse. Og om vi da skal spottes og trænges for den Sags Skyld, er det ikke andet som derved fører os end det, som har hændt alle oprigtige Herrens Bidner før.

Men vokser saaledes i disse Tider vor Kjærlighed og Begeistring for Presteskolen og dens Kald, saa maa det blive os dyrebart at virke for den og verne om den, fjerne dens Feil, rette paa dens Mangler og udfylde dens Behov. Og her er det ikke rigtigt at klage over liden Interesse for Augsburg. Der er mange Bidnesshård ogsaa i sidst forløbne Aar om, at der er mange, som tænker med Kjærlighed paa Presteskolen og søger dens Vel og arbeider for dens Fremgang. — — Det har ogsaa været merkbart, at flere af Presterne har interesseret sig

varmt for at bevege unge Mænd til at søge Uddannelse til Prestegjerningen ved Augsburg, og at det har lykkes dem at finde saadanne, som synes baade at have den rette Land og de rette Gaver til denne Livsgjerning.

Vi kan ikke nofsom bede og formane alle troende Mænd og Kvinder, baade Prester og Lægfolk, om at fortsætte ivrigt og alvorligt med denne Bestræbelse for at samle til Presteskolen de unge, som maatte vise Gudsfrigt og Lærelyst, saa Herrens Gjerning kunde blive drevet med Kraft hjemme i Menighederne og ude blandt Hedningerne ikke alene i vores Dage, men ogsaa efter os. Det er en vigtig og væsentlig Del af Menighedens Arbeide at virke for at faa de rette Reddsfaber baade udvalgt og uddannet til den Tjeneste, som Herren selv har lagt saa stor Vegt paa for hans Riges Fremgang paa Jorden. Og i dette sørmer det sig godt for Presterne at være Foregangsmænd og at betragte det som en overmaade vigtig Del af sin Kaldsgjerning, som de stadig har sin Opmerksomhed henbendt paa baade i sin Forkyndelse og i sin Omgjørgelse med Forældre og Børn i Menighederne.

Det har ogsaa været tydeligt at merke, at Menighederne, som bruger Studenter til Lærere i Religionsskolen, iaar har søgt at faa Religionsskolen drevet i den Tid, da Presteskolen har Ferie, og at de har anstrengt sig for at betale noget mere for dette Arbeide. Begge Dele paaskjønnes meget af baade Lærere og Elever ved Augsburg og bidrager sit til at gjøre Arbeidet mere tilfredsstillende. Der var allerede iaar et meget større Antal Elever end vanligt, som holdt ud til Skoleaarets Slutning, og det er vort Haab, at det ved forsatte Bestræbelser vil lykkes at opnaa det for Skolens Trivsel nødvendige Resultat, at alle Elever baade kommer ved Skoleaarets Begyndelse og holder paa til dets Afslutning. De store Anstrengelser, som Augsburgs Venner har gjort og fremdeles maa gjøre, for at holde Skolen gaaende, og det grundige Arbeide, som vores dygtige Lærere udfører, giver ikke det tilsvarende Udbytte, før denne Sag bringes i Orden; og vi faar alle prøve at gjøre alt vi formaar i den Retning. Thi det er usorsvarligt, at kostbar Tid, store Pengesudlæg og gode Arbeidskræfter spildes med et Arbeide, som ikke leder til gode Resultater for nogen.

Det er ogsaa nødvendigt at betænke, at Augsburg nu langt mere end nogensinde tidligere staar i Forbindelse med vores Lands andre

Læreanstalter, idet ganske mange af vore Elever fortsætter sine Studier ved andre Skoler. Ogsaa dette Forhold gjør det ønskeligt og til dels nødvendigt, at vort Arbeide drives saaledes, at vore Elever fuldt ud er jævnbyrdige med Elever fra andre Skoler af samme Grad. Uden dette vil baade de og deres Lærere staa tilskamme; og i denne Forbindelse er den regelmæssige Skoletid af større Betydning end et voldsomt Arbeide i kortere Tid.

Tredie Afsnit.

[Der er under dette Afsnit taget med nogle af de Taler og Foredrag, som Professor Sverdrup ved forskjellige Anledninger holdt ved Augsburg Seminariet. Der har især været to aarlig tilbagevendende Begeivenheder, som har været feiret som Festdage ved Stolen. Den ene er Aflutningsfesten ved Enden af Skoleaaret, den anden er Reformationsfesten. Professor Sverdrups Taler ved disse Anledninger vil sent gaa dem af Minde, som har havt den Lykke at have hørt dem. Aflutningsfesten har altid været holdt umiddelbart efter Elsamen i de forberedende Afdelinger. Derimod er det først i de senere Aar, at der ogsaa har været holdt en offentlig Aflutningsfest efter den theologiske Elsamen. Som Stolens Bestyrer holdt Professor Sverdrup selv som oftest Talen til de unge Mænd, som havde bestaaet Afgangssamten, og overrakte derpaa hver enkelt Stolens Diploma med følgende Ord:

„Paa Augsburg Seminariets Begne overrækker jeg Dem herved Diploma som Baccalaureus artlumi; og som det er Vidnesbyrd om en vel anvendt Ungdom, saa lad det ogsaa for Fremtiden være Dem en Mindelse om, at Sandheden er Livets høieste Maal.“

Der er ialt syv saadanne Taler taget med her, foruden det rent foreliggende Udkast til den Tale, som Forfatteren havde tænkt at holde ved Aflutningsfesten i 1907. Den er gjengivet i Fac-simile og stuet ind foran Titelbladet i dette Bind. (Se Forordet). Desuden er der taget med nogle faa andre Taler, som ganske direkte vedrører Stolens Arbeide. — Foruden disse er der stuet til otte Taler, som Forfatteren har holdt ved forskjellige festlige Anledninger ved Stolen, deraf fire ved Reformationsfester. Ejstnt disse Taler visnot ille direkte vedgaar Stolens Hovedopgave, har jeg dog anset det for det naturligste at tage dem med i dette Bind, der i nogen Mon vil danne en Gjenspeiling af Forfatterens Arbeide for og ved Seminariet.

Ved Gjennemgangen af det foreliggende Materiale vilde det sig desværre, at ikke alene kun de farreste af Professor Sverdrups Taler er blevet opbevaret, men at ogsaa disse nu kun foreligger i en ganske sammentrængt Form, dels som Koncept, dels som Referat i offentlige Blade. Om disse sidste er det dog rigtig at oplyse, at Forfatteren selv som Regel leverede

Manuskriptet, eller hvor dette ikke var tilfældet, fik sig overladt til Gjennemhyn det af andre nedtagne Referat, for at han kunne have Anledning til at foretage de Rettelser, han maatte anse nødvendige. (Sammenlign saaledes Pastor H. C. Caspersens Brev i nærværende Bind, Side 142, Ann.) — Er det saaledes desværre sandt, at de her meddelte Taler ikke paa langt nær giver et adekvat Udtale for den mægtige Land, som fandt Udtale gjennem Professor Sverdrups Ord i disse Høstidstunder, saa har jeg dog troet det rigtig paa denne Maade at søge opbevaret det lille som endnu er tilgængeligt. — Udg.]

I. Tale ved Velkomstfesten d. 25de August 1874.

[Kilde: „Lutheraneren og Missionsbladet“, 1874, Side 267—268. De i 1874 fra Norge talbede Lærere, de theologiske Kandidater Georg Sverdrup og Sven R. GunnerSEN, ankom til Minneapolis den 17de August. Den 25de August blev der afholdt en Velkomstfest for dem i Trefoaldigheds Menigheds Kirke. Konferentsens Formand, Pastor Johan Olsen, bad de nye Lærere velkommen, og nedenstaende Tale var Svaret paa denne Velkomsthilsen. Den indeholder altsaa Professor Sverdrups første offentlige Udtalelser, efter at han havde optaget sin Gjerning i dette Land. — Udg.]

Henner! Naar vi iasten for første Gang mødes med det Samfund, som har kaldt os over fra Norge, saa er det vel ikke frit for, at der paa begge Sider, haade hos eder og hos os, hersker en vis Mengstelse. Vi føler alle i denne Stund, at det er en stor og vigtig Gjerning i Samfundet, et stort og alvorligt Ansvar ligeoverfor Menighedens Herre, som er lagt paa vores Skuldre. Naturligtgaard da det Spørgsmaal bævende gjennem eders Hjerte og vort: Er vi de Mænd, som kan magte saa stor en Gjerning og bære saa stort et Ansvar?

Zeg ved det vel, at dette Møde og de Ord som tales her, ikke kan bortrydde Twilen og Mengstelsen. Den vil kun forsvinde, efter som vort Arbeide bliver synligt iblandt eder, og J derved faar Anledning til at opgjøre en sikkert Dom om vor Duelighed eller Uduelighed til den Stilling, hvori vi er satte. Vi beder eder, at J vil opscætte eders Dom indtil da, idet vi anbefaler os til eders Forbøn i vor vanskelige og besværlige Gjerning.

Iasten glæder vi os sammen med eder i Festens Stund over, at Herrrens Haand har ført os hid, og vi frugter ikke for at tage Del med

eder i den Kamp og de Trængsler, hvori $\mathfrak{I}$ er stedte. Naar vi modtog eders Hånd og forlod Fædreland og Slegt og Venner der, da var det, fordi vi saa, at der herskede Nød, aandelig Nød, blandt vores Landsmænd her. Vi havde seet tusinde norske drage ud til dette fremmede Land. Vi havde seet de vældige Farer, som de her var udsatte for. Vi vidste, at Verdensaanden var kraftig virksom her til at løkke Menneskene til at glemme Gud over Forretningslivets Tummel og Pengebegjærlighedens affindige Lyft. Vi vidste, at mangfoldige Lærdomsveir, som let kunde rive de ubefæstede bort fra Troens Enfold, blæste over denne store Folkemark. Men med disse mange, mange Landsmænd i legemlig og aandelig Fare var der draget saa af dem, der kunde være dygtige til Veiledere og Lærere, til Prester og Hymder for dem, der dog var døbte til Kristus og bekjendte vor Lutheriske Tro. Og Nøden her voksende i vores Ære derved, at der herskede Strid og Splittelse og Uenighed mellem de Menigheder, som her var dannede. Men vi saa ogsaa, at dette Samfund, som vi idag staar i, havde med et klart Øje seet det rette Votemiddel for Nøden; thi det havde ved Anlæggelsen af sin theologiske Læreanstalt udtalt det store og følgerige Princip, at det norske Folk i Amerika også saa i denne Henseende maablive selvhjulpet. Vi følte, at de Mænd som turde tænke saa, og som turde sætte alt ind for at det skulde blive saa, hos dem slog norske Hjerter for Guds Riges Udbredelse blandt det norske Folk. Det Hånd som kom til os, blev uimodstaeligt, og vi fulgte det med Glæde. Vi staar her gjennemtrængte af Overbevisningen om, at vi paa mere end en Maade staar i Fremtidens Land. Vi er forvissede om, at det norske Folk her har en stor og herlig Opgave, nemlig at bære frem den Sandhed, at Frihed ikke er uden Gud, men kun i Gud, at vidne, at Frihed og Kristendom er ikke to Ting men et.

For at det norske Folk skal udføre sit Hånd, hvor det findes i Verden ude eller hjemme, dersor arbeider vi, dersor lever vi.

Vi ved, at vi i dette Arbeide vil finde Modgang og Kamp og Had, men i alt er det vor Styrke og Kraft, at Herren den almægtige og intet Menneske har sat os til Gjerningen.

Herved anbefaler vi dette Samfund og os selv til Guds Maade nu og altid med Tak for eders venlige Velkomsthilsen, med Tak for Tilliden $\mathfrak{I}$ visste os ved vor Håldelse.

2. Tale ved Augsburg Seminariums Indvielse den 14de Juni 1875.

[Kilde: Talen findes sammen med et større Antal Udklip, som Forfatteren havde opbevaret. Der er ingen Angivelse af, hvorfra dette Udklip er hentet, men efter al Sandhedslyghed er det enten fra „Fædrelandet og Emigranten“ eller „Skandinaben“. — Denne Tale blev holdt ved Indvielsen af, hvad der nu kaldes „den gamle Hovedbhgning“. Dennes vestre Fløj var opført i 1871—72. I 1874—75 opførtes Midtbhgningen og den østre Fløj. — Udg.]

Kjære Førsamling!

Tasten, da jeg staar paa dette Sted med bange Fryd i mit Hjerte for at tolke i Ord den Stemning, som bevidst eller ubevidst gjennembøver os alle, være det mig tilladt et Øieblik at føre eders tanker langt herfra for at samles om et Billede, som jeg tror vil træde frem for mange iblandt os om et kjendt og kjært Barndomsminde. Det er en solvarm Dag i en af Norges dybe Dale med de blaanende snedækte Fjelde omkring. Det er stille, Varmen ligger med Ølrøk og blaalig Damp imellem Bjergene, Skoven opfører Siderne staar ligesom drømmende, og ikke et Blad vober at røre sig for ikke at forstyrre Stilheden. Men over al den mægtige Taushed er der alligevel et uafladeligt dumpt Drøn af en vældig Fos. Og mod den blaa Himmel ligger tindrende hvide Snefonner ligesom lokkende i sin Frisshed med Kjølning og Langsyn. Op gjennem en Skovvei i Lien arbeider sig en ung Vandringemand, hans Øie er vendt mod Jorden, Støvet staar op imod ham, Sveden perler paa hans Bande. Han har glemt, hvorfor han begyndte at gaa, han har glemt den

Ilyse, lokaende Fjeldhøide, han kommer fun ihu Varmen og Støvet og Trætheden. Da kommer et Vindpust ned igjennem Dalen, det rasler i det skjælvende Alspeløv omkring ham, sterk og kraftig børes Fosse-duren over til ham, en forunderlig Styrke gaar igjennem ham. Han stanser og løfter sit Hoved, og idet han løfter Blæket opad og omkring sig, møder han et Syn som synner ham med Beundring og med glad Haab om at nyde et endnu mere lønnende Langsyn, naar Diet rækker over de høie Fjelde.

Venner! Der er mange saadanne trætte Vandringsmænd; men Herren sender os fra Tid til anden en Hvilestund paa Beien, en Vandens Lustning fra sine fjerne Høie, for at vi ikke skal forsøge, glemmende Maaleet og dets Herlighed. Faften er det en saadan Stund; vi staar med opadvendt Hjerte og Øje, og vi kan, medens Vandens Lustning gaar gjennem vore Sjæle og suser over vort Hoved, læste Blæket viden om os og se Dagen, som Herren har gjort. Thi dette er Festdagens Alvor og Dybde, at vi erkjender, at dette er Dagen, som Herren har gjort. Lad da Diet gaa til de fjernehste Bidder og atter drage sig ind til det nærmeste, til Verdensstillingen og vor Stilling i den.

Det er vore Dages Særkjende, som det skal være deres Navn i Historien, at det er Folkefrihedens Dage. Efter langvarig Trældom under Kongemagt og Kirkemagt er Folkene vaagnet op. Vaandene springer og løsnes, vældige Kræfter rører sig. De undertrykte bliver fri, og idet de med hevnende Brede vender sig mod Undertrykkerne, høver Afgrundskræsterne sig op, og blodige Skuespil beredes her og der paa Jorden. Frihedens Jubel blandes med døsendes Hammer. De frie Folk synes med Kirkemagtens Trældom at ville forkaste og saa Kristi Frihed. Og Gudsfornegelsens og Bespottelsens Røster hæver sig med Kraft; Vantroen ler og jubler, og en svulmende Haan-latter over Kristendom og Kirke lyder imod os fra den store Verdenskamp. Bølgerne gaar høit over Herrens Skib, Verdenshærene er samlede mod Herrens Stad, og deres Frydeskrig lyder uhyggeligt som Giendens Triumph paa en Slagdag. Vantroen raaber: Kristus er ikke mere, og hans Folk er udryddet, fordi Folkene er blevne fri. Og medens Vantroen jubler over Folkenes Frihed og tænker at høste Frugten deraf, staar Kirkens Venner forsøgte, Engstelse betager dem. Men mange som falder sig med dette Navn, og som ser sin

Magt truet og sin Herskerstilling rokket, de staar trodsige som hine fanatiske Søder under Jerusalems sidste Belæring og mener, at Herrens Helligdom skal beskytte dem. De føler, at Folkefriheden vender sig ogsaa mod Kirkemagtens Overgreb, og med Skræk og Trods paa engang vender de sig til en fortvilet Kamp for at beholde Magten. Medens de raaber, at Herrens Stad er besæt paa Bjergenes Toppe og ikke skal røkkes, glemmer de, at Dommen begynder fra Herrens Hus, og at ikke Jerusalems Mure og dets hellige Tempel var Kristen-dommens Vern og Herrens Folks faste Borg, dengang da Romerrikets Raseri vendte sig mod Kristi Kirke; men det var blødende Martyrer og smaa Herrens Menigheder, der var fødte som Dug af Mørkentrødens Skjød. Idag, medens Vantroen paa den ene Side raaber Triumph, fordi Kristus ikke er mere ved Folkenes Frihed, og paa den anden Side de som falder sig Kirkens Venner raaber bort med Folkefriheden, thi den er Oprør mod Herren, derfor skal den knuses med vort Fernspir og brydes mod Jerusalems Bolde; — idag staar vi i et Hus, som er reist af et frit Folk til at være et Hjem for Kristi Kundskab. Vi staar paa et Sted, hvor al Visdom og Kærligt og Kundskab og Videnskab gaa frem for Herrens Ord, og hvor Kristus, den levende Sandhed, skal være som Smelterens Ild og Evatterens Lud, som en Prævesten, hvorpaa det skal tjendes, om de vises Visdom er Daarlighed eller ikke. Vi staar i et Hus, hvor al Verdenshistorie og alle Folks Udbvikling skal i Gudsordets Lys samles under Hovedet Kristus. Thi til ham har Herren ledet Menneskeslegtenes Historie, og fra ham gaar den atter ud, indtil hans Rige er udbredt over den ganske Jord. Vi staar med et frit Folk omkring os og med Kristus midt iblandt os, og vi ser med Beundring og Tilbedelse, at Kristus er ikke borte, fordi Folkene er fri; og om end Kirkemagtens glimrende Besætninger falder, saa er Herrens Folk dog ikke tilintetgjort. Og med glædefyldt Sjæl og straalende Øje og jublende Mund udtryr vi i Lovsangen: „Denne er Dagen, som Herren har gjort, lader os glede og frinde os i den.“

Saadan er Verdensstillingen, saaledes brydes Verdenskræfterne; ogsaa vi er en lidet Slagrække i den store Armé. Ogsaa vi har Ret til at løfte Hovedet og overskue Stillingen, at vi ikke skal tage feil af den Jane, vi følger i Tummelen. Men ubilkaarlig drager Blifket sig indover fra de store Bidder til det, som ligger nærmere. Og

nær os i denne Stund ligger et fjernt Land, det er Norge. Og saa der er Kamp, ogsaa der handles om Kristi Kirkes Frihed eller Trældom, ogsaa der spørges om Kristi levende Sandhed skal være en frigjørende Magt, eller den skal forvandles til et dræbende Bogstav ved Menneskenes Vedrag. Men under denne Kamp har Norges øste seet med Foragt og endnu østere med Forargelse paa Amerika og dets Kirkesamfund, deres Strid og Møie, og øste og længe har Norge glemt, at dets Sønner herude de kjæmper og strider, lidet og arbeider, beder og bygger, for at de som sidder hjemme skal blive sparede for nogle af de Lidelser, som de amerikanske Menigheder har maattet gjennemgaa. Men idag er der twende norske Mænd*) iblandt os med varm Deltagelse for denne Skole og dens Gjerning, og det er efter vor Betragtning et Tegn paa, at det naturlige Samfundsbaand og den gjenfældige Agtelse vil inddræde, som er lige nødvendig for os som for dem. Vi rækker iasten haanden ligesom over Atlanterhavet til Mænd, der vil staa sammen med os i Arbeidet for Kristi Sandhed.

Drager vi Piet over Atlanterhavet og ser paa det norske Folk i Amerika, da ser vi vel Søndersplittelse og Strid. Vi ser Partier og Partifind. Men hvor meget end selve Augsburg Seminarium er et Kampens Tegn, saa er dog den Ting sikker, at det er et Fredens Legn. Thi det kan ikke være anderledes, end at den Gjerning som her skal øves, den rolige Gransning i Herrens Ord efter hans Sandhed, den skal dæmpe Lidenskaberne. Vilde alle gjøre dette ørligt for sig, at granske og forske, at søge og lede efter Ordets Sandhed, — og det er dette, som er Augsburg Seminariums Del i Striden, — da turde endnu Josefs Skade læges. Langt som det endnu er fra Forening af det splittede, saa er dog Dagen, som Herren skjænker os idag, en Samlingens Dag og ikke en Sønderskjærelsens Dag.

Det er fem Aar siden Konferensen blev til nede i St. Ansgar. Alle spaade dens Undergang, og dens egne Medlemmer var frygtsomme og forfæmte, saa og skæelige. Idag tør vi med vore beskjæmmede Hjerters Vælje takke Herren, fordi han har gjort langt

*) Der sigtes til Presterne Lars Østvedal og J. C. H. Storjohann, som paa den Tid var paa Reise i Amerika og overbar Indvielseshøitidelighederne. — Udg.

over, hvad vi turde haabe. Venners Frygt og Fienders Haan har han borttaget.

Det er nem Nar siden, at dette Sted var en øde Prærie. Her er nu reist et Hus, som saa ringe som det er, og farveligt som det maa være, dog kan huse en Ungdomsskare, der, om Herren vil lægge sin Besig-nelse til Gjerningen og sin Aaland i Hjerterne, kan blive hans Vidner og hans Kjæmper. Her er Rum til at samles om en alvorlig Bidens-kab, og her er stille Studerkamre, hvor hver for sig kan søge efter Sandhed og Kundskab og kjæmpe den alvorlige Kamp med sig selv, for at vorde en Kristi Discipel.

Tor nem Nar siden var vi, som nu er kaldte til det alvorligste Ar-beide i dette Hus, saagodtsom ikke kjendte. Hver af os skulle gaa sin egen Vei; Herren vilde førc til det samme Maal. Idag er vi sammenfnyttede med de sterkeste Ven-skabsbaand, og vi rækker hinanden Haanden til et tungt Arbeide og hjælper, at denne er Herrens Dag.

Saa være da Huset viet til Kamp og Fred, til Søgen af Sandhed og Hvile i den; og det Ord, som har baaret Gjerningen fremad, bære den fremdeles. Det lyde over Førsamlingen idag og det lyde til Konferentsen: „Det er bedre at forlade sig paa Herren end at stole paa Mennesker.“ Og saa forene da alles Hjerter sig, saamange som er herinde, i Mose Bøn: „Vore Hænders Gjerning, o Herre! be-fæste du!“

3. Tale ved Skoleaarets Afslutning, 1880.

[Hilfe: Manuskript. Den tilføede Datum viser, at Afslutningsfesten blev holdt den 7de Mai 1880. — Udg.]

Gn lidet Nationalitet som vor, fastet midt ud i et Verdensfolk er altid i en vanskelig Stilling. Det er ligevidigt, hvad Mening vi har om Amerika og Amerikanerne, om vi sætter dem højt eller lavt, langt over os eller langt under os. Sagen er dog den, at vi med én Gang, uden nogen indre eller ydre Forberedelse, er sat ind i et Folk som i aller egentligste Forstand er et Verdensfolk, for ikke at sige Verdensfolket. Det kan gjerne hænde, at mangt og meget forekommer os smaaligt og raat og usælt i denne Verdensudvikling; men alligevel er det mægtige, verdensomvæltende Tanfer, som bruser som et vældigt Veir over denne Verdensdel, og om Verdensstormen her og der morer sig med at gjøre Fortræd i Blomsterhaverne og kruse Vandet i Muddergrøsterne, saa er det dog de samme Kræfter, som andetsteds vælter foran sig Havets mægtigste Bølger.

Naar da et Folk saa lidet og saa sterkt som det norske sættes midt ind i disse nye Forhold, saa kan det ikke være anderledes, end at den ubehagelige Fornemmelse af det fremmede paa alle Kanter driver det lille Folk tilbage i sig selv. Med Trønderens Fasthed og Bosættingers Seighed lufker det omkring sig. Og der er ikke lidet Fristelse til at gibe til de laveste Sanselighedens Nydelser som en Slags Erstatning for den Følelse af Forladthed og Forkuelse, som alt det

fremmede virker. Videt hjælper det at tage nye Moder i Klæder og smøre sig med Olje i Haaret; det er kun forgjøves Forsøg paa at naa over det adskillende Dyb.

Det har været prøvet, til største Ulykke for os, at bevare denne Afstand mellem de indvandrede Nordmænd og den amerikanske Befolkning. Korthnede Ledere med et temmelig skarpt Blik for sin egen Fordel har søgt at gjøre Kløften videre end den er, at fremstille Forholdet saa, som om Nordmændenes Indforlæbelse i det amerikanske Folk var det samme som deres aandelige og evige Fortabelse. Følgen har naturligvis været den, at det norske Element i Amerika er blevet det mindst indflydelsesrige og det mest foragtede og meget nær det mest sanseliggjorte af alle Folk i denne mægtige Blanding.

Der er andre ligesaa daarlige Folkeledere, som synes at følge netop det modsatte Princip. Deres Tanke er den, at Forskjellen mellem Nordmænd og Amerikanere væsentlig er en Forstjel i Sprog og Klæder og Skikk, og naar vi kun i en Haandevending kom over det, saa var dermed alt udrettet. Det maa dog til det norske Folks Ære siges, at disse overfladiske Tanker kun har fundet forholdsvis liden Tilslutning, og det er kun en bitte liden Del af vort Folk, som har gjort sig selv latterlig ved at synne sig med den Slags laante Hjære.

Det er aabenbart, at hvor der saaledes staar Nationalitet mod Nationalitet, der er det hverken ved at legge al Vegt paa Modsatningen, ei heller ved uden videre at springe forbi den, at der udrettes noget virkelig godt for den sande og naturlige Udvikling. Der er kun én Vei til at række over fra Nation til Nation, det er at gaa tilbage til det, som er Slegtens store Fællescie, til det meneskellige. Den som formaar at gaa ned til dette Dyb eller løfte sig op til denne Høide, han vil være hjemme i enhver Nation, som endnu har bevaret en Rest af Menneskelighed. Og fremforalt vil han ikke være en fremmed der, hvor Verdensudviklings Brændpunkt er, og hvor alt dreier sig om at naa frem til Menneskchedens Idé uafhængigt af alle Nationaliteter.

Der maatte nogen spørge, hvad da det menneskelige er, efterdi det skal være vort Afgangstegn til alle Folk og overalt give os den samme Ro og Sikkerhed som i vor egen Stue. Og dersom vi Nordmænd gjennem det menneskelige maa bane os Veien til det amerikanske Liv, saa vil det være af lige megen Betydning for os alle at

saa klarhed over, hvad der menes, for at vi alle kan prøve at gaa denne Vej. Og heldigvis er det saa, at det ikke er umuligt for no-gen iblandt os at gaa denne Vej. Det er ikke lige let for alle, men det er lige muligt for alle at gaa den, om det end for mange vilde medføre megen kamp, om de skalde prøve derpaa.

Det er nu straks let at sige, at der er dem, som har Fortrin iblandt os, det er Børnene. De er jo aabenbart væsentlig ikke andet end Mennesker. De kan med én Gang begynde fra Begyndelsen, og de er derfor i Besiddelse af alle de Vætingelser, som behøves for at smelte sammen med det Verdensfolk, i hvilket vi er satte. Og der kan neppe være nogen berettiget Twil om, at jo mere der gjøres for at vore Børn kan vokse op til fuld Fortrolighed med det amerikanste Tænkeskæt, desto bedre. For dem ligger Veien bent frem, de kan uden videre gaa igjennem den samme Udvikling som den, der nedstammer fra den ældste Indvander af engelsk Blod.

Men dersom det saaledes ligger aabent for enhver, at Børnene uden videre begynder med det menneskelige og derfra udvikler sig til en hvilkensomhelst Nationalitet under Himmelens, saa er det altsaa klart, at dersom vi skal hæve os op til det menneskelige for derved at bevare vor Nasvhængighed og No i en hvilkensomhelst Nation, saa vil det i én Forstand gjælde for os at vende tilbage til det barnlige.

Det vil naturligvis ikke sige, at det barnlige og det menneskelige er det samme; men kun at al virkelig Menneskeligheds Spire er tilstede i Barnet. Og den Ejendommelighed ved det barnlige Liv, som fremforalt træder os imøde som sandt menneskelig og derfor som allermeist nødvendig for den, som virkelig vil finde frem til Ligevegt under de forssjelligste Forholde, det er først og fremst den for os voksne næsten ubegribelige Enfoldighed, hvori Barnet bevæger sig. Det kan synes latterligt for de floge iblandt os, at dette skalde være en god Begyndelse til at blive en Amerikaner; thi de som tror, at de forstaar dette bedst, de tror gjerne, at de maa blive saa store Kjæltringer som muligt for at blive saa gode Amerikanere som muligt. Men vi paastaar alligevel, at de tager Feil. En Kæmpestrid mellem amerikanse og norske Kjæltringer er ikke nogen virkelig Vej til at naa frem til en sand Delagtighed i dette Folks Verdensliv. Der vil netop det modsatte til. Det er den Enfoldighed, som falder Ein-

gene med sit rette Navn, som er den første Vetingelse for at være sin egen Herre og ingens Træl, hvor man end førdes.

Det menneskeliges Grundidé, det er *S a m v i t t i g h e d e n*, og den som med fuldkommen Hensynsløshed lader Samvittighedens Enfold raade i sig, han indtager ligeoversor alle andre en mere end konelig Uafhængighed.

Her er den brede Grund, paa hvilken al sand Menneskelighed hviler. Den som staar der uafhængigt og sikkert, han er ingen fremmed, hvor han end fastes hen. Og saa haardt det end kan falde for mange at komme ned eller op til Samvittighedens Enfold, umuligt er det ikke for nogen. Deri ligger den Enfoldsighed, som er sterkere end de „smartes“ Klogskab.

Men er Samvittigheden det menneskeliges Centrum, saa er Historien dets Periferi. Til en sand Forstaelse af det menneskelige, af Menneskelivet, behøves der ikke alene Samvittighedens Enfold, men ogsaa Historiens Mangfoldighed. Det er sandt, at den som har det første, han kan i mange Maader undvære det sidste; men det sidste kan aldrig erstatte Mangelen af det første. Den som ikke alene skal være en fri Mand selv, men skal kunne være med at bevare og forsvare en Folkefrihed, han trænger om at kjende alle de Farer, som omringer et frit Folk. Men kan Samvittighedens Enfold gjøre en Mand fri i menneskelig Betydning, saa er det Historiens Mangfoldighed, som maa fremstille det frie Folk med dets Kampe og Farer for os. Derhen maa den føge, som ikke alene selv vil være en Mand, men ogsaa tage Del i Folkestyret med sikker og rolig Haand. Historiens Lærdom, som viser os Menneskelivet i dets Afbigelser fra Enfoldsigheden og dets Videlser for disse Afbigelsers Skyld, er den nødvendige Hjælper i Frihedsarbeidet.

Den som i Samvittighedens Enfold har fundet Menneskehedens inderste Årerne og i Historiens Mangfoldighed har fundet Menneskernes Forøg paa at naa frem til at realisere Menneskelighedens Idé, han er den, som er fuldt fortrolig med Menneskelivet, hvor det end maatte findes. For ham er der ikke længer Nordmand eller Amerikaner, Frænker eller Tysker, men alle er uden videre Mennesker. Han er ikke fremmed, hvor han end førdes; thi det bestandigt kjæmpende Menneskehjerte, som han kjender saa vel, er sig selv ligt

overalt. Og den som lærte Menneskenes Hjertesprog, han vil forstaa og forstaaes overalt.

Det er denne Stilling, som vor Skole indtager til Spørgsmaael om norsk eller amerikansk. Det er kun former af det menneskelige. Derfor er det ikke først og fremst et Spørgsmaal om at lære saameget norsk og saameget engelsk; men Spørgsmaalet er om at vinde den størst mulige Fortrolighed med det menneskelige. Derfor er det lykkes, saa er det norske ikke tabt og dog det amerikaniske vundet, og der er tegnet Vej for den Uafhængighed, som kun den har, som har trængt ned til Grunden og taget roligt Godfæste paa den.

Men vi stanjer ikke der. Thi det er let at vide, hvad der er menneskeligt; men det er saare vanskeligt at være sandt Menneske. Men da stinner frem i alt alvorligt Arbeide for at erkjende Sandheden og blive sandt Menneske Villedet af Jesu Kristi Person, Menneskelivets guddommelige Forklarer. Og vi ved, at kun den vandt helt frem til at forstaa og følge Samvittighedens Røst, og kun den samlede ret Historiens Mangfoldighed i et levende Centrum, som forstod og erkendte ved Guds Nands Veiledning, at Jesus Kristus er det sande Lys, som oplyser hvert Menneske. Er han Verdens Lys, saa er dette mit Slutningsord til eder, som nu afslutter eders Skolegang: Meddens I har Lyset, da vandrer i Lyset, at I ikke skal omgaaes i Mørket, men have det Livsens Lys.

4. Tale ved Skoleaarets Afslutning.

[Kilde: Manuskript. Der er ingen Datum. Men baade Haandskrift og Indhold tyder paa, at Talen tilhører Begyndelsen af Ottiaarene. — Udg.]

Hørend jeg strider til at udføre det ærefulde Øverb, som nu paa-ligger mig, at uddele de Øresdiplomer, hvortil disse unge Mænd har gjort sig fortjent, være det mig tilladt at sige nogle saa Ord som vor Skoles Afskedsord ved denne Anledning.

Vort lille norske Folk paa den anden Side af Havet har saaet til sin Arv et af de haardeste og besværligste Lande i Verden. Og det Folk, som opvokser mellem Skjærerne og Bølgerne, mellem Fjeldene og Skovene, hører Merke af at være føstret under trange og tunge Raaer. Det lever i en uafladelig Kamp med en ubillig Natur for at fravriste den et ofte kummerfuldt Livsophold. Og der er mange, som sidder her idag, hvis Barndom er henrundet i en af de smaa Hytter i Norges Dale og langs de dybe Fjorde, hvor Landet neppe syntes at ville give Grund nok for den tarvelige Bolig og Sikkerhed mod det knusende Skred, som tordnende og bragende styrtede fra Fjeldtinden ned i det skummende Hav.

Det nytter ikke at negte, at det er ublide Raaer, som Norge man-gesteds hyder sine Sønner og Østre; og saa modigt og sterkt som det Folk er, der fødes mellem Fjeldene, saa har vi dog næsten alle været Bidne til, hvorledes det usigelig haarde Arbeide tidlig bøier og knækker den sterke Mand, medens Bekymring og Nød kun altfor ofte surer Husstruens Kinder, der nys blomstrede i hele Ungdommens Frisshed og Ænde. Og endnu mere er det en knugende Vurde over det natursterke Folk, at Forholdene er af den Art, at alt Slid og Slæb,

al Møie og Kamp dog almindeligvis ikke rækker længer, end at Sønnen gjerne maa begynde der, hvor hans Far og Farfar begyndte, da de optog den haarde Kamp for Livet. Den lille Gaard eller den fattige, udmaavrede Plads, den lave Stue og de smaa Rorder, hvor en Mand er født, bestemmer gjerne hans Livs Vei og Maal, indtil han bæres bort til den beskedne Kirkegaard for at give Plads for en Søn, der maa fåempre paa samme Maade.

Men med alt dette er dog Folket's Land ikke højet; og det længes stadig efter større Kirke og lysere Liv end det, hvortil det ofte tvinges ved en haard Nødvendighed. Og den dybeste Grund til den sterke Udvandring, til den ofte ubegribelige Ævet, hvormed gamle og unge higer mod det store, ukjendte Amerika, det er Længsel, Længsel efter videre og friere Syner, lysere og venligere Dage end de, som det nyder. Husmanden går træt af at fortære sin Kraft mellem Ur og Stene, Fiskeren af at vove Livet Dag efter Dag i en lidens, sørøbelig Vaad paa det store, vilde Hav. Bonden væmmes ved altid at være nødt til at høie sin Hng under store Byrder og tunge Paalæg, medens fremmede synes ham at nyde det gode, som han furt oparbeider. Livet synes saa lavt, saa maalløst, saa øreløst mangen en Gang; ofte ligner det mere Dyrets tauze Gang fra Fødsel til Død end noget andet.

Saaledes higer Folket mod det store Vesten, som udbreder sig folrigt og frugtbart for hans Blif. Der haaber han at være fri for Husmandsstillet og den bestandige, knugende, tærende Fattigdom. Der haaber han at faa være alles Rigemand og tage sin Del i et stort Folks Verdensarbeide. Reg ved det, at der er Tusinder, som er komne til dette Land med saadanne Længsler, saadanne Forventninger. Nogle har kjendt dem klart og kraftigt, andre har neppe vidst om, hvorfor der gif en stormende, brusende Glæde gjennem dem, da de folgte sit lille Jordstykke og det gamle brune Hus i Norge for at drage ud mod det fjerne Vesten.

Er Længslerne blevne ovfheldte, er Forventningerne lønnede med den sjønne Frihedens Nydelse? Der er mange bitre Skuffelser. Naar den stakkels Nordmand staar alene i det store Land, saa har han nok ofte følt sig fattig og forladt, lidens og forkuet som aldrig tilforn. Møie og Slid fandt han nok af, ofte Foragt og Troløshed af de nye Naboer, ofte blev han mere et Lastdyr og en Træl end den

frie og uafhængige Mand, han havde tænkt. Det fremmede Sprog og de nye Forholde forvirrede ham ofte og gjorde ham hjælpeløs og raadløs. Men der er en ubeskrivelig Kraft i en Folkelængsel og en Ungdomsdrøm, Æg hvor meget der end forener sig om Nykommeren for at knuge ham ned, saa nytter det ikke at negte, at det norske Indvandrerkolf jævnt og stadig strider frem mod sine Længslers Maal, at staa jævnbyrdigt med det store Folk i hvis Midte det er sat, og tage sin Del i Frihedsarbeidet for den øvrige Verdens Folkeslag.

Den Skole, i hvilken vi er samlede idag, er ogsaa et Merke i dette Arbeide, og den Fest som vi feirer, er en af de mangfoldige smaa Skridt, som fører fremad mod Opfyldelsen af Folkets Længsel. Og Æ unge, som idag har tilendebragt Skoletiden i vort College, Æ er faldede til at løfte Folkelængsels rette Maal høit for Folkets Blit, at det ikke skal glemme det Kald, hvormed det er kaldet. Det skal være eders Virke, hvor Æ end sættes, at Æ i Ord og i Liv, i Raad og i Daad skal vise, at det er det norske Folks høie Maal at være frit og kjæmpe for Frihedens Sag, hvor det end førdes. Der gives ikke paa Jorden et ædlere Kald end det, hvortil Æ idag forpligtes, at gaa foran i Kampen for Folkets Sag med den urokkelige Forvisning, at Sandhedens og Frihedens Sag altid er den rette Folkets Hjertesag.

Og Æ har troligen beredt eder til den Gjerning, som er udseet for eder. Det er ikke sedvanlige Banskeligheder, Æ har havt at kjæmpe med under eders Arbeide for at erhverve eder de Kundskaber, som nu er eders Pryd. Det er foregaact under Omstændigheder, som har udviklet eders Karakter og givet den Styrke og Manddom til samme Lid, som Æ har naaet det Maal af Kundskab, som gjør eder til Eigemaend med de bedste i det fremmede Folk, som vi dog nu kaller vort. Eders Bei har i enhver Retning været lig det norske Folks hele store Udviklingsgang i dette Land. Desto bedre er Æ rustede til at møde frem i Livets Kamp. Æ har kjendt den her, og den vil ikke stræmme eder, naar Æ ser den igjen ude blandt Folket.

Æ thi Æ skal være forvissede derom, at der ikke vil mangle Kamp. Det vil altid være saa, at Folkets ædle Kald vil være en utaalelig og ulidelig Dom over alle dem, som har fornugtet Kaldet og søgt sin Ære og Lyst og Fordel i sin Nedværdigelse og Skjændsel. Der er altid mange nok, hvis Hjerte har forladt Folkets store Længsel, og som har søgt Tilfredsstillelse i Penge og Gods, i Trældom under

Forsøngelighed og Sanselighed, og som hader enhver der vil lyste Folkets store Sag op i Lyset. Og én Ting vil jeg sige eder, en Hemmelighed som vil blive eder klarere, jo længere I arbeider. Eders bitreste Fiender vil være de som hidtil har havt sin Fordel af Folkets Uvidenhed. Enten det er Prester, som har søgt at hindre det norske Folks Sammenvæltning med det amerikanske og stænge omkring det med allelags Mure og Gjærder, eller det er Politikere som har havt sin største Indflydelse ved at narre Nykommere, eller andre Slags Smaahåvdinger. Vor Skole er en Pest i saadannes Øine, og fordi den er Folkets Sag viet, derfor er den en saa stor Anstødssten.

Men én Ting ved I, og det er derfor godt at minde om den her; det er, at den som skal arbeide for Folket, han maa elske Folket. Og i alt sandt Arbeide er det Kjærligheden, som maa være Dribfjeren. Naar Dagen kommer, da al vor Gjerning prøves ved Hld, da vil alt det brændes og fortørres, som har været gjort i Forsøngelighed og af Lyst til Gere; men det som har været gjort i Guds Kjærlighed, det er allerede lutret i Hlden og det vil staa sin Prøve.

Og nu til Slutning kun dette ene: Tror ikke, at I er færdige, fordi om I nu har tilendebragt eders Skolegang. I har faaet de nødvendige Midler til at gaa fremad, det er alt. Og førstilt vil jeg tillægge et lidet Ord om eders Kundskab i vort Lands Sprog. Der er dem som synes, at der endnu er for lidet deraf ved vor Skole, og jeg er en af dem som tror, at der vil mere til. Men én Ting skal ikke skremme eder: der er mange som taler det bedre end I gjør; men det er heller ikke Hovedsagen. Det afgjørende er dette, at I har, ikke saa meget ved eders Kundskaber i engelsk som ved eders Kundskaber forresten, aaben Adgang til hele den store Literatur, som foreliger i dette Sprog, og ved flittig Brug af hvad I nu har i Hænde vil I være fuldt jevnhyrdige med enhver anden. Og deri ligger Sikkerheden for, at I ikke vil staa tilskamme i noget Tilfælde.

5. Tale ved Skoleaarets Afslutning, 1883.

[Kilde: „Folkebladet“ for 10de Mai 1883. Afslutningsfesten holdtes den 4de Mai. — 11dg.]

Het er uundgaaeligt, at en saadan Stund som denne er en Glædens Time, da vi alle som har været sammen i de lange Vintre, hvis Arbeide krones idag, føler en inderlig Lyst til at trykke hverandres Hænder og takke hinanden, fordi der endnu er Frugt af vort Arbeide og Fremtid og Haab for vor Gjerning, og takke Gud, som besøster vores Hænders Gjerning.

Det er ogsaa uundgaaeligt, at det er en Alvorets Stund, da vi med mandigt Bliv ser udover Livet, som de unge Mænd skal frem i fra nu af.

Det er et Øieblik, som derfor vil præge sig dybt i vores alles Grindring, og det er billigt, at vor elskede Skole i denne Stund med Alvor og Bestemthed peger paa Maalset og for sidste Gang minder om Midlerne til at naa frem til dette Maal.

Hvad er det for et Maal, vi har peget paa for eder gjennem de mange mørke og lyse Dage, som vi har levet sammen under dette Tag?

J ved det saa godt og känner det saa vel. Vi har talt derom saa mangen en Gang. Vi har bedet sammen hver Dag, at vi maatte faa Lov til at række frem, at det maatte forundes os at blive tro.

Livets Maal er Livsens Krone, den Krone som er henlagt for dem, som ved Bestandighed i Kroen har stridt den gode Strid indtil Enden. Mellem denne Stund og Dagen, da vi mødes igjen for Herren vor Gud til at modtage af hans Haand Livet eller Døden,

ligger for eder det jordiske Liv med dets mange Kæmpe, dets mange Fristelser, dets mørke og lyse Stunder.

Og hvordan er dette Liv? Naar vi staar heroppe paa Høiden og ser overover til Evighedens lyse Høider, som stinner imod os, saa synes det som et fort Stykke Vej, som vi snart skulde blive færdige med; det synes, som om det næsten var umuligt at tage feil af Veien, som om det var umuligt at glemme det Syn, som vinker og lokker saa klart. Did maatte man let kunne finde frem, did kunde man ikke behøve nogen Veiviser. Vel ser vi ikke herfra alt, der skal møde os dernede i Dalen; men det synes dog klart nok, at Maaleet staar saa høit, at det maa kunne sees ogsaa fra de laveste Steder og dybeste Gruber, i hvilke vi maatte falde.

Men hvor ganske anderledes bliver det ikke, naar vi stiger durned. Vi forbaues og forfærdes, naar vi ved nærmere Betragtning ser baade hvad Livet er, og hvor mange haabefulde unge Mænd er blevne Verdens og Fortabelsens Vnytte paa Veien. Det er ikke let at naa frem, det er ikke saa godt at gaa med Bliffet ufravendt mod Maaleet. Veien gaar baade op og ned, gjennem Sumpe og Moradser, langs Afgrunde og Slug; og værst af alt, Taage og Nat i Verden stuffer Diet og skjuler Lyset fra det Høje, saa at ingen venlig Straale fra det evige Lys stinner ned til os. Mørke paa alle Rænter, intet Lys for Diet, intet lokkende Kald for vort Øre. Stilt og mørkt som i Graven. Saaledes er Verdenslivet, og det er intet Under, om mange farer vild. Og atter er der blændende Urlys og overdøvende Brus og Sus i Verdensnatten. Det stille Lys og den stille Røst fra Evigheden fornemmes ikke længere af det sløvede Sind. Det er intet Under, om mange farer vild; men det er underligt, om nogen finder frem. Naar vi tjender Verden og tjender os selv og ved, hvorledes alt i Verden er overensstemmende med alt som bor i vort Kjød, saa maa vi vel undres, om nogen kan gaa igjennem Verden uden at blive revet ned af dens Fortabelse.

Derfor er det i en Stund som denne, vi med Alvor og Indersig-
hed figer til eder: Se helt frem til Maaleet nu og altid! Kænke nu
er det let at stue frem til Livsens Krone og til Kjærligedens evige
Væld. Sænk eders Sjæle ned i Beskuelsen af denne Kjærliged og
lad Billedet saaledes præges i eders Sjæle, at det aldrig glemmes,

for at naar Verdens Taage og Nat omgiver eder, ß da kan have Lys i eder selv og vide, hvorhen ß gaar.

Og naar det synes helt umuligt at hitte Rede i de krogede Organ-ge, der snor sig som i den fordcervelige Labyrinth, hvor alle kan komme ind, men ingen kan komme ud, saa er der et Raad, som ofte har kommet vel med for dem, som stirrede ud i Nat og Taage. Se tilbage igjen!

Der siges om dem, som seiler i Taage og Sneklave, at naar alt lukker sig foran dem, og det bliver aldeles umuligt at se frem mod den Kyst, de stevner til, saa er det muligt for dem at se tilbage i Furen, som Vaaden står i Vandet, og komme frem ved at styre efter Kjølvandet.

Der siges om dem, som frelste kom ud af Labyrinthen, at det var Ariadnes Traad, som hjalp dem at finde ud igjen.

Der ligger en stor og aandelig Visdom deri. Lykner Verdens-natten til, er der kun klam og slimet Taage paa din Bei, saa du ikke kan se fremad, saa se tilbage i det Spor, som Skolen satte dig i. Se tilbage til disse Dage og Stunder. Ethvert sandt Hjem og enhver sand Skole prøver at give de unge den rette Ariadnetraad med ind i Livet. Og vi tør sige med freidig Forvisning: Vor Skole har peget paa det rette Spor og den sande Bei. Ser du ikke længer noget foran dig, saa se tilbage. Kanske du kan finde igjen det Spor, som vistes dig i de Nar, du færdedes i dette Hus.

Og jeg vil lægge én Ting til: Det er saadanne Mænd, som behøves i denne Verden. Der er sandelig ikke for mange af dem.

Der er nok af dem, som har Kundskaber større end vi har; der er nok af dem, der kan have meget herligere Skoler og meget cæreful-dere Festligheder efter denne Verdens Maal. Men det afgjør ikke Spørgsmaalet om, hvem der udretter mest til Folkets Bel.

Gaa uroffeligt og ufravigeligt i Sandhedens og Lyssets Tjeneste, og der vil være større Belsignelse af eders Liv, end om ß havde været de lærdeste og største Videnskabsmænd. Derpaa skal det prøves, om det er egte Guld, eller om det kun er falsf Glimmer. Folkets Bel ved Sandhedens selbopofrende Tjeneste være eders Livs Virke, og ß skal blive den Skole til Gader og Ere, fra hvilken ß nu udsendes.

6. Tale ved Skoleaarets Afslutning, 1884.

[Kilde: „Folkebladet“ for 13de Mai 1884. Afslutningsfesten holdtes den 7de Mai. — Udg.]

Aet er i en Stund som denne, da Ungdommens Glæde over at have rukket sat langt frem blander sig med det dybe Alvor ved Tanken paa, hvad der skal komme, det rette Øieblik til at stanse og kaste et Ølik tilbage og prøve om muligt at se et lidet Gran fremover.

Thi det er det, som gjør Afsledsfesten fra Skolen saa forunderlig gribende, saa underlig fortryllende for den unge, at hele Livet samler sig med sin Glæde og sin Smerte i et eneste kort Sekund. Minderne bliver saa vaagne og lyslevende, som om de ikke hørte til det længst forsvundne, men samlede sig med smilende Miner rundt os og nikkede over til os og sagde: Her er vi, vi har alle været med og gjort vort til, at du er kommen hid. Nu vil vi være med og holde Fest og glæde os over, at det ikke var forgjæves du gif igjennem Sorgen, det var ikke unyttigt, at vi bragte dig Glæden.

Og Fremtidens drømmene, de møder ogsaa frem i en saadan Stund. Halvt tilsløret er deres Ansigt, men de højer sig fjærligt og mildt over vort Hoved og hvisser til os: Giv ikke op, vi er her endnu, og hvad der er udrettet, det er et dygtigt Skridt henimod det Maal, vi holdt op for dig i de tunge Stunder i dit Liv.

Og naar Fortid og Fremtid saaledes samles i Ungdommens Glædesstund, saa lyser det rundt den unges Øie med glitrende, blinkende Stjerner, og han ved knapt, efter hvilke han skal grieve, dem der leger i Mindernes dybe Kilde, eller dem der vinker i Længselens blaa Fjærne.

De som oplever saadanne Stunder, glemmer dem aldrig; derfor er det dyrebart at faa lægge ind et lidet Alvorets Frø i en saadan Lime; naar det frem til Sjølen, saa vil det i sin Tid komme igjen med Træsel og Frugt.

Det ligger nærmest for os at tale med hinanden om, hvad den Tid betyder, som vi sammen har tilbragt paa Augsburg. Saa mange og saa mange Slags Skoler er der, at det er billigt at spørge: hvad vil vor Skole, og hvorfor vil den være, hvad den er? Mange, mange Gange vil eders Tanker gaa tilbage til gamle Augsburg; da vilde vi saa gjerne, at der skulde være en kraftig Mindelse om Skolens Grundtanke i eders Hjerter.

Der er mange Ting, som i Fremtiden vil stige frem i Grindringen og give eder en fund og hjertevægende Latter, og jeg vil sige: gidi der var mange saadanne Ting, som J. funde tage med eder; de er vel undte. Men ikke derom vil vi tale; de Ting taler for sig selv.

Der er Ting, som har hændt eder og os, som J. aldrig vil kunne mindes uden med Bemod og Smerte; heller ikke derom vil vi tale nu.

Der er hellige Stunder, vi har havt sammen og hver for os; de vil banke mange Gange paa Hjertets Øre; luf op for dem, naar de kommer igjen, de vil bringe ny Styrke med sig hver Gang. Heller ikke om dem vil vi tale nu.

Men om dette ene vil vi tale med hinanden: Hvad har vor Skole med alt dette villet udrette for eder? Der er en stor Tanke gjennem det hele. Det er Tanken paa at være en Skole for personlig Udvikling.

Det var Dieredet med Bygningen, det var Tanken i Limeplanen, det var Meningen med Undervisningen, det var Planen med Boardingklubben og Sygeforeningen, det var Principet i det hele Styre og Stel.

Der er Skoler, hvis tankeløse, aandsfortærende Opgave synes at være den at proppe Kundskaber i Ungdommen, som man lægger Werter i en tom Seel. Det var ikke vor Mening.

Der er Skoler, hvis samvittighedsløse Gjerning er den at være en Prokrustesseng*) for de unge, hvor de alle skulde gjøres lige store

*) Efter den i de græsste Sagn omtalte attiske Røver Prokrustes, der paaførte de forbireisende svære Pinsler ved at lægge dem i en Fernseng og saa udspænde dem som var for smaa, og afhugge Lemmerne paa dem som

og lige smaa, klippes af eller hales ud, indtil den samme Trøsie og den samme Uniform passede dem alle. Ulineneskelige Skoler, hvis Styrere ikke har forstaet, at Trøsien faar rette sig efter Manden, ikke Manden efter Trøsien. Det er de dogmatiske Systemers Skoler, hvor alle skal drives til at tænke andres Tanker, ikke sine egne. Elig Skole vil vi ikke have.

Der er Skoler, der mere tænker paa det nyttige end paa det sande, hvor Ungdommen fra første Stund oploeres til en Livsstilling paa haandverksmæsrig Maade; hvor den første og øverste Regel er den: Tænk aldrig! Men lær dig at gjøre efter denne eller hin Regel, og du vil gjøre din Lykke i Livet. Det var ikke vor Mening med Skolen.

Der er Skoler, hvor Lærerne er veltalende og Eleverne stumme; hvor Lærerne er interessante, men Eleverne fædelige; hvor Eleverne daglig oversøses med en Flom af Ord, ligemeget enten de gaber af Søvnighed eller af Forbløffelse; hvor alt meddeles, men lidet eller intet modtages; hvor alt sluges, men lidet eller intet fordøies. Vi vilde ikke have en slig Skole.

Meningen med Augsburg var at fremelsse og fremhjælpe en fri og mandig og uafhængig Personlighed. Vi vilde, om det var muligt, at alt skulle drage mod et Maal, at der skulle vokse frem Mand herfra, hvis Mand og Hjerte var vakt og frigjort ved Sandhedens Erfjendelse, Mand som havde lært at tænke sandt og tale frit; Mand som baade havde Evne og Kraft til at møde frem i Folkets Liv for Sandhedens seirende Sag.

Hvortil da de mange Sprog og den megen Grammatik? Hvorfor dette og hvorfor hint? Sikkertlig ikke for at der skulle være Anledning for et ungts Menneske til at gjøre sig selv til Nar, naar han satte Næsen tilbeirs, fordi han var en, som kunde græss eller Latin. Men for at faa væk en lidet Smule af de mange Stængsler og Gjærder, som er satte om et Menneske ved de adskillende Sprog. Lidt Busterrum maa en Mand have i Livet, lidt Albuerum, saa han ikke for snart skal mødes af stængende Vægge. Det gaar nok an at leve i en trang, skyggesfuld Afdal, især naar man aldrig har fejet andet; men tifold lykkelig er dog den unge Mand, som kan faa slippe op paa Bidvar for store. Prokrustesseng betyder altsaa en villaarlig, indsnevrende og indpinende Form, hvori man med Vold og Magt søger at tvinge Menneskene ind for at faa dem alle „støbt i samme Form.“ — Udg.

derne og se udover. Saaledes er det ogsaa med den, hvis Liv er staengt inden et Sprogs trange Begrensnings. Der trænges lidt videre Rum for at se udover Verdensudviklings Gang og staa uafhaengig og fri i Livets Strid.

Men det er ikke alt, som behøves for en sund og fri Udvikling, at der rives ned Stængler og Gjærder rundt om os. Den som vil være fri, for ham er det det vigtigste, at hans Land er gjennemtrængt af Sandhedens uroffelige Overbevisning, saa at han i det Virvar af Verdensliv, hvori vi fastes ud, ved haade hvorfra han kommer og hvor han gaar, fjender haade Livets Kilde og Livets Maal.

Derfor er det vor Skoles Bestræbelse i alle Ting at vise bort fra de vekslende Lærdommens Veir, som blæser over Folkehavet, og hen til den ensoldige Sandhed, som alene kan give Hjertet Fred og Landen Maal. I Historiens brogede Mangfoldighed at finde den røde Traad, som er Guds Finger, der fører og leder den hele Bevægelse mod dens Maal, det er Hovedsagen for den, som vil blive en fri Mand i et frit Folk. Med aaben Vand og freidigt Blik tør den gaa ud i Striden, som ved, at hvordan det end gaar, saa er der Vei for den, som drives af Sandhedens Land. Hvor mange der end synker og falder paa alle Sider, Sandheden staar dog lige uroffet, og i den er der bestandig ny Styrke og nyt Lys at finde i Nød og Mørke.

Land er det, hvorom det gjælder; og at Landen skulde have sin Vei og sit Virke iblandt os, derom er det, vi har bedet, derfor er det, vi har arbeidet ved Augsburg. Ikke ved mange Regler og mange Baand har vi prøvet at samle og bevare de unge, men vi har prøvet at sætte vor Tro og vor Lid til Landens Magt over Hjarterne til Sandhedens Scier i Livet. Og vi er ikke blevne beskjæmmede. Trods alle Feil og Mangler ved vor Skole, trods alle de uhyre Banskeligheder, vi har havt at kjæmpe med, saa er dog Augsburg blevet et aandeligt Hjem for mange unge Hjarter, som længtes efter Lys og Sandhed.

Og naar jeg mangen Gang med Forbaufelse har spurgt mig selv, hvad det er, som knytter os saa forunderligt sammen, saa er der intet andet Svar at finde end dette: Det er den aandelige Friheds Magt, som har gjort Augsburg til et Hjem med Lys og Varme, med vemodige og glade Minder.

Saa er det dette, vi prøver at føste i vore Sjæle som et dyrebart,

vækkende og styrkende Minde fra vor Skoletid: Vor Skole var et Landens og Frihedens Hjem, hvor vi lærte, at Sandhedens Enfold og Alvor er Mandens Styrke i Livets Kamp.

Og saa faste vi modigen Bliffet fremad. Livet ligger foran os. Det er det besynderligste og mest bevegede og mest brogede Liv, som Verdenshistorien endnu har kjendt. Og vort Folk, som er kommet fra en Afkrog af Verden, skal være med deri. Det er naturligt nok, at det er baade Møie og Kamp for vort Folk at følge med. Men kun saa af de Folk, som kommer hid, har saa gode Betingelser for at være med. Thi har de lidet lært hjemmefra, saa har de desto mindre at lære om igjen. Og havde de i den gamle Verden kun siden Adgang til at være med, saa har de friskere Præster og sundere Natur til at tage et Tag med i det vældige Liv i den nye Verden.

Men saa af vort Folk i Amerika har havt den Ansledning til at udvile sin Tænkning og sin Land som de, der har tilbragt sin Ungdom her. Og stort Ansvar falder over dem, som har havt Fortrin i denne Henseende.

Thi vort Folk med sine Gaver og sit Liv er i dette Land i en farlig Stilling. Æ mange Maader er det hjælpeløst og famlende, naar det kommer til et fremmed Land med nyt Sprog, nye Love, nye Indretninger. Det har da Ict for at falde i samvittighedsløse Lederes Hænder. Og det er ikke ganske frit for, at det er gaaet saa i mange Maader, at vort Folk blev træsbundet i Frihedens Land. Det er næsten anset som en Dumdriftighed og en Uforståmmethed for en norsk Mand at tænke for sig selv og sige sin Menning bent ud uden at spørge nogen. Æ et frit Folk og i en fri Kirke bliver der altid saa skarp Partistilling, at det er saare vanskeligt at undgaa at falde ind under de politiske eller kirkelige Kjættertribunalsers Domme. Og det bliver for Partihøvdingerne en Hovedtag at pressé sine Fløkke under sig i sine Lærdommes Evangstrøie.

Æ et saadant Land er det den største Velgjerning, som kan gjøres for Folket, at der træder frem Mænd, som ikke spørger efter noget andet end hvad der er sandt, og som med hensynsløs Uafhængighed hevder Sandheden, om Kjætterdommene regner aldrig saa tykt ned-over dem.

Og funde det lykkes, at der fra Augsburg udgik nogle enkelte saadanne Mænd, saa skulde den lille kjæmpende Skole dog ikke forgjøres have været reist af alvorligt tenkende Mænd i vort Folk.

7. Tale ved Skoleaarets Afslutning, 1888.

[Kilde: Manuscript. Afslutningsfesten holdtes den 7de Mai. — Udg.]

Aet er den første Afslutningsfest efter den nye Ordning, som tilsigter at gjøre det lettere for dem som vil studere Theologi, at gaa igjennem fjerde Græsselflasje eller hele Græssafdelingen. Meningen dermed er selvølgelig at sige, at ogsaa vort norske Kirkefolk ønsker at se sine Prester saa vel uddannet som muligt.

Dette Ønske, som rører sig gjennem hele den amerikanske Kirke, har selvølgelig noget berettiget ved sig. Det er først for at undgaa en Bebreidelse, nemlig at Kristendommen kun er de ubidendes Religion og de tankeløses Overtro.

Dernæst er det et Horsvar imod den falsklig saakaldte Visdom, som fordi den overfladisk har tilegnet sig nogle Theorier om Verden og Menneskeslegten, derfor indbilder sig at have fundet de vises Sten, i Kraft af hvilket Kun den saa kan foragte alt andet.

Før det tredie er det et Hjælpemiddel for Presten, naar han har med Evileren at gjøre i hans oprigtige Evil. Ikke fordi Prestens Dannelsé kan give ham bedre Beviser for Kristendommens Sandhed, men fordi den kan give ham Beviser for Mennesketankens Utilstrækkelighed, og fordi hans Dannelsestrin giver ham Tillid hos den, som ikke vilde betro sig til den ubidende.

Før det fjerde er det en betydelig Betryggelse mod mange smaa og udvortes Feiltrin, som vækker Latter hos dem, som gjerne søger Religionens Svagheder, og Skamfølelse hos dem, som har Religions Sag kører.

Men skal denne høiere Dannelsé ikke blive en Skuffelse og en

Suare, saa gjelder det for fuldt Alvor at merke sig, hvad skrevet staar, at „*Bogstaven ihjelstaar, men Aanden levendegjør*“.

Den høiere Dannelsje har ledet mangen Prædikant bort fra Enfoldigheden i Kristus hen til veltalende Deklamationer af menneskelig Visdoms Tale.

Den høiere Dannelsje har let for at lede til den Betragtning, at kan Presten bevise Kristendommens Sandhed og Skønhed, saa har han gjort sin Pligt.

Den høiere Dannelsje har ogsaa denne Fristelse, at den leder til Aristokrati og Foragt for den uvidende Masse.

Derfor er det rigtigt ogsaa nu i Ajjfedsstunden at minde os alle om, hvad Augsburg Seminarium, hvad den norske Kirke og hvad det norske Folk venter af dem, som her har faaet sin Uddannelsje.

Augsburg venter, at de Sønner som det har fostret og sender ud i Livet, skal være fulde af Aand. Bogstavtroldom og opblæst Bindighed gaar sammen og er deres Merke, som ikke ved noget faaledes, som det bør sig at vide det. Det naragtige, forsængelige Væsen være langt fra dem, som her er opvoksne. Vor Skole er en haard og streng Moder; men saa prøver hun til Gjengjeld at give sine Sønner med i Livet den bedste af alle Gaver, den Aand som er af Gud, som derfor kjender de menneskelige Tings og den menneskelige Verdoms Forsængelighed, og som derfor ogsaa higer mod den evige Sandhed og det guddommelige Liv.

Vor Kirke ser med Forventning hen til de unge Mænd, som ugaarder hersra. Det har kostet store Øffere at bygge denne Skole; der ventes godt igjen. Forventningen er denne, at de unge Mænd skal ofre sig i Jesu Kristi Tjeneste; at hans Sind skal være i dem, saa at de villigen gaar i hans Arbeide og hans Strid. Han sidder ved Farerens Høire og sender sine Brødre ud til at arbeide i den Høst, som er Frugten af hans eget Liv og Død. Sjælene har han kjøbt med sit Blod; han venter, at hans Tjenere skal gaa med Budskab om Frelse og Fred til dem; han venter, at hans Stridsmænd skal erobre Verden for ham, nedrive Løgnens Befæstninger og Borgre og sprede Lysets og Sandhedens Rige trindt om paa Jorden. Til vort Folk herhjemme, til Hedninger og Zøder vil han sende Ordets Lys og Livets Ord, at hans Rige kan udbredes og hans Sandhed blive Menneskejælenes Frelse.

Bort Tolk ser med Forventning hen til de unge Mænd fra Augsburg. Det er stedt i vanskelige År, det venter Lys over sin Vej af dem, som har havt den bedste Anledning til at berede sig til dets Ejendomme. Det venter at se aandsdrevne Arbeidere udgaa herfra, som kan løse de vanskelige Opgaver, som kan løfte det ud af Mådstæv og Vindestyge og pege paa dets Maal og vise Veien derhen.

Fremad paa Vejen, modigt i Kampen for Kirke og Tolk gaa Augsburgs unge Sønner, og Belsignelse følge dem paa deres Vej!

8. Tale ved Skolens Åbning, 1891.

[Milde: „Folkebladet“ for 23de September 1891. Talen blev holdt ved Åbningen af Skolens theologiske Afdeling den 13de September. — Udg.]

„Efterdi vi da har haadant Haab, bruger vi stor Frimodighed og gjør ikke som Moses, der lagde et Dælde over sit Ansigt, for at Israels Børn ikke skulde stue Enden paa det som skulle afflages. Men deres Sind er forhærdet; thi det samme Dælde bliver indtil denne Dag over det gamle Testamente Læsning uden at affrages; thi i Kristus bliver det afflagede. Men indtil denne Dag ligger der et Dælde over deres Hjerte, naar Moses læses. Men naar de ombender sig til Herren, bliver Dækket borttaget. Men Herren er Vandens; men hvor Herrens Vand er, der er Frihed. Men vi bliver alle, idet vi med ubedækket Ansigt stirrer Herrens Herlighed ligesom i et Speil, forvandlede efter det samme Billede fra Herlighed til Herlighed, saaledes som af Herren, der er Vandens.“ 2 Kor. 3, 12—18.

Gud havde talt med Moses, dersor skinnede hans Ansigt med et lys, som Israels Børn frugtede for og ikke talte at se. Dersor lagde Moses et Dælde over sit Ansigt, naar han talte med Israel; men naar han gik ind i Tabernaklet for at tale med Herren, tog han Dækket af. Dækket sjulte for Israel den Herlighed, som lyste fra det Øje, som havde set Herren; saa sjulte Dækket ogsaa, at Herligheden varede saa fort, at det var en Herlighed, som forsvandt.

Saaledes erkjendte heller ikke Israel den Hemmelighed, at Moses og Profeterne kun var Forløbere for ham, som skulde komme. Den

Nabenbaring som de havde faaet, og den Lov som var dem givet, tog de til Lov og rev den til sig som et Bytte, og over Gaven glemte de Giveren. Loven og Profeterne blev dem en ny Afgrund, og som de ikke havde seet Herligheden gradvis forsvinde fra Moes Ansigt, saa vilde de heller ikke finde sig i, at den gamle Pakt afløstes af den nye, og de vilde ikke erkjende, at det gamle Testamente Tid var afløst af Evangeliets klare Dag. Saalte blev Dækket over Moes Ansigt til et Dække over Israels Hjerte, som skjulte for dem det gamle Testamentes dybe aandelige Mening, saa at de ikke kjendte ham som skulde komme, ham som alt pegede hen til fra Forættelsen om Kvindens Sæd til Forættelserne om Herrens Komme med Elias som Forløber og Beibereder.

Men for Israel var der Bei og Maade, hvorpaa Dækket kunde borttages fra deres Hjerter. „Naar de ombender sig til Herren,” siger Paulus, „bliver Dækket borttaget.“ Ja, naar Israel „saalte hen til ham, som de havde gjennemstunget,” naar de i ydmig Bod vendte sig til sin Jesus, hvis Hjerte de ved sin Gjenstridighed havde gjennemboret med mange Smarter, saa svant Hjerternes Haardhed og Vinenes Blindhed, og de saa, hvad de aldrig før havde seet. De saa, at Skrifterne havde talt om ham, de saa, at Fædrene havde hiet paa ham, de saa, at i ham opfylldtes Forættelserne og Loven og Profeterne og Historien og alt Israels Folks Haab, i ham var han kommen, som skulde komme, og med ham var Riget kommet, Guds Rige paa Jorden. Da saa de Lys i Herrens Lys, thi Aanden viste dem hvad Kjødets Sans ikke kunde fatte, at bag Evangeliets Daarskab og den nytestamentlige Menigheds Ringhed skjulte sig en uendelig og uudtømmelig Skat af himmelsk Herlighet, Guds Rige med Retfærdighed, Fred og Glæde i den Helligaand. Da ikke alene opdagede de skjulte Skatte i Guds Evangelium; men idet de skuede ind i Guds Kjærligheds Dybder, som aabenbares i Kristus, dannedes de selv efter dette Billede og forbundledes af Aanden, saa at Kristi Billede prægedes i dem, saa de ikke alene blev hans Efterfølgere, men hans Børn, fyldte af hans eget Væsen og delagtige i hans egen Natur.

Men hvad der saaledes gjælder om Israels Børn, det samme gjælder om alle dem, som befatter sig med Guds Ord's Læsning uden at bøje sit eget Hjerte under Ordets Tuqt og Trøst. Særdeles passer

det paa dem, som gjør Herrens Ord til Gjenstand for Studium og Granskning, naar de selv forsømmer at leve af Ordets aandelige Mad.

Den uomvendte Theolog er i samme Stilling som den uomvendte Israelite. Han kan være overmaade interesseret; hans Bibel kan være ham en meget kjær Bog, som han paa en Maade glæder sig i; men der er alligevel et Dække over hans Hjerte, som skjuler Ordets sande Herlighed for ham, saa længe Landen ikke faar septe til det store salige „for dig“, dette Ord, som kræver et Hjerte, der tror Gud.

Der er meget i Theologien, som i høi Grad er skiftet til at interessere osaa den uomvendte Videnskabsmand. Tænk bare paa dette ene Spørgsmaal: Hvorledes har denne Religion, som begyndte fra Galilæa, denne „Nazareernes Sekt“, udbredt sig over saa mange og mægtige Folkeslag? Hvorfor har Civilisation og Kultur altid fulgt den og i dens Lys eller Skygge naaet sin høieste Udvikling? Og mange lignende Spørgsmaal af en snart sagt uendelig Interesse for al dybere Lænknings. Men med alt det, som saaledes interesserer endog den uomvendte, er der dog altid et Dække over Hjertet, et Dække som skjuler Herligheden i Guds Ord og i Jesu Kristi Nasyn, saalænge der ikke er nogen Omvendelse til Herren.

Dette upersonlige Forhold til Guds Ord er i allerhøieste Grad farligt. Ingen svæver i større Fare for evig Fortabelse end den uomvendte Theolog og den uomvendte Prest. Han føler sig kanskje en Stund urolig og bange, naar han læser og hører Guds Ord; men dersom den videnskabelige Interesse ret griber ham, bliver han roligere og roligere efterhvert; hans Hjerte forhørdes, medens hans Forstand bestjærtiger sig med de religiøse Problemer, og jo gladere han bliver i sit Studium, desto farligere er hans Tilsstand, desto mere har det lykkes for Sjælefienden at bedrage ham for Herligheden, som findes bag Ordets Ringhed. O, hvor forfærdeligt, naar Ordet, som var givet til Liv og Salighed, bliver for dem, som aller mest syuler med det, en Døjsens Lugt til Død!

Derfor gjælder det om at bevare Personligheden i det theologiske Studium. Det er ikke et Studium som andre; det er ikke nok med den videnskabelige Interesse. Det gjælder om, at Hjertet er med, at Personligheden vægner op. Men der er kun én Begyndelse til at

have Hjertet med i Theologien, og det er Omvendelse til Herren.
„Naar de ombender sig til Herren, bliver Dækket borttaget.“

Da borttages det Skjul, som dækkede Syndens Skam; da ser den arme Synder sin Nøgenhed. Det er en Øinenes Opladelse, som vel er smertelig; men det er jo Sandhed, man vil have; det er jo Sandhed som trænges. Dette er den rædselsfulde Sandhed, at du er en Synder.

Da borttages ogsaa det Skjul, som dækker over Herligheden i Jesu Kristi Nasyn, Maadens salige Herlighed, naar det arme Hjerte faar Renselse i Jesu Blod og Lægedom i hans Saar.

Da borttages Dækket over Jesu Kristi Person, saa vi ser hans Kald og hans Gjerning, og vi selv bliver kaldte og udvalgte til at være hans Tjenere og hans Efterfølgere baade i Liv og i Lidelse.

Eftersom vi da studerer, lever vi, og eftersom vi lever, elsker vi, og vi udvifles til saadanne Redstaber, som Herren kan bruge i sin Menigheds Tjeneste.

9. Tale ved Skoleaarets Afslutning, 1894.

[Kilde: „Østebladet“ for 16de Mai 1894. Afslutningsfesten blev holdt den 4de Mai. — Udg.]

Naar Johannes i sin høje Alder skriver til de kristne Menigheder, saa udtaler han et Ord om de unge i Menigheden, som viistnok er baade overraskende og bestjæmmende for mange iblandt os. Han siger nemlig:

„Jeg skrev til eder, I unge; thi I er sterke, og Guds Ord bliver i eder, og I har overvundet den Onde.“ 1 Joh. 2, 14.

Vi ser nemlig, at den gamle Apostel havde meget gode Tanker om Ungdommen i Menigheden; dels tænkte han nok paa sin egen Ungdomstid, de underlige Dage, da han var med Jesus, var den Discipel, som Herren elskede, laa op til hans Bryst og vandrede med freidig og vældig Tro og Begeistring og Ridkærhed i Frelserens Godspor. Dels kendte han nok de kristne Menigheders Bis, og hvorledes Ungdommen i Menigheden havde det.

De unge var sterke; Guds Ord blev i dem; de havde overvundet den Onde.

Det hører vor Skole til som et af dens Formaal at finde igjen i Liv og Virkelighed Menighedens rette Skikkelse, og det ikke bare som en videnskabelig Theori, men som en Aandsmagt i den nærværende Tid.

Derfor er det ogsaa en Del af vor Opgave at fremstille en kristelig Ungdom, saaledes som det kan svare til Menighedens Væsen, til dens Bønner og dens Længsler. Det er en Del af vor Opgave at

fremstille kristelige Inglinger, saaledes som Herrens Kjærlighed og Forældres og Læreres forbønner begjører dem.

Den kristelige Ingling er ikke den fuldkomneste Form af Kristenslivet; dog har ogsaa denne sin ganske eiendommelige Skjønhed. Den er helt forskjellig fra den Skjønhed, som hviler over Livets Aftentime, naar den gamle, prøvede kristen kan sige med Paulus: „Jeg har stridt den gode Strid, fuldkommet Løbet, bevaret Troen. Tøvrigt er Retfærdigheds Krone henlagt til mig, hvilken Herren, den retfærdige Dommer, skal give mig paa hin Dag.“ Naar Solen synker og Skyggerne længes, da spredes Guld over Bjergtoppene og strælende Glans over Himmelnen. Jorden bliver mørk og kold, men Himmelnen bliver mangfoldig lys og skjøn.

Ganske anderledes er Ungdommens Skjønhed. Det er som naar Sol gaar op over dugfriske Marker, alt Himmelens Lys straaler ned over Jordens, og i hver lidens Dugdræbe skinner en lidens Sol. Det er Guds Villedes, som præger sig i den unge kristnes Sjæl.

Johannes fremstiller for os tre hovedsider ved Ungdommens Kristensliv; og det er disse tre Sider, som ogsaa vor Skole prøver at udvikle hos de unge Mænd, som er betroede vor Baretægt:

„*I* er sterke,

Guds Ord bliver i eder,

I har overvundet den Ønde.

Den egte kristelige Ingling er sterk i Tro; det er ikke netop den samme Slags Styrke, som den erfarene kristne har. Den gamle, prøvede Mand og Kvinde har gjennem et langt Kristensliv vundet Enfoldighedens eiendommelige Ro, som kjender Farerne og Banskeighederne saare vel, men som ikke frugter, fordi Erfaringen har vist, at Herren har bei allested. Den unge Mans sterke, syrrige Tro er af en anden Art; den er lig den Tro, Peter havde, da han sagde: „Herre, dersom det er dig, da byd mig komme til dig paa Vandet.“ Eller: „Herre, hvor skal vi gaa hen? Du har det evige Livs Ord.“ Det er Overbevisningen om, at Jesus er Sandheden, at her er Lyset, her er Livet, her er Veien, her er den som kan klare Sagen, føre al Kamp ud til Seier, lede Sjælen helt frem til Gud, helt ind i Kjærlighedens evige Dyb. Den unge Mand ser Jesus som den evige Klippe, hvorpaan der kan bygges; som den Ven, ved hvis

Side Livet trugt kan voves; som den Fører, der kan følges roligt; thi han leder til Malet.

Sterk i Haab er den unge Mand; thi han staar paa Begeistringens Højder, og han ser over alle de mange Banskeligheder helt frem til Malet. Arbeidet som ligger foran ham, er jo Jesu Gjerning og Guds Riges Sag; den maa jo lykkes. Kronen som vinker, er jo i Jesu Haand, den er saa sikker for Jesu Ven. Han har valgt den seirende Sag, og den bærer ham, og han bærer den, og Fremtiden ligger lys og klar fremfor ham.

Sterk i Kjærlighed, det er hele Sagen. Han elsker med den første Kjærligheds Blod. Jesu Kjærlighed, som har modtaget og antaget sig ham, den ringeste og usleste, er som Sol over Hjertets Liv, og der er en bævende Fryd over, at han er min. Her maa flere blive med; her maa flere arme Menneskehjerter frydes. Det er som Alexander Duff sagde: „Alt mit giver jeg dig; Sølv og Guld har jeg ikke, men hvad jeg har, det giver jeg dig, mig selv, mit alt, mine Gaver og Kræfter og mit Liv.“

Guds Ord bliver i eder. Det er den kristelige Ænglings Vern og Bevarelse. Hele den ungdommelige Begeistring i Kristendommen vil snart være udtømt, dersom ikke Guds Ord bliver i Sjælen. Det er en altid frisk Kilde; det er en bestandig nærende Kost. Uden Guds Ord kan ikke Ungdommens Styrke blive Standhaftighed.

Ø har overvundet den onde. Ungdoms Begjærligheder er nok sterke, men de er som døde, hvor den første Kjærlighed til Jesus er levende. Der sættes højere Maal end Jordens Glæder og Syndens timelige Nydelse. Der er en Seier, som Djævelen viger for. Guds Kjærlighed løftet den unges Hjerte og Hu mod det himmelske, det evige, og Lysternes Volkemad faar ikke drage den frelseste Sjæl ind i Snaren.

10. Tale ved Skoleaarets Afslutning, 1897.

[Kilde: „Folkebladet“ for 12te Mai 1897. Afslutningsfesten blev holdt den 7de Mai. — Udg.]

„Hvo som elster sit Liv, skal miste det; og hvo som harer sit Liv i denne Verden, skal bevare det til et evigt Liv.“ Joh. 12, 25.

JEvangeliet indstjærpes denne Sandhed os atter og atter. Den indeholder ligesom i en Sum den hemmelighedsfulde Livssværdem, som Verden søgte efter under Navn af „de vises Sten“, og som den fortvilede om at kunne finde.

Intet Ord gjentages oftere, og dog hvor lidet er det forstaet og endda mindre praktiseret. Derfor er det ikke overflødig at minde om dette Ord og dets dybe Betydning iafsten.

Ingenfinde synes der at have været en mere gjennemgaaende Verdslıghed og Egenførerlıghed blandt Folket end i vore Dage. Med føreren Kraft udholder Begjærigheden efter de synlige og fanselige Ting sig. Og i samme Forhold, som Menneskenes Sind vender sig med Foragt fra de usynlige Ting og til de synlige, vokser Pengene op i Betydning, indtil deres Magt synes at blive gigantisk, som et overnaturligt Væsens, som en Afguds eller en Djævels Magt over Menneskehjernerne. Naar der tales om „gode Tider“, saa er der ingen som tænker paa noget andet end saadaanne Tider, da Pengene er mange og lette at faa. Noget andet er ikke „gode Tider“, eller ialtfald er der ingen, som bryder sig om andetlags „gode Tider“ end de, hvis Synonym er „Penge, mange Penge“.

Allt ansees derfor som Handelsvare. Og med Stam er vi Bidne til, at ogsaa vore Skoler ofte ligger under for samme Verdslıgheds

og Egennyttes Land, som er saa almindelig herskende. Mange saakaldte Højskoler, Akademier, Latinsskoler, Universiteter er blevne Udsalgssteder, hvor der selges visse Slags Varer under Navn af Kundskaber, eller endog en hel færdighed Skædning under Navn af "Education."

Det er Trafikkens Land, som er trængt ind paa et Omraade, som kan ikke nogen havde haabet skulle være fredlyst og helligt. Og det er til Ungdommens Fordærvelse, at den er trængt derind.

Chi følgen for de unge er denne, at de under og gjennem selve Skolegangen og Forberedelsen til det senere Liv indsuger i sig denne Verdsrighedens og Egennytten's Land, som siden saa sjeldent, saa sjeldent udryddes igjen. De lærer sig til at betragte det som en Spekulation at gaa paa Skole; de venter sig store Renter af sit Indstud; de har kjøbt Kundskaber for Penge og med Opfrelse, — nu venter de i Resten af sit Liv Udbyttet deraf i Penge eller i Magt eller i Myrdelse.

Saa Mennesker er mere fordærvede og indvortes udhulede end disse, for hvem deres Skolegang og deres Kundskab skal være et saadant Middel i Egennytten's og Egencærighedens Tjeneste. Uden Tro og uden Kærighed gaar de ud i Livet til Skads for sit Folk, til Ulhukke for sig selv.

Vor Skole prøver at modarbeide denne raa og plumpe Verdsrighed, som er saa meget mere utækkelig hos de unge, som den altid giver Indtryk af Overgangen med Oldingens store Hoved og rynkede Ansigt paa unge Skuldre og Barnekrop.

Og isandhed forkrøblede Skifleser er disse, som, gamle længe før Tiden, har gjort et ungts Hjerte til Gjemmested for Verdsrighedens modbydeligste Tanker og Spekulationer.

Derfor giver vi eder ogsaa iasten ved denne Afløftsfest et Advarselens Ord med paa Veien. Naar det ligger for eder at begynde et nyt Afløft i eders Liv og sætte et Merke deri ved nye og kraftige Valg og Afgjørelser af vidtrækende Betydning for eder selv og os, som har lært at elske eder, saa kom dette ihu, at det gjælder ikke bare om at leve, men det gjælder om at leve ret; det gjælder ikke bare om at leve i denne Verden og denne Tid, men det gjælder om at leve evigt og leve saligt.

Vi har ofte maattet tale om dette, at vor Skole arbeider ikke for

at uddanne en Kaste af Mennesker, som i Kraft af sine Kundskaber og Færdigheder kan blive i stand til at underkue Folket og leve paa andres Sved. Vi lægger til iasten: Det er Meningen at uddanne selvopofrende Arbeidere for Folkets Bel.

Og derom taler Evangeliets Ord som vi nævnte: „Hvo som el-
sker sit Liv, skal miste det; og hvo som hader sit Liv i denne Verden,
skal bevare det til evigt Liv.“

Jeg antager, at dette ogsaa er eders Mening med Klæssens hem-
melighedsfulde Motto: „Ut prosim.“*)

Vort Folk er i høi Grad uløfteligt. Mange er de, som pløier dets
Ryg med lange Plogfurer. Ve over dem! Vi kan ikke ville øge de-
res Tal; vi skulde vel have lært bedre!

Unge Venner! vælg bedre idag, om I ikke allerede længe siden har
valgt. Og staar det klart for eder, hvad det sande Liv og den sande
Visdom er, saa gib Rum idag for et kraeftigere Landens Forsæt end
nogeninde tilsorn, at I ogsaa i dette Stykke vil udvælge den gode
Del. Sandelig, I skal finde den god, og I skal finde, at den er umi-
stelig; ingen skal tage den fra eder.

Men dette er det rette Liv med Livets Lykke i sig: at leve den sande,
quodommelige Kjærligheds Liv paa Jorden med den hele og fulde
Selvhengivelse, og Selvopofrelse, som den fræver, eller rettere, hvor
den bestaar.

Hvad I har vundet under Opholdet paa Skolen, har kun smudsig,
verdsdig Bindings Værd, dersom det ikke kan bruges og ikke bliver
brugt i denne levende, sande virkelige Kjærligheds Tjeneste.

Men dersom alt, som I tager med fra Skolen, bruges i Kjærlig-
hedens Tjeneste, saa vil det have Værdi, uendelig Værdi, hvor ringe
og uanseligt det end kan synes.

Det som det kommer an paa i dette Kjærlighedens Liv, som al-
tid medfører Lykke og Hjertets Fred og Salighed, er imidlertid ikke
det som I har kjøbt med Penge, ikke engang det som I har kjøbt med
Sved; men kun det, om hvilket Herren siger: I sikret det for intet,
giver det for intet. Kjærlighed kjøbes ikke for Penge, ei heller er-
hverves den med Møie og Sved. Nei, fri er Gaven for dem, som
længtede efter den, fri som det Solskin, der strømmer ned over den
Plante, som vender sig mod himlen fra den raa og folde Jord.

*) Ut jeg maa gabne. — Udg.

Vrødre, har I faaet denne Himmelgave, saa bliv ikke Forredere mod den! Kun den er tro mod Hjærligheden og i Hjærligheden, som vores at else og leve i Hjærligheden.

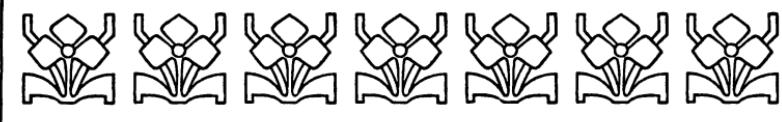
Vort Folk, siger vi, trænger saadanne som vores at østre sit Liv, hengive det helt for det.

Du vil blive mødt med Mistro og Mistanke, naar du prøver paa at leve og virke i Hjærlighed. Verden forstaar kun dem, som søger sin egen Fordel; Verden forstaar ikke dem, som ikke tror paa dens verdslige Visdom, og Verden hader dem, som foragter dens kloge Raad. Lad ikke Mistankens Kulde kvaele Hjærlighedens Flamme.

Du vil lide — lide usigelig deraf, at du øste synes, ingen forstaar dig. Men saa længe Gud forstaar dig og du ham, skal denne Lidelse ikke kunne borttage din væsentlige Salighed. Og en og anden Gang skal der paa din Vej gjennem Livet møde dig Forslaelse og lysende Glæde, naar du erfører, at dit Liv har været noget Menneskehjerte til Befrielse og Hjælp.

Men mest skal du glædes den Dag, du hører det liflige Ord: Vel, du gode og tro Ejener, du har været tro over lidet, jeg vil sætte dig over meget; gaf ind til din Herres Glæde!

II. Ungdomstiden.

[Kilde: Manuskript. Talen blev holdt i Studenterforeningen den 28de Oktober 1881. — Udg.]

Hens Barnet endnu ligger og smiler paa Moders Gang, laaftet det stundom undrende Blikke omkring sig udoover alle de nye Ting, som frembyder sig for dets vaagnende Øie. Og lidt efter lidt ruller der sig op en Verden fuld af vekslende Farver, straalende Lys og tindrende Skønhed for de saa dybe Barneøine. Saa deler den sig i de mangjoldigste Gjenstande; Mennesker, Dyr, Fugle og Træer fremstiller sig for Barnet, og til sidst bliver det ganske fortroligt med dem alle. Det gribet efter de lysende Stjerner med sine Hænder og det undres paa, at det ikke kan naa den sølvhvide Maane. Men Solen, den prøver intet Barn at gibe efter, og sky viger dets Øie for dens skjærende Glans.

Men snart bliver Barnet vant til alle disse Ting, det finder sig hjemme iblandt dem; de er ikke nhe længere, og de bliver snart ensformige og næsten kjedelige.

Men Barneøiets ustanselige Fryd og Jubel over den høre Verdens Herlighed og Skønhed, naar den første Gang gaar op for det undrende Blik, er et Billede af, hvad der gaar for sig i Ungdomstiden i en anden Retning.

Det er den indre Verden, som da oprulles for et undrende Menneskesie. Først gjør den bare Indtryk af en rig Farvepragt, et sterkt Lys, en deilig Skønhed. Den unge Mand som virkelig faar en Ungdomstid, og ikke springer fra en forfrøblet Barndom til et uslideligt Madstræv og en for tidlig Alderdom, han faar gjennem-

leve i det indre, hvad Barnet oplever i det ydre. Han ser en indre Verden, som er fuld af skønne, deilige Billeder, som lyser med prægtige Farver og straaler med lysligt Lys. Det er Ideerne og Idealerne, som svæver for Mandens indre Øie og gjør Ungdomstiden til Begyinstningens stormende Tid. Der er Fædrelandet, der er Folket, der er hele Menneskeslegten, der er Manden i sin herlige Kraft, der er Kvinden i sin henrivende Skønhed. Der er Friheden i sit brusende Liv; der er Sandheden i sin solklare Åo; der er Kjærligheden i sin uudgrundelige Hemmelighed. Der er de store og der er de smaa aandelige Kræfter og Drifter, som sætter Menneskehjertets inderste Strenge i Bevægelse. Det er den Verden, som oprulles i Ungdomstiden og fylder den med sin eiendommelige Fortryllelse.

Men som et lidet Barn rækker Hænderne efter Maane og Stjerner og naar dem ikke, saagaard det os ogsaa i Ungdomstiden. Den er Vængslernes og Drømmenes Tid. Vor Sjæl strækker sig op mod de lysende, mægtige Ideer; den leger med dem i Lankeerne, om den aldrig fatter dem. Taler og Sange, i Vers og i Prosa strækker vi Hænderne ud efter Idealerne og førger, naar vi opdager, at de er langt fra os.

Derfor er Ungdomstiden Udblikkings og for mange Afgjørelsens Tid. Da vælger den unge det Maal, han vil forfølge; da begynder han den vanskelige Marsch mod Malet. Han griber ind i Idealernes Verden og peger mod den Stjerne, han vil følge i Livet.

Ungdomstiden er Venstabernes Tid.

Ungdomstiden er Skuffelernes Tid.

Ungdomstiden er Kritikens Tid.

Ungdomstiden er Letsindets Tid.

Men som Barnesiet hever for Solen og ikke leger med den som med Stjerner og Maane, saa er der over alt Menneskeliv en lysende Sol, det er Fadersiet i det høje. Vel den Ungdomstid, som følger dets Lys og føler dets Varme; men ve den Ungdomstid, som legede i Letsind ogsaa med det og dets Kjærlighed.

12. Nort Land.

[Kilde: „Studenterbladet“ for 1883, No. 5. Gjengivet i „Folkebladet“ for 12te April 1883. Talen blev holdt ved Studentforeningens Februarmøde. — Udg.]

Gnestaaende i Verdenshistorien er den Bevægelse, som vi er Bidner til, den Folkestrøm som gaar mod vore Kyster; vi kalder den Emigrationen. Der siges, at den i det svundne Aar bar 800,000 Mennesker over fra de gamle Lande.

Vi maa gaa helt tilbage til Norstogenes Tid for at finde en lignende Bevægelse i Folkeverdenen. Ogsaa dengang drog Europas Folk afsted, ikke i tusindvis, men i hundredetusindvis; ogsaa dengang fugede Strømmen med sig ikke fra ett Folk alene, men fra dem alle.

Men hvor forskellig var ikke hin middelalderlige Folkestrøm fra den, som førte os hid! De vældige Norstog drog ud for at finde — en Grav. Kristi Grav var deres Maal, men af, de fleste fandt kun sin egen! Villeasiens Sletter blev bestrøet med Kjæmpernes Ben; og saa tykt faldt de, at de som kom efter, besættede sine Leire med deres Ben, som var dragne foran.

Men til Amerika drager de store Skarer ikke for at finde Grav og Død, men Liv og Virksomhed. Og sandelig, er det trægt og stille og døsigt i den gamle Verden, saa gaar det livligt nok i Amerika, hvor vi i Løbet af en Menneskealder maa prøve at omdanne Ødemarken til et Hjem for Civilisationen, og tusinde Aars langsomme Bekf maa sammentrænges i nogle faa Decennier.

Men det er en Hovedsag, at vi i det nye Land slaar ret Rod i den

Jordbund, i hvilken vi plantes. Skal vort Land trives, saa maa det el se s af det Folk, som bygger deri. Fædrelandsfjærigheden er den store Drivkraft i Folkenes Udvikling; ved den bygges Landet, ved den gaar Kultur og Civilisation sin lysende Vane gjennem Historien.

Og paa dette Felt har de gamle Lande en stor Fordel over os. De kan regne saa sikkert med Fædrelandsfjærigheden, fordi den der i høi Grad er en Naturgave, lagt ind i Folkets Sjæl fra Fødselen og næret fra Dag til Dag ved en Mangfoldighed af smaa Ting. Det gaar af sig selv at el se det gamle Land, hvor Fædrene kjæmpede og virkede; hvor Barndommens første, sterke Indtryk meislede de dybeste Træk i vor Karakter; hvor de første Sorger og de første Glæder gjennembævede det barnlige Sind; hvor Naturen kom os imøde ikke bare stor og stolt og taus, men talende og hvissende med tusinde Tunger, hvis Ryter greb Barnehjerterne med uimodståelig Magt. Der sandtes knapt et Fjeld, en Sten, en Sjæl, en Fjord uden sine Sagn, der spandt silkesine Traade om Hjerterne og bandt dem til sig. Der stod de gamle ørverdige Kirker, hvor Ordet og Salmesangen tog Sjælen ind i en hemmelig Bæven, som gjorde bange og glad paa samme Tid. Omkring dem laa Gravene, der gjemte vores Fædres Ven. Minderne strømmer ind paa os og bruser endnu gjennem vort Indre som Granskovens dæmpede Sus i Sommerkvelden.

Og Livet selv mellem de stolte Fjelde og de trange Fjorde! Storm og Stille har det sine fængslende Sieblikke. Sommerluft og vindrende Solskin over Bræerne bandt Sie og Sind. Drivende Storme og Nødraab fra den fraadende Sjæl kaldte den tunge, ludende Fisker til en Hæltedaa, som usæt af Mennesker dog frelste Menseskels og skar et Minde i det ensformige Hverdagssliv. Og altsammen, Natur, Hjem, Skole, Kirke samlede sig sammen til det fløjlne, stolte, løftende Villedes af Fædrelandet; det var let at el se.

Anderledes stiller Sagen sig for os i det nye Land. Vi er revet bort fra Minderne, vi er langt fra vores Fædres Grave. Der er intet Naturbaand, som knytter os til det nye Land. Og vi føler det hver Dag, at det er som om en Streng er brusten i vort Folks Hjerte. Der mangler meget paa den rette Patriotisme, den sande Fædrelandsfjærighed. Men uden den bliver et Folk sønderrevet og lidet.

Det løstes ikke til samlet Daad for et elsket Land, hver gaar for sig og tænker paa sin egen Fordel. Misundelse og Rid skyder som giftigt Ukrud op paa Folkeageren, og Høsten truer med at blive baade mager og bedst. Dери ligger for en stor Del Grunden til vort Folks Usseldom og Småalighed.

Men lad os prøve at reise os op af Sumpen. Lad os prøve at elskerne Landet sammen og bygge det sammen. Har vi ikke Fædrelands-fjærigheden som en Naturgabe, saa lad os prøve at vinde den ved alvorlig og mandig Eftertanke, ved dyb Taknemmelighed for den Gave, vi har faaet.

Den første Betragtning som her gjør sig gjældende, er denne, at Landet er vort og vores Børns. Vi er ikke her fremmede Gjæster ved en anden Mands Bord. Vi var her ligesaa tidligt som nogen anden. Vi erobrede selv dette Land med vort Arbeide og vor Sved. Selv maatte vi arbeide, og ingen gav os noget. Der kan ingen Amerikaner fra Maine eller New York komme og skubbe os til side og sige: Minnesota skal høre os til. Nei, vi kom her med vores sterke Arme og arbeidshomme Hænder, det er vor Ret og vort Adelsbrev saavelsom deres. Vi viger ikke for nogen. Vi byggede Hjem for vores Børn, deri ligger vort Haab om en Fremtid.

Før vores Børn, ikke bare for os bygger vi Landet. Det er det rette Sind. At lade sig løkke af Begjærigheden til at tage Landet som Rov og skumme Floden af det og saa fortære i Fraadseri og Drufkenskab den let erhvervede Binding, det er der intet Alvor i. Altfor mange Amerikanere sætter lidt Eksempel for os. Som graadige Robfugle kommer de over de vide Sletter, og de prøver hvad de kan, for at tilbende sig Nybhæggernes furt erhvervede Fortjeneste for der ved at berede sig selv Nydelse paa de trofaste Arbeideres Bekostning. Men bygger vi for Slegterne som kommer, og er deres Velstård os dyrebar, saa bliver Landet os ikke et Vritte, som vi deler for at fortære det, men et Hjem som vi hegner om, for at Efterslegten kan bo der med Glæde.

Og med Tak hylles vort Hjerte, naar vi ser, hvilket herligt Land vi bygger i. For Sieblifiket er det Verdens frugtbareste Land. Det skal ikke plyndres, indtil det bliver en bar Mark, en usrugtbar Ørken. Og naar de brede Agre staar gyldne i Solen, saa er det som en fjærlig Husmoder, der dækker Bord for Tusinder af

velfomne Gjæster med Smil i Øie og Velkomsthilsen paa Løberne. Og det er ret at elße den venlige Hømmer. Er det ikke saa tiltalende, saa poetisk som at sværme for Skjønheden; det holder dog vel saa godt ud i Længden.

Men ikke det alene. Vort Land er ikke bare frugtbart og har Overflod til at lindre Nøden og tørre de fattiges Saarer og lønne de flittiges Sved. Vort Land er ogsaa Verdens frieste Land.

Deri ligger den sterkeste Tilskyndelse til virksom Patriotisme, til Arbeide for Landets Bel. Det siges saa ofte: Af ja, den Frihed, den Frihed! den misbruges saa saare. Det var bedre her var nogen til at holde Stryr paa det urolige og uordenlige Folk. Men det er falsk og fordærvelig Tale. Her er Rum for dit Arbeide og dit Virke. Vil nogen gjøre Skade, du kan prøve at afværge Faren; vil nogen gjøre vort Folk ondt, vi kan gjøre det godt. Friheden kan misbruges; kunde den ikke det, saa kunde den heller ikke bruges. Men der hvor der er Trang og Undertrykkelse, der er det gode bundet mere end det onde. Det onde, det sniger sig frem som en Slange, det trives bedst, naar Folkene er bundne og det kan sno sig op til Tronerne og krybe sig frem til de styrændes Hod og snige sig ind i deres Hjerte. Men det gode, det sande, det er ikke saa. Det er kantet og knudret, det kryber ikke, det kan ikke komme frem i de trange og smudsige Bagtrapper, som Ondskaben hylde. Men her er Rum for din Gjerning, her er Plads for dig, du folkevenlige Tyranners Fiende, du høibaarne Sandhed! Vort Land er frit, og vi elßer dets Frihed. For den gode Sag kan vi kjæmpe med aaben Bande og uden Lænker om Hænderne.

Vort Land har ingen lang Historie, som kan binde Hjerterne til en graa og dunkel Oldtid med dens hemmelighedsfulde Magt. Men den korte Historie vi har, er dog skrevet med Hæder og Ære. Lad os elße vort Land for dets Frihedskamp, for dets Krig, for de undertrykte Slavers Ret.

Men kan det altsammen ikke løfte vore tunge Sind til nogen Begeistring, saa er der dog én Ting, som burde bevæge vore Hjerter til stille Ærbødighed for Folk og Land. Det er Arbeidet, som udrettes gjennem Sommerens Hede og Vinterens Storne. Langtude paa de bare Præriier og dybt inde i Skovene staar Nybyggernes Hytter. Der

er to derinde, som kæmper for Livet og for Lykken. De tusinde Hjerter som slaar, og de tusinde Hænder som virker i det daglige Arbeide for at bygge Landet, skulde de ikke være noget for os? Ve os, om vi ikke drages med mægtig Kjærlighed til det Folk, som arbeider og lidder for at bygge Hjem paa de nøgne Marker.

Men skal vi da hengive os til dumstolt Stryd af alt og alle i Amerika? Deri er ingen Kjærlighed, deri er ingen Patriotisme. Vort med det taabelige Stryd, væk med den indbildske Hoffærdighed. Den ømmeste Moder ser tidligst sit Barns Sygdom og finder Lægemidler. Den reneste Kjærlighed vil Folket's Bel, dets Bevarelse fra Fordærvelse, dets Renselse fra Feil og Mangler. Kritik vil der til, lad den være skarp og stjærende; men lad den som saa Feilene, og saa give Bod for Saarene. Det er egte Patriotisme.

Men fremfor alle Ting lad os mindes, at Gudsfrøgt er Folkenes Styrke. Og naar vi elsker oprigtigt vort Land, da lad os mindes Salmistens liflige Ord, naar han siger:

„Ja, Herrens Frelse er nær hos dem som frygter ham, for at
Hærlighed skal bo i vort Land.“

13. Herren ophøier den ringe.

[*Silde:* Manuscript. Der angives intet Årstal. Men Skriften thæder paa, at Talen er fra Begyndelsen eller Midten af Ottiaarene. Titelen er tilføjet af Udg.]

Reformationen er en af de merkelige Omvæltninger, som Menneskeslegten kun erfarer ganske saa af. Det gamle rygtes og rokkes, det som var stort sættes nederst, og det som var lidet sættes øverst. Om saadan Omvæltning sang Hanna, Samuels Moder, da hun førte sin Søn op til Herrens Tempel, om saadan Omvæltning sang Maria, da hun var Jesu Moder:

„Herren gjør fattig og gjør rig; han nedtrykker og ophøier ogsaa; han opreiser den ringe af Støvet, ophøier af Skarnet den fattige, for at sætte ham hos Fyrster og lade ham arbe Grens Trone.“

En saadan Omvæltning gif i aller høieste Forstand for sig ved Jesu Liv og Virke, da Keiserriget faldt og Guds Rige plantedes paa dets Ruiner.

Men en lignende Omvæltning gif ogsaa for sig ved Reformationen. Den nedtrampede og forhaanede Menighed løftedes ved Luther op til Frihed og gjenindsattes i sine Rettigheder. Men den egentlige Livskraft i dette Verk, som har forandret Europas og Verdens Historie, det var den lille Hemmelighed, som egentlig er den store Omvæltning i et Menneskehjerte, hvorved stort nedkastes og lidet opløftes. Det er en Reformation i det smaa; det er en Evighedstanke, som lægges ned i Forkrænkeligheden. Evigt Liv i Dødens Land.

Med Troen har det sig nemlig saaledes, at den lægger et Menneske saa lavt, som det kan komme, for at løfte det op igjen til Himmelens lyse, salige Højder.

Det er en Alvorsstund, naar Ordet, det levende, skarpe, tweeggede Guds Ord ssjærer ind i et Menneskeliv og lægger Grundvolden bar i Hjertet. Som et Plogjern bryder op Jorden og vælter den over, saa pløier Herrens Ord i Hjertebunden. Og et Menneske bliver saa lidet og fattigt, og Gud vokser for Menneskehjertet, indtil han fylder alle Ting med sin hellige Nærhed. Hellig, hellig, hellig er Herren Be-håoth, o Synder! Og hvo er du, at du skulde staa for hans Ansigt?

Da knuges et Menneskehjerte ned i unævnelig Angst; og stor er Herren alene paa den Dag. Det er Dommedag i et Synderhjerte. Da nedkastes dets Stolthed og Styrke, da bliver al dets Gjerning Tant og Forsængelighed; da er dets bedste Ros blevet en stinkende Vedersthængelighed; da synker dets Forhaabninger som visnede Blomster og som tørt Græs, thi Herrens Naade har bleest derpaa.

Hvor ganske lidet er det da ikke blevet, hvor ringe og nedbrudt er da dets Kraft! Det hjælper ikke med store Ord og lyftige Smil; det er altsammen borte, og i Forsærdelse krymper en Orm sig paa Jorden for den hellige Gud.

Naar da den hellige høier sig ned til den fattige Synder og løfter ham op til sig og siger: Min er du, jeg har forløst dig, da sætes han i Sandhed paa Verens Trone.

Naar den knyttede Haand, hvormed Mennesket klamrede sig til Verdens Halmstraa, opvristes og Sjælen gribet sin Jesu som Redning fra den truende Brede, og den fornemmer, at istedetfor truende Slag er det ømme, fjærighedsfulde Arme, som modtager den, da gror der inde i Sjælen en fuld Tillid, en fast Forvisning, en urokkelig Tro, som hører gjennem Liv og Død.

Og naar en Synder gaar ud igjen fra et saadant Møde med Gud, den levende Gud, saa er han ganske fornhet. Gud er blevet saa stor, og Verden saa liden; Gud er blevet saa sterk, og Synden og Døden saa afmægtig, at alle Ting maales med et nyt Maal og Grimodighed og Freidighed gror frem, hvor der før var Afmagt og Feighed.

Forvisningen om Naade, om at vi er Guds Børn, det er Troen. Og det er Reformationens Hemmelighed.

Thi da bliver et Menneske alene med Gud. Verden er borte, Synden er borte, Døden og Selvede er borte.

Og da kan et Menneske end i Dødens Nat have Frimodighed til at sige: Dersom Gud er for mig, hvo kan da være imod mig?

Det er et Menneskes Reformation. Det nedkaster og ophøier ham, det tilintetgør og det levendegjør ham.

Salig den, som saaledes blev forsfæstet, siden han blev saaledes opreist fra de døde.

Det er Reformationens Børn, som i Sandhed har Troens Liv i sine Hjertter og af døde er blevne levende, og som ved af egen Erfaring, at Herren ophøier den ringe!

14. Studenterne og Missionen.

[Kilde: Manuscript. Talen blev holdt ved Studenternes Missionsforenings Møde den 12te December 1885, kort Tid efter at Foreningen var stiftet. — Udg.]

Gn Missionsforening blandt Studenterne funde synes at være noget urimeligt, om vi dermed tænker paa en Forening med det Formaal at tilveiebrige Penge til Missionen; thi mange Penge kan vi ikke skaffe.

Men der er andre og vigtigere Ting end Penge, som staar i Forbindelse med Missionen; der er Land og Landens Redskaber; der er Øen og Ønnens Mænd; der er Tro og Troens Helte; der er Arbeide og Arbeidsfolk.

Og har vi ikke de timelige Midler, saa er der intet i Veien for, at vi kan blive bemaadede med de aandelige.

Der er to Sider, hvorfra vi iasten vil betragte dette Thema: „*Studenterne og Missionen*“.

Det ene er: Studenterne trænger Missionen og har aandeligt Gavn af den; det andet er: Missionen trænger Studenterne og har aandeligt Gavn af dem.

Hvad godt gjør Missionen for Studenterne?

Missionen er Arbeidet og Kampen for Guds Riges Udbredelse. Den er saa bethdningsfuld for Studenterne som, naar de er rette Studenter, søger efter Sandhed, søger efter Klarrhed, søger efter Ewighevdstankeerne i Verden, søger efter Historiens røde Traad, fordi den løser Historiens Gaader.

Som den der sidder i Skoven ved den dunkle Elv, der blank og stille som det dybe Ejern dog rinder ustanseligt, kaster en Flis i Vandet for at se Strømmens Retning, saa er Missionen for den føgende et Vidnesbyrd om, hvor den levende Stromgaard igjen-nem en mørk og dunkel Verden.

Følg denne Strom tilbage til dens Kilde, hvor den begynder — ja, hvor begynder den?

Langt herfra, ude paa Prærierne ved den store Flod, da Herren kaldte Abraham med et ufatteligt Ord: Gå ud — — — i dig og i din Sæd skal alle Jordens Slegter vel-signe s.

Der begynder den! Som en liden klar, rislende Bæk med Livskraft for en Verden. Forbi Golgata gaar den; Blod og Vand.

Følg denne Strom henimod dens Ende. Se, hvor den flyder bredere, kraftigere frem mod Evigheden, ud i Lyshavet, ud i Ejjærlighedens evige Livshav.

Det er Livstrømmen; det er Historiens røde Traad, Ariadnetraaden i Verdenslabyrinthen.

Studenterne behøver Missionen for at faa fat paa Sandheden i Verden, Klarheden i Mørket, det profetiske Syn ud over Storviderne; Guds Folk med Guds Rige i Favn; Guds Rige med Seier og Velsignelse for Folkene.

Studenterne behøver Missionen for at styrkes i Tro. Der er kun én Apologji, som er egte; det er Rigets Evangelium ned til de elendige og ud til de yderste, ud til Verdens Ende.

Dersom vi plages af Evil, det er Missionen, som besvarer dem, det seirende Guds Rige med nye Livskræfter for en døende Verden.

Studenterne behøver Missionen for at belives i Ejjærligheden, for at faa sand Enthusiasme, egte Begeistring.

Der lyder et Krig, dæmpet som Fossens Brusen i Klippeklosten, saa igjen rasende som Stormens Hvin i Luften, klyndende som Vølgerne i Sommernatten, naar de skulper mod Stranden, saa igjen tordnende „som mange Vandens Lyd“, naar de skumpistes i Vinternatten:

Lys! Lys!! Lys!!! Det er tusinde Millioner Menneskehjerter, som vaander sig i Dødslidser.

Hvem kan være rolig, hvem kan være ligejhdig?

Læg Øret til og hør og fornem noget ganske lidet af Smerten. Og om du har aldrig saa lidet Kristendom, prøv om du ikke fornemmer et lidet Gran af den Guds Kjærlighed, som bevægede ham til at frelse dig.

Du kan ikke undvære denne Hjælp til Kjærligheden. Du kan ikke undvære denne Hjælp til Begeistringen for Guds Rige. En seirende Sag at kjæmpe for; en Nedningens Sag at lide for; en Evighedens Sag at hø for!

Unge Mand i Herrens Vidnehær, du kan ikke undvære denne Sag!

Og Missionen behøver Studenterne.

Herren har eder behov!

Chi hvem er vi, uden dem som Herren vil sende ud til at arbeide i de frie Menigheder.

At saa Missionen til en Menighedsdag, saa alle Menigheder forstaar sin Opgave, at de skal være smaa Tropper i Herrens Hær, den Lysets Hær som kjæmper mod Mørket, hvem skal være Middel til at udrette det? Hvem er nærmere dertil end de som skal være Herrens Ord ud i Menighederne og være aandelige Bevisere paa Menighedens Bei?

Lad hver Prest være Ansører for sin lille Trop, opmunstre den, oplive den, gaa foran den! Lad Grifirken blive en organiseret Hær i Kampen for Guds Rige, det er Sagen.

Missionen behøver den unge Slegts Hjerte og Vøn.

Der skal Tanke og Landsarbeide til for at følge med Missionen; se ud over den store Slagmark, hvor Kampen staar; se, hvor der trænges Hjælp, se, hvor der bedst kan rettes Angreb.

Begynd tidlig at tænke derpaa, begynd tidlig at studere derover, det vil høre Frugt i Mandens Virke, hvad der nedlægges i Unglingens Barm.

Missionen trænger de ødlestede Kræfter.

Den studerende Ungdom er Blomsten af vort Folk. De bedste maa trænge ind i Guds Tanker med Slegten og sætte Livet ind med Ungdommens Begeistring i Arbeidet.

Gud bølsigne Augsburg og gjøre det til Arnested for Missionens hellige Flid!

15. Menighedens og den enkelte kristens Forhold til sociale Reformere.

[Silde: „Folkebladet“ for 5te Mai 1897. Talen blev holdt for Studentforeningen den 26de Mars. Den er gjengivet som „Referat ved H. C.“ Paa Udgiverens Henbendelse til Pastor H. C. Caspersen oplyser denne, at Professor Sverdrup gjennemsaa Referatet, før det blev trykt. Derpaa tilføjer han: „Men som De forstaar, og som han naturligvis ogsaa saa, er det jo Brudstykker mere eller mindre vel sammenhæftede. Det har derfor heller ikke den jevne, fuldige form, som Foredraget vilde haft, om det havde været strevet af ham selv.“ — Udg.]

Naar jeg har esterkommert Anmodningen om at sige nogle Ord om denne Sag, saa vil jeg ikke i den Tid, som staar til min Raadighed, kunne give en udtømmende Fremstilling af den, og skal derfor kun fremlægge Sagen i sine store Hovedtræk saadan, som den fremstiller sig for mig.

Dette er et Spørgsmaal, som Menneskene længe har søgt at besvare, et Spørgsmaal, som Slegten i lange Tider har grundet over.

Naar vi ser udover Historien og især paa de Bestræbelser, som af Menneskene har været gjort for at forbedre de sociale Forholde, og Menigheden i Forhold til saadant Arbeide, saa synes det at være en ganske almindelig Erfaring, at Prestestanden som saadan, saavel blandt Øster som kristne altid har stillet sig konservativt ligeoverfor saadant Arbeide. Og derfor har ogsaa blandt dem, der arbeider for at rette paa de eksisterende mislige Haar, hvorunder Samfundet led og lider, den Anskuelse gjort sig giceldende, at det var saa meget som muligt om at gjøre at faa Presterne imod sig. Det var det første;

kunde Samfundsreformatorerne bare bringe det derhen, da var de paa ret Vej. Presterne maatte de have imod sig, aabent og erklaeret. Og denne Taktik har været ganske almindelig befolgt.

Men om end dette i stor Udstraekning kan have været saa, saa er der en anden Ting, som her kommer i Betragtning, og det er, at Presterne og Religionen ikke uden videre er et og den samme. Og naar vi af Historien ser, i hvilket Forhold Presterne har staet til Folket, til Menigheden, saa kan vi heller ikke her paa Grund af Prestestands Stilling uden videre paastaa, at Menigheden altid har været imod Reformbestræbelser. Evertimod.

Men naar vi taler om Menigheden fra dette Synspunkt, da maa vi komme ihu, hvad Menighedens egentlige Maal er. En Ting er sikkert, at naar Kristus siger: „Mit Rige er ikke af denne Verden,” saa betyder det, at han ikke kom for at fremme verdslige Formaal. Menigheden og den kristne har ikke at sætte sit Maal eller sine Midler i denne Verden. Menighedens egentlige Arbeide er at fremme Guds Rige paa Jorden, at frelse Menneskesjæle fra evig Død og Fordømmelse, og den har derfor i høieste Forstand et ganske andet Arbeide at udføre end det, som kan maales med et verdsligt Samfunds Maal.

Men var dette det hele, saa var vi snart færdige. — Menigheden har sin Plads paa Jorden, i Samfundet, og saaledes ogsaa sit eget Slags Samfundsarbeide at udføre.

Med sociale Reformer menes vel at forbedretilstanden blandt Menneskene. Det er vel saa, at disse Reformers Maal er at frembringe en Samfundsfred, Retsfærdighed iblandt Menneskene og Lykke og Glæde for det størst mulige Antal. Og dette er forsaavidt et meget prisværdigt Arbeide; der hersker saa stor Uretsfærdighed rundt om os, at det maa gaa enhver tankende Mand og Kvinde dybt til Hjerte at se Nøden blandt alle de elendige trænt omkring.

Al Historie viser ogsaa, at disse Bestræbelser tager et større og større Opsving, saa at der foregaar et større Arbeide i denne Retning idag end nogensinde før, saa langt tilbage som Historien gaar. Men spørger man: „Blir da Verden bedre?” saa svarer vi: Nei. Menneskene er de samme nu som for 4,000 Aar siden. De samme Folkeselser rørte sig i Folkene da som nu. De havde da som nu sine Digttere, der tolkede Folkets Sag eller jublede ud dets Glæde og gav Udtryk for de tanker, der rørte sig i Menneskene; Sindene fyldtes af de

forskjellige menneskelige Øslerjer, og Hjerterne slog, som de gjør i Menneskets Bryst idag. Men Samfundsviskaarene gaar frem. Og netop her ligger de sociale Reformers Virkefelt: at bringe det største Gode til det størst mulige Antal. Og i denne Henseende er vi komne et langt Stykke frem. Vore Haar er forbedrede. Naar vi betragter Tilstanden for om ikke mere end 100 Aar siden, saa er der ikke en eneste af os, som vilde have levet da. Det ligger i vor Natur at tiltvinge os saa store Nettigheder, som det er muligt for os at naa; thi vor Slegt er en ubetvigelig Race. Og denne menneskelige Retsordighed kan fremmes iblandt os; og med det Arbeide gaar det ogsaa stadig frem. Men det gaar ikke altid den lige Vej uden Afbrydelse, nei, det gaar bølgevis, op og ned, men dog frem. Og den lidende Slegt blir ikke skuffet; de som har strævet og arbeidet, har ikke lidt forgioves. Frugten ser vi nu. Men Menneskeheden har gjennemgaardt store Lidelser for at naa dit, hvor vi staar idag.

Vi ser paa Tilstanden i Europa før den franske Revolution, og den forfører os. Vi ser med Beundring paa de heltemodige Førsg, som gjordes af Mænd og Kvinder næsten overalt paa at fåste det umenneskelige Lag af, og med Smerte ser vi, at den største Del af dem faldt som Øfre for den store Sag. Og saa alle de elendige, ulykkelige, de halvt forhungrede, der paa den yndeligste Maade slæbte Livet igennem, dem melder Sagoen intet om. Men de har sin Del af Lidelsen.

Men nyttet da egentlig alt dette Arbeide noget? Savist. Vel ser vi muligens ingen Forandring i den Tid, vi haabede at se nogen Frugt, men dersor er ikke al Møie uden videre spildt. Det er med Forandringer i Samfundet som med Forandringer i Naturen. Se for Eks. paa de store Træer, betragt den vældige Guru, hvis Krone vaier over alle Slovens Træer: Fra ti Tommers Høide og mindre har den vokset sig op til en mægtig Stammie paa to hundrede God! Om vi havde staat ved Stammen en Time, eller en Dag, eller et Aar, eller et helt Liv kantse, saa vilde vi maaske ikke have seet nogen Forandring at foregaa med den. Og dog, paa tre—fire hundrede Aar og mere har den naact sin enorme Høide og Størrelse; den har vokset, om vi end ikke saa det med vort Øft. Saaledes forholder det sig ogsaa med de store Samfundsforandringer, og dersor behø-

ver ikke de at fortvile, som arbeider for Slegtenes Vel, selv om de sti-
der et helt Liv igjennem uden at se nogen synlig Frugt.

Hvormange uendelig store Goder har ikke disse Samfundsarbei-
der bragt os! Tænk paa Slaveriet, tænk paa de frygtelige Lidelser,
som Slaverne maatte gjennemgaa, Lidelser forfærdeligere end vi er
i stand til at gjøre os nogen Forestilling om. Ingen kan sige, at
dette er blotte Talemaader. Det at e i es af en anden, at være bun-
den paa Legeme og Land af en andens vilkaarlige Luner og Ind-
fald, og ikke et Øieblit vide sig fri til at handle efter sin egen frie
Wilje, det er Lidelse. At blive levende brændt, at blive sønderrevet
af vilde Dyr eller at blive pint paa alle andre Maader, som Umen-
neskelighed og Henvishge har funnet opfinde, det har intet at bethde
mod, at et Menne ske skal have Magt til helt at bestemme over
mig og mine.

I denne Henseende er det jo meget bedre. Ligesaar er det med
mange andre Ting. Vi har en retfærdigere Lovgivning end før,
vi har større Respekt for hinandens Rettigheder. Verden gaar frem
i saa Maade. Dette Fremskridt kan stan ses paa sin Gang; men det
er ligesom man vilde forsøge at dæmme en Flod, — som om nogen
vilde bygge en Dæmning i Mississippien for at stanse dens Øb. Det
vilde kanste holde for en Dag, to, tre Dage, men den fjerde Dag vilde
den uhyre ophobede Vandmasse vælte udover Dæmningen og rive alt
med sig, som var i dens Bei. Vi tænker igjen paa den franske Re-
volution. Hvordan var ikke alt der stængt for Retfærdets Sag, og
med hvilket voldsomt Brag brød ikke Folkefortvilelsens Flom udover
alt og alle! Og den rev med sig fra alle Sider, uskyldige som skyldige.
Det uundgaaelige sandt Sted. Uretfærdigheden medførte ny Uret-
færdighed; dog, Lusten blev renset. Sandhed, Fremskridtets Bei
er Lidelsernes Bei.

Men er der da noget Slegtskab mellem Menigheden og dette
Arbeide? Ja, der er. De sociale Reformer staar i nære Forbin-
delse med Kristendommen. De første Menigheders Stiftelse bragte
renere Lust og kraftigere Livsimpulser i den af Heden skabet forraad-
nende Menneskehed; den Religion, som disse Menigheder bragte,
satte sit Merke paa Samfundslivet og hele Verdensudviklingen.

Og siden, naar Kirken havde sunket ned i den første Verdsalighed
og Gudsforladthed, da var det Reformationen, som bragte nyt Liv

og ny Kraft, idet den frigjorde Menigheden fra Papelkirkenes Lag og bragte Evangeliets Lys og Kraft igjen ud iblandt Folkene. Der ved fik ogsaa Kampen for menneskelige Rettigheder et Sted fremover som aldrig før. — Disse Forandringer bragte bedre moraliske Tilstande, — og Verden har nydt godt deraf til denne Dag.

Og med den vaagnende Frihedstrang og Selvstændighedsfølelse, som fulgte disse Omvæltninger, tabte Hærførerne, Verdens mægtige, Menneskeguiderne, sin Magt over Sindene, og tabte den for altid. De første Kristne var Folk, som turde staa op for Frihedens Sag: De bød den mægtige romerske Stad Trods, de frygtede ei den mægtige Keisers Brede, men gif, trods alt, frem i Overbevisningens Kraft og Landens Drift. Alt dette har tændt i Menneskehjerterne en Frihedstrang, som vel ikke er nogen Kristendom, men den vil Frihed.

Da den katolske Kirke var paa sin Øsida med Undertrykelse og Landstvang, da fremstod der en fattig Monk som Frihedens Mand, og hans Arbeide har bragt Belsignelse over mangfoldige baade Folk og Stænder. Og om det gaar an at nævne vort lille, fattige Land, Norge, i Forbindelse med de store Riger og Høreteelerne i disse, saa ved vi, at ogsaa her fik Landsfrihedens Sag sin Talsmand gjennem den simple, fattige Bondesøn, Hans Nielsen Hauge. Han brød med det bestaaende, og med Dommen over sig gif han frem. For Menneskene gjorde han en uloblig Gjerning, men han vidste, at han havde Gud med. Og meget af Frihedsbevægelsen i Norge er en Frugt af Hauges Virke.

Har da Vækelsen vist sig at afføde Frihed ogsaa i denne Henseende, saa ser vi, at der er en Forbindelse mellem Kristendommen og de sociale Reformer. Det ene er ikke det samme som det andet, men de følges ad. Her hersker det samme Forhold som mellem Sjæl og Legeme: Kan en syg blive gjort livsglad, kan man opmuntre hans Land, saa han faar Livslyst og Livsglæde, saa kan det gjøre meget til, at Sygdommen kan aftage og Legemet komme sig. Saaledes og saa i Samfundet.

Hauge ivrede ikke alene for Vækelse; han ansændte ogsaa sin Kraft, for at Folkets sociale og timelige Maatte forbedres. Han bragte Folket Oplysning og Veiledning angaaende det rent materi-

elle, som før Gfs. da han lærte det at henytte Gosjefaldene til Møl-lebrug.

Det kan ikke undgaaes, at der hvor der er fundt Kristensliv, vil ogsaa sociale Reformer søges fremmede. Men den der er fyldt af Kristi Hjærligheds og Medlidenheds Land, ser hvordan hans Medmennesker lider paa Grund af Tyranni og Underkuelse, da vil det brænde i hans Hjerte mod Uretfærdigheden. Han vil opglædes af Midjærhed mod Boldsmændene, og han vil gjøre alt sit til at forbedre sine lidende Brødres Kaar, han vil have Medfølelse for dem i deres Elendighed, og han vil søge at verne dem mod Overlast.

Vel siger Kristendommen: „*Lid ondt!*“ Men den siger ogsaa: „*Gjør ikke ondt!*“ Vi har ikke Lov til at styre Samfundet saa, at Menneskene ødelægges baade sjæleslig og moralst. Vi ordner Samfundet, vi gjør Love, vi vælger Embedsmænd, og det er her hvert selvstændigt Menneskes Ansvar lægges saa tungt paa.

Men som kristne maa vi være os det bevidst, at hvor gode de sociale Reformer end kan være, saa er de dog ikke Kristendom, de kan ikke omstabe Hjerterne; men det vil gaa saa, at jo bedre det bliver at leve paa Jorden, jo mere vil Menneskene elskke den.

Og om der blev Fred over hele Jorden, og om der ingen mere var, som led Nød, og enhver syntes at leve i Ro og Glæde, hvad materielle Kaar beträffer, saa vilde ikke dette forøge Menneskenes Religiøsitet.

Men skal vi da lade være at gjøre noget? Nei. Vi maa og skal arbeide for at fremme alt som er godt, hvor det end maatte være. Men saa maa vi huske paa, at jo bedre Tilstanden blir paa Jorden, og jo mere Menneskene kommer til at elske det jordiske, jo før vil Dommen komme.

Alt det gode, som forbedrede Samfundskaar kan bringe Menneskene saavel i Retning af materielt Velvære som Menneskeandens Udvikling paa alle Felter, er ikke i stand til at forøge Troen.

Men alt dette vil føre til, at Verden modnes for Dommen.

16. Den lutherske Reformations Betydning i Nutiden.

[Hilfe: „Folkebladet“ for 3de November 1897. Talen blev holdt ved Reformationsfesten den 31te Oktober. — Udg.]

Der er hos alle Folk en Tilbørelighed til at leve af Fortidens Minder og deres Storhed. Der er endog kristne, som mener om sig selv, at alt er vel, fordi de har nogle gamle Minder om kristelige Erfaringer, som de kan tage frem en og anden Gang og se paa selv og vise frem for andre som Bevis paa Kristendom og Maadestand.

Særlig er der ikke ganske saa, som har en sørdeles Tilsfredsstillelse af den Kjendsgjerning, at de blev omvendte for saa og saa lang Tid siden, og som har fortalt om sin Ombendelse saa ofte, at de ikke længer ved selv, om den er sand eller ei.

Saa er der ogsaa mange Lutheranere, som prøver at leve af Luthers Storhed og Reformationens vældige Kamp uden selv at have nogen personlig Oplevelse af Reformationen og uden at betænke, at derfor Reformationen er en Guds Aands Gjerning til Gjenoplivelse af Guds Kirke og Menighed, saa er den lige nødvendig til enhver Tid og for hvært Menneske.

At Luther engang levede og kjæmpede og seirede, gjør os til Lutheranere, medmindre vi har samme Aand, samme Kamp og samme Seier.

Der er ikke alene dem, som er saa aandløse, at de tror, at Katholicismen engang er overvundet i Reformationstiden, og derfor høver ikke vi andet end at læse derom i Kirkehistorien; for os er der

ingen Kamp at føre. Men der er endog saa dem, som er kommet til den Yderlighed af aandelig Uvidenhed, at de erklaerer, at Luthers Sjælekampe var nødvendige for ham, fordi han var Katholik og maatte saa voldsomt og haardt kjæmpe sig ud af Catholicismen; men de som al sin Tid har været Lutheranere, behøver ikke at kjæmpe paa den Maade eller i den Grad for at blive troende Mennesker.

Der er en Mangfoldighed af dundrende Lutheranere iblandt os, som synger: „Vor Gud, han er saa fast en Borg“ baade med Sver og Begeistring, men som ikke har mere aandeligt Slegtslab med Luther og hans Verk, end de har med de fjerneste Himmellegemer.

Disse uegte Lutheranere er Lutherdommens farligste Fiender. Thi medens de smykker sig med det gode Navn og praler høit af sin Trosslab mod Lutherdommen, forraader de den gode Sag i Fiedens Haand, og aabner Dørene for Catholicismens Fordærvelse, saa den etter paanh kan stille hen over Guds Menighed.

Disse storpralende Godtfjøbs-Lutheranere lever i den Sindbildning, at Luther var en lerd Mand, som forbedrede den katholske Lære, berigtigede en Del Bildfarelser og overleverede en ren Lære til Efterslegten, og nu behøves det kun, at vi gjemmer den godt og roser os dygtigt af den, saa er vi Lutheriske i Sind og Lutheriske i Skind, og bører Navnet med Hæder og ære.

Vrødre, der var A n d i Luther! Og det var ikke med Renlæreriets Overmod og Skryd, han gif imod den vældige romerske Koloss. Det var i den Herre Zebaoths Navn og med den lille Davids barnlige Tro, han gif imod den store Goliath. Det var om Sjælenes Befrielse fra den verdsliggjorte Kirkes Trælleag, han kjæmpede med det eneste Vaaben, som kan hjælpe i saadan Kamp: Guds lebende Evangelium.

Og han tog ikke Kampen op, han gif ikke ind i den efter sin Vilje og Tilbørlighed; han vovede ikke en driftig Kamp i Haab om en stor Seier. Nei, han var tvunget ind i Kampen, fordi han selv var blevet frigjort af Guds Land gjennem det enfoldige Evangelium. Og den store vældige romerske Kirke taalte ikke denne ene frigjorte Sjæl. Det var formeget, at der var ett Hjerte, som slog frit uden at bøie sig for Pavens Herredømme og Kirkens Lag. Det var formeget, at der var én Sjæl, som havde fundet den hene Vej til Gud uden Prestens Mellemkomst. Det var et utaaleligt Oprør mod Kirken, at

én Sjæl fandt Syndernes Forladelse og Fred med Gud uden at betale Told eller Tiende i nogen Skikkelse til den Katholske Kirke og Prest.

Saa lidt som i Kristendommens første Tid den romerske Keiser kunde taale de Mænd som svarede: „Vi maa adlyde Gud mere end Mennesker,” saa lidt kunde den romerske Pave taale den Mand som sagde: Vi retsædiggjøres uforstyrld ved Troen alene uden gode Gjerningers Fortjeneste og uden Kirkens Mellemkomst.

Skal denne Friheds Kamp fortsætte? Trænges det i vor Tid, at Sjæle frigjøres, saaledes som Luther blev en frigjort Sjæl ved Kristi Evangelium?

Eller er den bleven overflødig, eller endog skadelig? Har Kristendommen nu antaget en anden Form, saa Sjælene ikke mere frelles paa samme Maade? Er Guds Menighed blevet noget andet end den var, saa den ikke længer opbygges ved samme Midler?

Trænges ikke Forkyndelsen af det frigjørende Evangelium iblandt os? Eller er der ingen Fare længer for Katholicismens Afveie?

Sagen er den, at Katholicismen stikker i den gamle Adam, saa længe han lever; og hvor er den kristne eller Menighed, i hvem der ikke er en Levning af det gamle Menneske, som gjerne vil saa dets religiøse Liv svinget ind paa det katholske Spor.

Der var knapt nogensinde et Døblifik i vor Kirkes Historie i Amerika, da der mere trængtes en virkelig Lutherisk Forkyndelse end netop nu. Aldrig trængtes mere det frigjørende Evangelium.

Og intetsteds er det mere passende at tale om Nødvendigheden og Bestaffenheten af en Lutherisk Forkyndelse end netop her paa Augsburg i denne Tid. Vi taler om at virke for Levendegjørelse og Frigjørelse! Hvorledes tænkte vi at virke deraf uden ved det levende-gjørende Evangelium?

Men skal nogen af os blive dygtiggjort til at føre en Lutherisk Forkyndelse i Menigheden, saa er der en Hovedbetingelse, uden hvilken det ikke nytter at prøve derpaa; det er, at vi gaar den samme Erfaringens Vej, som Luther gaf.

Jeg mener ikke, at vi maa gaa i Kloster og saa blive Prest og saa Doktor i Theologi. Jeg mener, at det er absolut nødvendigt at gaa samme indvortes Erfaringens Vej, som Luther gaf, saa vi fjender Synd og Naade med Hjertets hele Sorg og Glæde.

Vi faar ikke Syndebyrden bort, uden vi tjender, hvor den trykker; ei heller befries vi fra den uden ved Troen paa Guds Lam. Men tjender vi ikke Befrielsen selv, hvad Hjerte har vi for andres Nød? Eller hvad Botemiddel kan vi bringe, naar vi ikke selv har prøvet Evangeliets frigjørende Magt?

Er der noget andet Vaand, som virkelig binder Menneskenes Sjæle, end Synden og den Frygt, som følger med den, saalænge den ikke er udslettet i Jesu Blod?

All aandelig Trældom kommer af denne ene Kilde. Er Syndens og Frygtenes Uag afrystet, og Sjælen forligt med Gud, saa er det forgjæves at søge at faa Menneskebudenes Vaand og Byrde lagt paa Samvittighederne.

Vil du blive fri, da gaa denne Vei. Vil du faa en Klippe at staa paa og en fast Grund at bygge paa, da frygt ikke for den Vei, som Luther gik!

Det som det gjælder om at lære, fremfor alt andet som læres, det er vor absolute Udygtighed til at hjælpe os selv til Retfærdighed for Gud og til Fred med ham. Saa længe vi driver Selvhjælpens og Egenretfærdighedens Sishus-Arbeide,*) er vi Trælle, bundne under Syndens Trældom, Lovens Trældom, Guds Bredes Trældom og Kirkens Trældom. Men naar vi i fuld Obergivelse af alt kaster os i Jesu Kristi Frelserarme, saa er vi fri — fri i Guds Naades Sælighed.

Der bliver ingen dygtig til lutherisk Prædikant uden en grundig Erfaring i denne Sag. Men den som faar den rette aandelige Indsigts i disse to Ting, at et Menneske maa opgive alt for at vinde alt i Kristus, han har den første og største af alle Forudsætninger for at kunne prædike Evangeliet.

Chi Summen af Evangeliets Prædiken er Prædiken om Synd og Naade. Det vil sige: hvad der skal hjælpe Sjælene til at faa Fre-

*) I den græske Mythologi fortælles, at Sishus, en Søn af Eolus og Konge i Korinth, blev dømt til i Underverdenen uafladelig at skulle vælte en stor Sten opad et brat Hjeld, hvorfra den dog bestandig rullede ned, saafnart den var kommen næsten til Toppen, saa at Sishus Gang paa Gang maatte begynde forfra igjen med sit haabsløse Arbeide. Deraf Udtrykket: Sishus-Arbeide, d. v. s. et haabsløst Arbeide, et Arbeide som aldrig vil lykkes. — Uda.

den, den klippefaste Fortrøstning, som hverken Liv eller Død kan tage fra dem, er først den fuldstændige Falliterklæring, som aldrig bliver oprigtig uden i „den syndige Fammers Følelse“, i Erkjendelsen af vor fuldstændige Syndighed.

Chi saalænge vi tror, vi endda duer til noget, blir vi gaaende stønende og pustende, vækrende og ravende under Aget. Nu synes vi det gaar, nu efter føler vi, at det glider tilbage, og saaledes holder vi paa fra Dag til Dag, fra Aar til Aar og slipper aldrig ud af den trættende Trældom. Og hvor mange af vort Folk, som gaar saaledes! Et ufrist, usandt, halvt og haltende Liv uden fuld Fred og uden en hel Frihed i Maaden.

Sagen er, at de har aldrig givet helt op sin egen Kraft og sin egen Dygtighed og sin egen Ere og sin egen Fortjeneste. De har, hver Gang de holdt paa at gaa Fallit, dog klynget sig til et eller andet Halmstaa, og saa har Kampen for at holde sig oppe begyndt forsra igjen.

Og af slige er der mange ret opofrende Menighedslemmer, og af slige er mange gode Hjælpere til Menighedens Udgifter. De bærer Dagens Vyrde og Hede og træller trofast; tilslut blir deres forfærdelige Skjæbne, at de maa tage sit — og gaa.

Chi Ulhukken er, at Trællene bliver ikke i Huset evindelig, men Sønnen bliver til evig Tid.

Slip alt! det er Evangeliets Krav; slip alt og grib Kristus!

Derfor var Frelseren saa staanseløs i dette Stykke; derfor maa enhver egte lutherisk Evangelieforkynder ogsaa være staanseløs i denne Gjerning, at vise Syndere deres Synd, og Nødvendigheden af at agte alt for Skam og Skade, som før var deres Ros. Før der er hel Syndserkjendelse og hel Sønderknuselse, blir der ikke hel Overgivelse og derfor heller ikke fuld Fred og klippefast Tro.

Men faar vi Maade til at sige: Slip alt! saa gjælder det ogsaa for os at kunne lægge til: Grib Kristus!

Det er Troen. Og det er Frelsen. Chi den Sjæl som ganske hjælpeløs og aldeles udtømt thr til ham, skal visselig blive hjulpen.

Der er ingenting som svigter hos ham. Derfor er det dette ene om at gjøre, at faa hele sin Frelses Bygning ganske og aldeles besætet paa ham. Ikke delvis os og delvis Kristus; ikke delvis Kristus

og delvis Verden; ikke delvis Kristus og delvis Kirken; men ganse og alene Kristus, ham og ham alene. Da er Grunden sikker og evig, da er Friheden vundet. Saa elstelig og dyrebar for Gud som hans egen Søn er den, som tror paa Sønnen og bliver et Guds Barn. Fri som Barn i Faders Hus er den frelse Sjæl.

Dg det er denne Frigjørelse, som trænges iblandt os.

Vi ønsker ikke den Frihed, som er Syndens Trældom; ei heller den Radikalisme, som riber ned uden at bygge op. Men dette kæmper og lider vi for, den Sjælenes og Menighedernes Frigjørelse, som Guds Evangelium giver ved Troen. Guds Værns Frihed, som fører til det glade Døpfrelsens Liv her og den evige Salighed hiiset.

Det var Luthers Livsgjerning, at kæmpe for Sjælenes Befrielse fra Synd og Syndeangst, fra Lovtrældom og Egenretfærdigheds tunge Tjeneste, fra den fredløse Samvittigheds Pine og Kirkens haarde Nag over de bange Hjerter.

Skal det være ogsaa vor Livsgjerning, Brødre?

17. Luther og Bibelen.

[Kilde: „Folkebladet“ for 8de November 1899. Talen blev holdt ved Reformationstidens festen den 31te Oktober. — Udg.]

An kan være uenige om, hvor Vendepunkterne er i Menneske-slegtenes Historie. Men der hersker dog en almindelig Enighed om, at med Luther fører der en Vending i Historien, enten man nu kalder det Verdenshistorie eller Kirkehistorie. Her vendes Bladet, og en ny Tid begynder.

Det kommer deraf, at Luthers egentlige Virke — udtrykt saa fort som muligt — er selve Kristendommens Gjenoplivelse ved Guds Evangelium.

Den romerske Kirke havde igrunden forladt Evangeliet om Jesus Kristus og Friheden og Frølsen i ham. Kirken og dens Hoved, Paven, var sat i Kristi Sted, og det gjaldt ikke længer om at føre Sjælene til Liv og Frihed i Gud, men det gjaldt tvertimod om at holde dem i Evang og Trældom under Kirken. For at opnaa dette gjemte man bort Evangeliet og udklæde, hvad der kan kaldes et kristeligt Hedenstak, idet man lod Hjerte og Samvittighed blive bundet i Synden, og frævede saa en hel Del udvortes Ceremonier, Bods-øvelser og gode Gjerninger, ved hvilke Samvittighedens Uro og Guds Brede skulde stilles. Paa denne Maade holdt man Sjælene og især de vakte Sjæle „i Trældom al deres Livstid“; og Kirken nyttede Sjælens Angst til at skaffe sig Magt og Rigdom, idet de uomvendte Syndere søgte at døsse Samvittigheden i Sovn ved at betale med klingende Mynt for de voldsomme Udslag af Hjertets ubrudte Syn-delhjst.

Luther var en af de vakte Sjæle, som den romerske Kirke prøvede at holde i Trældom. Han var virkelig greben af Frygt for Gud, og for ham var Sjælens Frelse blevet det ene fornødne. Frygten pinte ham; Freden vilde han finde. Han gif i Kloster og prøvede hele det romerske System og al den Hjælp det havde at yde, alle dets Sakramenter, Ceremonier, Bodssøvelser og gode Gjerninger. Bogstavelig talt holdt han paa at arbeide sig ihjel med alt dette; men han fandt med alt sit Alvor — ingen Fred. Han fandt Død for Liv, Uro og stedse voksende Frygt.

Fra Kirkens falske Veie blev han af Gud ført til Bibelen, og han fandt der Evangeliet, som gav ham Fred ved Troen alene. Midt under Strævet med de romerske Gjerninger blev Evangeliets Røst stedse lydeligere i hans Hjerte: „Den retfærdige af Troen skal leve“, indtil den trængte helt igennem og gjorde et nyt Menneske af ham.

Ser ligge Nøgelen til Forstaelsen af Luthers Forhold til Bibelen. Han havde kjæmpet en aarelang Kamp for at vinde Fred, og saa en Dag blev den sjænket ham frit og for intet, af Naade alene, ved et Ord af det nye Testamente; han var frelst og fri, rolig og salig — ved Ordet. Intet Under, at Bibelen blev ham dyrebar.

Luther blev ved den romerske Kirkes grove Misbrug og Forfalsning af Salighedsveien drevet ind i Kamp mod Kirkens Vildfarelser; og da han troede, at Kirken vilde staa ham bi i denne Kamp, fit han til sin Forfærdelse erfare, at Kirken tog Parti med Vildfarelsen, og at den hele Kirke med al sin aandelige og verdslige Magt vendte sig mod ham og vilde knuse ham. Luther blev staende alene med sin Bibel uden nogen menneskelig Støtte. Men atter var det Bibelen, som hjalp ham og holdt ham oppe i Kampen. Intet Under, at Bibelen blev ham dyrebar.

Men atter stedtes Luther i en tredie Nød. Han havde fastet ud Tanker, som greb om sig med utrolig Hast, og som halvt forstaet og ofte helt misforstaet bragte en uhøre Forvirring i Menneskenes Sind. Det syntes en Stund, som om alt vallede. Thi naar det blev klart, at Kirken feilede, Kirken som var Folkenes Veileder og deres Formynder; naar den ikke længer var at stole paa, saa syntes det, som om alt var usikkert, som om der ingen Sandhed eller Lov eller Ret eller Orden var mere; og en Mangfoldighed af Mennesker mente, at nu var alt lige godt, og de ravede som drufne uden at vide, hvor

det var hen. Men i den forsædelige Tummel og brusende, kogende Frihedstrus var Luther den, som bragte Klarhed og visste Bei. Han havde ikke mistet Grunden under sine Fødder, fordi om den romerske Kirke ravede; han vidste, hvor der var en Klippe at staa paa, og han tog Hødfeste i — Guds Ord. Kanske det var det vanskeligste af alt for Luther at staa fast, naar det gjaldt at tøile og tæmme den løsflupne Bevægelse, som vilde rive alt med sig og tilintetgjøre Reformationens sande Gabn. Men han blev staaende ved Ordet. Intet Under, at Bibelen blev ham dyrebar.

I Bibelen fandt Luther saaledes Midlet til Redning for sig selv og for Kirken. Og han ansaa intet for vigtigere end at skaffe alle kristne samme Adgang til Ordet, som han selv havde. Ikke bare Prester og Munke, men hver kristen Mand og Kvinde skulde faa Adgang til at kjende den sande og levende Kristendom, som den fandtes i Guds eget Ord, i det frelsende Evangelium. Derfor blev Bibeloversættelsen hans aller største og vigtigste skrevne Arbeide. Derfor var det hans Raad til alle: Læs ikke mine Bøger, men læs Bibelen! Derfor er den dyreste Arb, Luther har efterladt os: Bibelen paa Folkets Sprog, den a a b n e Bibel.

Gud gav Luther Tid paa Wartburg til at begynde dette Arbeide. Fængslet maatte gjøre sin Nytte.

I den lutheriske Kirke gjælder det om, at Bibelen faar sin rette Plads og Bethydning, samme Bethydning nemlig som for Luther og Reformationen.

Bibelen er for den rette og egte Lutheraner ikke en Lovbog fuld af Negler og Bestemmelser for Mennesket; heller ikke er den et Veksilon fuld af gode Raad og vækre Ord. I den lutheriske Kirke er Bibelen Bogen med Evangeliet for Hjerterne, Frihedsbogen, Gjælernes og Menighedens Magna Charta, hvori den troende finder sit Fribrev fra Synd, Død og Djævel, fra Kirkemagt, Papetrældom og Menneskeætninger, hvori han finder sit Arvebrev til Guds Rige og sit Barnekaars Bevis, hvori Guds Menighed finder sit Kald til at leve og virke for Guds Sag paa Jordien.

Bibelen er for den lutheriske Kirke ikke en dødbringende Bogstav, men et livgivende Evangelium, og den sande Troststab mod Reformationen bestaar netop i den sande, aandelige Troststab mod Guds Evan-

gelium, saa det faar frigjøre vore Hjerter og vort Liv for hver enkelt af os og for den hele Guds Menighed.

Paa denne Trosskab mod Guds Evangelium, ikke i Bogstavtrældom, men i Landsfrihed, beror den lutheriske Kirkes og dermed hele den kristne Kirkes Fremtid.

18. Fra Trældom til Frihed.

[Kilde: „Folkebladet“ for 8de November 1905. Talen blev holdt ved Reformationsfesten den 31te Oktober. Titelen er tilføjet af Udg.]

Når vi holder Reformationsfest Nar efter Nar, saa er det ikke, fordi vi agter Luther for Hølgen og tilbeder ham som Katholikerne sine Hælgener for derved at slippe bort fra det personlige Møde med vor Gud.

Heller ikke holder vi Reformationsfest for paa verdslig Vis at skryde af Luther og os selv, som om vi blev store og gode Mænd ved at høre Luthers Navn.

Når vi holder Reformationsfest, saa er det en Mindefest, ved hvilken vi bevarer i hjærlig og tæknemmelig Grindring et Herrrens Redstaf iblandt Menneskene og en Herrrens Gjerning for Menigheden, som er os saare dyrebart og kjær. — Det er ogsaa en Løftets Fest, en Indvielsens Stund, i hvilken vi ikke med Ord alene, men med Hjertets inderlige og kraftige Begeistring og med helligt Alvor paanly vier Liv og Evner til trofast Arbeide i troende Fædres Spor. Thi Gud, som opvalte Luther og ved ham gav nyt Liv i Menigheden, er endnu den samme og vil ogsaa nu give Land og vække Liv ved den samme enfoldige Evangeliets Prædiken, som Luther førte.

Spørger man derfor, om det er værdt at feire nogen Reformationsfest, saa svarer vi ved at pege paa den lutherske Reformations Verd i Kirkens og — vi kan lægge til — i Menneskeslegtenes Historie.

Det er umuligt at lade være at beundre den romerske Kirkes høje Storhed og Vælde i Middelalderen. En overvættet herlig Bygning synes den at være. Med sin brede Grundbold synes den at dække

Torden; med sin højeste Linde at række ind i Himmelten. Verden var lagt under dens Fodder, og Hærsterne bøede sig for den, og i dens Allerhelligste tronede Paben, Kristi Statholder, som Herrers Herre og Kongers Konge, ja som „levendes og dødes Dommer“.

Men jo større og helligere Kirkens høje Skikkelse var, desto dybere og hårdere var den Trældom, i hvilken den holdt Sjælene. All denne Storhed var i Virkeligheden fjæst med „Saarenes Kjød og Blod“. Thi den inderste Dribkraft, som bevægede hele det vældige Maskineri, var Sambittighedens Angst og Hjerternes Frygt, som drev Menneskene til at søge Fred i Klostre, Fortjeneste i gode Gjerninger og Uffoning af sin Brøde ved Pengehøder til Kirken. Thi Kirken, som skulle være Maadens og Friheds Budbærer ved Evangeliet, var blevet en thraannisk Hersker, hvis Lyft det var at se Menneskene vride sig i Sjælekal for at kunne afpræsse dem gode Gjerninger og rige Gaver, som kom Kirken tilgode uden at læge Sjælesaarene. Og netop fordi Saarene aldrig lægtes paa denne Maade, var Kirkens Indtægtskilde uudtømmelig, og rigere og rigere blev Kirken, høiere og altid høiere kneisede dens Taarne, mens Menneskene stønnede under de Vyrder, som blev lagt paa dem, de Vyrder som Kirkesyrsterne ikke rørte med en Finger.

Det var Guds Evangeliums Kraft, som var taget til Stov og forvængt og forbent til deres Ophøielse, som skulle have været Menighedens Ejendomme. Guds Ord og dets Enfold var begravet under Menneskelærdommens Grus og gjemt bort i Menneskesætningers Krogede Visdom.

Det var Evangeliets Lys som var slukket, og istedetfor den aabne Adgang til Maadens Trone og Trelsens friske og levende Bei gennem Jesu Kristi Blod var der Gjerningernes forgjæves Slid og Misie, en Ørkenvandring uden noget Ranaan som Maal.

Det var et Prestevælde, som thngede paa Menigheden og sagde sig selv at være en Midlerstand mellem Gud og Menneskene. Uden dem, og deres Bistand kunde ingen blive salig; men til Gjengjæld paastod de, at de kunde hjælpe hver den ind til Saligheden, som med Crostak vandrede i deres Bud og ydede, hvad de forlangte.

Utenkeligt næsten, at det enfoldige Evangelium kunde saaledes forbendes. Og dog havde ikke Gud forladt sit Folk. Langt var den romerske Kirke veget fra Sandhedens Bei, og indviklet og froget

havde den gjort Salighedsveien for Sjælene; men endda var ikke Øf festagen flyttet, og der var endda af Guds frie og usorskylde Maade en Mulighed for Kirkens Tornhelse eller Reformation.

Den kom ved Luther. Og den kom paa Guds enfoldige Vis. Mange store og kluge Mænd havde i store Kirkeforsamlinger og vidløftige Raadslagninger søgt efter Botemiddel for Kirkens Skade; men alt forgjæves. Gud bragte Lægedom uden de store og vise; han lod en Synders finde Veien til Frelse og Fred ved Troen paa den Herre Jesus Kristus, og deri og dermed var Reformationen givet. Thi Kirken kan ikke føres tilbage fra Wildfarelsen eller opreises af Faldet paa anden Maade end ved Ombendelse og Tro. Luther fandt gjennem megen Mæle og mange Kampe denne enfoldige Vej, og saa simpel og kort, saa vis og sikker, saa tryg og paalidelig var den, at han kunde ikke andet end vidne om den; og naar han vidnede om den, maatte han komme i skærrende Modscætning til hele det romerske System, som havde udviklet sig til et stort Maskineri, der uafbrudt arbeidde for at holde Menigheden og Sjælene i Trældom og skaffe Geistligheden Penge.

Luther havde gaaet Erfaringens Vej, og den havde overbevist ham om, at der kun ved Troen paa Jesus Kristus er Frelse for en Synders. Fordi Troen giber Kristus, derfor finder og faar den ogsaa alt, som hører til Frelse, Liv og Fred. Og der behøves hverken gode Gjerninger eller haarde Ridelser for at gjøre Troen bedre eller Frelsen vissere. Alt af Maade og derfor alt ved Troen.

Men det rørte ved den romerske Kirkes egentlige Hovedlærdom og paa samme Tid ved en af dens vigtigste Indtægtskilder, naar Luther vidnede om den frie Maade og den fuldkomne Frelse af Troen. Derfor blev der en vældig Kamp, og naar de romerske beraabte sig paa Pavens og Kirkens og Traditionens Autoritet, drev de Luther til alt inderligere og fastere at slynde sig til den hellige Skrift, hvis usvigelige Sandhed han selv havde prøvet i Syndens Nød og Dødens Angst. Han vidste, at den holdt og at den var en tryg Grund at bygge paa.

Og naar da den romerske Kirke ikke kunde vinde ved Ordet og Overbevisningen, men meget mere følte Sandhedens Braad presset stedse dybere ind i Samvittigheden, maatte den prøve sit mægtigste og hidtil uoverbindelige Vaaben mod Luther. Den slyngede Ban-

straalen mod ham og lukkede ham ud af Kirken. Saa kunde Kjætteren finde, hvor stor St. Peters Magt var, naar han udelukket af Kirken maatte savne de helliges Samfund og evindelig udelukkes af de saliges Himmel.

Men derved blev etter Øie og Syn opladt for Kirkens sande Væsen. Og med stor Frimodighed mødte Luther Pavens Van med den evangeliske Forvisning, at hvor Kristus er, der er Kirken, og hvor Troen er, der er de helliges Samfund. Og den salige Erfaring af Freden i Gud trods Romerkirkens Van gjorde ham fuldstig forsikret om, at den sande Kirke bestaar ikke af Pavens Slaver og Trælle, men af Guds og vor Herres Jesu Kristi fribaarne Sønner og Døtre.

Derfor er disse tre store Grundsætninger Reformationens Bindning og dens Børns Arv:

Frelsen er af Maade alene ved Troen paa Jesus Kristus.

Den hellige Skrift alene er Kilde og Regel for Sandhed til Sallighed.

Den ene, rette, sande, kristelige Kirke er Samfundet af Guds troende Børn.

Ingen som tænker noget alvorligt over kristelige og kirkelige Spørgsmaal, kan noksom prije Gud og takke ham for, hvad der saaledes er vundet af ren og egte kristelig Erfkjendelse ved den lutherske Reformation. Vel værd at mindes, vel værd at bevare i Kirken. Thi paa disse tre store evangeliske Grundsætninger hviler den troendes Frihed og Barnekaar, den kristne Menigheds aandelige Væsen og den kristelige Sandheds usvigelige Klippegrund.

Vel værd, siger vi, at mindes, vel værd at fastholde. Vel værd at leve og kjæmpe for.

Men hvorledes kan da vi blive rette Lutheranere, og hvorledes kan vi fortsætte i vore troende Fædres Spor? Hvorledes kan vi bevare, hvad der er vundet og bhæge videre derpaa?

De gamle Romere, som byggede saa stort og varigt et Rige, havde en Grundcæthing, som er vel værd at merke sig. De sagde: „Riget bevares kun ved de samme Midler, ved hvilke det fra Begyndelsen er vundet.“ Lad dette være os en Formaning. Den lutherske Reformation er vundet ved Luthers personlige Erfaring af levende Kristendom og evangelisk Frihed. Den dybeste Shindenød og den haarsreste Trældom under romerske Menneskebud havde drevet ham som en

arm Synder til Kristi Kors; der sandt han Frelse, Fred og Frihed ved den sjælige Udkaarelse. Skal vi blive egte Lutheranere, rodfæstede i Friheden, saa lad os gaa den samme Vei, Veien til den korsfæstede Frelser og den Forsoning, han vandt ved sin blodige Død, og vi skal naa den samme evige Klippe, som er en tryg Tilsflugt i Livets og Dødens haarde Storme. Vi skal ogsaa blive velsikrede til at gjøre en Gjerning i Guds Menighed og bidrage til, at vort Folk løser den Opgave, som er givet det i den amerikanse Folkeverden.

Thi enhver levende Sandhed, som af mandige og uforståede Vidner bæres frem i Ord og Liv blandt et Folk, har evigt Værd og kan ikke andet end bidrage til Folkets sande Velserd. Vær derfor ikke bange for at trænge dybt ind i den lutheriske Kirkes Land og dens Sandhedsvidnesbyrd; thi jo mere vi blir tro i Sandheden, desto sterkere blir vi i Arbeidet for Menighedens og Folkets Vel.

Og lad mig til Slutning endda berøre et praktisk Punkt. I Dagslaget spottes vi ofte, fordi vi er saa uenige, vi som kalder os Lutheranere. Det er for det første ikke saa meget at lade sig skrämmme med, vi er ikke alene om det. De som ikke er Lutheranere, er heller ikke saa enige. Men for det andet er der Vei til at komme ud af Uenigheden ved ufortrødent Arbeide for grundig Erfjendelse af Lutherdommens Væsen, som ikke er noget andet end Erfaringen af Guds frigjørende og levendegjørende Maade ved Troen paa Jesus Kristus.

Lykkes det os at frembære Vidnesbyrd derom i Liv og Tale, saa skal det haade bidrage til sand, aandelig Samling af alle aandeligt levende Lutheranere, og vor lutheriske Kristendom skal ikke blive tilskamme paa den Dag, dens Renter tælles og dens Indflydelse veies i Menighedens og Folkets Historie.

Fjerde Afsnit.

[Bengespørsgæmalet har med Nødvendighed spillet en vigtig Rolle i det kirkelige Arbeide i dette Land. Og ofte har Arbeidet maattet lide, dels paa Grund af manglende Værevene, og dels og vel end oftere paa Grund af manglende Forstaelse eller Interesse. Dette har i større eller mindre Grad været tilfældet med alle de kirkelige Fællesgjøremål. Konferensen søgte derfor allerede meget tidlig at løse denne vanskelighed for Prestestolens Vedkommende ved at forsøge at samle et Skolefond, hvis Renter skulde anvendes til at betale Lærerløn med. Den store Gjaldsindsamling i 1877 — se ovenfor, Side 1, Anm. og Side 13, Note — havde været vel slisset til at godtgøre, både at det var nødvendigt at gjøre noget for at sikre Stolen finansielt, og ligeledes at der kunde haabes paa et godt Resultat, dersom Enighed kunde opnåes.

Jeg har i dette Afsnit taget med en Del Artiller, som Professor Everdrup stred i anledning af Fondsindsamlingen, dels fordi jeg tør antage, at dette Spørsgæmalet har blivende Interesse for alle som besatter sig med kirkeligt Arbeide, dels ogsaa af den Grund, at disse Opstifter indeholder en Velhøring og Begrundelse af Augsburg Seminariums Stilling og Opgave. Det er nemlig virkeligheden ikke udelukkende — og endog ikke hovedsagelig — et Finansspørsgæmaal der behandles i disse Artiller, men meget mere dette: Et Prestestolens Arbeide af den Betydning, at det bør befestes og fremhjælpes, og hvorledes kan i saa Tilfælde dette ske paa bedste Maade?

Følgende Oplysninger om Fondsindsamlingsagen i Konferensen tør være af Betydning for Forstaelsen af de under dette Afsnit gengivne Udtalelser: Efterat den i 1877 besluttede Gjaldsindsamling paa 16,000 Dollars var heldig tilendebragt, besluttede Aarsmødet i 1878 at ned sætte en Fondskomite, der skulde fremlægge for næste Aarsmøde et Forslag til Indsamlingsplan osv. Denne Komite foreslog, at der samles et Skolefond paa 30,000 Dollars, men Aarsmødet i 1879 utsatte efter Sagen. Den staande Komite opfordrede imidlertid de Menigheder som dertil maatte være billige, til straks at paabegynde Indsamlingsarbeidet; men da dette valte ubilje paa enkelte Hold, indstilledes Arbeidet, som allerede havde haas-

ret ifle siden Frugt. Årsmødet i 1880 besluttede endelig, at der fulde samles et Fond paa mindst 50,000 Dollars, hvorfod 6,000 Dollars fulde behyldes til at betale Gjælden, der øgedes År for År. Til Års- mødet i 1881 rapporteredes, at der var subskribert ca. 30,000 Dollars, hvorfod dog adskilligt over Halvdelen endnu ikke var indbetalt. Dette Års- møde gjentog imidlertid Beslutningen om at samle 50,000 Dollars, og til Årsmødet i 1882 kunde rapporteres, at der nu var subskribert ca. 45,000 Dollars, hvorefter den ifølge Årsmødets Beslutning optoges en Subskription under selve Mødet, ved hvilken der indkom ca. 6,000 Dollars. Derned erklæredes Fondsindsamlingen foreløbig afsluttet. Det maa dog erindres, at Fondets kontante Verdi dels paa Grund af uindfrie Løftter, dels paa Grund af Afbetaling af Gjeld, var meget mindre. Allerede i 1883 be- sluttede imidlertid Årsmødet at begynde Arbeidet for at forsøge Fondet til 75,000 Dollars. Der blev dog af forskellige Grunde ikke taget fat paa den nye Opgave førend ved og efter Årsmødet i 1886. Og hermed begynder egentlig den anden Fondsindsamling. Da Professor Sverdrup var valgt til Fondscomiteens Formand, blev han i 1886 og 1887 en lang Række Artikler om denne Sag. Arbeidet fortsattes, indtil der til Års- mødet i 1888 kunde rapporteres, at Fondets Størrelse nu var lidt over 59,000 Dollars, bestaaende dels af kontant indbetalte Penge, dels af personlige Gjældsbevis, dels endelig af saaladte Menighedsfonds, idet nemlig en Del Menigheder havde foretrukket selv at bestyre de i deres Midte sam- lede Penge. Men saa var ogsaa Seminariet samtidig sunket ned i en Gjeld paa ca. 10,500 Dollars, for en væsentlig Del paa Grund af, at adskillige Menigheder hverken havde hvet til Fondet eller direkte til Lærerløn. — Det kan tilføjes, at Fondsindsamlingen fortsattes ogsaa efter Årsmødet i 1888; men for Forstaelsen af de her indtagne Artikler har denne sidste Indsamling ingen Interesse.

Ligesom der virkelsigheden var to Indsamlinger mellem 1878 og 1888, saaledes foreligger der ogsaa to Grupper af Artiller om Sagen fra Professor Sverdrups Haand. Den første er hentet fra „Lutheraneren og Mis- sionsbladet“, hvis Redaktør Professor Sverdrup den Gang var, og hvor disse Indlæg fremkom som Redaktionsartiller; den anden Gruppe er hentet fra „Folkebladet“. — Fondsindsamlingen er bare en Side af Kampen for at bevare Augsburg Seminarium og sætte det ifstand til at udføre sin Gjerning. Derfor aabenbaredes der sig ogsaa en tildels bitter Modstand imod den, medens der paa andre Hold vistes Kulde og Ligeghedsdigeb. Dette nævnes her udelukkende af den Grund, at det vil forslate den Undertone af Sorg og vel tildels af Harme, som gaar igjennem en Del af Artillerne. Det falder af sig selv, at der forekommer Gjentagelser; men jeg har taget et saavids rigt Udvælg af disse Artiller med her, da de alle indeholder Udtalelser af principiel Betydning, og den ene tildels fører Lhs over den an- den. — Udg.]

I. Janledning den første Fondsindsamling til Augsburg Seminariu, 1879—82.

[Kilde: Redaktionsartikler i „Lutheraneren og Missionsbladet“, 1878, No. 16; 1879, No. 20; 1880, No. 6, 17, 21; 1881, No. 3, 9. — Udg.]

Et vigtigt Samfundsspørgsmaal.

Det er klart for en sindig Betragtning af vore Kirkesamfund og deres Udvikling i den senere og seneste Tid, at de alle er grebne af Tanken om, at Uddannelsen af Prester er en Hovedsag, en Livssag for dem, som de neppe kan opre for meget paa. Man maa isandhed forbauses over de Anstrengelser, som i Øabet af det sidste Aar er gjort inden alle Samfund for denne Sag. De Pengeofre, som det norske-danske Kirkefolk paa ett Aar har bragt for sine Presteskoler, beløber sig til en samlet Sum af henved 60,000 Dollars kontant, uden at regne Subskriptioner og Noter, som til samme Tid er givne rundt om i flere Samfunds Menigheder. Tager man tilbørligt Hensyn til de Forholde, hvorunder vi lever, saa tror jeg at turde sige, at man neppe har noget Sidestykke til en saadan Anstrengelse i hele den Lutheriske Kirkes Historie.

Det er ogsaa billigt at gjøre opmærksom paa, at Pengeofrene ikke er de eneste og kanskje ikke de bethdeligste Ofre, som er bragt. Der er intet Menneske som ved, hvor meget Arbeide og hvor megen Bøn der har været viet denne Sag trædt om i Menighederne. Vaade i Hus og Kirke har der været opløstet bedende Hænder og Hjerter for dette Formaal, og mangt et Suk fra troende Sjæle har fundet Vei til Herren i Himlen, om at han selv vilde lægge Belsignelse til Gjerningen, saa at gode Arbeidere maatte udgaa fra vores Skoler i den store Høst. Der er intet Menneske som har talt de mange modige Stridt, som velvillige Arbeidere har gaaet for at samle de smaa Bidrag, som har gjort den store Sum.

En alvorlig Mand vil vel ogsaa tænke ved sig selv: Skal alt dette fortærtes i Strid og Splid? Skal et Folk med saa megen Kraft

og saa prisværdig Nidkjærhed for Guds Kirke opøedes af en ustan-selig Broderkamp? Er der intet Tegn til, at det lutheriske Kristenfolk i dette Land vil forenes i Herrens Kjærelighed og lægge sit Arbeide paa den ene, store Sag, Menighedens Opbyggelse og Sjælenes Frel-se? Ingen sand kristen kan slippe dette Haab; men heller ikke kan no-gen sand kristen lufte Zinene for, at der kun er én Bei, hvorpaa dette Haab kan opfyldes, og det er ikke ved at nedrive, hvad der allerede er opbygget, men ved at bevare, hvad vi ved Guds Maade har faaet som Gave, Guds Ord og vor lutheriske Bekjendelse, i en levende Hjertetro. Om alle de forstjellige Samfund hver for sig vil lade dette være Ho-vedsagen baade ved Presteskolerne og i Menighederne, saa vil de Øfre, som er bragt, ikke fortærer i Kirkestridens Flid, men i Herrens Haand blive et Middel til at samle det adspredte og i sin Tid høre Frugt for Kirkelivet og Kristenlivet iblandt os. Men vi lægger det til som en alvorlig Advarsel, at hvis Folkets Arbeide og Penge kun skal bruges til at oprette Skoler, som uddanner Partiprester og kirkelige Strids-haner, saa vil der udgaa Flid fra Presteskolerne og fortære baade dem og de Samfund, som byggede dem.

Ser vi nu særskilt paa vort Samfund, saa er det med oprigtig Glæde vi finder, at det ingenlunde har vist mindst Ære for sit Seminarium. Vi tør ogsaa glæde os i Forvisningen om, at meget af det som er ydet til vor Skole, er givet af en sand Kjærelighed til Guds Rige og Frelsens Evangelium. Vi tør tro, at hvor meget vi end udstriges for et Parti, saa er det dog vort Samfunds alvorlige Bestræbelse at befæmpe Partiaanden, som viiselig er en stor Fiende af Guds Gjerning ogsaa hos os. Og vi tør deraf frimodigen i Jesu Navn fortsætte det Arbeide i Kirken, som vor Skole er viet til. Lider vi end af mange Brøst, saa kan vi dog vidne det frit, at vort Semina-riums Arbeide ikke gaar ud paa at opøve en Trop af Partimænd, men paa at opelske og uddanne gudsfrygtige Bidner om Frelsen i Kristus Jesus, vor Herre. Og vi er visse paa, at Fred og Enighed blandt vort Folk kan ikke fremmes kraftigere ved noget andet end vel en levende Fortryndelse af Guds Ord gjennem saadanne Mænd, for hvem den lutheriske Bekjendelse er blevet en Livets og Hjertets Sag fordi de selv har erfaret, at Syndere frelses paa denne Bei, og selv har erkjendt, at Guds Ord anviser ingen anden.

. Men har vi end Tro og Frimodighed til at fortsætte Gjerningen,

saa reiser sig straks det Spørgsmaal: Er det muligt at fortsætte den? Det spørges, om Konferensen som har gjort saa meget for sin Skole, ogsaa er villig til at opholde og bevare den. Det kostet Anstrengelse og det kostet Penge. Det kræver hvert År et betydeligt Arbeide rundt omkring i Menighederne, og det kræver et lidet Udlæg af hver Mand. Det er sandt, at dette Udlæg er meget lidet, om det virkelig bliver ydet af alle, derfor bliver Spørgsmaalet dette: Er der almindelig Interesse for at bevare vor Skole, som der var almindelig Interesse for at betale den?

Her har vi et vigtigt Samfunds-spørgsmaal for os. Det nyttet lidet, at vi er ifstand til én Gang for alle at gjøre en stor Kraftanstrengelse og samle en stor Sum Penge, dersom vi ikke kan udrede de stådige, men smaa Udgifter, som er uundgæelige. Skal vort Samfund og vor Skole bestaa, saa maa vi nødvendigvis eie den jævne Trostak i Herrens Gjerning, som ikke bliver træt af at gjøre det gode. Skolen og Samfundet gaar ligesaavel tilgrunde, dersom vi ikke kan betale vores løbende Udgifter, som om vi ikke kan betale vor Gjeld.

Disse Udgifter til Professorløn og nogle andre smaa Poster som vedkommer Konferentsens Kasse, beløber sig i det hele til lidt over 3,000 Dollars om Året. Det udgjør paa hver Kommunikant omrent 20 Cents. Unegtelig høres det lidet, og dog er det ikke saa let at samle. Men der kan umulig være nogen Tvil om, at vi kan bære denne Udgift, dersom vi virkelig vil bære den.

Det vigtige Samfunds-spørgsmaal bliver saa meget alvorligere for os, jo mindre Bidrag der behøves fra hver Kommunikant. Thi et Samfund kan leve i stor Fattigdom, og ingen kan klage over, at Samfundet da ikke gjør, hvad det ikke kan gjøre; men et Samfund kan ikke leve, dersom det ikke er Evne, men Vilje til at udrette hvad der behøves, det mangler.

Et stort Spørgsmaal er det imidlertid, om vor nærværende Ordning af Pengesagerne virkelig er tilfredsstillende. Den kræver hvert År et betydeligt Arbeide med Indsamlingen, og det er ikke gavnligt at trætte Menighederne med mere Arbeide end nødvendigt. Konferensen har derfor begyndt at tænke paa en ny Ordning ved paa indeværende Årsmøde at ned sætte en Komite til at udarbeide Forslag til Oprettelse af et Professorfond. Det vilde være saare

gavnligt, om Mænd fra forskjellige Dele af Samfundet vilde udtale sig om denne Sag i vort Blad.

I midlertid er vi iaar henviste til vor gamle Ordning. Og Spørgsmaalet bliver da for det første dette: Kan Konferentsen betale sine Professorer nu? Inden Nåaar behøves til denne Sag omtrent 2,700 Dollars. Det er paa høi Tid at begynde at overveie Sagen og lægge et alvorligt Arbeide til for at prøve, om det lader sig gjøre.

Vort Folk har ofret meget. Vi lægger til, at vi ogsaa alle har lidt meget i Kamp og Trængsel, baade aandelig og timelig. Skal vi give op, eller skal vi holde ud i Arbeidet for vor Lutheriske Kirke og vort Samfunds hellige Sag i dette Land? Herren har givet os store og uforsthdte Maadegaver; agter vi os selv værdige til at modtage dem med Tro og Tafsigelse? Det er det vigtige Samfunds-spørgsmaal. Vi beder alle betænke Stillingen for Guds Nahyn, og Herren selv vil give af sin Kraft til at bære de Bvrder, som hans Riges Udbredelse medfører. Lad Tanken paa, hvor stor Herrens Godhed har været imod os, hdmige os, og lad Tanken paa, med hvilken Møje vort Samfund og vor Skole er grundlagt, forene os i Kjærlighed til vor fælles Sag, saa vil der være Besignelse i Gjerningen baade for os og for vort ganske Folk.

Det vilde uden Tvil være en stor Øpmuntring for os alle, om også andre vilde udtale sig om dette store Samfunds-spørgsmaal. Thi det heldige Resultat beror paa alles Medvirken, og kun det hele Samfunds Arbeide vil hjælpe til en ret Løsning af Banskeligheden.

Er det værd saa meget?

En forstandig Mand og endnu mere en alvorlig Kristen vil ikke forsømme dette Spørgsmaal, hver Gang han faldes til en stor Anstrengelse, et mægtigt Arbeide i den ene eller anden Retning. En rolig Overveielse af hvad det koste, og om det som jeg bover, svarer til det som jeg binder, er altid nødvendig; og med Rette agtes den for en Daare, som enten i timelige eller aandelige Ting forsømmer at regne over, om hans Midler strækker til for det Maal han har sat sig. Det er rigtigt i timelige Ting for den, som giver 1,000 Dollars for en Farm, at spørge om den er værd saa meget, og om han kan komme igjennem med de Midler som han har; det er ikke mindre rigtigt i

aandelige Ting for den som sætter Livet ind for at vinde Guds Rige, at spørge efter, om det er værd saa meget, og om det paa nogen som helst Maade er muligt at naa Livets Krone og Retfærdighedens Krans. Det er ogsaa rigtigt, at den som ofrer det evige Liv og den evige Salighed for Verdens fortvarende Glæde, spørger sig selv alvorligt, om det virkelig er værd saa meget, og om det er muligt at naa nogen sand Glæde i Verden, saa længe den kun kan vindes med den evige Saligheds Fortlis.

Det kan derfor ikke undgaaes, at dette Spørgsmaal ogsaa opstaar i vojt Samfund, naar der tænkes paa en Indsamling af Professorfond paa 50,000 Dollars. Det kommer vel for alle, at det er en forsædlig Sum, og at der maa være meget at vinde, dersom det virkelig skal være værd saa meget.

Vi kunde nu her tænke paa, hvad andre Samfund har ofret paa sine Prestesoler, og den Tanke vil da ligge nær: Dersom andre Samfund har troet, at deres Prestesoler var meget mere værd, mon der ikke kunde være Grund til at antage, at Skolen maatte være saa meget værd for os? Tager vi f. Eks. Den norske Synode og dens storartede Ansættelser for at faa en Presteskole igang, saa finder vi, at Skolen i Decorah,*) som dog ikke er meget mere end en Trediedel større end Augsburg Seminariet, kostet Den norske Synode ialtfald seks Gange mere end vor Skole kostet os. Og dog er det ikke alt; thi Skolen i Decorah er endnu ikke nogen Presteskole, den er kun en Forberedelseskole for Presteseminariet i Madison. Og regner vi dettes Kostende med, saa kommer vi til det Resultat, at Den norske Synode har for sin Presteskoles Grund og Bygninger betalt syv—otte Gange mere end Konferencen har betalt for Augsburg Seminariets Grund og Bygninger. Naar nu dertil kommer, at de løbende Udgifter i Den norske Synode til den hele Presteskole hvert År, efter hvad vi kan finde ud, er omkring fire Gange større end Konferencens Udgifter til sin Skole, og naar det betænkes, at der fra Den norske Synodes Presteskole ikke for Tiden udsendes mange flere Prester om Året, end Augsburg Seminariet vil sende ud, naar det kommer i fuld Gang, saa kunde vel det Spørgsmaal naturlig reises: Dersom Den norske Synode agter det saa meget værd at have en Presteskole, mon

*) Se ovenfor, Side 9, Note. — Ndg.

den ikke skulde være ligesaa dyrebar for os? Om vi til det som Grund og Bygninger har kostet os, lægger et Professorfond paa 50,000 Dollars, saa kommer vi endda ikke til mere end det halve af, hvad Den norske Synode har lagt ud til Grund og Bygninger uden noget Fond.

Forsaavidt er altsaa Sagen klar nok; men her kunde jo godt nog en indvende, at det er meget muligt, at Den norske Synode har kostet meget mere paa sin Presteskole, end den er værd, og at den har bedre Raad til at gjøre Dumheder end vi har. Fordi om min Nabo, „forkjører sig“, saa behøver jo slet ikke jeg at gjøre det samme. Og vi kunde da se hen til, hvad enkelte Mænd har agtet en saadan Sag værd. Vi finder da, at der er mange enkelte Personer, som har troet en videnskabelig Uddannelse af Kirkens Ejendomme at være saa meget værd, at de har ofret Tusinder af Dollars til saakaldte Professorfond. Der er enkelte Mænd, som har udsat Summer af 10,000 eller 20,000 Dollars, for at der altid ved et Seminarium skulde være tilstrækkelig Løn til en Professor, som vilde undervise i et enkelt bestemt Fag. Og dersom enkelte Personer, som selv ikke kan have noget synnerligt Gavn af Undervisningen i et Seminarium, har agtet en Presteskole saa meget værd for Folkets og Efterslegterns Skyld, saa reises igjen det Spørgsmaal, om ikke vor Presteskole skulde være saa meget værd for os, som dog selv direkte faar Gavnet deraf, og om ikke Folket vil agte Sagen saa meget værd for sig selv, som enkelte Mænd har agtet den værd for Folkets Skyld? I vore Dage, da alle er koldede til at tenke og handle i sin egen Velfærdssag, vilde det være næsten Skam, om Folket vilde tillade enkelte Personer at tage paa sig en Vyrde, som dog egentlig talt kom det selv og ingen anden til gode.

Men for at være fuldt klare over Sagen, saa lad os tage for os en Presteskoles Værd uden Hensyn til, hvad andre har betalt for den. Hvad er det værd for Kirkesamfundet, at det sikrer sig en Skole, hvor Menighedens Ejendomme kan blive fuldt og grundigt uddannede? Dersom vi alvorligt overveier denne Sags Bethydning for Menigheden, og dersom det bliver ret levende for os, at de som er Prester, skal være dygtige til haade at formane ved den sunde Lærdom og overbevise dem som figer imod, stoppe Munden paa dem som fører forfængeligt Snak, og undervise med Sagtmadighed dem som modsetter sig;

dersom vi betænker, at de som er Prester, skal være dygtige til at staa os bi i Anfægteljens Stunder og lade Ordets Lys finne ind i vor af Vil og Angst formørkede Sjæl, at de skal være dygtige til at være vores Børns Veiledere i Salighedens Sag og paa det evige Livs Vandring, at de skal være dygtige til at dele rettelig Sønderknuselsjens og Lægedommens Ord i de vanskeligste Forhold; — ja kanſte vi selv i vor sidste Stund maa bede Presten knæle med Kroens Forbøn og Livsens Ord ved vort Leie, fordi vi selv gjøres saa svage og færbelige; — dersom alt dette bliver lebende for os, og der saa spørges: Hvad er en sand Presteskole værd? saa vilde kanſte mange iblandt os svare og sige: Den er værd tusinde og etter tusinde Gange mere end al Verdens Rigdom og Skatte, den er ubetalesig, og den kan aldrig skattes højt nok. Den kan ikke faaes for Penge; men skulde det end koste alt hvad vi har, for at hjælpe til med den mindste Sten i den, saa vilde vi heller ofre det, end at vor Utaknemmelighed skulde forspilde os Herrens Maadegave.

Det kommer altsaa dertil, naar vi ser paa Sagen som den er i sig selv, at om vi betalte noksaa meget til en Presteskole, saa betalte vi dog intet for den. Thi den er en Landens Gjerning, ikke en Pengenes Gjerning. Men dersom Landens Gjerning iblandt os kræver noget Offer af vores timelige Goder, saa er intet Offer for stort. Eller er det ikke længere sandt, hvad Apostelen siger: „Dersom vi har saaet for eder de aandelige Ting, er det noget stort, om vi høster eders timelige Ting?“ Eller er det i disse Dage blevet muligt at regne aandelige Goder i timelige Værdier? Dersom er en sand Presteskole vel værd, at Menighederne hvert Åar samler de nødvendige Bidrag til at vedligeholde den; den er da meget mere værd, at Menighederne én Gang for alle samler et Fond, som er stort nok til at bevare den for bestandigt. Thi det er meget mere trættende og fristende at samle Professorløn Åar efter Åar, end at samle Professorfond med én Gang; og har vi agtet vor Skole værd det mere, saa maa vi visselig agte den værd det mindre.

Hvor uhyre end derfor Summen synes — 50,000 Dollars — saa er det dog langtfra formeget for Skolens Sag. Og dersom det er vor Agt at arbeide for Fred og Endrægtighed blandt vort Folk, og vi agter det høiere end nogen timelig Fordel, at Sønderrivelsen stanfer, saa lad os sørge for, at der ialfaald er noget som samler, og

hvis samlende Virksomhed ikke ophører, fordi om vi ikke er mere. Og der er intet som kan udrette saa meget til atter at samle det sønderrevne Kirkesolf som en god og sund og kraftig Skole, hvor kirkeelig og kristelig Oplysning af Guds Ord besøster de unge i Sandheden mod al Bildfarelse og til samme Tid fjerner forærelige For-domme, som mere end noget andet tjener til at stille dem ad, som Guds Land søger at samle. Derfor er der ikke Spørgsmaal om andet, end at Sagen nok er saa meget værd og meget mere til; en anden Sag er det, om nogen tror, at det er en altfor let Bei til at bevare Skolen. Men til dem som ikke vil være med paa Professorfond, fordi det letter en Byrde fra Menigheden, som den har godt af at bære, vil vi sige: Tag trøstig denne Byrde bort; thi der er endnu meget mere at gjøre for Guds Rige, og om vi arbeidede indtil Dagenes Ende, saa bliver vi dog ikke færdige. Thi der er kun én som fuldender alle Ting, det er vort Hoved og vor Herre, han som ikke alene ofrede sin Hærlighed, men sit Liv for Guds Rige.

Skolefondet.

Det bliver klarere, efter som Dagen går, at Kampen og Arbeidet for Fondssagen er en Kamp for vor Skoles Bestaaen. Derom var der ingen Tvil hos dem, som den 2den September udstedte Opsordringen til at samle Fond straks.*) Men aabenbart var dette ikke klart for dem som i sin Tid protesterede, thi da vilde de ikke have gjort det. Nu derimod begynder det at trænge sig ind paa hver Mand i vort Samfund, at Fondssagen er for Skolen et Spørgsmaal om at være eller ikke være.

Før det første er der nemlig nu igjen et Aars Erfaring for, at den gamle Maade at samle Professorløn paa er aldeles ubrugbar under de nærværende Forholde. Dernæst er der anden Gangs Erfaring for, at det er næsten umuligt for vort Kirkesamfund at have Gjæld som træffer Renter. Endelig er det blevet aldeles klart, at hvor meget end Aarsmøderne har baade erfjendt og hevdet Professorernes Duelighed og Samvittighedsfuldhed i deres Embedsgjer-

*) Der sigtes til det af Fondskomiteen efter Samraad med Skolens Direktion og Board of Trustees tagne Skridt, straks at sætte Fondsindsamlingen igang. Se ovenfor, Side 163, Anm. — Udg.

ning, saa er dog Bagtalelsen saa levende og kraftig, at den lægger væsentlige hindringer i vejen for Menighedernes jevne og stadige arbeide for Skolens Understøttelse. Men derved bringes ikke Professorerne, men Menighedernes Skole i den mest truende fare.

Der er kanske dem som synes, at dette er en bedrøvelig tingenes tilstand. Og det kan i én Forstand være sandt. Men paa den anden Side er det ogsaa glædeligt, at vi nu snart er komne saa langt, at der ikke længere er nogen tvil om, hvad det gjælder. Saa længe mange var twilende og ubisse, om der var nogen nødvendighed for Fond eller ikke, blev der naturligvis Uenighed om Sagen blandt selve Samfundets bedste Venner og inden den Flot, som er Skolens varmeste Talsmænd. Dette vil fra nu af ophøre. Det vil snart komme for Dagen, at de allerfleste som hidtil har været imod Fondssagens Fremme iaar, kun har været bevægede af den største Nidkærhed for Skolens Bevarelse, idet de har tænkt, at Fakultetet og Direktionen og Board of Trustees har seet Spørgelser ved høiheds Dag, og ved en forhastet Handling har bragt Skolen i unsdig fare. Paa den anden Side vil det snart ogsaa blive uomtvistelig klart, at der er nogle ganske saa Partimænd i Samfundet, som nærer en saa stor Uvilje mod de Professorer, som nu er ved Skolen, at de er ligegyldige om Skolen gaar under, naar kun Professorerne drives ud.

Dette er baade sorgeligt og glædeligt. Det er sorgeligt, at der skal være endog en eneste Mand i Samfundet, som ikke har større Tanke for Skolen og de mange Menigheder og Mænd, som med store Opofrelser har bygget den, end at de bidrager sit til dens Undergang, naar kun deres Uvilje mod Professorerne derved kan tilfredsstilles; det er sorgeligt, at der er en eneste Mand, som endnu ikke er kommen saa langt, at han kan løfte sig op til at se ud over sine egne Videnskabers Kredsmur frem til det store Maal, at reise en Skole for vort Folk og vor Kirke i dette Land. Men det er glædeligt og opløftende at vide, at deres Tal vil være saa lidet, at det maa faldes forsvindende sammenlignet med den store endrægtige Skare, som vil samle sig om Skolen og dens Bevarelse i Fahrens og Nødens Stund. Det er glædeligt ogsaa at vide, at den Dag nu er ganske nær, da Forvirring og Ubished vil ophøre, og Vennernes Kreds vil staa tættere og bestemmere om Skolen end nogensinde før.

Engensinde i vor Kirkes Historie i Amerika har vort Samfund

havt en saadan Stilling, som det indtager nu. Thi trods al den Skam og Skjændsel, som vi maa føle over mange Forhold inden Samfundet baade i Tiden som gik, og Tiden som er nu, saa maa vi dog med end større Undseelse befjende, at Herren ikke har taget sit Kald og sit Arbeide fra os. Der er en vid Mark aaben for Samfundets Arbeide rundt omkring i vort elssede Folk. Vore Prester har saa godt som overalt en Arbeidsmark, som snarere er for stor end for liden. Og hvo er den som kan negte, at det for et kristent Samfund er det glædeligste af alt at se, at der er store Skarer, som billigt og begjærligt aabner Hjerte og Hus for det? Og hvo er den som ikke maa glæde sig over, at Markerne er hvide til Høsten, selv om han maa sulke over, at Arbeiderne er saa og svage. Vort Samfunds Forhold til de øvrige Lutheriske Samfund blandt vore Landsmænd er bedre end nogensinde før. Den alvorlige Fremtidstanke som Konferencen arbeider for, at forene de norske og danske Lutheranere paa Bekjendelsens Grund, vinder større og større Indgang hos Folket overalt, og Længselen efter Sammenlutning vokser Dag for Dag omkring i Menighederne, som lider mest under Splittelsen. Vor Skole er i en lovende Forfatning, og der synes at være en ikke liden Skare af unge Mænd, som med sand aandelig Æver bereder sig for den tunge Gjerning at være Jesu Kristi Vidner i Menigheden. Det er vist ingen Ros for vort Samfund, men det er et desto større Anhør for Samfundet, om det har facet saa store Gaver og saa stort et Kald af Herren vor Gud.

Men jo større Guds Næade er, desto alvorligere er Spørgsmaalet: Hvad skal vi gjøre for at bruge den rettelig? Vi beder derfor alle vore Brødre, at de virkelig i denne Tid vil spørge af Hjertet: H e r r e, h v a d v i l d u, a t v i s k a l g j ø r e? Og det vil vi sige, at Tiden er ikke saadan, at nogen som vil befindes tro, kan gjøre som han selv vil i de af saa mange foragtede „Samfundssager“. Det er ikke Tid til at løbe omkring med Bagvaskelser og Ondskab hverken privat eller offentlig. Det er heller ikke Tid til at sidde med Hænderne i Skjødet og være bedrøvet over, „hvorpå det går i Samfundet.“ Det er ikke Tid til at finde Fejl hos alle andre og selv holde sig borte fra Arbeidet. Det er ikke Tid til at være paa en saa ret Forsængelighed og lade andre lide Møsie og Kamp, medens han sparer sig selv. Men det er Tid til at være ret munter og frimodig i

Herrens Arbeide, efterdi der er saa stor en Sag at arbeide for. Det er Tid ved alvorligt Arbeide og gudfrygtig Ridkærhed at give tilfjende, at Samfundet ikke er bange for at øve alvorlig Tugt og sætte en Grænse for det nedbrydende Verk, som øves af nogle yderlig faa ildesindede Personer inden Samfundet selv. Der vil en alvorlig og bestemt Kamp til for at stanse den Bagvæselsens Land, som endnu viser sig at gaa igjen paa enkelte Kanter. Men det maa ogsaa være klart, at efterdi denne Fiende for Tiden mest truer Skolen, saa stanses den ikke ved noget andet end derved, at Samfundet sætter sin Skole paa fast Fod trods alt Krig og Modsigelse. En anden Gang vil den samme Ondskab angribe Samfundet paa andre Hold, derom kan vi være overbeviste, dersom Samfundet virkelig vil være et kristeligt Samfund. Da vil Herren give os Kraft og Mod til at møde den der.

Der forestaar saaledes en alvorlig Tid for vort Samfund, en Tid da der maa kjempes for fuldt Alvor for Skolens Bestaaen. Vi ved, at der vil være mange, som vil samles med Jesu Kristi Sind for denne Sag; og vi beder alle betænke sig vel, førend de vælger at kjæmpe imod en Sag, som har været en Livssag for de alvorligste af vort Folk, lige fra den Stund de optog Kampen for en lutherisk Frilirke i dette Land.

Fornyet Arbeide.

Dersom Skolesagen for alle vore finaa Kirkesamfund og fornemmelig for Konferensen er en Livssag, saa er det ialfald for længe siden blevet klart, at den er baade vanskelig og tung for alle Samfund og ikke mindst for vort. Og saaledes maa det jo være med det, som skal være af nogen parig Bethydning for Guds Rige. Det maa vindes gjennem Kamp og Troengsel, ellers har det ikke noget af Kristi Døds og Opstandelses Kraft i sig. Det som gaar „som en Leg“, svinder som en Skygge; men det som kjæmper sig frem i Døds-nød og som vindes med Taarer og Suf i Jakobskamp, det har Forjættelse i sig om velsignet Bekst.

Fondssagen har allerede haft endel af Kampen; men meget staar endnu tilbage. I de fleste af vore Menigheder er der endnu intet gjort for Sagen, i mange er der gjort en god Begyndelse, medens nogle ganske faa har tilendebragt Indsamlingen. Skolen er altsaa just i den aller vanskeligste Stilling, og der vil baade Troens Tri-

stighed og Varjomhed til for at gaa videre. Thi kan vi ikke samle Fond og betale vor Gjeld, saa vil det mislykkede Arbeide kun medføre forøget Gjeld paa Skoleeiendommen, fornyet Mismodighed i Menighederne og mange lange Forviklinger i Samfundet. Meddens nemlig Fondsindsamlingen gaar for sig, bliver Skolen saa godt som uden alle Indtægter; og er Fondsindsamlingen mislykket, saa bliver det næsten umuligt efter en saadan Anstrengelse igjen at saa Skolens Pengesager i tilbørlig Orden. Alle hør derfor nu straks gjøre sig fortrolig med den Tanke, at om Fondsindsamlingen mislykkes, saa er det efter al menneskelig Beregning det samme som Skolens Ruin. Og det er et meget størré Tab at rejse denne Gang end nogensinde før; thi Samfundet har nu Skolen i fuld Gang og færdig til at bære Frugt, og desuden er Skoleeiendommen nu betalt og næsten gjeldsfri.

Men trods Æren hør vi dog bevare Troens Trimodighed, og fordi Æren er stor, hør Arbeidet fra alle Sider være desto kraftigere. I Jesu Navn maa vi atter beghynde, og Mænd og Kvinder maa i Øen og Arbeide tage Sagen i sin Haand. Det er ganzle sikkert, at det vil frones med rigelig Belsignelse, dersom det gjøres i den rette Land. Skulde vi da lade Hænderne synke, just naar Høsttiden er kommen? Eller skulde nogen være saa lad eller saa ligegeyldig, at han vilde forsømme at gjøre hvad han kan for at bevare vor lille og dog saa dyrebare Skole?

Vort Samfund har altid agtet det som sin Pligt og sin hellige Ret og Arb at kjæmpe for vor uforfalskede Børnelærdoms Bevarelse blandt vort Folk. At samle de splittede og adspredte Landsmænd paa de gamle Stier, det har været vort dhrebareste Haab. At opbygge en fri og levende Guds Menighed, som i Jesu Kristi Tro kunde være et Frelsens Bidne i en arm fortalt Verden, det har været vort Kald og vort Arbeide. Og vi har altid været drevne af denne Overbevisning, at en grundig og alvorlig Presteskole paa vor Børnelærdoms hjemlige Grund var en af de inderste Livsnerver i dette Arbeide. Og de Erfaringer, som har været gjort inden vor norff-amerikanske Kirke med andre Slags Skoler har kraftigen styrket denne Overbevisning.

Dersor kommer nu Spørgsmaalet saa enfoldigt og simpelt til enhver, at der vist ikke er nogen, som kan sige med god Samvittighed, at han ikke har noget dermed at gjøre. Thi Sagen er kun denne:

Skal vi prøve at holde fast ved hvad vi har, eller skal vi slippe den Skat som er os betroet? Skal vi svigte vort Kæld og opgive vor Gjerning, eller skal vi i Tro og Haab fortsætte vor Kamp? Skal vi forlade vor første Kjærlighed og overgive til andre det Verk, som Herren kaldte os til, og selv høste Skam og Skade, fordi vi begyndte paa det som vi ikke kunde fuldføre? Det være langt fra! Herren som har givet Tro til at begynde, han vil ogsaa give Kraft til at fortsætte.

Saa faar vi da fornye Arbeidet i Jesu Navn. Det er vor hellige Forret, at vi faar være med at grundlegge, hvad med Guds Hjælp vore Børn skal høste Belsignelse af. Vi har Arbeidets Førstegrøde, og det kan være, det stundom kostet Sved og Møje; men hvad vi i timelig Henseende agter for vor Ret og vor Ere — at rydde Grunden og bygge Hjemmen, hvor vore Børn kan bo, det kan vi ikke heller forsømme i det aandelige. At sætte en Stole for Guds Ord paa fast Grund, saa at den staar, naar vi ikke mere førdes i Stridens og Udlændighedens Land, det er det, vi kaldes til. Skal vi være med? Eller skal vi holde os tilbage fra saa sjøn en Kjærlighedens Gjerning? Vi ved, at der ikke er en Fader med Alvorstanke for Folket eller en Moder med Hjerte for sine Børn, som betænker sig paa Svaret.

Seminariet og Fondsindsamlingen.

Naar det gjælder Seminariets Ve og Vel, kan „Lutheraneren“ ikke tie. Den anser det som sin Pligt at holde Sagen frem med al Vigefremhed og Enfoldighed, og tillige med utrættelig Vaatrængenhed, saa længe der endnu er Haab. Og har det end lykkes Seminariets Ubänner at sprede adskillig Mistanke endog inden vort eget Samfund, saa nører „Lutheraneren“ dog den Tillid til Menighederne, at Seminariets Fære vil samle dem til fælles Anstrengelse for at redde det.

Seminariet maa utvilsomt gaa under, om Fondsindsamlingen ikke lykkes. Dersom dette ikke havde været vor faste Overbevisning, saa havde vi aldrig tilraadet nogen Fondsindsamling. Men naar Menighedernes furt forhvervede Giendum holdt paa at fortøres af ny Gjæld, fordi der ikke kom tilstrækkeligt ind til de aarlige Udgif-

ter, saa maatte det sidste Middel forsøges, og dette sidste Middel er Fondsindsamling. Det maa i et frit Samfund afgjøres af Menighederne selv, om de vil have Seminarium eller ikke, og Fondsindsamlingen er ikke noget andet end et ligefrem Spørgsmaal til Menighederne, om de vil, at Seminariet skal staar eller faal id e.

De aarlige Bidrag, hvormed der har været forsøgt saa længe, kunde ikke opholde Seminariet, fordi den ene stolede formeget paa den anden, og det viste sig, at denne Tillid altid skuffedes. Der var altid en og anden, som udsatte eller forsømte at indsende sit Bidrag, saa blev Summen forliden, og Seminariet løb i Gjeld. Men paa den Maade mistede Menighederne Aar for Aar noget af sin Ejendom, og det næsten umerkelig, næsten uden at vide, hvorledes det gif til. Det kan være det samme, hvad Grunden var til, at de aarlige Bidrag blev saa smaa, efterat Seminariets Gjeld var betalt i Januar 1878; men to Ting er det tilbørligt at sige: For det første, at enhver ufjørlig og uretfærdig Mistanke mod Seminariet og dets Lærere, som blev udsaaet og næret saa rigelig efter den Tid, ligefrem har stjaalet af Menighedernes fælles Ejendom ved at bringe den i ny Gjæld; og for det andet, at det var uforstårligt og utiladeligt for redelige Mennesker, som saa derpaa, at lade Sagerne gaa sin fælge Gang uden at henlede Menighedernes Opmerksomhed paa den truende Fare.

Vi har sagt, at de aarlige Bidrag til Seminariets Underhold har været særlig smaa siden Seminariets Gjeld blev betalt, og det kan have forsyellige Grunde. Men Sandheden fordrer, at vi lægger til, at de aarlige Bidrag til Seminariet aldrig har været tilstrækkelige, hverken før eller efter Gjeldens Betaling, hverken da der var én Professor, eller da der var fire. Vi kan ogsaa lægge til, at den samme Erfaring har andre Samfund gjort før os. Den norske Synode har forsøgt at underholde sine Skoler med aarlige Bidrag; men de aarlige Bidrag har neppe noget Aar været fuldt tilstrækkelige, ialfald har de de fleste Aar været altfor smaa. I Synoden har man holdt det gaaende ved at „laane af andre Passer“ til Lærerløn, indtil man til sidst maatte gribe til den Udvei at samle et Jubeloffer paa 100,000 Dollars til al Gjelds Dækelse. Hvorledes vil det gaa, naar der bliver Ende paa Jubelofferet,

er ikke godt at vide. Men hos os har vi hverken „andre Kasser“ eller „Gubeloffer“, og der er derfor kun det ene Middel tilovers at samle Fond, saa stort at Renterne vil være tilstrækkelige til de aarlige Udgifter.

Seminariet er i Gjeld. Kan Fondsindsamlingen ikke blive stor nok til at afkaste denne, saa vil den vokse af sig selv, selv om vi ikke mere kommer tilkort paa Professorlønnen. Derfor er det kun det ene at gjøre, enten at samle Fond og betale den gamle Gjeld, eller ogsaa lade Seminariet falde. Det er tilbørligt for hver tænkende Mand og Kvinde i Samfundet at vide dette og at bestemme sig deraf. Det er Menighedernes Ret at nedlægge Skolen, om de saa vil, og ingen kan beklage sig derover, om han end kan hørge derover. Men det er ogsaa billigt, at Menighederne i saa Fald gjør et saadant Skridt med velberaadt Hu, ikke at Skolen lidt efter lidt glider ud af Menighedernes Hænder ved Gjeld, som paaføres Ejendommen ved enkeltes Ligegyldighed eller Uvillighed. Lad det være vel forstaaet, at det er derom der handles ved Fondsindsamlingen, om Menighedernes frie Afgjørelse af deres egen Skoles Skjæbne. Vil de have den, saa er det godt og glædeligt, vil de ikke have den, saa er det deres Ret og Frihed.

Før vor egen personlige Del kan vi sige dette, at vi har arbeidet saa haardt med denne Skole, at vi er trætte nok til med Glæde at stanse og tage andet og lettere Arbeide; men vi har ogsaa arbeidet saa meget og lidt saa meget med denne Skole, at vi nok med Glæde vilde blive ved Arbeidet, om Herren vilde give nogen Frugt deraf for vort Folk. Og vi tror, at der er mange, som deler denne Følelse med os.

Men saa er der dem som figer, at det er Vontro at befeste sin Skole ved Fond; Herren skal bevare den. Ja, Herren skal bevare den; det har ingen Fare, Herrens Verk skal nok fremmes, om vi aldrig løfter en Finger. Men Spørgsmaalet for os er, om vi befindes tro i den Gjerning, hvortil Herren kaldte os. Herren mister ikke sin Skole, han kan opvække sine Bidner, naar og hvor han vil. Men Herren kan borttage vor Del i Gjerningen og vor Del i Lønnen, om vi befindes utro. Og Spørgsmaalet bliver derfor, om vi har gjort alt, hvad der fordres af os, eller om vi vil vælte vor Pligt og vort Ansvar over paa Herren, fordi vi er for lunke til at tage Del i Arbeidet?

Har nogen gjort alt, hvad han var skyldig til, nuvel, han er en unhyttig Ejener, og Herren vil af fri Maade lade Gjerningen lykkes til sit Navns Pris. Men har den som gjorde alt, hvad han var skyldig til, intet at fordre, hvorledes vil da den komme frem, som forsømte saa meget? Det er ikke Vantro, men Tro og Troskab, naar nogen gjør, hvad Guds Kjærlighed driver ham til, for at Guds Ords Kundskab kan blive bevaret blandt os og vore Efterkommere.

Er det nu saa, at Fondsindsamlingen er et Spørgsmaal til Menighederne, om Skolen skal staa eller falde, og ikke et Vantroens, men et Troens Spørgsmaal, saa er vi ikke i Evil om, hvad Svaret vil være. Længe nok har Kirkefolket lidt ondt og strævet haardt for at reise en ret Presteskole iblandt sig. Det er ikke villigt til at slippe saa let en Tanke, som har vokset sig frem gjennem saa mange Trængsler. Mange har været med at bygge i Tro og Øen; de vil ikke have Hjerte til at være med at rive ned igjen. Konferentens Uvenner er mange baade i Amerika og Norge, fordi den har sat Menighedens Frihed paa sin Hane; det vilde være en Triumph for den frie Menigheds Fiender, om Menighederne maaatte miste sin Skole. Der er vel ikke mange i Konferensen, som vil hjælpe dem til en saadan Glæde? Der vil være Sorg blandt dem som dybest har kjendt vort Folks Behov i dette Land, den Dag Seminariet maa stanse, deraf vil de med Øen og Arbeide prøve at afværge dette. Herren lade det lykkes for dem!

Det er derfor ganske sikkert, at Svaret fra tusinde og efter tusinde Mundt vil være: Ja, vi vil bevare Skolen! Men her vil vi legge til et Alborsord, som vi tror er betimeligt. Vi vil saa gjerne bevare Skolen, men vi kan ikke gjøre det uden i Guds Søns Tro og i den Herres Jesu Kristi Navn. Har Mistanke og Vantro bundet Overhaand i Samfundet, saa bliver der hverken Fond eller Skole. Derfor vil det til, at vi højer os i Ædmighed ned for Herrens Ansigt, at ikke Herren skal bessjaemme os ved at lade Gjerningen mislykkes. Det kan ikke sjules, og det maa ikke glemmes i Ligegyldighed, at vort Samfund har været sørgetlig oprevet af Strid og Uret, Broder mod Broder. Det kan ikke blive godt igjen uden ved alvorlig Bod og Hjertens Sorg over vore Synder. Skal Samfundet bevares og Skolen reddes, saa maa det ske ved at vende om og være stille for Herren; haarde Hjarter maa bøjes og saarede og forargede Hjarter læges

ved Herrens Land. Vil Herren give os efter vore Misgjerninger og betale os efter vore Synder, saa er det ude med os. Dersor, om nogen mener det alvorligt med Samfundet og Skolen, saa forene han sig med os i denne Øsn: Herren besøge os med sin Land og give os en Sønderknuselss og Opvækfells Tid, at vi kunde blive en Plantning til hans Belbehag og Ære!

Fondsindsamlingen og Menigheden.

Arbeidet for Skolefondet nærmer sig sin foreløbige Aflutning. Ved Udgangen af Februar Maaned skal efter Aarsmødets Bestemmelse Arbeidets Resultater samles og Frugterne vise sig af den første almindelige Anstrengelse. Der begyndt allerede nu at skinte frem nogle Merker paa, at der ikke er arbeidet forgjøves, om der end tør mangle meget paa, at alle Menigheder har taget Del, og dersor ogsaa manglæ adskilligt paa de 50,000 Dollars, som Aarsmødet troede burde sættes som Maalest. Derom vil der i sin Tid komme fuldstændig Beretning fra Fondsksomiteen, og vi behøver dersor ikke at foregribe Sagernes Gang i saa Maade.

At Arbeidet ikke har været forgjøves, det mener vi ikke nærmest om de Pengesummer, som er indsamlede. De har mangeforts Langt overskredet de driftigste Forventninger; andetsteds er der intet samlet, hvor man kanse havde haabet, at der vilde gjøres meget.

Naar vi denne Gang taler om Arbeidets Frugt, saa tænker vi nærmest paa de aandelige Frugter, som en saadan Fondsamling bører, naar den drives rettelig. At disse ikke forstaaes af alle, og at det nu gjøres til Gjenstand for Spot og Haan baade at vi samler Fond, og at vi har sat en af vore theologiske Professorer i Spidsen for Fondsindsamlingen, det maatte man jo være belavet paa. Dersor kan det ikke skremme os; men at denne Spot kommer først nu, det er kun et Merke paa, at Arbeidet ikke er forgjøves. Thi ingen angriber en Sag, som ikke gaar og ikke kan gaa; men naar en god Sag holder paa at kjæmpe sig igennem og den er ganske nær ved at vinde frem, da hylter de, som frygter den.

Det kan heller ikke undre dem, som har nogen Forstand paa de Ting som hører Guds Rige til, at vi taler om Arbeidets a n d e l i g e Frugter; og de vil let forstaa, at Konferensen er ledet af

16. Den lutheriske Reformations Betydning i Nutiden.

[Kilde: „Folkebladet“ for 3de November 1897. Talen blev holdt ved Reformationsfesten den 31te Oktober. — Udg.]

Der er hos alle Folk en Tilbøjelighed til at leve af Fortidens Minder og deres Storhed. Der er endog kristne, som mener om sig selv, at alt er vel, fordi de har nogle gamle Minder om kristelige Erfaringer, som de kan tage frem en og anden Gang og se paa selv og vise frem for andre som Bevis paa Kristendom og Maadestand.

Sær er der ikke ganske saa, som har en særdeles tilfredsstillelse af den Kjendsgjerning, at de blev omvendte for saa og saa lang Tid siden, og som har fortalt om sin Ombendelse saa ofte, at de ikke længer ved selv, om den er sand eller ei.

Saa er der ogsaa mange Lutheranere, som prøver at leve af Luthers Storhed og Reformationens vældige Kamp uden selv at have nogen personlig Oplevelse af Reformationen og uden at betænke, at dersom Reformationen er en Guds Aands Gjerning til Gjenoplivelse af Guds Kirke og Menighed, saa er den lige nødvendig til enhver Tid og for hvert Menneske.

At Luther engang levede og kjæmpede og feirede, gjør ikke os til Lutheranere, medmindre vi har samme Aand, samme Kamp og samme Seier.

Der er ikke alene dem, som er saa aandaløse, at de tror, at Katholicismen engang er overbundet i Reformationstiden, og derfor behøver ikke vi andet end at læse derom i Kirkehistorien; for os er der

ingen Kamp at føre. Men der er endogsaa dem, som er kommet til den Yderlighed af aandelig Uvidenhed, at de erflører, at Luthers Sjælekampe var nødvendige for ham, fordi han var Katholik og maatte saa voldsomt og haardt kjæmpe sig ud af Catholicismen; men de som al sin Tid har været Lutheranere, behøver ikke at kjæmpe paa den Maade eller i den Grad for at blive troende Mennesker.

Der er en Mangfoldighed af dundrende Lutheranere iblandt os, som synger: „Vor Gud, han er saa fast en Borg“ baade med Zver og Begeistring, men som ikke har mere aandeligt Slegtskab med Luther og hans Verk, end de har med de fjernehede Himmellegemer.

Disse uegte Lutheranere er Lutherdommens farligste Fiender. Thi medens de smykker sig med det gode Navn og praler høit af sin Trosskab mod Lutherdommen, forraader de den gode Sag i Fiedens Haand, ogaabner Dørene for Catholicismens Fordærvelse, saa den atter paanh kan stille hen over Guds Menighed.

Disse storpralende Godkjøbs-Lutheranere lever i den Indbildning, at Luther var en lerd Mand, som forbedrede den katholske Lære, berigtede en Del Bildfarelser og overleverede en ren Lære til Efterslegten, og nu behøves det kun, at vi gjemmer den godt og roser os dygtigt af den, saa er vi lutheriske i Sind og lutheriske i Skind, og bærer Navnet med Hæder og Ere.

Brødre, der var Aand i Luther! Og det var ikke med Renlæreriets Overmod og Skryd, han gif imod den vældige romerske Koloss. Det var i den Herre Rebaoths Navn og med den lille Davids barnlige Tro, han gif imod den store Goliath. Det var om Sjælenes Befrielse fra den verdsrigjorte Kirkes Trælleag, han kjæmpede med det eneste Vaaben, som kan hjælpe i saadan Kamp: Guds levensde Evangelium.

Og han tog ikke Kampen op, han gif ikke ind i den efter sin Vilje og Tilbøjelighed; han vovede ikke en dristig Kamp i Haab om en stor Seier. Nei, han var tvunget ind i Kampen, fordi han selv var blevet frigjort af Guds Aand gjennem det enfoldige Evangelium. Og den store vældige romerske Kirke taalte ikke denne ene frigjorte Sjæl. Det var formeget, at der var ett Hjerte, som slog frit uden at høje sig for Pavens Herredømme og Kirkens Lag. Det var formeget, at der var én Sjæl, som havde fundet den bene Bei til Gud uden Prestens Mellemkomst. Det var et utaaletigt Oprør mod Kirken, at

én Sjæl fandt Shyndernes Forladelse og Fred med Gud uden at betale Told eller Tiende i nogen Skikkelse til den katholske Kirke og Prest.

Saa lidt som i Kristendommens første Tid den romerske Keiser kunde taale de Mænd som svarede: „Vi maa adlyde Gud mere end Mennesker,” saa lidt kunde den romerske Pave taale den Mand som sagde: Vi retfærdiggjøres usørskylt ved Troen alene uden gode Gjerningers Fortjeneste og uden Kirkens Mellemkomst.

Skal denne Frihed slås i fortætte? Trænges det i vor Tid, at Sjæle frigjøres, saaledes som Luther blev en frigjort Sjæl ved Kristi Evangelium?

Eller er den bleven overflødig, eller endog skadelig? Har Kristendommen nu antaget en anden Form, saa Sjælene ikke mere frelles paa samme Maade? Er Guds Menighed blevet noget andet end den var, saa den ikke længer opbhægges ved samme Midler?

Trænges ikke Forkyndelsen af det frigjørende Evangelium iblandt os? Eller er der ingen Fare længer for Katholicismens Usvie?

Sagen er den, at Katholicismen stikker i den gamle Adam, saa længe han lever; og hvor er den kristne eller Menighed, i hvem der ikke er en Levning af det gamle Menneske, som gjerne vil saa dets religiøse Liv swinget ind paa det katholske Spor.

Der var knapt nogenfinde et Dækblad i vor Kirkes Historie i Amerika, da der mere trængtes en virkelig lutherisk Forkyndelse end netop nu. Aldrig trængtes mere det frigjørende Evangelium.

Og intetsteds er det mere passende at tale om Nødvendigheden og Beskaffenheten af en lutherisk Forkyndelse end netop her paa Augsburg i denne Tid. Vi taler om at virke for Levendegjørelse og Frigjørelse! Hvorledes tænkte vi at virke derfor uden ved det levende-gjørende Evangelium?

Men skal nogen af os blive dygtiggjort til at føre en lutherisk Forkyndelse i Menigheden, saa er der en Hovedbetningelse, uden hvilken det ikke nytter at prøve derpaa; det er, at vi gaa den samme Erfaringens Vei, som Luther gjør, saa vi hjælper Shynd og Naade med Hjertets hele Sorg og Glæde.

Jeg mener ikke, at vi maa gaa i Kloster og saa blive Prest og saa Doktor i Theologi. Jeg mener, at det er absolut nødvendigt at gaa samme indvortes Erfaringens Vei, som Luther gjør, saa vi hjælper Shynd og Naade med Hjertets hele Sorg og Glæde.

Vi faar ikke Syndebyrden bort, uden vi kjender, hvor den trækker; ei heller befries vi fra den uden ved Troen paa Guds Lam. Men kjender vi ikke Befrielsen selv, hvad Hjerte har vi for andres Nød? Eller hvad Botemiddel kan vi bringe, naar vi ikke selv har prøvet Evangeliets frigjørende Magt?

Er der noget andet Baand, som virkelig binder Menneskenes Sjæle, end Synden og den Frygt, som følger med den, saalænge den ikke er udslettet i Jesu Blod?

Al aandelig Trældom kommer af denne ene Kilde. Er Syndens og Frygtenes Lag afrystet, og Sjælen forligt med Gud, saa er det forgjøves at søge at faa Menneskebudenes Baand og Byrde lagt paa Samvittighederne.

Bil du blive fri, da gaa denne Vei. Bil du faa en Klippe at staa paa og en fast Grund at bygge paa, da frygt ikke for den Vei, som Luther gif!

Det som det gjælder om at lære, fremfor alt andet som læres, det er vor absolute Udygtighed til at hjælpe os selv til Retsfærdighed for Gud og til Fred med ham. Saalænge vi driver Selvhjælpens og Egenretfærdighedens Sishus-Arbeide,*) er vi Trælle, bundne under Syndens Trældom, Lovens Trældom, Guds Bredes Trældom og Kirkens Trældom. Men naar vi i fuld Overgivelse af alt læster os i Jesu Kristi Frelserarme, saa er vi fri — fri i Guds Naades Sælighed.

Der bliver ingen dygtig til lutherisk Prædikant uden en grundig Erfaring i denne Sag. Men den som faar den rette aandelige Indsigts i disse to Ting, at et Menneske maa opgive alt for at vinde alt i Kristus, han har den største og største af alle Forudsætninger for at kunne prædike Evangeliet.

Chi Summen af Evangeliets Prædiken er Prædiken om Synd og Naade. Det vil sige: hvad der skal hjælpe Sjælene til at faa Fre-

*) I den græske Mythologi fortelles, at Sishus, en Søn af Colus og Konge i Korinth, blev dømt til i Underverdenen uafladelig at skulle vælte en stor Sten opad et brat Fjeld, hvorfra den dog bestandig rullede ned, saa snart den var kommen næsten til Toppen, saa at Sishus Gang paa Gang maatte begynde forfra igjen med sit haablose Arbeide. Deraf Udtrykket: Sishus-Arbeide, d. v. s. et haablost Arbeide, et Arbeide som aldrig vil lykkes. — Uda.

den, den klippefaste Fortrøstning, som hverken Liv eller Død kan tage fra dem, er først den fuldstændige Falliterfløring, som aldrig bliver oprigtig uden i „den synlige Tammers Følelse“, i Erfjendelsen af vor fuldstændige Synighed.

Thi saalcenge vi tror, vi endda duer til noget, blir vi gaaende stønende og pustende, vasklende og ravende under Naget. Nu synes vi det gaar, nu atter føler vi, at det glider tilbage, og saaledes holder vi paa fra Dag til Dag, fra Nar til Nar og slipper aldrig ud af den trættende Trældom. Og hvor mange af vort Folk, som gaar saaledes! Et ufrist, usandt, halvt og haltende Liv uden fuld Fred og uden en hel Frihed i Maaden.

Sagen er, at de har aldrig givet helt op sin egen Kraft og sin egen Dygtighed og sin egen Ere og sin egen Fortjeneste. De har, hver Gang de holdt paa at gaa Fallit, dog klynget sig til et eller andet Halmstraa, og saa har Kampen for at holde sig oppe begyndt forfra igjen.

Og af slige er der mange ret opofrende Menighedslemmer, og af slige er mange gode Hjælpere til Menighedens Udgifter. De bærer Dagens Vyrde og Hede og træller trofæ; tilslut blir deres forfærdelige Skjæbne, at de maa tage sit — og gaa.

Thi Ulhukken er, at Trællene bliver ikke i Huset evindelig, men Sønnen bliver til evig Eid.

Slip alt! det er Evangeliets Krav; slip alt og grib Kristus!

Derfor var Frelseren saa skaanselløs i dette Stykke; derfor maa enhver egte lutherisk Evangeliesorkynder ogsaa være skaanselløs i denne Gjerning, at vase Syndere deres Syn, og Nødvendigheden af at agte alt for Skam og Skade, som før var deres Ros. Hør der er hel Syndeskjendelse og hel Sønderknuselße, blir der ikke hel Overgivelse og derfor heller ikke fuld Fred og klippefast Tro.

Men faar vi Maade til at sige: Slip alt! saa gjælder det ogsaa for os at kunne lægge til: Grib Kristus!

Det er Troen. Og det er Frelsen. Thi den Sjæl som ganske hjælpeløs og aldeles udtømt tyr til ham, skal visselig blive hjulpen.

Der er ingenting som svigter hos ham. Derfor er det dette ene om at gjøre, at faa hele sin Frelsес Bygning ganske og aldeles befestet paa ham. Elle delvis os og delvis Kristus; ikke delvis Kristus

og delvis Verden; ikke delvis Kristus og delvis Kirken; men ganske og alene Kristus, ham og ham alene. Da er Grunden sikker og evig, da er Friheden bundet. Saa elskelig og dyrebar for Gud som hans egen Søn er den, som tror paa Sønnen og bliver et Guds Barn. **Fri som Barn i Faders Hus er den frelse Sjæl.**

Dg det er denne Frigjørelse, som trænges iblandt os.

Vi ønsker ikke den Frihed, som er Syndens Trældom; ei heller den Radikalisme, som riber ned uden at bygge op. Men dette kjæmper og lider vi for, den Sjælenes og Menighedernes Frigjørelse, som Guds Evangelium giver ved Troen. Guds Børns Frihed, som fører til det glade Opofrelsens Liv her og den evige Salighed hiiset.

Det var Luthers Livsgjerning, at kjæmpe for Sjælenes Befrielse fra Synd og Syndeangst, fra Lovtrældom og Egenretfærdigheds tunge Tjeneste, fra den fredløse Samvittigheds Pine og Kirkens haarde Aag over de bange Hjerter.

Skal det være ogsaa vor Livsgjerning, Brødre?

17. Luther og Bibelen.

[Kilde: „Folkebladet“ for 8de November 1899. Talen blev holdt ved Reformationsfesten den 31te Oktober. — Udg.]

Lan kan være uenige om, hvor Vendepunkterne er i Menneskeslægtens Historie. Men der hersker dog en almindelig Enighed om, at med Luther sker der en Vending i Historien, enten man nu kalder det Verdenshistorie eller Kirkehistorie. Her vendes Bladet, og en ny Tid begynder.

Det kommer deraf, at Luthers egentlige Virke — udtrykt saa fort som muligt — er selve Kristendommens Gjenoplivelse ved Guds Evangelium.

Den romerske Kirke havde igrunden forladt Evangeliet om Jesus Kristus og Friheden og Frelsen i ham. Kirken og dens Hoved, Paven, var sat i Kristi Sted, og det gjaldt ikke længer om at føre Sjælene til Liv og Frihed i Gud, men det gjaldt tværtimod om at holde dem i Evang og Trældom under Kirken. For at opnaa dette gjemte man bort Evangeliet og udvifkede, hvad der kan kaldes et kristeligt Hedenssfab, idet man lod Hjerte og Samvittighed blive bundet i Synden, og frævede saa en hel Del udvortes Ceremonier, Bodssævelser og gode Gjerninger, ved hvilke Samvittighedens Uro og Guds Brede fulde stilles. Paa denne Maade holdt man Sjælene og især de valte Sjæle „i Trældom al deres Livstid“; og Kirken nyttede Sjælenes Angst til at slafte sig Magt og Rigdom, idet de uomvendte Syndere søgte at døsse Samvittigheden i Sovn ved at betale med klingende Mynt for de voldsomme Udslag af Hjertets ubrudte Syndelyst.

Luther var en af de vakte Sjæle, som den romerske Kirke prøvede at holde i Trældom. Han var virkelig greben af Frygt for Gud, og for ham var Sjælens Frelse blevet det ene fornødne. Frygten pinte ham; Freden vilde han finde. Han gif i Kloster og prøvede hele det romerske System og al den hjælp det havde at yde, alle dets Sakramenter, Ceremonier, Bodssøvelser og gode Gjerninger. Bogstavelig talt holdt han paa at arbeide sig ihjel med alt dette; men han fandt med alt sit Alvor — ingen Fred. Han fandt Død for Liv, Uro og stedse voksende Frygt.

Fra Kirkens falske Veie blev han af Gud ført til Bibelen, og han fandt der Evangeliet, som gav ham Fred ved Troen alene. Midt under Stræbet med de romerske Gjerninger blev Evangeliets Nøst stedse lydeligere i hans Hjerte: „Den retfærdige af Troen skal leve“, indtil den trængte helt igennem og gjorde et nyt Menneske af ham.

Her ligger Nøgelen til Forståelsen af Luthers Forhold til Bibelen. Han havde fået en aarelang Kamp for at vinde Fred, og saa en Dag blev den fænket ham frit og for intet, af Maade alene, ved et Ord af det nye Testamente; han var frelst og fri, rolig og salig — ved Ordet. Intet Under, at Bibelen blev ham dhrebar.

Luther blev ved den romerske Kirkes grove Misbrug og Forfalsning af Salighedsveien drevet ind i Kamp mod Kirkens Bildsfareller; og da han troede, at Kirken vilde staa ham bi i denne Kamp, sik han til sin Forfærdelse erfare, at Kirken tog Parti med Bildfarelsen, og at den hele Kirke med al sin aandelige og verdslige Magt vendte sig mod ham og vilde knuse ham. Luther blev staende alene med sin Bibel uden nogen menneskelig Støtte. Men atter var det Bibelen, som hjalp ham og holdt ham oppe i Kampen. Intet Under, at Bibelen blev ham dhrebar.

Men atter stedtes Luther i en tredie Nød. Han havde fastet ud Tanker, som greb om sig med utrolig Hast, og som halvt forstaaet og ofte helt misforstaaet bragte en uhøre Forvirring i Menneskenes Sind. Det syntes en Stund, som om alt voklede. Thi naar det blev klart, at Kirken feilede, Kirken som var Folkenes Veileder og deres Formynder; naar den ikke længer var at stole paa, saa syntes det, som om alt var usikkert, som om der ingen Sandhed eller Lov eller Ret eller Orden var mere; og en Mangfoldighed af Mennesker mente, at nu var alt lige godt, og de ravede som drukne uden at vide, hvor

det var hen. Men i den forsærdelige Tummel og brusende, fogende Frihedstrus var Luther den, som bragte Klarhed og viiste Vej. Han havde ikke mistet Grunden under sine Fødder, fordi om den romerske Kirke ravede; han vidste, hvor der var en Klippe at staa paa, og han tog Gudsæste i — Guds Ord. Kanske det var det vanskeligste af alt for Luther at staa fast, naar det gjaldt at töile og tæmme den løs-slupne Bevægelse, som vilde rive alt med sig og tilintetgjøre Reformationens sande Gavn. Men han blev staaende ved Ordet. Intet Under, at Bibelen blev ham dhrebar.

I Bibelen fandt Luther saaledes Midlet til Redning for sig selv og for Kirken. Og han ansaa intet for vigtigere end at skaffe alle kristne samme Adgang til Ordet, som han selv havde. Ikke bare Prester og Munke, men hver kristen Mand og Kvinder skulde faa Adgang til at kjende den sande og levende Kristendom, som den fandtes i Guds egen Ord, i det frelsende Evangelium. Derfor blev Bibeloversættelsen hans aller største og vigtigste krevne Arbeide. Derfor var det hans Raad til alle: Læs ikke mine Bøger, men læs Bibelen! Derfor er den dhreste Arv, Luther har efterladt os: Bibelen paa Folkets Sprog, den a a b n e Bibel.

Gud gab Luther Tid paa Wartburg til at begynde dette Arbeide. Hængslet maatte gjøre sin Nytte.

I den lutherske Kirke gjælder det om, at Bibelen faar sin rette Plads og Bethydning, samme Bethydning nemlig som for Luther og Reformationen.

Bibelen er for den rette og egte Lutheraner ikke en Lovbog fuld af Regler og Bestemmelser for Mennesket; heller ikke er den et Dekret fuld af gode Raad og vakte Ord. I den lutherske Kirke er Bibelen Bogen med Evangeliet for Hjerterne, Frihedsbogen, Sjælenes og Menighedens Magna Charta, hvori den troende finder sit Fribrev fra Synd, Død og Djævel, fra Kirkemagt, Papetrældom og Mennejsætninger, hvori han finder sit Arvebrev til Guds Rige og sit Barnekaars Bevis, hvori Guds Menighed finder sit Kald til at leve og virke for Guds Sag paa Jorden.

Bibelen er for den lutherske Kirke ikke en dødbringende Bogstav, men et livgivende Evangelium, og den sande Troskab mod Reformationen bestaar netop i den sande, aandelige Troskab mod Guds Evan-

gelium, saa det faar frigjøre vore Hjerter og vort Liv for hver enkelt af os og for den hele Guds Menighed.

Paa denne Trofæb mod Guds Evangelium, ikke i Bogstabtrældom, men i Mandsfrihed, beror den lutheriske Kirkes og dermed hele den kristne Kirkes Fremtid.

18. Fra Trældom til Frihed.

[Kilde: „Hollebladet“ for Sde November 1905. Talen blev holdt ved Reformationfesten den 31te Oktober. Titelen er tilføjet af Udg.]

Naar vi holder Reformationfest Nar efter Nar, saa er det ikke, fordi vi agter Luther for Helgen og tilbeder ham som Katholicerne sine Helgener for derved at slippe hort fra det personlige Møde med vor Gud.

Heller ikke holder vi Reformationfest for paa verdslig Vis at skynde af Luther og os selv, som om vi blev store og gode Mænd ved at bære Luthers Navn.

Naar vi holder Reformationfest, saa er det en Mindefest, ved hvilken vi bevarer i kjærlig og tæknemmelig Grindring et Herrens Redskab iblandt Menneskene og en Herrens Gjerning for Menigheden, som er os saare dyrebar og kjær. — Det er ogsaa en Østrets Fest, en Indvielsens Stund, i hvilken vi ikke med Ord alene, men med Hjertets inderlige og kraftige Begeistring og med helligt Altor paa nny vier Liv og Evner til trofast Arbeide i troende Fædres Spor. Thi Gud, som opvalte Luther og ved ham gav myt Liv i Menigheden, er endnu den samme og vil ogsaa nu give Land og vække Liv ved den samme enfoldige Evangeliets Prædiken, som Luther førte.

Spørger man derfor, om det er værdt at feire nogen Reformationfest, saa svarer vi ved at pege paa den lutherske Reformationens Værd i Kirkens og — vi kan lægge til — i Menneskeslegtens Historie.

Det er umuligt at lade være at beundre den romerske Kirkes høje Storhed og Vælde i Middelalderen. En overvættet herlig Vægning synes den at være. Med sin brede Grundbold synes den at dække

Jorden; med sin højestinde at række ind i Himmelten. Verden var lagt under dens Fodder, og Hjørsterne bøede sig for den, og i dens Allerhelligste tronede Paben, Kristi Statholder, som Herrers Herre og Kongers Konge, ja som „levendes og dødes Dommer“.

Men jo større og helligere Kirkens ydre Skikkelse var, desto dybere og hårdere var den Trældom, i hvilken den holdt Sjælene. All denne Storhed var i Virkeligheden fjæst med „Saarenes Kjød og Blod“. Thi den inderste Drivkraft, som bevægede hele det vældige Maskineri, var Samvittighedens Angst og Hjerternes Frygt, som drev Menneskene til at søge Fred i Klostre, Fortjeneste i gode Gjerninger og Uffoning af sin Brøde ved Pengehøder til Kirken. Thi Kirken, som skulle være Maadens og Friheds Budbærer ved Evangeliet, var blevet en thraninsk Hersker, hvis Lyst det var at se Menneskene vride sig i Sjælekal for at kunne afpræse dem gode Gjerninger og rige Gaber, som kom Kirken tilgode uden at læge Sjælesarene. Og netop fordi Saarene aldrig lægtes paa denne Maade, var Kirkens Indtægtskilde uudtømmelig, og rigere og rigere blev Kirken, høiere og altid høiere knejede dens Zaerne, mens Menneskene stønnede under de Vyrder, som blev lagt paa dem, de Vyrder som Kirkesyrsterne ikke rørte med en Finger.

Det var Guds Evangeliums Kraft, som var taget til Rob og forbængt og forvendt til deres Ophøjelse, som skulle have været Menighedens Ejendomme. Guds Ord og dets Enfold var begravet under Menneskelærdommens Grus og gjemt bort i Menneskesætningers Krogede Visdom.

Det var Evangeliets Lys som var slukket, og istedetfor den aabne Adgang til Maadens Trone og Trelsens friske og levende Bei gennem Jesu Kristi Blod var der Gjerningernes forgjæves Slid og Møie, en Ørkenvandring uden noget Kanaan som Maal.

Det var et Prestevælde, som thngede paa Menigheden og sagde sig selv at være en Midlerstand mellem Gud og Menneskene. Uden dem, og deres Bistand kunde ingen blive salig; men til Gjengjæld paafstod de, at de kunde hjælpe hver den ind til Saligheden, som med Crostak vandrede i deres Bud og ydede, hvad de forlangte.

Utenkeligt næsten, at det enfoldige Evangelium kunde saaledes forbendes. Og dog havde ikke Gud forladt sit Folk. Langt var den romerske Kirke veget fra Sandhedens Bei, og indvillet og froget

havde den gjort Salighedsveien for Sjælene; men endda var ikke **V**-festagen flyttet, og der var endda af Guds frie og uforkyldte Maade en Mulighed for Kirkens Fornhelse eller Reformation.

Den kom ved Luther. Og den kom paa Guds ensfoldige Vis. Mange store og kluge Mænd havde i store Kirkesamlinger og vidløftige Raadslagninger søgt efter Botemiddel for Kirkens Skade; men alt forgjæves. Gud bragte Lægedom uden de store og vise; han lod en Synders finde Veien til Frelse og Fred ved Troen paa den Herre Jesus Kristus, og deri og dermed var Reformationen givet. Thi Kirken kan ikke føres tilbage fra Bildfarelsen eller opreises af Faldet paa anden Maade end ved Omvendelse og Tro. Luther fandt gjennem megen Mæle og mange Kampe denne ensfoldige Vei, og saa simpel og fort, saa vis og sikker, saa tryg og paalidelig var den, at han kunde ikke andet end vidne om den; og naar han vidnede om den, maatte han komme i skærrende Modsetning til hele det romerske System, som havde udviklet sig til et stort Maskineri, der uafbrudt arbeidde for at holde Menigheden og Sjælene i Trældom og skaffe Geistligheden Penge.

Luther havde gaaet Erfaringens Vei, og den havde overbevist ham om, at der kun ved Troen paa Jesus Kristus er Frelse for en Synders. Fordi Troen griber Kristus, derfor finder og faar den ogsaa alt, som hører til Frelse, Liv og Fred. Og der behøves hverken gode Gjerninger eller haarde Videlser for at gjøre Troen bedre eller Frelsen vissere. Alt af Maade og derfor alt ved Troen.

Men det rørte ved den romerske Kirkes egentlige Hovedlærdom og paa samme Tid ved en af dens vigtigste Indtaegtskilder, naar Luther vidnede om den frie Maade og den fuldkomne Frelse af Troen. Derfor blev der en vældig Kamp, og naar de romerske beraabte sig paa Pavens og Kirkens og Traditionens Autoritet, drev de Luther til alt inderligere og fastere at flynge sig til den hellige Skrift, hvis usvigelige Sandhed han selv havde prøvet i Syndens Nød og Dødens Angst. Han vidste, at den holdt og at den var en tryg Grund at bygge paa.

Og naar da den romerske Kirke ikke kunde vinde ved Ordet og Overbevisningen, men meget mere følte Sandhedens Brod presset stedse dybere ind i Samvittigheden, maatte den prøve sit mægtigste og hidtil uovervindelige Vaaben mod Luther. Den flyngede Ban-

straalen mod ham og lukkede ham ud af Kirken. Saa funde Kjætteren finde, hvor stor St. Peters Magt var, naar han udelukket af Kirken maatte savne de helliges Samfund og evindelig udelukkes af de saliges Himmel.

Men derved blev atter Gie og Syn opladt for Kirkens sande Væsen. Og med stor Frimodighed mødte Luther Pavens Van med den evangeliske Forvisning, at hvor Kristus er, der er Kirken, og hvor Troen er, der er de helliges Samfund. Og den salige Erfaring af Freden i Gud trods Romerkirkens Van gjorde ham fuldelig forsikret om, at den sande Kirke bestaar ikke af Pavens Slaver og Trælle, men af Guds og vor Herres Jesu Kristi fribaarne Sønner og Døtre.

Derfor er disse tre store Grundsætninger Reformationens Bindning og dens Vørns Arv:

Grelsen er af Maade alene ved Troen paa Jesus Kristus.

Den hellige Skrift alene er Kilde og Regel for Sandhed til Salighed.

Den ene, rette, sande, kristelige Kirke er Samfundet af Guds troende Vørn.

Ingen som tænker noget alvorligt over kristelige og kirkelige Spørgsmaal, kan noksom prije Gud og takke ham for, hvad der saaledes er vundet af ren og egte kristelig Erfjendelse ved den lutherske Reformation. Vel værd at mindes, vel værd at bevare i Kirken. Thi paa disse tre store evangeliske Grundsætninger hviler den troendes Frihed og Barnekaar, den kristne Menigheds aandelige Væsen og den kristelige Sandheds usvigelige Klippegrund.

Bal værd, siger vi, at mindes, vel værd at fastholde. Bal værd at leve og kjæmpe for.

Men hvorledes kan da vi blive rette Lutheranere, og hvorledes kan vi fortsætte i vores troende Hædres Spor? Hvorledes kan vi bevare, hvad der er vundet og bhæge videre derpaa?

De gamle Romere, som byggede saa stort og varigt et Rige, havde en Grundsetning, som er vel værd at merke sig. De sagde: „Altiget behøres kun ved de samme Midler, ved hvilke det fra Begyndelsen er vundet.“ Lad dette være os en Formaning. Den lutherske Reformation er vundet ved Luthers personlige Erfaring af levende Kristendom og evangelisk Frihed. Den dybeste Syndensød og den haardeste Trældom under romerske Menneskebud havde drevet ham som en

arm Synder til Kristi Kors; der sandt han Frelse, Fred og Frihed ved den hønslige Udkaarelse. Skal vi blive egte Lutheranere, rodfæstede i Friheden, saa lad os gaa den samme Vej, Veien til den forsæstede Frelser og den Forsoning, han vandt ved sin blodige Død, og vi skal naa den samme evige Klippe, som er en trug Uilflugt i Livets og Dødens haarde Storme. Vi skal ogsaa blive velsikrede til at gjøre en Gjerning i Guds Menighed og bidrage til, at vort Folk løser den Opgave, som er givet det i den amerikanske Folkeverden.

Thi enhver levende Sandhed, som af mandige og usorfærdede Vidner børnes frem i Ord og Liv blandt et Folk, har evigt Værde og kan ikke andet end bidrage til Folkets sande Velserd. Vær dersor ikke bange for at trænge dybt ind i den lutherske Kirkes Aand og dens Sandhedsvidnesbyrd; thi jo mere vi blir tro i Sandheden, desto sterkere blir vi i Arbeidet for Menighedens og Folkets Vel.

Og lad mig til Slutning endda hersre et praktisk Punkt. I Dagslaget spottes vi ofte, fordi vi er saa uenige, vi som falder os Lutheranere. Det er for det første ikke saa meget at lade sig skremme med, vi er ikke alene om det. De som ikke er Lutheranere, er heller ikke saa enige. Men for det andet er der Vej til at komme ud af Uenigheden ved usortrødent Arbeide for grundig Erfjendelse af Lutherdommens Væsen, som ikke er noget andet end Erfaringen af Guds frigjørende og levendegjørende Maade ved Kroen paa Jesus Kristus.

Lyttes det os at frembære Vidnesbyrd derom i Liv og Tale, saa skal det haade bidrage til sand, aandelig Samling af alle aandeligt levende Lutheranere, og vor lutherske Kristendom skal ikke blive tilskamme paa den Dag, dens Renter tælles og dens Indslydelse veies i Menighedens og Folkets Historie.

Fjerde Afsnit.

[Pengespørgsmalet har med Nødvendighed spillet en vigtig Rolle i det kirkelige Arbeide i dette Land. Og ofte har Arbeidet maattet lide, dels paa Grund af manglende Værebne, og dels og vel end oftere paa Grund af manglende Forstaelse eller Interesse. Dette har i større eller mindre Grad været Tilfældet med alle de kirkelige Fællesgjøremål. Konferensen sågte derfor allerede meget tidlig at løse denne vanskelighed for Prestestolens Bedkommende ved at forsøge at samle et Skolefond, hvis Renter skulle anvendes til at betale Lærerløn med. Den store Gjeldsindsamling i 1877 — se ovenfor, Side 1, Anm. og Side 13, Note — havde været vel stillet til at godtgjøre, haade at det var nødvendigt at gjøre noget for at sikre Stolen finansielt, og ligeledes at der kunde haabes paa et godt Resultat, derom Enighed kunde opnaaes.

Jeg har i dette Afsnit taget med en Del Artiller, som Professor Ebdrup stred i anledning af Fondsindsamlingen, dels fordi jeg tør antage, at dette Spørgsmaal har blivende Interesse for alle som befatter sig med kirkeligt Arbeide, dels ogsaa af den Grund, at disse Opsatser indeholder en Velhøring og Begrundelse af Augsburg Seminarius's Stilling og Opgave. Det er nemlig virkeligheden ikke ubeluffende — og endog ikke hovedsagelig — et Finansspørgsmaal der behandles i disse Artiller, men meget mere dette: Et Prestestolens Arbeide af den Betydning, at det bør besættes og fremhjælpes, og hvorledes kan i saa Tilfælde dette ske paa bedste Maade?

Følgende Oplysninger om Fondsindsamlingsagen i Konferensen tør være af Betydning for Forstaelsen af de under dette Afsnit gjengivne Udtalelser: Efterat den i 1877 besluttede Gjeldsindsamling paa 16,000 Dollars var heldig tilendebragt, besluttede Aarsmødet i 1878 at ned sætte en Fondskomite, der skulle fremlægge for næste Aarsmøde et Forslag til Indsamlingsplan osv. Denne Komite foreslog, at der samles et Skolefond paa 30,000 Dollars, men Aarsmødet i 1879 utsatte efter Sagen. Den staende Komite opfordrede imidlertid de Menigheder som dertil maatte være villige, til straks at paabegynde Indsamlingsarbeidet; men da dette valte Uvilje paa enkelte Hold, indstilledes Arbeidet, som allerede havde ha-

ret ifle lidet Frugt. Årsmødet i 1880 besluttede endelig, at der skulle samles et Fond paa mindst 50,000 Dollars, hvorfaf dog 6,000 Dollars skulle benyttes til at betale Gjælden, der øgedes Åar for Åar. Til Årsmødet i 1881 rapporteredes, at der var subskribert ca. 30,000 Dollars, hvorfaf dog adskilligt over Halvdelen endnu ikke var indbetalt. Dette Årsmøde gjentog imidlertid Beslutningen om at samle 50,000 Dollars, og til Årsmødet i 1882 kunde rapporteres, at der nu var subskribert ca. 45,000 Dollars, hvorefter der ifølge Årsmødets Beslutning optoges en Subskription under selve Møbet, ved hvilken der indkom ca. 6,000 Dollars. Derned erklæredes Fondindsamlingen foreløbig afsluttet. Det maa dog erindres, at Fondets kontante Værdi dels paa Grund af uindfrie Løftter, dels paa Grund af Afbetalning af Gjeld, var meget mindre. Allerede i 1883 besluttede imidlertid Årsmødet at begynde Arbeidet for at forsøge Fondet til 75,000 Dollars. Der blev dog af forskellige Grunde ikke taget fat paa den nye Opgave først ved og efter Årsmødet i 1886. Og hermed begynder egentlig den anden Fondindsamling. Da Professor Sverdrup var valgt til Fondskomiteens Formand, blev han i 1886 og 1887 en lang Række Artiller om denne Sag. Arbeidet fortsatte, indtil der til Årsmødet i 1888 kunde rapporteres, at Fondets Størrelse nu var lidt over 59,000 Dollars, bestaaende dels af kontant indbetalte Penge, dels af personlige Gjeldsbrev, dels endelig af saaledte Menighedsfonds, idet nemlig en Del Menigheder havde foretrukket selv at bestre de i deres Midte samlede Penge. Men saa var ogsaa Seminariet samtidig sunket ned i en Gjeld paa ca. 10,500 Dollars, for en væsentlig Del paa Grund af, at adskillige Menigheder hverken havde hørt til Fondet eller direkte til Lærerløn. — Det kan tilføjes, at Fondindsamlingen forthantes ogsaa efter Årsmødet i 1888; men for Forstaelsen af de her indtagne Artiller har denne sidste Indsamling ingen Interesse.

Ligesom der ivrigheden var to Indsamlinger mellem 1878 og 1888, saaledes foreligger der ogsaa to Grupper af Artiller om Sagen fra Professor Sverdrups Haand. Den første er hentet fra „Lutheraneren og Missionssbladet“, hvis Redaktør Professor Sverdrup den Gang var, og hvor disse Indlag fremkom som Redaktionsartiller; den anden Gruppe er hentet fra „Jollebladet“. — Fondindsamlingen er bare en Side af Kampen for at bevare Augsburg Seminarium og sætte det ifstand til at udføre sin Gjerning. Derfor aabenbaredes der sig ogsaa en tildels bitter Modstand imod den, medens der paa andre Hold visstes kulde og Ligegældighed. Dette nævnes her udelukkende af den Grund, at det vil forslare den Undertone af Sorg og vel tildels af Harme, som gaar igjennem en Del af Artillerne. Det falder af sig selv, at der forekommer Gjentagelser; men jeg har taget et saavidt rigt Udbalg af disse Artiller med her, da de alle indeholder Udtalelser af principiel Betydning, og den ene tildels fastsætter Lhs over den anden. — Udg.]

I. Janledning den første Fondsindsamling til Augsburg Seminarium, 1879—82.

[Kilde: Redaktionsartikler i „Lutheraneren og Missionsbladet“, 1878, No. 16; 1879, No. 20; 1880, No. 6, 17, 21; 1881, No. 3, 9. — Udg.]

Et vigtigt Samfunds-spørgsmaal.

Det er klart for en sindig Betragtning af vores Kirkesamfund og deres Udvikling i den senere og seneste Tid, at de alle er grebne af Tanken om, at Uddannelsen af Prester er en Hovedsag, en Livssag for dem, som de neppe kan ofre for meget paa. Man maa isandhed forbaues over de Anstrengelser, som i Løbet af det sidste Aar er gjort inden alle Samfund for denne Sag. De Pengeofre, som det næst-danske Kirkefolk paa ett Aar har bragt for sine Prestestoler, beløber sig til en samlet Sum af henved 60,000 Dollars kontant, uden at regne Subskriptioner og Noter, som til samme Tid er givne rundt om i flere Samfunds Menigheder. Tager man tilbørligt Hensyn til de Forholde, hvorunder vi lever, saa tror jeg at turde sige, at man neppe har noget Sidesyfke til en saadan Anstrengelse i hele den Lutheriske Kirkes Historie.

Det er ogsaa billigt at gjøre opmærksom paa, at Pengeofrene ikke er de eneste og kanske ikke de betydeligste Øfre, som er bragt. Der er intet Menneske som ved, hvor meget Arbeide og hvor megen Bøn der har været viet denne Sag trindt om i Menighederne. Vaade i Hus og Kirke har der været opløstet bedende Hænder og Hjerter for dette Formaal, og mangt et Suk fra troende Sjæle har fundet Vei til Herren i Himlen, om at han selv vilde lægge Velsignelse til Gjerningen, saa at gode Arbeidere maatte udgaa fra vores Skoler i den store Høst. Der er intet Menneske som har talt de mange modige Stridt, som velvillige Arbeidere har gaaet for at samle de smaa Bidrag, som har gjort den store Sum.

En alvorlig Mand vil vel ogsaa tørke ved sig selv: Skal alt dette fortøres i Strid og Splid? Skal et Folk med saa megen Kraft

og saa prisverdig Nidkjaerhed for Guds Kirke opøedes af en ustan-selig Broderkamp? Er der intet Tegn til, at det lutheriske Kristensfolk i dette Land vil forenes i Herrens Kjærlighed og lægge sit Arbeide paa den ene, store Sag, Menighedens Opbyggelse og Sjælenes Frel-sje? Ingen sand kristen kan slippe dette Haab; men heller ikke kan no-gen sand kristen lufte Linene for, at der kun er én Vej, hvorpaa dette Haab kan opfyldes, og det er ikke ved at nedrive, hvad der allerede er opbygget, men ved at bevare, hvad vi ved Guds Maade har faaet som Gave, Guds Ord og vor lutheriske Bekjendelse, i en levende Hjertetro. Om alle de forstjellige Samfund hver for sig vil lade dette være Ho-vedsagen baade ved Presteskolerne og i Menighederne, saa vil de Østre, som er bragt, ikke fortærer i Kirkestridens Ild, men i Herrens Haand blive et Middel til at samle det adspredte og i sin Tid bære Frugt for Kirkelivet og Kristenlivet iblandt os. Men vi lægger det til som en alvorlig Advarsel, at hvis Folkets Arbeide og Venge kun skal bruges til at oprette Skoler, som uddanner Partiprester og kirkelige Strids-haner, saa vil der udgaa Ild fra Presteskolerne og fortære baade dem og de Samfund, som byggede dem.

Ser vi nu særskilt paa vort Samfund, saa er det med oprigtig Glæde vi finder, at det ingenlunde har vist mindst Æver for sit Seminarium. Vi tør ogsaa glæde os i Forvisningen om, at meget af det som er ydet til vor Skole, er givet af en sand Kjærlighed til Guds Rige og Frelsens Ebangelium. Vi tør tro, at hvor meget vi end udskrives for et Parti, saa er det dog vort Samfunds alvorlige Bestrebelse at befæmpe Partiaanden, som visstelig er en stor Fiende af Guds Gjerning ogsaa hos os. Og vi tør derfor trimodigen i Jesu Navn fortsætte det Arbeide i Kirken, som vor Skole er viet til. Vider vi end af mange Brøst, saa kan vi dog vidne det frit, at vort Semina-riums Arbeide ikke gaar ud paa at opøve en Trop af Partimænd, men paa at opelske og uddanne gudfrygtige Vidner om Frelsen i Kristus Jesus, vor Herre. Og vi er visse paa, at Fred og Enighed blandt vort Folk kan ikke fremmes kraftigere ved noget andet end vel en levende Forkyndelse af Guds Ord gjennem saadanne Mænd, for hvem den lutheriske Bekjendelse er blevet en Livets og Hjertets Sag fordi de selv har erfaret, at Syndere frelses paa denne Vej, og selv har erkjendt, at Guds Ord anviser ingen anden.

. Men har vi end Tro og Trimodighed til at fortsætte Gjerningen,

saa reiser sig straks det Spørgsmaa: Er det muligt at fortsætte den? Det spørges, om Konferensen som har gjort saa meget for sin Skole, ogsaa er villig til at op holde og bevare den. Det kostet Anstrengelse og det kostet Penge. Det kræver hvert Åar et bethedeligt Arbeide rundt omkring i Menighederne, og det kræver et lidet Udlæg af hver Mand. Det er sandt, at dette Udlæg er meget lidet, om det virkelig bliver ydet af alle, derfor bliver Spørgsmaalet dette: Er der almindelig Interesse for at bevare vor Skole, som der var almindelig Interesse for at betale den?

Her har vi et vigtigt Samfundsspørgsmaa for os. Det nyttet lidet, at vi er iftand til én Gang for alle at gjøre en stor Kraftanstrengelse og samle en stor Sum Penge, dersom vi ikke kan udrede de stædige, men smaa Udgifter, som er uundgaaelige. Skal vor Samfund og vor Skole bestaa, saa maa vi nødvendigvis eie den jevne Trofssab i Herrens Gjerning, som ikke bliver træt af at gjøre det gode. Skolen og Samfundetgaard ligeaavel tilgrunde, dersom vi ikke kan betale vores løbende Udgifter, som om vi ikke kan betale vor Gjæld.

Disse Udgifter til Professorløn og nogle andre smaa Poste som vedkommer Konferentsens Kasje, beløber sig i det hele til lidt over 3,000 Dollars om Året. Det udgjør paa hver Kommunikant om-trent 20 Cents. Unegtelig høres det lidet, og dog er det ikke saa let at samle. Men der kan umulig være nogen Tvil om, at vi kan bære denne Udgift, dersom vi virkelig vil bære den.

Det vigtige Samfundsspørgsmaa bliver saa meget alvorligere for os, jo mindre Bidrag der behøves fra hver Kommunikant. Thi et Samfund kan leve i stor Fattigdom, og ingen kan klage over, at Samfundet da ikke gjør, hvad det ikke kan gjøre; men et Samfund kan ikke leve, dersom det ikke er Evne, men Vilje til at udrette hvad der behøves, det mangler.

Et stort Spørgsmaa er det imidlertid, om vor nærværende Ordning af Pengesagerne virkelig er tilfredsstillende. Den kræver hvert Åar et bethedeligt Arbeide med Indsamlingen, og det er ikke gavnligt at trætte Menighederne med mere Arbeide end nødvendigt. Konferensen har derfor begyndt at tænke paa en ny Ordning ved paa indeværende Årsmøde at ned sætte en Komite til at udarbeide Forslag til Oprettelse af et Professorfond. Det vilde være saare

gavnligt, om Mænd fra forskjellige Dele af Samfundet vilde udtale sig om denne Sag i vort Blad.

I midlertid er vi icke henviste til vor gamle Ordning. Og Spørgsmalet bliver da for det første dette: Kan Konferentsen betale sine Professorer nu? Inden Nåaar behøves til denne Sag omtrent 2,700 Dollars. Det er paa høi Tid at begynde at overveie Sagen og lægge et alvorligt Arbeide til for at prøve, om det lader sig gjøre.

Vort Folk har ofret meget. Vi lægger til, at vi ogsaa alle har lidt meget i Kamp og Trængsel, baade aandelig og timelig. Skal vi give op, eller skal vi holde ud i Arbeidet for vor Lutheriske Kirke og vort Samfunds hellige Sag i dette Land? Herren har givet os store og uforstyrrede Maadegaver; agter vi os selv værdige til at modtage dem med Tro og Taksigelse? Det er det vigtige Samfundsspørgsmaal. Vi beder alle betænke Stillingen for Guds Nahyn, og Herren selv vil give af sin Kraft til at bære de Vrider, som hans Riges Udbredelse medfører. Lad Tanken paa, hvor stor Herrens Godhed har været imod os, ydmyge os, og lad Tanken paa, med hvilken Møje vort Samfund og vor Skole er grundlagt, forene os i Hjærlighed til vor fælles Sag, saa vil der være Belsignelse i Gjerningen baade for os og for vort gansse Folk.

Det vilde uden Tvil være en stor Opmuntring for os alle, om også andre vilde udtale sig om dette store Samfundsspørgsmaal. Thi det heldige Resultat heror paa alles Medvirken, og kun det hele Samfunds Arbeide vil hjælpe til en ret Løsning af Vanskeligheden.

Er det værd saa meget?

En forstandig Mand og endnu mere en alvorlig Kristen vil ikke forsømme dette Spørgsmaal, hver Gang han kaldes til en stor Anstrengelse, et mægtigt Arbeide i den ene eller anden Retning. En rolig Overveielse af hvad det koste, og om det som jeg bover, svarer til det som jeg vinder, er altid nødvendig; og med Rette agtes den for en Daare, som enten i timelige eller aandelige Ting forsømmer at regne over, om hans Midler strækker til for det Maal han har sat sig. Det er rigtigt i timelige Ting for den, som giver 1,000 Dollars for en Farm, at spørge om den er værd saa meget, og om han kan komme igjennem med de Midler som han har; det er ikke mindre rigtigt i

aandelige Ting for den som sætter Livet ind for at vinde Guds Rige, at spørge efter, om det er værd saa meget, og om det paa nogensomhelst Maade er muligt at naa Livets Krone og Retfærdighedens Krans. Det er ogsaa rigtigt, at den som ofrer det evige Liv og den evige Salighed for Verdens fortvarende Glæde, spørger sig selv alvorligt, om det virkelig er værd saa meget, og om det er muligt at naa nogen sand Glæde i Verden, saa længe den kun kan vindes med den evige Saligheds Forlis.

Det kan derfor ikke undgaaes, at dette Spørgsmaal ogsaa opstaar i vojt Samfund, naar der tænkes paa en Indsamling af Professorfond paa 50,000 Dollars. Det kommer vel for alle, at det er en forsærdelig Sum, og at der maa være meget at vinde, dersom det virkelig skal være værd saa meget.

Vi kunde nu her tænke paa, hvad andre Samfund har ofret paa sine Presteskoler, og den Tanke vil da ligge nær: Dersom andre Samfund har troet, at deres Presteskoler var meget mere værd, mon der ikke kunde være Grund til at antage, at Skolen maatte være saa meget værd for os? Læger vi f. Eks. Den norske Synode og dens storartede Anstrengelser for at faa en Presteskole igang, saa finder vi, at Skolen i Decorah,*) som dog ikke er meget mere end en Trediedel større end Augsburg Seminarium, kostet Den norske Synode ialsfald seks Gange mere end vor Skole kostet os. Og dog er det ikke alt; thi Skolen i Decorah er endnu ikke nogen Presteskole, den er kun en Forberedelseskole for Prestoseminariet i Madison. Og regner vi dettes Kostende med, saa kommer vi til det Resultat, at Den norske Synode har for sin Presteskoles Grund og Bygninger betalt syv—otte Gange mere end Konferentsen har betalt for Augsburg Seminariums Grund og Bygninger. Naar nu dertil kommer, at de løbende Udgifter i Den norske Synode til den hele Presteskole hvert Aar, efter hvad vi kan finde ud, er omtrent fire Gange større end Konferentsens Udgifter til sin Skole, og naar det betenktes, at der fra Den norske Synodes Presteskole ikke for Tiden udsendes mange flere Prester om Aaret, end Augsburg Seminarium vil sende ud, naar det kommer i fuld Gang, saa kunde vel det Spørgsmaal naturlig reises: Dersom Den norske Synode agter det saa meget værd at have en Presteskole, mon

*) Se ovenfor, Side 9, Note. — Udg.

den ikke skulde være ligesaa dýrebæ for os? Om vi til det som Grund og Bygninger har kostet os, lægger et Professorfond paa 50,000 Dollars, saa kommer vi endda ikke til mere end det halve af, hvad Den norske Synode har lagt ud til Grund og Bygninger uden noget Fond.

Forsaavidt er altsaa Sagen klar nok; men her funde jo godt nog en indbende, at det er meget muligt, at Den norske Synode har kostet meget mere paa sin Presteskole, end den er værd, og at den har bedre Raad til at gjøre Dumheder end vi har. Fordi om min Nabo, „forkjører sig“, saa behøver jo slet ikke jeg at gjøre det samme. Og vi funde da se hen til, hvad enkelte Mænd har agtet en saadan Sag værd. Vi finder da, at der er mange enkelte Personer, som har troet en videnstabelig Uddannelse af Kirkens Tjenere at være saa meget værd, at de har ofret Tusinder af Dollars til saakaldte Professorfond. Der er enkelte Mænd, som har udsat Summer af 10,000 eller 20,000 Dollars, for at der altid ved et Seminarium skulde være tilstrækkelig Løn til en Professor, som vilde undervise i et enkelt bestemt Fag. Og dersom enkelte Personer, som selv ikke kan have noget synnerligt Gavn af Undervisningen i et Seminarium, har agtet en Presteskole saa meget værd for Folkets og Efterslegterns Skyld, saa reises igjen det Spørgsmaal, om ikke vor Presteskole skulde være saa meget værd for os, som dog selv direkte faar Gavnet deraf, og om ikke Folket vil agte Sagen saa meget værd for sig selv, som enkelte Mænd har agtet den værd for Folkets Skyld? I vore Dage, da alle er kædede til at tænke og handle i sin egen Velfærdssag, vilde det være næsten Skam, om Folket vilde tillade enkelte Personer at tage paa sig en Byrde, som dog egentlig talt kom det selv og ingen anden til gode.

Men for at være fuldt klare over Sagen, saa lad os tage for os en Presteskoles Værd uden Hensyn til, hvad andre har betalt for den. Hvad er det værd for Kirkesamfundet, at det sikrer sig en Skole, hvor Menighedens Tjenere kan blive fuldt og grundigt uddannede? Derjom vi alvorligt overveier denne Sags Bethydning for Menigheden, og dersom det bliver ret levende for os, at de som er Prester, skal være dygtige til haade at formane ved den funde Lærdom og overbevise dem som figer imod, stoppe Munden paa dem som fører forfængeligt Snak, og undervise med Sagtmødighed dem som modsetter sig;

dersom vi betænker, at de som er Prester, skal være dygtige til at staa os bi i Anfægtelsens Stunder og lade Ordets Lys skinne ind i vor af Øvil og Angst formørkede Sjæl, at de skal være dygtige til at være vores Børns Veiledere i Salighedens Sag og paa det evige Livs Vandring, at de skal være dygtige til at dele rettelig Sønderknuselsens og Lægedommens Ord i de vanskeligste Forhold; — ja kanske vi selv i vor sidste Stund maa bede Presten knæle med Troens Forbørn og Livsens Ord ved vort Leie, fordi vi selv gjøres saa svage og skræbelige; — dersom alt dette bliver levende for os, og der saa spørges: Hvad er en sand Presteskole værd? saa vilde kanske mange iblandt os svare og sige: Den er værd tusinde og efter tusinde Gange mere end al Verdens Rigdom og Skatte, den er ubetalelig, og den kan aldrig skattes højt nok. Den kan ikke faaes for Penge; men skulde det end koste alt hvad vi har, for at hjælpe til med den mindste Sten i den, saa vilde vi heller ofre det, end at vor Utafnemmelighed skulde forspilde os Herrens Naadegave.

Det kommer altsaa dertil, naar vi ser paa Sagen som den er i sig selv, at om vi betalte nofsaa meget til en Presteskole, saa betalte vi dog intet for den. Thi den er en Mandens Gjerning, ikke en Pengenes Gjerning. Men dersom Mandens Gjerning iblandt os kræver noget Offer af vores timelige Goder, saa er intet Offer for stort. Eller er det ikke længere sandt, hvad Apostelen siger: „Derjom vi har saaet for eder de aandelige Ting, er det noget stort, om vi høster eders timelige Ting?“ Eller er det i disse Dage blevet muligt at regne aandelige Goder i timelige Værdier? Derfor er en sand Presteskole vel værd, at Menighederne hvert Åar samler de nødvendige Bidrag til at vedligeholde den; den er da meget mere værd, at Menighederne én Gang for alle samler et Fond, som er stort nok til at bevare den for bestandigt. Thi det er meget mere trættende og fristende at samle Professorløn Åar efter Åar, end at samle Professorfond med én Gang; og har vi agtet vor Skole værd det mere, saa maa vi visselig agte den værd det mindre.

Hvor uhyre end derfor Summen synes — 50,000 Dollars — saa er det dog langtfra formeget for Skolens Sag. Og dersom det er vor Agt at arbeide for Fred og Endrægtighed blandt vort Folk, og vi agter det høiere end nogen timelig Fordel, at Sønderjylland stanser, saa lad os sørge for, at der ialfald er noget som samler, og

hvis samlende Virksomhed ikke ophører, fordi om vi ikke er mere. Og der er intet som kan udrette saa meget til atter at samle det sønderrevne Kirkefolk som en god og sund og kraftig Skole, hvor kirkeelig og kristelig Oplysning af Guds Ord befæster de unge i Sandheden mod al Bildfarelse og til samme Tid fjerner færdelige Fordomme, som mere end noget andet tjener til at fås til dem ad, som Guds Land søger at samle. Derfor er der ikke Spørgsmaal om andet, end at Sagen nu er saa meget værd og meget mere til; en anden Sag er det, om nogen tror, at det er en altfor let Vei til at bevare Skolen. Men til dem som ikke vil være med paa Professorfond, fordi det letter en Byrde fra Menigheden, som den har godt af at bære, vil vi sige: Tag trøstig denne Byrde bort; thi der er endnu meget mere at gjøre for Guds Rige, og om vi arbeidede indtil Dagenes Ende, saa bliver vi dog ikke færdige. Thi der er kun én som fuldender alle Ting, det er vort Hoved og vor Herre, han som ikke alene ofrede sin Hærlighed, men sit Liv for Guds Rige.

Skolefondet.

Det bliver klarere, eftersom Dagen går, at Kampen og Arbeidet for Fondsagen er en Kamp for vor Skoles Bestaaen. Derom var der ingen Evil hos dem, som den 2den September udstedte Opfordringen til at samle Fond straks.*). Men aabenbart var dette ikke klart for dem som i sin Tid protesterede, thi da vilde de ikke have gjort det. Nu derimod begynder det at trække sig ind paa hver Mand i vort Samfund, at Fondsagen er for Skolen et Spørgsmaal om at være eller ikke være.

Før det første er der nemlig nu igjen et Års Erfaring for, at den gamle Maade at samle Professorløn paa er aldeles ubrugbar under de nærværende Forholde. Dernæst er der anden Gangs Erfaring for, at det er næsten umuligt for vort Kirkesamfund at have Gjæld som trækker Renter. Endelig er det blevet aldeles klart, at hvor meget end Årsmøderne har haade erkjendt og heddet Professorernes Duelighed og Samvittighedsfuldhed i deres Embedsgjer-

*) Der figtes til det af Fondscomiteen efter Samraad med Stolens Direktion og Board of Trustees tagne Stridt, straks at sætte Fondsindsamlingen igang. Se ovenfor, Side 168, Ann. — Udg.

ning, saa er dog Bagtalescen saa levende og kraftig, at den lægger væsentlige Hindringer i Veien for Menighedernes jevne og stadige Arbeide for Skolens Understøttelse. Men derved bringes ikke Professorerne, men Menighedernes Skole i den mest truende Fare.

Der er kanske dem som synes, at dette er en bedrøvelig Tingenes Tilstand. Og det kan i én Forstand være sandt. Men paa den anden Side er det ogsaa glædeligt, at vi nu snart er komne saa langt, at der ikke længer er nogen Ævil om, hvad det gjelder. Saa længe mange var twilende og uvisse, om der var nogen Nødvendighed for Fonden eller ikke, blev der naturligvis Uenighed om Sagen blandt selve Samfundets bedste Venner og inden den Flot, som er Skolens varmeste Talsmænd. Dette vil fra nu af ophøre. Det vil snart komme for Dagen, at de allerfleste som hidtil har været imod Fondssagens Fremme iaar, kun har været bevægede af den største Midkjærhed for Skolens Bevarelse, idet de har tænkt, at Fakultetet og Direktionen og Board of Trustees har seet Spørgsler ved højlys Dag, og ved en forhastet Handling har bragt Skolen i ungød Fare. Paa den anden Side vil det snart ogsaa blive uomtvistelig klart, at der er nogle ganske saa Partimænd i Samfundet, som nærer en saa stor Uvilje mod de Professorer, som nu er ved Skolen, at de er ligegyldige om Skolen gaar under, naar kun Professorerne drives ud.

Dette er baade sorgeligt og glædeligt. Det er sorgeligt, at der skal være endog en eneste Mand i Samfundet, som ikke har større Tanke for Skolen og de mange Menigheder og Mænd, som med store Opofrelser har bygget den, end at de bidrager sit til dens Undergang, naar kun deres Uvilje mod Professorerne derved kan tilfredsstilles; det er sorgeligt, at der er en enestående Mand, som endnu ikke er kommen saa langt, at han kan løfte sig op til at se ud over sine egne Lidenstafbers Kredsmur frem til det store Maal, at reise en Skole for vort Folk og vor Kirke i dette Land. Men det er glædeligt og opløftende at vide, at deres Tal vil være saa lidet, at det maa kaldes forsvindende sammenlignet med den store endrægtige Skare, som vil samle sig om Skolen og dens Bevarelse i Faren og Nødens Stund. Det er glædeligt ogsaa at vide, at den Dag nu er ganske nær, da Forvirring og Uvished vil ophøre, og Vennernes Kreds vil staa tættere og bestemmere om Skolen end nogensinde før.

Ingeninden i vor Kirkes Historie i Amerika har vort Samfund

havt en saadan Stilling, som det indtager nu. Thi trods al den Skam og Skjændsel, som vi maa føle over mange Forhold inden Samfundet baade i Tiden som gif, og Tiden som er nu, saa maa vi dog med end større Undseelse bekjende, at Herren ikke har taget sit Kald og sit Arbeide fra os. Der er en vid Mark aaben for Samfundets Arbeide rundt omkring i vort elskede Folk. Vore Prester har saa godt som overalt en Arbeidsmark, som snarere er for stor end for liden. Og hvo er den som kan negte, at det for et kristent Samfund er det glædeligste af alt at se, at der er store Skarer, som billigt og begjærligt aabner Hjerte og Hus for det? Og hvo er den som ikke maa glæde sig over, at Markerne er hvide til Høsten, selv om han maa sulke over, at Arbeiderne er saa og svage. Vort Samfunds Forhold til de øvrige lutheriske Samfund blandt vore Landsmænd er bedre end nogensinde før. Den alvorlige Fremtidstanke som Konferencen arbeider for, at forene de norske og danske Lutheranere paa Bekjendelsens Grund, vinder større og større Indgang hos Folket overalt, og Længselen efter Sammenslutning vokser Dag for Dag omkring i Menighederne, som lader mest under Splittelsen. Vor Skole er i en lovende Forfatning, og der synes at være en ikke liden Stare af unge Mænd, som med sand aandelig Over bereder sig for den tunge Gjerning at være Jesu Kristi Vidner i Menigheden. Det er vist ingen Røs for vort Samfund, men det er et desto større Ansvar for Samfundet, om det har faaet saa store Gaver og saa stort et Kald af Herren vor Gud.

Men jo større Guds Raade er, desto alvorligere er Spørgsmålet: Hvad skal vi gjøre for at bruge den rettelig? Vi beder derfor alle vore Brødre, at de virkelig i denne Tid vil spørge af Hjertet: H e r r e, h v a d v i l d u, a t v i f k a l g j ø r e? Og det vil vi sige, at Tiden er ikke saadan, at nogen som vil befindes tro, kan gjøre s o m h a n s e l v v i l i de af saa mange foragtede „Samfundssager“. Det er ikke Tid til at løbe omkring med Bagvæsler og Ondskab hverken privat eller offentlig. Det er heller ikke Tid til at sidde med Hænderne i Skjødet og være bedrøvet over, „hvorledes det går i Samfundet.“ Det er ikke Tid til at finde Fejl hos alle andre og selv holde sig borte fra Arbeidet. Det er ikke Tid til at høre paa en saa-ret Forsøengelighed og lade andre lide Møie og Kamp, medens han sparer sig selv. Men det er Tid til at være ret munter og frimodig i

Herrens Arbeide, efterdi der er saa stor en Sag at arbeide for. Det er Tid ved alvorligt Arbeide og gudfrygtig Ridkærhed at give tilfjende, at Samfundet ikke er bange for at øve alvorlig Tugt og sætte en Grænse for det nedbrydende Verk, som øves af nogle yderlig faa ildefindede Personer inden Samfundet selv. Der vil en alvorlig og bestemt Kamp til for at stanse den Bagvæselsens Land, som endnu viser sig at gaa igjen paa enkelte Kanter. Men det maa ogsaa være klart, at efterdi denne Fiende for Tiden mest truer Skolen, saa stanses den ikke ved noget andet end derved, at Samfundet sætter sin Skole paa fast Fod trods alt Krig og Modsigelse. En anden Gang vil den samme Ondskab angribe Samfundet paa andre Hold, derom kan vi være overbeviste, dersom Samfundet virkelig vil være et kristeligt Samfund. Da vil Herren give os Kraft og Mod til at møde den der.

Der forestaar saaledes en alvorlig Tid for vort Samfund, en Tid da der maa kjæmpes for fuldt Alvor for Skolens Bestaaen. Vi ved, at der vil være mange, som vil samles med Jesu Kristi Sind for denne Sag; og vi beder alle betænke sig vel, førend de vælger at kjæmpe imod en Sag, som har været en Livssag for de alvorligste af vort Folk, lige fra den Stund de optog Kampen for en Lutherisk Frikirke i dette Land.

Fornyet Arbeide.

Dersom Skolesagen for alle vore finna Kirkesamfund og fornemmelig for Konferensen er en Livssag, saa er det ialfald for længe siden blevet klart, at den er baade vanskelig og tung for alle Samfund og ikke mindst for vort. Og saaledes maa det jo være med det, som skal være af nogen parig Betydning for Guds Rige. Det maa vindes gjennem Kamp og Trængsel, ellers har det ikke noget af Kristi Døds og Opstandelses Kraft i sig. Det som gaar „som en Leg“, svinder som en Skygge; men det som kjæmper sig frem i Dødsnød og som vindes med Taarer og Suf i Jakobskamp, det har Fortættelse i sig om velsignet Vekst.

Fondssagen har allerede haft endel af Kampen; men meget staar endnu tilbage. I de fleste af vore Menigheder er der endnu intet gjort for Sagen, i mange er der gjort en god Begyndelse, medens nogle ganske faa har tilendebragt Indsamlingen. Skolen er altsaa just i den aller vanskeligste Stilling, og der vil baade Troens Dri-

slighed og Varjomhed til for at gaa videre. Thi kan vi ikke samle Fond og betale vor Gjeld, saa vil det mislykkede Arbeide kun medføre forøget Gjeld paa Skoleciendommen, fornyet Mismodighed i Menighederne og mange lange Forviklinger i Samfundet. Medens nemlig Fondsindsamlingen gaar for sig, bliver Skolen saa godt som uden alle Indtægter; og er Fondsindsamlingen mislykket, saa bliver det næsten umuligt efter en saadan Anstrengelse igjen at saa Skolens Pengejager i tilhørlig Orden. Alle hør derfor nu straks gjøre sig fortrolig med den Tanke, at om Fondsindsamlingen mislykkes, saa er det efter al menneskelig Beregning det samme som Skolens Ruin. Og det er et meget større Tab at resikere denne Gang end nogensinde før; thi Samfundet har nu Skolen i fuld Gang og færdig til at bære Frugt, og desuden er Skoleciendommen nu betalt og næsten gjeldsfri.

Men trods Faren hør vi dog bevare Troens Frimodighed, og fordi Faren er stor, hør Arbeidet fra alle Sider være desto kraftigere. I Jesu Navn maa vi efter begynde, og Mend og Kvinder maa i Øen og Arbeide tage Sagen i sin Haand. Det er ganske sikkert, at det vil frones med rigelig Velsignelse, dersom det gjøres i den rette Aand. Skulde vi da lade Hænderne synke, just naar Høsttiden er kommen? Eller skulde nogen være saa lad eller saa ligegyldig, at han vilde forsømme at gjøre hvad han kan for at bevare vor lille og dog saa dyrebare Skole?

Vort Samfund har altid agtet det som sin Pligt og sin hellige Ret og Arb at kjæmpe for vor usorfalskede Børnelærdoms Bevarelse blandt vort Folk. At samle de splittede og adsprede Landsmænd paa de gamle Stier, det har været vort dyrebareste Haab. At opbygge en fri og levende Guds Menighed, som i Jesu Kristi Tro kunde være et Frelsens Vidne i en arm fortapt Verden, det har været vort Kald og vort Arbeide. Og vi har altid været drevne af denne Overbevisning, at en grundig og alvorlig Presteskole paa vor Børnelærdoms hjemlige Grund var en af de inderste Livsnærver i dette Arbeide. Og de Erfaringer, som har været gjort inden vor norsk-amerikanske Kirke med andre Slags Skoler har kraftigen styrket denne Overbevisning.

Derfor kommer nu Spørgsmålet saa enfoldigt og simpelt til enhver, at der vist ikke er nogen, som kan sige med god Samvittighed, at han ikke har noget dermed at gjøre. Thi Sagen er kun denne:

Skal vi prøve at holde fast ved hvad vi har, eller skal vi slippe den Skat som er os betroet? Skal vi svigte vort Kæld og opgive vor Gjerning, eller skal vi i Tro og Haab fortsætte vor Kamp? Skal vi forlade vor første Kjærlighed og overgive til andre det Verk, som Herren kaldte os til, og selv høste Skam og Skade, fordi vi begyndte paa det som vi ikke kunde fuldføre? Det være langt fra! Herren som har givet Tro til at begynde, han vil ogsaa give Kraft til at fortsætte.

Saa faar vi da fornhe Arbeidet i Jesu Navn. Det er vor hellige Forret, at vi faar være med at grundlægge, hvad med Guds Hjælp vore Børn skal høste Velsignelse af. Vi har Arbeidets Førstegrøde, og det kan være, det stundom kostet Sved og Møsie; men hvad vi i timelig Henseende agter for vor Ret og vor Ere — at rydde Grunden og bygge Hjermen, hvor vore Børn kan bo, det kan vi ikke heller forsømme i det aandelige. At sætte en Skole for Guds Ord paa fast Grund, saa at den staar, naar vi ikke mere førdes i Stridens og Udlændighedens Land, det er det, vi kaldes til. Skal vi være med? Eller skal vi holde os tilbage fra saa skøn en Kjærlighedens Gjerning? Vi ved, at der ikke er en Fader med Alvorstanke for Folket eller en Moder med Hjerte for sine Børn, som betænker sig paa Svaret.

Seminariet og Fondsindsamlingen.

Naar det gjælder Seminariets Ve og Vel, kan „Lutheraneren“ ikke tie. Den anser det som sin Pligt at holde Sagen frem med al Ligefremhed og Enfoldighed, og tillige med utrættelig Paatrængenhed, saa længe der endnu er Haab. Og har det end lykkes Seminariets Uvenner at sprede adskillig Mistanke endog inden vort eget Samfund, saa nærer „Lutheraneren“ dog den Tillid til Menighederne, at Seminariets Fære vil samle dem til fælles Anstrengelse for at redde det.

Seminariet maa utvilsomt gaa under, om Fondsindsamlingen ikke lykkes. Dersom dette ikke havde været vor faste Overbevisning, saa havde vi aldrig tilraadet nogen Fondsindsamling. Men naar Menighedernes furt forhvervede Ejendom holdt paa at fortærtes af ny Gjæld, fordi der ikke kom tilstrækkeligt ind til de aarlige Udgif-

ter, saa maatte det sidste Middel forsøges, og dette sidste Middel er Fondsindsamling. Det maa i et frit Samfund afgjøres af Menighederne selv, om de vil have Seminarium eller ikke, og Fondsindsamlingen er ikke noget andet end et ligefrem Spørgsmaal til Menighederne, om de vil, at Seminariet skal staa eller falde.

De aarlige Bidrag, hvormed der har været forsøgt saa længe, kunde ikke opholde Seminariet, fordi den ene stolede formeget paa den anden, og det viste sig, at denne Tillid altid skuffedes. Der var altid en og anden, som udsatte eller forsømte at indsende sit Bidrag, saa blev Summen forliden, og Seminariet løb i Gjeld. Men paa den Maade mistede Menighederne Alt for Alt noget af sin Ejendom, og det næsten umerkelig, næsten uden at vide, hvorledes det gik til. Det kan være det samme, hvad Grunden var til, at de aarlige Bidrag blev saa smaa, efterat Seminariets Gjeld var betalt i Januar 1878; men to Ting er det tilbørligt at sige: For det første, at enhver ukjærlig og uretfærdig Mistanke mod Seminariet og dets Lærere, som blev udsaaet og næret saa rigelig efter den Tid, ligefrem har stjaalet af Menighedernes fælles Ejendom ved at bringe den i ny Gjeld; og for det andet, at det var usorsvarligt og utiladeligt for redelige Mennesker, som saa derpaa, at lade Sagerne gaa sin fælge Gang uden at henlede Menighedernes Opmerksomhed paa den truende Fare.

Vi har sagt, at de aarlige Bidrag til Seminariets Underhold har været særlig smaa siden Seminariets Gjeld blev betalt, og det kan have forskellige Grunde. Men Sandheden fordrer, at vi legger til, at de aarlige Bidrag til Seminariet aldrig har været tilstrækkelige, hverken før eller efter Gjeldens Betaling, hverken da der var én Professor, eller da der var fire. Vi kan ogsaa lægge til, at den samme Erfaring har andre Samfund gjort før os. Den norske Synode har forsøgt at underholde sine Skoler med aarlige Bidrag; men de aarlige Bidrag har neppe noget Alt været fuldt tilstrækkelige, ialfald har de de fleste Alt været altfor smaa. I Synoden har man holdt det gaaende ved at „laane af andre Kasser“ til Lærerløn, indtil man til sidst maatte gibe til den Udvei at samle et Jubeloffer paa 100,000 Dollars til al Gjelds Dækelse. Hvorledes vil det gaa, naar der bliver Ende paa Jubelofferten,

er ikke godt at vide. Men hos os har vi hverken „andre Rasser“ eller „Gubeloffer“, og der er derfor kun det ene Middel tilovers at samle Fond, saa stort at Renterne vil være tilstrækkelige til de aarlige Udgifter.

Seminariet er i Gjeld. Kan Fondsindsamlingen ikke blive stor nok til at afkaste denne, saa vil den vokse af sig selv, selv om vi ikke mere kommer tilkort paa Professorlønnen. Derfor er det kun det ene at gjøre, enten at samle Fond og betale den gamle Gjeld, eller ogsaa lade Seminariet falde. Det er tilbørligt for hver tænkende Mand og Kvinder i Samfundet at vide dette og at bestemme sig deraf. Det er Menighedernes Ret at nedcægge Skolen, om de saa vil, og ingen kan befklage sig derover, om han end kan sørge derover. Men det er ogsaa billigt, at Menighederne i saa Fald gjør et saadant Skridt med velberaad Hu, ikke at Skolen lidt efter lidt glider ud af Menighedernes Hænder ved Gjeld, som paaføres Ejendommen ved enkeltes Ligegyldighed eller Uvillighed. Lad det være vel forstaaet, at det er derom der handles ved Fondsindsamlingen, om Menighedernes frie Afgjørelse af deres egen Skoles Skjæbne. Vil de have den, saa er det godt og glædeligt, vil de ikke have den, saa er det deres Ret og Frihed.

Før vor egen personlige Del kan vi sige dette, at vi har arbeidet saa haardt med denne Skole, at vi er trætte nok til med Glæde at stanse og tage andet og lettere Arbeide; men vi har ogsaa arbeidet saa meget og lidt saa meget med denne Skole, at vi nok med Glæde vilde blive ved Arbeidet, om Herren vilde give nogen Frugt deraf for vort Folk. Og vi tror, at der er mange, som deler denne Følelse med os.

Men saa er der dem som siger, at det er Vantro at befæste sin Skole ved Fond; Herren skal bevare den. Ja, Herren skal bevare den; det har ingen Fare, Herrens Verk skal nok fremmes, om vi aldrig løster en Finger. Men Spørgsmaalet for os er, om vi i befindes tro i den Gjerning, hvortil Herren talte os. Herren mister ikke sin Skole, han kan opvække sine Bidner, naar og hvor han vil. Men Herren kan borttage vor Del i Gjerningen og vor Del i Lønnen, om vi befindes utro. Og Spørgsmaalet bliver derfor, om vi har gjort alt, hvad der fordres af os, eller om vi vil vælte vor Pligt og vort Ansvar over paa Herren, fordi vi er for lunke til at tage Del i Arbeidet?

Har nogen gjort alt, hvad han var skyldig til, nuvel, han er en unhyttig Ejener, og Herren vil af fri Raade lade Gjerningen lykkes til sit Navns Pris. Men har den som gjorde alt, hvad han var skyldig til, intet at fordre, hvorledes vil da den komme frem, som forsøgte saa meget? Det er ikke Vantro, men Tro og Trostab, naar nogen gjør, hvad Guds Kjærlighed driver ham til, for at Guds Ords Kundstab kan blive bevaret blandt os og vore Efterkommere.

Er det nu saa, at Fondsindsamlingen er et Spørgsmaal til Menighederne, om Skolen skal staa eller falde, og ikke et Vantroens, men et Troens Spørgsmaal, saa er vi ikke i Ebil om, hvad Svaret vil være. Ænige nok har Kirkefolket lidt ondt og stræbet haardt for at reise en ret Presteskole iblandt sig. Det er ikke villigt til at slippe saa let en Tanke, som har vokset sig frem gjennem saa mange Trængsler. Mange har været med at bygge i Tro og Øsn; de vil ikke have Hjerte til at være med at rive ned igjen. Konferentsens Ubennet er mange baade i Amerika og Norge, fordi den har sat Menighedens Frihed paa sin Hane; det vilde være en Triumf for den frie Menigheds Ziender, om Menighederne maaatte miste sin Skole. Der er vel ikke mange i Konferensen, som vil hjælpe dem til en saadan Glæde? Der vil være Sorg blandt dem som dybest har kjendt vort Folks Behov i dette Land, den Dag Seminariet maa stanse, derfor vil de med Øsn og Arbeide prøve at afværge dette. Herren lade det lykkes for dem!

Det er derfor ganske sikkert, at Svaret fra tusinde og etter tusinde Munde vil være: Ja, vi vil bevare Skolen! Men her vil vi legge til et Altvorsord, som vi tror er betimeligt. Vi vil saa gjerne bevare Skolen, men vi kan ikke gjøre det uden i Guds Søns Tro og i den Herres Jesu Kristi Navn. Har Mistanke og Vantro bundet Overhaand i Samfundet, saa bliver der hverken Fond eller Skole. Derfor vil det til, at vi høier os i Ædmighed ned for Herrens Ansigt, at ikke Herren skal beskjæmme os ved at lade Gjerningen mislykkes. Det kan ikke stjules, og det maa ikke glemmes i Ligeghældighed, at vort Samfund har været særgelig oprevet af Strid og Uret, Broder mod Broder. Det kan ikke blive godt igjen uden ved alvorlig Bod og Hjertens Sorg over vore Synder. Skal Samfundet bevares og Skolen reddes, saa maa det ske ved at vende om og være stille for Herren; haarde Hjerter maa bøjes og saarede og forargede Hjerter læges

ved Herrens Land. Vil Herren give os efter vores Misgjerninger og betale os efter vores Synder, saa er det ude med os. Derfor, om nogen mener det alvorligt med Samfundet og Skolen, saa forene han sig med os i denne Bøn: Herren besøge os med sin Land og give os en Sønderknuselsens og Opbeffelsens Tid, at vi kunde blive en Plantning til hans Velbehag og Ere!

Fondsindsamlingen og Menigheden.

Arbeidet for Skolefondet nærmer sig sin foreløbige Aflslutning. Ved Udgangen af Februar Maaned skal efter Aarsmødets Bestemmelser Arbeidets Resultater samles og Frugterne vise sig af den første almindelige Anstrengelse. Der begynder allerede nu at skinte frem nogle Merker paa, at der ikke er arbeidet forgjæves, om der end tør mangle meget paa, at alle Menigheder har taget Del, og derfor ogsaa mangle adskilligt paa de 50,000 Dollars, som Aarsmødet troede burde sættes som Maaleet. Derom vil der i sin Tid komme fuldstændig Beretning fra Fondskomiteen, og vi behøver derfor ikke at foregive Sagernes Gang i saa Maade.

At Arbeidet ikke har været forgjæves, det mener vi ikke nærmest om de Pengesummer, som er indsamlede. De har mangestedts langt overskredet de driftigste Forventninger; andetstedts er der intet samlet, hvor man kanse havde haabet, at der vilde gjøres meget.

Naar vi denne Gang taler om Arbeidets Frugt, saa tænker vi nærmest paa de aandelige Frugter, som en saadan Indsamling bærer, naar den drives rettelig. At disse ikke forstaaes af alle, og at det nu gjøres til Gjenstand for Spot og Haan baade at vi samler Fond, og at vi har sat en af vores theologiske Professorer i Spidsen for Fondsindsamlingen, det maatte man jo være belabet paa. Derfor kan det ikke fræmme os; men at denne Spot kommer først nu, det er kun et Merke paa, at Arbeidet ikke er forgjæves. Thi ingen angriber en Sag, som ikke gaar og ikke kan gaa; men naar en god Sag holder paa at kjempe sig igennem og den er ganske nær ved at vinde frem, da hyler de, som frugter den.

Det kan heller ikke undre dem, som har nogen Forstand paa de Ting som hører Guds Rige til, at vi taler om Arbeidets a a n d e l i g e Frugter; og de vil let forstaa, at Konferensen er ledet af

en alvorlig Tanke, naar den sætter sine bedste aandelige Kræfter i Spidsen for Indsamlingen. Thi alt som gjøres til Guds Riges Opbyggelse iblandt os, det baerer Frugt i Menighedens aandelige Bekst; og jo mere det er blevet sedvanligt, at Pengeindsamlinger haade i og udenfor Menigheden foregaar med en fuldkommen Aandløshed enten som Skatteindkæbning eller som Tiggeri eller endog som ligefremt Bedrageri, desto nødvendigere er det for dem som har en Alvorstanke tilovers, at søge aandelige Kræfter og Herrens Maadegaver til en saadan Gjerning.

Apostelen Paulus stod selv i Spidsen for en Pengeindsamling i sin Tid, og han satte ogsaa den Sag i aandelig Skil. Han skriver derom i det 8de og 9de Kapitel af det andet Korinterbrev paa en saadan Maade, at alle Kristenhjerter iblandt os vel maa takke og priise Gud, fordi vi har et saadant Eksempel at efterfølge. Vi maa glæde og fryde os, fordi Paulus har vist, hvorledes den urette Mammon, som er saa frugtelig en Herre og Thran iblandt os, dog kan bruges i Kjærighedens Tjeneste og være en god Slave og Tjener for Guds frigjorte Ørn. Og endnu mere maa vi glæde os, fordi Paulus gjør selve Pengeindsamlingen til en Herrens Tjeneste haade for ham selv og for Menighederne, saa at denne Gjerning haade knytter ham sammen med Menighederne i inderlig Kjærighed og forbinder Menighederne indbyrdes med Kjærighed og Taknemmelighed til hinanden. Forbønnerne tiltager, Hjerterne udbides, Hænderne oplades, Herren forhøjles, og Troen styrkes.

Og det er det vi mener med aandelig Frugt. Og Herren voere lovet, at vi ogsaa iblandt os fornemmer Tegn til saadanne Frugter. Og om alle vilde være opmerksomme derpaa under Arbeidet, at det blev gjort i den Herres Jesu Kristi Navn, saa skulde der merkes meget mere dertil. Mange er fristede til at knurre, fordi de maa give; sif de Maade til at gjøre det i Jesu Kjærighed, saa skulde de snart overvinde den Fristelse.

Menigheden vokser en aandelig Bekst ogsaa ved dette Arbeide, naar det gjøres i Mandens Kraft. At Menigheden tager en Sag af alvorlig Fremtidssvægt for hele vort Folk i sin Haand, at Menigheden behandler en saadan Sag og overbeier den for Gud, at Menigheden gaar til Arbeide for den, det giver den et udvidet Blif over dens Kraft og uddifter dens Maadegaver. Naar Menigheden samles i Bøn for

Skolen og vælger sine Mænd og Kvinder til at arbeide for Skolen, da vælger af sig selv Menighedens Bevidsthed om sit Aaland og sin Gjerning. Thi hvad kan være mere en Menighedssag end Uddannelse af Ordets Ejendomme, der skal være Menigheden til Opbyggelse paa Grundvolden som er lagt, Jesu Kristus? Og intet kan bedre løfte Menighedens Sind og Hje til at se ud over sine egne Grænser til Kirkesamfundet i sin Hjelhed og til Samfundets og Folkets Fremtid end netop Arbeidet for Skolen.

Menighedsbevidstheden og Samfundsbaandet styrkes derfor kraftigt ved Fondsindsamlingen. Menigheden føler, at den arbeider for Jesu Kristi Rige, og til samme Tid føler den, at den arbeider ikke alene men sammen med andre Menigheder, som drives af den samme Land til at virke for den samme Sag. Den ene Menighed beder for den anden, den ene takker for den anden. Guds Rige fremmes i os og ved os, om Arbeidet hæres af den rette Kjærlighed til Frelseren og Sjælene.

Og særligt har Fondsindsamlingen ubilkaarlig den Virkning, at den drager Sind og Hjerte mod Folkets og Menighedens Fremtid. Og det er et Grunddrag i al kristelig Virksomhed, at den peger mod Høsten, mod Regnskabet, mod Enden. Kristendommen er altid profetisk i sit indersste Væsen; dens Blif er altid vendt fremad mod Tiden som kommer. Menigheden selv er en Bebudelse af Kristi Rige, som kommer for at udbrede sig over den ganske Verden, og som kommer for lægge den ganske Verden for Jesu Fødder. Derfor bærer Kristi Menighed Tanken paa Fremtiden og Haabet for Fremtiden med sig fra sin Fødsel af. Og hvor sandt det er, at Menigheden ikke bør hæmmer sig for Fremtiden, saa er det ligesaa sandt, at alt dens Arbeide peger mod Fremtiden, mod Evigheden. Og det har fulgt med Fondsindsamlingen, hvor den er drevet med den rette Land, at den har bidraget til, at Menigheden har set sin Gjerning i Fremtidens Lys. Mod Børnene, som skal høste Frugter af vort Arbeide, har Forældres Tanke vendt sig, naar de gav til Skolen; mod Menighedens Opgave at være Salt i vort Folk og bevare det fra Materialismens Raaddenhed har Tanken vendt sig hos dem, som bidrog til at befæste Skolen, drevne af Jesu Land.

Vi har aldrig for vor egen Del været meget ivrige for Fond; vi havde helst ønsket, at Skolen kunde have været opholdt uden Fond.

Men naar vi med hele vort Samfund blev drevne til den ydmigende Erfjendelse, at Menighederne ikke kunde behare sin Skole uden ved Fond, saa har vi troet at burde je en Herrens Førelse ogsaa derigjenem. Og vi maa glæde os over, at Herren ogsaa vender dette til det gode for Samfundet og Menigheden.

Der har baade offentlig og privat været anket over Udtrykket: „at befæste Skolen ved Fond“; og der har stundom været lagt til den Bemerkning, at „skulde Skolen befæstes ved 50,000 Dollars, saa maatte det være, fordi den ikke var befæstet paa Klippen.“ Det kan tænkes muligt, at nogen virkelig har gjort denne Bemerkning i fuld Trofylldighed, og vi vil derfor ogsaa i al Ligefremhed sige vor Mening om denne Indvending. For dem derimod, som maatte bruge saadanne Ord til at modvirke en god Sag, har vi intet Svar. Deres egen Samvittighed vil flaa dem.

At Skolen befæstes ved Fond, er ligesaa sandt, som at den bevares og opholdes ved at der skaffes Professorløn fra Menighederne. Hverken det ene eller det andet er ugudeligt talt eller tænkt, og hverken det ene eller det andet strider mod Troen paa Guds Forsorg og Styrelse. At vi i Tro til Gud giver vores Gaver til Skolens Underhold, er ikke andet end vor Kristenpligt, efterdi Gud vil, at hans Rige skal komme og hans Evangelium udbredes ved saadanne menneskelige og timelige Midler. Om jeg giver meget eller lidet, lidt hvert År eller lidt engang for alle, det er en Sag, som kommer an paa Forholdene. Nu har Erfaring lært vort Samfund, at det ikke kan bevare sin Skole ved aarlige Bidrag; og derfor maa det samle Fond for at beholde Skolen. Og det vil altsaa fun sige, at Samfundet gjør hvad det kan, for at Skolen skal blive staende. Saa beder vi med det samme Herren børsigne baade Indsamlingen og Skolen, saa at begge Dele maatte hvile paa den rette Grundvold. Lader da Herren Indsamlingen lykkes, saa befæster han selv Skolen paa den Maade. Vi kan jo ikke andet gjøre end at arbeide og bede. Herren maa give sin Børsignelse, om det skal lykkes. Men at vi skulde give lidet, for at Herrens Børsignelse skulde blive desto større, det er neppe gudfrugtigt tænkt. Det kunde snart komme ind under den Dom, at hvo karrigen saar, han skal og karrigen høste.

At Skolen staar eller falder med Fondsindsamlingen, det er fun i den Forstand sandt, at vi ikke kan se nogen anden Udbevi. Gud kan

give nye Raad og ny Visdom; Gud kan ogsaa betro sin Gjerning til andre Personer, om vi befindes uværdige til Ejeneften. Men vi faar prøve at gjøre, hvad vi formaar og hvad vi forstaar. Om nu Skolen falder, er det da deres Skyld, som gjorde hvad de kunde paa den Maade som de forstod, eller er det deres Skyld som intet gjorde, meddens der endnu var Tid til at gjøre noget?

Dersom alle Menigheder regelmæssig havde indsendt Professor-løn, saa havde der ikke været nogen Tale om Fond. Men dette har ikke været tilfælde; og derfor er det de Menigheder som har vist den største Æver for Skolen, der i Almindelighed har været ivrigst for Fondssamlingen. Det er dersor ikke med nogen ond Tanke, at der har været givet til Fond, og det er derfor billigt, at Fondssamlingen bedømmes med Venlighed af dem, som ikke har deltaget i den. At tillægge Mænd og Menigheder, som fremmer en god Sag efter sin bedste Forstand, uædle og ugrundelige Bevæggrunde, det tror vi ikke er velbehageligt for Gud.

Der er flere Menigheder som gjerne vil samle Fond, men som ikke finder Tiden beleilig for sig. De føler det ofte tungt, at de ikke kan være med til samme Tid som de andre. Dersor vil vi ogsaa bede de Menigheder, som nu har samlet Fond, ikke at være altfor utsaalmelige, om ikke alle andre endnu har været med. Et Samfund trænges der Billighed og Overbærenhed i mange Stykker, og forhastede Domme gjør altid Skade. Men én Ting er paatrængende nødvendig, og det er, at Samfundet under saa vankelige Omstændigheder som vi nu stedes i med Hensyn til den rette Ordning af Fondssagen, bliver saa talrigt repræsenteret ved Årsmødet som muligt. Der trænges, at baade de Menigheder som har samlet Fond, og de som ikke har samlet, lader høre fra sig ved Årsmødet. Der vil baade Duetighed og Ømtanke til for at ordne Forholdet saa, at baade Samfundets Gjeld bliver betalt, Skolen faar sin regelmæssige Understøttelse, og Fondet bliver forsøgt og udvidet efterhvert.

Augsburg Seminarium og Menighederne.

Om Augsburg Seminarium skal berøres i sin nuværende Form eller ikke, det afhænger af førstcommende Årsmøde. Thi saa langt er det nu kommet, at Samfundet maa tage en endelig Afgjørelse og træffe sit Valg mellem Fond eller ikke Fond; men det betyder Skole eller ikke Skole.

Nistnof lunde Marsimødet tage de indkomne Fondspenge og betale Gjælden med og saa beholde Resten af Fondet til at lønne en theologisk Professor med. Men det vilde jo være et Tilbagestridt; ialsfald har det været betragtet saa før; og lidt tvilsomt turde det være, om Menighederne vilde finde sig deri.

Sagen er nemlig den, at det er i Menighedernes Interesse at faa vel uddannede Prester, og det kan de ikke vente at faa uden en ordentlig Skole. Med al Tale og Skrift frem og tilbage, om hvad Prestens Stilling skulde være eller ikke være i Menigheden, saa er Konferencens Menigheder nu faktisk komne til den Overbevisning, at skal de vælge Prest, saa foretrækker de den dueligste,nidkjørerste og alvorligste de kan finde i hele Presteskabet. Den Tid er forbi, da man her og der i Menighederne foretrak umyndige og uerfarne Prester, fordi man var bange for Prestemagten. Menighederne er vokset frem til mere aandelig Myndighed i vort Samfund, og de finder, at de er bedst tjent med en duelig og alvorlig Mand, saasandt han er en gudfrugtig og redelig Mand.

Der findes derfor ikke i vort Samfunds Menigheder den frugtagtige Forbitrelse mod en sand og sund Presteuddannelse, som der findes i andre Samfund. Og derfor er det saare tvilsomt, om Konferencens Menigheder vilde være tilfredse med at se Augsburg Seminarium synke ned fra at være den længst fremstredne Prestestole inden den norsk amerikanske Kirke, til at blive en af de ringeste.

Vi har jo ikke alene et Regnskab for de Dage som nu er, men hver Slegtsom lever har et Ansvar for Efterslegeten indtil tusinde Led. Belsignelse og Trivsel for Slegterne som kommer er i en uhyre Udstrekning afhængig af den Slegtsom nu er. Og det er vel klart for dem, som har en Smule Alvor i sig, at vi ikke bedre kunde bidrage til Ordets og Troens Bevarelse blandt Folket, end ved at sætte igang en Prestestole, der kunde udsende duelige og alvorlige Prester, som ved sin alvorlige Virksomhed ude i Menighederne efter kunde bidrage til, at Livsstrømmen vendte tilbage igjen til Skolen og holdt den oppe fra den skolemæssige Tørhed og Andløshed. Det skulde isandsched være en lebende Gave og en herlig Arv, vi paa den Maade efterlod vores Børn.

Og vi har vel en lidet Smule Ansvar for de Forældre og de svundne Slegter, som bragte Ordet og Troen ned til os? Hvorledes

skulde de have ofret saameget for Evangeliets Bevarelse, og vi ikke agte det værd at ofre noget deraf? Har hele Tidens ødleste og bedste Kræfter været samlet om dette hellige Arbeide, skulde det da ikke længere have noget Værd for os? Og for Konferensen at nedlægge den Presteskole som den har bygget med saa glade Forhaabninger og saa store Opfrelser, det vilde være haade Utaknemmelighed mod dem, som før os kjæmpede og led for Troens dyrebare Sandhed, og en Vandere for os selv..

Thi hvorfor har vi før saa ivrigt bygget Presteskolen? Det var dog vel, fordi vi ansaa den for et Gode? Det var dog vel, fordi vi agtede den for en Velsignelse? Eller fastede vi bort saa meget Tid og Kræfter og Penge paa en Sag, om hvilken vi ikke vidste, enten den var god eller slet? Det være langtfra. Men da er der ingen Grund til at stanse paa Halvveien. Enten helt frem eller ogsaa aldrig begynde. Skulde der, efter alt hvad hidtil er gjort og arbeidet, endnu være Menigheder, som vilde være for at nedlægge Skolen, saa maatte det vel være noget andet end Zver for Guds Rige, som drev dem.

Menighederne er ikke tjent med at miste Skolen. Menighederne er heller ikke tjent med at faa en daarligere Skole end den de har. Menighederne er vel tjent med at faa en bedre Skole, thi den er mangefuld og langt fra hævet over Forbedringer i nogen Retning. Men vil Menighederne faa bedre Skole og bedre Lærere og bedre Frugter af Skolen, saa er Veien dertil ingenlunde at rive ned hvad man har. Lad os gaa sikkert frem og aldrig tage et Skridt tilbage, hvor vi først har sat Goden frem.

Det kan synes underligt, at den som selv er Lærer ved Skolen, vil tale saa. Men det hør ikke foruge nogen. Thi dersom ikke den, hvem Samfundet har betroet Skolens Bestyrelse til, skulde have saa megen Ægtelse for Menighedernes Ejendom og dybeste aandelige Interesse, at han turde holde frem Skolens Sag, naar den virkelig staar paa Spil, saa var han vel ikke megen Tillid værd. For os er kun én Ting vigtig, og det er at kunne bevare en god Samvittighed og befindes tro i det Hald, hvori vi er satte. Mene kan en Mand ikke holde Skolen oppe, det maa blive Menighedernes Sag, som det er Menighedernes Gavn.

Aarsmødet har større Bethydning i saadanne Sager, end de fleste tror. Thi som Aarsmødet er, saa bliver Samfundets Arbeide gjen-

nem det kommende Åar. Skal derfor Samfundet være et frit Samfund og handle med Myndighed i sine egne Sager, faar det ikke betragte Årsmødet som en ligeegyldig Sag. Der afgjøres Samfundets Skjæbne, saalangt den i nogen Grad er afhængig af Mennesker.

Derfor beder vi, at alle Samfundets Menigheder icar vil sende Delegater til Årsmødet, at Skolesagen og Fondsagen kan faa en ligefrem og grei Afgjørelse, saa vi alle kan være fuldt forvissede i vort Sind, om hvad Samfundet vil — eller ikke vil. Thi deri ligger en underlig Kraft for dem som skal arbeide.

Deri ligger ogsaa den eneste Betryggelse for at bevare Samfundet enigt og kraftigt. Hvad Menighederne vil, derpaa kommer det an, og er Menighederne enige om at fremme en god og stor Sag, saa findes der ikke nogen memnesselig Magt, som kan rive dem fra hinanden. Og i disse høderlig vankelige Tider er der én sikker Vej for Menighederne at gaa, det er at samle sig med Kraft og Bestemthed om Børnelærdommen og Skolen, saa kan intet Menneske gjøre dem nogen Fortræd eller binde dem med noget Baand. De har da sikker og fast Grund under sig og vid og aaben Fremtid foran sig. Nu under disse Forhold at lade Skolen falde og faste sig ind i nye Samfundscombinationer, det vil kun medføre, at Menighederne maa begynde forfra igjen paa den Bygning, som de næsten har færdig.

Lad os derfor samle os til et endrægtigt og kraftigt Årsmøde, og lad det som Folket længes efter, faa Rum hos os ialfald. Lad Menigheder og Prester forenes i alvorligt Arbeide for Skolen og dens Besættelse.

2. Janledning den anden fondsindsamling, 1886—1888.

[Kilde: „Folkebladet“ for 18de og 20de Oktober og 3de og 10de November 1886; 5te Januar, 13de og 27de April, 6te Juli, 7de September og 19de Oktober 1887. — Udg.]

Augsburg Seminarium og fondssagen.

Det faldt ikke i min Lod at være tilstede ved Konferentsens Årsmøde dette Åar.*.) Og det har været ganske vanskeligt for mig at faa et nogenlunde klart Indtryk af de Forhandlinger, som der er blevne ført, og de Beslutninger, som er blevne fattede. Ikke destomindre er der visse Dele af Samfundets Arbeide, som Årsmødet i mit Fravær har paalagt mig, og som jeg dersor har maattet prøve at sætte mig ind i, saavidt Tid og Kræfter har tilladt.

Blandt disse Sager er ogsaa Fondsagen. Det var med smertelig og ubehagelig Overraskelse, jeg modtog Underretning om, at Samfundets Årsmøde havde valgt mig til Formand paa Fondskomiteen. Og det var længe min Tanke, at jeg helst burde frasige mig dette Hverv. Thi jeg ved faa vel, at baade er dette Arbeide ganske fremmed for mig, og den Tid jeg har at raade over ved Siden af det stadig voksende Skolearbeide faa knap, at det vil være umuligt for mig at kunne udfylde Stillingen paa en nogenlunde tilfredsstillende Maade.

*.) Professor Sverdrup havde straks efter Skolens Slutning tiltraadt en Morgesreise og var saaledes ikke tilstede ved Konferentsens Årsmøde. — Udg.

Alligevel har jeg maattet bestemme mig til at blive staaende som Formand i Fonds komiteen, ledet dertil dels af den Betragtning, at det nu vilde være vanskeligt at bevæge nogen anden til at overtage Stillingen, dels af alvorlige og sindige Mænds Forestillinger. Men da er det med det samme min Pligt at sige, at om jeg end tør vidne, at jeg gjerne vilde arbeide for Sagen, saa mangler der mig baade Erfaring, Tid og Kræfter til Arbeidet, saa at det i alt væsentligt maa blive Menighedernes egen Villighed, Selvstændighed og Organisationsevne, hvorpaa Sagens heldige Gjennemførelse vil komme til at bero.

Min Opfatning af Stillingen er i al Korthed følgende: Den Erfaring som er bundet i Augsburg Seminariums Levetid, er simpelthen denne, at Skolefond maa figes at være en Nødvendighed, om Skolen og Samfundet skal kunne gjøre den Gjerning, til hvilken det er kældet, uforstyrret af pekuniere Vanskeligheder, som tager bort baade Tid og Kræfter fra det store aandelige Arbeide, som ligger for os.

Dette er i en Hovedsum, hvad der kan figes om Sagen i dens Allmindelighed. Enten maa der samles Fond, eller en hel Del Tid og Kraft maa aarligaars spildes paa Pengeindsamling. Dette er efter min Overbevisning saa utilbørligt og letsindigt, at det ikke i Vægden har finde Sted i et frieligt Samfund.

Om den førstfilte Tingenes Tilstand i Samfundet just nu er det vel bekjendt, at en Minoritet af Samfundets Menigheder har samlet Fond, medens en Majoritet endnu holder fast ved, at der hvert Aar skal samles Professorløn. Men nu udviser Regnskaberne, at den Minoritet som har samlet Fond, gjennem Fondstrenterne bidrager aarlig omtrent 10 Gange saa meget til Værernes Lønning, som den Majoritet der endnu fortsætter med aarlige Bidrag til Professorløn. Endelig er det en hørgelig Kjendsgjerning, at Skolen synker i Gjeld hvert Aar paa sine løbende Udgifter, og at det altsaa maa ende med finansiel Ruin, om der ikke træffes de alvorligste Forholdsregler for at hindre det. Allerede er Gjælden paa Skolen efter Kassererens Rapport ved sidste Aarsmøde over 7,000 Dollars, og efter samme Rapport er der Udsigt til en aarlig Forøgelse af Gjælden med 3,000 Dollars, om Sagerne gaar som de nu gaar.

Dersom dette er det simple og nøgne Sagforhold, saa er det efter

min Forstand ikke alene nødvendigt at samle Fond, men ogsaa nødvendigt at gjøre det iaar eller nu straks.

Det er med dette Indtryk af Forholdene vi maa gaa til Arbeidet. For mig stiller det sig i dette Døblif saa, at det vil blive en afgjørende Kamp for Skolens Tilværelse. Enten maa Skolens Udgifter dækkes af Indtægterne, eller ogsaa maa den stanses. Jeg ved, at mange af os som har sat Tid og Kraft og Penge ind i Opbyggelsen af Augsburg Seminarium, ikke kan tenke denne Tanke uden med saart Hjerte og dyb Bedrøvelse; men vi faar prøve at se Sagerne som de er, og handle derefter. Det er ikke forsvarligt at bedrage sig selv med falske Forestillinger.

Samfundet har besluttet at prøve at arbeide efter en ny Plan for Fondet. Og Arbeidet er allerede begyndt efter den af Aarsmødet udlagte Plan. Samfundets Fondssudsending, Pastor L. Lund, er ude paa Rejser for at besøge de Menigheder, som endnu ikke har samlet Fond. Det er Meningen at fortsætte dermed og efterhvert at modtage Svar fra disse Menigheder paa Aarsmødets og Samfundets Henbendelse til dem. Dette vil blive gjort saa hurtigt som muligt; men det vil nødvendigvis tage nogen Tid. Saasnat det paa nogen Maade er muligt at danne sig en rimelig Formening om, hvorledes Sagerne staar for disse Menigheders Vedkommende, om de vil deltag i Fondssamling eller ikke, vil Resultatet blive bragt til almindelig Kunckab, og da vil Tiden formentlig være kommen til at gjøre en Anstrengelse over hele Samfundet, for at faa Fondet forøget saa, at det kan være tilstrækkeligt.

Saaledes er den Opsatning, jeg har faaet af Samfundets Stilling og Aarsmødets Vilje. Det er muligt, at jeg har taget feil; det har været min alvorlige Bestrebelse at se Sagen netop som den er og ikke anderledes. Det er ogsaa min Overbevisning, at det er mest overensstemmende med et frit Samfunds Værdighed og Tarb at have fuld Klærhed over Stillingen og bestemme over sine egne Anliggender, som det selv finder det forsvarligt for Gud og Mennesker.

Indet jeg saaledes efter Aarsmødets Vilje lægger denne Sag frem for Menighederne, kan jeg ikke andet end gjenlægge de Ord, som Formanden i Seminariets Board of Trustees, Professor Østvedal, henvendte til Aarsmødet i Sand Hill Menighed:

„Vi staar atten ved et stort Vendepunkt baade for Samfundet og

Skolen. Skal Skolen staa, eller skal vi lade den gaa tilgrunde af Mangel paa Støtte? Skal vi opgive Skolen og lade andre nyde Frugten af det mangeaarige Arbeide? Det er virkelig det Spørgsmaal, der fremstiller sig til Afgjørelse.”*)

Og der er dette at lægge til: Vort Samfund har vovet at optage et stort og alvorligt Arbeide blandt vort Folk. Det har været erkjendt, at en god og forsvarlig Presteuddannelse var et af de vigtigste Midler til Opgavens Løsning. Tør vi nu virkelig sige, at vi troede, derfor arbeidede og hjælpede vi? Gik vi i Kampen, fordi Herren sendte os, eller var det kun vort eget Hjertes Baafund? Har vi noget Kald fra Herren til at virke for vort Folks Samling til en lutherisk Frikirke paa den gamle, prøvede Grundbold? Nævel, saa lad os i Prøvens Stund vise, at vi er Kaldet tro, og ikke give op i den første lille Gjenbordighed, som møder os. Det er sandelig hverken Morsfab eller Barneverk at bygge en lutherisk Frikirke i et nyt Land. Vi maa være belæbet paa Øpsærlser og Vaufseligheder. Vi maa være beredt paa, at Herren vil kræve, at alle Kræster spændes og alle Evner prøves en og anden Gang. Vi maa ikke klage, om der er steile Bakker paa Veien og tunge Tag i Arbeidet. Vi maa være rede til at vise os som kristne Mænd med Hjerte og Haand paa rette Sted. Og vi arbeider ikke uden Haab. Gjennem al den kirkelige Forvirring staar dog Malet nærmere end før. Der er Tegn til, at Folket i alle Samfund begjærer at naa frem til én norsk Lutherisk Frikirke i Amerika. Skal da vi blive tilsfamme, naar vort Kirkesolk vinder frem til sine Engagers Maal? Skal vi gaa trætte før Tiden; skal vi blive liggende paa Veien?

Det er vel neppe de frie Menigheders Mening at blive staaende paa Halvveien, naar Herren kalder til trofast Arbeide. Lad hver Menighed betænke Sagen, lad hver Kristen i Bon og Tro føge Herrrens Vilje i Sagen. Og saa, Venner, lad os prøve at begynde og fuldende det Arbeide, som kræves af os, i Jesu Navn. Endda skal vort Haab i denne Sag ikke blive besejret.

*) Konferentsens Årsh. 1886, Side 20. — Udg.

Er det værd en Anstrengelse?

Skal der gjøres en Hovedanstrengelse for at forsøge Fonden for Augsburg Seminarium iaar, saa maa det alvorligt spørges af alle Konferencens Medlemmer, om det virkelig er Ret og Pligt at gjøre saa store Anstrengelser for at bevare vor Skole. Der er intet andet, som kan frembringe Fond for Augsburg Seminarium, end en rolig og gudfrygtig Overbevisning om, at det haade er nødvendigt og rigtigt at anstrengte sig efter Evne for, at en norsk Lutherisk Presteskole endelig kan blive en varig og grundfæstet Institution i Landet.

Gjælder det noget, eller er det en ganske ligegyldig Sag, enten Augsburg Seminarium staar eller falder?

Der har været arbeidet, bedet, kjæmpet og ofret saa meget for vor Skole, at man allerede deraf burde kunne slutte, at det ikke er saa ligegyldigt for en hel Del kristne Mænd og Kvinder iblandt os, enten Skolen er til eller ikke. Men kan ikke alle disse nu er blevne saa trætte, at de ikke længer formaar at løste Hænderne for at gjøre et lidet bitte Arbeide for det, som de før var saa offervillige for? Det er ikke troligt.

Enten vi ser tilbage eller vi ser fremad, synes der at møde os et manende Kald til at bygge vor Skole og værge den mod Undergang. I vort gamle Fædreland staar gamle Fædre og speider efter os, hvor vi gaar og hvorledes vi vandrer i det nye, fremmede Land.

Et Lutherisk Kristensolk følger os fra Norge af med alvorligt prævende Blif og spørger: Er der nogen Kraft og noget Alvor hos dem, som er draget ud til Amerika, gjør de nogen Opfrelse for at bevare Fædrenes Tro? Viser de paa nogen Maade, at de har nogen Tanke for Guds Rige, eller drog de kun ud for at cede og drinke og dø? Hvad skal vi svare dem som spørger efter os, stundom med en Moders Omhed, stundom med en Broders Deltagelse, stundom med en Kristens Midfjærhed, stundom vel ogsaa med en Spotters Bitterhed og Foragt? Hvad skal vi svare, naar de bekymrede Bliffe vender sig mod Vesten og stirrer ud efter os? Det vilde tilvisse være en stor Ting, om vi kunde sende Svar tilbage: For Fædrenes Tro er der reist Kirke og Skole iblandt os saavel som hos eder; Bidnesbyrdet om Synd og Naade skal, Gud være lobet, ikke forstumme blandt os og vores Børn.

Og naar vi ser fremover mod Slegten, som vokser op, da staar ogsaa den med Krav paa os, og det Spørgsmaal stiger op i vore Hjerter: Hvad gjør vi for disse Børn? Har vi ikke alene tænkt paa, hvorledes de skal kunne have timeligt Udkomme; men har vi ogsaa tænkt paa, hvorledes de skal kunne have de samme aandelige Guder, som vi saa rigelig har nydt? Hvad behøves, for at Guds Ord's Preædiken kan blive bevaret for de kommende Slegter? Og er det gjort, som vi skal gjøre for den Sag? For vores Børns Skyld var det vel bedre, om vi kunde naa frem til, at ialfald én af de norsk Lutheriske Presteskoler stod paa fast Fod, før vi gif herfra.

Og kan vi skylder vort nye Fædreland nogen Tanke ogsaa? Vi er komne hid med to tomme Hænder i de allerflestte Tilfælde, og vi har saaet meget, som vi ikke har arbeidet for, ved Siden af det meget, vi har arbeidet for med Sved og Mæsie. Burde vi ikke prøve at gjøre noget lidet godt for vort nye Hjemland? Og kan vi gjøre noget bedre, end at vi ogsaa prøver at bygge et Hjem for Guds Ord's Studium og en Skole for Evangeliets Budbærere?

Det er ikke mere end billigt, at vi prøver at bidrage vor Skjerb til vort Lands religiøse og kristelige Velfærd. Det skylder saa megen Raaddenhed over fra Europa til Amerika, at det var ikke formeget, om gudfrygtige Indvandrere prøvede at bidrage alt muligt til, at der ogsaa kunde være noget af „Jordens Salt“ og „Verdens Lyb“ i Landet. Vi kan ikke uden en vel oplært og gudfrygtig Prestestand vente at udrette, hvad Herren kræver af sit Folk. Vi kan ikke gjøre, hvad der burde gjøres for den opvoksende Ungdom; vi kan ikke have den religiøse og moralske Indskyldelse i Folket som saa saare trænges, uden vi vil oplære duelige Redstaber dertil.

Og naar vi ser paa al den Forvirring, som just nu hersker i vor norsk Lutheriske Kirke, maa vi da ikke tro, at det vilde være en stor Belgjerning mod hele Kirkefolket, om der dog endelig var en Presteskole, som stod fast, naar det væller og raver paa snart sagt alle Kanter? Eller er der virkelig nogen som tror, at det vilde blive saa meget bedre, om nu ogsaa Augsburg Seminarium skulde falde? Og falde maa det, om Folket vil tillade, at det fortærer langsomt og sikkert af Gjeld.

Skal vi gjøre en Unstrengelse og sætte Skolen paa fast Grund, eller skal vi nu lade den falde? Er der nogen, som har noget Svar at give?

En Alvorlig sag.

Naar der spørges, om Menighederne i Konferensen er rede til at samle større Fond for Augsburg Seminarium, saa er det billigt, at der træves ganske gode og sterke Grunde for en saadan Sag. Det er Menighedernes egen Skole, og de gjør selvfølgelig med den som de vil. Bil de lade den stanse, saa kan ingen anden befklage sig, sjønt det vil være et tungt Slag for mange, som har ofret meget for Skolen, og for Lærere og Elever som har knyttet Liv og Arbeide til den.

Men det er værd en Smule Eftertanke, om det er i Menighedernes egen Interesse at lade den falde.

Vor lutherske Frikirke i Amerika er i Sandhed i en temmelig udsat og vanskelig Stilling. Den har dog vel ganske thadeligt fra Herren dette Kald, som den ikke uden aandeligt Selvmord kan vise fra sig, at samle og opbygge det Folk som kommer hid fra Norge, paa Fædrenes Tro, ved Ordet og Sakramenterne. Er det ikke med dette Maal for Øie, den arbeider, saa er der ingen Menig i dens Arbeide.

Men det er klart, at dette Arbeide kan ikke gjøres sovende. Gi Heller kan det gjøres ved ørkesløse Trætter om Læren, der tager Kræfter og Tid fra Arbeidet.

Allerede har flere af de rigeste og mægtigste amerikanske Kirkesamfund lagt vort lutherske Folk ud til en Missionsmark for sig, som om vi var et Hedningefolk, til hvilket de maatte sende Evangeliet Lys.

Og det er i Virkeligheden sandt, at medens der mangesteds er to eller tre Kirker, hvor én vilde være nok, saa er der til Gjengæld mange Steder, hvor der ikke er nogen regelmæssig Ordets ForkynELSE og Sakramenternes Forvaltning, uagtet Folket hunrer og tørster derefter.

Det er ikke stort at laste amerikanske Samfund for, at de vil sende Prester til de norske Indvandrere, naar det staar saaledes til. Men til os kommer Spørgsmålet, om vi har gjort hvad vi kunde og burde, for at det skulde staa bedre til med vor lutherske Kirke i Amerika.

Skal vor Fædrelands blyve fremmedes Rov, fordi vi ikke sjæltede den og vernede om den?

Jeg er vis paa, at der er tusinde og efter tusinde gudfrøgtige

Mænd og Kvinder, som vil svare nei. Men da maa der Arbeide til for Presteskole. Vi kan ikke verne om vort Folks dyrefrie aandelige Eje uden ved at udsende vel forberedte Guds Tjenere blandt Folket.

Det kan ikke i Længden gaa an, at Lærerne ved Presteskolen maa lægge ligesaa meget Arbeide og Tanke i Kampen for Tilbærelsen som i Undervisningen og Skolegjerningen. Skal der blive god og forsvarlig Skole, saa maa de smaa Lærerkraæster, som vi kan hylde over, ialfald bruges i sit Lærerkald.

Som det nu staar til med Konferentsens Presteskole, saa nærmer vi os efter fremover mod et Tidspunkt, da vi dels maa sige Farvel til de Lærere vi har, fordi de slides ud af uensartet og overdrevet Arbeide, dels maa indskrænke Lærernes Tal, fordi det er umuligt at lønne dem. Er det nu virkelig Meningen at lade dette gaa, indtil det er forsæt at ændre det?

Men der vil nogen sige: Om Konferentsens Presteskole stanser, saa er der norske Presteskoler nok alligevel.

Og det er sandt, at der er nok i Tallet ialfald. Men der er dog virkelig for en upartisk Betragtning siden Grund til at tro, at de andre Presteskoler staar paa fastere Bod end Konferentsens Presteskole. De har ligesaa store Bansfeligheder at kæmpe med som Konferentsens. I den folkerige Norske Synode et der to mod hinanden kæmpende Skoler,*) saa at den ene trækker ifra den anden, og det er sandselig ikke den bedste Betryggelse for disse Skolers Fremtid. Augustanashnoden og Hauges Synode har noksom befjende Bansfeligheder at overvinde. Det er vort oprigtige Ønske, at alle disse Skoler maa kæmpe sig frem til en sikret Eksistense, fordi det er en vel grundet Overbevisning hos os, at der bør ske en Forening af de norske Lutheriske Presteskoler. Men der bliver ingen god Presteskole bygget af Ruiner af faldne Skoler. Derfor er det aldeles urigtigt, usvarsligt og usforståndigt at lade de bestaaende Skoler undergraves af Gjeld, for saa at begynde forfra med en ny fælles Presteskole.

Det er derfor ikke i nogen Henseende en Partisag at arbeide for Konferentsens Presteskole. Det er en Sag, som bør drives og kan drives i Kristi Kjærligheds Land og i fuld Fordragelighed og Broderlighed ligeoverfor de andre Samfund. Det vilde meget mere

*) Det ene Parti i Den norske Synode, de saakaldte „Antimissouriere“, havde oprettet en egen Presteskole i Northfield, Minn. — Udg.

være ubilligt at slippe sin egen Del af Vyrderne og Arbeidet og overlade altsammen til de andre.

Vil vi frem til følles og endrægtigt Arbeide for vor norsk lutherske Frikirke i Amerika, saa maa vi da ialsfald tage vor Del af Arbeidet. Og naar Konferensen begyndte sit Virke uden at bede de andre Samfund om Tilladelse dertil, saa vilde det være ganske besynderligt, om den nu skulde bede de andre Samfund fuldføre det Arbeide, som den begyndte paa egen Haand.

Derfor kan vi ikke slippe fra vort Ansvar og vort Arbeide ved at henvisse til Foreningshagen. Den er for de oprigtige kun saa meget sterkere Spore til kraftigt Arbeide.

Er vi derfor alvorlige Mennesker, som virkelig agter vor lutherske Frikirke for en Guds Gjerning, saa lad os holde ud i Arbeide og Opoffrelser, indtil vi kommer frem. Vi maa være belabet paa Lidelse og Mpie, dersom det er Guds Gjerning vi gjør. Det er kun verdslige Foretagender, som kan og skal være lønnende i denne Verden. Guds Gjerning ser hen til en større og saligere Belønning.

Dette er altsaa Spørgsmaalet: Er det os en Alvorssag, at Fædrenes Tro behøres i en luthersk Frikirke i Amerika? — saa lad os arbeide for en luthersk Presteskole.

En god Anledning.

Det har været paastaaet, og ikke aldeles med Urette, at der har været nogen Rivning i Konferensen mellem gammel og ny Retning.

Hvori Forskjellen er eller har været, er det ikke her Meningen at omtale. Der er ikke saa lidlen Grund til at tro, at de to Retninger i Shnsmaader og Tænkescet har nærmest sig sterkt til hinanden. Der har ialsfald i længere Tid ikke vist sig noget Spor til nogen principiel Modsetning mellem Retningerne. Det viste sig, saavidt man kan forstaa, baade ved Fællesmødet i Gol og ved Marsmødet i Sand Hill, at der ikke er nogen dybere Kløft i Konferensen, og at der neppe er større Meningsforskjel end der trønges vel om i et frit Kirkesamfund.

I Fondssagen har der hidtil været nogen Modsetning inden Samfundet, fordi nogle mente, at man ligesaa godt kunde holde Skolen oppe ved aarlige Bidrag til Professorløn.

Naar det nu ved flere Aars Erfaring har vist sig, at det ikke gaar paa denne Maade, saa er Tiden kommet, da en fælles Anstrengelse for Fondsindsamling bør forene alle Menigheder i Samfundet og denne Modsetning begraves.

Thi hvad der stiller eller ikke stiller forresten, saa er der dog vist ikke mere end én Mening i hele Samfundet om, at Skolen bør holdes oppe, om det er muligt. Og der er vist ikke en eneste Menighed som vil have det Ord paa sig, at den ikke har Interesse for at op holde en Skole til Uddannelse af Prester i vor Kirke.

Der har aldrig i Konferentsens Historie, saavidt mig bekjendt, frembudt sig en skjønnere Anledning end denne til endrægtig Handling. Vi samles om en Sag, som alle er enige om, at den er god og nødvendig. Vi samles om en Gjerning, som Samfundet har sat sig fore fra sin første Begyndelse af. Vi har samlet og søgt i lange Tider efter den bedste Maade til at holde Skolen gaaende paa. Og det er endelig ved smertelig Erfaring blevet uimodsigeligt klart, at i vort Samfund ialfald er et Skolefond den eneste Udvei vi siner.

Burde vi da ikke alle enes om at udføre en Gjerning, som paa en Gang vil være i fuld Oberensstemmelse med vort Samfunds guddommelige Skuld, og samtidig vil være en Forsoningens og Fredens Gjerning inden Samfundet, som ved Guds Belsignelse vil kunne bære Frugt for vort Folk indtil de seneste Slegter?

Teg ved vel, at det vil være et tungt Offer for os alle at bringe. Det er hverken første eller sidste Gang, at vi maa give Arbeide og Penge til kristelige og kirkelige Diermed. Og naar dertil kommer, at vi maa bøje os en lidet Smule, for at det skal kan bøjes sammen, saa er det endda thngre. Men vi er ikke ganske uprøvede og usøvede i at ofre og arbeide. Og vi maa endda med Blusel ihukomme, at Fædrene stundom har ofret Livet for Guds Riges Sag.

Burde vi da ikke alle benytte denne gode Anledning?

Hanske nogen vil svare, at de er enige om at op holde Skolen, men de synes ikke om Lærerne. Og det er jo rimeligt nok. Lærerne har vist ikke funnet tilfredsstille de Krav, som stilles til dem. Men for det første er det vel vanskeligt nogensinde at saa Lærere, som der ikke er store Mangler ved. Og for det andet er det vel ikke Meningen at holde Skolen for Lærernes Skyld, men tvertom at holde Lærere for Skolens Skyld. Og er man da ikke fornøjet med de Lærere som er,

saa kan man vel bedre saa nhe Lærere, naar man har Skolen paa god God, end saa nhe Lærere, naar Skolen er stanset for Gjelds Skyld.

Vi maa prøve at se bort fra Personer i saadanne Ting og ikke blive Menneskers Trælle.

Jeg kan jo ikke svare for andre end mig selv; men det er min vel grundede Overbevisning, at alle Lærerne er villige til at tjene Skolens Sag paa enhver Maade, enten ved at blive ved den eller ved at forlade den. Det staar til deres Afgjørelse, som holder Skolen oppe.

Lad os prøve, om vi ikke bedst kan magte Vandfælighederne ved at holde sammen og i Fællesskab bære de Vyrder, som er uundgaaelige i den kristne Kirke.

Fondssagen.

Fra en høiagtet Ven i Towa har jeg modtaget et Brev om Fondssagen, hvoraf jeg skal saa Lov til at anføre følgende:

— „Deres Stykke om Fondssagen synes jeg meget godt om, undtagen Slutningen: „den eneste Udvei vi siner“, som forekommer mig at være smittet af VanTro. Jeg vil derfor i hjertelig Oprigtighed bede Dem om, at De ikke fremstiller Sagen, som om Fond er den eneste Maade, hvorved Skolens Bestaaen er mulig; jeg tror det skader Sagen langt mere end det gavner den. Dette er nu ensoldigt og ligefrem talt; men Gud ved, det er steet i oprigtig Kjærlighed, med Ønske baade om Deres og Skolens sande Vel.“

Det er med Tæknemmelighed, jeg har læst disse Linjer, fordi de bidner om levende Kjærlighed til Skolen og fast Tro paa Guds Beskjermelse over den. Og jeg har tilladt mig at anføre disse Ord, fordi jeg tror, at der kanske er flere af Skolens allerbedste Venner, som har lignende Tanker. Og jeg vilde gjerne sige nogle Ord om denne Side af Sagen.

Er det virkelig saa, at Fond er „den eneste Udvei vi siner?“

Og i saa Fald, er det VanTroens Sprog?

Det er ligesaa godt, at vi alle overveier dette Spørgsmaal nu straks, og ser os om efter de Udveje som er at opdage, og prøver om muligt at finde Troens Vej. Thi den hør vi ubetinget vælge. Ingen anden Vej er trhg for os.

Kjendsgjerningernes Sprog er i denne Sag klart not, saalangt det rækker.

Å 1877 havde vi en Gjeldsindsamling, hvorved vi betalte Gjeld efter Byggearbeidet og Gjeld paa Professorløn. Der var dengang, saavidt erindres, noget over 16,000 Dollars Gjeld.*)

Dengang var det ved Hjælp af aarlige Bidrag Professorlønnen og andre Udgifter til Skolen betaltes. Samfundet fortsatte paa samme Maade, og der stiftedes ny Gjeld. Da den første Fondsindsamling aflatteledes i 1882, betaltes en Gjeld paa over 7,000 Dollars ud af de Penge, som indkom ved Fondsindsamlingen. Å 1886 rapporterede after Samfundets Kasserer en Gjeld paa 7,400 Dollars, som var stiftet dels ved Reparationer paa Skolebygningen, dels ved stor Forsommelighed med Indbetaling af aarlige Bidrag til Professorløn fra en større Del af de Menigheder, som dengang troede, at aarlige Bidrag var en bedre Maade at samle Professorløn paa end Fond.

Heraf fremgaar, at om der er andre og bedre Udveie til at holde Skolen oppe end Fond, saa har vort Samfund hidtil ikke fundet dem.

Er det nu Vantroens Tanke og Sprog at sige, at vor Skole trænger Fond, om den skal holdes oppe? Jeg forstaar, at nogen vil svare, at Gud kan holde vor Skole oppe ved andre Midler end Fond, selv om vi ikke ser dem.

Dersom dermed menes, at Gud kan bevæge Hjerterne i Menighederne saa, at de hvert År vil gjøre nok og mere end nok for Skolen, saa er det sandt og rigtigt nok, hvis dermed kun tænkes paa den guddommelige Almagt. Erfaring viser kun, at indtil nu har Hjerterne ikke været saaledes opladte.

Eller dersom dermed menes, at om Konferentsens Menigheder ikke opholder Skolen, saa kan Herren kalde andre Redskaber, som vil baade oprette og opholde en Presteskole, saa er det ogsaa sandt og rigtigt.

Men dersom dermed menes, at vi kan stifte Gjeld, og Gud skal betale den, eller at vi kan ansette Lærere, og Gud skal lønne dem, saa er det hverken gudfrigigt eller rigtigt.

Det er min Tro, og jeg ved, at vi er flere som har den samme Tro, at Gud har givet vort Samfund det Kald at bygge denne Presteskole. Jeg tror fuldt og fast, at hvor megen Skrøbelighed og Daar-

*) Héri dog medregnet de løbende Udgifter for det År, Gjeldsindsamlingen foregik. — Udg.

lighed og Vantro der har blandet sig ind i alt vort Virke, saa er det i Herrens Tro og i Jesu Navn vort Samfund har bygget og op holdt Augsburg Seminarium. De mange smaa Bidrag fra fattige Folk er blevne store nok til Gjerningens Fremme ved Guds Velsignelse.

Men om Kaldet er fra Herren og Gjerningen er hans, saa følger ikke deraf, at vi kan undslaa os for de Opofrelser, som Kaldet krever af os.

Vi er kaldet til at holde denne Presteskole oppe, og Troen siger tydeligt: Lad os være kaldet lydige og bringe Herren det Offer han vil have. Han som engang sagde om Eslet: „Herren har det behov,” han siger saa om vore smaa Bidrag endnu; lad os bringe det som han har behov.

Alt saa er det Troens Sprog: Lad os holde Skole, uden Fond eller med Fond, eftersom det kan gaa. Kan det ikke gaa uden Fond, saa lad os samle Fond; thi Herren har det behov. Kan det gaa uden Fond, nu vel, saa lad Fondet være. Men hidtil har det ikke gaaet, som det skulle og burde.

Herren har givet os kaldet, og han har lagt Velsignelsen til hvert svagt og famlende Skridt, som har været taget i Lydhed derimod.

Vi har reist tomme Huse for vor Skole i Tro til Herren. Han har fyldt dem for os fra Øst til Kjelder. Vi har bygget tomme Huse igjen, Herren har etter fyldt dem. De Værelser som vi har strækket vore Spareskillinger sammen for at faa bygget, der har allerede mere end en ung Mand kjæmpet en tung Kamp med Gud, og Nanden og Maaden og Freden har sørget sig ned i noget ungt Hjerte, og der er blevet en Guds Bekst derinde, som skal bære Frugt i vort Folk til evigt Liv.

Vi har bedet Herren uddrive Arbeidere i sin Høst, og vi er blevne rigelig bønhørt. Det er Herren som har velsignet den Gjerning, hvortil han selv har kaldet os. Saaligvislig end alt har været fra vor Side, og saa ofte vi med tunge Hjerter har maattet spørge os selv: Er vi et Samfund som Herren kan bruge i sin Tjeneste? — vi faar dog bekjende, at Herren har havt sin Gjerning iblandt os, hvor ilde det end saa ud med vor Troskab og vor Lydhed.

Nu spørges det ikke i Vantroens Hovmod, men i Troens Ædmighed: Tør vi vove at gaa et Skridt til for vor Skoles Bevarelse? Tør vi kaste vort Brød paa Vandet? Har vi saadan Tillid til Her-

rens Kald, at vi tør give Skolen tilstrækkeligt Fond og have den fri-modige Forvisning, at Herren vil lade ogsaa dette nye Offer blive til Velsignelse for os og vore Børn? Der er nogle, som fatter denne Til-lid til Herren. De siger: Vi ved ikke, hvordan Skolen bliver, vi ved ikke, hvordan det vil gaa. Der rækker ikke Troen til. Men der-som nogen bover at tro paa Herren i denne Sag, hans Gave til Skolens Opholdelse skal visselig blive velsignet af Herren, og Her-rens Velsignelse skal stjérne Skolen saa, at den skal blive til Gavn for Guds Menighed.

Derfor tror jeg, at Fond kan samles i Tro. Ja, jeg tror, at der skal Tro til for at samle Fond.

Kan nogen se nogen bedre Bei til at holde Skolen oppe, saa er vi vist alle glade ved at faa høre, hvorledes det er bedst. Men saa længe vi ikke ser nogen bedre Bei til at følge Herrens Kald, saa faar vi op-muntre og paaminde hinanden paa det venligste til at gjøre, hvad gjøres kan.

Hvad vil nu Menighederne svare? Spørgsmaalet vil blive dem forelagt i disse Dage, om de vil være med at samle Fond, om muligt alle sammen.

Vil de sige: Skolen er for stor, gjør den mindre, saa kan vi no-sie os med det Fond, vi har?

Det var en Udvei. Men er det ogsaa en Tropens Udvei? Det ser ikke ud til, at Skolen er for stor. Hverken kommer der for mange Prester ud, heller ikke har vi Rum for alle, som vil ind paa Skolen.

Skolen er ikke større end den trenges. Vi maa nu hver Dag sige til nogen som vil ind: Her er ikke Rum.

Der gif ud 12 Prester fra Skolen isommer; der var Rum for alle dem. Hvorledes skalde da Skolen være for stor?

Nei, vi faar prøve at holde ud i det dhrebare Arbeide, Herren har betroet os, og kan vi ikke gjøre det paa anden Maade, saa lad os prøve at samle Fond, men samle det med Ørn og tro, at det er Herrens Gjerning og ikke vor, og der skal følge Velsignelse med for Guds Menighed.

* * *

Fondssagen staar for mig som et af de største og skjønneste Ereft i den lutherske Frifirkles Udvikling.

Det er stort og ødedelt, naar et Folk som nylig er kommet ud af

Statskirbens mæssige og twangsbundne Lovmæssighed, selv paalægger sig de Øffere som maa til, for at Guds Ord skal blive overleveret ved os til Slegterne, som kommer. Det er Frihedenæ ædleste Form, naar den saaledes træder i Kjærlighedens Tjeneste.

Desto mere har det været en Overraskelse at se et af vores Stør-blade aldeles umotiveret begynde at angribe og mistænkeliggøre og forhaane et Arbeide, som det dog heller burde anbefale, dersom det har nogen Ænke for vort Folks Bel.

Er det virkelig en Gjenstand for Haan og Spot, at fattige Folk elsker Guds Ord og hans frelsende Evangelium saa høit, at de med sine furt erhvervede Midler vil bygge og befæste en Presteskole til aandeligt Gavn for sig og sine Børn?

Jeg ser, at man siger, at det ikke er Folketets Bestræbelse man er imod, men det er Professorerne. Derned vil man baade undstahle sig selv og umuliggøre et Svar; thi Professorerne vil vel ikke sige, at de er gode Professorer?

Men sæt nu, at Folket har den Opfatning, at det vil samle Fond, for at der ikke fra den finansielle Side skal være noget til Hinder for at kunne faa andre og bedre Professorer, naar Venligheden kommer?

Om de nærværende Professorer ikke duer til andet end til at faa Skolen bygget og befæstet, saalangt de har nogen Indflydelse derpaa, vil det endelig være faa taabeligt at mytte dem, saalangt de kan myttes, til at berede Bel for andre?

Thi de som samler Fond, tænker nok paa, at der maa komme andre Professorer med Tiden. De ved nok, at om en lidens Stund vofser der Græs over vores Grave; og da er det vel Tanken, at Fondet mest skal vise sin Mytte.

Det er desværre sandt, at i et Par Menigheder, hvor dette Stør-blad meget læses, har virkelig den Menighed arbeidet sig ind, at man kan ikke samle Fond, fordi man ikke har paalidelige Professorer. Men det kan vel være twisomt, om det vilde være til Gavn for vor Lutheriske Kirkes Fremtid, om alle skulde være faa afhængige af Personer.

Det er i Virkeligheden at tillægge Professorerne en uendelig større Bigtighed, end der tilkommer dem, naar man for deres Skyld ikke vil deltagte i et Arbeide af Betydning for en Fremtid, i Forhold til hvilken et Menneskeliv er saare forsvindende. Det er Mangel paa

Hjerte, naar man ikke vil gjøre, hvad der vil være godt for Efterflegten, fordi man har imod en enkelt Mand, som tilfældigvis er sat i Spidsen for Fondenindsamlingen.

Skulde det ikke være rigtigt for os at løste vort Blif en lidens Smule højere? Skulde vi ikke være i stand til engang at lære, at vort Kald og Ansvar tillader os ikke at blive hængende i smaa Personligheder? Og burde ikke Bladene heller prøve at hjælpe til, at videre og friere og lydere tanker vandt frem i Folket, end at hjælpe til at udvælge Smaalighedens og Mistænksomhedens Sæd?

Er det saa stort at kunne gjøre ondt for Lufsinder af gudfrugtige Mænd og Kvinder, som gjerne vilde se en god Presteskole bygget og befæstet for Eiderne og Slegterne, som kommer? Er det saa herligt at kunne more sig over, at Folket maa arbeide saa tungt, og maa møde saa mange Skuffelser paa sin Vej?

Men enten vores store Blad vil glæde sig over vores Trængsler og Kampe, eller de vil haanle over vor Glæde, lad os prøve at følge det Ord som siger: „Naar vi gjør det gode, da lader os ikke blive trætte; thi vi skal og høste i sin Tid, saafremt vi ikke forsager.“

* * *

Det gaar frem trods den bitre Modstand, som efter puster op en Storm rundt Augsburg og Professorerne.

Konferentsens Dødsfiender var saa glade og lykkelige og saa stille som Mus, saa længe de troede, at Konferensen var fuld af indbyrdes Uenighed. De følte sig saa trygge, saa længe de turde haabe, at Kampen mellem „den gamle og nye Retning“ skulde tage Livet og Kraften ud af Konferensen.

Men siden det viste sig, at der er Fred og god Forstaelse i Konferensen, siden Pastor Eggens, som man holdt for en „Gammelretningsmand“, talte et djært Ord for Fonden, som man ansaa for en Program sag for „den nye Retning“, er det blevet helt anderledes.

Fred i Konferensen og Arbeide for en lutherst Presteskole i Amerika, det var mere end det store gudløse Element kunde taale. Og Stormen brød løs.

Det er interessant at iagttagte, hvorledes den har vendt og snuet sig. Den anfaldt først Pastor Eggens, saa Fondenarbeidet, saa „Folkebladet“, og hele Tiden og mere og mere efterhvert Professorerne ved Augsburg Seminarium.

Bed disse vil ogsaa Stormen blive varende en Stund. Thi endnu tror man, at det vilde ødelægge eller ialfald lamme Konferentsens Presteskole, om man sikr dem bort. Som sedvanligt er Raseri og Forbitrelse blinde, saa de ser ikke, hvorledes det egentlig hænger sammen.

Men denne Storm kommer ikke ubentet, den bør ikke træffe nogen uforberedt. Jeg ved det nok, at den tilsigter det samme nu som før, at kaste Uenighed ind iblandt os; og jeg ved nok, hvor stor Fristelser der er for mange Samfundsbørødre til at forarbe sig over Professorerne og tænke: „Kan vi da aldrig faa være i Fred? Nu er det disse Professorer igjen.“

Jeg ved, at det er en let Sag at gjøre Professorerne saa sorte, at det er ganse haardt at staa Side om Side med dem. Jeg undres derfor aldeles ikke paa dem, som forarges og støder sig, og jeg bebreider dem ikke. Men det er om ganse andre Ting det gjælder. Derfor beder jeg eder alle: Tænk om Professorerne hvad I vil, og døm om dem saa haardt, som I tror, at I med god Samvittighed kan; men tænk paa Presteskolen med Bøn og Tro til Gud; det er den det gjælder om.

Aldrig har der i vojt Samfund været talt forgjøves, naar der har været talt for Presteskolen. Derfor tror jeg ikke, at det skal være forgjøves denne Gang heller, naar jeg beder eder se bort fra Professorer og andre Smaaligheder og se hen til det store og dyrebare Fund, som er os betroet, Guds dyrebare Ord, som skal sendes videre til Slegterne som kommer. Og om vi maa døie lidt Spot, fordi vi har en tung Bør og en liden Kraft, saa lad det ikke forfærde os.

Der er ikke saa liden Øpmuntring i Fondsarbeidet heller. Det er svært langt fra, at vi kan klage. Er det lidt Storm, saa er det ikke derfor Undergang.

Der er ingen som venter eller forlanger, at Fondsarbeidet skal være afsluttet i alle Menigheder før Aarsmødet. Men det er billigt at vente, at der foreligger Svar fra alle Menigheder, saa Aarsmødet kan vide, hvordan hver Menigheds Stilling er.

Men tillad mig i denne Forbindelse at fremføre en Tanke til Overbeielse. Vilde det ikke være overmaade gavnligt, om vi kunde møde rigtig talrigt sammen til Aarsmødet denne Gang? Det ser lyst og venligt ud i Samfundet, saa vi ffremmes ikke sammen af no-

gen overhængende Fare som mange Gange tidligere; men vi trænger saa vel om at mødes for det Arbeides Skyld, som vi har fore. Det trænges, at vi faar møde sammen og faa Røde paa, hvorfor nogle Menigheder ikke er med i den nye Fondsindsamling. De aller fleste af disse har saadanne Grunde, som langtfra kan gjøre os modløse, om end nogle af de ivrigste Fondsvänner vil finde, at de burde være med.

Det trænges om, at vi møder sammen for at tale med hinanden om, hvorledes vi nu skal lægge den sidste Haand paa det store og vanskelige Arbeide. Møder der for saa sammen, saa bliver alle Beslutninger saa let frugttagtige, tilraadige og forsagte; thi man ved ikke, hvad de fraværende vil. Og bliver Narstmødet frugttagtigt og tilraadt, saa bliver Arbeidet derefter.

Kommer vi sammen, to Mand fra hver Menighed, med Fondsagen vel overvejet, og mædige, modige og bestemte paa at gjøre hvad gjøres kan, saa skal Endrægtighed og kraftigt Arbeide visselig føre til Maalat.

Vi faar prøve at mande os op for en stor Sags Skyld. Og vi faar prøve at bringe med et frimodigt Sind, som gjerne vil gjøre det gode som trænges. For vort Folks Bel, for vor Kirkes Fred og for Guds Riges Arbeide iblandt os trænges det vel om, at vi blir færdige med Fondsagen, som vi har troet at burde tage fat paa først. Der staar en hel Del Arbeide igjen efter denne Sag; det er paa Tide, at vi prøver at naa frem did.

Send derfor Delegeret til Narstmødet fra hver eneste Menighed! Det er mit Raad og min Øns til Menighederne nu. Lad ikke vor Frihed blive spottet af dem som figer, at vi nytter den til Vigeyldighed.

Narstmødet og Fondsagen.

Narstmødets Beslutninger i Fondsagen er hverken mange eller lange. Men det er af den gode Grund, at der i denne Sag er lidet at sige og meget at gjøre. Beslutningerne viser imidlertid klart, at det er Konferentsens alvorlige Menighed, at Fondsagen er en Sag af første Klasse, som maa fremmes, saasandt det paa nogen Maade er muligt.

Sagen er, at vi nu ser det allesammen, at vor Prestestole ikke er

for stor, den trængte heller om at være større. Vi ser det alle sammen, at den maa holdes oppe for vor norske lutherske Fritirkettes Skhld. Vi ser det ogsaa, at den ikke endda har de Indtægter, som den trænger for at bestaa. Vi har attet et Års Erfaring for, at Gjælden vokser. Vi har attet et Års Erfaring for, at de aarlige Vidrag til Professorløn ikke duer, hvad nu end Grunden dertil kan være. Thi trods alle Anstrengelser, al Enighed, alle gode Øfster, saa indkom der fra den Halvdel af Samfundet som ikke har samlet Fond, ikke mere end omkring 400 Dollars til Professorløn i Regnskabs-aaret.

Paa den Maade kan det ikke gaa. Og Årsmødet saa det ganske klart, at for vort Samfund er der nu ialvfald ingen anden Udbet end at samle tilstrækkeligt Fond.

Thi det andet Alternativ, at nedlægge Skolen, det vælger Konferensen aldrig med sin gode Wilje. Og noget tredie er der ikke nu længer Udgang til at bestemme sig for.

Derfor var det, saavidt jeg forstaar, Årsmødets Mening, at iaar maa vi kjæmpe for Fondet som for Skolens Eksistens; og det var Årsmødets Mening, at det var det samme som at kjæmpe for Livet. Eller som Konferentsens Formand udtrykte Tanken: Konferensen staar og falder med sin Presteskole.*

De Menigheder som har bestemt sig til at deltage i den nye Fondindsamling, maa nok gjøre sig fortrolig med den Tanke, at de maa gjøre en Kraftanstregelse ikke alene for at samle Penge, men ogsaa for at drage saa mange Menigheder som muligt med sig ind i Arbeidet. Det er en tung Stilling, i hvilken de befinner sig; de fleste af dem har samlet Fond før; nu maa de samle, som om de var alene om Arbeidet, og samtidig maa de prøve at drage de andre Menigheder med ind i Arbeidet.

Derfor er det vigtigt for dem at komme ihu, at det er en stor og god Sag med Frugt og Belsignelse i sig for den Tid som er, og for den som kommer. Saa at det gjælder ikke at blive træt, ikke forsøge, om Byrderne fordeles uligt.

---

*) Sigter til Formand G. Höhmes Ord i Indberetningen til Konferentsens Årsmøde i 1887: „Vort Samfund staar og falder med Augsburg Seminarium“. Konferentsens Årsb. 1887, Side 16. — Udg.

Paa den anden Side er det nødvendigt, at de Menigheder som endnu ikke har bestemt sig for ny Fondsindsamling, nu atter overvejer denne Sag og prøver øsie, om det virkelig er dem umuligt at være med, eller rettere, om det virkelig er dem muligt at lade være at delstige i Arbeidet, naar det gjelder Skolens og Samfundets Vel-færd, og andre Menigheder tager i alt hvad Kræfterne formaar.

Dersom de Menigheder som endnu ikke er med i dette Arbeide, vilde betænke et lidet Sieblik, hvor megen Sorg og Angstelse de giver Anledning til, hvor mange bekymrede Sukke de presser ud af Brødres og Søstres Hjerte, vilde det vist falde dem altfor haardt at staa uwirksomme i Sagen. Dersom de vilde tenke over, hvilken Glædesild der vilde kendes gennem hele vort Samfund og langt ind i Hjertet paa Søstersamfundene, om vi alle tog fat paa Fondssagen og førte den igjennem, saa vilde de ikke kunne modstaa Trangen til at være med.

Det er dersor mit Haab, at de aller fleste af dem vil komme med i Høst. Det vil være en værdig og elskelig Besegling af Freden i vort eget Samfund, og det vil være en kraftig Indledning til Fred gjen-nem hele vor norrø Lutherske Kirke.

Midlertid er det selvagt, at de Menigheder som ikke kan være med i den nye Fondsindsamling denne Gang, vil være med at bidrage til Gjældens Afbetaaling og til Professorløn. Dette Krav er jaa billigt, at det er utænkeligt, at nogen Menighed ikke skulde være med derpaa. Det er ikke nogen stor Sum som kræves; men det er billigt, at alle er med med et lidet Bidrag til den store fælles Sag.

Konferensen bør ikke svigte nu; derom er vi alle enige. Men Konferensen er ikke andet end alle Menighederne, og Menighederne er alle Menighedslemmerne; derfor kommer Ansvarret lige hjem til hver Mand og hver Kvinde.

Skal enhver af os findes paa sin Plads og tage den Del af Vår-den, som falder paa os?

Svaret vil komme i sin Tid. Maatte det blive endrægtigt og sam-stemmigt: Vi vil alle være med! Saal Vården ikke blive tyngre, end vi godt kan høre.

Hvad det gjelder.

Det nærmer sig sterkt mod den Tid, da det egentlige Fondsarbeide

skal begynde. Og et Par Ord til Overveielse turde maaſke udrette noget godt.

Fondssagen er saa stor og vidtrækkende, at der vel ikke er nogen af dem som har med Sagen at gjøre, uden at de gaar til Arbeidet med Fr h g t o g B æ v e n. Thi naar vi ser paa os selv, saa maa vi vel alle høie os med Undseelse og spørge: Mon Herren virkelig kan tage saa daarlige Redskaber i sin Tjeneste? Kan han bruge os til dette Arbeide? Men gaar vi saa til ham med hdmhg Bøn, saa ved vi, at han hører os og figer til os: Vær kun tro i det Kald som jeg har givet, og min Belsignelse skal krone Verket.

Arbeidet er stort, fordi det nu efter mange Aars Prøvelse og Overveielse fra alle Sider staar fast og klart for de allerfleste af os, at vor Presteskole ikke kan betrygges for Fremtiden uden ved tilstrækkeligt Fond. Hvorledes dette hænger sammen, ved de fleste i vort Samfund.

Det er ogsaa en almindelig Overbevisning inden vort Samfund, at Arbeidet bør gjøres nu. Thi Samfundet er kommet til et Punkt i sin Udbvikling, hvor der for fuldt Alvor spørges efter Arbeidskræfter for den Mark, som ligger aaben for os. Der rører sig i vort Samfund en kraftig Trang og Længsel efter at være med i Hedningemission og Jødemission, og allermest efter at virke for vort Folk i dette Land og samle det i Menigheder og sørge for, at der udsendes Prester. Og alle disse Marker er saa store og vide, at vi staar forsødede lige overfor dem og spørger: Hvorledes skal dette Arbeide blive gjort og blive gjort i rette Tid?

Det er som naar Landmandens brede Agre modnes til Høften. Naar alt skal samles i Laden og Arbeidskræfterne er for smaa til at bjerje i god Tid, hvad gjør en forstandig Mand? Knapt om han begynder at skjære lidt med Sigden her og der for at rive ind noget lidet af Grøden. Han prøver vel heller at faa Arbeidere nok og Høstredskaber nok for at faa Arbeidet gjort i rette Tid.

Det er ogsaa Fondssagens Bethydning i vort Samfunds Udbvikling. Det er Spørgsmaal om at faa en fast Tilgang af gode Arbeidskræfter i det Høstarbeide, som ligger for os. Vi er i saa Maade henbist til Presteskolen. Derfra venter vi ordentligvis vore Arbeidere. Den maa sættes ifstand først, saa den kan skaffe en jevn Tilgang af Pre-

ster og Missionærer. Den maa gaa fra Åar til Åar sin regelmæssige Gang, om Samfundets Gjerning skal trives.

Det gaar ikke an at have Skolen gaaende ét Åar og hvilende næste Åar. Den maa gaa stadtigt, om den skal høre god Frugt for Menighederne.

Om vi dersor har levende Omsorg for vort Folk og vores Børn, for Hedeninger og Jøder, og vil som kristne Menigheder virke for Ordets Bevarelse og Udbredelse iblandt dem, saa er det Presteskolen, vi maa sætte paa fast Fod ved Fond. Skal Skolen uafbrudt kjempe for Livet, saa kan den ikke gjøre godt Arbeide. Det ser vi alle, tænker jeg; og kanske vi som arbeider her ved Skolen, føler det smerteligere end nogen anden.

Bil vi altsaa være tro i Arbeidet, saa lad os samle Fond. Vor Skoles og vort Samfunds Tær er bedst tjent dermed. Lad os gjøre det bedste, naar vi kan.

Man figer, at den norske Missionsskole staar sig godt uden Fond. Det er ingen paßende Sammenligning. Der samles Penge til Missionsskolen og Missionen under et. Naar Missionsskolen er i Gang, faar den sin Del af Missionssbidragene, og Missionssmarken faar sin Del, saa meget som der er. Dersom altsaa alle Bidrag til Prester, Kirker og Presteskole indsamledes under et i Konferensen, og Presteskolen til sin Del først, saa kunde disse Sager sammenlignes. Nu kan de det ikke. Desuden er den norske Missionsskole helt anderledes indrettet; den udsender hvert 6te eller 7de Åar saa mange Prester, som vi maa have hvert Åar. Det er en helt anden Sag.

Dernæst er Fondssagen et vigtigt Stykke af Foreningssarbejdet. Der er ingen Evil om, at Fondssagen vil arbeide sig frem i alle de norske Lutheriske Kirkens Samfund, om et af dem gaar foran. Og naar alle Samfund har Fond, saa vil mange Bansfeligheder bortfalde for Samfundenes og Skolernes Forening. Vi bør tænke paa den hele norske Lutheriske Kirkes Velstård under alt vort Arbeide. Enhver se ikke paa sit eget, men ogsaa paa de andres Bedste. Og det er sikkert nok, at Fred og Endrægtighed vil fremmes, naar der ikke trænges den yderste Kraftanstrengelse i hvert enkelt af Samfundene for med Nød og neppe at holde de aller nødvendigste Ting gaaende.

Og vor Lutheriske Kirke i det heletaget, som i enhver Henseende er den fremmerste af de protestantiske Kirker, den burde vel ogsaa her i

Amerika gives en fastere Stilling, end den for nærværende har ifalld i Vesten. Vi har vor Del af Ansvaret for den kirkelige og kristelige Udbredning i vort nye Fædreland. Den lutherske Kirkes ensfol-dige Vidnessbryd, dens usatterlige Klarhed i Erfjendelsen af Frel-sens store Hovedpunkter, dens inderlige Hjertelighed i Kristenlivet, dens varme og dybe Salmesang er saa mange Belgjerninger for vort Land og Folk. Men Lutherdommens skønne og klare Lys vil ikke skinne vidt udover, uden vi sætter det højt paa Lysestagen. Derfor sommer det sig for os norske Lutheranere i Amerika at gjøre de Op-ørfrelser som er nødvendige, for at vor Kirke kan naa frem til den størst mulige Indflydelse. Men en af de første Vetingelser derfor er en god Presteskole saaledes udstryret, at vel udrustede og uddannede Pre-ster kan udgaa derfra.

Det er derfor billigt nok, at de mange som her i vort fagre Land har fundet Hjem og Velstand, tænker paa hvorledes de kan give lidt igjen af alt de har modtaget. Og større Belgjerning kan de ikke gjøre end at hjælpe til at give vor lutherske Kirke den Stilling, som tilkommer den i Amerika.

Til denne Stilling hører ogsaa et kraftigt Arbeide for, at alle norske lutherske Prester faar den størst mulige Duetighed i engelsk. Og et af de Resultater, som vi venter os af en vellykket Fondssamling er, at der nu endelig kan ansættes en engelsk Professor i Theologi ved vort Seminarium.

En af vores rige Maend burde helst tænke paa at give et tilstræk-keligt Fond for en saadan Professorpost. Det vilde være en sand Hæder for den som gjorde det. Men det er vel ligesaa bra, at ogsaa denne Sag bliver udført paa samme Maade som alt andet iblandt os; de mange tusinde smaa Bidrag er bedre en ét stort.

Venner, Tiden er der til Arbeide. Lad det blive gjort i Jesu Navn, til Glæde og Belsignelse for vort Folk! Vi beder hver Menig-hed og Prest at tage Sagen under fornhet Overveielse; vi beder hvert Menighedslem, Mand og Kvinde, at komme Sagen ihu med Gave og Bøn. Vi vilde dog alle saa gjerne, at det skulle lykkes; og det vil ogsaa lykkes, naar vi alle er med.

J en Alvorsstund.

Ånske jeg faar Lov til nu for sidste Gang at sende en Bøn for Fondet til Menighederne.

Midt under det haardeste Arbeide, som jeg endnu har kjendt i Amerika, har Herren ogsaa givet den tyngste Sorg, som jeg endnu har haaret.*)

Men Herren være Lov og Tak; i Alvorets Stund og i Dødens og Evighedens Nærhed har han selv styrket min Overbevisning om, at vor dyrebare Skole ved Videlser og Trængsler skal bereedes til at bære velsignet Frugt for vor Kirke og vort Folk. Jeg ved, at trindt omkring slaar bedende Hjerter og løstes hønsaldende Hænder for Skolen. Lad Æveren øges og Kjærligheden opildnes nu, naar Herren har givet Skolen et nyt Korsmerke!

Jeg ved, at tusinde Fiender og Farer lurer paa os og vores Børn for at røve fra dem den dyrebare Fædreneaarb, Herrens rene Ord og usorfalskede Evangelium. Lad os enes om at sætte en levende Presteskole som Vern mod Vanstroens og Forsørelsens Magter!

Lad os holde Skolen oppe, saabidt det staar til os. Tunge Øffere har den krævet; derfor er den blevet os kjær. Gjennem mange Rampe har den naaet frem did den nu staar. Skulde vi svigte nu og forsvimme at bringe det Øffer, som nu kræves af os?

Brødre og Søstre, Herrens Kald er over os, og hans Gjerning ligger tydeligt for os. Lad os følge Kaldet og gjøre Gjernen i Mandens Kraft og Kjærlighedens villige Lydighed!

Lad der blive nyt Liv i Fondsindsamlingen. Der er kun fort Tid tilbage at fuldføre den i; men der er mere end Tid nok til at samle alt som behøves, om Fondskomiteen allestedt gaar til kraftigt Arbeide i Jesu Navn og mødes overalt af aabne Hjerter og med rundelige Gaver. Tænk, hvilken glad Jul det vilde bereude Skolen og Samfundet, om vi kunde faa dette Budskab: Fondet er fuldt, og vor Skole er betrygget!

Men i alle Ting er dette mit tillidsfulde Haab og min uroffelige Tro: „De som faar med Graad, skal høste med Frydeshang.“

Med denne Hilsen beder jeg alle, som har med Fondsagen at gjøre, at lægge Haanden paa Verket med ny Æver og Styrke og fortsætte i Tro og Tillid, indtil Arbeidet er ført til en heldig Udgang. Herren give Lykke dertil, sit Navn til Pris og sit Nige til Fremme iblandt os.

*) Der sigtes til Kru Katharine Sverdrups Død den 9de Oktober 1887.
— Udg.

Femte Affsnit.

[De under dette Affsnit grupperede Stykker tilhører alle Tiden efter 1890. Der begyndte allerede ved Foreningsmødet i 1890 en Kamp, hvis Hensigt var at gjøre St. Olaf College i Northfield, Minn., en af Det antimisouriske Broderskab før understøttet Privatskole, til Den forenede Kirkes College og derpaa nedlægge de forberedende Afdelinger ved Augsburg Seminarium, stik imod Foreningsartiklernes Land og Mening. (Se ovenfor, Side 57, Note). Under den fortsatte Kamp kom det stedse tydeligere frem, at det her var to vidt forskellige Landsretninger med ligefaa forskellige Opfattninger af Presteuddannelse og Menighedsliv, som søgte at komme til Orde. Nogle af Professor Sverdrups Bidrag til Klargjørelse af, hvad Kampen gjaldt, giengives nedenfor under Fællestitelen *H u m a n i s m e n o g P r e s t e u d d a n n e l s e n*. Hvad han selv forstod med Humanisme, vil fremgaa af selve Artillerne, specielt henvises til hans Definition deraf nedenfor, Side 217 flg. — Det andet Stykke — *M e n i g h e d s m æ s s i g P r e s t e u d d a n n e l s e* — er ingen sammenhængende Artikelrække, men en Sammenstilling af Artiller Forfatteren strev om denne Sag til forskellige Tider. Det er rigtigt her at bemerke, at en lang Række Artiller om Presteuddannelsen er optaget i andet Bind af nærværende Verk, da de offentliggjordes i Forbindelse med Spørgsmålet om Menighed og Menighedsliv. — Det tredie Stykke — *H a r A u g s b u r g g j o r t s i n G j e r n i n g?* — er Forfatterens sidste Ord om den Skole, han ofrede sit Livs Kraft. De fremkom paa en Tid, da Skolen ogsaa i finansiel Henseende var i en træffende Stilling, hvad Artillerne selv ogsaa bærer Præg af. — Udg.]

I. Humanismen og Presteuddannelsen.

[Kilde: „Folkebladet“ for 9de December 1891, 6te Januar og 3die og 17de Februar 1892. — 11dg.]

Humanisternes Ufred.

Hersom Humanisternes Forstyrrelse af Den forenede Kirkes Fred havde været en ny Ting i det norske Folks og den norske Kirkes Udvikling i dette Aarhundrede, saa havde det kanske ikke været saa ilde endda; men nu er det en gammel Skade.

Det er en af de Modsætninger inden vor Kirke, som fandtes allerede i Norge mellem latinlærte Prester og vakte Folk. Det er derfor en af de Modsætninger, som det var vort Haab, at Forenings sagen skulde være mægtig til at overvinde. Naar det nu viser sig, at den ikke har overvundet denne Modсætning endda, saa er der jo ingen anden Raad dermed, end at vi faar kjempe videre, indtil Foreningstanken blir saavidt forstaaet, at den bringer Fred.

Den Modсætning som her fremtræder, var i Norge en dobbelt. Paa den ene Side var det en Modсætning mellem de aristokratiske Embedsmænd og Folket. Thi alle Embedsmænd i Norge var Humanister; og naar de ofte i sin Færd og Omgjøengelse glemte at agte Folkets Ret og Frihed, saa frembragte dette en sørgefuld Kløft i det lille fremadstræbende Land. Vi har ikke her nogen sørskilt Anledning til at gaa videre ind paa denne Side af Sagen; men uden sin Betydning i denne Forbindelse er den ikke.

Men Modсætningen blev af en meget dybere og alvorligere Art og Natur, naar Humanisterne stodte sammen med det vakte Lægfolk. Da var det ikke længer et foragtet Folks inderlige Bitterhed som reiste sig, ofte dulgt bag udbortes Ærbødighed og Venlighed, men det var en dyb Følelse af, at de latinlærte Prester saare ofte hverken forstod Folket eller Kristendommen, og at de næsten aldrig havde nogen Agtelse for Menigheden. Endog naar de humanistiske Prester selv var vakte Folk og troende Mennesker, var deres Syn ofte kvervet af deres Besatning med den græske og romerske Kultur, af deres hele huma-

nistiske Opdragelse, saa at Folket havde en ubilkaarlig Følelse af, at her var en Kløft, som man aldrig rigtig kom over.

Mange Prester følte det tungt og bittert, og arbeidede oprigtigt med sig selv for at overvinde den Skade, som var tilføjet dem af den norske Latinsskole med dens hedeniske Kultur. Men flere var vel de, som opblæste af sin meget kummerlige Lærdom i Latin og græs vedblev at se ned paa „Bønderne“ og agtede Menigheden som en Slags Missionsmark, som de skulde kristianisere.

Denne sørgerlige Modstætning mellem Humanisterne og Bækkel-sen var selvfolgelig skarpest i Aarhundredets Begyndelse, indtil den i Gemitaarene begyndte saa smaaat at overbindes ved Lammers's Bækkelse og ved Professor Gisle Johnsons Arbeide blandt Theologerne; men endda har den stor Betydning i det norske Kirkeliv. Og dog har der i Norge været gjort betydelige Fremssridt paa Skolens Omraade for at frembringe en sundere og folkeligere Dannelses hos Studenterne end den, som følger af ensidig Besatning med de hedeniske Klassikere.

Ulykken er denne, at Latinssolen gjennem Aarhundreder har været brugt til at opfølle et Embedsaristokrati og et indstørket Ræts-voesen, som det vil tage lange Tiders Arbeide at komme bort fra. Og saa forskellig er Landen i den græske Kultur og i den sande Kristen-dom, at Forsøget paa at forlige dem i en humanistisk Presteu-dannelse almindeligvis vil blive til Skade for Presten og hans Arbeide. Det kan ikke altid ødelægge Presten; thi Kristendommens Land kan seire i ham, og han kan blive frelst som gjennem Ild. Men det kan siges aabent og frit, at de allersleste, kanste alle som har gaaet igjennem en norsk Latinsskole, bærer Merker derefter som ikke udslettes, saalænge de lever.

Denne „gamle Skade“ i vort Kirkeliv fulgte den norske Kirke ogsaa i Amerika. Den er en af Grundene til „Kirkestriden“ hos os; det ved alle nu, hvor lidet det end var forstaet, da gamle Elling Eielsen kjømpede sin underlige Kamp.

Der er en Vei til Fred i denne Sag; det er Menighedens Gjen-opreisning. Thi man faar ikke tro, at en saadan Kløft som denne, der er fremkaldt ved Aarhundreders Misbrug, kan læges uden ved et alvorligt Lægemiddel. Menigheden er netop Udjevning af Kløften mellem Lægefolt og Prester, idet den forbinder dem i én Land og i ett Arbeide.

Men skal det lykkes, saa maa man ikke etter paa kunstig Vis stjære Kløften dyb igjen ved atter og atter at opstille det gamle aristokratiske og bureaukratiske Grænsefjel, den gamle Latindannelse. Det er en Skillemur, som ikke hører hjemme i Guds Menighed. Det ei-endommelige Frimureri, som den „akademiske Dannelse“ frembringer mellem „Akademikerne“, er i bestemt Modstætning til Menighedens And.

Meget mere maa man nødvendigvis prøve at finde en men i g-
h e d s m æ s s i g P r e s t e u d d a n n e l s e , dersom man ikke at-
ter skal vække tillive den gamle Kirkestrid. Det er dette, som er for-
søgt ved Augsburg Seminarium. Hvorledes det er forsøgt, kan der
vel blive Anledning til at omtale en anden Gang; hvorvidt Forsøget
er lykkes, det er nu under Drøftelse, og Augsburg er underkastet en
Ildprøve som aldrig før. Men enten Forsøget er lykkes lidet eller
slet intet, saa meget er allerede sikkert for os og mange med os, at
om dette Forsøg er mislykket, saa maa der prøves igjen; thi menig-
hedsmæssig maa Presteuddannelsen blive, om en sand Menigheds-
kirke skal kunne bygges. Og det er jo netop, hvad Den forenede Kirke
tilstræber.

Bore Humanister bedes derfor allervenligst om ikke at fare for
fort og for sikkert frem i Kampen mod Augsburg; lad os give lidt
Tid og se med Ro paa en alvorlig Sag. Den rette Presteuddannelse
er en Opgave, paa hvis Løsning vi kan komme til at arbeide en hel
Stund. Det er en Opgave, som ikke kan afgjøres paa den flotte
Maade, at man visiter med Haanden og siger: „Den som ikke har
gaaet igennem et College, duer ikke til at være Prest.“

Kanske vil dog Humanisterne sige, at der dog er stor Forskjel paa
en norsk Latinskole og et amerikansk College. Og deri er der noget
sandt. Men Forskjellen ligger ikke der, hvor den trængtes. De
amerikanske Humanister, som formentlig er at finde blandt de bland-
pudsede, skoleslebne Congregationalistprester, bærer endda tydeligere
Merker af den klassiske Nationalisme end de europeiske Humanister.
Vi beundrer de amerikanske Humanisters Beltalenhed og fuldendte
Form; men ingenlunde finder vi, at deres ForkynELSE er den bedste.
Kristi Kors taber sin Kraft ved den menneskelige Visdoms overtalende
Ord hos mange af dem. Og det kommer af deres forfeilede Slo-
legang.

Vi som altsaa er af den fulde Overbevisning, vundet ikke paa en Dag, at Menigheden er Freden i og for vort Kirkeliv, kan ikke se no-gen Herlighed for vor Fritirke i en Tilbagevenden til Latinsskolen som den eneste rette Forberedelse for et theologisk Studium. Humanisterne maa holde os tilgode, at hvor gode Venner vi end er, saa anser vi deres Forsøg paa at være aldeles eneraadende i dette Stykke for ufredeligt Arbeide. Og de som nu gjør Stormløb mod Augsburg, tror vi hør gaa over til en rolig Undersøgelse, om der er noget godt i det Arbeide, som der gjøres. Hidtil har jo de som kjendte mindst til Augsburg, været ivrigst til at forståmme dets Arbeide.

Vi tror, at det vil stemme med en god Sambittighed og en sund Bisdom at prøve Arbeidet her noget nærmere og saa følde sin Dom med Sindighed. Den forenede Kirke giver jo god Anledning dertil, naar den lader Augsburg gaa uforandret indtil videre.

Humanismens Princip.

Naar det opstilles som en Baastand, der omtrent er selvfølgelig, at den saakaldte „Icerde Skole“ eller College ikke alene er en god Forberedelse for det theologiske Studium, men endog den eneste gode Forberedelse, saa er det paa Tide at undersøge Humanismens Princip eller Principer lidt nærmere, for at se om Humanismen virkelig er saa ypperlig i denne Henseende, som man paastaar.

Der er jo dem inden Den forenede Kirke, som anser Collegedannelsen som saa nødvendig for vordende Prester, at de endog vil have de forberedende Afdelinger ved Augsburg nedlagt, fordi de ikke er indrettet efter Humanismens Krab. Derved vil man da opnaa, at alle som vil blive Prester i Den forenede Kirke, skal gjennemgaa St. Olaf College i Northfield.

Man siger Presterne maa have humanistisk Dannelse, eller, som det hedder i daglig Tale, Presterne maa have gjennemgaaet et College. De som ikke har humanistisk Dannelse, duer ikke til at være Prester, ialfald ikke i vore Dage. Hvad er da denne Humanisme, som er saa nødvendig for Presterne? Humanismen er en egen Opdragelses- og Undervisningsmaade, som benytter de gamle græske og latinse Klassikere som det egentlige Dannelsesmiddel. Humanismen bestaaer hverken i at studere græs eller Latin eller norsk eller engelsk,

dersom man studerer disse Sprog for den Nytte, man har af dem i det praktiske Liv; men Humanismen bestaar i, at man uddanner sin Mand ved at fylde den med den græske og latinske Literaturs Tanker og Anskuelser. Humanismen i sin rene og fuldendte Skikkelse gaar ud fra, at det menneskelige er noget ganske andet end det kristelige, noget som derfor kun findes i sin Renhed der hvor Kristendommen ikke har haft nogen Indflydelse, nemlig hos de hedeniske Folkeslag, som levede, tænkte og skrev før Kristendommen kom ind i Verden. De egte Humanister anser derfor Kristendommen som en Forstyrrelse af det menneskelige i dets Sandhed og Skjønhed, som en Forstyrrelse af den ædle græske Kultur. Derfor maa enhver som vil opnaa Dannelse, gaa tilbage til denne stjønne Kultur for der at finde Mennesket i sin Fuldestand og danne sig derefter. De som ikke har denne Anledning, men kun søger i det kristelige at finde Næring for sin Sjel og Opførtelse for sit Hjerte, de bliver dog bestandig de udannede, de grovkornede, de simple Folk.

Det siger sig selv, at Humanismens Forudsætning og Udgangspunkt er dette, at Mennesket er godt af Naturen, og at det som behøves til sand Dannelse er kun, at Naturen iføres de græske og romerske former, saa er det naturlige blevet det menneskelige, og det er Foreningen af det gode og det stjønne.

Denne Opfatning af Opdragelsen og Undervisningen var i en Tid næsten eneraadende i visse europæiske Lande. Men som en almindelig Regel kan man sige, at Humanismens Enevælde nu er brudt. Den er nu kun en Opdragelsesmaade ved Siden af mange andre.

Men spørger vi nu, om det er et aldeles ubetinget Gode, at Presterne opdrages paa denne humanistiske Vis og først gaar igjennem den græske og romerske Kulturs Skjønheder, før de begynder paa det theologiske Studium, saa maa vel Svaret blive ialfald tvilsomt. Det er jo ikke Humanismens Mening, at den unge Mand skal lære de græske og romerske Forfattere for at lære at affly Hedenstabet og den hedeniske Wisdom. Nei, Meningen med den humanistiske Opdragelse er jo netop det modsatte, nemlig at den unge Mand skal luge i sig de hedeniske Forfatteres Tanker og Betragtningsmaader for derved at blive dannet.

Det negtes ikke, at ogsaa en saadan humanistisk dannet Student

kan blive vækt og revet som en Brand ud af Fælden, og at han siden kan som en Tertullian eller Augustin blive et stort Redstaf i Herrens Ejendom. Det negtes heller ikke, at en kristelig Ingling kan om end neppelig blive bevaret i sin Kristentro gjennem en humanistisk Skolegangs lange Mar; saadant tør have hændt.

Men det som er Sagen, er jo ikke, hvad der kan ske trods Humanismen, men hvad der er den naturlige Følge af Humanismen. Den som konsekvent følger Humanismens Princip, han holder sig paa fornem Afstand fra Kristendommen, selv da naar han studerer Theologi. Han studerer Theologi, som en anden studerer Mætsvidenskab eller Lægekunst. Det er en Gjenstand udenfor ham selv, et historisk eller filosofisk Fænomen. Det er ogsaa for mangen Humanist en Vej til Levebrød og Mad.

Dersom nogen da under det theologiske Studium opnaar at bevare sin Humanisme, saa bliver han en Prest som prædiker hvad han har lært, ikke hvad han har erfaret. Han behandler Religionen som noget der er godt nok for den simple Mand, men som ikke er af nogen alvorlig Betydning for ham, som hører til „de dannede“.

Kanske der er ikke saa mange rene og egte Humanister. Vi lever jo i en Tid, da Folk gjerne er lidt af hvert og prøver at gjøre Kompromis om alle mulige Ting. Men vi taler ikke om, hvor mange der er, som konsekvent følger Humanismens Princip; vi taler om, hvad Humanismens Princip fører til, om nogen følger det konsekvent. Og da saar det siges, at Humanismen og Kristendommen passer daarligt sammen; Humanismen fører paa det religiøse Omraade til Rationalisme, og paa det sociale Omraade til Aristokrati. Deraf er Humanismen saa seig en Størrelse; thi det som tiltaler det naturlige Menneskes daarlige Tilbøjeligheder, er altid vanskeligt at affække.*)

Den humanistiske Forkvalning af Sjælelivet.

Der er en gammel Historie fra Kristiania Universitet; den er lidt grov og raa; men naar man har med Humanismen at gjøre, saa maa

*) Forfatteren fortsætter med at vise, hvorledes der systematisk har været arbeidet for at faa St. Olaf College frem til at blive den egentlige Forberedelsesanstalt for det theologiske Studium i Den forenede Kirke. — Udg.

man ofte se ned i de mørke Sider af Menneskelivet. Der fortælles om en af Universitetets dygtigste Professorer og et skarpt Hoved, at han var meget forfalden til Drif. En Dag kom han røvende nedover Gaden i temmelig beruset Tilstand og var som sedvanlig oplagt til at sige Vittigheder. Som han passerede forbi Universitetet, stod der en Flok Studenter, og en af dem raahte til ham: „Det er Storm idag, Hr. Professor!“ Og rasft som en smeldende Svøbe kom Svaret tilbage: „Ja, jeg ffjerner det, siden her er saa mange Brag.“

Mange Studenter var der; var der virkelig ogsaa mange Brag? Vittigheden havde vel neppe bidt sig saa fast, dersom den ikke havde været bidende sand. Hvor der er mange norske Studenter, det vil sige mange, som har gaaet igjennem en gammeldags Latinsskole med dens ensidige Humanisme, der er der oftest desværre ogsaa altfor mange Brag — forholdsvis.

I Norge har man derfor søgt at komme bort fra den gammeldags Latinsskole; men det er forfardelig bitre Erfaringer, som gradvis har frembragt den Overbevisning i Norge, at Latinssolen ikke er en ønskelig Form for den høiere Skole i et frit Folk og under frie Forhold.

Jeg figer, at Norge har kjøbt denne Lærdom eller Erfaring dyrt. Den er kjøbt med Blod, den bedste og ødlestes Ungdoms Blod. De norske Latinsskoler har været Middel til at ribe Barnetroen ud af mangt et Hjerte, og af friske kjælle Gutter at gjøre syge, vantrevne Studenter, som udhulede og fortørkede i sine Hjarter lo af alt og alle, og ikke mere agtede hverken Guds Lov eller Guds Evangelium. De norske Latinsskoler har været Middel til at frembringe en Embedsstand, som ikke forstod Folket og ikke elskede Folket. Den norske Latinsskole med sin Fordærvelse af de unge har kostet alvorlige og fromme Forældre de bitreste Saarer, som i det heletaget rinder paa vor Jord, Saarerne over forlorne Sønner.

Jeg kan ikke finde noget andet Ord for at betegne den Skade, som den rent humanistiske Skole gjør for det kristne Barn, end Forkvaling, sjelelig Forkvaling. Og fordi der er altfor saa, som arbeider sig ud igjen af Forkvallingen, derfor bliver der saa mange Brag.

Hvorledes gaar da denne Forkvaling for sig, som ofte fører den unge fra Barnetro til Fritænkeri og fra Affly for Synden til fræt Hengivelse til den?

Det er ikke saa vanskeligt at indse. Det kristne Barn i det kristne Hjem har en stadig Beskyttelse og en stadig Næring for sit aandelige Liv. Verden med dens haanende og bidende Spot faar ikke komme den unge rigtig nær. Guds Ords daglige Brug giver Livet Næring og holder Samvittigheden øm. Guds Bud og Guds Evangelium har sin afgjorte Myndighed og Authoritet for Sindet.

Men i den lærde Skole er det helt anderledes. Den hele Undervisning gaar ud paa at „vække Tænkingen“, hvilket er det samme som at fremkalde Spørgsmaal og Twil. Undervisningen lægger an paa at føre den unge saa dybt som muligt ind i det rent menneskelige, fremstille Menneskeaaendens Storhed, Høihed, Dygtighed og Skjønhed. Og naar dertil benyttes de hedenste Klassiteres Verker, som fremstiller Ergjerigheden som den sterkeste Dribfjær i al stor Daad og de sanselige Nydelsser som de høieste af alle, saa forkvalles de unges Gjæleliv lidt efter lidt paa en højt betenkelig Maade.

Paa den ene Side fremstiller den frie Forskning sig som et meget høiere Standpunkt end den einfoldige Tro. Det er saa overlegent og storslagent dette at kunne sætte Spørgsmaalstegn til alt muligt. Det piner Samvittigheden lidt i Begyndelsen; det saarer Følelsen; men lidt efter lidt vänner man sig til det. Saal bliver man en Twiler, og holder man paa, bliver man Fritænker.

Paa den anden Side vänner man sig til at beundre de menneskelige Lidenskaber og de Gjerninger, som frembringes af dem. Og samtidig fuger man i sig urene og usedelige Tanker af al den Usædighed, man læser om. Man glider paa de slibrige Steder, og man gen en ung Mand bliver liggende i Lasten for bestandig.

Men selv om det ikke kommer saa langt, og det gjør det ikke altid, saa er dog selve den humanistiske Undervisning, og den Aand den medfører, i stand til at udrette megen Skade. Den bringer hele den aandelige Udvikling ind i det rent fornuftmæssige og logiske. Og saa rigtig som det kan være at anvende Fornuften og Logiken paa de menneskelige Ting, saa urigtigt og stadeligt er det, naar man ogsaa i de guddommelige Ting vil anvende den Regel, at fun det er sandt, som jeg kan fatte med min lille Smule Fornuft, og alt det maa være galt, som jeg ikke forstaar. Og dog er det dette, som er Følgen af den humanistiske Methode, at sandt og ikke sandt bedømmes efter, hvad der er fornuftigt. Det som er klart — nemlig for min For-

stand — er sandt, det er den Forudsætning, hvormed den egte Humanist tager fat paa sine Studeringer, hvad enten det er Medicin eller Retsvidenskab eller Theologi. Det gjælder om at gjøre Sagen klar, at finde klare Beviser, at finde gode Argumenter, at kunne føre sin Sag med Skarpsindighed og Kløgt.

Deraf kommer det Feilsyn, som hører sig paa den Maade, at man mener, at Bibelen og Sandheden og Kristendommen maa forsvares med fornuftige Argumenter, og disse Argumenter maa hentes fra de menneskelige Videnskaber. Følgen af det hele bliver, at der ikke aflægges Bidnesbryd om Christus; men der opstilles theologiske Paastanden, og for disse leveres Bevis. Forkyndelsen taber det personlige og slaar om i det rationelle. Prædikenen bliver tør, fordi den bevæger sig i logisk Argumentation, istedetfor at den skulde bevæge sig paa Erfaringens Omraade.

Hele denne humanistiske Forkvaling, som saa ensidigt udviller Evnen til Abstraktion og Ræsonnement, er derfor en uheldig Forudsætning for et theologisk Studium. Beherskes den theologiske Student fremdeles af sin humanistiske Landsudvikling, saa bliver hans Theologi upersonlig og død. Og dersom det theologiske Studium virkelig bliver et Studium af den hellige Skrift og dette riber ham ud af den humanistiske Landsretning, saa faar han derved et Arbeide med at blive befriet fra Humanismens Forkvaling, som han kunde været sparet.

Derfor er ikke den humanistiske Skole nogen heldig Forberedelse for et theologisk Studium. Det er kun ved en lykkelig Inkonsekvens, at en god Humanist stundom bliver en god Theolog.

Der behøves en Forberedelse til det theologiske Studium, men denne Forberedelse bør være indrettet efter Theologiens Krav. Man bør ikke gaa den omvendte Vej, at opstille Humanismen som det i Skoleveien ene fornødne og derpaa lade Theologien rette sig efter Humanismen og enten selv blive rationalistisk eller ogsaa kjæmpe hele Tiden med den Skade som Humanismen har anrettet paa Sjælelivet.

Humanismens Ufolkelighed.

Humanismens Modsetning til det kristelige er tidligere påaadt. Det er ogsaa omtalt, hvor besynderlig den unges Udvikling bli-

ver, som først opdrages i et kristeligt Hjem, saa sendes paa den „rent menneskelige“ Latinsskole og derpaa igjen i Theologien føres tilbage til det religiøse. Dette ind og ud og ind i Forhold til Religionen er en jammerlig Forkvalning.

Chi vi kan ikke negte, at ogsaa Theologerne bør være folkelige. Det vil stade deres Arbeide blandt Folket, om deres Opdragelse har beroet dem Folkeligheden.

Humanismens eiendommelige Opdragelsesmethode er i høj Grad stillet til at gjøre sine raffinerede Alumner ufolkelige. Latinen skal jo tjene som den trange Vej fra Raahed til Dannels, fra den store Hob til de indviede saa. For dem altsaa, som ikke kan gaa denne Vej, blir Latinen den uoversigelige Skillemur, som affjærer dem fra „Samfundets høiere Lag.“

Humanismen er med andre Ord overmaade aristokratisk, og det er Latinen, som danner Grænsen mellem Kastene. Bag Latinens Skjermbret kan man med Latiniske Vittigheder more sig paa Folkets Bekostning. Et hemmeligt Sprog er jo heileligt for den høiere Kaste.

Det er folkeligt, at hver Mand lærer det som han har Brug for. Derfor er det folkeligt, at den som skal være Læge lærer Lægevidenskab, og at den som skal bygge Huse lærer Bygningsvidenskab, og at den som skal være Sagsører lærer Retsvideneskab osv.

Men det er ufolkeligt, naar nogen lærer noget for derved simpelthen at være foran andre Folk, enten han har Brug for Lærdommen eller ei. Det er ufolkeligt, naar nogen gjør Fordring paa at være „dannet“, fordi han kan et Sprog, som de andre ikke kan.

Og her er det, Humanismens vederstyggelige Ufolkelighed kommer frem. Den bruger mange lange Vær paa at lære Gutterne et Sprog som skal „danne“ dem, det vil sige, som skal skille dem fra andre, uagtet de ikke har Brug for dette Sprog.

Latinen er nyttig til denne ene Ting, at dele Samfundet i Kaster; hvad andet den er nyttig til, er for de fleste Bedkommende aldeles forsvindende. Kinesisk eller arabisk kunde gjøre samme Nytte for de fleste Bedkommende. Har nogen Brug for Latin, saa er det rigtigt og folkeligt, at han studerer den. Men Humanismens Bedrag er dette, at den paastaaer, at enhver som vil være „dannet“, maa kunne Latin.

Denne gamle Indbildung, som nu har været som en Mare over

Folkene i lange Tider, burde vi endelig se til at blive færdig med. Men det er denne Indbildung, som er saa skadelig ogsaa for Presterenes Folkelighed. Og derfor er ogsaa fra denne Side seet Humanismen ingen god Forberedelse for det theologiske Studium, saasnat man nemlig ved theologisk Studium mener en Forberedelse for Prestegjerningen.

Thi er Latinen et „Dannelsesmiddel“ som opblæser, saa er den ikke stillet til at danne dem, som først og fremst maa lære at vandre i Jesu ydmøge Fodspor.

Og er Latinen et „Dannelsesmiddel“ som skiller sine Dyrkere fra Folket, saa er den ikke tjenlig for dem som netop skal være Folkets Mænd i Ordets ødlestede Bethydning.

Dersom man ved theologisk Studium tænker paa en ren Videnskab uden nogen Forbindelse med Prestegjerningen, saa kan gjerne saadanne theologiske Videnskabsmænd være Humanister, forudsat at de ikke paa anden Maade blander sig ind i Kirkens Arbeide; men det er jo ikke om saadanne vi taler. Vi taler om dem for hvem det theologiske Studium er en Forberedelse til Preste- eller Lærergjerningen, og da gjælder det, at det humanistiske Kastevæsen med sin Mangel paa Folkelighed er en Hindring for dem i deres Arbeide, ikke en Fordel.

Presterne har i sit Arbeide mange Banskeligheder; de er anderes stillet end alle andre som arbeider blandt Folket. Derfor er det rigtigt, at de ikke staffer sig unødige Banskeligheder ved en forsørt Opdragelse.

At skille Presterne ud som en særegen Stand med hemmeligt Sprog og hemmelige Anskuelser og hemmelige Foreninger, vil nødvendigvis lægge Hindringer i veien for deres Arbeide.

Vil nogen Prest og noget Kirkesamfund have Fremgang i sit banskelige Arbeide, saa lad al Ufolkelighed i Opdragelse og Opræden fare, og lad Humanismen med sit grundfalske Dannelsesbegreb ikke lokke nogen ud i en isoleret Stilling, hvor lidet kan udrettes.

Der er intet mere nødvendigt end at have dygtige, kundskabsrige, dannede Prester baade med Aand og Hjerte. Derfor bør deres Uddannelse ledes saa, at der kan være rimeligt Haab om at faa Prester, hvis Dygtighed er af Gud, hvis Kundskab er en levende Sandhedens Erfjendelse, hvis Dannelsen er Guds Aands, og som har lært alt,

hvad de har lært med dette Maal for Øie. Men det er ikke Humanismens Maal. Den tror paa menneskelig Øygtighed og arbeider derfor vvert imod det Maal, som Presteuddannelsen tilsigter.

Guds Land stræber at forene Prest og Menighed; Humanismen bidrager ved sin Foragt for Folket til at skille dem ad. Der er ingen Evil om, at der maa kunne findes en højperligere Wei. Talfald kan det være værd at undersøge, før man slaar det fast for bestandigt, at kun Humanismen er brugbar som Forudsætning for theologisk Studium.

2. Menighedsmæssig Presteuddannelse.

[Kilde: „Folkebladet“ for 18de Mai 1892, 26de September 1894, 22de og 29de April 1896 og 20de December 1899. —lldg.]

Kirkestriden og Spittelsen blandt de norske Lutheranere i Amerika har sin Rød i de Modsætninger, som fandtes i Norge. Modsætningen mellem Embedsstand og Bonde gjorde sit; Modsætningen mellem de latinlærte Prester og Vækfelsen gjorde meget mere. Hvad der i Norge var en gabende Kløft, blev i Amerika en aaben Adskillelse og Deling.

Vil derfor nogen spørge efter det, som kan samle det norske Kirkefolk i Norge og Amerika, samle det i Land og Sandhed, samle det i Kamp og Arbeide for Herrens Sag, saa er det med et eneste Ord: **M e n i g h e d e n.**

Kan vor Kirke etter komme tilbage til sin rette Skikkelse, som er Menigheden, saa løses Modsætningerne, og det adskilte famles. Men saa længe det gaar med famlende Forsøg paa at finde denne levende Form for Kristenlivet iblandt os, vil det ogsaa gaa med Brudninger og Spittelser og Sønderribelser baade i Norge og i Amerika.

Men dersom den egentlige Forenings sag er **M e n i g h e d e n**, saa er det ganske selvagt, at de som arbeider for Fred og Forening i vor Kirke, maa arbeide for en **m e n i g h e d s m æ s s i g P r e s t e u d d a n n e l s e**. Og er det nødvendigt, saa maa de endog stride og kjempe for den menighedsmæssige Presteuddannelse. Thi det er kun en Del af Kampen for Menigheden, som er Freden i vort Kirkeliv. Men Kampen for at opnaa Fred har samme Verettigelse som Freden selv.

Derfor bør ingen tænke altfor ubilligt om dem, som nu staar i Baaben om *U g s b u r g S e m i n a r i u m*. De staar paa Vagt i Fredens Navn og med dens Ret. Thi det gjelder om at bevare Adgangen til at føge en menighedsmaessig Presteuddannelse.

Hvorledes maa da en Presteuddannelse være for at være menighedsmaessig? Eller, hvad der for os er det samme, hvorledes kan Presteuddannelsen være kristelig?

Svaret er vel ikke saa vanskeligt, som man prøver at faa det til. Falskald er det ikke vanskeligere, end at det i denne Forbindelse saa skammeligt forhaanede Menighedsfolk godt kan bedømme og afgjøre det. Det er en stor og glædelig Tanke, at Sagerne har taget en saadan Vending, at Spørgsmaalet om den rette Presteuddannelse maa frem for Menighederne. Det er ikke nogle Avisredaktører, som morer sig med at tale om uvidende og fordomsfulde Menighedsfolk, som skal have godt eller ondt af Presternes Arbeide. Det er Menighederne, som skal have Gavnet og Skaden af Presternes Arbeide, eftersom dette er godt eller daarligt. Disse Menigheder som har Omsorg for, hvorledes Ordret prædikes i deres Midte, hvorledes Børnene undervises, hvorledes Sjælene veiledes, hvorledes de syge og døende aandelig hjælpes, disse Menigheder har ventelig nogen Følelse af det Ansvar, som ligger paa dem i Afgjørelsen af disse Sager. Og naar Menighederne betaler baade for Prestestolens Vedligeholdelse og sine Presters Underhold, saa har de allerede derved en betydelig Ret til at afgjøre, hvorledes de vil have sin Presteskole indrettet.

Skal Presteskolen være i Overensstemmelse med Menighedens Væsen, Oprindelse og Maal, saa er det klart, at den ikke maa give en Uddannelse, som uafbrudt fjerner Eleverne fra Menigheden og dens Arbeide og giver dem saadanne Interesser, som ligger helt udenfor Menigheden. Meget mere blir det Hovedsagen at indrette alt med det Maal for Øie, at Eleverne bevares i levende Forbindelse med Menigheden, føres stedse dybere ind i Kjendskab og Kjærlighed til Kristus og Kristendommen paa den ene Side, og i Kjendskab til og Medlidenhed med det arme Menneskehjerte paa den anden Side.

Den rette evangeliske Prest maa have en Uddannelse, som er baade grundig og omfattende. Han maa om muligt og saavidt muligt kjende tilbunds baade Menneskehjertets Dybheder og Gudshjertets Dybheder og Satans Dybheder. Det er Grundigheden. Han maa

Fjende om muligt og saavidt muligt al Menneskeslegtenes Afbigelse fra Gud og alt Guds Raad til Menneskenes Frelse. Det er det vide og brede i Presteuddannelsen. Men efterdi Menigheden eier alle Bisdommens og Kundskabens Skatte ssjulte i Kristus, som er dens Hoved, saa vil ingen sand Grundighed og ingen berettiget Mangfol-dighed i disse Retninger føre Eleverne bort fra Menigheden, men kun nærmere ind til deres egentlige Livskilde.

Gjælder det saaledes at lære Gud og Mennesket at fjende, saa er dertil visse Midler os givne. Gud har aabenbaret sig i sit Ord til vor Frelse; Menneskeslechten aabenbarer sig for os i sin Historie og ved sin Digtning og sin Tænkning.

Disse er det, som bliver Gjenstand for Studium i Presteskolen: Guds Ord og Menneskeslegtenes Historie. Og dertil hører da de Sprog, som er nødvendige dels for at trænge ind i Ordet, dels for at kunne prædike Ordet. Og vil nogen spørge, hvor meget af denne Kundskab er nødvendig, saa kan dertil kun svares: Saa meget som muligt. Enhver kristen har principielt denne Kundskab allerede der-ved, at han er kristen; thi har han i Sandhed grebet Kristus, saaledes som en arm Synder griber ham til Frelse og Salighed, saa har han netop den, i hvem alle Bisdommens og Kundskabens Skatte er ssjulte. Men det hindrer ikke, at den som har arbeidet mest og grundet ivrigst for at fås ind i dette Dyb af Kundskabs Rigdom, dog maa erkjende, at det endnu bare er en lidet svag Begyndelse, han har fået og fåendt af den guddommelige Hemmelighed, som Evigheden ikke vil være for lang til helt at aabenbare.

Det som altsaa skal studeres i Presteskolen, er Skriften og Historien, Guds Aabenbaring og Menneskeslegtenes Selvaabenbarelse, med de absolut nødvendige Sprog. Men endog under dette Studium er det snart gjort at komme i en vis Afstand fra Menigheden i vor egen Samtid. Man kan lufte sig saaledes inde med Menighedens Fortid og dens Historie, at man kommer bort fra den levende Verørelse med de Menigheder, som man skal arbeide i. Derfor hører det ogsaa til en ret Presteskole i frie Menigheder, at Forbindelsen med disse bevares. Som Jesus tog sine Disciple med sig i Enrum og saa etter sendte dem ud for at prædike fra Vy til Vy, saa maa ogsaa Presteskolen paa nogen Maade sørge for, at Forbindelsen med Menigheden og Folket vedligeholdes. Dette opnaaes ved, at Eleverne

hos os gaar ud for at holde Skole og prædike i Menighederne i sine Ferier, som derfor maa og hør være lange nok til, at denne Udvæksting mellem Presteskolen og Menighederne kan finde Sted.

Vil da nogen spørge, om det efter denne Synsmaade bliver galt, synligt, stadeligt at læse Hedningers Skrifter og kjende Hedningernes Aandsliv, saa kan dertil svares baade ja og nei. Det er synligt og fordæveligt at læse Hedningernes Skrifter med det Formaal selv at synke ned i deres Synsmaader og Lovesat; men det er ikke synligt at se Hedningernes Kultur og Literatur fra Kristii Kors's Standpunkt, om vi saa maatte sige. Holder nogen fast ved Kristi Kors og har han Goden fast paa Klippen, saa tør han se ned i det gudløse og gudfiendte Hedenstabs Afgrund og lære at gyse over Vederthygeligheden og ynkies over Hammeren. Men har han ikke ret fast Godesfeste, saa vogte han sig vel, at ikke den hedenske Raaddenhed opsminket med glimrende Farver riber ham med sig i Fordærvelsen.

Kristi Menighed som har det til sit Kald at høge og frelse det forbalte, tør ikke sjule sig for den arme Mand, som er falden blandt Nøvere og som ligger nøgen, blodig, væltet i Landeveiens Støv og Smuds og er næsten død. Menigheden som har det til sit Kald at gyde Olje og Vin i Menneskehjerternes Saar, kan ikke lukke sine Øine for Saarene og Bylderne. Menigheden som skal bære Evangeliet ud til alle Folkeslag, kan ikke sidde i brødefuld Ubidenhed om Hedningernes Hammer. Derfor maa Menigheden forlange af dem, som skal være Prester, at de har Indsigts i de Lidenfaber, som sørderriver Menneskenes Hjerter og Liv, og forstaar, hvorledes de bærer usigelig Hammer i sit Følge. Men ikke skal derfor den kristne Ungling, som oplærer til at være Prest, behøve at gjennemføres med hedenst Cænking og overstænkes med hedenst Smuds.

Cænk, hvor mange unge Mænd, som netop ved de religionsløse Latinsskoler og deres hedenst Literaturstudium er bleven ført ned i Lastens Øs, eller kanske endda værre er bleven ledet ind i Tornustens og Moralens og Vanetroens og Twilens iskolde Nat.

Man siger, ja men den norske Statskirke havde jo Latinsskoler og Universitetet for sin Presteuddannelse, burde ikke vi have det samme? Det vilde isandhed være merkeligt, om den Presteuddannelse, som passede i Statskirken, skulde passe i Frikirken. Og dersom vore Menigheder skulde oprette Skoler, hvor saa mange unge Mennesker med

stor menneskelig Kunckab og Dannelsel blev i Bund og Grund for-dærvede, som tilfældet er i de norske Latin-skoler, saa er det et stort Spørgsmaal, om ikke Menighederne gjorde ligesaa megen Skade som Gavn for Guds Rige.

Nei, Menighederne trænger en menighedsmæssig Presteskole, hvor det brændende Spørgsmaal: Hvorledes skal Ungdommen bevares for vor Kirke, virkelig løses paa en gudfrygtig og alvorlig Maade; hvor de unge holdes tæt til Kristi Kors og Guds Hjerte og ser alt hvad de ser, og lærer alt hvad de lærer, med Gud for Øie, med hans Land i sit Hjerte, med hans Ord til sit Lys og med bestemt Hensyn til Malet og Kaldet: Menighedens Tjeneste i Kristi Tro og Kjærlighed.

Det er en Sag som alle, der har været indom Øren paa et College, ved Besked om, at et College ikke er indrettet efter disse Principer. Ligesaa ved enhver Skolemand, at en Skole som indrettes efter disse Principer, ikke bliver noget College, men en anden Art af Skole, som ikke kan faa noget mere passende Navn end det blandt os brugelige, Presteskole.

At en saadan Presteskole ikke kan undervise i alt paa en Gang, men maa have en jevnt fremadstridende Læseplan, er noget som figer sig selv. Hvordan denne bedst kan indrettes, saa Eleverne sikrest og hurtigst kan komme til Malet, derom kan Meningerne være delte. Ogsaa om hvilke Sprog der er absolut nødvendige, og hvor meget der bør tages med i ethvert Tag kan der være Uenighed. Derfor er det langt fra sikkert, at det første Forsøg paa at faa en Presteskole bygget, vil være heldigt. Men her spørges, om Principet er rigtigt eller ei. Her spørges, om Menighederne er bedst tjent med Latin-skoledannelsen, som giver sig ud for at være „rent menneskelig“, eller om det er bedst, at Menighederne staffer sine Prester en kristelig Uddannelse.

Augsburg Seminarium prøver at være en Presteskole, menighedsmæssig og kristelig. At ikke engang her alt er behersket af de Principer, som ovenfor er uddisbet, erkjendes billigt. Grunden dertil er dels, at der altid er en Del Hensyn til visse Fordomme at tage, dels at Erfaringen har lært os mere, end vi straks kunde gjennemføre. Ligesaa tilstaaes det med Skam og Blusel, at der kan flettes baade Lærere og Elever paa Alvor og Kraft, paa Land og Fld. Vi ser lidt

af det som flettes, og ventelig ser andre meget mere. Det er bare dette vi mener, at et Forsøg i denne Retning er berettiget, og at det vilde være i høieste Grad uforstandigt efter de Erfaringer som er gjort, at forstyrre Augsburg Seminariums Arbeide ved at affjære de forberedende Afdelinger. Vi vilde da være henviste til det gamle Latinssolevæsen, og vi vilde etter inden Den forenede Kirke skabe de Betingelser for Strid og Splittelse, som saa længe har været en Forhandelse for vort Folk og vor Kirke.

Lidt om Principerne.

— — — — *).

I sin Presteuddannelse har Augsburg det Formaal at uddanne gudfrygtige Prester. Spørgsmålet er: Hvorledes arbeides der bedst mod dette Maal? Om denne Sag læser vi allerede i Augsburg Seminariums Program for Åar 1874:

„Med theologisk Dannelse forstaar vi nemlig ikke en lerd Bidens eller en kundskabsrig, med Closer, Citater og Fortolkninger opfyldt Hukommelse, men en personlig, levende Overbevisning om Sandheden, fremgaaet af Hjertets og Mandens Indtrængen i Guds Ords Bæsen og Kærne, i hans Verdensstyrrelsес og hele Maadeshusholdnings Natur og Virkning.“

Disse Ord er kanskje ikke de aller tydeligste, men de bører dog i sig en Anhydning af, hvad der menes med det Presteuddannelsesprincip, som besølges ved Augsburg Seminarium.

Vi tager Standpunkt i Menigheden. Der er Livskilderne, og den som skal blive en ret Prest maa være „født der“. Med andre Ord, vi vil ikke have nogen theologisk Student, som ikke før er en levende kristen, en sand troende. At nogen kan komme uden saadan ret Vyr, er ikke Principets Skuld.

*) Pastor J. N. Kildahl havde i Bladet „Samfundet“ stivet en Artikel, hvori han havde erklæret, at det vilde være aldeles urimeligt, ja „grænse til Vanvid“ for Den forenede Kirke at lobe at ville holde fast ved Augsburg Seminariums Principer for Presteuddannelse, isald Skolen blev overdraget til Samfundet. Nærbarende Svar herpaa indeholder først nogle Bemerkninger, som nu har mindre Interesse, hvorfor de er udeladt her.
— Udg.

Men ikke nok dermed, vi forlanger ogsaa et indre Kald til Gjerningen. Vi ved, at alle kristne faar ved Gjensædelsen en Aandens Drift og Kraft til at vidne om sin Frelser. Vi ved ogsaa, at denne Guds Aands og Riges Drift hos enkelte tager en særegen Form: Du skal være en Menneskefisser, en Prædikant, en Evangelist, en Missionær, en Prest. Det er et indre Kald.

Ikke for alle er dette indre Kald med en Gang saa klart, som Paulus's indre Kald blev for ham paa Veien til Damaskus. Derfor behøver de fleste unge Mennesker længere Tid og ofte ældre troendes Hjælp for at blive klar over sit Kald. Presteskolen vilde ikke være sin Opgave tro, med mindre den kom de unge til Hjælp i denne Sag. Den skal lede de unge til Selvprøvelse, om der er saadant Kald tilstede, den skal styrke det indre Kald, hvor det findes, den skal bidrage til at vække det, hvor det endnu ikke er bevidst. For denne Prøvelses og Udførelses Skyld især trænges de forberedende Afdelinger i en væsentlig Forbindelse med den theologiske Afdeling.

De forberedende Afdelinger danner saaledes efter Principet det rette Bindeled mellem Menigheden og det theologiske Studium. Den i Menigheden valgte og gjenfødte Sjæl skalde her under kristelige Læreres Veiledning ved Guds Ords stadige Brug tilegne sig de nødvendige Forudsætninger for et theologisk Studium i strikten Forstand. Tager man disse forberedende Afdelinger bort og sætter en almindelig Latinsskole, et humanistisk „College“ istedetfor, saa fjerner man derved den theologiske Student paa en aldeles utilbørlig og uforsvarlig Maade fra Menigheden.

Man siger, at det har ingen Fare med den humanistiske Dannelsse. Man siger, det kan ikke rolle Kristentroen at studere Naturvidenskaberne og de hedeniske Klassikere. Naar man taler saa, saa viser man derved, at man enten ikke hjælper Kristentroen eller ikke hjælper den Fare, som ovennævnte Studier faktisk medfører. Naar saa mange af den studerende Ungdom i vort Folk er Fritænkere, saa kommer det oftest deraf, at de hedeniske Forsatteres smudsige Verker undergraver de unges Moral, og at Naturvidenskabens Lovmæssighed gjør Kristenodomens Frihed utrolig for dem. Barnetroen slukner, og Kristenlivet dør.

Derfor kræver Augsburgs Principer med fuldt Alvor, at de forberedende Afdelinger skal være i aandelig Forbindelse med Menig-

heden og med den theologiske Afdeling, og at de skal tilstrebe det aandelige Livs Vækelse og Bevarelse hos Eleverne, paa samme Tid, som de driver de Studier af Sprog og Historie etc., som maatte ansees nødvendige for et theologisk Studium.

Men for det theologiske Studium selv, har ogsaa der Augsburg særegne Principer, som svarer til frie Menigheders Lær og Trang? Findes der frifirkelige Principer for theologisk Studium?

Ogsaa det. Der findes mere og mindre kristelige og aandelige Maader at studere Theologi paa. Og jo mere aandeligt og kristeligt Studiet drives, desto bedre passer det for de frie Menigheders virkelige Trang og Behov.

Det er et kjødeligt Studium af Theologi, naar Theologen betragter sin Theologi som en anden Lekse, der skal læres, eller naar han tilstreber Kundskab for at opnaa Magt, og Beltalenhed for at kunne glimre, og latiniske Glosor for at kunne sætte en Boksnæse paa Folk, som ikke kan Latin. Det er kjødeligt, naar en „læser til Prest“ for derved at komme op over Resten af Folket og faa en Stilling, som mangen anden ikke kan naa. Til saadan fordærvelig Misbrug har den saakaldte Lærdom saa ofte maattet tjene. Den latiniske Dogmatik har i saa Maade sikker gjort mere Skade end Gavn.

Men det er et aandeligt Studium af Theologi, naar den studerende vokser i Guds Erfjendelse ved Guds egen Landts Veiledning gjennem Guds Ords indgaaende Granskning. Theologien vil ikke studeres bare med Hovedet, men allerhøst med Hjertet, saa at Theologen ikke ved den opblæsende Kundskab vokser ud af og op over Menigheden, men meget mere tiltager i Kjærlighed, eftersom han tiltaager i Erfjendelse, og faar mere af Jesu ydmige Ejnersind, jo dybere han selv sørker sig ned i Guds Barmhjertigheds Dyb.

Derfor hører det med til Augsburgs Presteuddannelsesprincip, at Hovedgjenstanden for det theologiske Studium er Bibelen og Kirkehistorien. Den som skal være ret Prest, han trænger fremfor alt at have den aandelige Indsigt i Frelsens Husholdning, som opnaaes ved selv at gaa igennem Saliggjørelsens Orden og ved at granske Guds Frelsesplan med den hele Menneskeslegt saaledes, som den foreligger i den hellige Skrift. Og den som skal grieve sikker ind i Nutidens Brydninger og Kampe, bør være grundig bært i Kirkens Historie, for at han ikke skal ledes paa de samme kjødelige Afveje, som Kirken saa ofte har gaaet i de forbgangne Tider.

Alt andet er underordnet i Forhold til disse Hovedsager. Kan det theologiske Studium blive et levende Studium af Skrift og Historie, hvorved Hjertet udvides og Landens Blif klarnes, saa at Presten er villig til at gaa i Kristi Kjærsligheds Spor og er dygtig til at lede de enkelte og Menigheden paa Landens Vei, saa er Maalest væsentlig naaet.

Det er med Glid, vi over denne Indsendelse har sat „Lidt om Principerne“. Vi mener at sige, at der kunde være meget mere at sige om en saadan Sag. Dette er skrevet for at antyde, at Augsburgs Principer for Presteuddannelsen er bestemte af Menigheden, Jesu Kristi Legeme. Fra Menigheden gjennem Presteskolen til Menigheden gaar Theologens Vei. Hovedsagen er derfor at indrette Presteskolen saa, at den ikke fører ud af Menigheden, men dybere ind i den. Men naar dette lille er skrevet, saa er det ogsaa for om muligt at finde ud, hvad der er i dette, som Kildahl og andre beder Gud bevare sig fra. Det kunde da blive rigtig alvorligt for os at faa undersøgt netop de Punkter, som er Gjenstand for saadan Forbandelse.

Frikirkeelig Presteuddannelse.

At Statskirken holder paa sit forældede Princip for Presteuddannelse gjennem rent verdslige Latinsskoler og Universiteter, er ikke noget at undres paa. Hvad man tilsigter som Maal, er jo at frembringe en god kongelig Embedsmand, som kan varetage Rigets offentlige Religion paa en passende Maade og fornemmelig hjælpe til med at holde det løse og urolige Folk lidt i Uve ved sin moraliske Indflydelse.

At man derimod i Frikirken forsøger at efterligne dette, er for os en Merkværdighed, som kun kan forklares deraf, at man endnu har Statskirken i Blodet og ikke er i stand til at komme ud af dens verdslige og aristokratiske Tænkesæt om en Embedsstand og Prestekaste, som er noget over Menigheden højt ophøjet.

Ogsaa i Frikirken prøver man at indrette sig efter den „ufravigelige Lov“, at Presterne maa komme op „ved en trinvis Fremadskriden fra de lavere til de højere Lag.“*)

Disse ulykkelige Tanker om Høihed og Storhed behersker jo Menigheden efter deres synlige Natur, og det er aldeles utvilsomt, at man-

*) Sammenlign: Samlede Skrifter II, 297. — Udg.

gen ung Mand har ladet sig bedaare af dem og har arbeidet sig ind i Prestestanden, netop fordi han deri saa en „trinvis Fremadskriden fra de lavere til de høiere Lag.“

Men hele dette ynkellige Stel med Trappetrin fra Husmand og til Prest hører til „Verdens fattige Børnelærdom“, som ingen Beværtigelse har i Guds Menighed. Derfor er det heller ingen fristelig Presteuddannelse, som sætter sig dette til Maal at frembringe et „høiere Lag“, en egen Stand, som ved sine Kundskaber og mange År paa Skolen og andre endda mere barnagtige Fortrin høver sig op over Folket og kræver dets Erbødighed og dets Penge.

I Frifirken, hvor det gjælder om, at Menigheden kommer frem til sin rette Høihed, som er det aandelige Liv i Gud, er det det eneste rette, at Presteuddannelsen tilsigter at frembringe Mænd, som er stikfæde til at arbeide for denne Sag med det ydmhge Ejernesind, hvorom Paulus taler, naar han siger: „Ikke at vi hersker over eders Tro, men vi er Medarbeidere til eders Glæde“, og: „Vi prædiker ikke os selv, men Kristus Jesus som Herre, os derimod som eders Ejere for Jesu Skyld.“

Hvordan maa da den Presteuddannelse være, som, om den lykkes, frembringer saadanne Mænd?

Her kan ikke den rette Methode være den at egge op Ergjerrigheden til den høieste Anstrengelse af de naturlige Kræfter for derved at opnaa Høihed og Ere. Her kan ikke Verdens store Mænd være de lysende Eksempler, som opstilles til Efterligning.

Her bliver det Spørgsmaal om at finde den rette Maade, hvorved de unge kan dannes efter Jesu Villedes og lære den Vei, som gjenem Ydmighed og Selvfornedrelse fører frem til den sande Ere.

Men dette er jo intet andet end den sande og levende Kristendoms Vei. Og den er ikke alene fremstillet og lært i Guds Ord, men dette levende Guds Ord er ogsaa mægtigt og kraftigt til at give dem som rettelig omgåes dermed, Land og Naade, Tro og Ejærighed, Haab og Trimodighed, saa de haade kan finde og vandre Veien selv og pege paa den for andre haade ved Ord og Eksempler.

Dette er derfor den isandhed „menighedsmaessige Presteuddannelse“, naar den som skal blive Prest trænger ind i Guds Ord og Evangeliets Hemmelighed ikke bare paa en udvortes, bogstavelig og fyskelig Maade, men med den rette Sjælens Hunger og i en oprigtig

Nandens Fattigdom. Thi i Ordet har Menigheden „alle sine Kilder“, og jo mere den som skal være Hørde tjender disse Israels Kilder, desto mere vil han ogsaa være stillet til at hvæge de tørstige med Livsens Vand.

Skal vi derfor faa en ret Presteskole, hvorfra der udgaar saadanne Arbeidere, som baade vil og kan virke for, at Menigheden efter faar sin Skifte blandt os, saa er det „ene fornødne“ dette, at Guds Ords levende Erfjendelse er Formalet for alt Skolens Arbeide. Alle de menneskelige Kundskaber som meddeles, har kun Værd for Presteuddannelsen, dersom de staar i nogen virkelig Forbindelse med Guds Ord og dette Ords Forkyndelse og Virkning blandt Menneslene.

Der er en strigende Modsetning mellem de theologiske Kandidater som søger Prestekald, og dem som søger Guds Rige og Sjælenes Frelse. Der er en skjærende Modsigelse mellem dem som søger „den trivise Fremadstriden fra de lavere til de høiere Lag“, og dem som søger at vandre i Jesu Godspor for at kunne være alles Ejendere til deres evige Frelse og Salighed. De to Slags Presteuddannelse svarer dertil.

Hvilken skal vi vælge i vor Kirke? Den statskirkelige eller den menighedsmæssige, den som fører op til en Slags kjædelig Storhed, eller den som fører ned i Jesu Ejærigheds Ejenerstikkelse, den som opbygger Hierarkiet, eller den som opbygger Menigheden?

Den kirkelige Nutidsopgave.

Naar vi har en fuld og klar Overbevisning om, at Augsburg Seminarium har et Kald at følge og en Opgave at løse, saa staar dette i Forbindelse med, hvad der i det hele er Hovedopgaven for den kristne Kirke i Nutiden.

Det er Menighedens Tid.

Baa det borgerlige Omraade er det Folkesfrihedens Tid. Siden den amerikanske Frihedskamp gaar det ikke an at komme tilbage til Enevoldsmagtens gruelige Tider.

Men Folkesfriheden er en Frugt af Kristendommens Indflydelse paa Menneskenes naturlige Tænkning og Liv. Og ingen behøver at undres over, at Folkesfriheden i vort Aarhundrede er løbet langt forud

for Menighedsfriheden; thi Verdens Børn er flogere end Lysets Børn i deres Slegt; og de er rækkere til at gjennemføre en Tanke uden Hensyn, end de kristne er. Desuden maa man betænke, at Menigheden var engang et frit Brodersamfund i den apostoliske Tid; Verden slugte disse samme frie Samfund efter lange Tiders Forfølgelse; men Verden kunde ikke bestandig hindre, at jo Menighedens guddommelige Lys brød frem igjen og havde ofte høist uventede Virkninger ogsaa paa det verdslige Omraade.

Og ganske særskilt er det en Grund til Menighedsfriheden's sene Fremkomst iblandt os, at Presterne som almindelig Regel har sat sig imod enhver Frihedsbevægelse indenfor Kirken og Menigheden, og de har hyppigt sørget for at faa de mere frisindede Mænd i Menigheden dels udstødt, dels mistænkeliggjorte som Fritænkere eller Sværmere, Oprørere og Anarkister, saa at mange af dem har maattet arbeide udenfor den herskende Kirkes Omraade og under dens Van. Staten har ikke let for at landsforvise sine Borgere. Der skal sterke Grunde og retslig Proces til. Men i Kirken har det, siden Presterne tog Enevældet, aldrig været nogen Hindring for en Mand's Vanlyssning og Udstødelse, at hans Sag var god, naar den ikke var behagelig for de styrrende. Derfor har det oftest gaaet saa, at Lægmandsvirksomhed og al sand Frihedsbevægelse har været saa ilde anseet inden Kirken, at det har maattet tage Tid, før Menigheden kunde komme frem igjen af sine forkrøblede Tilstande.

Her ligger derfor Nutidens kirkelige Hovedopgave. Altfor længe har den ligget utsættet; altfor længe har der kun været en under dyb Afse ulmende Tid, som hverken har varmet eller lyst. Menigheden har været borte, det Samfund som Jesus og Apostlerne grundlagde og byggede, har været sjult under Pavekirken og Statskirken. Lyset var sat under Stenen.

Og uagtet hver enkelt kristen Mand og Kvinde, i den Lutheriske Kirke ialsfald, ud af Guds Ord og ved hans Vand havde Adgang til at erkende Menighedens Væsen og Opgave, saa sik man dog gjerne Opmerksamheden bortvendt fra denne Sag. Man sik istand Lærediskussioner og Kirkestrid og alle Slags daarlige og unhyttige Spørgsmaal for at slippe bort fra de store Frihedsopgaver.

Man har ofte gjort med de kristne omtrent som Kineserne gjør med sine Smaapiger; de surrer deres Ven saa tæt og haardt fra

Barndommen, at naar de bliver voksne, kan de hverken saa eller gaa. Det er ingen Sag at saa en kristen saa indsnøret i kirkelige Traditioner og Menneskebud, at han taber baade Mod og Kraft til den selvstændige kristelige Erfjendelse og Handling.

Men enten nu Hindringerne er mange og store eller saa og smaa, saa er dette en af Hovedopgaverne i Nutiden for den kristne Kirke, at saa Menigheden frem igjen af Gruset.

Og Løsningen af denne Opgave maa begynde ganske ensoldigt paa hvert enkelt Sted, hvor kristne Mennesker bor. Ude paa Prærien, midt i Bhernes Menneskevrimmel, inde i Skovene, hvor der findes kristne Mennesker, maa Sagen gribes an i Livets bentsfremme Virkelighed.

Man har mangestedts faaet Folket til at tro, at det var Hovedsagen at saa Prest. Der er en meget større Sag, hvortil Presten skal være en Hjælper; det er at saa Menighed. Og det bestaar ikke i at saa samlet og sat Navn paa en Fløk verdslige Mennesker, som vil betale Presteløn; men det bestaar i, at der dannes et Samfund af dem, som tror og bekjender Jesu Navn, og som lever for Kristi Sag.

Der kommer ogsaa Augsburg og dets Principer paa sin rette Plads. Det er Augsburgs Opgave og Kald at uddanne Mænd, som vil arbeide for denne store Sag, at Menigheden kan blive, hvad den var fra Begyndelsen, og hvad den var bestemt til altid at være, et Samfund af Guds Børn paa Jorden, som hver for sig og alle sammen levede og virkede for Guds Sag, som er Sjælenes Frelse.

Ikke én Mand alene i Arbeidet, men alle Mænd og alle Kvinder, efter Ebne og Gave.

Lidt om Forskjellen.

Før nogen Tid siden spurgte „Lutheraneren“ om, hvori Augsburg skilte sig fra de statskirkelige Latinsskoler, undtagen deri, at man paa Augsburg gjorde det saa meget daarlige og snarere end andre Steder.

Det er selvfølgelig unsdigt og unhyttigt at sige noget til „Lutheraneren“ om denne Forskjel, som er tilstede. Den forenede Kirke har valgt sin Vej og afgjort, paa hvilken Maade den vil have sine Prester uddannede. Og intet, som nu siges, kan forandre den Sag. „Luther-

aneren" er under alle Omstændigheder bestemt og belævet paa at forsvare den statskirkelige Presteuddannelse.

Men af andre Grunde er det ikke ubæsentlig at sige lidt om Forstjellen. Thi for os her paa Augsburg er den af saa stor Bethydning, at vi selvfolgelig vilde slutte med at holde Presteskole, dersom denne Forstjel ikke var. Der er jo Den norske Synodes Latinsskole, indrettet efter gammelt statskirkeligt Mønster og efter Humanismens Regler, og der er Den norske Synodes theologiske Seminar, og dersom dette System er det ene gode, rette og sande, som alene kan støtte Menighederne rette Slags Prester, saa er det ikke nødvendigt at gjøre noget andet end at udvide og forstørre disse Skoler, eftersom det trænges.

Forstjellen mellem det Princip, som følges ved Augsburg og ved de statskirkelige Latinsskoler kan vel fortæst udtrykkes saa, at Augsburg er en religiøs Anstalt, medens Latinsskolerne er verdslige eller humane Skoler. Man pleier i den sidste Tid at kalde Latinsskolerne „Skoler for den høiere Almændannelse“, og deri ligger paa en Maade det væsentligste, som behøves at siges om dem i denne Forbindelse.

Augsburg fastholder som sit Princip — jeg taler ikke om, hvor store Mangler der er i Praksis — at den rent menneskelige Dannelse paa den hedenske Grundvold, som Romere og Grækere har lagt, ikke er den rette Veredelse til det theologiske Studium og til Prestegjerningen. Forudsætningen her er den, at Evangeliet med sin livgivende og livsopholdende Magt maa have den raadende Indflydelse gjennem baade Forberedelse til det theologiske Studium og dette Studium selv. Prædikantens og Sjælesøgerens egentlige Dhygtighed beror ikke paa en rent menneskelig Forstandssudvikling og dermed følgende Skarpsindighed, men paa den personlige Erfaring af Evangeliets frelsende Kraft og det indgaaende Kjendskab til Guds Abenbaring og Menneskehjertets Trang.

Den statskirkelige Presteuddannelse har til Formaal at uddanne Prester, som fornemmelig duer til at beføre det ubidende og udannede Folk. Augsburg gaar ud fra, at Presten skal være stillet til at gaa ind i en kristen Menighed for at være en Medarbeider til dens Opbyggelse. Der ligger nemlig bagom de to forskellige Slags Presteuddannelse et forskelligt Syn paa Menigheden og Arbeidet. For Statskirkenes Syn er Menigheden en Del af Folket i et vist Distrik,

blandt hvem det gjælder om at iagttagte og bevare visse gode gamle Skifte, fra Varnedaa til Begravelse. For det frikirkeelige Syn derimod er Menigheden en Samling af kristne, alle kaldte til Arbeide for sin egen og andre Menneskers Frelse og evige Salighed, blandt hvem Presten har den ledende Stilling, fordi han er den, som tjener Menigheden med Guds Ord i selvopofrende Kjærlighed, og har Anledning til at anvende al sin Tid just til dette.

En Overgangstid som vor er det imidlertid sjeldent at finde disse to Anskuelser rene og skarpt udprægede enten hos Prester eller Menigheder. Der er paa Grund af Vækkeljen inden det norske Folk en hel Del Sammenblanding af de to Shnsmaader og en deraf følgende Brydning; men bagom de to forskellige Slags Presteskoler ligger dog disse to modsatte Anskuelser gjemte. Og derfor lægger Augsburg desto mere Vigt paa sit Princip, at Presteskolen skal være en religiøs Anstalt, fordi det er nødvendigt at arbeide for, at der kommer Klarhed over Stillingen, saa Menigheden kan komme til sin Ret og træde frem som et Samfund af levende og arbejdende kristne.

Af denne Brydning mellem den statskirkeelige og den frikirkelige Betragtning af Menigheden og Prestens Stilling i den, kommer Kampen om Augsburg. Og paa samme Tid som vi påstaar, at det er berettiget at hevde det Princip, som Augsburg følger, er vi langt fra at mene, at Augsburg har været i stand til at gjøre sin Gjerning enten med megen Troskab eller med megen Øygtighed. Vi er derfor taknemmelige for den Kritik og endog for den Spot, som rammer os; thi vi ved, at den kristelige Skole er, ligedan som det kristelige Liv, absolut afhængig af den daglige Erfjendelse af Ufuldkommenhed og af den daglige Bøn om guddommelig Aand og Naade, Kraft og Visdom. Tænkende Mennesker forstaar godt at skjelne mellem disse to Ting, at Sagen er god, og at det er ffrøbelige Personer, som arbeider for den. Og vi har det Haab, at ogsaa dette Arbeide vil finde bedre Repræsentanter efterhvert.

3. Har Augsburg gjort sin Gjerning?

[*Silde: Redaktionsartiller i "Folkebladet" for 20de og 27de Mars 1907. — Udg.*]

Ai mener ikke, om Augsburg har været tro i sit Kald; men om det er færdig med sin Tjeneste? Det er ikke saa saa, som sender os Bud og Hilsen, nogle offentligt andre mere privat, at Augsburgs Virke er tilende, det kan ikke gjøre mere Nyttie. Og det bringer os til at overveie Sagen paanh, som vi saa ofte før har overvejet den i lignende Krifer, som den vi nu gjennemlever.

Det vilde selvfølgelig være noget næsten overordentligt stort, om det kunde siges i god Bethydning og med redelig Hu, at Augsburg har udført sin Gjerning og fuldført sin Tjeneste og opfyldt sit Kald paa en saa fuldkommen Maade, at det trygt kan slutte. Og med Glæde maatte Augsburg se Enden paa sine mange Kampe og al sin Møie, om det var kommet igjennem med sin Opgave. Thi det ved alle, som har staact med Augsburg, og mange af dem, som har staact imod det, at det har ikke haft lette eller magelige Dage nogensinde.

Dersom vi har forstaact noget lidet af det Kald, som Augsburg har faaet af Gud — ikke ved Drømme eller nye Åabenbaringer, men ved Guds Førelse og den Stilling, han selv har givet det — saa er det jo dette at arbeide for en Presteuddannelse, som svarer til frie, Lutheriske Menigheders Behov i det norske Folk i Amerika.

Det er noget ciendommeligt dette at være den første norsk Lutheriske Presteskole i Amerika. Det medfører af sig selv Kald og Ansvar. Det er noget, som vi kan tale aabent om, thi de Mænd, som nu arbeider ved Augsburg, har ikke sat Augsburg igang før nogen anden Preste-

skole i Amerika; det var gjort før os. Augsburg er Banebryder blandt Nordmændene i Amerika og er sat til at gaa foran i en af de alvorligste og besværligste Opgaver, som den kristne Kirke har at løse under de vekslende Tider: hvorledes skal Guds Tjenere i Menigheden bedst uddannes til sin Gjerning?

Det er ogsaa noget, som kan historisk godtgjøres, at Augsburg har gaaet foran i Opgavens Løsning paa en saadan Maade, at det har fundet ikke saa lidten Efterligning af andre; kanske endog nogle af dem, som nu mener, at Augsburg bør dø, har taget adskilligt efter.

Stillingen medfører selvfølgelig eiendommelige Krav og eindommeligt Ansvar. Der ligger Spørgsmaal og Krav i hvert Ord, naar det siges, at her tilsigtes at ud danne Guds Tjenere for frie, Lutheriske Menigheder i det norske Folk i Amerika.

Det kræver personlig Kristendom med Syn for Menighedens Frihed; det kræver enfoldig Lutherdom med Agtelse for norsk Børne-lderdom og haugiansk Bælkelse; det kræver redelig Uffslaffelse af stats-kirkelige Uvaner og Ustikke.

De som ved lidt om, hvor vanskeligt det er især for statskirkelige norske Prester og Klokkere at finde sig i disse Krav og efterkomme dem i Land og Sandhed, ved ogsaa noget om Grunden til, at Augsburgs Vei har været tornestrøet fra dets første Dag indtil nu. De ved ogsaa noget om Grunden til, at de Prester som arbeider i Overensstemmelse med disse Principer, møder saa megen Trængsel paa sin Vei.

Er denne Opgave nu løst, saa der ikke trænges mere Arbeide for den? Hør andre taget Pladsen saa ganske og aldeles, saa helt og uforbeholdent, at Gjerningen ikke trænger at fortsættes? Og om der skulle være nogen anden Skole, som gaar Augsburgs Vei, er det da saa sikkert, at der ikke er Rum for mere end én? Er endog Konkurrancen aldeles unyttig i kirkeligt Arbeide? Den gjensidige Kritik er sikkert ikke uden Værd mellem Brødre.

Arbeidet for levende Prester i levende Menigheder blir aldrig saaledes tilendebragt her paa Jorden, at det kan nedlægges uden Skade for Kirken og for Sjælenes Frelse. Og naar selv det fuldkomneste Arbeide aldrig blir færdigt, hvor meget mindre da det ufuld-

komne, som baade behøver Tid til at forbedres og Tid til at trenge igjennem?

Vær derfor ikke altfor snar til at tænke: Augsburg har gjort sin Gjerning, det kan slutte naarsomhelst.

Den ældste norske Presteskole.

Det er ikke Alderen, som trykker Augsburg. Det er endnu ganske ungt, og kanskje vi kan lægge til ungdommeligt. Men alligevel er Augsburg ældst blandt de norske Presteskoler, og det har vel ogsaa sin Betydning. Skulde det være galt, at der er mange Presteskoler, saa er det ialfald ikke noget at laste Augsburg for, siden det var alene til at begynde med, og de andre er komne til siden. Og er det godt, at der er mange, saa er det jo ingen Skam eller Skade at gaa foran i det gode.

Men at det er vanskeligt at gaa foran, det ved jo alle. Digterne har sunget derom, og mangen en Banebryder i stort og smaaat har erfaret, at det er saa. Hundreder og Tusinder af vore Nybyggere kan bevidne det, at de som kom først og gifk længst ud paa Bidderne, trængte baade Sjæls- og Legemskraft til at tage de tyngste Tag, og endda sik de kroket Hug og slidte Arme.

Augsburg, som blev grundet, medens dets Stiftere endda helst kunde kaldes fattige Nykommere, har prøvet det samme. Det fri-stede smaaaar, det var Gjenstand for Fiendskab og Spot, det maatte bægge med den ene Haand og forsvare sig med den anden. Som et Under var det for mange, at det ikke gifk tilgrunde. Det skulde prøve at uddanne Prester i et nyt Land, hvor ujfendte Vanskeligheder taarnede sig op paa alle Kanter, og hvor Kravene til personlig Dygtighed for Presterne var større end i det gamle Land. Med én eller to Værere skulde man udføre et Arbeide, som i Norge drives med saa stort Maskineri og saa mange dygtige Mænd. Og mangt og meget kunde tilføies af samme og lignende Art.

Hvorfor gif ikke Augsburg tilgrunde, før det var blevet aars-gammelt, om vi saa maatte sige? Fordi Gud vilde have det. Det havde et Kald, og deri laa dets endnu aldrig udtrømte Styrke.

Chi dersom det er vanskeligt at gaa foran, saa har det dog ogsaa sine store Fordele. Alt som blir gjort, kan, gjøres saaledes, som man

er overbevist om, at det er ret. Man kan indrette sig uden Hensyn til gamle Traditioner og Fordomme og faa det saaledes, som man tror, Gud vil have det, bare man er villig til at lade ham raade, og taale de smaa og fattige Raar, som han altid giver sine, for at det skal blive klart, at det ikke er Menneskemagt, som driver Verket.

Augsburg sik derfor ogsaa den Trimodighed, som traenges, naar det gjælder om at beghynde paa „slette Prærien“ med en Skole, som skalde meddelle den vanskeligste af al Slags Undervisning for det dyrebareste af al Slags Arbeide blandt Mennesker.

Her duede ikke udenvidere noget gammelt Undervisningsvæsen. Det var en Pligt, som skhldtes Folket og Menigheden, Evangeliet og Sandheden, at alt maatte indrettes saa det tjente — ikke til Uddannelse af kongelige Embedsmænd eller af „professionelle Mænd“ — men til Uddannelse af bibelfaste og aandsdrevne Kristi Vidner, som var beredt til at tjene Sjælene og Menigheden i opofrende Kjærlighed.

Det vil sige, at siden alt var saa vel ført af Gud, at en ny Begyndelse skalde ske i Fattigdom og Trængsel, saa gjaldt det simpelthen om at tage fat paa selve Sagens Kjernerne, selve den alvorlige og enfoldig apostoliske Vis uden alle de mange smaa Phntesager, som hører til de gamle og noget forfinede Statskirker.

Og hvad er Kjernen i Prestetjenesten, hvortil her skalde gives en Forberedelse? Kjernen i Sagen er det, som Jesus siger: „Sandhedens Land, som udgaar fra Faderen, han skal vidne om mig; men ogsaa J skal vidne, thi J har været med mig fra Begyndelsen af.“ eller som det staar skrevet i Johannes'ss Åabenbaring: „Thi Jesu Bidnesbyrd er Profetordets Land.“

Hør var altsaa Augsburgs „Førstefødselsret“. Det havde hverken Tid eller Kraft til mange Spidsfindigheder og Smaatterier; det var nødt til at holde sig til det, som i Presteuddannelsen er „det ene fornødne“, den levende, aandelige Bibelkundskab som ser, at Jesus Kristus den korsfæstede er haade Visdom fra Gud og Kraft fra Gud, saa at den som kjender ham, fordi han har været med ham fra Begyndelsen, han har faaet fat paa det væsentlige i den Beredelse, som en Prest traenger. Thi i Jesus er alle Visdommens Skatte sjulst; uden ham har vi intet, i ham har vi alt, som her traenges.

Det tager Tid og Arbeide at komme ind i Skriften, og det tager

Prøvelse og Erfaring at finde de Skatte, som er skjulte i Jesus; men efter sit inderste Væsen kan dette Veredelsesarbeide gjøres ligesaavel i Næbhuggerlivets smaa Saar som i de stolteste Pragtbhgninger; Jesus selv gjorde saadant Arbeide med sine Disciple paa Landeveien, i Baaden, ude paa de øde Marker og de bratte Bjeldsraaninger, ved de syges Leie og fra Korset.

Det er en Fordel at have Erfaring paa dette, at Presteuddannelsen ogsaa har sin enfoldige Hjerne, sit Hjerte, sit ene fornødne, sin gode Del, og det er dette, som er „Førstesødselsretten“.

Skal da Augsburg dø nu, fordi det er ældst? Mon der ikke er nogen, som føler, at Hjertet endda slaar lidt varmere end vanligt, naar han tænker paa Augsburgs trængselsfulde Ungdomstid og den Ret, som det vandt ved sit Arbeide og sine Videlser? Eller er det mindre nødvendigt nu at have Profetiens Land?

Sjette Afsnit.

[Som en Afslutning paa denne Del af nærværende Bind tilføjes nedenstaende Stykke, der viistnok intet direkte har med Augsburg Seminarium at gjøre, men som derimod er et Udtvrl for Forfatterens Syn paa den Stilling Presten indtager som Menighedens Høyre og Ledber, og det Ansvar Menigheden har overfor sin Prest. Det som danner Stykkets Baggrund og Foranledning, er uden Tvil det førgelige og forargelige Familiesforhold mellem Pastor B. J. Muis og hans Hustru. Dette bliver aldeles klart, naar man læser den i samme Nummer af „Lutheraneren“ offentliggjorte Redaktionsartikel: „Pastor B. J. Muis's Sag“. Sammenlign ogsaa Samlede Skrifter I, 292—294. Som Læseren let vil merke, er Stykket strevet som et Udtvrl for Følelsen af „Braadden af Verdens Spot over Kirkens Brøst i denne Sag“. Det er et dybt Suf over en Nødtilstand, som Forfatteren gjennem hele sit Livs Arbeide for en kristelig Presteuddannelse efter Evne søgte at fjerne og afhjælpe. — Udg.]

Er Kristentroen en Prestesag?

[Kilde: Redaktionsartikel i „Lutheraneren“, 1880, No. 26. — Udg.]

Pet er en gammel Kampmaade ligeoverfor Jesu Kristi Menighed at „slaa Hyrden og adspredle Haarene“. Jesus selv blev den første, som Guds Tiender forgreb sig paa for ved hans Død at oprykke med Rød det nye Liv, som han havde bragt Verden. Og endnu staar denne Verdens vise Mænd i Jødernes og deres hylkelske Presters Fløk rundt om Guds Søns Kors og raaber med spottende Mund: „Er han Israels Konge, da stige han nu ned af Korset, saa vil vi tro ham! Han forlod sig paa Gud; han fri ham nu, om han har Behag i ham; thi han har sagt: Jeg er Guds Søn!“ Endnu er

det Guds Søn, forsøsset for vores Snyder og regnet blandt Misidædere, som er Forargelsens Klippe og Anstødsstenen paa Spotternes Vei.

Men ikke altid viser Fiendskabet mod Kristi Kors sig saa aabenbart. Ikke alle har den samme Frækhed til at aabenbare sin egen Skam; ikke alle har drevet sit Hykleri saa langt, at de med frækt Uasyn og haard Vandt stiller sig ved Siden af Jædernes Æpperstieprester for at fornegte for Verden den Herre, som dem kjøbte, og overgive ham til at forsøsastes.

Der er en anden Maade, hvorpaa Kristi Fiender og Troens Fornegtere søger at drive sit Spil i det sjulte for at komme til Maaleet og bortskaffe det forhadte Jesu Navn iblandt os. De har en Følelse af, at „alt Folket hænger ved ham og hører ham,” at „alle holder ham for en Profet,” hvilket gjør, at de ikke godt tør angribe Jesus for alles Nine og ved højlys Dag. De har en Følelse af, at det vilde være tryggere at komme ham tillids ved Forredenhaand og i Skul af Nattens Mørke. Saal gjælder det at angribe ham saa, at ikke alle straks føler, hvem Angrebet egentlig gjælder.

Saa gaar det ud over Menighedens Hyrder, Presterne. De skal slaaes, for at Kristendommen skal falde. De er jo Kristendommens Talsmænd, og det fremstilles da saa, at de er det for sin egen Skyld. De har timelig Fordel af at være Jesu Bidner, de er betalte for det, det er deres „Business“ [Forretning], saaledes lyder den gjængse Tale om dem. Og saa længe lyder denne Tale, indtil den som et ideligt Drøp kunde hule en Sten. Det øeder sig ind i mange Hjerter med Løgnens gjennemtrængende Gift, at Kristendommen er en Prestesag, at den ikke kommer andre ved, at den jo er et Levebrød for Presterne, og det kunde være ubist at vide, om de vilde bekymre sig meget om den, hvis det ikke var for Brødets Skyld. Og naar enhver tenker med sig selv, hvor meget han selv gjør for slet Bindings Skyld, hvor mange Gange han selv har ofret sin Samvittigheds Fred for en lidet Fordels Skyld, naar han føler, at han selv kun lever for det jordiske og timelige, saa falder det naturligt at dømme saa ogsaa om sin Næste.

Paa den Maade vinder de onde Tanke og de urene og uædle Betragtninger en temmelig vid Indgang. Presterne bliver sat for sig selv som Kristendommens Repræsentanter iblandt os; og paa samme Tid som man giver det Uldseende af, at kun de og ingen anden har nogen Interesse af Kristendommen, saa sørger man ogsaa for, at

denne Interesse skal være saa lav, saa uren, saa uædel, saa foragtelig, som det paa nogen Maade er muligt. Man aabenbarer ret hele sit eget Lave Sind, idet man tillægger andre de aller laveste Bevæggrunde for hele deres Livs Virksomhed. Og det maa desværre siges med en Skamfølelse, som kunde bringe den stolteste iblandt os til at ønske sig dybt under Jorden, at jo fortære Mistanke man udspredet mod en Mand eller en Stand, desto villigere Øre og Hjerte finder den almindeligvis.

Og det kan heller ikke negtes, at mange endog af dem, som i Navnet er kristne, ja endog indstrevne i Menighederne, er altfor tilbørlige til at være med paa den Betragtning, at Kristendommen er en Prestesag. Mange Gange, uden at de egentlig selv ved om det, opnaar de derved en dobbelt Lettelse for sig selv. Selv kan de slippe for at være kristne, efterdi det egentlig er Prestens Sag; og alle de Hug og Spotteglosser, som de kristne og Kristendommen faar, de kommer da ikke dem ved; detgaard kun ud over Presterne.

Naar det da bliver en afgjort Sag, at Kristentroen er en Prestesag, saa kommer hele Listen med Prestehunder; og som om den ikke var rigtig lang nok, saa gaar man helt tilbage til de egyptiske Prester og de jødiske Prester og de brahminske Prester. Og naar Presterne er saa elendige, saa er vel ogsaa deres Sag en temmelig daarlig Sag, saa er vel Kristendommen selv saa jammerlig som dens Talsmænd og Forsvarere.

Det er tilvisse et Ondskabens Dyb, som aabner sig for os, og det er en temmelig listig Fremgangsmaade, som vi saaledes har at møde. Sandhed og Løgn er saaledes sammenfiltret i disse Anløb, at det gjælder at være paa sin Post for ikke selv at blive en Forræder mod Jesu Kristi Sag. Thi det er ikke derom det gjælder at forsøre vor Herre Jesus Kristus mod Vantroen og Tritoenkeriet; thi han vinder sin Sag uden vor Hjælp, og det vilde være en Formastelse, om nogen af os vilde prøve paa at forsøre ham eller hjælpe ham. Han har traadt Persekaret alene, og ingen hjælp ham; han traenger ingen af os. Men derom gjælder det, at vi kan bevare os selv ubesmittet af Verden og ikke forarges paa ham og falde og blive til Forargelse. Mange Gange tales og skrives der nemlig saa til Forsvar for Jesus Kristus, at det ser ud, som om man ganske havde glemt, at han er den Herre, i hvilis Navn alle Knoe skal bøje sig, og om hvem hver Tunge

skal befjende, at han er en Herre til Gud Faders ære. Mange Gange skrives der saa om Vantroens Magt, at det ser ud, som om man troede, at Kristi Rige var i fare, og at Helvedes Porte holdt paa at faa Overmagt over Jesu Kristi Menighed. Men derom gjælder det aldeles ikke, og derom bliver der intet Spørgsmaal. Om nogle smaa Kryb og Orme løster paa Hovedet og kneiser med Nakken, saa ler Kun Himmelens Konge, og Herren spotter dem. Men for os er der fare, at vi kunde forføres og lide Skibbrud paa Troen og miste Kronen, som vi var kaldte til at kjæmpe for.

Derfor er alle Vantroens Stormløb fra én Side seet ganske uskadelige; thi de formaar intet mod Guds levende Sandhed. Men fra den anden Side seet tilkommer det Jesu Kristi Stridsmænd at kjæmpe mod Løgnen og Forsørelsen, at den ikke faar Magt over vores egne Hjerter og ikke bryder ind og fordærver Guds lille Flok. Thi der er mange som er svage i Troen, mange som er vakkende, og der trænges Brodersamfundets Støtte, for at de ikke skal snuble og blive tilbage paa Beien.

Kristentroen er ikke nog en Prestesag. Ikke er det Prester, som har opfundet den, ei heller er det Prester, som har bevaret den. Men det er desværre kun altfor sandt, at hele den statskirkelige Ordning af Kirken, hvor Menigheden er næsten forsbundet, og hele den højkirkelige Ordning af Kirken, hvor Menigheden er ganske forsbundet, har frembragt det falske Skin, at Kristentroen egentlig kun var Presternes Sag. Vi maa forsaavidt være taknemmelige, fordi endog Kristi Fiender maa være behjælpelige med at aabne vores øyne for den gruelige fare for Menigheden, som ligger baade i Statskirvens og Romerkirvens Styrset. Endog at give det udseende af, at Kristentroen er en Presternes Særeiendom, er farligt baade for Prest og Menighed. Thi Presterne bedrager sig selv med den tanke, at de er „selvfrevne kristne“, selvfrevne til Guds Riges Herlighed, medens Menigheden bedrager sig med den tanke, at det ikke er saa nødvendigt for den at være kristen; thi den har Presten til at være kristen for sig.

Men paa den anden Side faar vi ikke glemme, at der er hel og fuld Sandhed deri, at Presterne er kaldte til at være Kristentroens Talsmænd, Bidner om Jesu Frelsergjerning, Budbærere om Fred og Forsoning med Gud, satte til at være Hyrder for Hjorden og Mør-

stre for Menigheden. De har derfor en meget fremragende Stilling i Guds Rige paa Jorden; de skal i Kraft af sit Kald være det levende Centrum i Guds Menighed og de egentlige Ansørere i Menighedens Kamp. Derfor er det ikke ganske uden Grund, at Verden stiller særlige Forderinger til Presterne, og heller ikke ganske uden Grund, at Kristendommen af Verdens Børn bedømmes efter Presternes Tale og Færd; og det er ganske naturligt, at Verdens Fiendskab særlig retter sig mod de gudfrugtige Prester, hvis Vidnesbyrd er et svende Salt for Verden. Og hvor überettiget det end er at gjøre Presternes Feil til en Anklage mod Kristendommen, saa kan dog intet opnæve Prestens forsædelige Skuld og Ansvar, om Guds Navn bespottes for hans Skuld, naar han ikke vandler det Kald værdigt, hvormed han er kaldet.

Skal vi derfor møde værdig frem i Kampen, saa er det første, som kommer sig for os, at vi aflægger alle de gamle Levninger af statskirkeligt Væsen og opgiver endog det sidste Skin af, at Kristendommen er en Prestesag. Lad det blive bitterligt, at Kristendommen er en Menigheds sag, og at det er en ligesaa dyrebar Ting at være en Kristi Ejener for hvert enkelt Menighedslem som for Presten. Men dertil behøves, at den hele Menighed staar samlet om Jesu Kristi Kors, og at hvert enkelt Menighedslem med fuldt Alvor tager Korset op og følger Kristus efter. Dersom dette bliver tilfælde, saa at det kan sees paa enhver af os, som hører Menigheden til, at vi er forsmerkede, at vi har forsøgt at skjætte med Øysterne og Begjærlighederne, saa vil nok Verdens Fiendskab vende sig mod os, ikke mod vores Prester alene. Lad dem, som vil angribe den forsættede Frelser, vide, at det er den levende og troende Guds Menighed, de angriber. Det er en stor Skam for os, at vi ikke agtes værdige til at lide sammen med Herrens trofaste Ejencere blandt Presterne. Og hvorfor skulde vi miste den Ære at lide med vor Frelser? Har han ikke lidt for os, har han ikke kjæmpet for os, har han ikke udgået sit Blod for os, er han ikke gaaet i Døden for os? Skulde vi da ikke faa Lov til at dele Lidelser og Forsmædelse med ham? Lad det seierrigte Vidnesbyrd om Frelsen ved Troen lyde ikke alene fra de læredes og Presternes Mund, men lad det blive kjendt, at af de umyndiges Mund har han beredt sig en Magt for at bringe Fienden og den hevngjerrige til Caushed. Er de tro Hyrder udsatte for Haan og Spot,

saa lad os klynge os om dem, at vi kan saa dele deres Hæder. Vort med den yndelige Feighed, som er saa almindelig, at gjemme sig bort for Verdens Haanlatter og lade den gaa ud over Presterne. Den frie Menighed maa, om vi tør tale efter menneskelig Vis, være Kristentroens heltemodige Forkjæmper i Verden.

Men det er ikke nok. Det hjælper ikke, om den kristne Menighed nothaa meget falder i Linje ligeoverfor Fienderne. Alligevel har Presterne en føregen udsat Stilling i Slaget. Derfor er det af en ganske føregen Vigtighed, at Menigheden giver dem alvorlig Støtte i deres Stilling. At først og fremst Presterne selv maa leve i Narvaagenhed og Vøn, det er deres Sag; Menighedens Sag er det at leve i Narvaagenhed og Vøn for Presten, ligesom Presten for Menigheden. Lad os ikke blive trætte af at tilraabe de trofaste Jesu Stridsmænd blandt Presterne: Gaa kun mandigen frem, vi bører eder paa bedende Hjerter, vi følger eder med Guds fulde Rustning! Og sandelig, Jesu Sag skulde ikke saa ofte beskjæmmes af ugudelige og letsindige Prester, om Menigheden gjorde sit i Vøn og Narvaagenhed for Hjorden. Der tales ofte om, hvor forfærdeligt Ansvar der falder paa en død og vanstro Prest, og det kan være godt at mindes derom; men jeg tænker, der falder ikke mindre Ansvar paa en død og vanstro Menighed, for hvilken en troende Guds Mand fjæmpede med Gud i Vøn og Taarer Dag og Nat.

Og endelig er der dette at varetage: Menigheden maa rense sig selv, at den kan være Lys i Verdens Mørke. Thi ikke Presten, men Menigheden med Presten i sin Midte er Staden paa Bjerget, som ikke kan sfjules. Menigheden er den Kristi dyrefjøbte Brud, som skal vidne om Brudgommen ved sin Kjærlighed til ham. Derfor bør den rense sig selv, ligesom han er ren. Men gjælder det at være agtpaagivende ligeoverfor alle Menighedens Lemmer, saa gjælder det i Særdeleshed for Menighed og Samfund at være agtpaagivende ligeoverfor Presterne. At uværdige Prester vedbliver i Embedet, det er ligefrem at gjøre Kristi Sag tilfamme i Verden. Det er meget lettere at rive ned end at bygge op, og en uværdig Prest gjør saa megen Skade, at det lægger sig med Thngsel over alle de andre. Om en Prest i Kristenheden findes i nogen Brøde, saa striges der mere over den ene som synedes, end der tales om alle dem tilsammen, som i lang og tro Tjeneste har bevist, at deres Kald var i Herrens

Frygt og Sandhed. Og saa uretfærdigt som dette er, saa jammerlig feigt som det er, saa er det dog en stor Skade for Sjælene og en stor Thyngsel for dem, som arbeider. Derfor er det ret, at der er en skarp og alvorlig Tugt over dem, som trænger sig frem til Forligelsens Tjeneste, men i Virkeligheden bliver en Forargelse i Guds Menighed. Siger Kristus om saadanne, at det var bedre, at en Møllesten var hængt om deres Hals, og de var fastet i Havets Dyb, saa er det en Barmhjertighedsgjerning imod dem, at de i Tide advarer og saa meget som muligt hindres i Løbet nedad det forfærdelige Skraaplan. Thi er der intet større og herligere Kald paa Jorden end at være Sendebud i Kristi Sted til arme, fortalte Menneskebørn, saa er der ikke fordærveligere Menneske paa Jorden end en Prest, som ved ugodelig Færd og vildfarende Ord bliver en Sjælemorder og giver Verden Anledning til at spotte Kristi Navn.

Anden Del:
Den lutherske Frikirke.

Første Afsnit.

[Som bekjendt ledede Uenigheden indenfor Den forenede Kirke til et Brud inden dette Kirkесamfund, idet den Del deraf, som stillede sig paa Augsburg Seminariums Side dels blev udstødt af Samfundet, dels saa sig nødt til lidt efter lidt at trække sig tilbage fra Deltagelse i Samfundets Gjøremaal for at tage Bare paa det Arbeide for Presteuddannelsen og den høje og indre Mission, som Den forenede Kirke undlod at støtte. Foruden at undbrage Augsburg Seminarium en hvilkenomhøjest Støtte — men meget mere ved Oprettelsen af en ny Presteskole at modarbeide Seminariet — antog nemlig dette Samfund ved sit Aarsmøde i 1893 følgende af Pastor Ole Nilsen fremsatte Forslag: „Missionskomiteen bør kun bruge Missionspenge der, hvor de har fuld Grund til at tro, at Missionsvirksomheden er i Trostab mod Samfundet og ikke i noget Partis Ejeneste.“ Den forenede Kirkes Aarsb. 1893, Side 219. Denne Beslutning blev forslaget og anvendt saaledes, at hvor en Prest eller Menighed paa Forespørgsel erklærede sig i Sympathi med Augsburg Seminarium og Minoriteten i Samfundet, blev Understøttelse fra Indremissionskassen negtet den. Det blev af den Grund nødvendigt at komme disse Prester og Menigheder til hjælp, ved Siden af at samle de nødvendige Midler til Presteskolenes Drift. Lidt efter lidt tilfaldt der paa samme Maade Minoriteten i Den forenede Kirke — eller Augsburgs Venner, som lidt efter lidt blev det Navn, under hvilket den blev kendt — ogsaa et vanskeligt og ikke ubetydeligt Hedningsemissonsarbeide paa Shd Madagaskar.

Opgaverne laa saaledes for Haanden; det gjaldt kun om at tage dem op. Spørgsmaalet blev nærmest kun om, paa hvilken Maade det skulle ske. Samfundsdaanelserne havde gjentagne Gange vist sig at bare Spiret til nye Splittelser i sig, og det Spørgsmaal gjorde sig mere og mere gjældende: Kan ikke frie Menigheder samarbeide i Vandens Samfund uden høje, menneskelige Samfundsbaand, og vil ikke et saadant frivilligt Samarbeide Menighederne imellem være mere i Oberensstemmelse med det nye Testamente og Aposteltidens Menigheder? Den lutheriske Kirke er et Forsøg paa at give Svar paa disse Spørgsmaal. Det er ikke her Stedet at prøve at paapege, om det i nogen Grad er lykkes at give et tilfredsstillende

Svar, eller at omtale de mange og overmaade store Hindringer der har været lagt i vejen for, at Arbeidet skulde lykkes. — Ved Henhyn til den historiske Udbilling, som ledede til Dannelsen af Den lutheriske Kirke, og dennes Arbeide i de år den har eksisteret, henvises til Forfatterens egen forte Fremstilling deraf i Samlede Skrifter, I, 229—232.

* * *

De i nærværende Afsnit indeholdte S্থলer turde være bedst skiftede til at give et Indblif i Forfatterens Opfatning baade af Nødvendigheden og Berettigelsen af Dannelsen af Den lutheriske Kirke, saavel som af de Principer han ansaa for at være af den største Værdning for dens Arbeide og Udbilling. — Udg.]

I. Bør vi virke for, at Jøsefs Skade kan læges?

[Kilde: Redaktionsartikel i „Folkebladet“ for 17de Mars 1897. — Udg.]

Naar vi ser paa Udbillingen iblandt os i det kirkelige, saa maa man næsten tro, at det maa være noget ondt at arbeide for, at „Jøsefs Skade“ kan blive lægt.

Thi naar vi ser det ene Samfund bøfæste sig imod det andet og anvende alle sine Kræfter for at arbeide for sig selv og sit og prøve at fortrænge andre, og naar dette prises høihyt som det rette og ene kristelige, saa maa man vel spørge, om det til samme Tid kan være rigtigt at arbeide for nogen anden Slags Forening, end at ett Samfund sluger alle de andre og tilintetgjør dem?

Dersom den nærværende Tilsand og samfundsmæssige Arbeidsmaade er rigtig og kristelig, dersom det er berettiget for et Samfund at splitte sin Presteskole, at splitte sin Indremission, at splitte sin Hedsningemission, at splitte sine egne Menigheder for Samfundets Skyld og for ingen anden Tings Skyld, hvorledes kan det da ogsaa være rigtigt eller kristligt at prøve paa at læge Jøsefs Skade?

Og om det endog var rigtigt at søger efter Lægedom og mene og tænke, at efter Guds Vilje skulde der være „ett Hjerte og én Vej“ i hans Rige, er da ikke Afvigelsen herfra blevet saa stor, at det er aldeles umyndigt at tænke paa nogen Forandring eller Forbedring? Hør vi ikke Døs til at fortvile og give op? Eller naar vi i det smaa og barnagtige, som hører til vor Kirkehistorie, oplever saadanne Ting som at Fredsforslag mødes med Udstødelse og Proces, er det da ikke

rettejt at give op alt Haab om nogen god Fremtid for vor Kirke og lade Tingene gaa sin ffjæve Gang?

Vi mener absolut og bestemt nei. Aldrig har Arbeidet for Lægedom været mere nødvendigt; vi tør lægge til, at der heller aldrig har været mere Udsigt til Fremgang for det virkelige Fredsarbeide.

Augsburg Seminarium har altid arbeidet for Freden; og det kan viist alle, som husker 25 Aar tilbage, bevidne, at Udsigterne var iffe lyse for Fredsarbeidet. Man havde forbildet mangfoldige og forkvæltet det kirkelige Arbeide saa aldeles ved Striget paa „Branglære, Branglære!“, at det saa helt mørkt ud for dem, som i og udenfor Konferencen endnu ønskede fredeligt Samarbeide i Kirken. Men det kan vel heller ikke negtes, at trods alle Bølgegange og Svingninger, saa har det stiinnet en hel Del med Branglæreskriget, fordi det er blevet anerkjendt af en stadig voksende Flok af Menigheder og Menighedslemmer, at vor Værneldom er ren Lære og god Wei, og at det er uredegiltigt Partivæsen at gjøre dem til Branglærere, som holder fast derved.

At dette Princip har bidraget meget til Kirkefredens Fremme, vil viist ingen norsk Kirkemand længere benegte.

Hvad er det nu da, som strides om, siden den rene Lære er hevdet sin rette Plads i de flestes Opfatning af Kirkearbeidet? Finder vi Skaden, saa kanſte vi kunde ſtunte Wei til Lægedommen. Der er ingen Evil om, at det er Menigheden, som nu maa virkes for, om Freden skal opnaaes. Lad os virke for Menigheden med fornhet Kraft. Faar vi da Striden og Spotten, saa har vi dog den Forvisning, at vi strider for Freden og lider for Eren.

Men det er et uendeligt Arbeide, det vil ſige, det omfatter alle Menigheder og alle Tider. Intetsteds er Menigheden alt, hvad den ſal være; og aldrig rækker nogen Menighed frem til Fuldkommehedens Maal før Kristi Tilkommelse.

Derfor kan ikke Menigheden frembringes simpelthen ved at anlæge en god Konſtitution; det er nyttigt og godt, saa langt det rækker, men det frembringer ingen Menighed, det bare afgrænſer den. Menigheden maa frembringes og bevares ved Guds Ords Prædiken. Og dersom Menighedens Fremtræden i Frihed og Myndighed vil være den ſikre Wei til Kirkefreden, saa er Hovedsagen i Fredsarbeidet Guds Ords Prædiken.

Lad der blive mere Alvor af med Forkynhelsen, baade Presters og Lægfolks! Lad der blive livligt Arbeide for Vækfelse og Liv! Det er Veien til Menighedens Fremtræden; det er ogsaa Veien til Kirkefreden.

Jærdeleshed gjælder det derfor for os udfisjede og fordrevne at være tro og nidkjære i at gjengjælde ondt med godt. Det er vigtigt at arbeide for de bundnes Frihed og de fangnes Løssladelse. Brister den aandelige Fanatismes og Uforsonligheds stramme Baand, saa vil ogsaa de stængte Kirkedøre oplades og Nøglerne vrides om i de nye Laas.

Men især er dette Arbeide for Menigheden og dens Liv en Hovedsag i vort Missionssarbeide. Hvor der er Adgang til en ny Begyndelse, lad os for al Del prøve at begynde ret.

Det vil blive en vanskelig Sag og en kostbar Sag; men det er en velsignet Gjerning, som vil blive til Lægedom for mange Hjertesaar og mange Kirkesaar.

Lad os drive den med Glæde og opofrende Kjærlighed. Vi har lidt saa meget af Striden, lad os prøve ialfald det lille vi formaaer at virke for Freden, som er den frie Menighed.

Man siger, det nyttet ikke, det nyttet ikke! Det er saa mørkt og haablstøt, ingen Ende, bare slimet Slangebugtning at møde overalt.

Mi vel, det er mørkest før Dagry, og jo længere det lader paa Natten, desto nærmere er Dagen. Jøsefs Skade kan endda blive lægt, og kanske Vendingen nu til det bedre er nærmere, end vi tror.

2. „Den lutherske Frikirke.“

[Kilde: „Folkebladet“ for 28de April og 12te Mai 1897. — Udg.]

Den forenede Kirke har gjennem sin syvaarige Historie godt gjort, at den hverken magter at bringe Fred eller Frihed i Kirken. Det var dog for at opnaa disse to Ting, den organiseredes. Kirkesolket sidder igjen med en stor Skuffelse og med tomme Hjerter. Men Sagen er dog hverken falden eller opgivet. Æ Virkeligeden er det et Fremstridt, at der allerede er mange — og flere bliver det — som erkjender, at Fred og Frihed i Kirken kan ikke opnaaes ved Kirkepolitik og Processer. Der maa Land og Liv og Kjærlighed til, om Freden og Friheden skal komme iblandt os.

Det er denne Bevidsthed, som har fremkaldt Arbeidet for Frikirken, som begynder at vise smaa Vaartegn omkring i Menighederne, og som ogsaa giver sig tilkjende gjennem det Forslag til Negler, som idag offentliggøres i „Folkebladet“. *)

*) Komiteen havde udarbeidet: A. Ledende Principer. B. Negler for Arbeide. De ledende Principer vil blive gjengivet nedenfor paa Side 265, 268, 272, 276, 280, 284, 287, 299, i Forbindelse med Professor Sverdrups Artikrelse derom. Negler for Arbeide antoges af Den lutherske Frikirkes Aarsmøde i 1897 i følgende Form, der siden kun har undergaet få og mindre væsentlige Forandringer:

1. Denne Forenings Navn er: Den lutherske Frikirke.
2. Dens Formaal er at arbeide for alle norske, lutherske Menigheders Lebendegjørelse og Frigjørelse, saa at de efter sit Kald og sin Evne kan virke i aandelig Selvstændighed og Frihed for Guds Riges Sag hjemme og ude gjennem saadanne Organer og Institutioner, som Menighederne selv maatte bestemme.

Disse Regler er udarbeidet af en Komite, som blev nedsat af Augsburgs Borners Møde i Fargo. Komiteen bestaar af Prof. G. Sverdrup, Prof. S. Østdal, Hr. Olaf Hoff, Pastor P. Winther og Pastor E. E. Gynild. Komiteen har været sammen i tre Dage i Minneapolis og fremlægger nu sit Forslag for Menighederne, saa de kan have god Tid til at overveie det før Augsburgs Borners Årsmøde den 9de Juni, da det vil komme op til Overveielse og mulig An>tagelse.

Vi ønsker ikke her at foregribe den alvorfulde Diskussion og Prøvelse, som en saadan Sag trænger. Men det vil dog kanskje være tjenligt at pege paa nogle af de frikirkelige Grund sætninger, som behersker Forslaget.

Det er Tanken, at i Frikirken skulde Menigheden komme op og „Samfundet“ ned. Det er Meningen at opnaa Samarbeidets Kraft ved Land ikke ved Lov, ved Frihed ikke ved Trang.

To Ting er da nødvendige i Frikirken, 1) at den enkelte Menig-

3. Dette Formaal føges opnaaet fornemmelig ved Afholdelse af større og mindre Møder, ved Udbredelse af tjenlig Literatur, ved Organisation af frikirkelige Komiteer og Foreninger, ved Ubsendelse af Emissærer og ved andre Midler, som fra Tid til anden maatte vise sig hensigtsmæssige.

4. Frikirken bestaar af Menigheder, som i sin Menighedsorden uforbholdent tilstemmer de gamle skummenste Symbolet, Luthers lille Katekismus og den uforandrede augsburgske Bekjendelse, og som ved Beslutning anerhjender Frikirvens Principer og Regler og derom rapporterer til Sekretæren, uanset anden Samfundsforbindelse.

5. Frikirken afholder et årligt Møde, som i Regelen begynder den 1ste Onsdag i Juni Maaned, og som vælger de nødvendige Komiteer, Emissærer og Embedsmænd og bestemmer, hvilke kirkelige Gjøremaal Mødet særligt vil anbefale til Menighederne.

6. Stemmeret ved Frikirvens Årsmøde har alle stemmeberettigede Menighedslemmer, som fremmøder fra de Menigheder, som udgjør Frikirken; ligeledes stemmeberettigede Medlemmer af andre lutheriske Menigheder, som ved at indlevere sine Navne til Årsmødets Sekretært paa dertil særligt indrettede Blanks tilfjendegiver, at de godhjender Frikirvens Principer og Regler og vil arbeide for dens i Paragraf 2 angivne Formaal.

7. Ved Frikirvens Årsmøde høres Rapporter fra Embedsmænd og Komiteer, samt fra saadanne kirkelige Institutioner, som Årsmødet giver Adgang dertil.

8. Frikirvens Embedsmænd skal være Formand og Sekretær. De vælges af Årsmødet med et Års Embedstid. Formanden er Årsmødets

heds Frihed og Myndighed erklæres fuldt ud og uden nogen Aftørtning, og 2) at den enkelte Menighed virkelig fyldes og gjennemtrænges af Guds Vand. Alt i Frikirken kommer an paa disse to Ting, at Menighederne bliver selvstændige og aandelige. Og de kan ikke i Sandhed blive det ene uden det andet.

Det er derfor kun en yndelig og sørgerlig Vandløshed og Uvidenhed om gudelige Ting, naar man figer, at der ikke hos os behøves noget Arbeide for Frikirken; den har vi, fordi Stat og Kirke er stilt fra hinanden.

Iasaa! Er Staten den eneste Magt, som kan gjøre og har gjort Kirken ufti? Iasaafald er den katholske Kirke en ypperlig Frikirke. Det er dog vel ikke Meningen at lede os ind igjen i dens Væsen? Eller var det ikke netop den katholske Trældom, som Luther betegnede med Navnet: „Kirvens babyloniske Gangenskab“? Nei, Sandheden er denne, at Lutheranerne foretrak Statens Herredømme i Kir-

---

Dirigent, Sekretøren holder Årsmødets Protokol; disse to Embedsmænd udgiver sammen Frikirkens Årsberetning, og bestemmer Tid og Sted for Årsmødet, om ikke sidst forudgaaende Årsmøde har bestemt det, samt sørger for, at Årsmødet blir befjendtgjort mindst to Maanebeder før dets Aftoldelse.

9. Årsmødet vælger hvert År en Ordinator, som skal være Menighederne behjælpelig med at ordinere theologiske Kandidater, som de paa ordinærtlig Maade har kaldt til Prester; ligeledes vælger det hvert År en Komite for Indremission og en Komite for Hedningemission og en frikirkelig Organisationskomite.

10. Formand, Sekretær, Ordinator og Formand paa staende Komitter kan ikke gjenvalges for mere end to paa hinanden følgende Embedsterminer.

11. Foruden det regelmæssige Årsmøde afholdes der i Øbet af Juni Maaned hvert År lokale frikirkelige Møder i de forskellige Menigheder, som maatte indbyde dertil. Ved hvert af disse Møder skal om muligt en eller flere af Frikirkens Funktionærer eller Udsendinge være tilstede; og der lægges særligt Vigt paa Samtaler og Forhandlinger af opbyggelig Natur, stiftede til at faste Lys over Arbeidet for de frikirkelige Opgavers Læsning og fornemmelig for Menighedens Levendegørelse iblandt os.

12. Disse Regler kan forandres paa den Maade, at Førslag til Forandring fremsættes paa et Årsmøde og afstemmes paa næste Årsmøde; dets Antagelse udtreber da to Trediedels Majoritet af de afgivne Stemmer. — Den lutherske Frikirkes Årsb. 1897, Side 48—50. — Udg.]

ten fremfor den katholske Kirkes haarde Thramni og begjærede Statens Bestyttelse mod dette.

Dermed at vi erude af Statens Bold, er vi ikke nogen Frikirke. De saakaldte „Samfund“ eller „Synoder“ øver jo mere Herredømme, end Staten vilde voxe paa i denne Tid. Men om vi ikke havde disse verdsliggjorte, procesgale Samfund over os, saa var vi endda bare et Brængebillede af en fri Menighed, saa længe den rene Verdslighed og Død ikke bare findes, men endogsaa hersker i Menighederne, som den mangesteds gjør.

Kun hvor Herrens Aand er, der er Frihed. Derfor er Arbeidet for Frikirken det samme som Arbeidet for Menighedernes Levende-gjørelse. I dette Vækfællesarbeide falder Herren paa alle de troende, at de skal være Arbeidere. Alle troende, baade Prester og Lægsfolk, baade Mænd og Kvinder faldes ud i Herrens Ejendom for at redde Liv og frelse Sjæle.

Den gammeldags Unstuelse fra Nationalismens allervørste Dage, at det er bare Presterne, som udgør Kirkens Arbeidsstyrke og Herrens Ejendom, staar ikke til i den store Vrydnings mellem Tro og Vanstro, i hvilken vi er fastet ind i vor Tid. Principet, som skal anvendes, er alle troendes almindelige Vernepligt. Derfor er det tanken først og fremst at vække de troende til at se sit Kald og vandre og virke derafter, saa at de kan blive midkjære for at vække de sovende i og udenfor Menigheden.

Først naar Menighederne er frigjorte fra Verdslighedens Mag, er de virkelig fri. Men om nu Menighederne blir saa selvstændige, kan de da gjøre noget Arbeide i Fællesskab? Vil det ikke blive med Menighederne i Frikirken som med de saakaldte „udenforstaende“ Menigheder, som Kirkesamfundene betragtede med saa megen Mis-tanke og tildels Foragt?

Det vil ikke ske, dersom de troende i Menighederne træder frem i Arbeidet. De har jo Aandens Enhed, og de forstaar at bevare den i Fredens Vaand. De frivillige Arbeidere vil ikke have nogen Banselighed ved at enes om at arbeide for den Sag, de elster. Og naar hver arbeider for Sagen efter sin Evne og Gave, saa vil det blive helt forskjelligt fra de „udenforstaende“ Menigheder, som ofte „stod udenfor“, fordi de vilde slippe Arbeidet, eller fordi Samfundsbaandene var for stramme.

Dette frikirkeelige Arbeide er derfor det eneste praktiske og virkelige Foreningsarbeide, eller rettere Fredsarbeide. Giv Rum for alle Menigheder, lad hver af dem have sin Frihed og Selvstændighed ubesvaret, bind dem ikke sammen i Knipper med Samfundskonstituionernes Vaand, saa er Freden ganske nær til at komme.

Har Arbeidet saa stort Maal, maa det selvfølgelig finde sig i at begynde ganske smaa. Det er aldrig mange, som begynder en Landskamp for det heles Bel. Men vi har den Tro, at det kommer ikke an paa de mange eller de faa, men det kommer an paa Herrens Land, om saadant Arbeide skal lykkes.

Men enten nogen er i „Samfund“ eller udenfor „Samfund“, de er lige velkomne til at deltage i det frikirkeelige Arbeide, dersom de er enige i dette Formaal: Menighedernes Levendegjørelse og Frigjørelse.

* * *

Forslaget til Regler for en Lutherisk Frikirke kan ikke overbeies for noigtigt, ei heller kritiseres for skært. Thi en Lutherisk Frikirke, i hvilken Menighederne virkelig nyder den Livets og Landens Frihed, som tilkommer dem efter det nye Testamente, er noget nyt ialtfald her i Amerika. Det har været saaledes, og det er saaledes temmelig almindeligt den Dag idag, at der næsten ikke nogetsteds er Adgang til at være med i en Lutherisk Menighed, uden at man med det samme ogsaa maa blive Medlem af et kirkeligt Parti.

Men naar en Sag er saa nh, saa er det aldeles sikkert, at det er af stor Vigtighed at gaa forsigtigt frem. Og den rette Forsigtighed bestaar i at lægge saa megen Vegt som muligt paa Menigheden, at den kan faa sin rette aandelige Stiftelse iblandt os efter Guds Ord; thi der er Frikirvens Kraft og Thngdepunkt, og faar Menigheden komme frem, saa blir der „Frikirke“ af sig selv.

Thi „Frikirke“ bethyder ikke, saavidt jeg forstaar noget deraf, noget andet end dette, at Menighederne faar Lov til at være og virke i Frihed for Guds Riges Sag, ikke eftersom andre Folk eller Menigheder bestemmer det for dem, men eftersom de bestemmer selv.

Men er nu Menighederne virkelig fri, det vil sige levende og aandsdrebne, saa vil det være en selvfølgelig Ting, at de som drives af den ene og samme Land, ogsaa vil finde og forståa hverandre og gjensidig støtte og tilskynde hverandre. Og her vil etter det nye

Testamente kunne give os en klar og tilstrækkelig Veiledning med Hensyn til de frie Menigheders frie Forbindelse. Vi kan være vis paa, at de som lever samme guddommelige Liv og er en Søskendkjæde af Guds Ørn, de elster hverandre, at de forstaar hverandre, at de har Omsorg for hverandre, at de glædes ved at se hverandre, og at det som interesserer den ene, kan ikke være ligegyldigt for den anden. Derfor vil Friheden ikke frembringe Strid og Norden, men netop Fred og Orden. Ebang og Uretfærdighed volder Splid og Forvirring, som vi daglig kan se. Sæt at vi prøvede, hvad Frihed og Kjærlighed vilde virke! Eller mon nogen twiler paa, at der vil være bedre Forstaaelse, hvor to Brødre arbeider frit ved hinandens Side, end hvor den ene vil true den anden til at være en Slave?

Den rette Form for Samarbeidet mellem Menigheder er den fælles Interesse og den fulde Friwillighed. Dertil hører, at der bliver samme livlige og aandelige Samarbeide mellem Menighederne, som det nye Testamente viser os i den apostoliske Tid. Vi maa besøge den ene den anden, vi maa komme sammen til store og smaa Møder; vi maa skrive Breve, vi maa udbrede Blade og Bøger.

Paa denne Maade vil Frikirken opnaa den gjensidige broderlige Forstaaelse, som vil gjøre det muligt, at det kirkelige Arbeide sker i Friwillighed og at de som er mest interesseret i Sagens Fremme ogsaa faar mest Endflydelse paa dens Gang. En god Sag vil finde den Støtte, som den kan faa i Kraft af den Interesse, den vækker. Og mere har den vel ikke Næt til at fræve.

Kunde vi faa frie og aandelige Menigheder, saa vil deres Samarbeide ikke flettes, kun at det vil være Brødres og Søstres fælles Virke i gjensidig Kjærlighed, ikke den fremtvungne Samfundspligts trættende Tag.

3. Om Den lutherske Frikirkes „ledende Principer.“

[Kilde: „Folkebladet“ for 21de og 28de December 1898; 4de, 11te, 18de og 25de Januar, og 8de og 15de Februar 1899. Denne Artikleræffe udkom senere i Separataftrh, udgivet af en Komite. Titlerne over de forskjellige Afsnit er tilføjet af Udg.]

Menigheden.

„1. Menigheden er efter Guds Ord den rette Form for Guds Rige paa Jordens.“

Aা jeg er blevet opfordret til at skrive noget lidet til Velhønsning af Frikirvens Principer og Regler, er jeg taknemmelig for den Anledning, som „Folkebladet“ velvillig har tilstaaet mig, saa disse Betragtninger kan række saa mange som muligt af Frikirkefolket.

Det er ogsaa saa heldigt, at vi er komne saa langt, at vi midt umiddelbart og Modstand roligt kan overveie vort eget Arbeide uden at se til høire eller venstre.

En luthersk Frikirke er ogsaa noget saa nyt, at det ikke er underligt, om mange studser og tænker sig om.

Den Komite, som fra Begyndelsen udarbeidede Udkast til Regler for Frikirvens Arbeide, havde en meget vanskelig Opgave. Men den tog fat med redelig Vilje. Det var den forbudt at forsøge at danne et nyt Parti, paa samme Tid som det var den paalagt at fremme Samarbeide af frie Menigheder.

Men i Vanskeligheder af denne Art viser Guds Ord Bei. Og

for os er kun dette Spørgsmaalet at finde den „Vej ud“, som det nye Testamente viser, og ingen anden.

Over alle andre Principer i Kirken staar nemlig Guds Ords afgjørende Authoritet i Menighedsagen og Kirkeforsatningen fuldt saa vel som i Spørgsmaalet om Læren.

Det er derfor ikke ved Klægt og Spidsfindighed, vi prøver at finde Veien, det er ved barnlig Troskab mod Herrens Ord. Og derfor er der ingen levende kristne, som ikke kan og bør være med i Løsningen af Menigheds-spørgsmaalet; thi Ordets Lys skinner ligesaavel for de umyndige som for de vise og forstandige, og helst for de første, saa ingen er fritaget fra at beskjæftige sig alvorlig og oprigtig med alt det, som hører Guds Rige til. Og næst Spørgsmaalet om den enkelte Sjæls Frelse er der intet vigtigere Spørgsmaalet end det om Menigheden.

„Guds Rige er nær, er Johannes's Raab og Jesu og hans Disciples Prædiken før Vandens Udgåelse. Siden kan det siges, at den kristelige Prædiken i dette Stykke lyder: „Guds Rige er her.“ Dog selvfølgelig altid kommende paanht og stedse rækkende frem til flere, efter den anden Vøn i Fadervor.

Guds Rige har sit indre Væsen, som er Retfærdighed, Fred og Glæde i den Helligaand. Det har ogsaa sin ydre Form, som er Menigheden, Vandens Tolk i Verden.

Det var Jesu Formaal med sit Komme til Verden at bringe Guds Rige. Og han vilde ikke alene bringe en aandelig Belgjerning i Hjerterne, men han vilde ogsaa have et nyt Samfund, som han selv har givet Navnet Menighed.

Hvad Jesus vilde, det fuldbyrdede han ved Død, Opstandelse, Himmelsgård og Vandens Udgåelse. Da kom Guds Rige i Menighedens Form med Ebne til at leve og vokse og forplante sig, saa „den nye Skabning“ kunde blive mangfoldig og opfylde Jordens som den gamle; men ved nye Midler, Guds Ord og Vand, skulde denne Udvildeste og Udbredelse ske.

Tor denne Guds Riges Form, som er Menigheden, arbeidede siden alle Aposolerne og alle de første kristne, fordi Vandet drev dem dertil. Og indenfor det nye Testamentes Abenbaring er der ikke Tale om nogen anden Form for Guds Rige.

Vi mener, at der er ikke i det nye Testamente nogen Tale om

noget Bispedømme over eller i mere end én Menighed, ei heller om noget Pavedømme, ei heller om noget Kirkedepartement, ei heller om noget Kirkeraad eller Koncil eller Synode. Der er Menighed paa hvert Sted, hvor der er kristne, og denne Menighed har sine Eløste eller Bisloper; men der er ingen „Kirkestyrelse“ af nogen Art.

Det er Tegn paa Nedgang og Forfalld, naar man ikke*) længe efter Apostlernes Dage begyndte at faa „Kirkestyrrelser“ af en eller anden Art over større eller mindre Dele af Kirken og mente derved at faa en bedre Form af Guds Rige. I Virkeligheden har der aldrig nogensinde været nogen fælles Kirkestyrrelse over den hele kristne Kirke. Der er heller ikke nu i vores Dage noget saadan.

Det synes os derfor et urimeligt og ubilligt Krav, naar man nu ofte fremstiller det saaledes, at alle Menigheder er pligtige til at være med i dette eller hint udvortes Samfund, saa de kan komme ind under den rette Kirkestyrrelse. Man falder dem Anarkister, som ikke anser en fælles Kirkestyrrelse for nødvendig og en tvungen Sag. Men hvad der ikke fandtes i den apostoliske Tid, hvad der aldrig senere har eksisteret i Kirken, og hvad der ikke findes i den nærværende Tid, kan neppe være nødvendigt for Kristendommen. Thi hvis dette var nødvendigt, saa har der hidtil aldrig været den rette Slags Kristendom.

Før Guds Rige er det efter det nye Testamente nødvendigt at have Menighed, men vi kan ikke se, at nogen anden ydre Organisation over Menigheden er et nødvendigt Led af Kristendommen.

Det er derfor et Princip i Trifirken, som kun bøier sig for Guds Ord og intet andet, at Menigheden er en tilstrækkelig Form for Guds Rige, og at ingen anden Form er påkrævet fra Landsudgårdelsen til Kristi Gjenkomst. Men efter Guds Vilje, aabenbaret i hans Ord, er til Gjengjeld Menigheden absolut nødvendig, hvor den er mulig. Hvor en enkelt kristen lever alene i Hængsel eller anden Evang, der vil ikke Mangelen af Menighed blive ham til Fortabelse; men hvor kristne kan være Menighed og ikke vil, der er der tilvisse stor Farer for deres Sjæle.

Om Konciler, Synoder, Bøver og Kirkedepartementer, som ikke er befalede i Guds Ord, har gjort mest Gavn eller Skade, derom kan

*) Det maa sikkert ansees som Tryllefeil, naar Ordet „ikke“ er udeladt i den Kilde, som er henlyttet. — Udg.

vi ikke dømme, Gud ved det. Hos os her i Amerika har disse Myndigheder over Menighederne ialtfald bidraget meget til Partivæsen og anden Synd.

Intet kan derfor være mere tidsmæssigt og mere paakrævet blandt os end et Arbeide, som gaar ud paa Menighedens Gjenreisning i bi-helf og særskilt da i nystamentlig Skikkelse. Og der er intet, som virker mere nedslaaende paa et kristent Sind end at se, at saa mange Lutheriske Prester modarbeider denne Sag med megen Zver.

Dersom det er godt for kristne Mennesker og for Guds Rige paa Jordens, at der samles Menighed, og dersom det er Guds Land, som samler Menighed, hvorfor under man ikke Folket dette Gode?

Paa mangfoldige Steder er det fun Spørgsmaal, om Folket vil have Prest? Da det blev Alvor af at spørge, om man ogsaa vilde have Menighed, da begyndte ogsaa Modstanden for Alvor fra mange Presters Side. Men dersom Menighed er en stor og herlig guddommelig Besignelse, for hvis Skuld Kristus er kommen og Landen udgydt, hvorfor vil man ikke, at Menneskene skal blive delagtige i den?

Menighedens Medlemmer.

„2. Menigheden bestaar af troende Mennesker, som ved Maademidlers og Maadegavernes Brug efter Guds Ords Anvisning søger sin egen og alle sine Medmenneskers Frelse og evige Salighed.“

Menigheden er Øpfyldelsen af Mose Tuf og Vøn i 4 Mos. 11, 28: „Gid alt Herrens Folk vor Profeti., gid Herren vilde lægge sin Land paa dem!“

Menigheden er Øpfyldelsen af Davids Sang i Salme 110, 3: „Dit Folk møder villig frem paa din Bældes Dag; i hellig Prædelse kommer din Ungdom til dig, som Dugg ud af Morgenrådens Skjød.“

Menigheden er Øpfyldelsen af Jeremias's Spaadom i Jer. 31, 33: „Men dette er den Paat, jeg vil oprette med Israels Hus efter de Dage, siger Herren: Jeg vil give min Lov inden i dem og skrive den i deres Hjerte, og jeg vil være deres Gud, og de skal være mit Folk; og de skal ikke mere lære hver sin Næste og hver sin Broder og sige: Kjender Herren! Thi de skal alle kjende mig, haade smaa og store, siger Herren; thi jeg vil forlade deres Misgjerning og ikke mere komme deres Synd ihu.“

Menigheden er Øpfyldelsen af Zoels Spaadom i Joel 3, 1. 2: „Og det skal ske derefter, at jeg vil udgyde min Land over alt Kjød, og eders Sønner og eders Døtre skal profetere; eders gamle skal drømme Drømme, eders unge Karle se Syner; ogsaa over Trællene og Trælfvinerne vil jeg i de Dage udgyde min Land.“

Og en Mangfoldighed af andre Vidnesbyrd fra det gamle Testamente kunde fremdrages, som vidner om, at Herren vilde i Tidens Hylde sætte et nyt Guds Folk paa Jordens, som ikke skulle lide under de Mangler, som det gamle Israel led under.

Hvad Profeterne altid flagede over hos det gamle Israel, var dette, at det svarede saa daarligt til sit Kald og sin Udvælgelse, fordi der var saa saa, som virkelig var holdte af Herrrens Land og havde den levende Tro. De fleste var nedsjunkne i Landløshed og Formbæsen, for ikke at nævne, at mange endog bent ud levede i ren Verds-lighed og grovt Afguderi.

Men Herren lover, at hans Børns Suk skal blive hørt og deres Klage og Savn afhjulpet, og Dagen skal oprinde, en „Morgen uden Skær“, da der skal fødes et nyt Guds Folk som Duggen af Morgenrødens Skjød, i hvilket alle skal have Land, og alle skal have Syndsforsladelse, og alle skal have Loven indskrevet i sine Hjerte, og alle skal kjende Herren, og alle skal profetere.

Dette er virkelig Forjettelserne. Det er disse, man aldeles forstårer, naar man lærer, at to eller tre kristne i hver Församling er nok til at gjøre en Menighed deraf.

Jesus Kristus siger selv: „Du er Peter, og paa denne Klippe vil jeg bygge min Menighed.“ Og allerede deraf burde man forstaa, at Menighed ikke bare er et Sted, hvor Guds Ord prædikes og Sakramenterne forbaites, eller et Distrikt med geografisk Begrænsning, eller en Samling af Guds Ords Tilhørere. Nei, Kristi Menighed bestaar netop af samme Slags aandsfyldte Personligheder som Simon, Jonaas's Søn, hvis Kundskab og Bekjendelse ikke var af Kjød og Blod, men af Faderen i Himmelten.

Og hvad Profeterne havde bebudet og Jesus løvet, det gjorde Gud, da han sendte Landen paa Vinsefesten efter Jesu Opstandelse og Himmelfart. Da fødtes Menigheden; og Tegnene som ledsgagede Fødselen, er netop Landens og Livets Tegn, for at det skal slaaes fast for alle Tider, at hvor der ikke er Landens vældige Kraft, og hvor

der ikke er Kjærlighedens Vib, og hvor der ikke er samstemmigt Vidnesbryd om Herrens store Gjerninger, der er ikke Menighed.

Denne nyfødte Menighed var en synlig Skare af Mennesker. Ikke bare Ordet og Sakramenterne var synlige; men Personerne, som udgjorde Menigheden, var synlige. Lyden af Stormbeiret hørtes ud igjennem Byen, saa Mængden kom sammen; Vldtungerne som satte sig paa hver af dem, viste hvem det var Herren havde holdt med Vand; Vidnesbrydet om Herrens store Gjerninger hørtes, og de talende faaes af alle, baade troende og vantro.

Saalangt er Menigheden synlig; og da 3,000 lagdes til Menigheden ved Daaben, da var fremdeles Menigheden synlig. Og naar alle de som troede var varagtige i Apostlernes Undervisning og Samfundet og Brødsbrydelsen og Bønnerne, og naar de hver Dag var samdrægtige i Templet, og naar de var tilsammen og havde alle Ting tilfælles, saa var det en synlig Menighed af troende Mennesker.

Var nu dette en Feiltagelse altsammen, et Sværmeri uden Menning og uden Bethydning for Fremtiden? Var dette en Missforståelse, som Historien skulde rette? Eller var det Lyset, Vandens og Sandhedens Lys, som skulde sinne for Sjælene og for Menighederne til alle Tider indtil Kristi Gjenkomst?

Vi mener, at dette var Sandheden, og er Sandheden og bliver Sandheden; og at det som heder Menighed, er skyldig til at prøve sig selv efter dette Lys.

Man siger, at det er meningsløst: thi alle ved, at vi kan ikke naa op til dette Mønster. Men er da ikke Jesus Kristus et forbillede for os, og er vi ikke skyldige til at vandre saaledes som han vandrede? Vi ved vel, at vi kan ikke naa det; men sommer det sig da ikke for os at leve i Syndserkjendelse og Ædmighed? Og for Menigheden vilde allerede dette være et Fremstridt, om den vilde begynde at leve i God istedetfor i kjædelig Tryghed og Sikkerhed. Hold Lyset op, og vær forvist om, at det bliver aldrig for lyft i Kirken.

Men er det umuligt? Er det umuligt for os at ombende os og tro paa Jesus Kristus? Lad os ikke give op Haabet om noget Menneskes eller noget Menighedslems Ombendelse! Saalænge der er Vib, er der Haab. Herren vil udgyde sin Vand over alt Kjæd; Spørgsmaalet er, om alt Kjæd er rede til at modtage Vandten; thi Vand kan ikke paatvinges nogen.

Der kan saaledes efter det nye Testamente ikke være Evil om Menighedens Bæsen. Den er Mandens Tolk, saa at den gaar just saa langt som Guds Mandes Virkning. Den er Kristi Legeme, den er Jesu Brud, den er Guds levende Tempel af levende Stene, den er Guds Husfolk og hans Bolig i Manden.

Man vil sige, ja, det er den hele Kirke; den er saa god, men hver enkelt lidens Menighed er saa slet.

Aldeles ikke. Hvis første Menighed i Jerusalem var jo baade den hele kristne Kirke, og den var den enkelte lokale Menighed. Hvis Dag var den ene ikke større eller videre i Omsang end den anden. Og aldrig er noget blevet godt af at blive stort. Menigheden er den „lille Kirke“, som de lærde pleier at sige. Og dermed menes, at alt som Kirken har, har ogsaa Menigheden, og alt hvad Kirken er, er ogsaa Menigheden. Og desuden er det vel klart for alle tænkende Mennesker, at hver enkelt lidens Del af en Bygning kan lettere være god og sterk og fuldkommen end den hele Bygning; thi blandt 100 Stene kan lettelig findes én daarlig Sten, medens kanske de 99 kan være gode Stene; og medens den ene daarlige Sten ikke forantrer de 99 gode Stene hver for sig, saa kan den dog gjøre megen Slade for den hele Bygning. I ethvert Fald er det klart, at Ansvarret falder paa hver enkelt Menighed; det er den, som først og fremst skal være Guds Hus og Jesu Kristi Legeme.

Men dersom Menigheden bestaar af troende Mennesker, er det dermed Meningen, at den er fuldkommen, d. v. s. syndefri?

Nei, ingenlunde. De kristelige Personligheder er ikke fuldkomne, men skal blive det. Eller blev det ikke sagt til Peter — kanske samme Dag, han var kaldt Klippen — Big bag mig, Satan? Der er ingen fuldkommen Menighed før i de dødes Opstandelse.

Lad os bie paa ham, som skal komme igjen for at hente Bruden til Lammets Bryllup, og lad ikke Bruden forsømme at berede sig. Og medens vi bier, lad det være vor daglige Bøn: Kom, Herre Jesus, kom snart! Thi hvor denne Forventning stanser, enten fordi man er sunket tilbage i Verden, eller fordi man mener allerede at være kommet frem til Maalet, der er Menigheden ikke længere levende.

Menigheden har Maademidler og Maadegevær, med og ved hvilke den arbeider. Den almindelige Fortslaring, at Menigheden har Maademidler, og at den har Magt og Myndighed til at vælge hvem den

vil, troende eller vantro, til at forvalte dem, bare han „har Eksempler“, er ikke skriftmæssig, om den end passer godt for vores statskirke og Selskab og Seder. Menigheden har ogsaa Naadegaver, om der er tro i Kaldet. Endog hver troende har sin Naadegave og er skyldig at bruge den til Kristi Legemes Opbyggelse.

Chi alle Midler og Gaver har dette ene Maal, som er det samme som Sjælernes Frelse eller Guds Riges Udbredelse og Bekst ude og hjemme. Vi er alle kaldte til Arbeide i Vingaarden hver efter sin Evne og Gave, hver med sit Pund. Og hvad end vor Livsstilling er, er vi i Menighed, saa er det dette, som er vort Kald, at leve for Gud og for hans Rige, at arbeide dersor med al den Ewer, som Guds Land virker og Kristi Kjærlighed skaber.

Chi er Menigheden Guds Landes Tolk, saa er den Guds Kjærligheds Redssab paa Jorden. Men Guds Kjærlighed er ganske særskilt den, som søger efter det fortalte for at frelse det. Af mange Grunde er det nødvendigt at lægge stor Vegt paa dette sidste just nu. Chi de forbildede og adspredte Faar er sandelig ikke langt fra nogen af os. Og dette er det vigtigste af alle Livstegn i Menigheden, at den vil have alle fortalte frelste. Alle dem der hjemme, alle dem derude, alle i de kristne Lande, alle Hedninger, som ikke kjender Gud. Verdensomfattende er Menighedens Kald, og dog er Arbeidet for dets Loesning saa nærliggende, at det lyder til enhver Sjæl: Gaa idag hen i min Vingaard!

Vil de troende i hver udvortes Menighed begynde paa dette Arbeide, saa vil der snart blive Forandring ihlandt os, og midt i vor aandløse Tid vil det vise sig, at endda er Guds Land mægtig til at frembringe Menighed.

Menighedens Organisation.

„3. Menigheden trænger ifølge det nre Testamente en høre Organisations med Fortegnelse over sine Medlemmer, Valg af Embedsmænd, bestemte Tider og Steder for sine Sammenkomster etc.“

Menigheden, som fra Begyndelsen er født af Landen, kan kun leve ved Landen. Derfor er Landens Midler, Ordet og Sakramenterne, de Midler hvorved Menighedens Liv forplantes og bevares. Det er kun Daab, Ord og Nadver, som kan frembringe en levende Menighed og op holde den, naar disse Midler bruges rettelig.

Det ser ud, som om enkelte er kommet paa den Tanke, at det er Organisationen og Konstitutionen, som afgjør Sagen. Og kanske der ikke er saa faa, som har denne Tanke, omend paa en noget forskjellig Maade. Nogle mener, at naar en Person bare gaar ind i den retroende Menighed, saa er han en kristen; thi Menigheden bestaar jo af kristne. Andre mener, at naar en Person gaar ind i v o r Menighed og godkjendes af os som kristen, saa er det — om ikke sikkert — saa dog sandsynligt, at han er en kristen. Begge Sider — saa modsatte de end er hinanden — lægger kanske større Vegt paa Organisationen og Konstitutionen end som ret er. Thi hverken kan en Konstitution eller Organisation gjøre levende, ei heller kan de op holde Livet.

Alligevel paastaar vi med fuld Overbevisning, at Menigheden traenger en *h d r e* Organisation, og at denne Trang allerede er kjend og efterkommet i det nye Testamente. Herren havde ikke afsluttet Aabenbaringen af og om Menigheden, førend Trangen havde vist sig og var blevsen afhjulpet.

Vi lægger ikke siden Vegt paa denne Sag, da der ikke er saa faa Røster at høre, som forkaster og næsten foragter enhver *h d r e* Organisation af Menigheden.

Nødvendigheden af denne *h d r e* Organisation er ikke samme Slags Nødvendighed som Mandens og Ordets og Sakramenternes. Det vil sige, den tjener ikke direkte til Livets Skabelse og Opholdelse. Men visselig kan vi sige, at den direkte tjener til Livets Bevarelse og Beskyttelse.

Med andre Ord, Organisationen gjør omrent samme Nytte for Menigheden som gode Klæder og godt Hus gjør for en Mand eller en Familie. Og denne Nytte er ikke saa rent siden endda under de fleste Omstændigheder.

Som Legemet er til før Klæderne, saa er ogsaa Menigheden til i det nye Testamente før den *h d r e* Organisation. Det er Menigheden, som organiserer sig selv ved at tælle og opstrive sine Medlemmer, ved at vælge sine Embedsmænd, ved at bestemme naar og hvor man skal samles, og hvorledes det skal gaa til i Sammenkomsterne. Disse Ting og kanske flere, som nogen kunde nævne, er klart og tydeligt fremsatte i det nye Testamente, og uden hvil gjør kristne Mennesker

vel i at agte derpaa; thi den som ikke vil agte paa Guds Vilje ogsaa i saadanne Ting, kan ikke vente guddommelig Besignelse i fuldt Maal.

At Menigheden kan tælle sine Medlemmer og bogføre dem, følger efter det nye Testamente Vidnesbyrd ganske ligefrem deraf, at den faar sine Medlemmer ved Daaben. Det er en i sin Form saa udvortes Handling at døbe, at det er meget simpelt at tælle, hvor mange der blir døbte. At ingen blev tvungen af verdslig Lov til at døbes, og at ingen blev døbt, som ikke befjendte sine Synder og sin Tro paa den opstandne Jesus, er vel selvforliget for hver opmærksom Bibelleser. Men som sagt, denne udvortes Handling gjorde Personerne lette at kjende og tælle.

Og at Menigheden maatte vælge Embedsmænd og fatte andre Bestemmelser, hvilket snarere kom af Menighedens Ufuldkommenhed end af dens Fuldkommenhed, medførte Brugen af Stemmeret, som efter Ap. Gi. 6, 2 og andre Steder tilkom „Disciplenes hele Mængde“, saa at der ikke var nogen Gradsforskjel mellem styrrende og styrrede; de var alle delagtige i Styrelsen, naar de var Medlemmer af Menigheden.

Der er heller ingen Tbil om, at Menigheden lige fra Begyndelsen havde sine regelmæssige Sammenkomster, og at disse Sammenkomster i al sin enestaaende Frihed dog var vakkert og sammeligt ordnede. Læs Paulus's gribende enfoldige Beskrivelse af Sammenkomsten, i 1 Kor. 14, 26: „Hvad er da, Brødre, at gjøre? Naar I kommer sammen, har h u e r af eder en Salme, han har en Vordom, han har en Tale med Tunger, han har en Tabenbarelse, han har en Udlæggelse; lader alt ske til Opbyggelse!“ Og de følgende Vers i samme Kapitel giver saa nsiagtigere Indsigt i det Liv og den Orden, som fandtes i Sammenkomsterne. Der er ingen Stivhed og opstillet Kirkelighed, der er heller ingen Norden og vilkaarlig Selvophøielse af den ene paa de andres Bekostning.

Sandelig, Herren har ikke overladt sin Menighed til menneskelig Kløgt og Spidsfindighed, som mange mener, saa at vi ikke har noget Oplysning om „Kirkeforfatningen“ i Bibelen, men maa spekulere ud noget, „som passer til Tiden“. Der er Lys nok for Menigheden i det nye Testamente, og det er ikke værd at lade nogen indbilde sig, at det ikke passer „i vor Tid“. Det passede ikke bedre for verdslige Mennesker dengang, end det gjør nu. Det har altid været

og vil altid vedblive at være Grækerne en Daarlighed og Jøderne en Forargelse med den forsæstede Kristus og hans Menighed.

Og her er der kun en Ting, som vi vil pege paa tilslut, og som kanske nogen vil tænke lidt over. Hver kristen Menighed burde være fuldt ud *selvhjulpen* i Spørsgæmalet om sin egen Opbygning. At tre—fire Menigheder skal have en Prest sammen, er en nofsaa usædkommen Ordning; og den blir saa mangelfuld, at det næsten ikke er til at taale, naar der ikke kan blive „Messe“, fordi Presten ikke kommer. Ikke engang hver Søndag samles Menigheden, hvorledes kan det da ventes, at Liv og Samfund skal trives? Kan Menigheden ikke samles til Opbyggelse, naar Presten ikke kommer, saa burde hver Menighed have sin Prest, og det skulde vel vise sig, at det ikke var formeget. Og om en Menighed er blevet saavidt kristelig, at den kan opbygge sig med Guds Ord, selv om Presten er syg eller i Nabomenigheden, saa vil den vist med en Smule Erfaring finde ud, at jo mere levende Menigheden er, desto mere vil den behøve Prestens Arbeide.

Jeg ved, at nogen vil svare, at det kostet formeget, og jeg vil ikke sige noget andet dertil, end at de første Menigheder var neppe saa rige som almindeligt er hos os; men de klarede sine Udgifter væsentlig paa Grund af sin sterke Organisation. Ogsaa paa dette Punkt vilde en Del af vor Tids Fløge Hoveder kunne lære meget ved at studere det nye Testamente og dets Anvisning til Ordning af Menighedens Pengevæsen. Og der er ingen Evil om, at ogsaa i dette Stykke vilde bedre Resultater opnåes ved streng Skriftmæssighed end ved alle Slags verdslige Paafund og Tilstelninger.

Hvis vort Folk vilde lægge lige saa megen Glid paa Menighedens Organisation som paa de saakaldte Samfunds, saa vilde det se ganse anderleds ud med det kirkelige Arbeide, end det nu gjør.

Enten man opløser Menigheden ved at lægge al Begt paa Kirkesamfundet, eller man opløser Menigheden ved at lægge al Begt paa det enkelte Individ, saa gjør man lige megen Skade og handler lige urettigt. Der er ikke i det endelige Resultat for Menighedens Oplossning nogen Forskjel mellem de stiveste højkirkelige og de løseste „fri-fri.“ Begge Parter ophæver igrunden Menigheden.

Hold fast ved Menigheden, og læg Vinn paa dens nsiaglige og omhyggelige Organisation! Først en vel organiseret og endrægtig

Menighed er arbeidsdygtig holdt ud. Thi Organisationen er i grunden intet andet end hver Mand og hver Kvinde paa sin Post og i sit Arbeide.

Menighedens Kald til at rense sig selv.

„4. Da ikke alle Medlemmer af Menighedens høre Organisation altid er troende Mennesker, og da saadanne Hylkere ofte tager falsl Trøst af sin udbortes Forbindelse med Menigheden, er det Menighedens hellige Kald at rense sig selv baade ved vækkende Forklyndelse af Guds Ord, ved alvorlig Formaning og Paamindelse og ved Udelukkelse af aabenbare og gjenstridige Shydere.“

Menigheden bestaar i Virkeligheden af troende Mennesker. Og som ethvert Menneske ved Guds Ord oplyses om, at han ikke kan blive frelst og salig uden ved Troen paa Jesus, saa oplyses ogsaa alle af Guds Ord derom, at kun naar de er sande troende, er de og saa virkelige Menighedslemmer.

Naar der imidlertid bliver Tale om Menighedens høre Organisation, saa vidner Guds Ord og den kristelige Erfaring ned igjennem Kirkehistorien, at det baade kan og vil hænde, at saadanne Personer bliver med i Organisationen, som ikke i Land og Sandhed hører Menigheden til. Ligeledes, at det kan og vil hænde, at nogle som begyndte i Landen, fuldender i Kjødet eller falder fra Troen i sine Hjerter, selv om de beholder den udbortes Forbindelse med Menighedsorganisationen. Thi disse Ting foregaar i Hjertets hemmelige Skjul, og der er ikke bestemte udbortes Tegn derpaa.

Denne Kjendsgjerning har sin simple Forklaring deri, at Menighedens høre Organisation maa tage Hensyn til Menighedens eller Kristenlivets høre Tegn og Merker og kan ikke dømme om Hjertets skjulte Tilstand.

Vi siger, at Guds Ord bevidner denne Kjendsgjerning. Og vi tænker da ikke saa meget paa de ofte omtalte Jesu Vignelser, som vi tænker paa Apostlernes Gjerninger, Brevene og Johannes's Aabenbaring.

Om Jesu Vignelser kan man nemlig med Rette sige, at de taler snarere om Ordets Virkning i Almindelighed end særligt om Menighedens Organisation. For Els. naar Riget sammenlignes med et Garn, som fanger gode og raadne Fiske, saa er vel Garnet snarere

Evangeliet i dets Arbeide paa Menneskejælene, end det er den udvortes Menighedsorganisation. Men rigtigt er det ogsaa at sige, at ialfald flere af Lignelserne kan a n v e n d e s paa Menighedsorganisationen, som f. Exs. Arbeiderne i Bingaarden og de ti Tomfruer.

Derimod naar vi læser Apostlernes Gjerninger og Brevene og Naboberingen, saa faar vi et fuldt og klart lys over denne Sag, at de organiserede Menigheder efter sine høre Grænser omfatter „iffe alene Klar af Guld og Sølv, men ogsaa af Træ og Ler, og nogle til Ære, andre til Vandere.“ Det viser sig ogsaa klart, at det nye Testamente indeholder Sandheden, saaledes som den anvendes paa de forstjelligste aandelige Tilstande, og det forudsættes, at disse findes indenfor de organiserede Menigheder.

Med andre Ord, ligesom hver enkelt kristen aldrig er alt hvad han skalde være, saaledes er det ogsaa med Menigheden, og Formning, Advarsel, Tilstyndelse, Trøst og Opmuntring, Velcerelse og Undervisning maa bruges inden Menighedens høre Organisation, for at sovende skal vaagne, vækkende holdes fra at falde, twilende befæstes i Sandheden osv. Alt Guds Ord vil som en Regel finde sin Anvendelse indenfor Menigheden; ialfald var de apostoliske Breve med sit vekslende Indhold og sine mange Formaninger strevne til kristne Menigheder.

Det vækker næsten Forundring, og det burde vække Forståelse, at det var saaledes allerede i de første Menigheder. Gud havde dog ganske førstilt styret alt saa, at Menighedens udvortes Organisation fra Begyndelsen af skalde omfatte troende Mennesker og ingen anden.

Hvad var Johannes den Døbers Gjerning andet end at „berede Herren et velsikket Folk“, det vil sige forberede Menigheden ved Bodsprædiken og Daab? Indenfor det gamle Batkesfolk skalde der ved Johannes's Virksomhed foregaa en Udforskelse af dem, som virkelig vilde undfly Dommen og modtage Frelsen. Og Johannes satte som det stillende Merke Omvendelsens Daab, hvormed han døbte dem, „som blevet sine Synde“. Og efterat Johannes havde virket saaledes adskillende og udsondrende i Israel, kom Jesus, og han stiftede ikke Menighed, mens Folket i tusindvis sværmede omkring ham og vilde gjøre ham til Konge; han biede, indtil Forfølgelse og Korsfæstelse og Død havde skræmt bort alle, som havde kjædelige og verdslige tanker om ham og Riget. Og først

naar Fløffen var blevet saa liden, at den syntes aldeles ubrugelig som Begyndelse til Riget, da først gjorde Jesus denne lille Fløf til Menighed ved at sende den sin Land.

Sandelig, det har noget Alvor i sig dette, som Gud har gjort for at forberede og frembringe Menigheden. Og ikke har de Ret som lærer, at dette bare var Overdrivelse og Sværmeri, og som mener, at de ved meget bedre, hvad Menigheden er og skal være, end Johannes og Jesus og Sandhedens Land selv.

Men endda trængte uværdige, hykkelske Mennesker sig ind i Menighedens udvortes Organisation. Og paa samme Tid som denne Kjendsgjerning taler høit om den guddommelige Sandheds Magt, idet den viser, at Mennesket gjerne vil synes at være paa ret Bei, selv om det ikke er det, maa dog Kjendsgjerningen staa os med Forfærdelse over Menneskernes Falshed og Dondskab, at de vil snige sig ind paa uredelig Vis der, hvor kun den høieste Grad af Oprigtighed og redelig Shndserkjendelse giver berettiget Adgang.

Det er derfor ikke at undres over, om vi ogsaa i vor Tids saafaldte Menigheder finder mange uegte Medlemmer. Men det er isandhed baade at undres og forsørdes over, at der findes Prester som lærer, at det er ret og rigtigt.

Naar man i Aarhundreder ved Lovens, Vanens og Folkestiffens Magt har twunget Mennesker ind i Kirken (vi vil ikke engang kalde sligt for Menighed), saa er det jo selvfolgeligt, at det maa staa ilde til. Og det staar ilde til. Ikke bare fordi grove Laster findes midt inde i de allerfleste Menigheder, men allermest fordi man set ikke forsøger at komme tilbage til Menighedens Begreb og Væsen.

Hvad er da derved at gjøre? Lægge Hænderne i Skjødet og trøste sig med, at vi er da ikke Sodoma og Gomorra? Er det nogen Trøst? Eller staar der ikke skrevet: „Det skal gaa Sodoma og Gomorra taaleligere paa Dommens Dag end eder?“ Hvor er saa Trøsten? Nei, hvad er vel at gjøre? Først og fremst det samme som Johannes Døberen og Jesus og Apostlerne gjorde. Det er Hovedsagen, og alt andet er Bisag, om det end hører med til Arbeidet.

Og vi ved alle, hvad disse gjorde; men det er saa forfærdelig smaa bevendt med at gjøre det efter dem. De prædikede Ordet uden Kunst og uden Frygt; helt og sandt, personligt og direkte uden Persons Anseelse.

Og dette er og bliver Hovedsagen: Lys, Lys og efter Lys i Kirken. Det bliver aldrig for lyst eller lyst nok. Og derpaa beror Menighedens fande Trivsel. I Lyset fra Gud trives det gode, ligesaa vist som det onde vantrives. I Guds Sandhed er der Næring for de sandhedsøgende Sjæle; i Guds Sandhed er ogsaa stjærende Dom over alle uredelige og hylfelske Hjerter. Lad Sandheden lyde fuldt ud, og der skal blive baade Sønderknuselse og Modstand, baade Tro og Forhærdelse, baade Kjærlighed og Hæd.

Men Sandheden er Jesu Kristus. Kun ved en virkelig Kristus-prædiken bliver der Menighed. Lad den lyde, og Menigheden bryges og vokser og styrkes; sæt noget andet istedet, hvor populært det end monne være, og Menigheden forsumpes og fordærves og taber mere og mere af sit sande Væsen og sin sande Styrke.

Dette er Kampen for Livet i Menigheden. Den maa holdes gaaende hele Tiden, saalænge Menigheden er hernede. Den stanser aldrig, uden hvor den aandelige Død tager aldeles Overhaand.

Og Gud, som er rig paa Barmhjertighed, har naadigen ført og styrret det saa, at endog der, hvor alt synes at være Død og Søvn, har han opvakt eller sendt Nedskaber, som har tændt Ild igjen, hvor den var slukket.

Men hvor Forkyndelsen er som den skal, der kommer et andet Middel til, som vi ogsaa vil nævne, det er Urhiedet.

Menigheden lever og er til for at arbeide. Den er en Samling af Arbeidere. Menigheden er ikke organiseret, medmindre der er Arbeide for alle. Det er ikke Menighed, hvor en Samling Folk „hyrer“ en Prest til at arbeide for sig, saa de kan slippe selv. Nei, Menigheden kan i saa Maade lignes med et Sangkor, som maa have en Sangmester til at lede og instruere. Skal Instruktøren synge alle? Skal ikke alle være med? Saaledes i Menigheden; den er en Samling af Guds Ejendomme og Ejenerinder, som arbeider for Guds Rige, for Kristi Sag. Vederen bliver ikke overflødig, men desto mere nødvendig i en saadan Skare.

Men dette Arbeide vil ogsaa hjælpe til at rense Menigheden og holde den fri fra Veroslighed. Har alle nok at gjøre med aandeligt Arbeide og aandelige Interesser, saa vil vel de verdslige Elementer finde det nockaa trængt i Menigheden.

Lad Arbeidet blive saa tungt for Kjød og Blod, at det bliver et

virkeligt Kors at høre i Jesu Spor, og det skal hjælpe Menigheden overmaade meget til at være en virkelig Menighed. Da vilde det ikke gjælde om at blive mange for at faa det let, men da vilde det gjælde om at blive levende og fierle for at kunne gjøre Herrens Gjerning med Kraft.

Den Menighed som ikke ved disse Midler vil modvirke sin egen Verdsliggjørelse, vil snart ligge under, og den vil blive en Skjændsel for Guds Navn istedetfor til Øre for Herren og til Lys for Verden.

Naar vi altsaa erkjender, at Menigheden maa have en høje Organisation, og vi samtidig erkjender, at der er Anledning for Hylkere til at snige sig ind i Organisationen, saa er det den kraftigste Opfordring til at være paa Vagt og bruge de Midler, Herren har givet os, at ikke Menighedens Fiender skal blive dens Herre gjennem Menighedens Søvhed og Uwillighed til at tage op sit Kors og høre sine Øvrider. Kun Korsets Evangelium og Evangeliets Kors kan bevare Menigheden, saa den ikke bliver et sjældigt Brængbillede af Kristi Legeme og Jesu Brud.

Menighedens Selvstyre og Naadegaverne Brug.

„5. Menigheden styrer selv sine egne Anliggender under Guds Ords og Landts Authoritet, og anerkjender ingen anden kirkelig Myndighed eller Øvrighed over sig.“

6. Den frie Menighed agter og elsker alle de aandelige Gaver, som Herren skænker til dens Øphæggelse, og søger at oplive Gaverne og fremme deres Brug.“

Dersom det er sandt, hvad Guds Ord vidner, at Menigheden bestaar af de troende paa hvert Sted, som der paa Stedet har dannet en Organisation for at arbeide for Guds Rige, saa følger det med Nødvendighed deraf, at Menigheden er selvstændig og uafhængig af andre Mennesker i dette sit Virke.

Chi Kristendommen er i sit inderste Væsen et Forhold til Gud, som nedfører en fuldkommen Afhængighed af ham og dog en fuldkommen Frihed i ham.

Dersom derfor andre Mennesker ingen Myndighed har over Menigheden i dens Menighedsarbeide, saa har i allerfuldeste Maal Menigheden en Authoritet over sig, nemlig Ordet og Landen. Og saa absolut er denne Authoritet, at Menigheden ikke længer er Menig-

i. d. naar den løsriver sig fra denne; og kun saa langt er Menigheden Menighed, som den følger denne Authoritet.

Det er dette, som giver Menigheden dens Selvstændighed og Ansvar. Den handler som den handler, fordi den er fuldt forvisset i sit eget Sind om, at saaledes er det ret og rigtigt efter Guds Ord, og saaledes driver Guds Land den gjennem Ordet. Derfor ved den ogsaa, at Gud vil kræve den til Regnskab for hver eneste af dens Handlinger.

Chi Gud har ikke ladet sin troende Menighed uden Lys og uden Kraft. Over Guds Menigheds Vej og Virke Skinner Ordets Lys klart og kraftigt; og Guds Land giver Evne og Kraft til at vandre Beien og udføre Gjerningen.

Det høres ikke sjeldent i denne Forbindelse, at det er saa smaaat med Maadegaverne nu om Dagene, at man egentlig talt kun finder dem hos Presterne. Og hos Presterne findes de, ikke fordi Guds Land har givet dem Maadegaver, men fordi Menigheden har valgt dem og sat dem til „Embedet“.

Denne falske Lære er almindelig udbredt ogsaa blandt os og druges hyppig til Forsvar for den ugrundelige Menighed, at en uomvendt Prest er en ret Prest, bare en Menighed har kaldt ham paa en i det udvortes lovlige Maade. En kraftigere Fordreiselse af Guds Sandhed er det vanskeligt at finde. Og dog er det ikke sjeldent at høre saadanne Meninger fremsatte og forsvarede inden Kirken.

Det er sandt, at ingen kan være en ret Prest, som en Prest skulde være, medmindre han har baade sand Tro og Landens Maadegave til Guds Ords ForkynELSE; men det er ogsaa sandt, at han faar ikke Maadegaven, ei heller Troen derved, at han ved Menighedens Valg faa den høje Stilling som Prædikant eller Prest. Det er ogsaa sandt, at han ikke er den eneste, som har facet en Maadegave. Men alle sine troende har Herren givet Gave og Evne til at arbeide for Guds Riges Sag.

Det er heller ikke sandt, at alle Prester har Gave og Magt til at prædike og styre, og alle Lægfolk kun har Gave og Evne til at opholde Embedet ved at betale.

Sammenhængen er efter Guds Ord en helt anden. Efter Skriften forholder det sig saa, at Herren som opfor til det høje efter Forordningen, han tronede sin Seier ved at uddele Gaver blandt Men-

neskene. Og disse Gaver gjorde nogle forskede til et Virke i Menigheden, andre til et andet. Skal da Menigheden vælge sine Prester og Embedsmænd paa ret og skriftmæssig Maade, saa maa den prøve at vælge dem, som Gud har gjort forskede, ikke andre. Dersor staar der om et af de første Valg — kanse det første egentlige Menighedsvalg: „Udser dersor, Brødre, syv Mænd iblandt eder, som har godt Bidnesbyrd og er fulde af den Helligaand og Visdom.“ Der nedlægges en Regel for et rigtigt Valg, og kun naar Menigheden forstaar og anerkjender denne Regel og handler efter den, vil dens Valg være Herren til Velbehag og Menigheden til Gavn.

Det er et stort Krav til Menighedens Land og Indsigt, at den skal kjende dem, som ikke alene har godt Bidnesbyrd, men ogsaa er „fulde af den Helligaand og Visdom“; og det passer daarligt sammen med al Theologernes letsindige, overfladiske og tankeløse Brug af den Talemaade, at „vi er ikke Hjertekjendere“. Menigheden er efter Skriften skyldig til at kjende, hvem der er „fulde af den Helligaand og Visdom“, naar den virkelig skal være en fri og selvstyrrende Menighed.

Saaledes altsaa faar Menigheden sine rette Embedsmænd, ved Herrens Maade gaver og ved Menighedens retsindige Valg. Og det kan viist uden altfor stor Heiltagelse siges, at Menighedens Embedsmænd er i særegen Bethydning Menighedens Arbeidere, faarede dertil af Gud og af Menigheden. Men dermed er det ikke sagt, at kun disse skal arbeide og ingen anden. Alle troende, store og smaa, unge og gamle, Mænd og Kvinder, skal være Arbeidere i Vingaarden. Det er jo ingen Menighed i at opfatte Sagen saa, at Menighedslemmerne lægger sit Arbeide fra sig paa Embedsmændene. Disse faar sit førstefilet Hverv; men der bliver altid mere end nok tilovers for alle de andre.

Tag f. Eks. den kristelige Barneopdragelse og Undervisning. Kan Religionsskolen opnøeve Forældres Pligt og Skyldighed til at opdrage sine Børn i Herrens Tugt og Formaning? Og saaledes i alle de aandelige Grene af Menighedsarbeidet. Jo mere aandelig en Sag er, desto mere er alle troende skyldige at tage Del i den med sine Gaver og Evner.

Naturligvis, vi forstaar godt Bethydningen af udvortes Orden, saa at naar Menigheden vælger en Kasserer, saa kan ikke alle andre

være Kasserere paa samme Tid. Men de kan og skal alle komme Kassereren tilhjælp med at holde Pengesagerne i god Orden. Men ligesaa taabeligt som det vilde være at mene, at Kassereren alene skal stafse Pengene og styre med Pengene, og ingen anden skal have den allerringeste Besatning med den Sag, fuldt saa taabeligt og lidt værre endda er den almindelige Opsatning, at alt Opbyggelsesarbeide i Menigheden er én Gang for alle betroet Presten, og ingen anden Kristen kan eller skal bidrage noget til den Sag med sin aandelige Gave eller Evne.

Men Menigheden maa ikke alene bruge de Gaver, den faar; det ligger ogsaa paa den at oplive og opelske, fremfolk og fremfalde Gaverne.

Ser er først og fremst Ordets offentlige Forkyndelse at kræve til Regnskab. Det skal ikke bare siges til et Menneske og et Medlem af Menighedens høre Organisation, at du maa give Herren dit Hjerte i en sand og levende Tro, men ogsaa at du maa fremstille dig selv som et levende, hellige og Gud velbehageligt Offer ved en sand, indersig og opofrende Kjærlighed til Gud og Næsten. Forkyndelsen maa blive menighedsmaessig, saa der falder Lys over de kristnes Skald og Øgave som Menighedslemmer, over deres betroede Pund og Talenter.

Og ikke det alene. Der maa herske Brodersind og Fortrolighed inden Menigheden, saa man samtaler og forhandler med hinanden netop om disse Spørsgsmaal: Hvad skal vi gjøre, og hvorledes skal vi gjøre det? Hvem af os duer, og hvad er dens Skyldighed; som duer?

Dersom man aldrig søger efter Maadegaverne, saa finder man dem sikkert ikke; saa blir det da stundom saa, at de næsten maa stikke sig frem; og det er en af Grundene, hvorfor mange Gaver dels spildes, dels forkvaltes iblandt os.

Vi har ikke Raad til dette. Menigheden skulde lede efter Gaverne som efter ødelt og dyrebart Guld og saa „prøve alt og beholde det gode“ ogsaa i denne Henseende.

Dette er altsaa Menighedens rette Skikkelse i Verden; et Folk af troende, bedende og arbeidende Mennesker, som af Herren faar alt de behøver i sit Virke, baade Troen og Livet og Gaverne, og som derfor erkjender dette helt og fuldt, at de hører Herren til med alt

hvad de er, og alt hvad de har, saa de alle er Herrens Tjenere og Tjenerinder, støtte af ham til al god Gjerning.

Er vi saadanne Menigheder? Hvis ikke, hvorfor ikke?

Dg hvis nogen siger, at saadant er Sværmeri, det er aldeles umuligt, saa svarer vi: Hav Tro til Gud; hvad der er umuligt for Mennesker, det er muligt for Gud!

Den gjensidige Hjælp.

„7. Den frie Menighed modtager med Glæde den gjensidige Hjælp, som Menighederne kan hve hinanden i Arbeidet for Guds Riges Fremme.

8. Saadan gjensidig Hjælp bestaaer dels deri, at den ene Menigheds aandelige Kræfter kommer den anden til gode ved frie Møder, gjensidige Besøg, Lægmandsvirksomhed etc., dels deri, at Menighederne frivilligt og efter Guds Landts Tilsynshjælpe samarbeider for saadanne Opgavers Løsning, som maatte overstige en enkelt Menigheds Kræfter.

9. Blandt saadanne Formaal nævnes særligt Prestestole, Udbredelse af Bibler og andre Skrifter og Blade, Indremission, Hedningemission, Jødemission, Diaconisshjem, Barnehjem og andre Varmhjertighedsgjerninger.“

Dersom Frikirken i sine ledende Grundsætninger lægger Hovedvegten paa Menigheden og dens Land, Liv og Frihed, saa er det meget langt fra, at den er imod Menighedernes Samarbeide.

Vi negter ikke, at de gamle Organisationer af Sognoder og Konciler har taget et vakkert Navn, naar de paa norsk ofte falder sig Samfund. Vi har kun en smertelig Erfaring for, at ialtfald en Del af dem ikke svarer til Navnet.

Istedetfor at „Samfund“ skalde være det frie Samarbeide og den gjensidige Baabirkning af aandelige Kræfter, saa har vi blandt os Partiorganisationer, hvor man udestænger og affjærer det, som ikke gaar i den kirkepolitiske „Majstine“^s Vedebaand, og man er saa bange for et Frihedens Landepust, at man hader alt som er frit, lige til Navnet deraf.

At store Dele af vort Folk ved disse Organisationer er ledet ind i Partivæsenets Fanatisme og dermed følgende bitre, aandløse Strid og Trætte, er noget som alle ædlere Lande blandt os er enige om at beklage. Men mange af dem har endda den Mening, at denne frugtelige Skuffelse, som „Kirken“ byder Folket, kan afhjælpes ved „nje Samfund“ og beständig „nje Samfund“, som i Virkeligheden

ikke er stort andet end nye Partier med nye Stilord og ny Tanke og Bitterhed.

Frikirkens ledende Principer søger at vise en ny Vej ved Partiernes Uffskaffelse.

Det er ikke Spørgsmaal om at affskaffe og ophæve Samfundene, men at ophæve Partivæsenet i Samfundene. Uagtet derfor alle Kirkepolitikere godt hænder Partivæsenets hastigt opblussende Fld og dermed følgende øieblitkelige Kraft, har dog Frikirken i sine Principer utalt, at den giver Uffald paa den falske Magt, for at Friheden kan faa et bitte lidet Rum iblandt os. Kanske den Dag kan oprinde, at der kan blive et Samarbeide af kristne og af kristne Menigheder, som ledes af Land, ikke af Kirkepolitit.

Vi ser nok, at Malet er høit og fjernet; men blir først Menigheden Menighed, saa blir nok ogsaa Menighedernes Forbund et virkelig Samfund.

Imidlertid maa vi prøve at praktisere, hvad lidet vi formaar af frit og aandeligt Samvirke og af gjensidig aandelig Paavirkning.

Derfor tror vi paa frie Møder, hvor Mænd og Kvinder fra forskellige Menigheder kommer sammen for at udveksle Tanker om, hvad der er tjenligt for Guds Riges Fremme. Og jo friere disse Møder er, og jo mere de bryder igjennem og slaar ned de Tornejælder, som Partivæsenet har sat mellem vort Folk, desto bedre.

Lad dem komme sammen! Dem fra det ene og dem fra det andet „Samfund“! dem, som ved „Samfund“ har mistet det virkelige Samfund, og dem som uden „Samfund“ har fundet Landens Enhed i Fredens Baand! Bare vi staar paa nytestamentlig og lutherst Grund, saa kan vi vel møde sammen og med hinanden samtale om det aandelige Livs Vækkelse og Bevarelse, om vor Kirkes Levendegjæelse og Trigjørelse. Det er en Overbevielse, som er lige nyttig for det ene Parti som for det andet, og det er Sager, som kan praktiseres uden Hensyn til „Samfund“.

Vor norst lutherst Kirke med sine stive, piggede og taggede Gjærder, med Kirker som Prest stænger for Prest og Menighed for Menighed, uagtet de har samme Lære og Bekjendelse, frembylder et hñligt og begrædeligt Skn.

Noget maa gjøres for at komme ud af denne Skam og Usel-dom. Medens Partierne arbeider paa at bevare Uvæsenet, maa

Frikirken prøve ved sindigt, broderligt og udholdende Arbeide at afhjælpe og overvinde det.

Dertil vil gjenstående Besøg især af Lægmænd tjene meget, dersom de bliver holdt i den rette Land. Samfundsagenterne kan ikke gjøre det Arbeide som trænges for dette Maal. Lægprædikanterne burde forstaa, at det ikke er for Partiet de skal virke, det er for Landen og Livet. Vi kommer vel engang saa langt i den lutheriske Kirke, at endog en Prest saar prædike i en anden Prests Kirke uhindret af Gjærderne; men indtil videre maa Lægprædikanterne gjøre Altor af et upartistisk Bevelfsesarbeide, og den Overbevisning maa trænge mere og mere igennem, at det er Synd at benytte Naadegaverne i Partivæsenets Tjeneste, og at det er Synd at stænge Kirkerne for Guds Ords Forkyndelse.

Lad de allerstørste Samfundsledere komme frem iblandt os og sige, om ikke endog de maa indrømme, at et saadant Program er berettiget og et saadant Arbeide påkrævet.

Men, siger man, hvor bliver der af saadanne Fællesarbeider, som Menighederne maa gjøre? Hvorledes skal det blive med Mission og Skole og Barnehjem? Spørgsmålet besvarer igrunden sig selv. Det bliver ikke anderledes end det for mange saadanne Gjerninger allerede er. De mest interesserede for Jødemissionen begyndte at drive den og virke for den. De fulgte Gaver og Bidrag af hvem som vilde, og der var ingen Twang. Men det ikke har gaaet noksaa bra? Men det ikke har gaaet endog bedre, end om det havde været et enkelt Parti, som havde drevet med det?

Dette at de mest interesserede saar stelle med en Sag, er Frihedens Krav og Sagens Gabn og Fordel. Hvorfor skulde det ikke kunne gaa?

De som har kirkepolitiske Tendenser og vil løfte sig selv ved Hjælp af de kirkelige Interessers Størkraft, de liker ikke dette. Men til Gjengjeld trives Interesserne bedst, naar der ikke sidder formange Politikere paa Læsset.

Dette synes mig at være Fordelen ved det frie Arbeide. Det samler de interesserede, og det er billigt nok. De som ikke er interesseret, hør heller ikke ved Samfundsmassen tvinges og drives til at være med i det, som ligger dem fjernt.

Ja, siger man, men mange af disse interesserede kommer da

ligesom til at sætte sig selv til Arbeidet; de burde bie til nogen valgte dem. Men set nu da, at Gud gav dem i Sinde, hvad de skulde gjøre, og de fulgte hans Kald til tungt og besværligt Arbeide?

Eller er Skrefsrød mindre Missionær, fordi om han selv gif til Samphalerne og ingen sendte ham? Maa Gud ogsaa bie paa Samfundsbeslutninger?

Hvor Herrens Land er, der er Frihed, Frihed til at virke, Frihed til at lide, Frihed til at leve for en Sag, Frihed endog til at dø for Sagen. Mon det ikke skulde være muligt at tro ogsaa paa den Helligaand?

Samfundsherredømme eller frit Samarbeide.

„10. Frie Menigheder har ingen Ret til at forde, at andre Menigheder skal underlafte sig deres Menig, Vilje, Dom eller Bestemmelse, hvorfor ethvert Herredømme af et Flertal af Menigheder over et Mindretal er forstædtligt.

11. De Fællesorganer, som maatte findes ønskelige for Menighedernes Samarbeide, saasom østre eller mindre Møder, Komiteer, Embedsmænd etc., kan i en luthersk Kirke ikke paasætte den enkelte Menighed nogen Pligt, Baand, Evang eller Øvrde, men er kun berettiget til at fremkomme med Forlag og Opfordringer til Menigheder og Personer.“

I det verdslige Samfund er det længe siden man har erkjendt, at det rene og absolute Majoritetsherredømme er af twisomt Værd. Det moderne Samfund skulde egentlig bestaa i alle Evners og Kræfters Brug til fælles Vel; men da er det jo mindre hensigtsmæssigt, at man f. Eks i et Samfund af 100 udelukker 49 fra al Indflydelse, fordi de ikke er saa mange som 51. Thi Erfaringen viser, at de 49 kan være ligesaa dygtige og velmente som de 51. Man maaler ikke Folk i Alenmaal, heller ikke kan man i alle Tilsæerde opnaa de bedste Resultater bare ved at telle. Nof er det, i de fleste Borgerforsamfund — og saaledes ogsaa blandt os — er der paa en eller anden Maade forsøget for en Modvegt mod det simple og absolute Majoritetsherredømme.

I Kirken er dette Spørgsmaal uendelig alvorligere, vanskeligere og mere betydningsfuldt end i Staten. Og af mange forskellige Grunde er det en helt anden Sag i Kirken end i Staten at anvende et aldeles ubegrænset Majoritetsherredømme.

I Den forenede Kirke har man prøvet at føre det til en Yderlig-

hed, som jeg tror ikke af Princip, men af Hensigtsmæssighedshensyn. Det var et bekvemt Middel til at fortrænge Augsburgerne, som var i Minoritet. Og fordi det syntes bekvemt, derfor gik man til saadan en Yderlighed, som er umulig i Borgersamfundet; man ikke alene negtede Minoriteten al Findlydelse, endog den mest berettigede, men man drev den simpelthen ud af Samfundet og kaldte saa denne Fordrivelse — Kirketugt. Det kan man da heldigvis ikke gjøre i de Forenede Stater; Minoriteten har Lov til at være med i Samfundet og prøve at blive Majoritet. Men i Kirken er det saa let at gribe til Kirketugten og udstøde dem, som Majoriteten ikke liker.

Men, som sagt, det er betenklig af mange Grunde at fastslaa det blotte Majoritetsherredømme i Kirken. Kanske Den forenede Kirke ogsaa nu allerede begynder at faa en bitter Smag af de farlige Methoder, som var bragt i Anvendelse for at fortrænge Augsburgerne fra Samfund og Menigheder.

Før det første er Kirken afhængig af Guds Ord og dets Authoritet og Sandhed, før der er Tale om Majoritet og Minoritet. Denne Findstrenkning af Majoritetsherredømmet er af saa overbevende Bethydning, at hvor den ikke agtes og respekteres, der op্যrer Kirken snart at være Kirke. Det er med andre Ord en fundamental Sag i Kirken at lade Ordet beholde sin rette Myndighed.

Dernæst er der den Omstændighed at tage Hensyn til, at der ingen Garanti er for, at Majoriteten alene har gode Krcster og funde Shnsmaader. Stundom kan der være brugbare Mænd og vise Staad i Minoriteten. Dersor at udelukke Minoriteten fra al Findlydelse og udstøde den af Samfundet, for at den aldrig skal blive Majoritet, er næsten Galstab for dem, som vil samle Guds Kirke og ikke adsprede den.

Og for ikke at gaa igjennem alt, saa er der endelig dette eindommelige ved Kirkens apostoliske og bibelske Ordning, at Menigheden er fri, selvstændig og uafhængig i selve sit Væsen, saa den ikke staar under nogen menneskelig eller kirkelig Øvrighed. Menigheder kan samarbeide med andre Menigheder i al Frihed og Broderlighed; men en Menighed kan ikke herske over en anden og besale, hvad den skal gjøre. Der findes ikke en Anthydning af noget saadant i Skriften. Og at indrette sig saa, at man ovhæver Menighedens Selvstændighed og Ansvar, er dersor ikke skriftmæssigt.

Før min Del er det ialfald klart, at et Herredømme af en kirke-politisk Majoritet over Menighederne opløser Menighedernes Forbund istedetfor at samle. Evang og Tyranni vil nødvendigvis ophæve Kirkens Enhed, hvor meget de end selv gjør Fordring paa at fremme den.

Frit Samarbeide uden Evang er de rette kirkelige og kristelige Kaar. Udentvil er det ogsaa det, som fører til de heldigste Resultater. De saakaldte Samfund, som har praktiseret det tvungne Samarbeide, har hidtil ialfald kun opnact Splittelser, fordi de har villet drive med Magt og Majoritet, hvad der var bestemt til at være frit.

Skal derfor blandt vort frihedselskende Folk og blandt troende Mennesker, som har Ansvar for Gud, et virkelig kirkeligt Liv og broderligt Samvirke komme igang, saa maa vi ud af de verdslige og politiske Spor, hvori Samfundene har ført os ind.

Det vil tage længe at komme ud af dem, det ved jeg godt. Og det er noget at takke for, at man siger det til os, at det gaar ikke anderledes i Frikirken end andetsteds. Vel, hvad kan man billigt vente? Vi faar prøve at volse i Alder og Bisdom.

Et frit Samarbeide faaes istand kun ved alle de samarbeidendes Bifald. Hver Menighed og hver enkelt i Menigheden bliver spurgt, om de vil være med. Det kostet en hel Del Arbeide, som det tvungne Samarbeide synes at undgaa. Alligevel blir det gjort, fordi der er Interesse og Aand bagom. Dersor kostet det ogsaa mindre Penge.

Den sorte Tid vi har prøvet det frie og broderlige Samarbeide har ialfald vist, at med alle de Vanskeligheder, som Evangssamfundene flittigt har opregnat for os, saa har det dog gaaet. Og vor Overbevisning er denne, at praktiserer vi bare Friheden og Kjærligheden i fuldt Aavor og med fuld Redelighed, saa blir ikke vort Samvirke daarligt, fordi om det er frit.

Men mener vi med Frihed bare at være fri fra Arbeide, og med Kjærlighed, at vi ikke vil dele nogen Smerte eller Møie med nogen, men bare nyde de andres behagelige Selskab og andre Goder, saa er det selvfølgeligt, at vi ikke duer til noget. Lad os praktisere Friheden og Kjærligheden, og det frivillige Samarbeide skal opvise Resultater, som svarer til de guddommelige Forjettelser, som er over hans frie Ejendomme og opfrenende og selvfornegende Børn.

Gaar ikke alt i bare Hærlighed og Glæde, saa lad os ikke forsage med en Gang. Godbeirskristne, som bare kan komme frem, naar alt er sjælligt, bliver aldrig rigtig fri, fordi de har saa altfor meget at rette sig efter og tage Hensyn til. Lad os gaa mandigt frem og hver hære sin egen Værde, fordi det er ret, og hære hverandres Værde, fordi vi saaledes opfylder Kristi Lov.

Wil man saa kalde dette Svermeri, saa er det ikke andet end hvad der er Troens bestandige Lod og Del. Og dog er Troen en lige sikkert og god Vei, med hvad Navn den end nøvnes.

Menighedens Missionspligt.

„12. Enhver fri Menighed har, ligesom hver enkelt troende, Guds Mandes Drift og Kjærlighedens Ret til at gjøre godt og virke for Sjælenes Frelse og aandeligt Livs Vækelse, saa langt som dens Evne og Kraft rækker; i saadan fri, aandelig Virksomhed er den hverken indstrænet af Sognebaand eller Samfundsgrænser.“

„Kristi Kjærlighed tvinger os“, er det Princip, som ligger bagom og under al virkelig kristelig Handling.

Gud elskede, derfor sendte han Sønnen til Verden, for at han skulle være Verdens Frelser.

Guds Søn elskede, derfor kom han til Verden for at løge og frelse det, som var fortapt. Ud af fri og levende Kjærlighed blev han de manges Ejerner og gav sit Liv til Gjenløsningsbetaling for dem.

Og Guds Mand er den, som udøser Kjærligheden i de troendes Hjerter, saa at de drives af samme Sind som Jesus Kristus selv. De elsker, fordi de er fødte af Gud og har hans Liv i sine Hjerter.

Den som har den sande Tro og den levende Kjærlighed, kan ikke være stille, hvor der er en Verden rundt omkring, som forvildes af Løgnen, fortabes ved Vanstroen og dør den evige Død ved sine Snynder. Han maa løge at „gjøre ligesaas“ som den barmhjertige Samaritan, som Jesus Kristus. Sjælenes Frelse ligger de freste på Hjerte, og de maa prøve at få flere med sig paa Veien til det evige Liv. „Kom og gaa med os,“ er de frestes Indbydelse til alle, som trænger Frelse.

Men hvad der gjælder den enkelte kristne maa også gjælde Menigheden. Eller hvorledes skulle Kristi Legeme have en anden Vilje, Drift og Trang end Kristus selv?

Menigheden er jo til for at aabenbare Kristi Liv og være hans Medskab og Ejerner. Hvad andet kan den da, end gjøre hans Gjerninger, som har kjøbt den med sit Blod og stjænket den sin Mand?

Kristi Kjærelighed rækker til alle; han vil drage alle til sig, han vil samle alle til sin store Nadver. Menneskene indtil Jordens yderste Ende er hans Kjæreligheds Gjenstand.

Menigheden kan derfor ikke være uden Mission. Den maa frem og videre ud. Hele dens Væsen er anlagt paa Guds Riges Udbredelse; den er fremkommet ved Mission, og den er bestemt til at drive Mission. Det ene følger det andet.

Og her tages Mission i sin mest almindelige Betydning, omfattende dem som er nær og dem som er langt borte, baade det som kaldes Indremission og Sødemission og Hedningemission. Meningen er at søge efter det fortalte, hvor det findes.

Kjæreligheden fra Gud er uindskrænket af alt undtagen Gud og Guds Ord. Naar derfor Menneskene ofte benytter menneskelige Anordninger for at stænge Guds Ord og Mand ude fra sig, saa prøver Kjæreligheden at springe over Mure og bryde igennem Stænger. Og enten Skrænkerne kaldes kinesiske Mure eller katholske Vandstraaler eller statskirkelige Sognebaand, gjør for Kjæreligheden ingen Forskjel.

Eller hvorledes var det med den harmhjertige Samaritan? Var det hans „Distrikts“ der, hvor den stakkels Vandringemand blev overslædt mellem Jeriko og Jerusalem? Var der Spørgsmaal efter Grænserne først? Eller var ikke Varmhjertigheden fri efter sin evige Lov og Natur, saa den forbarmer sig over den, den forbarmer sig over, uden at spørge efter noget andet end Nøden og Glendigheden?

Naar man derfor har faaet den Indbildung ud blandt verdslige Kirkesolk, at man behøver bare at gaa ind i et vist Samfund, saa er man bestjæret mod Lægeprædikanter, Vækfælse og anden Pest, saa er det Menighedens Kald at overvinde saadanne falske Forestillinger og nedbryde saadanne Gjærder. Ingensteds har Sjælene Frihed og Ret til at sove i Ro i aandelig Henseende, saasomt Menigheden kan gjøre noget for at vække dem og rive dem ud af brændende Hus. Om de aandeligt sovende noksaa meget har ansat Prest og Klokker for at beskytte deres Søvn og gjøre den tyngre og træggere, endda er

Menigheden lige forpligtet til at arbeide for de jovendes Frelse. Jesu besøgte alle Synagoger, han kunde komme ind i, og Templet selv blev Vidne til hans vældige Magts Åabenbarelse trods Modstandernes Misnøje. Og Paulus prædikede hvor han kom, trods Synagogeforstandere. Og Menigheden i Jerusalem skrev til alle Menigheder og formandede dem.

Der er kun et Hensyn, som Menigheden tager, det er Kjærlighedens eget Hensyn, dette Spørøgsmaal nemlig: Kan vi udrette noget godt? Hvor der ikke gjøres Gavn, bryder Kjærligheden at lade være at gjøre noget ondt.

Dersom Menighedens Frihed og Ret blev aldrig saa lidet anerkjendt iblandt os, vilde Partivæsenet og dets mange Tornegjærder mellem Folkets Hjerter snart maatte vige. Broderskabet, som heror paa Samfundet med Kristus i hans Menighed, vilde da kunne trives; og det Broderskab som kun findes indenfor Partiet, vilde forsvinde for det sande og rette Broderskab.

Men det er langt frem til det Maal, som maa naaes, om vi skal være velbehagelige for Gud. Fra Menighed til Menighed maa Broderskabets hellige Baand knyttes uden Samfundenes stængende Æsbægge.

Men det nogensinde vil naaes? I ethvert Fald er det et værdigt Maal at arbeide og lide for.

Mange er de, som har lidt og lider overmaade meget ved vort Folks kirkelige Sænderribelse. Der er kun et Botemiddel, det er Guds Aands Virke til Frigjørelse af Hjerter og Menigheder. Bliver Menigheden hvad den skal være, saa faar Partivæsenet Dødsstødet. Det er derfor overordentlig karakteristisk at se den Æver, hvormed de kirkepolitiske Organer iblandt os arbeider mod Menighedstanten. De synes kun at se Ulykke og Fordervelse i den.

Men at Menighed har Omhu for Menighed, at Menighed har Tillid og Fortrolighed til Menighed, at et troende Menneske er vel modtaget fra Menighed til Menighed, at der er en usynlig Kjæde, som forbinder disse, som tjener samme Herre og kjæmper for samme Sag, hvorledes kan det være nogen Ulykke? Stemmer ikke dette med Guds Ord og Guds Aard, med Kristendommens inderste Væsen og med den apostoliske Praksis?

Sagen er den, at man tror paa det Samfund, som Menneskene

brygger ved Konstitutioner; man agter saa lidet det Samfund, som Gud brygger ved Manden.

Derfor vil vi slutte med det samme, hvormed vi begyndte: Øpgaven er at saa Menigheden frem af Gruslet og gjenreise Ruinerne af Herrens Tempel blandt Menneskene. Om vi da ikke rækker langt, som jo er rimeligt under vor egen store og forfærdelige Sløvhed og Svaghed og Modstandernes uhyre Overvegt, menneskelig talt, nuvel, vi agter det højt at arbeide for det rette Maal, og vi er aldeles visse paa dette, at Dagen skal komme, da alle sandhedsselskende Sjæle skal se det klart i Mandens Lys, at intet kirkeligt Arbeide var mere påafrævet i den nærværende Tid end Arbeidet for Menigheden.

Det er det eneste Arbeide, som verner mod Hierarkiets Fare paa den ene Side og Individualismens Fare paa den anden. Lad det gaa frem med Kraft!

[Der meddeles her Uddrag af de Indberetninger, Professor Sverdrup fremlagde dels i Egenstab af Formand for Augsburgs Venner, dels som Sekretær for Den lutheriske Frikirkes Hedningemissionstomite, hvilс officielle Navn fra 1899 af er The Lutheran Board of Missions. Det tør antages, at disse Indberetninger vil være af Interesse som Altstifter fra Forfatterens Haand til Belysning af det Arbeide, han paa saa mange Maader ledede og ofrede sig for. Hvad jeg har udtalt med Hensyn til Gjengivelsen af Indberetningerne om Augsburg Seminariums Virksomhed — se ovenfor, Side 29, Anm. — det gjælder ogsaa disse Indberetninger. — Udg.]

I. Uddrag af formandens Indberetninger til Augsburgs Venners og Den lutheriske Frikirkes Møder, 1895—97.

I. Af Indberetningen til Mødet af Augsburgs Venner, 1895.

[Beretning om det 3die Møde af Augsburgs Venner, 1895, Side 16 flg.]

Den kirkelige Stilling blandt vort Folk synes ved første Dierkast saa forvirret, at der er Tristelse for ikke saa saa til at tage Modet og hengive sig til usfrugtbare Klager. Det tør derfor være mig tilladt ved Begyndelsen af dette Møde, som viistnok ved Brødrenes Samraad under Guds Lande Veileding vil bidrage meget til Klarhed og Lys, at pege paa Hovedpunktene i Udblikkingen og Brydningen, for at det om muligt straks kan træde frem for Sindene, at Kampen dreier sig om saadanne Principer, som vel er værd haade Arbeide og Lidelse, og at der ingen Grund er til at blande kjsødelig

Sver og menneskelig Forbitrelse ind i denne Kamp, efterdi den ikke gjælder vor Sag, men Menighedernes aandelige Liv og Frihed. Og faar vi Naade til at erkjende, hvor stor Sagen er, og hvor smaa og ubærdige vi er til at være dens Bærere, saa vil det hjælpe os til det hdmhge og sagtmodige Sind, som fremfor alt andet bør pryde Guds Ejendomme haade i Kampens og i Fredens Dage.

Minoritetens Beslutning ved Mødet ifjor om at danne en permanent Organisation i den videst mulige Form var et uundgaaeligt Skridt, krævet af det Arbeide, som var lagt i Minoritetens Hænder. Augsburgs Venner maa drive Presteskolen og Indremissionen og kanske endog Hedningemissionen, fordi disse Gjøremaal helt eller delvis er opgivet af Den forenede Kirke, til hvem de var betroet. Konferentsens aandelige Arbeide er blevet overladt til sig selv, forkastet og forstuds af dem, som har kaldt sig Konferentsens Arvtagere. Da maatte Konferentsens Mænd, Augsburgs Venner, som endda besjæledes af samme Friheds Aand som før, tage Arbeidet op og føre det videre og om muligt blive mere tro, mere nidsjære, mere hensynsløse i Gjennemførelsen af den aandelige og kirkelige Friheds Krab. Men Arbeide kan ikke godt gjøres af mange spredte Kræfter uden ved Hjælp af en Organisation. Og hvor formløs end vor Organisation er, saa vil den dog vise sig tilstrækkelig, saa længe Guds Aand sammenbindes os saa kraftigt, at Arbeidet sker med fuld Frivillighed for det fælles Maal.

Og i det Program, som Augsburgs Venner antog ifjor, er det nogenlunde tydeligt udtrykt, hvad vi arbeider for, og hvorledes arbeidet tænkes fremmet.*). Gjennem det hele er det Spørgsmaal om

*) Det Program, som der sigtes til, blev antaget af Augsburgs Venner ved deres Møde i 1894. Det var forfattet af en Komite, hvis Formand var Professor Sverdrup. Programmet erklærer først, at „den til Arbeide organiserede Minoritet ønsker hin at drive et kraftigt Virke for, at de Opgaver, som Den forenede Kirke har sat sig i Foreningsartillerne og Konstitutionen, kan komme til praktisk Gjennemførelse, idet den hevder, at Den forenede Kirke er et Samfund af Menigheder, organiseret for at give Menighedsfriheden den størst mulige Udbilling iblandt os.“ Dernæst fremhæves det, at „Hovedformaalet for denne Organisation er at op holde Augsburg Seminarium, som vi fremdeles anser berettiget efter Foreningsartillerne til at være Den forenede Kirkes Presteskole; og med Augsburg Seminarium mener vi først og fremst det Presteuddannelsesprincip, som der

Frihedens Sag i vor Kirke, de frikirkelige Principers Gjennemførelse, og dermed mener vi ogsaa sikkert og vist at virke for Freden. Thi at paatvinge norske kristne kirkelig Enhed og Fred ved Lovbuds Evang og vilkaarligt Tyranni, det gaar aldrig, selv om de sterkeste udvortes Midler og Straffe kunde bringes i Anvendelse. Foreningssagen fremmes kun ved Gjennemførelse af Menighedsfriheden, og ethvert Brud paa denne Regel vil derfor indebære Fare for kirkelige Splittelser og Sønderrivelser. Havde Foreningssagen, som, fordi den var bygget paa Menighedsfriheden, blev modtaget med saa almindelig Glæde, ogsaa været gjennemført efter samme Princip og ikke paa Halvveien været omdannet til en Majoritetssag og endog til en enkelt Mands Sag, saa havde nu Freden hersket i Den forenede Kirke. Men fordi dette ikke er skeet, derfor kjæmper vi for Freden ved at kjæmpe for Friheden. Paa Menighedsfriheden Grundlag maa Foreningssagen gjennemføres, om den skal blive gjennemført, og paa samme Grundlag maa Kirkесamfundet fortsætte sit Arbeide hele Tiden, om Freden skal blive bevaret.

Men Menighedsfriheden er ikke en formel, juridisk Sag alene, som frembringes ved Lovbestemmelser og Konstitutioner. Erfaring viser, at de omhyggeligtste Love neppe kan hindre de sterkeres og de fleres Tyranni og Undertrykkelse, langt mindre saa ufuldkomne Kirkelove som de, vi for Tiden har. Skal Menighederne eie Frihed

---

befolges, som vi tror arbeider til Gavn for vort Samfund og for vore Menigheder." Derpaa udtaler Programmet Augsburgs Borners Stilling til Spørsgsmaalet om Indre- og Hedningsemision, Menighedernes frie Haldsret, Legmandsbirksomheden osv., hvorpaa der tilføjes: „Samfundsstriden tror vi burde ordnes; og vi anser det ufravigelig nødvendigt for dette Formaal, at der sker et mindeligt Opgjør ved broderlige Forhandlinger."

Programmet slutter med følgende Erklæring: „I sin Almindelighed fastholder vi, at Samfundet ikke er nogen Øbrighed over Menighederne, saa at det kan kræve Læbighed og Underkastelse; men kun et Organ eller Middel, hvorved Menighederne udfører visse bestemte Gjøremaal, som de hver for sig er for svage til at kunne udføre paa forsærlig Maade, saasom at op holde Prestestole, drive indre og ydre Mission etc. Vi anser det derfor for urettigt at presse Menigheder til Sammenslutning eller at splitte Menigheder for Samfundshagernes og Kirkepolitikens Skyld." — Programmet i sin Helhed findes trykt i Beretning om det 2det Møde af Augsburgs Borners, 1894, Side 78—80. — Udg.

og være i stand til at hevde sin Frihed, saa trænges først og fremst Land, Guds Land selv. Er ikke Menighederne selv frigjorte ved Guds Land fra Verdslighed, Kjødelighed og ydre Kirkelighed eller Form-kristendom, saa bliver der aldrig nogen virkelig Frihed hverken i de enkelte Menigheder eller i Samfundet.

Det er Land og Liv i Menighederne som er den egentlige Hovedsag i hele Arbeidet; og i sit aller inderste Væsen er det netop dette, som er Hovedformaalet for Augsburgs Venner Arbeide; og i dette store Hovedformaal er de visse paa, at de har mange med sig, som endda ikke ser, at dette har noget med de enkelte ydre Stridspunkter at gjøre.

Men for os staar det aldeles klart, at det er netop Landen og Livet, det gjælder paa hvert eneste Punkt. Kan nogen vise os, at der er noget Twistemaal, som ikke rører ved Landens Liv og Frihedens Sag, saa maa vi som Augsburgs Venner være rede til at opgive det med en eneste Gang. Sålt maa vi være eftergivende og opoffrende, kun ikke i det, som rokker selve Grundvolden for vort Folks kristelige og kirkelige Frihed.

Det er Menighedsfrihedens Sag det gjælder, naar vi arbeider for den menighedsmæssige Presteuddannelse og holder Augsburg oppe for dens Sthld. Thi al Tale om Menighedsfrihed er bare Mundssvir, saa længe Presterne uddannes saaledes, at de vokser ud af Menigheden og op over den, istedetfor at trænge dybere ind i Menighedens Væsen og stille sig i dens Ejendomme. Bliver der ikke aandelig Enhed og Forstaelse mellem Presten og den levende Guds Menighed, saa bliver der ikke nogen Menighedsfrihed, enten saa Presten gjør sig til Menighedens Herre eller dens Slave. Bliver Presterne en Kaste over Menigheden eller under Menigheden, saa følger deraf Standsinteresser og hemmelige Prestekonferenser og maßlinnmæssig Kirkepolitik og megen anden Elendighed. Og kun en ret kristelig Presteuddannelse kan hjælpe paa al den Forvirring, som hersker blandt os paa dette Felt.

Om Menighedsfriheden gjælder det, naar vi arbeider for en upartisk, kristelig Indremisjon og Hedningemission; thi skal Missionspresterne hjemme ogude ikke bare være Evangeliets Forkyndere, men ogsaa et Kirkepartis Agenter, saa vil der blive en Skjævhed i selve det grundlæggende Arbeide, som vil virke skadeligt baade

for de nye Menigheders Udbvikling og for de ældre Menigheder, som udsendte Missionærerne; og paa begge Sider vil lettelig Partifarven og Partiuniformen blive ligesaa vigtig som Sjælenes Frelse og Menighedens Opbyggelse til Herrens aandelige Hus.

Om Menighedsfriheden gjælder det, naar vi hevder, at Menigheden ikke har mistet og ikke kan miste noget af sin Kaldsret ved at danne Samfund, og at det er Brud paa al kirkelig Frihed og Orden, naar Kirkesamfundet prøver at indstrække og hindre Menighedens frie Uddøvelse af Kaldsretten ved Ordinationsnegtelser.

Om Menighedsfriheden gjælder det, naar vi arbeider for en Gjenoplivelse af Lægmandsvirksomheden efter dens kristelige, apostoliske Skit. Thi hvor den kristelige Bidnepligt og Maadegavernes Venytelse hindres ved menneskelige Anordninger, der kan ikke Menighedens Vandsliv udville sig frit og naa sin rette Blomstring.

— — — —
S den nærmeste Forbindelse med Augsburgs Bevarelse staar selv-følgelig Kandidaterne Odlands og Berntsen's Ordination. — — — Begge Kandidater havde søgt Ordination af Den forenede Kirkes Formand og var bleven negtet; begge var rettelig prøvet og ordentligt kaldet. Ordinationsnegtelsen var derfor et bents frem Brud paa vor kirkelige Orden, og tilsigtede at indstrække Menighedens Kaldsret og hindre disse Arbeideres Udsendelse i Herrens Høst. Der kunde derfor ikke for lutheriske kristne være nogen Tale om at respekttere denne Negtelse. Ordinationen maatte udføres af dem, som dertil var villige, naar den ikke blev udført af dem, som dertil var slylige. Saaledes behjender vi nemlig i de schmalkaldiske Artikler: „Naar de beskikkede Bisshoper forfølger Evangeliet og vægrer sig for at indbie duelige Folk, saa har enhver Menighed al Ret og Høje til selv at indbie sig sine Kirketjenere.“ Hvorvidt Ordinationen kunde udføres paa en Maade, som svarede bedre til Menighedsfriheden Krav, henstilles til Brødrenes Overveielse.

Det kristelige Opbyggelsesarbeide har antaget en ny Form iblandt os, og saa vel svarer den til Behovet, at det ser ud til, at i dette Stykke vil hele den norske lutheriske Kirke nødes til at følge Sporet. Det er de saakaldte Samtalemedder, som holdes tre—fire Dage ad Gangen paa samme Sted, hvor da Prester og Lægfolk arbeider med Guds Ords Udlæggelse og Anvendelse for at oplive de tro-

ende og drive dem til Arbeide i Bingaarden, for at værke de sovende og lede de vakte paa Omvendelsens Vei til Kristi Kors. Disse Møder som minder, om end svagt, om den Maade, hvorpaa Menighederne opbhuggedte sig i den apostoliske Tid, har bidraget meget til Vækelse af aandeligt Liv og har især haft en gavnlig Virkning paa de troende i Menighederne, saa de har faaet nyt Lys over sit Kald og tildels ny Frimodighed til sit Arbeide. Den statskirkeelige Opfatning af Menigheden, at den er vel hjulpen i religiøs Henseende, naar den har Prest og Kirke og reglementerede Messer, har mangesteds faaet et alvorligt Knæl ved disse Møder, og kunde de fortsættes ud igjen nem hele vort Samfund i den rette Land, saa vilde de uden Tvil blive Middel baade til Vækelse og til Omdannelse af det statskirkelige Væsen, som endnu behersker saagodtsom alle vore Menigheder.

Bed disse Møder har Lægmandsvirksomheden en rig Anledning til at udfolde sig. Men den indstrækker sig ikke til dem. Enhver kristen Mand og Kvinder maa være virksom i Herrens Bingaard og, hvor de gaar, være Lys og Salt i Tale og Handling. Særført maa vi ogsaa fremlokke, hvad der almindeligt menes med den kristelige Lægmandsvirksomhed, nemlig at vakte kristne gaar omkring blandt Folket med Vækelsens Raab til de mange Sjæle, som sover i Dødens og den evige Fortabelses Fare. Ogsaa dette Arbeide er blevet drevet noget kraftigere end før; og hvor Raabet har lydt, har det været lyttet til af mange og ikke ganske uden Frugt. I denne Forbindelse maa vi ogsaa med Tak og Pris til Herren omtale Missionær Skrefsruds Besøg i Menighederne. Megen aandelig Belsignelse har ledtaget hans alvorlige og brændende Vidnesbyrd, og meget har det bidraget til at vise Vei henimod en vaagnende Kirke, som holder Lamperne rede til Brudgommens Komme.

Augsburgs Venner har, saavidt jeg kan se, et overmaade stort og overmaade frugtbart Arbeide foran sig, om de ellers vil agte paa Herrens Førelse med dem. Det vil kreve en hel og fuld kristelig Selvfornegelse og Opførelse at udføre dette Arbeide. Vi maa gjøre Alvor af det ofte udtalte Ord at ofre os selv med alt hvad vi er, og alt hvad vi har, i Herrens Tjeneste. Det er baade tungt og opløftende, og vi kan ikke vente at faa mange med paa saa trang en Vei. Vi maa taale Kors og Forsmædelse, medens vi maa arbeide mange-

dobbelt og intet spare. Men om vi kunde befindes tro, saa skal intet skade os. Sammenlignet med vort Arbeides Værd har vor kirke-politiske Stilling kun saare liden Bethydning. Indenfor eller udenfor Den forenede Kirkes Vægge er vort Arbeide lige klart tilrettelagt. Binder bare Menighederne sin rette aandelige Frihed, saa Guds Aand faar raade i dem, saa skal intet kunne hindre Frihedens Dag fra at oprinde over hele vort kirkelige Samfundsliv.

2. Af Indberetningen til Mødet af Augsburgs Venner, 1896.

[Beretning, om det 4de Møde af Augsburgs Venner, 1896, Side 9 ff.]

Det Aar, som er henrundet siden det velsignede Møde, som vi havde med hinanden i Willmar i Juni Maaned ifjor, har været overmaade rigt paa Velsignelse over det aandelige Arbeide, som Augsburgs Venner har prøvet at gjøre. Trængsler og Forfølgelser har vistnok ikke manglet saavel for det hele Broderskab som for enkelte Prester og Menigheder især; men det har seet ud, som om Trængslerne kun har hjulpet til at berede Jordbunden saa meget bedre for den aandelige Velsignelse. Jeg tror derfor, at vi har Lov til, naar vi samles idag, at takke Herren af helt og fuldt Hjerte, fordi han har givet os at erfare noget lidet af Korsets Smerte og Korsets Velsignelse i det henrundne Aar. Og vi tager den Lærdomt og den Opmuntring af det vi har erfaret, at det er saligt at gaa frem med Broderskab paa den trange Rei, som Guds frie og levende Menighed maa vandre paa Jorden. Og dersom allerede de første, halvt vakkende og undselige Skridt har været ledsgaget af saa megen Aand og Bevægelse, saa spørger vi med undrende Hjarter: Hvad vilde der ikke ske, om det virkelig skulde undes os af Guds Naade at se Guds Menighed komme iblandt os med Kraft og Frihed? Thi det er en Hovedsag for os at erkjende, naar vi takker Herren for hans Godhed, at det flettes os saare meget, og vi staar endnu langt tilbage. Sæt kunde være mere forståeligt end om vi nu skulde stanse og slaa os til Ro med det som er gjort, da det dog kun er en svag og strøbelig Begyndelse.

Vort Møde ifjor, som fornemmelig dreiede sig om Vækelse og Lægmandsvirksomhed, blev ved Guds Naade efterfulgt af Arbeide for denne Sag rundt om i Menighederne. Og vi priser Herren, at

han gav Land dertil, saa Arbeidet ikke blev ganske forgjæves. Og dog, Brødre, naar vi ser ud over de store, store Skarer af vort Folk, som aldeles trygge vandrer paa Fortabelsens Beie og bruger Guds Ord og den udvortes Menighed til en Sovepude for sig, medens andre kaster Guds Ord aldeles bag sin Ryg og haaner og spotter den levende Gud, saa maa vi vel forførdes over den stræffelige Tilstand og ty til Herren og bede ham opvække mange flere raabende Nøster iblandt os, ja gjøre alle sine troende Børn, Mænd og Kvinder, til ret ivrige og dygtige Redskaber til at fremme Vækelsen i og omkring Menighederne, at dog nogle maatte frelses som Brande ud af Sjælen.

En Oplivelse og Opmuntring vil vi ogsaa ved at feire Hundrede-aarsfest for Hans Nilssen Hauges Kaldelse til sin store Gjerning i det norske Folk den 5te April 1796. Festen som feiredes paa begge Sider af Høvet, har bidraget meget til, at nyt Lys er kastet over vor kirkelige Udbvikling og Kamp. Den Sag som Hauge levede, led og døde for, er ingen anden end Vækelse af aandeligt Liv fra Hjerte til Hjerte, en Sag som altid har vælt Modstand og Forhølgelse, fordi den verds-liggjorte Kirke maa have Livet og Friheden.

Det er med Glæde vi kan omtale, at mange af Menighederne Sjørder med Nidkærhed arbeider for Vækelse af aandeligt Liv i Menighederne og for Sjælenes Frelse; der er derimod ikke ret meget af den frie, kristelige Lægmandsvirksomhed iblandt os, ialfald ikke naar vi tænker paa saadanne Bidner og Guds Ords Bekjendere, som gaar ud blandt Folket drevne af Gud til at lade Vækelsens Raab lyde vi-den om fra Menighed til Menighed eller kanske snarere fra Bygd til Bygd. Det er derfor fremdeles nødvendigt, at vi arbeider for, at denne Virksomhed oplyses iblandt os, ikke ved Titler eller Venge, men ved Guds Land og Guds Kjærlighed.

I denne Forbindelse maa vi ogsaa nævne det velsignede Arbeide, som ved Samtalemederne har været udført siden vi sidst var samlet. Ved mange af dem har Augsburgs Venners Udsending, Pastor P. Nielsen, været tilstede og tildels taget den tyngste Del af Arbeidet. Lys og Klarhed har ved disse Samtaler faldt baade over Salighedens Bei for den enkelte Sjæl og over de kirkelige Opgaver, som vi har at løse i Kirken. Mange Sjæle er blevet valte og frigjorte ved disse Møder, og mange har faaet myndsigts i Menighed-

dens Væsen og dens Nald. Der er vel ingen Evil om, at Pastor Nilsens Arbeide, om muligt, bør fortsættes væsentlig som hidtil. Mødet vil visstelig tjene Frikirkens Sag ved at gjøre hvad det kan for denne Gjernings Fortsættelse. Den vil i høi Grad tjene til at styrke Vandens Samfund mellem de frie Menigheder.

Willmarmødet blev ogsaa efterfulgt af en Diskussion i Bladene om Lægmandsvirksomheden, som tydelig viste, at der mangler overmaade meget paa, at den frie Lægmandsvirksomhed er enten erkjendt eller erset af alle. Desto nødvendigere er det for Augsburgs Venner at vidne om dens Berettigelse i Ord og Handling.

Spørgsmaalet om Vækfelse og Lægmandsvirksomhed vil med Guds Hjælp faa en nærmere Velhøsning, om det lykkes os ved dette Møde at trænge noget ind i Spørgsmaalet om Menighed og Menighedsliv.*)

Thi der er det, at vi efter Guds Ord forener og sammenbinder, hvad der ofte i Kirkens Historie har været skarpe Modsatninger: Prest og Lægmand.

Med Hensyn til de praktiske Gjøremaal, som paahviler Augsburgs Venner, Presteskolen, Indremissionen og Hedningemissionen, kan vi her satte os fort. For Presteskolens Vedkommende henvises til Rapport fra Board of Trustees og fra Skolens Bestyrer. Her skal kun bemerkes, at der tydelig spores en inderlig Forbindelse mellem Skolens Trivsel og det aandelige Liv i Menighederne, saa at Augsburgs merkelige Fremgang i det sidste Skoleaar ikke er noget Menneskes Ros, men en usorskyldt Guds Godhed, som har besøgt Menighedens Ungdom paa flere Steder med Vækfelse og nyt Liv.

Vi staar ligeoverfor en Princípkamp, som med et frisindet Samfundsstyre vilde blevet til stor Belsignelse i nedenfor Samfundet, men som nu — ifraat af Splittelsen — vil blive af en stærre Bærevidde og foraarsager et alvorligt og tildels farligt Omslag i hele vort Kirkeliv. Men i Herrens Haand vil ogsaa denne tilshnæ-ladende Ulykke bringe et godt og bessignet Resultat for det aandelige

---

*) Om dette Emne holdt Forfatteren et Indledningsforedrag under Mødet. Foredraget er trykt i Samlede Skrifter II, 344—53. — Udg.

og Kirkelige Liv iblandt os. Thi Brydningen er nu klar imellem Samfundsvoerde Menighedsfrihed. Saa kraftigt har Den forenede Kirke udviklet sig i Retning af Samfundsflyre over Menighederne, at Presterne faldes og ansees for Samfundets Tjenere, og Menighederne maa først tænke paa Samfundets Opbyggelse og derefter paa sin egen. Derved er Oppositionens Opgave klart afstukket. Det gjælder for os virkelig at vove et helt og afgjørende Skridt og stille os paa Menighedsfriheden Grund. Lykkes det for os at gjøre dette i en barnlig Tro til Herren, at han vil selv velsigne, opholde og bevare, hvad han selv har grundlagt og indsat, saa vil vort Arbeide, om end ganske uanseligt for Verden, dog blive til Gavn og Glæde, til Frigjørelse og Kraftudfoldelse for mange Sjæle og for mange Menigheder.

Den norske Lutherske Frikirke i Amerika, som saa mange oprigtige Guds Børn har længtet og længes efter i alle Samfund, holder paa at komme. Vi er sat i den Stilling, at vi mere uhindret og ubundet end nogen anden kan arbeide for den. Vor første Gjerning i denne Forbindelse bestaar hverken i at antage Konstitutioner eller Love; men i at arbeide for Menigheden selv, at den maa blive levende og aandelig, og for alle den frie og levende Menigheds aandelige Interesser hjemme og ude. Lad os enes om denne Opgave og søge at løse den i Forkyndelse, Skrift og Handlinger; det er en „god Del“, som er tilfalden os, og en Del som ingen kan tage fra os, om vi befindes tro.

I Sammenligning med dette Spørgsmaal af aller høieste Betydning for det norske Kirkefolk, er de Spørgsmaal, som kan prøves og afgjøres af den verdslige Ret, af saare underordnet Betydning. Hvad Udgang der end kan blive paa den nu uundgæelige Proces om Augsburg, saa er vi lige rolige, visse paa, at den Gjerning som er af Gud, kan Menneskenes smaa Uretfærdigheder ikke forstyrre.

Dersom vi da, Brødre, lever i Landen, lad os ogsaa vandre i Landen, og om det gives os at lide ondt med Guds Evangelium, da lad os med Paulus og Silas i Fængslet „bede og hylge Gud Lovsange“, og naar da Natten er mørkest og Evangen haardest, skal Bevrislen fra Gud komme i hans velbehagelige Time.

3. Af Indberetningen til Den lutherske Frikirkles Møde, 1897.

[Beretning om Den lutherske Frikirkles Møde, 1897, Side 12 fslg.]

Mødet i Fargo i Juni Maaned ifjor danner et betydningsfuldt Vendepunkt i vor og — som vi tør haabe — i vor Kirkes Udvikling. Beslutningen af 20de Juni om Tilsættelse af en Frikirkelomite og denne Beslutnings Begrundelse var Frugten af en mangeaarig aandelig Brydning i vor Kirke og derfor ogsaa Udgangspunkt for nje aandelige Bevægelser.*)

Det var allerede dengang blevet klart, at det var aldeles uforstårligt at fortsætte paa den gamle Vei, at danne Samfund mod Samfund og Parti mod Parti i det uendelige. Der maatte en Forandring til, et helt og fuldt Omslag i hele Udviklingens Tendens, om ikke den lutherske Kirke blandt vort Folk skulde oprives i en Mangfoldighed af Partiorganisationer, hvis Tal kun kunde regnes efter de mange smaa Ergjerrigheder, som vilde prøve at løste sig selv op paa Bekostning af Menighedernes Frihed og med Tilsidesættelse af Broderfærligheden.

Augsburgs Venner kunde have dannet et Samfund i gammel Stil, og med Partihagens lidenskabelige Kraft søgt sit eget og besætret sig ved en rigtig solid Organisation efter alle Kunstens Regler. Fristellen var stor og nærliggende, jeg tilstaar det. Det synes altid for vort Kjød saa meget træggere at forlade sig paa menneskelig Kløgt og Øgjtighed end paa Gud og hans Land og hans Ord.

Men det var dog ikke „den gode Dei“ fra Herren. Vor Kirke var ikke tjent med, at Partiorganisationernes Antal øgedes, og at Usfred og Usfrihed tiltog. For Fred og Frihed har vi arbeidet og lidt i mange Aar; Fred og Frihed var det vi ialfald for vor Del søgte i Den forenede Kirkes Dannelsse. Vi fandt den ikke;

*.) Beslutningen indeholdt, efter en paa historiske Kjenngjerninger bygget Begrundelse, følgende to Punkter: „1) Der nedstættes en Komite af fem Medlemmer til at udarbeide Regler for en norsk luthersk Frikirke og forelægge næxtkommende Møde; 2) alle norske lutherske Menigheder og Menighedsledder, der deler Anstuelse med Augsburgs Venner, indbydes til at slutte sig sammen til et sandt frikirkeligt Arbeide for Væltelse af nyt Liv og kristelig Selvtændighed i alle norske Setlementer.“ — Beretning om det 4de Møde af Augsburgs Venner, 1896, Side 49. — Udg.

just da vi troede, at en god Begyndelse var gjort, viste det sig, at selve Samfundsorganisationen medfører en Fare, som naarhjemst kan blive til Fal, nemlig Anledningen til at nytte den samlede Magt til at herske istedetfor til at tjene. Den forenede Kirke bøkkede under for denne Fare. Det gjaldt nu om at undgaa at følge i samme Spor, og Mødet i Fargo forlangte derfor følgende tre Ting af sin Frikirkekomite, naar det paalagde den at udarbeide Regler for en lutherisk Frikirke.

Det ene var, at Menighedsfriheden skulde helt og fuldt anerkjendes og bevares uden nogen Endstrenkning.

Det andet var, at Samarbeidets Kraft skulde styrkes, ikke slappes.

Det tredie var, at Partiorganisationernes Kaliiffe skulde forøges.

Det syntes en vanfælig og uoverkommelig Opgave. Og dog er det upaatvileligt, at det er det, som maa til, dersom der skal blive Fred og Frihed i Kirken. Vi har seet, at der hverken kan vindes Fred eller Frihed ved politiske Kompromisser; heller ikke nyter det at bygge Samfundsgjærderne høiere og høiere og lukke inde og lukkeude efter vilkaarlige Endafald og Luner.

Hvad andet var der at gjøre end at søge at finde en Vei, hvormed man simpelthen nedbrød „Afdskillens Mellemvæg“ mellem Partierne for aldrig mere at reise den? Paa Lærens Omraade er det væsentlige Arbeide i denne Retning gjort. Der kan knapt siges at være nogen „Lærestrid“ mere, siden „Børnelærdømmen“ væsentlig har seiret over Prestesatserne. Ved at appellere til det, som er fælles, er Afdskillen i Lære saagodtsom overbundet. Hvad der paa dette Omraade staar tilbage, er Venighed i saadanne Lærespørgsmaal, som aldeles direkte vedkommer Menigheden og dens Liv og Frihed. Hvad der er seet paa Lærens Omraade, maa etter ske paa Forfatningens eller Organisationens Omraade. Freden og Friheden maa søges ved at tage op Menighedsfagen med fuldt og helt Alvor.

Vi har allerede mange kirkelige Opgaver iblandt os, som ikke er nogen Samfundssag, men som uden videre springer over og gaar igjennem Samfundsgjærderne uden at se dem eller ialsfald uden at tage Hensyn til dem. Nogle af disse Opgaver varetages af mere

eller mindre solide Organisationer, andre er helst uden nogen egentlig Organisation og arbeider alligevel. Her tænkes paa saadanne kirkelige eller kristelige Gjøremaal som f. Exs. Jødemissionen, Kina-missionen, Lægmandsvirksomheden, Santalmisionen, Diaconissesagen, og i de sidste Aar ogsaa Augsburg Seminarium.

Tænk en Stund over, hvordan det gaar for sig iblandt os, og kanske det ikke vil være saa vanskeligt endda at forstaa, hvor Fri-kirkens Vei ligger.

Ten er i Virkeligheden ikke til at tage feil af. Det er Menigheden, som maa frem. For dens Liv og Frihed maa der arbeides i alle Samfund og udenfor alle Samfund. Kan Menighederne trives i aandelig Henseende inde i Samfundene, godt og vel; kan Samfundene taale Menighedernes Liv og Frihed, godt og vel. Vi kan intet have derimod; der er ingen Krig mellem os og Samfundene, medmindre Samfundene fører Partitvangen og alle dens bitre Følgesvende ind i Menighederne. Naar Menigheden og dens Liv forderves af Samfundspolitiken, da blir der Kamp, aldeles hensynsløs Kamp. Thi for kristne Mennesker er Menigheden dhrebarere end Fader og Moder, end Børn og Slegt; og der er ingen Fred mellem dem som elsser Menigheden, og dem som tilføier den Skade, hvem det end er.

Skal der altsaa funne blive en Frikirke, som ikke skal blive et Parti, saa er der bare én Vei, det er at lægge hele Begten paa Menigheden. Det er netop som i Læren at lægge Begten paa Ørnelærdommen. Det er ingen Partisag. Dersom der er noget Samfund, som ikke synes om, at der bliver arbeidet af al Magt for Menigheden og dens Liv, hvad Slags Samfund er det da? Det kan da vel ikke være noget kristligt Samfund? Alle Samfund er simpelthen nødt til at erkjende, at saadant Arbeide er berettiget, kristligt og nødvendigt. Og naar Frikirken har fun dette ene Formaal, at virke for Menighedernes Liv og Frihed, saa er den forsaa-vidt uangribelig fra kirkeligt eller kristeligt Hold. Man kan da — rettelig — kun behandle os, at vi ikke arbeider nok, eller ikke arbeider paa den bedste Maade. Og det maa vi jo glæde os over, om nogen vil hjælpe os til at gjøre det bedre, og allerhøst om de, som laster os, selv vil gjøre det nødvendige Arbeide saa meget bedre end vi formaar.

Men skal frie, selvstændige Menigheder ikke tage noget af Samarbeidets Kraft, saa trænges der aandelig Forbindelse. Fri Samvirken i alt det, som kan tjene Guds Riges Fremme hjemme og ude, er nødvendig og gavnlig; skal den finde Sted, saa maa vi forståa hinanden og hjælpe hinanden. Vi maa udveksle Tanker og Aand og saaledes saa Kjærlighedens Vaand knyttet i Aandens Frihed. Saa vidt jeg kan forståa, vil et virkligt frikirkeligt Arbeide næsten være umuligt under vores Forholdé uden rigtig mange frie Møder og Sammenkomster.

Saadanne og lignende har været de Betragtninger, som ogsaa har ledet eders Frikirkekomite i dens Arbeide med Forlag til Regler. Det lægges nu frem for eder her med det Haab, at det maa være til nogen Nytte i vores Bestræbelses for at finde Veien ud.*)

Det er ikke noget Forlag til Konstitution. Vi gaar ud fra, at Menigheden er den egentlige Organisation. Dette er kun Regler for Samarbeide i den ene Sag, hvorom det for os gjælder, nemlig Menighedernes aandelige Liv og Frihed, saa de bedre kan svare til sit Kald og løse sine Opgaver.

Vi har derfor ogsaa opgivet det repræsentative System, som i de saakaldte Kirkesamfund iblandt os er blevet saa misbrugt. Vi har gaaet ud fra, at i aandelige Sager er de som interesserer sig for en Sag og ofrer noget for den, ogsaa de som bedst forstaar den og hjælpest pleier den.

Derved falder da ogsaa den ydre Magt ganske bort. Vore frikirkelige Møder har kun aandelig Indflydelse uden noget Slags ydre Vaand paa de enkelte Menigheder.

Vil da saadant funne gaa? Ja, hvorfor ikke, om ellers Menighederne vil? Vi har arbejdet paa denne Fribillighedens Bei nu i nogle Aar, og vi kan ikke klage over, at det ikke gaar. De Regler som nu foreslaaes, gaar kun ud paa at lade Fribilligheden raade fremdeles.

Men en Ting er i denne Forbindelse det ene fornødne, det er Tro, Tro paa Guds Aand, Tro paa hans Magt til at vække Liv og bevare Liv, give Kjærlighed, stabe Frihed, drive til Arbeide, forene og forbinde de mange smaa Kræfter til et aandeligt sammenhængende Kirke.

*) Forslaget findes gjengivet ovenfor, Side 259—61, 265, 268, 272, 276, 280, 284, 287, 290. — Udg.

Mødet her vil tage Frikirkekomiteens Forslag for sig og gjøre med det, som det tror rigtigt. Det har ingen Hast med dets Antagelse; thi Sagen selv og Arbeidet har vi jo alligevel. Kunde vi imidlertid enes om Navn og nogle saa og simple Regler, saa vilde det medføre den store Fordel for os, at vi ikke længere vilde have Skin af at være en Del af Den forenede Kirke, hvad vi faktisk ikke mere er efter Udstødelsen ifjor. Vi vilde da staa aldeles ligt i Forhold til alle de norske Lutheriske Samfund og vilde efterhaanden vinde større Sympathi inden dem alle.

Det var uundgaaeligt, at Den forenede Kirkes Opræden ifjor med Udstødelse af 12 Menigheder, med Procesanlæg mod Augsburg Seminariums Board of Trustees, med Trusler mod alle, som hjalp til med Ordination af Kandidater fra Augsburg o. s. v., maatte virke en forsøgt Spænding mellem Den forenede Kirke og Augsburgs Venner. Det Aar som er henrundet siden vi sidst var sammen, har derfor haaret en Del Merker af Spændingen. Men har den her og der voldt Forargelse og Fortræd, saa har dog ogsaa i Aarets Øsb meget Arbeide været gjort for at løse Baandene og læge Saarene. Idethelegetatet synes der at være en roligere og mildere Stemning i Sindene end tidligere. Følelsen af, at Strid kræver Hast, medens alvorligt Arbeide kræver Tid, har virket velgjørende paa mange, som nu ialfald ser, at det er ikke om Errette og Splid det gjælder, men om et Arbeide, som vil række frem gjennem Slegt efter Slegt, for Guds Menigheds Opbyggelse i Frihed.

Ligesom Presterne paa sine Steder har været ganske vanskelig stillet og har maattet gaa igjennem Trængsel og Nød for sin Overbevisnings Skyld, har det samme ogsaa rammet flere Menigheder. Ganske mange Menigheder er udtraadt af Samfundet for at kunne bevare en uskadt Samvittighed og en fri Overbevisning og ikke twinges til at deltage i Uretfærdighed mod sine Søstermenigheder. Paa andre Steder er Menighederne splittet af samme Aarsag. I den Anledning har det Spørsgsmaal været opkastet, naar en Udtredelse af en Menighed er berettiget, og det vilde viistnok være til adstilling Hjælp, om den Sag blev mere opflaret, end almindeligt er tilfælde blandt os.

Gjennem saadanne Trængsler har det kirfelige Arbeide gaaet

jevnt og stadtigt frem. Saavidt det kan sjønnes, er der en tiltagende Nidkærhed for Vækelse og Liv. Mange af Presterne arbeider over sine Kræfter for Menighedernes Øphygglelse. Ikke saa og tildels meget dygtige læge Kræfter er virksomme blandt Kirkefolket. Samtalemøderne, som nu drives med større Kraft end nogensinde, dels med vor Udsendings, Pastor Nilsens, Hjælp, dels uden, bliver bedre besøgt og udretter mere, jo oftere de holdes. Der følger ikke lidet aandelig Bevægelse med det Arbeide, som faaledes drives. Det figer sig selv, at der da tildels bliver adskillig Brydning og Kamp, og at ikke uden videre alt går i de gamle, vante Spor. Men gennem alt synes der at være en alvorlig Trang til at komme frem til den frie og levende Menighed efter Guds Ord og apostolisk Stif.

Dette vort Møde, som vi stønø i saa mange Retninger vil faa en saa afgjørende Betydning for vor kirkelige Fremtid, kan desværre ikke opnaa en endelig Ordning af Forholdet mellem Augsburg Seminarium og Den Lutheriske Frikirke. Den nu paagaende Proces gjør dette umuligt. Den forenede Kirke har nemlig ved sine ihærdige og paagaende Bestræbelser opnaaet saa meget i Løbet af et År, at den har gjort det sikre usikkert og paa en saadan Maade undergravel Skolen, at der nu næsten behøves en Rjendelse af Statens Høiesteret for atter at gjøre Skolens retslige Stilling sikker, hvem der end skal styre med den for Fremtiden. Der er derfor intet andet at gjøre end at afvente Sagernes videre Udvikling og arbeide imidlertid.

Den Lutheriske Frikirke, om den sætter sig den Opgave at arbeide for, at Menigheden iblandt os bliver, hvad den efter Guds Ord skal være, og hvad den efter Guds Løfte og Forjættelse ogsaa kan blive, naar Ordet og Naadegaverne bruges rettelig, har tilvisse et Arbeide foran sig, som er simpelthen overvældende stort. Vi tår i Hølelsen af vor Afmagt og Ringhed og Fattigdom til Herren og flynger os til Forjættelsen hos Profeten, som figer: „Paa dine Mure, Jerusalem, sætter jeg Begtere; ikke den hele Dag og ikke den hele Nat, aldrig skal de tie; I som paaminder Herren, giver eder ingen No, og giver ei ham nogen No, indtil han grunder Jerusalem og indtil han gjør det til Bris paa Jorden!“ (Ez. 62, 6. 7). Det er det eneste Haab vi har, at Herren vil høre sine troende Børns

Bønner, som raaber til ham Nat og Dag, og lade Landen oplive og styrke os, saa vi kan blive dygtige til at udraabe for de fangne Frihed og for de bundne Fængslets Opladelse. Vederkægelsens Tider kommer ikke uden megen og vedholdende Bøn. Herren gjøre os til saadanne raabende Begtere paa Jerusalems Mure!

Der er nu i Amerika en meget stor norsk Lutheriske Kirke; saavidt jeg kan finde ud, er der over 600 norske Lutheriske Prester og over 2,000 Menigheder med henved 400,000 Medlemmer, alle beregnet. Og udenom disse 2,000 Menigheder er der vel endda meget over 100,000*) Nordmænd i Amerika, som dels har været døbte i den norske Statskirke, dels er fødte og døbte her i Landet uden at have sluttet sig til nogen Menighed. Disse Tal repræsenterer et overmaade stort og mæssommeligt kirkeligt Arbeide og kirkeligt Arbeitsfelt. Men hvor meget flettes der ikke paa Land og Liv i de store Folkemasser og tildels endog i det kirkelige Arbeide iblandt dem! Her er et og andet Lysstref henvor Arbeidsmarken, som en Solstraale mellem Skyer, men det er langt imellem; og tungt og trækket er for det meste Menighedens Liv og Folkets Hjerter. Skal der blive en Forandrings til det bedre, saa behøves der både en almindelig Vækkelse, og der behøves endda meget mere det langvarige, stille, udholdende Arbeide i Hjem og Skole, som passer og pleier de spedte Planter i Binggaarden, saa de kan gro til en frødig Beskt og en Gud velbehagelig Grøde.

Brødre og Søstre i Herrens Tro, lad os lægge Haand i Haand og gaa trofast til Arbeide for alt, som Herren falder os til; og hans Velsignelse skal være over os nu og til evig Tid.

*) Uldentvil Feiltryk for 1,000,000. — De andre Talopgaver stiller sig naturligvis ogsaa nu efter tretten Aars Forløb ganzte anderledes. — Udg.

2. Uddrag af Indberetningerne om Den lutherske frikirkes Hedningemissionsvirksomhed i Aarene 1898—1906.

[Augsburgs Venner optog allerede i 1895 Arbeidet for Hedningemissionen. Professor Everdrup stod ogsaa fra første Stund af som dette Arbeides Leder; men det var først fra 1899 af, at det faldt i hans Lod at give Beretninger derom. — Ndg.]

I. Af Indberetningen for Missionsaaret 1898—99.

[Beretning om Den lutherske Frikirkes 3die Aarsmøde, 1899, Side 42 flg.]

Sc, jeg har givet dig en aaben Dør." (Lab. 3, 8). Komiteen for Hedningemissionen har i det forlæbne År og i alt sit Arbeide fundet dette Herrens Ord til Menigheden i Hjeldefia stadsfæstet og opføldt paa alle Maader og i alle Retninger. Paa alle Sider har Dørene aabnet sig ligesom af sig selv, og af alle de mange Krav, som en Hedningemission stiller, har intet været mødt med Aflag. Gud har nedbrudt Stængsler og banet Vej, bestjæmmet Vantro, opklaret Evil, givet Midler og ladet alle Ting virke tilsammen til Fremme af den hellige Gjerning, som han i sin Mislundhed har faldt os til at deltage i. Derfor skal der ikke idag være Spor af Mislyd i den Taf, som vi frembærer til Herren eller i den Glæde, hvormed vi modtager Herrens Ord: Dette er Herrens Dør, gaa ind igjennem den!

Da vi ifjor mødte sammen til Aarsmøde, var der ude paa vor Missionssmark tre amerikanske Arbeidere, nemlig Pastor Hogstad med

Hustru og Pastor Høigaard. Nu er der inv., da der er ankommet til Missionssmarken Diaconisse Karoline Olsen og Miss Julie Larsen, som nu er Pastor Høigaards Hustru, idet de blev egteviet af Pastor Sanders paa St. Augustin den 31te Juli 1898; fremdeles Pastor J. B. Jerstad med Hustru, som efter et kort Besøg i Norge reiste til Madagaskar og kom frem død i Oktober og tog Ophold paa Stationen Augsburg, hvor de siden har arbejdet med at lære Sproget, og hvor Pastor Jerstad har hjulpet Høigaard med Undervisningen i det aarlige Lærerkursus, som ogsaa iaaer har været holdt fra Januar til Mai. Ved Slutningen af dette Kursus er Pastor Jerstad flyttet til sin nye Station Bohimari, omtrent en Dags Reise nordvest fra Augsburg.

Underveis til Madagaskar er desuden Kandidat Hatlem og Diaconisse Milla Larsen, som begge har været i Frankrig i Vinter, og som om Gud vil, netop i disse Dage kommer til Madagaskar, hvor de vil blive modtagne af Pastor Sanders, som har indbudt dem til et kort Ophold i sit Hjem.

Endelig er Doktor J. O. Dyrnes kaldt af Missionsskomiteen til Lægemissionær og udsendt til Paris, hvor han først studerer fransk for derefter at beregne sig til fransk Lægeeksamen, da dette er et uafviseligt Krav for den, som vil praktisere som Læge indenfor Frankrig eller dets Kolonier. Denne Eksamens vil koste os ganske meget, da Udgifterne med den — foruden hvad Ophold og Bøger kostet — beløber sig til 1,800 Francs eller 360 Dollars. Komiteen har imidlertid troet, at vi ubetinget burde imødekomme Kravet paa fransk Eksamens, da det vil være en stor Betryggelse mod mulige Sammenstød med katholske Missionærer og Embedsmændude paa Øen. Det er da Tanken, at Doktor Dyrnes skalde kunne underkaste sig Eksamens i Begyndelsen af 1900 for saa at reise ud til sit Arbeidsfelt ved disse Tider næste År.

Det vil heraf ses, at Gud har ladet det lykkes for os at udføre, saa langt ialfald, alt det som blev aftalt mellem Brødrene ved Narstmødet ifjor. Vi ved, at det er mange Bønners Frugt, at saa er skeet; lad os vedblive med at bede Herren, at han fremdeles vil give os Mænd og Kvinder, som vil gaa ud i den store Høst, som er moden til at indsamles.

Ulagtet Udgifterne til de kostbare Reiser, til Missionærernes Ud-

styr, til Stationernes Betryggelse og Vedligeholdelse og til indfødte Læreres Lønning har oversteget, hvad vi ifjor gjorde Regning paa, har vi dog faaet nok til de løbende Udgifter og til at afbetale meget af den Underballance, hvori vi kom i Begyndelsen af vort Hedningemissionsarbeide, som følge dels af vort Ubekjendtskab med, hvad der behovedes, dels af det bethedelige Tab vi led ved Scandia Banks Fallit.

At vi har haft saa store Indtægter iaaer, skyldes meget Pastor Louis utrættelige og opoffrende Virksomhed ved at besøge alle Menigheder, som har indbudt ham, og tale Missionens Sag overalt. Han har herhjemme ligesom ude paa Missionsmarken vist sig som den, der ikke har sparet sig selv, naar det gjaldt at arbeide og lide for Missionen. Han har overalt været modtaget med stor Velvilje, og hans Ørger har sikkertlig efterladt sig varige Minder hos dem, som har hørt ham. Der har overalt været optaget Offer til Missionen, og de mange smaa Bidrag, som paa denne Maade er indkomne, har tilsammen udgjort en bethedelig Sum. Og langt mere har der været udrettet for Missionen ved den Interesse, som er vaegt, og det Bekjendtskab, som er stiftet.

Det er derfor Komiteens Haab, at det vil vase sig, at de bethedlige Indtægter, vi iaaer har haft i Missionskassen, er en Begyndelse, som vil vokse og tiltage efterhvert. Det er vor Tro, at endda er det forholdsvis faa, som gjør al t hvad de formaar, for Missionen. Med det kristelige Livs og den kirkelige Erfjendelses Bekst iblandt os vil det øges baade med Interesse og Gaver til Hedningemissionen.

Ude paa Missionsmarken har Arbeidet haft en jvn Bekst. Pastor Høgstad har arbeidet med to indfødte Lærere, og Pastor Høigaard med thve. Tallet paa indfødte Lærere hos Høigaard vil antaagelig ved Lærerkursets Slutning ved Pinse iaaer være forsøgt med fem. Det vil heraf sees, at vi ikke har indfødte Lærere nok for de mange Foreninger og Enkeltmænd, som har paataget sig at underholde saadanne. Dette har vaegt en Del Misnøie; det vilde være godt, om Karismædet vilde stille en venlig Unmodning til alle interesserede om at betænke Sagens Sammenhæng og ikke at forlange det umulige. Særstilt maa det bemerkes, at det kun vilde være en Ulhøje for Missionen, om umodne og uprøvede Mænd skulde sættes til Lærere. De

indkomne Midler vil bedst svare til sit virkelige Formaal, naar de benyttes til Lærerkursus, saa der kan blive indføgte Lærere nok med Tiden. Ønsker nogen at lade sit Bidrag urørt, indtil de kan faa en uddannet Lærer at lønne, er dertil fuld Anledning.

Hvad Resultater der opnæaes ved Arbeidet paa vore Stationer, er meget vanskeligt at bedømme rigtigt. Statistiken udviser følgende Tal:

Hos Pastor Høgstad paa Stationen Bethesda: Menighedslemmer 20, Skoler 3, Lærere 2, Skoledisciple 91, kirkesøgende 120, døbte i 1898 15, konfirmeret i 1898 1, kommuniceret i 1898 33.

Hos Pastor Høigaard: Menighedslemmer 39, Katekumener 34, Skoler 19, Lærere 20, stolesøgende hver Dag 640, kirkesøgende hver Søndag 910.

Men det er selvfølgelig ikke meget, som kan fremstilles i Tal. De vigtigste Resultater af en begyndende Missionsgjerning kan hverten maales eller tælles af Mennesker. De bestaar nemlig i den Tillid, som bindes, i de Længsler, som vækkes, i den Sæd, som kastes i Jorden og tilsyneladende forsvinder, i de hedenske Skiftes Uffkaffelse, i Afgudernes Nederlag i Folkets tanker og Hjerter. Disse Ting kan ikke sees eller sættes paa Papiret. Det er os heller ikke befalet at male Udbrytet af Arbeidet, men kun at arbeide med Trostab, saa skal Velsignelsen ikke udeblive.

At der er begyndt at røre sig nye Tanker og Længsler blandt Hedningerne rundt vores Stationer, fremgaar tydeligt ogsaa af Ma-hafaliernes forandrede Stilling ligeoverfor Missionen og Kristendommen. Det er udentvill alle Missionsvennerne bekjendt, at denne vilde og grusomme Stamme den 13de Januar dette År ved et offentligt Gesandtskab har henbendt sig til vor Mission med Bøn om Missionærer. Nær havde de for ni År siden dræbt Missionær Lou, da han paa Veien til Lanosierne i 1890 kom nær deres Land. Og nu — hvilken Forstjel! Det er en Virkning af Arbeidet og en Herrrens Hjælpe. Høsten vokser, og Arbeidet udvides; det er en åben Dør, som Herren sætter for os. Lad os gaa ind igjennem den!

Med Hensyn til Arbeidets Fortsættelse, Udvidelse og Fremtid idethelsetaget ønsker Komiteen at henlede Årsmedlets Opmerksomhed paa følgende:

Pastor Høgstad skriver, at han anser det af overmaade stor Big-

tighed, at Arbeidet fra hans Station paa Østsiden af Øen udvides mod vest, hvor der i Hjelddalene er haade mange Folk og fundt Klimat og rigt Land, og hvor endda ingen Mission har været drevet af nogen Kirke enten katholisk eller protestantisk. Han behøver straks tre nye Missionærer, ifriver han.

Komiteen har bedet Hogstad om nærmere Oplysninger i denne Sag, da den er bange for, at vi muligens kunde komme i veien for Den forenede Kirkes Arbeide. Desuden er der hos en Del af vore Missionærer en Tanke om, at det kanste var bedre, om vi kunde gjøre et Vytte af Missionsmark med Den forenede Kirke, saaledes at den sit alt paa Østsiden af Øen, og vi alt paa Vestsiden. Indtil dette Spørgsmaal er afgjort, har derfor Komiteen maattet intage en afventende Holdning ligeoverfor Spørgsmalet om Udsendelse af Missionærer til Østkysten.

Om Arbeidet paa Vestkysten foreligger der en Betænkning af Pastor Høigaard, hvori han oplyser, at vi blandt Tanosierne hør have fire amerikanske Missionærer, seksti indfødte Lærere og to amerikanske Lærere ved Preste- og Lærerskolen paa Augsburg. Med disse Kræfter vilde Arbeidet blandt Tanosierne kunne varetages paa forsvarlig Maade.

Da vi snart har saa mange Missionærer ude, anbefaler Pastor Høigaard og Pastor Jerstad paa det ivrigste, at vi straks imødekommer Mahafaliernes Begjæring og beghynder Arbeidet blandt dem ved Udsendelse af en Missionær og Anlæg af en Station. Komiteen har ogsaa troet, at dette vilde være rigtigt. Det gjelder for os at gaa frem med Kraft just nu, naar Herren falder. Heller ikke er det uden Bethydning at komme Katholikerne i Forkjøbet; thi vi kan ikke sætte for stor Pris paa, at Evangelietts uorfalskede Lys faar sinne frit i Hedningeland.

Komiteen finder, at siden Transmændene tog Landet og satte Militærposte ogsaa blandt Tanosierne (der er nu omkring 500 franske Soldater i Onilahidalen) bliver der stadig mindre Nødbendighed for at have Asyl for udkastede Børn, idet Transmændene forbryder og straffer denne Forbrydelse, saa Tanosierne ikke mere tør fortsætte dermed, ialtfald ikke saa aabenlyst, at Børnene kan reddes. Det ansees derfor ønskeligt, at Asylet for udkastede Børn omdannes til Asyl for saadanne Piger eller Gutter, som man kunde faa til Op-

dragelse, uden at Forældre eller Slegtinge havde Adgang til at tage dem tilbage, naar de fandt det for godt.

Naar Doktor Dyrnes, om Gud vil, i Midten af 1900 kommer ud til Øen, bliver det Spørgsmaal om paa et beleiligt Sted, høist ved varme Kilder, som skal findes langs Onilahi, at bygge og drive Hospitäl og Poliklinik, eller hvad der hos os kaldes Free Dispensary. Det vilde være ønskeligt, om Aarsmødet vilde udtale sig om denne Sag og i Forbindelse hermed, om det ønsker, at der udsendes Diaconisser til at være behjælpelige med Sygepleien ved Hospitalet, da de indfødte i Begyndelsen ialfald hverken er paalidelige eller dygtige nof.

At et saadant Foretagende vilde være ganske kostbart, maa man være forberedt paa; det er dog ikke Tanken, at alt uden videre skal være frit for de indfødte. Det er brugeligt ialfald ved mange Lægemissioner, at de som kan, betaler for Mediciner og andre konstante Udlæg.

Komiteen har besluttet at fåske Jord eiendom for Missionen i Lanfilandet. Men endda er intet Kjøb skeet, saavidt vi har faaet Underretning om. Hensigten hermed er at bidrage til, at Menighederne kan blive selvopholdende og betale sine egne Prester og Lægere snarest muligt. Regelen bør være denne, at naar en indfødt Menighed falder sin egen indfødte Prest, saa maa den selv opholde ham. Uden dette kan en Mission ikke trives i Længden. Som Forholdene er, kan det neppe opnaacs, da dc indfødte er sine Kongers Slaver i den Bethydning, at de naar som høist kan tages til Hoveriarbeide af Kongen. Ligefedes tager Transfærdene de indfødte til Soldater og anden Tjeneste uden Betaling. Paa Grund heraf kan de indfødte knapt støffe sig Maden ved Arbeide i Fristunder, og at lægge noget tilside bliver der ikke tale om. Til Missionen Land, saa kunde den hjælpe de indfødte kristne til at blive Selvæiere og saaledes befri dem fra Hoverarbeidets fordærvelige Vyrde, Lykkes dette, vil mon altsaa faa smaa kristne Kolonier her og der, som turde blive et velsignet Eksempl for Folket haade paa aandelig og timelig Lykke.

I denne Forbindelse ønsker Komiteen, at der kunde uddannes og udsendes en dygtig og kristelig Jordbruger, som kunde oplære de indfødte til bedre at udnytte sit Lands rige Erhvervsrålder. Det fore-

flaes derfor for Aarsmødet at bemyndige Komiteen til at finde en ung kristelig Mand med praktisk Dygtighed i Farming, som kunde sendes til Sydstatene, for der paa Landbrugsskoler og ved praktisk Arbeide at sætte sig grundigt ind i Dyrkningen af saadanligting som Ris, Sukker, Bomuld, Kaffe etc., for saa at udsendes til Madagaskar som Farmer-Missionær. Hans Uddannelse herhjemme vilde kanske kræve 2—3 Aars Ophold i Syden. Der vilde ikke blive Tale om noget synderlig stort Udlæg til hans Skolegang for Aaret, og Tanken var den, at han ude paa Missionsmarken ganske snart vilde tjene nok ved Jorddyrkning til at dække Udgifterne ved hans Uddannelse.

Med Hensyn til de nye Missionærers Udsendelse anbefaler Komiteen, at Kand. Theol. Chr. Jørgensen og L. Pedersen udsendes i Sommer paa saadan Maade, at begge ordineres ved dette Møde, og at Pedersen sendes direkte til Madagaskar, medens Jørgensen faar Adgang til at op holde sig i Frankrig en Vinter for at uddanne sig i fransk.

Det er en Glæde at kunne oplyse, at det ser ud til, at flere unge Mænd ved Augsburg Seminarium har alvorligt Råd til at gaa ud som Hedningemissionærer og er villige til at træde i Frifirkens Tjeneste.

2. Af Indberetningen for Missionsaaret 1899—1900.

[Beretning om den Lutherske Frifirkles 4de Aarsmøde, 1900, Side 27. flg.]

„Det er for ringe, at du er mig en Ejener for at opreise Jakobs Stammer og føre de bevarede af Israel tilbage; saa vil jeg da gjøre dig til Hedningernes Lys, for at min Frelse maa være indtil Jordens Ende.“ Esaias 49, 6.

Dette profetiske Ord behersker hele Guds Riges Historie paa Jordens. Det er talt til Herrens Ejener, Messias, for at vise, hvorledes Herren vil give ham Erstatning for den Vanro og Foragt, med hvilken han blev mødt af Israel, da han kom til sit eget, og hans egne ikke annammede ham. Oliver Messias forlæstet af Israel, skal han modtages af Hedningerne; og kan Herren ikke faa frelse Israel, saa vender han sig med forbarmende Raade til Hedningerne og slut-

ter de forlorne Sønner og Østre i sine frelsende Arme. Saaledes gaar det til den Dag idag. Kristenhedens Gjenstridighed og Ligegyldighed skal erstattes ved Hedningernes Ombendelse; og synes det, som om Guds Rige liger Tab hjemme ved aandelig Død, slov Ligegyldighed og bitter Modstand, saa skal det til Gjengjeld saa saa meget større Seier ude blandt Hedningefolkene, som kommer for at vandre i Kristi Evangeliums Lys.

Før os som paa saa mange Maader faar prøve Bitterheden af Verdens Had mod levende Kristendom, er dette profetiske Ord saare trøsteligt, og vi gjør vel i med Frimodighed at vandre i dets Lys. Synes det stundom, som om vi maa klage: „Forgjæves har jeg arbeidet mig træt, og til ingen Nutte har jeg fortørret min Kraft,” saa skal Herren lade os faa rig Erstatning for al Møie fra fjerne Hedningeland, hvor Evangeliets Forkunudelse skal høre bælsignet Frugt og Taaresæden give rig Grøde.

Det sidst henrundne Åar har ogsaa givet mange nye Beviser paa Herrrens Trofasthed og hans Forjættelser Opsyldelse. Ikke at Året har været uden Sorg og Smerte; thi den kan jo ikke mangle i nogen kristelig Gjerning; men Oprofressen og Forsagelsen har haaret bælsignet Frugt, og Gjerningen har havt Fremgang baade hjemme og ude.

Sidste Årsmødes Beslutninger i Hedningemissionen er saa langt som muligt blevne udførte. Da Årsmødet ifjor besluttede at inkorporere Hedningemissionen, fordi den maa være i stand til at holde Ejendom baade i de Forenede Stater og paa Missionsmarken, blev denne Beslutning straks udført i Dalton, Minn., den 10de Juni 1899, og under denne nye Ordning har Arbeidet været drevet dette År. Det vil uden Tvil vise sig at være et bethydeligt Fremstridt, især naar Bilovene bliver antagne, som ordner Forholdet mellem Frikirken og Lutheran Board of Missions. Forslag til saadanne Bilove, som vi haaber vil vinde Årsmødets Bifald, medfølger denne Rapport som Bilag No. 1. Desuden har Boardet udarbeidet et Forslag til Statuter for Frikirkens Hedningemission, som indeholder de vigtigste Bestemmelser for Missionens Drift, og som forelægges Mødet som Bilag No. 2. Vinder det Årsmødets Bifald, var det Boardets Tanke, at det burde oversendes Missionærerne paa Mada-gaskar til Overveielse og Untagelse, før det kunde ansees som absolut

bindende. Årsmødet bedes derfor om at bemhyndige Boardet til, om det fornødiges, at foretage saadanne Forandringer i Statuterne, som maatte vise sig ønskelige, naar Missionærernes Mening er hørt.

Da vi ifjor var samlet til Årsmøde, havde vi syv amerikanske Arbeidere paa Madagaskar, Pastor Hogstad med Hustru, Pastor Høigaard med Hustru, Pastor Jerstad med Hustru og Diaconisse Karoline Olsen. Der er nu ti, idet der siden den Tid er ankommet til Missionsmarken Professor Hatlem og Diaconisse Milla Larsen i Juni 1899, og Pastor Ludvig Pedersen med Hustru i December 1899, medens Herren har taget hjem Fru Julie Høigaard, som døde paa Augsburg, Madagaskar, den 12te Januar dette Åar efter fun to Dages Sygdom. Med Sorgen over Tabet og med den hjerteligste Deltagelse med Pastor Høigaard i denne tunge Prøvelse forener sig ved dette Ødssfald ogsaa Tak til Herren og Glæde over en frelst Menneskesjæls Seier over Øden og dens Indgang til evig Salighed. Julie Høigaards Arbeidsdag paa Missionsmarken blev fun fort, men Herren vil give megen Belsignelse af hendes Liv og Ød i Gjerningen for dem derude og for os herhjemme. Belsignet være hendes Minde iblandt os!

Der staar nu rede til at drage ud til Madagaskar i Frikirkens Tjeneste Pastor Jørgensen med Hustru, Doktor Dyrnes, Pastor Lou med Familie samt Diaconisse Alida Olin, som har erklæret sig villig til at gaa for at tjene i Sygepleien. Saalangt har Herren ladet det lykkes for os at efterkomme, hvad der var besluttet ifjor om Udfendelse af nye Missionærer. Hvorvidt vi nu vil være i stand til at sende disse ud, vil bero paa Brødres og Søstres Offerwillighed. De nødvendige Midler til Udreise og Udstyr vil behøves snart, da Tiden er, at disse Missionærer skulde reise fra Marseille den 25de Juli dette Åar, om Gud saa vil, fra Amerika altsaa en Maaned tidligere.

Doktor Dyrnes er efter Boardets Bestemmelse ordineret til Prest den 6te Mai sidstleden. Efter Boardets Anhøgning blev Ordinationen med megen Beredvillighed og i broderlig Land udført af den franske Lutheriske Kirke paa regelmæssig Maade ved dens regulære Embedsmaænd. Frikirken skylder de franske Lutheranere og førstskift Inspektør Kuhn og Pastor Büchsenhütz Tak for denne broderlige Tjeneste, som sikkert vil have sin Betydning i det fremtidige Arbeide

paa Madagaskar. Sø Dyrnes's Ordination deltog Missionær Sanders af Den forenede Kirke og Missionærerne Lindø, Narves og Wiig af Det norske Missionsselskab.

Til Farmer-Missionær kaldte Boardet ifjor Høst P. G. Wien, som siden den Tid har opholdt sig ved Louisiana Statsuniversitet som Elev af Landbrugsskolen. Han vil, om Gud giver Liv og Hjælp, opholde sig i Syden en Winter til, for saa til næste Åar at drage ud til Madagaskar. At hans Ejendom paa Missionsmarken vil blive af overmaade stort Værd, derom bliver vi mere og mere forvistet efterhvert. At hedenst Norden og Uvidenhed ogsaa i timelig Henseende skal vige for Kristendommens Lys, og derved Folkehjælp og timelig Belsignelse spredes over Jordens, hører med til de guddommelige Forøjtelser. Og ingen Trifirkemand kan være uskar over, at det er en absolut Nødvendighed at opdrage de indfødte kristne til økonomisk Uafhængighed i deres Menighedsarbeide, saa de ikke for bestandig skal være afhængige af Understøttelse af fremmede. Lad det blive stedse mere erkjendt, at det er vor Skyldighed at sende Evangeliet ud til Hedningerne og opholde det egentlige Missionsarbeide derude, men at der ogsaa fra Begyndelsen maa sigtes paa at danne selvopholdende og selvstyrrende Menigheder af indfødte kristne, ellers vil Missionen tidligere eller senere vise sig at være en praktisk Umulighed.

Pastor Tou har ogsaa hele dette Åar fortsat sit Arbeide med at besøge Menighederne for at tale Missionens Sag og lade Ordets Lys og den personlige Erfarings Resultater klargjøre Sagens Mælror og Bethydning for Kristenhjerterne. Vi føler os forvistet om, at Tou's Bidnesbyrd har efterladt sig dybe Merker i vores Folks Bevidsthed, og at det staar klarere end før for mange, at det hører med til de kristnes Kald at sende Frelsens Budskab ud til Hedningerne, saa at hver eneste kristen maa være med i denne Gjerning, om han skal vandre Kristi Evangelium værdigt. Pastor Tou har hele Året igjennem ogsaa været Boardet behjælpelig med dets Arbeide og har deltaget i dets Møder som raadgivende Medlem, saa hans Erfaring ogsaa paa denne Maade har kommet Missionen til gode.

Bor Hedningemissions Indtægter viser ogsaa iaar en betydelig Forøgelse over ifjor. Ikke alene har Bidragene fra de enkelte Personer, Foreninger og Menigheder været større, men de har ogsaa

kommet fra flere. Den største Gave, vi iaaar har modtaget, er fra en Enke i Rice Lake, Wis., som har givet 300 Dollars.

Ude paa Missionssmarken har Arbeidet ogsaa haft en stadig og glædelig Fremgang. Pastor Hogstad har fortsat sit Arbeide paa Østkyrten og reiste i December Maaned 1899 en Tur op til Indlandet for ved det norske Missionsselskabs Hjælp at faa flere Lærere for sin Station. Siden den Tid er der ikke modtaget nogen Underretning fra ham, saa vi kender ikke Udsaldet af Reisen; heller ikke har vi modtaget nogen Statistik fra ham for 1899. Saalangt vi har hørt, var imidlertid alt vel, og Hogstad syntes, at Udsigterne var lyshere end nogensinde tidligere for Arbeidets Fremtid. Han længes derfor saa meget mere efter Hjælp i Arbeidet ved flere Missionærers Udsendelse. Sandhyligvis vil Pastor Jørgensen blive stationeret paa Østkyrten i Nærheden af Pastor Hogstad.

Pastor Høigaard har med Bistand af Professor Hatlem fortsat Stations- og Skolearbeidet paa Augsburg. Det har gaaet uafbrudt frem. Efter Delingen af Missionssarbeidet med Pastor Jerstad i Mai 1899 har Pastor Høigaard haft 13 Lærere til Hjælp i Skole og Prædiken.

Pastor Jerstad har med 11 Lærere drevet Arbeidet paa Bohimari, hvor Udsigterne er sørdeles lovende. Desværre havde Jerstad den Ulykke, at hans rye Hus brændte med det samme det var færdigt, den 3die December 1899. Missionens Tab ved denne Ulykke var omtrent 300 Dollars. Pastor Jerstad mistede ved Branden alt Indbo og Klæder og maatte flytte til Augsburg for at finde Husly. Missionssvennerne har ved sørskilte Gaver paa det nærmeste dækket hans Tab. I Januar Maaned dette Aar blev denne Station overtaget af Pastor L. Pedersen, idet Pastor Jerstad blev bestemt til at gaa som den første Missionær til Mahafalerne. Han har i Mars Maaned foretaget en Undersøgelsesreise dit og fundet en sørdeles velvillig Modtagelse, saa at vi nu tør haabe, at det vil gaa an uden Livsfare at optage Missionssarbeidet blandt denne hidtil aldeles utilgjængelige Stammee.

Pastor Ludvig Pedersen har altsaa siden Midten af Januar 1900 arbeidet med Gjenopbygning af Bohimaristationen og fortsat Jer-

stads Missionsarbeide. Han har været ved god Hælbred og ser med Haab og Frimodighed Fremtiden imøde.

Ashlgjerningen paa Augsburg har været fortsat af de to Diakonisser, og der optages nu ikke alene udfastede Børn, men ogsaa andre Pigebørn, som betroes Søstrene til Opdragelse under den Forudsætning, at de uforstyrret kan blive i Ashlet, indtil de er voksne. For Tiden er der 11 Smaapiger ved Ashlet. Pastor Høigaard havde ogsaa ifjor begyndt en Guttessole for større Gutter paa Augsburg med den Tanke, at Missionen skulde opholde dem helt og holdent. Men Boardet fandt, at et saadant Foretagende baade var for kostbart for vor Mission under dens nærværende Stilling, og at desuden andre Missioners Erfaring om denne Slags Skoler ikke gav Grund til at haabe shnderligt Udbrytte deraf i kristelig Henseende. Boardet besluttede derfor at opgive dette Foretagende ialsfald for det første.

Sjeldent har nogen Hedningemission funnet glæde sig over en saa lovende Begyndelse som Frikirkenes Hedningemission paa Madagaskar. Mon det ogsaa skal lykkes for os at fortætte den? Der til behøves Land og Raade til ständig Udholdenhed i Arbeide og Opofrelse. Det ser vanseligt ud for vore Øine; men Herren vil give rigeligt til dem, som ham beder. Endnu er der ikke saa ret mange Menigheder, som har taget Missionen op som en Menigheds sag, d. v. s. som en Del af sit faste og regelmæssige Menighedsarbeide. Var det ikke Kvindesforeninger, som paa mange Steder saa stadtigt og opofrænde arbeidede for Hedningemissionen, vilde der ikke blive meget gjort. Hvad der behøves, for at vor Hedningemission kan vokse en kraftig og sikker Befst, er først og fremst, at Menighederne faar mere Syn paa sit Kald og naar frem til den Erkjendelse, at det hører med som et af Menighedens væsentlige Formaal at virke for Guds Riges Udbredelse ved Evangeliets Forkyndelse blandt alle Folk. Bier vi ikke paa Kristi Tilkommelse og Herlighedens Rige? Men hvorledes bier vi, dersom vi ikke beder; men hvorledes beder vi, dersom vi ikke arbeider? Men der er ikke noget Arbeide, som mere direkte peger paa Guds Riges Fulddelse i Herlighed end Arbeidet for Evangeliets Forkyndelse over hele Jorden.

Boardet ønsker i denne Forbindelse at henlede Opmerksomheden paa Spørgsmaalet om et eget opbyggeligt Missionsblad. Vi haa-

ber, at „Folkebladet“ altid vil vedblive at gjøre vor Mission overmaade væsentlige Tjenester ved at sprede Underretning og Opmuntring i denne Sag omkring i Folket; men Spørgsmaalet er, om ikke et maanedligt Missionshefte med opbyggelig Missionslæsning vilde være tjenligt ved Siden deraf. Årsmødet bedes om at udtale sig om denne Sag.

Boardet tillader sig ogsaa at foreslaa, at Pastor Høigaard, som nu i tre År har baaret det tyngste Arbeide paa Missionsmarken, og som har lidt saa meget af Sygdom og Sorg, indbydes til at besøge Hjemlandet. Han er meget nedbrudt paa Hjelpe og trænger hvile, hvorfor Boardet havde tænkt sig det saa, at han burde reise fra Madagaskar ihøst, naar de nye Udsendinge var komne derud, besøge Norge ivinter og til Våren komme hid for at besøge Menighederne og tale Missionssagen, kanſte førſtilt med det Formaal at fremme et menighedsmæſsigt Missionsarbeide iblandt os, saa Hedningemissionen kunde stedse mere blive en Menighedssag. Boardet tror, at om Gud lader det lykkes, at Pastor Tou kommer ud til Madagaskar i Sommer, vil han kunne indtage Høigaards Plads paa Augsburg, og Arbeidet der fortsættes uden Afbrycſ.

Udgifterne for det kommende Regnskabsaar vil blive betydelige, fordi Året begynder med saa mange Missionærers Udsendelse, hvormed vil følge Bygning af Stationer, Kirker, Hospital etc. Det vil imidlertid bemerkes, at der ikke iaar er Tale om Udsendelse af flere Missionærer end som allerede var besluttet af forrige Års-møde, saa at der ikke kommer uventede Krav til vor Offervillighed netop nu. Det er sandsynligt, at der for det kommende Regnskabsaar vil trænges omkring 14,000 Dollars, om Arbeidet skal kunne drives med tilhørlig Kraft.

Det bør i denne Forbindelse bemerkes, at det vel ikke i Længden vil være muligt at saa det besværlige Arbeide med vort Missionsregnskab gjort aldeles frit; det er sandsynligt, at vi allerede iaar bør betale for saadan Hjælp, som Missionskassereren maatte trænge for Regnskabsførelens Skyld. Vor Mission drives for Eiden med mindre Udgifter end nogen anden luthersk Mission, som vi fjender til. Det er ogsaa under vore Forholde af den aller største Vigtighed, og vores Bestræbelser maa altid være rettede paa at holde Udgifterne

saa smaa, som det gaar an med et kraftigt og alvorligt Arbeide. Denne Forbindelse har det østere været omtalt, at et lidet Dampsskib paa Onilahisfloden visnok vilde vije sig at være en Besparelse, og Missionsvennerne hør ikke tage denne Sag af Sigte, selv om den ikke skulde kunne realiseres netop nu.

Men hvordan vi end beregner Omkostningerne, og hvor sparsommelige vi end søger at være, saa lad os mindes, at alt er fra Herren i denne Sag, baade at ville og at udrette, og vi slutter derfor med Mose Vøn i den 90de Salme:

„Lad din Gjerning a a b e n h a r e s for dine Tjenere, og din Hærlighed over deres Værn! Og Herrens, vor Guds, Lærlighed være over os, og vores Hænders Gjerning fremme du for os, ja vores Hænders Gjerning, den fremme du!“

3. Af Indberetningen for Missionsaaret 1900—01.

[Beretning om Den Lutherste Frifirkles 5te Årsmøde, 1901, Side 33 flg.]

„Thi jeg ofres allerede.“ 2 Tim. 4, 6.

Om dette Ord er vi bleven mindet paa særligt Maade i Forbindelse med vort Arbeide for Hedningemissionen i det svundne Åar. Søgerne har været saa mange og Trængslerne saa store, at det har været som en stadig Offerild, der har brændt den hele Tid. Sterke Mænd har været bøjet i Graad, og trofaste Venner har været nær ved at forsage. Og dog har Herren vist os det klart, at han vedkjenner sig Gjerningen og lader den gaa frem gjennem Videlsær. Det er vel ogsaa nødvendigt for os at gjøre denne Erfaring nu ved Begyndelsen af vort Arbeide for Hedningernes Frelse, for at vi kan lære at beregne Omkostningerne og gaa tilberks i Tro til Herren, ikke til egen Styrke eller Dygtighed.

Vi kommer først og fremst ihu de mange Dødsfald paa vor Missionsmark: Diaconisse Karoline Olsen, død 30te Juni 1900. Professor N. A. Hatlem, død 10de August 1900. Herman Tou, død 29de Januar 1901. Fru Elisabeth Tou, død 18de Februar 1901. Nogle ganske saa Ord om hver af disse vil her være paa sin Plads for at sætte dem et Minde i vor Missions Historie.

Søster Karoline Olsen var født den 26de Januar 1862 paa Toten, Norge. Efter sin Ombendelse gift hun ind i Dia-

Konißsegjerningen og blev indviet til Diaconisse den 1ste Mai 1898, da hun havde bestemt sig til at gaa ud til Missionssmarken for at fortsætte det Arbeide, som var begyndt i Barnehjemmet paa Augsburg, Madagaskar, af Diaconise Pernille Pedersen. Her arbeidede hun i to Aar, og døde den 30te Juni 1900.

Professor Nils A. Hatlem var født den 2den Mai 1864 i Hyllestadts Prestegjeld, Norge. Hans Fader døde, da Nils kun var 6 Aar gammel, og han kom da ud til fremmede, som flittig holdt ham i Skole, indtil hans Konfirmation. Efter Konfirmationen reiste han til Bergen, hvor han endelig arbeidede sig frem saa langt, at han kunde gaa paa en høiere Skole et Aar. Men hans Trang til dybere religiøs Erfjendelse blev ikke tilfredsstillet, og han reiste til Amerika og kom ind paa Augsburg Seminarium i 1889, hvor han fortsatte indtil Maaren 1898, da han tog theologisk Afgangskørsamen. Hans Længsel havde længe staet til at blive Missionær, og Frikirkenes Aarsmøde i 1898 besluttede at kalde og udsende ham til Madagaskar. Høsten 1898 reiste han da til Frankrig og opholdt sig Vinteren over ved Institut de Cluny og reiste om Sommeren 1899 til Madagaskar, hvor hans Gjerning var at undervise ved Lærer- og Presteskolen paa Augsburg. Han led meget af Sygdom og døde i Troen paa sin Frelser den 10de August 1900.

Herman Tou, som var født i Minneapolis den 13de Januar 1900, døde den 29de Januar 1901 paa Augsburg, Madagaskar.

Fru Elisabeth Caroline Tou var født den 31te Januar 1867 i Indre Holmedal, Norge, og samme Aar tog hendes Forældre hende med sig til Amerika; de bosatte sig i Fulton, Iowa, hvort hun voksede op. I 1889 blev hun, 22 Aar gammel, gift med Missionær Tou, som da stod færdig til at reise ud til Madagaskar. Efter et kort Ophold paa Tulear og St. Augustin drog de unge Missionssfolk fra Kysten op til Tanosilandet. Reisen, som foregik i Baad opover Onilahisfloden, var meget farlig, og nær var de begge blevet dræbt af røverske Mahafalier, som overfaldt dem. Men Herren bevarede dem, og de kom frem til Tanosilandet, byggede Station og arbeidede der under uhøre Banskeligheder og mange Farer, indtil de begge holdt paa at bukke under for Overanstrengelse og Sygdom. I 1897 blev de afløste fra sin Post af Pastor Høigaard

og reiste hjem til Norge og Amerika. Ifjor fulgte Fru Tou sin Mand ud til Missionsmarken igjen, hvor hun døde den 18de Februar 1901 efterat have født en Datter, som overlever hende.

Foruden disse smertelige Dødsfald har vi ogsaa haft megen Sygdom at kæmpe med. Pastor Høigaard, som ifjor Høst blev hjemfaldt af Hensyn til hans nedbrudte Hælbred, har siden sidste Jul opholdt sig i Stavanger, Norge, og har den hele Tid været under Lægebehandling. Han har kommet sig langsomt; men Doktoren har paa det bestemteste fraraadet, at han reiser til Amerika og optager noget Arbeide her før til Høsten i det tidligste. Doktorens Raad er ogsaa blevet bisaldt af erfarene Mænd af det norske Missionsrådsselskab. Det var Tanken, at Pastor Høigaard allerede den 1ste Mai dette Åar skulle have begyndt at reise rundt til Menighederne for at virke for Missionsagen; og det har beredt os uventede Vanskeligheder, at dette ikke lod sig gjøre.

Pastor Verstad var ifjor Sommer, straks efter Professor Hatlems Død, meget syg og Døden ganske nær, saa man ventede hver Stund, at han skulle dø, da Tou og Dr. Dyrnes kom ud til Øen. Det syntes som et Under, at han kom sig igjen.

Pastor Jørgensen, som ifjor reiste ud til Missionsmarken, har ogsaa lidt meget af Sygdom, og det saa en Tid tviligt ud, om hans Hælbred tillod ham at virke som Missionær. De seneste Efterretninger synes dog mere opmuntrende.

Til vores Trøengsler maa ogsaa henregnes de finansielle Vanskeligheder, som vi iaar for første Gang har prøvet i Forbindelse med vor Hedningemission. De begyndte med, at der ifjor Sommer kom ind saa lidet, at vi maatte laane meget for at besejde Udsendelsesomkostningerne for de udreisende. Siden har de fortsat og tiltaget, saa vi nu er i ganske truende Fare.

Mange større og mindre Ting kunde nævnes i denne Forbindelse. Men vi forbigaar dem for at vende os til de mange lyse Sider, som Arbeidet har at opvise.

Det lykkedes ifjor at udsende paa en Gang det største Antal Missionærer, som vi endnu har facet Lov til at sende. Det reiste da med samme Dampssib fra Marseille den 25de Juli 1900 otte Personer, nemlig Pastor Tou med Hustru og to Børn, Søster Alida Olin, Doktor Dyrnes og Pastor Chr. Jørgensen med Hustru. Tou's og Søster

Allida reiste fra Minneapolis den 1ste Juli og traf i Paris sammen med Dr. Dyrnes og Jørgensens, og reiste saa videre i Tjølge. Slutningen af August kom de ud til Øen, og i Begyndelsen af September var de alle undtagen Pastor Jørgensens paa Augsburg. Disse sidstnævnte stansede hos Pastor Sanders paa St. Augustin for at bie paa Skibsleilighed til Ft. Dauphin, hvorfra de skulle reise til Hogstads Station ved Manantenina. Did kom de først i November og har siden været der, og som ovenfor nævnt har Pastor Jørgensen været syg meget af Tiden. Da han imidlertid har den Mening, at hans Helbred vil blive bedre ved at flytte fra Øysten ind i Landet, har Boardet besluttet, at han stationeres paa Tsibori, hvor Pastor Hogstad i December Maaned erholdt Stationsgrund for ham.

Om det kunde lykkes for Pastor Jørgensen at bygge Station paa Tsibori og begynde Arbeidet der, og hans Kønstler vilde strække til, vilde det efter alle sagkyndiges enstemmige Mening være et vigtigt Skridt fremover i Arbeidet for Evangeliets Udbredelse paa Syd-Madagaskar. Tsibori er et Knudepunkt, hvor Syd-Madagaskars Stammer længe har mødt sammen for Handels og anden Samfærdsels Skyld. En Mission der vil, om Gud giver Fremgang, sprede Evangeliets Lys til forskellige Stammer og gjøre Guds Frælse kjendt viden om.

Desuden vil en Station paa Tsibori ligge just midtveis mellem vor Mission paa Vestkysten og den paa Østkysten af Øen, og udgjøre det første Bindeled mellem dem. Maatte Gud give Pastor Jørgensen Kønstler, som han har givet Øyst og Tver, saa vilde dette nye Forretagende blive af stor Betydning..

Pastor Hogstad har under adskillige Vanskeligheder arbeidet med Hjælp og Velsignelse og synlig Frugt i det forløbne År.

Paa Augsburg har Pastor Lou med Bistand af Doktor Dyrnes drevet Lærerskole og Presteskole, siden han kom derud. Dette ved Siden af Stationsarbeidet har tildels været mere, end han burde drive; men Forholdene har næsten tvunget ham til at tage det op.

Med Doktor Dyrnes's Ankomst til Augsburg er der sejet et stort Fremskridt i vort Arbeide, idet Lægemissionen er begyndt, om vi saa maatte sige, forsøgsvis. Det er jo selvagt, at naar der ikke er Hospital, og Doktoren er optaget med Sprogstudium for sig selv og med Undervisning i Lærer- og Presteskolen, og Diaconissen, som skulle

bistaa med Sygepleie, er optaget med Arbeide i Pigeashylet, saa kan der ikke blive saa meget udrettet af egentlig Lægemission. Ikke destomindre har Dr. Thyrnes's usedvanlige Arbeitskraft og hans udmærkede Helbred sat ham i stand til at tilse en Mangfoldighed af syge blandt de indføde. Og for Missionspersonalet har hans hndige Bistand været af meget stor Betydning. Den Begyndelse, som er gjort, har paa det sterkeste overbevist os om, at Fritirkens Hedningimission har faaet en bethdningstfuld Gave i Dr. Thyrnes, som saa opofrende har stillet sig og sine Kundskaber i dens Tjeneste.

Pigeashylet paa Augsburg har været og er fremdeles et Smerterns Barn. Ifjor Sommer døde Søster Karoline, og Søster Milla Larsen blev længe liggende syg. Æglen var, at Ashylet kom i en ganske daarlig Stilling. Det saa næsten fortvilet ud, da de nye Udsendinge ifjor kom frem. Søster Alida Olin maatte da hjælpe til ved Ashylet, og det har siden gaaet bedre. Men Kræfterne er ikke tilstrækkelige, og desuden bliver Søster Alida hindret i sin egentlige Opgave at pleie de syge. Voardet har derfor besluttet at udsende to Søstre til for at arbeide i Ashylet og haaber, at Narstmødet vil bifalde dette.

Pastor Ludvig Pedersen har med Held arbeidet paa sin Station, og der lægges fra Tid til anden nogle omvendte Hedninger til Menigheden ved Daaben.

Pastor Jerstad er flyttet til Mahafali paa Sydsiden af Floden Onilahi og har begyndt Arbeidet der.

Ifjor i September Maaned blev paa Augsburg holdt Ekstramøde af Missionærerne for at udtale sig om vore Statuter. Missionærerne gjorde en Del Forslag til Forandringer, og Statuterne forelægges derfor iaar Narstmødet i revideret Form til endelig Antagelse. Det er en Selvfølge, at disse Regler mere er et Forsøg end noget andet, og vi maa derfor være belavet paa, at de vil trænge Forandring fra Tid til anden, eftersom Arbeidet strider frem.

I Forbindelse med Missionskonferensen i September holdtes ogsaa det første Møde af indføde kristne. Det syntes at vække megen Interesse og Iver iblandt dem; og hvor ubethdelig og famlende end denne Begyndelse kan synes, er det dog vor Overbevisning, at det er en vigtig Sag, om vort Arbeide skal lykkes, at de indføde kristne lige fra Begyndelsen faar øve sig i saadanne Forhandlinger og

Raadslagninger. Thi det er den eneste Vej til Selvstændighed og Selvstyre, og jo før man begynder at lære lidt deraf desto bedre. Det er bedre, at de indfødte kristne faar Øvelse i Selvstyre, medens deres Feilgreb ikke kan udrette synderlig Skade, end at bie, indtil Arbeidet er saa langt fremfredet og er blevet saa stort, at et Feilgreb kan have de mest stjæbnesvangre Følger.

De Linjer, langs hvilke vi med Guds Hjælp agter at arbeideude paa Øen, begynder saaledes at vise sig lidt thadeligere efterhvert. Det er væsentligt efter samme Plan som det frikirkelige Arbeide herhjemme: Menighed, Skole og Varmhjertighedsarbeide. Hertil kommer da, om Gud vil, fra iaar af nogle mindre Arbeidsgrene, som Forholdene kræver. Det ene er et særligt Arbeide med Undervisning i fransk; det andet er en Farmermission. Til begge disse Arbeidsgrne har Gud givet os Redskaber, som vi faar tro er vel stiftede dertil, udrustede og udkaarede af Herren selv.

Hvorvidt vor Hedningemission paa Madagaskar skal lykkes efter den Begyndelse som er gjort, og de Linjer som er udstukne, vil næst Gud hero paa Missionsinteressen og Deltagelsen herhjemme. Vil de frie Menigheder samarbeide i denne Sag og lægge den fornødne Kraft ind i Arbeidet?

Som ovenfor nævnt har det iaar gaaet smaaat med Arbeidet hjemme, saa smaaat, at om der ikke indtræder en Forandring til det bedre, vil vi maatte indskrænke istedetfor at udviide vort Arbeide. Maatte Gud forbyde, at saa skulde ske!

Der maa virkes kraftigere for at vække Interesse for Missionen og kanskje endda mere for at samle den Interesse, som allerede er vakt. Med dette Maal for Øie begyndte Voardet ifjor Udgivelsen af „Gasseren“. Og dette lille Blad vil vistnok med Tiden faa sin Betydning for Sagen. Endda har det ikke den Udbredelse, som trænges. Bladet har hidtil baaret sine Udgifter; men det rækker ikke vidt nok omkring. Der vil trænges meget Arbeide for at faa det tilstrækkeligt udbredt. Dernæst trænges der endda Emissærvirksomhed.

Men det er kanskje ikke alt; kanskje ikke det vigtigste heller. Det forekommer os, at to Grene af Missionsarbeidet herhjemme ikke er saa langt fremfredne som ønskeligt. Missionen trænger mere Plads

i Forkondelsen, og der trænges en kraftigere Organisation for Arbeidet. Men det ikke vilde være betimeligt og hensigtsmæssigt for begge disse Formaals Skjeld at danne Missionskredse med hver sin Kredsbestyrrelse, som kunde sørge for Usholdelse af Missionssøster og Missionsmøder, og som kunde, om de fandt det tjenligt, udsende Emissærer til at virke for Sagen. Vi vover ikke netop at fremsette noget Forsslag allerede iaa; vi nævner kun Tanken, om Brødrene skulde anse den en Overveielse værd. Isaaafald kunde man jo paalægge Boardet at udarbeide Forsslag, der kunde forelægges næste Aarsmøde.

Boardet har desværre iaa, som det vil fremgaa af Kassererens Rapport, der vedlægges som Vilag, været nødt til at stiftte Gjeld for at kunne udføre sidste Aarsmødes Beslutninger og for at undgaa, at Missionærerne skulle komme i den yderste Nød. Der maa nu en Kraftanstregelse til, for at Sagerne efter kan komme paafode. Da der behøves sieblifflig Hjælp, vilde det kanske være en god Plan, om Aarsmødet vilde bede alle Menigheder, som støtter vor Mission, om straks at optage et Offer til Hedningemissionen. Derved vilde uden Tvil ganske betydelige Midler indkomme med en Gang.

Med megen Sorg har vi arbeidet med Hedningemissionen i det svundne År, og med megen Frugt overgives ogsaa denne Beretning til Bønnernes Overveielse. Herren hjælpe, at vi ikke skalde blive beskjæmmet i vort Haab om at se hans Frelse aabenbaret for os og for de Hedninger, blandt hvilke han har sat os til at arbeide!

4. Af Indberetningen for Missionsaaret 1901—02.

[Beretning om Den Lutherse Frikirles 6te Aarsmøde, 1902, Side 64 flg.]

„S har Taalmodighed behov.“ Hebr. 10, 36.

Det sidste År i vort Hedningemissionsarbeide har været i høj Grad anstrengende og prøvende for Taalmodigheden. Desto mere trænger vi om kraftigt at opmunstre hverandre med Herrens Ord: „Værer derfor taalmodige, Brødre!“ (Jaf. 5, 7). Der er intet Arbeide i Guds Rige, som kan lykkes uden den seige og ubøielige Usholdenhed, som bliver ved trods alle Banskeligheder og Skuffelser. Ganske særskilt er dette Tilsældet i saadant Arbeide som det, der af Herren er betroet Frikirken i dens Hedningemission.

Vore Banskeligheder kommer fornemmelig af to Aarsager: Først,

at vi lidet duer til at drive Hedningemission, og for det andet, at vor Missionsmark frembyder ganske store Banskeligheder. Det vil muligens være tjenligt at se et Dilemblad paa begge disse Aarsager, for at vi ogsaa kan betænke, hvorledes de bedst kan fjernes eller overkommes.

Det kan synes haardt at sige om os, at vi lidet duer til at drive Hedningemission; men naar vi hører alle Missionærers Mester, Paulus, spørge: „Og hvo er dygtig til dette,” saa er det vel ikke formeget, om vi begnynder med at tilstaa vor Udygtighed. Det burde ikke bringe os til Fortvilelse, men vel til Bøielse og Ydmygelse, at vi maa erkjende, at det er meget smaaat med Dygtigheden. Og deraf skulde ikke følge Modløshed i Arbeidet, men vel den aller ivrigste Indrængen paa Herren i Øen, at han vil hjælpe os til at gaa frem baade i Æver og i Indsigt, saa han kan lære os at arbeide og hjælpe os til at holde ud.

Der flettes os paa Dygtighed herhjemme, saa vi tager ikke Sagen med det Alvor og den Kraft, som den kræver. Vi ser det ikke klart og tydeligt, at vi i Hedningemissionen gaar ind i Kamp mod Mørkets Magt, som opirrer Helvedes Ondskab imod os, saa det bliver en Krig, i hvilken det gjælder om at være paa Vagts til enhver Tid og lægge al sin Kraft ind i Krigen, at den ikke skal ødelægge os. Derfor gjør vi ikke Missionen til en Livssag for os, endog den er det. Det vil sige, at enten vi ffjønner det eller ei, saa er Djævelen vred paa dem, som forstyrrer hans Rige, og han opbyder baade Magt og List for at røve Livet fra dem, som vover sig ud i en saadan Dybt. Derfor er det derom, det først gjælder, at vi alle, som deltagter i Hedningemissionsarbeidet, tager Sagen med fuldt Alvor; thi den som i en Kamp er efterladende, løb og ligegyldig, saa han tænker, at det ikke er saa farligt, det ikke er af saa stor Bethydning, den Sag kan vi tage saa ganske lemsældigt, han vil snart være overbundet, og det havde været ham langt bedre, om han aldrig havde indladt sig i Kampen.

Siden altsaa Herren har ført os ind i dette Arbeide, da lad det være for os en Alvorssag; thi ellers bliver det faretruende for selve vort Kristenliv. Men blir det os en Alvorssag, saa vil vi selv sagt prøve baade at faa Indsigt deri og drive det med Kraft. Vi vil følge

det med levende Interesse, vi vil støtte det med vore Bønner, vi vil lægge vore jordiske Midler ind deri.

Der flettes ogsaa vores Udsendinge paa Øgigtighed. De har god Vilje og kraftig Æver, men de er unge og uerfarne, usvæde og ukjendte paa mange Ting, som hører med til Missionsarbeidet. Deres Hælbred svigter, og de maa give op, hvad de engang troede var et saa herligt Livskald. Deres Udholdenhed sættes paa Prøve, og det viser sig, at de har vel Ungdommens Æver, men ikke Erfaringens prøvede Sind. Særligt kommer dette tilsyne, naar det gjelder om at samarbeide; thi der er det Bisdommen prøves.

Skal der blive Tale om at være vores Missionærer til nogen Hjælp i deres Mangler, saa er det særskilt Overbærenhed og Forbøn, som trænges. Lad os ikke forsage, om det ikkegaard efter vores forudsatte Meninger. Og endog naar vi finder, at nogle gif ud som Missionærer, og deres Hælbred og Kræfter ikke ræk til, saa lad os ikke laste dem; var det end for os en kostbar Erfaring, kanse de som reiste ud gjorde tyngre Erfaring end vi.

Men det er ikke alt. Vor Missionsmark er vanskeligere end mange andre paa Grund af uheldigt Klimat, forvirrede borgerlige Tilstande og en aldeles forfærdelig Sløvhed hos Hedningerne, som øges ved de hvide Folks Eksempel. Kanse endog den katholske Øvrighed ikke altid er saa gunstig stemt ligeoversor vores Missionærer.

Men med alt dette er der intet andet for os at gjøre end at være taalmodige i Tængselen og udholdende i Arbeidet. Visse paa, at Herren har kaldt os og sat os til at gjøre dette Arbeide, gaar vi frem uden at se til højre eller venstre, med Haanden paa Plogen og Diet bent frem paa den Bei, Herren og ikke noget Menneske har udstukket for os.

— — — — — *)

Den 24de Mai kom der Telegram fra Pastor Büchsenschütz, at Søster Milla Larsen var død. Mere vides endnu ikke om denne nye Sorg.

Paa denne Maade vil altsaa de missionerende Kræfter indføræn-

*) Indberetningen fortsætter med at omtale, at en af Missionærerne paa Grund af Shgdom havde sette sig nødt til at vende hjem, og at etpar andre rimeligvis ogsaa inden kort Tid maatte vende hjem af samme Grund.
— Udg.

ses betydeligt. Dette er i høi Grad sørgeligt og meget ubelevligt; men sikkert vil ikke Missionens Venner derfor give op. Det vil med Guds Hjælp ikke indskrænke vores Stationers Tal, selv om det vil gjøre det umuligt netop nu at udvide Arbeidet, som vi havde tænkt.

Under saadanne Forhold trænger vi at mindes det Ord, vi behyndte med: „J har Taalmodighed behov.“ Har Herren sat os paa en vanskelig Plads i Vingaarden og fastet os i Prøvelsens Fld-ovn, saa lad det kendes, at vi ikke derfor er ubrugelige, ei heller ufrugtbare i vor Herres Jesu Kristi Erfjendelse. Lad os efterfølge ham, som gjennem Lidelser gif Veien til Herligheden; og som han maatte lide og dø for at blive Hvedekornet, som bærer mangfoldig Frugt, saa lad ogsaa vort Liv hengives i hans Ejendomme, paa det at ogsaa vi engang maatte komme hjem med Frejderaab, bærende vores Kornbaand. Lad det ikke siges om os, at vi byggede uden at beregne Omkostningerne, og paa Prøvens Dag fandtes vi ubrugbare.

Arbeidet hjemme har trods de store Vanfæligheder gaaet fremad paa en Maade, som lover godt for Fremtiden.

Det er klart for alle, at der trænges Udsendelse af nye Kræfter til vor Missionsmark under de nuværende Omstændigheder. Vi er imidlertid nødt til at gaa langsomt, da det vil kræve saa overmaade store Udlæg for de ovenfor omtalte Hjemreiser. Kandidat H. Sørensen er rede til at reise ud, og det vil vistnok være rigtigt ialfald at sende ham til Frankrig for at arbeide med Sprogstudiet der.

5. Af Indberetningen for Missionsaaret 1902-03.

[Beretning om Den Lutheriske Frikirkes 7de Årsmedle, 1903, Side 49 flg.]

„Thi om jeg prædiker Evangeliet, er det mig ingen Ros; thi Nødvendighed paaligger mig. Ja, ve mig, dersom jeg ikke prædiker Evangeliet!“ 1 Kor. 9, 16.

Det er af meget stor Betydning for os alle, at vi erkender vort Hedningemissionskald paa samme Maade som Apostelen: Nødvendighed paaligger mig. At prædike Evangeliet for Hedningerne er noget, som Gud vil have gjort. Og han vil have det gjort af sine

Børn, af sin Menighed paa Jorden. Og først naar vi erkjender, at Gud vil det, derfor er det nødvendigt for os at gjøre det, vil Arbeidet blive udført med den Kraft som trænges. Dette Arbeide maa gjøres, ja, ve os, om vi ikke gjør det. Deri er Styrke; thi som et Menneske kjæmper og ofrer for Livet, saa kjæmper vi for Hedningernes Frelse, naar vi først har erkjendt, at det er et Guds Kald til os, som vi maa følge, om hans Land og Belsignelse skal følge os for Tid og Evighed.

Det sidst forløbne Åar, siden vi mødte sammen i Audubon, Minn., har idethole været et Åar med mindre Sorger end tidligere. Vi har denne Gang intet Ødsfald at berette om paa vor Missionsmark. Gud være lovet, som har sparet os derfor! Derimod har Besværligheder og Trængsler ikke manglet, til Bidnesbyrd om, at Herren fremdeles er med og lader os føle, at vi trænger Lidelsens Skole.

Siden Årsmødet ifjor er der foregaaet følgende Forandringer i vort Missionspersonale:

Pastor L. Pedersen med Hustru er kommet tilbage fra Missionsmarken, og Pedersen har ressigneret som Missionær, da hans Hustrus Helbred gjør det umuligt for ham at reise tilbage til Madagaskar.

Pastor J. P. Hogstad er nu sandsynligvis paa Reise hjem fra Madagaskar, da han har været saa længe ude paa Øen, at han trængte en hvile i et sundere Klimat.

P. Wien er efter Lægers og Missionærers Raad kommet hjem fra Madagaskar for Helbreds Skyld, og han kan ikke tænke paa at reise ud igjen.

Pastor Tou, der nærmest paa Grund af sin Hustrus Død ressignerede som Missionær i Grifirkens Tjeneste i Oktober 1901, og som af Boardet blev anmodet om at tage sin Resignation tilbage, fastholdt den i Brev af 17de Mars 1902, hvorpaa Boardet opfordrede ham til at fortsætte sit Arbeide indtil Juni Maaned 1903, da det første Kuld af theologiske Studenter skulle være færdige med sin Skolegang og blive udelsaminerede og ordinerede. Det er derfor sandsynligt, at han, om Gud vil, snart forlader Madagaskar for at komme hjem til Amerika. Om saa står, har vi tabt en duelig Arbeider derude; men vi haaber dog endnu at kunne saa Mytte og Belsignelse af hans Erfaring og Dyrktighed for vort Missionsarbeide.

Siden sidste Årsmøde er udsendt to Diaconisser, Henriette Nil-

sen og Karoline Unhjem, som med megen Kjærlighed og Æver arbeider ved Pigeashylet paa Augsburg.

Tesuden er udsendt Pastor Sageng og Hustru, som endnu opholder sig i Paris og der beskjæftiger sig med Studiet af fransk. Boardet har ikke seet sig i stand til at sende dem længere, da det dertil har manglet Midler; de store Udgifter med Missionærers Hjemreise har nemlig bragt os i stor Gjeld. Vort Haab er, at de hjemvendte vil være behjælpelig med Arbeidet for at affaste denne.

Har Arbeidet saaledes haft store Vanskeligheder at kjæmpe med, har det dog ikke manglet betydelige Opmuntringer.

Pastor Jørgensens Helbred har i betydelig Grad bedres, saa at han nu anser sig sterk nok til at blive paa sin Station og fortsætte sit Arbeide. Pastor Jerstad, Doktor Dyrnes og Professor Carmien har uden Afbrydelse ved Sygdom funnet arbeide hver paa sin Plads.

Selv Missionsarbeidet begynder at bære velsignede Frugter, saa det i Sandhed kan siges, at det lyssner ude iblandt de vilde Hedninger, hvor Frikirken har faaet sin Arbeidsmark.

Skal vort Arbeide kunne fortættes med Kraft og vore Arbeidere ikke lide for meget af det usunde Klimat, maa der, som vi ofte har talt om, bedre Huse til. De Hindringer, som før laa i veien for Husbygning, er ikke længere tilstede. Det siges nu af alle Missionærerne at der er baade Arbeidsfolk og Materiale at faa, saa forsvarlige Huse kan bygges naar som helst. Det vil altsaa herefter kun komme an paa, om vi kan skaffe de fornødne Midler. Og Spørgsmålet om Midler er for vort Bedkommende væsentlig et Spørgsmål om vi har Aand nok til at bruge, hvad Herren har betroet os, i hans Tjeneste med frivilig Opfrelse. Lad det hjendes, at der er Kraft i vor Kristendom, og at vi er villige til at gjøre den Gjerning, Herren har givet os, paa forsvarlig Maade!

Paa Pigeashylet paa Augsburg er der nu tyve Børn; paa Lærerskolen undervises 33 Elever i tre Klasser; paa Presteskolen undervises tre theologiske Studenter. Der er paa vor Missionsmark 230 indfødte kristne, og det gjennemsnitlige Antal kirkesøgende hver Søndag er 1,330. Der er 65 Katolikener og 1,326 Skolebørn i Missionens Skoler. Det er saaledes ikke aldeles uden Frugt, vi har arbeidet og lidt for vor Hedningemission. Maatte vi ogsaa af disse Frugter opmuntres til fornøjet og forsøget Æver for Sagens Fremme.

De to vigtigste Sager, som netop nu trænger at fremmes, er altsaa Pastor Sagengs Udsendelse og Bygning af passende Huse for vore Missionærer.

En tredie Sag, som har været bragt paa Bane af Den forenede Kirkes Missionærer paa Madagaskar, er Spørgsmaalet om V্যবহাৰ mellem Trifirkens og Den forenede Kirke af Pastor Hogstads Station ved Manantenina med Pastor Sanders's Station paa St. Augustin. Denne Sag er dog endnu ikke behandlet af Den forenede Kirke, og der er faaledes intet for os at gjøre ved den; det turde dog kansté gaa an, at Trifirkens Narstmøde gav Boardet Bemhyndigelse til at handle i denne Sag, om der skulde komme noget Tilbud fra Den forenede Kirke; thi Forholdene er nu efter Pastor Hogstads Hjemreise faadanne, at det turde være ønskeligt snart at faa en endelig Ordning af Spørgsmaalet, om Trifirken eller Den forenede Kirke skal sætte en Missionær i hans Sted.

Maatte Herren velsigne os rigeligt med Vand og Maade til at fortsætte det dhrebare Arbeide paa Madagaskar, hvor det nu synes, som om der er en aaben Dør for Evangeliet og lyse Tider ifigte.

6. Af Indberetningen for Missionsaaret 1903—04.

[Beretning om Den lutherske Trifirkens 8de Narstmøde, 1904, Side 46 fslg.]

„Jeg vil give Folkene andre, rene Læber, for at de alle sammen skal hævde Herrens Navn, for at de skal tjene ham endrægtig.“
Bef. 3, 9.

Hedningemissionen hviler paa aldeles klare Forjættelser, givne af Herren i det gamle og nye Testamente, saa at ingen kristen kan være i Twil om Hedningernes Ombwendung og Frelse. Men ligesaa klare er de guddommelige Befalinger om Hedningemissionen, hvem der skal være Herrens Tjenere og hans Medskaber i dette Arbeide. Herren falder paa os, Herren sender os til at gjøre Gjerningen, saa sandt vi er hans Børn og Menighed. Har Herren frelst os af sin Maade ved Jesu Kristi Evangelium, saa har han derved ogsaa gjort os til alles Skyldnere, at vi skal sende det samme Evangelium, som frelsede os, videre ud til alle ufrelste, at de kan blive delagtige i den samme Livets Maadegave.

Lad os annamme i Tro Herrens Forjættelser og hans Besalinger om Hedningemissionen, og vi skal blive dygtige i Forhold til vor Tro.

Siden sidst vi var samlede til Marsmøde, har vor Hedningemission paa Madagaskar gaaet stille og roligt fremover, og vokset en af Herren velsignet Vækst.

Der er med Hensyn til Missionspersonalet ikke foregaaet anden Forandring end den, at Pastor H. Sageng med Hustru i Slutningen af Mars blev sendt ud fra Frankrig, hvor han har opholdt sig omkring 1½ År, til Madagaskar, hvor han for det første vil opholde sig paa Augsburg, i afgang indtil Missionskonferensen i Juli Maaned bestemmer nærmere om hans Stationering. Paa Augsburg kan han studere gasfiss og samtidig hjælpe til med Undervisningen ved Lærerskolen og Pigeashylet.

Som allerede nævnt i Indberetningen ifjor maatte Pastor Hogstad, særdeles for sin Hustrus Helbreds Skyld, forlade Madagaskar for en Tid i afgang. Fru Hogstad er nu i Norge, og Pastor Hogstad reiser omkring blandt vore Menigheder her i Landet for at virke for vor Hedningemission.

Paa Madagaskar fortsætter altsaa Missionærerne Dyrnes, Jørstad og Hørgensen Arbeidet med Prædiken, Skole og Lægemission; og Diaconiserne Caroline Unhjem og Henriette Nilsen arbeider ved Pigeashylet paa Augsburg.

I Pigeashylet var der den 1ste Januar dette År 22 Smaapiger, hvoraf den ældste var 14 og den yngste 1 År gamle. Arbeidet gaaer jævn fremover, og Søstrene nærer gode Forhaabninger om disse unge Bigers Fremtid.

Arbeidet paa Augsburg, deri ogsaa indbefattet Arbeidet paa Vo- himari, har altsaa dette År været ledet af Dr. Dyrnes med en stor Styrke af indfødte Lærere. Af de tre indfødte theologiske Studenter, hvis Uddannelse afsluttedes ifjor Sommer, er endnu ingen ordineret, da Missionærerne ikke har følt sig tilstrækkelig forvisset om deres kristelige Sindelag. Lærerskolen paa Augsburg har været drevet under Ledelse af Dr. Dyrnes med tre indfødte Lærere. Dyrnes har ogsaa forsat sit Lægemissionsarbeide og tilseet et stort Antal syge.

Det er at befrygte, at Arbeidet vil blive ham formeget, om det skal fortsættes, som det nu gaaer, i nogen længere Tid.

Ø Mahafali led Pastor Jerstads Arbeide et sørgeligt Afs্রæf, idet hans Station blev ødelagt ved Ildebrand den 18de Oktober 1903, saa han maatte flytte sin Familie til Augsburg og selv maatte bruge adskillig Tid med Opførelse af et midlertidigt Hus, i hvilket han flyttede ind med Familie i Slutningen af Februar.

Disse Byggearbeider falder jo ganske kostbare, men da de er at anse som absolut nødvendige for Arbeidets Fremme, er det selvølgelig en stor Tilfredsstillelse at funne nære det Haab, at vore Missionærer endelig vil blive forsvarligt husede. I 1905 vil det formentlig blive nødvendigt at bygge for Pigeasylet, ligesom der vil blive Spørgsmål om Mursteneskirker paa flere Steder.

Bed alle vores Stationer har der iaar været Besøg af indfødte „Apostler“ eller, som vi vilde kalde dem, Legprædikanter. Deres Arbeide har overalt vægt megen Opmerksomhed blandt Hedningerne og har været Menighedslemmerne til Vækkelse og Vestrykelse. Efter deres Besøg har Katedrumenernes Antal vokset betydeligt.

Spørgsmaalet om Bytning af Stationer, saaledes at Den forenede Kirke faar Bethesda, Pastor Hogstads Station ved Manantina, og Frikirken faar Pastor Sanders's Station paa St. Augustin, har ogsaa iaar været oppe til Forhandling, og de to Missionskomiteer er blevne forligte om at fremlægge et enslydende Forslag om Bytning for sine respektive Organisationers Årsmøde. Bifaldes dette Forslag af begge Årsmøder, vil den gjensidige Overdragelse straks føges iverksat. Begge Parters Missionærer har anbefalet denne Bytning af den Grund, at de anser det sikkert, at Missionsmarken paa den Maade vil blive bekvemmere for dem begge.

7. Af Indberetningen for Missionsaaret 1904—05.

[Beretning om Den lutheriske Frikirkes 9de Årsmøde, 1905, Side 28 fig.]

„Frygt ikke, tro Kun!“ Mark. 5, 36.

Det saa ganske mørkt ud for den Mand, til hvem Jesus sagde: Frygt ikke, tro Kun! Han var gaaet hjemmefra for at søge Jesu

Hjælp for sin lille Datter, som var meget syg. Men han havde biet saa længe med at gaa til Jesus, at Datteren allerede var døende; og saa tog det nogen Tid at finde Jesus, og Faren voksende for hvert Minut, og da Jairus fandt Grelseren, var det paa det hørste med hende, og saa gjaldt det da om at faa Jesus med sig saa hurtig som muligt; thi Øden nærmede sig, og kom den, saa var det forbi. Men det gif ikke saa fort med Jesus, som Jairus havde tænkt; en syg Kvinde skulde hjælpes paa vejen, og Jesus tog Tid dertil, og imidlertid kom det frygtede Budskab til Jairus: Pigen er død, det er til ingen Nytte at umage Mesteren.

Men da sagde Jesus: Frygt ikke, tro Kun! Og hvad betyder det uden dette, at der findes ikke Nød saa stor, at ikke Jesu Magt er større? Der er hos ham Udgange fra Øden, det spørges bare om at holde fast ved ham i Tro og ikke slippe den Haand, han udrækker til os.

Ogsaa i vor Hedningemission trænger vi at søge og finde denne Jesu kjærlige og mægtige Hjælp. Det er jo en Gjerning i daglig Kamp og Nød, og den kan ikke gaa, medmindre Troen holder Jesu Forjættelse fast og henter Kraft og Styrke fra ham.

Aa, siger nogle, sligt er bare Talemaader; det er Pengene, som behøves; skal Pengene, og der behøves ingen Tro. — Men, Brødre, det er Løgnens og Vanetroens Tale. — Alle Verdens Penge tilsammen kan ikke holde nogen Hedningemission oppe, ei heller frelse nogen Hedningesjæl, om ikke Troen er tilstede. Men af Tro kommer baade Vilje og Mod, Kedskaber og Midler i denne som i al anden kristelig Gjerning. Derfor, naar vor Hedningemission er en Kampens og Trængselens Gjerning, saa er det billigt at tilraabe hverandre: Frygt ikke, tro Kun! Huzz, det er Jesu egen Befaling til dem, som er i Nød, og vær ikke bange for at tro formeget; thi det er ham velbehageligt, at vi tror ham villig og mægtig til store Ting.

Vor Mission har efter dette Aar haft et Dødsfald blandt sine Arbeidere, idet Fru Marie Sageng, født Hessin, døde paa Augsburg, Madagaskar, den 8de November 1904 efter et kort Sygeleie af Feber. Denne unge Kvinde, som saa tillidsfuldt fulgte sin Mand ud til den farlige Post paa Missionsmarken, døde i barnlig Tro og efterlader sig et kjært Minde iblandt os.

Arbeidet ude paa vor Missionssmark har siden sidste Aarsmøde gaaet frem med ikke ringe Held; og de Forandringer, som i Aarets Øsb er foregaaet, kan ialfald delvis ausees som Fremskridt.

I folge sidste Aarsmødes Beslutning byttede Boardet Stationen Bethesda ved Manantenina (Pastor Hogstads Station) med Den forenede Kirkes Station Salem paa St. Augustin (Pastor Sanders's Station). Ved denne Forandring fik Frikirken en meget mere samlet Missionssmark, hvor Missionærerne meget lettere kan mødes og bistaa hinanden. Arbeidet kan ogsaa drives med større Kraft og mindre Bekostninger i flere Rettninger. Missionsarbeidet paa St. Augustin er ogsaa ældre og muligens mere rodfæstet end Arbeidet paa nogen anden af vore Stationer. Der er ogsaa et godt brugbart Stationshus, saa der bliver ikke for Tiden Tale om anden Bygning end Kirke.

Den anden Forandring paa vor Missionssmark bestaar deri, at Pastor Jørgensen med Familie har forladt Tsibori og er kommet hjem. Tsibori er siden den Tid uden Missionær. Guds naadige Styrelse viser sig her ganske klart, saa at det er med en underlig Blanding af Sorg og Glæde, vi tænker paa denne Sag. Længe har jo Pastor Jørgensens Hælbred været saadan, at det var forbundet med den største Angstelse for os alle, at det blev saa længe, før han kunde komme hjem. Og saa sørgetlig som det var, at hans Hælbred var saa daarlig, og at han maatte opgive Arbeidet derude, saa stor Glæde var det ogsaa, at han baade kom hjem med Livet, og at han kom fra Tsibori, lige før det ulykkelige Oprør brød løs, som endnu volder saa megen Elendighed paa Syd-Madagaskar. Det er klart som en Solstraale at se Herrens Haand udraaet til Frelse i denne merkelige Førelse.

Vi har saaledes for Tiden Arbeide paa tre Stationer, Dr. Dyrnes's, Pastor Verstads og Pastor Sagengs. Paa Augsburg fortsetter da ogsaa Børneasylet sin velsignede og overmaade betydningsfulde Gjerning. Bore to dygtige og opofrrende Diakonisser, Caroline Unhjem og Henriette Nilsen, har ogsaa i dette Aar nydt god Hælbred og arbeidet med Flid og Kraft.

Paa Augsburg og i Mahafali er der bygget nye Stationshuse, og paa Augsburg er man nu beskæftiget med at bygge ny Kirke og ny Asylbygning. Begge Dele er i høi Grad paakrævet, og vi maa

indstændigt bede Missionssvennerne om at yde rigelige Bidrag ud-over Sommeren og Høsten, saa at disse vigtige Byggearbeider ikke skal sinkes ved Pengemangel. Det er især for Pigeafhølet af den største Bethydning, at det rigtig snart kommer ud af den gamle, faldefærdige Bygning af Nør og Græs, som det nu har. Det er farligt for Liv og Helse at opholde sig der længere.

Missionsarbeidets aandelige Frugt er vanskelig at dømme om. At der er Fremgang, tør man dog tro og slutte af de Tal, som Statistikken udviser. Der er nu 454 døbte imod 303 ifjor, og der er 148 Katedikumer imod 105 ifjor. Det gjennemsnitlige Antal kirkesøgende opgives iaa til 5,881 imod 2,155 ifjor. Der er 77 Lærere og 4 indfødte Prester mod 68 Lærere og 1 Prest ifjor. Disse Tal viser en betydelig Fremgang i det ydre, og det er visstelig rigtigt at tro, at der er en indre aandelig Kraft bag den udvortes Vækst.

Det er sørgetligt at tænke paa, at muligens Oprøret og de dermed følgende Uroligheder vil volde nogen Forstyrrelse i dette lovende Arbeide; men Gud, som styrer alt, vil vende ogsaa denne Ulykke til det gode for hans Rige.

Medenes saaledes Arbeidet paa Madagaskar har gaaet og gaar frem, saa vi isandhed kan sige, at Gud har sat for os en vidt aaben Dør, har Interessen for Hedningemissionen ogsaa tiltaget betydeligt herhjemme. Kassererens Rapport vil vise en ikke lidet Forøgelse i Missionsbidragene. Derimod lykedes det ikke at affaste Hedningemissionens Gjæld ved den Indsamling, som Lutheran Board of Missions ifjor Høst satte igang. Dette er en Ulykke, som vil berede os Vanskeligheder for længere Tid; fornemmelig vil det hindre en saare meget paakræbet Udbidelse af vor Mission. Fritirkens Marsmøde bedes velvilligt at overveie denne Sag og udtale sig om, hvad det tror er den bedste Maade at handle paa. Sagen er af stor Vigighed, da vi over et stort Omraade er den eneste protestantiske Mission; og den katholske Mission vil ventelig, efterat Oprøret er kvalt i de indfødtes Blod, heller tabe end vinde i Udbredelse hos de indfødte. Vort Ansvar for Evangeliets Udbredelse bliver derfor ganske tungt, og vi burde tænke alvorligt paa at række længere frem baade med Hensyn til Oprættelse af Stationer, Uddannelse af indfødte Prester og Udbidelse af vor Lægemission. Men det er klart, at vi kan ikke række noget af dette, medmindre vi er i stand til at affaste

vor Gjæld og øge vores Missionshidrag. Boardet vil selvfølgelig med fuld og hel Loyalitet rette sig efter Aarsmødets Mening og Ønske. Sædene Forbindelse er det kun billigt at tilhøie, at naar vi har Gjæld, saa kommer det udelukkende deraf, at uforudseede Ulykker og Tab har truffet os Gang paa Gang og gjort alle vores Beregninger aldeles tilskamme. Nu, i disse Oprørets Tider, kan vi allerede skjonne noget lidet, hvorfor vi er blevne holdt saa tilbage i et Arbeide, hvori det syntes os, at det hastede med at komme frem.

Det er iaar ti Aar, siden vi her i Willmar fattede den Beslutning at begynde egen Hedningemission paa Madagaskar og understøtte Missionærerne Høgstad og Tou. Mange er de Trængsler og Sorger, som Arbeidet har havt i disse saa Aar. Syv af vores Udsendinge er døde, og deres Ven hviler paa Missionsmarken; ti er vendt tilbage til Hjemlandet fornemmelig paa Grund af nedbrudt Helsbred.

I midlertid har der været arbeidet trofast og lidt taalmodigt. Hvad de synlige Frugter angaaer, henvises til Statistikken. Hvad intet Øie kan se, er den skjulte Evangeliets Indflydelse i mange Hjerner blandt et vankundigt og dybt sunket Folk.

Men i alle disse Ting og under alle disse Forholde vil vi trøste hinanden med disse Ord: „Frygt ikke, tro Kun!“

Det er gaaet os efter Sangerens Ord: „Haardt tugtede Herren mig, men til Øden hengav han mig ikke.“

Lad os derfor frimodig gaa til Herrens Gjerning, og han skal selv krone den med rig Belsignelse, enten vi faar Lov til at arbeide lidet eller meget, længe eller fort.

8. Af Indberetningen for Missionsaaret 1905—06.

[Beretning om Den lutherske Kirkes 10de Aarsmøde, 1906, Side 38 f. g.]

„Thi Herren forkaster ikke evindelig; men om han bedrøver, saa forbarmet han sig dog igjen efter sin rige Missundhed.“ Begr. Bog, 3, 31. 32.

Det er vel noget, som alle kristne har erfaret, at Herrens Brede varer et Øieblik, men hans Nædde en Levetid for dem, som ham elser. Han forkaster ikke evindlig; men om han bedrøver, saa for-

barmer han sig dog igjen efter sin rige Misslundhed. Derfor synger Menigheden med Profeten: Jeg tæfter dig, Herre, at du var vred paa mig, men din Brede vendte om, og du trøstede mig.

Denne Erfaring gjør vi ogsaa i vojt Missionssarbeide paa Madagaskar. Vi har levet gjennem de tunge og mørke Tider, men Herren har ogsaa givet os at se en fager Morgen med lyse Forhaabninger efter den mørke Nat. Vi har i det Aar, som er hengaaet siden vi ifjor var samlet til Narstmøde i Willmar, haft Vederkvægelsens Tider i vojt Arbeide paa Madagaskar, og vi kan ikke nockom glæde os over den Belsignelse, som Herren har ladet hvile over Gjerningen.

Det Oprør, som ifjor fordunklede Udsigterne for Missionen paa Syd-Madagaskar, herørte kun lidet vor Arbeidsmark, og det stansede lidt efterhvert i Høsten 1905 allestedts, saa at der nu ikke synes at være noget videre Spor deraf. Det ser helst ud til, at det maatte tjene til at vise de indfødte det haabljøje i at reise sig mod de fremmede, og at det var bedre at nytte Tiden til at søge Fred og Frelse paa aandelige Veie, end at slide i de udvortes Vaand og derved stramme dem saa meget mere. Et ethvert Falder har de Hedninger, som vi arbeider iblandt, været forholdsvis fredelige og tilgjængelige for Evangeliet i det svundne Aar.

Det er jo bare venteligt, at Adskillelsen mellem Stat og Kirke, som i dette Aar er fuldburdt i Frankrige, ogsaa har haft smaa Eftervirkninger i de franske Kolonier og saaledes ogsaa paa Madagaskar. Adskillelsen blev jo helst drevet igjennem af indifferente eller endog fritkirkelige Politikere, og Begeistringen for Adskillelsen ledsgedes tildels af Hat til Kirken og Fanske til Kristendommen; og en Del franske Embedsmænd og Funktionærer havde en Følelse af, at Missionen var en Slags Krænkelse af Hedenstabet Religionsfrihed, saa at de ialtfald burde være meget varsomme med at vise Missionen og Missionererne nogen Gunst. Om saa har været Tilfælde, er det selvfølgelig ikke noget, som tenkende kristne kan undre sig eller forarge sig over. Det hører simpelthen med til Evangeliets Vilkaar i Verden, og Herren har selv taget dem med i Beregningen, om vi faar bruge et menneskeligt Uddyb, naar han maalte de Midlers og Medskabers Styrke, som han vilde bruge i sin Frelsesplans Udførelse.

Bore Udsendinger har havt Liv og Arbeidsførhed gjennem Året, sjønt nogle af dem, kanskje især Pastor og Fru Jerstad, er ganske haardt medtagne ved det snart otteaarige Ophold paa Madagaskar, hvor de har gjennemgaaet saa meget og arbeidet saa haardt. Det vil komme vel med for dem, om det skulde lykkes for os at faa dem hjem til Ferie i Løbet af næste Åar.

Med inderlig Glæde er det, at vi kan berette om, at Arbeidernes Tal er øget ved Frøken Sarah Johnsons Udsendelse.*). Stiftet for Gjerningen som faa, efter hvad vi tror, og udrustet med Æver og Kraft fra Herren, haaber vi, at Gud vil give hende en lang og velsignet Arbeidstid blandt Hedningerne. Vi vover at tro, at vi er komne til et Vendepunkt i vor Missions Historie, og at der er lyse Dage ibente.

De under Forholdene vidtløstige Byggearbeider paa Augsburg og i Mahafali er nu omtrænt afdækkede og paa det nærmeste betalte. Der er opført Stationshuse paa Augsburg og i Mahafali, og der er bygget en Skolebygning for Lærerskolen, en Kirke og Asylbygning for Pigerne paa Augsburg. Der vil blive et lidet Busterm i 1906; men i 1907 maa Byggearbeidet fortsættes paa flere af Stationerne. Der trænges Shgehüs paa Augsburg, Kirke hos Pastorerne Jerstad og Sageng og flere Steder. Ingen maa derfor tænke, at vi er færdige for bestandigt.

Årsmødet bedes om at udtale sig om Muligheden af at udfende en ny Missionær i Løbet af næste Missionsaar for at afløse Pastor Jerstad. Missionsboardet har selvfølgelig det Ønske at holde Arbeidet oppe i Mahafali ved en ny Mand, som kan tage Pastor Jerstads Plads under hans Ferie. Spørgsmaalet er først, om vi har Manden, dernest om vi er villige til at yde Midlerne.

Det Arbeide, som Pastor Jørgensen begyndte paa Tsibori, ligger fremdeles nede, da vi ikke har magtet at udfende nogen ny Missionær i Pastor Jørgensens Sted.*). Arbeidet drives altsaa som ifjor

*) Reiste til Madagaskar i April 1906 for at indtræde i Egteslab med Dr. J. C. Øhrnes. De blev egteviet af Pastor Røsitzig i Tulear den 7de Juni samme Åar. — Udg.

*) Da Stationen Tsibori laa langt borte fra Resten af Den Lutheriske Frikirkes Missionsmark og ialsfald betydelig nærmere Den forenede Kirkes, og da Frikirkens Missionskomite troede, at Missionens Sag vilde kunne

berettet af Missionærerne Jerstad, Dyrnes og Sageng paa hver sin Station, samt af Diakonisserne Karoline Unhjem og Henriette Nilsen paa Pigeashlyet. Dr. Dyrnes driver et Gutteashly — helst for egen Regning — paa Augsburg, og Pastorerne Jerstad og Sageng har hver sit Pigeashly paa sine Stationer, som de betegner som den ind-søgte Menigheds Gjerning.

Missionsarbeidet har haaret velsignet Frugt i det sidste Aar, forsaa vidt det gaar an at dømme om Fremgangen af de Tal, som Missionærernes Indberetninger udbviser. Der er nu, saavidt vi kan finde ud af de modtagne Rapporter, 829 døbte mod 454 ifjor, ca. 180 Katekumener mod 148 ifjor. De kirkesøgendes Antal kan an-slæs til over 3,000. Der er 70 Lærere og 4 indfødte Prester. Ved Pigeashlyet er der 38 Smaapiger. Alle, som læser „Gæsseren“, vil derigjennem have faaet det bestemte Indtryk, at der ogsaa er Land og Liv fra Gud bagom de ydre Forandringer, som foregaar. Særlig synes Arbeidet paa St. Augustin i Marets Øsb at have været rigelig velsignet med Land.

Lad os derfor være glade og takke Herren, Arbeidet er ikke for-gjøves.

Hjemme i Menighederne er Missionsinteressen fremdeles voldsende. Det er tydeligt at merke, at Missionen faar større Plads efterhvert i Forkyndelsen og i Menighedslivet. Ogsaa ved Prestestolen spores en øget Missionsinteresse, og dertil bidrog ogsaa Dr. Karl Fries's Besøg ved Skolen i Vinter og den Forbindelse med Students' Volunteer Movement som derved kom i stand. Tre af vores theologiske Studenter rejste til det kristelige Studentermøde i Nashville, Tenn., og modtog der sterke Indtryk af den mægtige aandelige Bevægelse blandt den studerende Ungdom „i al Verden“ og dens Over for „Verdens Evangelisering i dette Slegtsled“, der er „de frivilliges“ Motto. Saa kraftigt var det Indtryk, som vores Delegater modtog, at det meddelte sig ogsaa til mange andre af Studenterne.

Selvfølgelig staar der meget tilbage at arbeide for af Fremskridt herhjemme i Forbindelse med Missionsagen baade den ydre og infremmes hebre, om den koncentrerede sit Arbeide paa Madagaskars Sydvest-hjæst, overdroges Tsjibori Missionsstation med tilhørende Missionsejendom i 1908 til Den forenede Kirke. — Udg.

dre. Om Gud vil, bliver der kanske Anledning under dette Årsmøde til at tale om den inderlige Forbindelse mellem den frie og levende Menighed og Missionssarbeidet.*). Her skal det derfor kun nævnes, at da vor Hedningemission fremdeles arbeider under Gjeld, og da det viser sig, at det ikke længere er muligt at fortsætte med denne Vyrde paa Nakken, saa vil det være uomgåeligt nødvendigt iaar at afsætte Gjelden, for at vi efter kan komme til at „tjene Herren med Glæde“ og ikke tillige bære et fremmed Nag under Tjenesten. Hvilke Foranstaltninger der vil være de bedste for dette Maals Øpnaelse, bedes Brødrene om at tage under Overveielse. Vi har helst tænkt os den Udbet, at vi søger at finde en varmhjertet Missionsven, som kunde reise og besøge Menighederne i Sagens Interesse og hjælpe til med at samle de nødvendige Midler baade til Missionens Drift og til Udbetaling af dens Gjeld. Finder vi de rette Redskaber i denne Gjerning, vil den uden Tvil kunne udføres efter de Forhættelser og Befalinger, som Herren selv har givet sin Menighed.

Herren give, at vi ikke maa blive tilskamme i denne betydningsfulde Gren af Rigets Arbeide!

*.) Professor Sverdrup holdt ved Årsmødet et Foredrag om Missionens Betydning for Menigheden. Dette findes i Samlede Strifter II, 363—370. — Udg.

Tredie Afsnit.

[I de dette Afsnit optagne Artiller og Artikeleræller har Forfatteren beslypt Den lutheriske Frikirkes Stilling og Opgave fra forskjellige Tider. Ligesom saa mange andre af hans Indlæg er ogsaa disse for en Del fremkomne som Følge af de mange Misforstaaelser og Mistydninger, dette kirkeelige Arbeide har været Gjenstand for, og for at faste Lys over Arbeidet selv. — Udg.]

I. Frikirken kom.

[Kilde: Nedaktionartiller i „Folkebladet“ for 23de Juni, 4de og 11te August 1897 og 26de Januar 1898. — Udg.]

Fet var ikke nogen særdeles Begivenhed. Det var ikke andet end at fastlæa, hvad der allerede praktiseres, og give det Navn. Vi venter ikke noget stort af Navnet, og vi ved, at dersom Frikirken nogensinde skal blive til noget, saa trænges der et langvarigt og trofast Arbeide hele Tiden.

Spørgsmaalet er dersor egentlig dette: Vil det Arbeide komme, som betegnes ved Navnet Frikirken?

Man siger altid, at Folket er ikke modent for Friheden, dersor maa det ikke faa den. Paa denne Maade siger man: Menighederne er ikke modne for Friheden, dersor maa de ikke faa den.

Sandheden er, at man burde slutte den anden Vei: Er ikke Menighederne modne for Friheden, saa lad dem tage Friheden straks, at de kan blive modne.

Menighederne kan ikke godt faa Friheden; de kan kun tage den. Det vil sige, de kan kun faa den af Gud; thi der er vel ikke noget Menneske, som kan give dem den. Dersor siger vi, at jo før Me-

nighederne holder op med at spørge Mennesker om Lov, og tager den Frihed som ligger tilrede for dem i Ordet, desto bedre.

Det er Frifirken. Naar Menighederne begynder hver for sig at indrette sig paa apostolisk Vis, saa de i alt sit Arbeide kun søger og følger Ordets og Landens Lhs, da er med det samme ogsaa det frifirkelige Arbeide begyndt.

Men Menighederne eller den enkelte Menighed kan jo ikke begynde nogen Ting, hvis ikke nogen Mand eller Kvinde i Menigheden begynder. .

Der er altfor mange, som har det paa den Maade, at de vender op ned paa denne Sag. De gaar og bier paa en Menighedsbeslutning, før de kan begynde at arbeide. Hvis det er noget, som trænger en Menighedsbeslutning, saa maa nogen Mand eller Kvinde begynde at arbeide for at saa en Menighedsbeslutning fattet; det er jo klart. Beslutningen kommer efter Forslag; hvis ingen gjør Forslaget, saa kommer heller ingen Beslutning ifstand.

Men de allerfleste kristelige Handlinger kan og maa gjøres af Mand og Kvinder uden Menighedsbeslutning. Og der begynder det frifirkelige Arbeide i egentligste Forstand. Det begynder i de troendes Arbeide for Sjæles Frelse.

Derfor er det saa ubetydeligt dette, at Frifirken kom. Men dette er det store Spørgsmaal, om Frifirken kommer? Det beror paa hver enkelt kristen Mand og Kvinde udigjennem Menighederne.

Men dette er da vel ikke noget nyt? Alle som er imod Frifirken, vil svare nei. Frifirkelfolket føler, at det maa svare baade nei og ja. Vi mener, at det frie kristelige Arbeide er saa gammelt som fra Apostlernes Tid. Men vi mener ogsaa, at det er blevet svært stille med de troendes frie, kristelige Arbeide, siden Statskirken ordnede og befalede, forbød og paabød alt ved Lov. Vi har seet det, at i de saafaldte „Samfund“ er det frie kristelige Arbeide næsten ophørt, paa nogle Steder endog i mange Maader forbudt, fordi en saadan Frihedens Gjerning vilde forstyrre den almindelig herskende Sovn. Prest og Klokker og Indsamlingskomiteer skal arbeide; andre bør helst lade det være.

Vil ikke de troende røre mere paa sig efterhvert, saa er Frifirken

forgjøves. Derfor er det kun et **H** a **a** **b**, som er udtalt gjennem Navnet, et **K** a **I** **d**, som udgaar til de kristne i alle Menigheder.

Frikirken kom; mon den virkelig skal komme?

Er der Forskjel?

Der er ikke saa lidens Utlarhed hos mange, om der er nogen Forskjel mellem Frikirken og de gamle „Samfund“. Vi vil prøve at belyse denne Sag noget lidet. Ved „Frikirken“ menes frie Menigheders frie Samvirke. Ved „Kirkesamfund“ menes et Fællesstyre, som bruger Menigheder og Prester i sin Tjeneste til sine Formaals Fremme. Der bliver ikke saa lidens Forskjel paa disse to Ting, naar det kommer til Stykket.

Det er samme Forskjel som mellem mange smaa Jorddeiere og Gaardbrugere, der hver bygger sit Hjem og dyrker sit Stykke Jord, paa den ene Side — og en stor og maegtig Godseier med mange Leilændinger under sig paa den anden Side.

Sæt, at man prøvede disse to Methoder — mange smaa Gaarde og et stort Gods — ved Siden af hinanden under saa lige Omstændigheder som mulig; samme Slags Jord, samme Slags Klima, samme Slags Produkter og Grøde; hvor vilde da Landet blive bedst brugt, og mest Folkelukke og Belstand trives?

Tag en „Storfarm“ paa 10,000 Acres og sæt ved Siden af 100 „Småafarme“ med 100 Acres hver; hvor bliver der den lykkeligste Befolning, den bedste Farming og den største Belstand? Hvor bliver der mest virkelig Udbytte? Eller bliver der ingen Forskjel?

Det er sandt, at i „Statistiken“ ser det nofsaa storartet ud, naar Storfarmeren kommer med sine svære Tal, sine Tusinder af Bushels af alle Slag, medens de smaa Farmere kun har nogle Hundreder hver. Men naar det skal regnes over lidt næitere, saa kommer det an paa alligevel, om Tullene tæller rigtig, og om glade Hjerter og lykkelige Hjem ogsaa maales med Skæppemaal.

Erfaringen godtigjør, at der ingen bedre Maade er at bygge Land paa, end at hver Mand eier sit Hjem og sin Jord og bruger og dyrker den saa, som det er tjenligt for ham. Erfaringen viser ogsaa, at Folket trives bedst og Fred bor sikrest i Bygden, hvor den ene Mand er omtrent saa høi som den anden og alle lige fri til at gjøre med sit, som de vil.

De samvirker lige fuldt. Med hver Mands Velstand vokser Bygdenes, med hver Plet som forskjønnes, bliver hele Bygden væktere. Kan det undgaaes, eller er det ikke en Selvfølge?

Lænk vel over dette Billedet, og se efter, om det ikke passer noftaa godt paa Frifirken? Alt hvad der menes med Frifirke, er Menighedernes Selvstændighed og Frihed, saa de hver for sig bliver rette aandelige Menigheder, som prøver at gjøre sin Gjerning saa vel som muligt, fordi der er Guds Velbehag og deres eget sande Gavn deri.

Det hindrer dem ikke fra at samvirke. Det hindrer dem ikke fra at lære af hinanden, hjælpe hinanden, støtte hinanden, opmunstre hinanden, leve sammen og virke sammen i Kærlighed.

Evertimod, det er en uundgaaelig Sag. Bliver der Mand i en Menighed, saa vil det uvilkaarlig have sin Virkning paa mange andre Menigheder.

Paa engelsk har vi to Ord, som nogenlunde udtrykker Forskjellen mellem Frifirke og Samfund. Det er Cooperation og Concentration. Med Cooperation menes, at mange Kræfter samarbeider, fordi de har føelles Interesser, som de maa varetage; med Concentration menes, at der er en central Magt, som leder alles Arbeide, fordi man kan da opnaar den størst mulige Enhed i Arbeidet.

Disse to Methoder er meget forskellige fra hinanden; og paa det firkelige Omraade leder de til meget forskellige Resultater. At Frifirken baade er den bibelske og den lutherske Vei, og derfor ogsaa den, som medfører de bedste Resultater, derom burde de lærde ikke være uenige.

Er det Fremskridt?

Det er ikke nok, at der er Forskjel mellem Frifirken og Samfundene eller mellem Menighedsfriheden og Kirkestyrelsen. Der er et Spørgsmaal, som er endnu vigtigere, det er dette: Er nu ogsaa Frifirken virkelig et Fremskridt?

Før dem som tror, at Menigheden er omtrent det samme som Oprør og Norden og Anarkisme, medens det er Kirkesamfundet med sin vije Styrke, som bringer lidt Orden ind i Forvirringen, er det selvfølgeligt, at det frifirkelige Stel er et Uvæsen og et Tilbagefald i Raos. De ræsonnerer som saa, at i Kirkesamfundet har man med

megen Møie samlet Menighederne sammen, ligesom en Bygmester mæssommelig slæber Stenene sammen til en Bygning. Og ligesom den som river Stenene fra hinanden igjen og spredter dem ud over Marken, er en Vandal, saa er den meget mere en Vandal af værste Slags, som arbeider for, at Menighederne skal være uafhængige og selvstyrede.

Disse Talemaader høres jo saa rimelige og forstandige, at man kunde tro, at dermed var Sagen afgjort. Man tænker ikke paa, at dersom den Slags Talemaader kunde afgjøre Sagen, saa var det ogsaa afgjort, at den gamle romerske Kirke med Paven i Spidsen havde den ældste og bedste Ret af alle Kirkesamfund, og at den med god Grund kunde beklage sig over, at saadanne Oprørere som Luther og andre havde forstyrret den herlige Bygning, som med saa stor Glid og saa megen Møie var blevet opført.

Spørgsmaalet er dette: Gaar det fremover, naar det gaar fra Statskirken henimod den frie Menighed, saa at det er Fremstridt, saa længe det gaar den Vej? Eller er det Fremstridt, naar Udvillingen gaar fra den frie Menighed henimod en stedse sterkere Kirkefryrelse, indtil denne til sidst er alt og Menigheden intet, eller ialfald intet andet end Stattefundament?

Man maa ikke blande disse to modsatte Ting sammen. Enten er den frie Menighed Malet, og det gjælder om at arbeide for den; eller ogsaa er det sterke Kirkesamfund Malet, og det gjælder om at arbeide for det, hvordan det end gaar med Menigheden og dens Frihed.

Hvad skal vi vælge? Historien har jo aflagt sin Dom, saa vi behøver igrunden ikke at twile. Den katolske Kirke gif frem stor og sterk i den Forvisning, at det rette Fremstridt var at bygge Kirken stedse høiere og høiere mod Menigheden dybt nede som et godt Fundament, indtil Kirken blev et „Taarn med sin Top i Himmelten“, som samlede alle kristne og bevarede dem fra Udspredelsen. Men Gud slog den stolte Kirkebygning et knusende Slag, og de kristne spredtes ad, idet de befriedes fra det knugende Enevælde. Var det Fremstridt eller Tilhageskridt, da Luther ryftede de vældige Kirke-mure, indtil Revnerne viste sig overalt?

Det var Fremstridt. Og lammedes end Fremstridtet i sin Gang, da verdslige Fyrster tog Pavens Magt i Arv, saa er det dog etter

Fremskridt, naar det frie Folk, som her hos os, forbyder den verdslige Øvrighed at sthre Folkets Religion og herske over Samvittighederne ved verdslig Magt og Lov.

Men hvor Statskirken ikke er mere, der prøver nu de saafaldte „Kirkesamfund“ at fylde Pladsen og bevare den gamle Kirkeorden, som er Menighedens Umyndighed. Man faar istand et Marsmøde, som bevilger Midlerne, og man har en Formand, som beforderer Presterne; og Menighederne faar mindre og mindre Indflydelse paa sine egne og Samfundets Sager, jo større Samfundet bliver.

Det er Fremskridt, naar Menighedens Frihed virkelig gjennemføres, saa at Menighederne faar Udgang til at bestemme sine egne Udgifter, vælge sine egne Prester og beholde dem uforstyrret af „Kirkesamfundet“ og dets Formand. Kunde „Kirkesamfundet“ blevet sin Opgave tro og forsvaret Menighedernes Frihed, saa havde det visseleg varet længe, før der havde været rejst nogen Ævil om dets Berettigelse. Men da „Kirkesamfundet“ satte Magt istedetfor Ret og ikke mere tog noget Hensyn til Menighedernes Frihed, men fordrev Prester fra deres Menigheder, fastede Menighedsdelegater ud af Marsmødet og udstødte Menigheder af Samfundet, da blev det klart, at her var en tyrannisk Magt oprettet, som Menighederne kun med Stam og Skade kunde bøje sig under.

De udstødte Menigheder og mange med dem kunde ikke opøre at være til; heller ikke kunde de begynde et nyt „Samfund“, naar de netop var udstødte af et gammelt. De havde ingen anden Vej ud, end at gaa bent frem til Menighedsfrihedens fuldstændige Gjennemførelse. Deri er et Fremskridt, som er saa meget tryggere, fordi det er bibelsk og lutherisk.

Forbundet af frie Menigheder.

De som har været saa heldige, tør vi næsten sige, at de har faaet fat paa Beretningen om Frikirkenes Møde i 1897, vil ved Gjennemlæsningen af denne værdifulde Bog vistnok være komne til fuld Klærhed over, at et saadant Forbund af Menigheder som Frikirkenes ialtfald ikke er friere, eller som Spotterne siger, løbere, end den frie Forbindelse mellem de apostoliske Menigheder.

Er vi, som vil have et frit Forbund af Menigheder, Anarkister, saa maa Apostlerne vist have været det. Hvis det virkelig er sandt,

at det nye Testamente er Regel og Nettesnor, saa er det frie Forbund af frie Menigheder ialfald ikke for frit.

Vi har ikke endda seet nogen, som ud af Guds Ord har funnet anført en eneste Udtalelse, som peger i Retning af, at en kristen Menighed ikke er absolut selvstændig og udrustet med alle de Gaver og Midler, som den behøver for sin Eksistense, saa at den kan sthre sig selv og ikke trænger at sthres af nogen anden Magt eller Myndighed.

At de kristne elsker hinanden, og at de kristne Menigheder elsker hinanden og støtter hinanden og hjælper hinanden, det ved vi saare vel, at Guds Ord lærer. Men at de behersker hinanden og undertrænger hinanden, dertil finder vi for vor Del ikke noget Spor.

Ingens Ting staar derfor fastere efter den Diskussion, som har været ført siden i Sommer, end dette, at et frit Forbund af frie Menigheder er bibelsk, apostolisk, nytestamentligt. Det trænges ogsaa for Friirkens Mænd, at de under al den bitre Spot, som drives med dem og deres Navn og deres Gjerning, har den faste og urofærdige Guds Ords Grund at staar paa.

Vi agter ogsaa at hevde — trods de lærdes Lærdom — at den Lutheriske Bekjendelse er paa Friirkens Side i Spørsgsmaalet om Menighedernes Frihed og Tjenbrydighed. Den Lutheriske Kirke lærer, at Lutheriske Menigheder forbindes indbrydes til kirkelig Enhed, ikke ved Forfatning, ikke heller ved Ceremonier, men ved Evangeliets Forkyndelse eller Bekjendelse.

Dersom altsaa nogen vil paastaa, at det frie Forbund af Menigheder er anarkistisk, da maa viist den Lutheriske Bekjendelse have været det samme; thi den gjør heller ikke Paastand paa, at der maa indrettes et Majoritetsherredømme i Kirken.

Eller kanske der er nogen, som kan piise os, at vor Bekjendelse ved noget om Narstmøder, som hersser over Menighederne?

2. Frikirken og de „fri-fri“.

[Kilde: „Folkebladet“ for 17de Januar 1900. — Udg.]

Fed Frikirke tænker vi paa dem, som arbeider for levende Menigheder; derimod ved „fri-fri“ paa dem, som er imod og arbeider imod enhver Art af Menighedsorganisation.

Der er en dyb og tydelig Forskjel mellem disse to. Men man vil gjøre vel i at erindre, at det er ikke alt, som kaldes Frikirke, som virkelig er det; heller ikke er alle „fri-fri“, som spottes med dette Navn. Thi stundom vil nogen rive til sig et Navn, som de ikke fortjener, og stundom bliver nogen kaldt med et Klængenavn af pur og usorfalsket Ondskab.

Men dersom der ved Frikirke menes dem, som arbeider for Menighed, og ved „fri-fri“ dem, som arbeider imod, saa er Forskjellen klar.

For vor Del ønsker vi ikke at spotte nogen, derfor liser vi ikke at bruge Navnet „fri-fri“; thi enhver forstaar, at det ikke fra Begeyndelsen af er brugt i nogen god Mening. Men det er kort og letvint, og kanske det vil være tilladt at benytte det med ovennævnte Mening og Forbehold.

Det er ikke saa godt at vide, hvorfra Fri-fribevægelsen har sin Oprindelse. Kanske man maatte være nofsaa mild i sin Bedømmelse af Retningen, naar man vidste alt, som har bidraget til at fremkalde den.

For det første er vi alle nys slupne ud af Statskirkens faste, lov-bundne Orden. Intet Menneske med lidt Tanke og Kjendskab til Virkningen af, at alle Vaand pludselig løsnes og borttages, kan un-

dre sig over, at der kommer nogen Forvirring som følge deraf. Heller maa man undre sig høilig over, at det ikke er gaaet uendelig meget værre med det norske Folk i kirkelig Henseende, end tilfældet er. Det har viist sig gjennem alle Stridigheder og Forbillinger, at Folket som en almindelig Regel har staet fast ved Børnelærdommen og den Lutheriske Kirke endog da, naar en større Del af Presterne søgte at lede dem bort deraf.

For det andet har sikkertlig Modstanden mod Lægmandsvirksomheden og Vækelsen bidraget meget til at gjøre enkelte vakte og kanske endog troende Mennesker til „fri-fri“. De er blevet saa fortvilet over hele Samfundsstillet og dets Opræden, at de har troet, at levende Kristendom ikke kunde trives inden de kirkelige Organisationer; man maatte prøve at bjerje Livet udenfor dem.

Fremdeles har fremmede Landsretninger fra andre Nationaliteter sikkert havt meget med denne Sag at gjøre. Der er mere af denne eiendommelige Landsretning blandt svenske kristne end blandt norske. Ogsaa fra Frelsesarmeen udgaar en noget lignende Endflydelse. Tildels virker vel ogsaa i samme Retning en Del af de Prester og Missionærer, som de reformerte Samfund har leiet blandt norske Lutheranere. Naar f.eks. Methodisterne leier til Missionsprest en Mand, som aldrig har været noget andet end en statskirkeelig Lutheraner, saa maa hans hele Stilling og Arbeide føre det med sig, at han kommer ud paa Bidderne uden Bekjendelse og uden Kirkeligt Hjem; og den Virksomhed han øver, bliver mere af en oplosende end en opbyggende Art.

Læg saa til dette den Tillokkelse, som det har for ikke saa saa Mænd og Kvinder, at optræde som Predikanter, at drage om med Guitarer og Violiner, med Sang og Spil fra Opbyggelse til Opbyggelse, saa kan man nok forstaa, at der bag Fri-fribevægelsen er mere end én Grund, og at der selvfølgelig ogsaa i dette Selskab er „baade gode og onde“.

Særdeles vil en dybere Betragtning let se og føle, at vi her staar ligeoverfor aandeligt bevægede Mennesker, som foretrækker at tage de behagelige Sider af Kristenlivet uden at bemøie sig saameget med de mere besværlige og ubehagelige. Der er meget om Freden og Glæden, der er mindre om Kampen og Korsset i denne Slags Aandalighed. Jesus betragtes og omtales som den milde og snilde,

som gjør os saa glade og lykkelige. Man tier mere om, at Jesus fører sine „gjennem Kors og Pine, underlig iblandt.“

Med denne Øyst til aandelig Myndelse og Frygt for det tunge og trange, for den mandige Kamp og de skarpe Torné, hænger det vel nær sammen, at man helst vil slippe at have Menighed. Det er jo en Forening, som medfører meget Besvær, mange Bekymringer, mange Videlser, Myndigheder og Kampe. Man kan jo slippe alt dette, naar man holder sig udenfor Menighed og flagrer om saa fuglefri fra den ene aandelige Myndelse til den anden.

Vi indrømmer villigt, at der er meget, som taler til Undskyldning for dette Væsen. Men paa samme Tid ser vi, som udalt i Beghyndelsen, en stor Forskjel mellem de „fri-fri“ og Frifirken. Frikirkebevægelsen sigter paa Menighedens Gjenopreisning af Grusæt. Den tilsigter ikke at frembringe Ruiner, men meget mere at „opbygning, hvad der er ødelagt, og gjenreise, hvad der har ligget øde fra Slegts til Slegts.“ Denne Bevægelse er sterkt konfessionel og udpræget Lutherisk. Dens første Bestrebelse gif ud paa at hænde Børnekerdommens Myndighed og Ret, saa at ikke fremmede Lærdomme skalde forvirre vort Høf. Dens Opgave nu er at virke for alle norske Menigheders Frigjørelse og Levendegjørelse efter Ebne og Gave.

Det er ikke bare Spørgsmaal om Vækfelse af den enkeltes Samvittighed. Det er ikke alene Opgaven at bringe den enkelte til Frelseren. Opgaven er at vække Bevidsthed om Menighedens Væsen og Kald og ved Ordets og Landens Kraft at opbygge og beskytte Kristi Legeme.

Saa langt fra at opløse Menigheden og adskille de troende fra hinanden, maa derfor Frikirkebevægelsen, om den er egte, virke for at samle og forene troende Mennesker i saadan udbortes Organisation, som Guds Ord fremstiller for os. Og hvor der findes nogen Organisation, som bærer Menighedens Navn, der maa der arbeides for, at Organisationen ogsaa svarer til det hellige Navn, som den har taget.

Derved følger uundgæelig Kors og Trængsel. Thi det er en vel kjend Sag, at bittert Håd reiser sig mod de kristne, naar de begynder et kristeligt Arbeide i en verdselig Menighed. Og den Forfølgelse, som saaledes begynder, er kun en Del af de Videlser, som den sande troende maa bære. Det er ikke her Tid til at opregne dem

alle; men enhver Kristen ved jo, at Selvfornegtelse og Verdensforsagelse er hans daglige Haar paa den strange Vei.

Før Frikirkefolket stiller det sig saa, at naar Guds Ord har sat Menigheden som den rette Form for Guds Rige paa Jorden indtil Kristi Tilkommelse, saa er det baade nødvendigt og muligt at have Menighed, koste hvad det koste vil. Det er paa den Maade, Gud vil have sit Ords Lys og Mandens Liv bevaret ned igjennem de veksleende Slegter. Det er paa den Maade, han vil have sit Rige udbredt hjemme ogude blandt Hædningerne. Menigheden er ikke Presternes Missionsmark; men den er meget mere Guds Ejendomsfolk til at vidne om hans Dyder, som faldte dem fra Mørket til sit underfulde Lys.

Vi har den Tro, at lykkes det at faa frem Menigheden i dens apostoliske Skikkelse, saa vil derved megen Forvirring og Marhed forsvinde. Og kanske de „fri-fri“ ikke vil have megen Fremgang, hvor Kristi Legeme rettelig opbygges. Vor Erfaring er denne, at den bedste Mark for de „fri-fri“ er der, hvor i lange Tider Prest og Menighed har sovet samme Søvn og levet samme verdslige Liv. Bliver der i saadanne Egne en Vækkelse, vil den let blive „ukirkelig“, dersom der ikke er desto bedre Ledelse.

Det er sørgetligt, at mange gode Prester paa denne Maade skal tabes for den udvortes Menighedsorganisation; men det er en af de mange Straffedomme, som Statskirken medfører over vort Folk.

Lad os arbeide for at trænge ind i Guds Ord om Menigheden og for at fremstille voony Menigheden i dens sande Skikkelse!

3. Om Frikirkenes Principer i Praksis.

[Kilde: „Folkebladet“ for 6te og 20de Februar, 13de Mars og 17de September 1902. — Udg.]

Om Frikirkenes Praksis.

Frisse Tider hører man ikke saa sjeldent den Tale, at Frikirken har gode Principer, men den praktiserer dem ikke. Dette fortjener visselig al mulig Opmerksomhed, dels fordi der kan være mere eller mindre Sandhed i Bemerkningen, dels ogsaa, fordi der kan være en hel Del Misforståelse deri, som burde opklares, om det var muligt.

Mange som klager over Frikirkenes Utrofæb mod sine Principer, har neppe sat sig synnerlig ind i disse Principer; thi de taler, som om Frikirkenes Principer kun udtalte, at Menighederne skal bestaa af levende kristne, — og som om intet andet hørte med til Principerne.

Dernæst synes de ikke at have tænkt over, hvem der skal praktisere Principerne, og hvorledes man skal praktisere dem. Der synes endda at være Forestillinger tilbage om en Bestyrelse eller et Samfunds-vælde, som ved Lov og Evang kan danne Menigheder efter sit Hoved og sin Vilje. Andre kanske venter, at Presterne skal frembringe Menigheder, som svarer til Guds Ord's Krav.

Frikirken er for nærværende allernærmeft et frit og aabent Møde af Lutheriske kristne, som arbeider for Menighedernes Frigjørelse og Levendegjørelse. Dette Møde af frivillige holdes altsaa en Gang hvert Aar i 5 a 6 Dage og samtaler og beslutter om, hvad der er tjenligt for Formaaleet. De Beslutninger som fattes, er kun bindende for dem, som stemmer for dem; disse udtaler ved sin Stemmegivning, hvad de mener, og hvad de vil virke for. For andre — enten

de nu er tilstede ved Møderne eller ei — har disse Beslutninger og Samtaler en rent aandelig Bethydning; de kan blive grebne af, at disse Beslutninger er netop i Overensstemmelse med Guds Ord og just hvad der nu trænges; men de kan jo ogsaa mene, at Beslutningerne ikke har noget praktisk Værd, og gaa dem forbi.

Disse Årsmøder er for Tiden den egentlige og væsentlige Form af Frikirken. Hvis altsaa disse Møder ikke drives i frikirkelig Vand, saa er det aldeles sandt, at Frikirken ikke praktiserer sine Principper. Thi netop her er det, Frikirken helst og mest viser sig. De som har været med paa disse Møder, kan udtales sig derom; for mig vilde det ikke være rigtigt at sige noget, da jeg har hørt saa meget med disse Møder at gjøre, at det kunde ansees upassende og partisk.

Selvfølgelig vil alle sande Frikirkemænd være glade ved at blive retlede med Hensyn til Årsmødernes Forbedring; thi jo bedre Årsmøder, desto mere Opmuntring og Bestyrkelse og desto kraftigere Arbeide.

Sa, siger man, Frikirkens Årsmøder er ganske opbyggelige, og der gaar det nofsaa frit til; men vi mener, naar man kommer hjem fra Møderne, saa praktiserer man ikke, hvad man har nedlagt i sine Principper og i sine Beslutninger.

Men hvem er det da, som skal praktisere? Presterne naturligvis! Sa, naturligvis skal Presterne praktisere at være rette, sande, trofaste og oprigtige Prester. Men det er ikke alt, man forlanger. Det indrømmes, at ikke saa saa Augsburg-Prester prædicer og lever kristeligt; men de Menigheder som de betjener, er døde. Sa, der kommer vel egentlig knuden. Man venter, at Presten skal saa at sige praktisere baade Prest og Menighed. Lad enhver betænke, om dette Forlangende er billigt eller kristeligt?

Og sæt nu da, at en alvorlig og troende Prest vilde, om vi saa maatte sige, være baade Prest og Menighed, d. v. s. vilde fremtvinge en Menighed efter Guds Ord, saalangt han ialtfald forstaar Ordet, hvad vilde saa Følgen blive? Uldentvil, at han vilde blive ladt saa omtrent alene, hvilket jo var billigt nok; naar han vilde være alt, saa blev der jo ikke Rum for flere.

Frikirken arbeider for Menighedens Frigjørelse og Levendegjørelse; saa kan den jo ikke ville eller ønske nogen tyrannisk Fremgangsmaade. Derfor antyder Frikirkens Principper ogsaa, paa hvil-

ken Maade der høst bør arbeides, naar det staar: „Det er Menighedens hellige Kald at rense sig selv baade ved vækkende ForkynELSE af Guds Ord, ved alvorlig Formaning og Paamindelse og ved Udelukkelse af aabenbare og gjenstridige Syndere.“

Og her er jo klarlig Rum baade for den troende Prest og det troende Lægfolks Virke, ligesom ogsaa for den hele, samlede Menigheds Opræden.

Den første Sag er Forkyndelsen. Det lægger baade Arbeide og Ansvar paa Presten. Og da der er ikke saa saa Prester, som faldes og vil faldes frikirkelige, saa er det sandt, at her har man Ret til at vente, at Presten skal praktisere at være Prest, d. v. s. at han skal gjøre Alvor af en kristelig Forkyndelse og en kristelig Vandel. Og her kan nok mangle meget, og de alvorligste Prester vil være de første til at tilstaa, at der fattes meget. Her er Rum for Forbedring, hvem vil ikke indrømme det, af dem som har nogen Alvorstanke? Og om Forkyndelsen bliver alt den bør være, bibelsk, vækkende og opbyggelig, saa vil den sikkert saa en vældig Indflydelse over Menigheden uden alt Chranni og Zwang.

Frikirken lægger derfor stor Vigt paa Presten og Presteuddannelsen. Meget har dens Mænd ofret og lidt og arbeidet for denne Sag. Det er ogsaa en Del af den frikirkelige Praksis. Og ogsaa her maa andre drømme; vi kan kun fremholde, hvor man med Rette kan kritisere. At der er Rum for Forbedring, ved vi; men det gaar her som med mangt andet: Vi ser det rette og vil det, men Udførelsen er mangefuld alligevel.

Men Menigheden maa dog selv praktisere Menighed. Dette hører med til Frihed og Liv. Læg Ansvarret, hvor det hører hjemme; Presten kan ikke praktisere Menigheden; Menigheden maa praktisere selv. Presten kan og skal pege paa Veien; men vil Menigheden komme frem, maa den selv gaa den.

Meget maa det tilbisse beklages, at det gaar smaat med Menighedens Frihed og Liv, smaat ogsaa med Arbeidet derfor; smaat med Prestens Arbeide, smaat med Lægfolket Virksomhed. Men alligevel — er der ikke noget at glæde sig over og takke for?

Jo, for den som forstaar noget lidet af Senepskornets Art, saa er der Grund til at glæde sig med Væben. Der er ikke længer nogen Lærer, som tør forsøre de falske Lærdommene om Menigheden, som

Den forenede Kirke i sin Tid udspredte i Müller-Eggens Foredrag.*). Der er begyndt at blive nogen Respekt for den bibelske Sandhed om Menigheden. Der er ikke saa Arbeidere, som jevnt og stadigt ved sin Forkyndelse og sit Liv virker for levende Menighed, enten de nu regnes med til Frikirken eller ei. Der er ikke saa Tegn til positive Frugter af Arbeidet. Barmhjertighedsarbeidet, Indremissionen, Hedningemissionen drives dog virkelig med større Kraft end før. Og vi ser ogsaa i den skarpe Kritik over Frikirken et temmelig klart Bidnesbyrd om, at Arbeidet har sin Virkning og bører sin Frugt. Thi det viser sig noksaa klart, at Kritiken har sit skarpe Lys som en Følge af Frikirkenes Virke og Standpunkt.

Lad os dersor ikke tage Modet, om vi kritiseres. Det er ingen Skade i, at Folk vil drive os til mere Fver og mere Konsekvens. Men lad dem som vil kritisere, ogsaa betænke, at ogsaa af dem ventes kraftigt Arbeide, siden de har saa klart Lys.

Disse saa og spredte Bemerkninger tilsigter kun at hjelpe Kritiken paa ret Spor, ikke at lasje eller forbyde den. Frikirken er ikke ansvarlig for deres Praksis, som ikke tilhører Frikirken; men selvfølgelig er alle Menigheder, hvor de end hører hjemme, ansvarlige for sin egen Praksis, og den vil under enhver Omstændighed blive at bedømme ikke efter Friktens Principer, men efter Guds Ord.

Presterne og den frikirkelige Praksis.

Nagtet Presten ingenlunde kan eller skal være baade Prest og Menighed, er det ikke destomindre sandt, at der i denne Forbindelse hviler et noksaa tungt Ansvar paa Presten.

Sandt er det ogsaa, at man kan iagttage iblandt de norske Prester i Amerika noksaa forskjellige Typer med Hensyn til deres Forhold til Menigheden og dens Frihed. Jeg mener ikke specielt indenfor Frikirken, men iblandt de omkring 800 norske Prester, som betjener lutheriske Menigheder i Amerika. Og da dette Forhold har en overmaade stor Indflydelse paa Menighedens Liv og Praksis, saa er det ikke at undres paa, at de som speider efter Lysglimt i Tidens Mørke, ser med udpræget Interesse efter Presternes Maade

*) Se Samlede Skrifter II, 193—228. — Udg.

at arbeide paa; thi alle ved, at meget afhænger deraf — vi turde vel sige baade for Tid og Evighed.

Der er, eftersom det ser ud, fornemmelig tre Maader at tage Arbeidet paa. Den ene er den statskirkeelige Maade, som træder mere og mindre frem iblandt os. Alle har noget Begreb om, hvad det er. Presten opretter en Kontrakt med Menigheden om saa mange Messer for Året og saa megen Betaling. Dertil da ogsaa om Konfirmandundervisning, Sygebesøg og saadant mere, som hører med. En ret Statskirkeprest er tro og sikker i Opfyldelsen af denne Kontrakt og venter det samme af den anden Part. Hverken Presten eller nogen anden venter nogen aandelig Frugt af Kontraktens Opfyldelse. Man holder det gaaende i „den gamle Kirkeorden“; men hvad derved egentlig udrettes, er der ikke Spørgsmaal om.

Enhver kan se, at dette rent statskirkelige Væsen umulig kan bidrage til Menighedens Frigjørelse og Levendegjørelse. Thi her er ikke Spørgsmaal om Land, uden hvilken der hverken er Menighed eller Frihed eller Liv. Hvor saadant praktiseres mere eller mindre aabenbart fra Prestens Side, er det selvagt, at der ikke er Tale om, at Presten bidrager noget til, at Menigheden faar se sit Kald og sin Opgave. Man holder saavidt mulig „den gamle Kirkeorden“ og begraver Menigheden og dens Frihed dybere og dybere for hver Tid.

Den anden Type er den, som man kanskje med nogen Ret søger at karakterisere ved at kalde den høifirkeleg. Det rent statskirkelige Væsen synes dog alvorlige Mænd og midtfjære Arbeidere altfor aandløst, dødt og dræbende. Bare at holde Kirkestillet gaaende uden nogen anden Tanke paa Personerne og Sjælene er dog virkelig for fattigt for kristelige Prester. Men derfor er det ingenlunde sikkert, at disse enten forstaar, hvad en Menighed er, eller ønsker at se den frenitræde i Liv og Arbeide. Resultatet bliver da, at Presten lægger sig i Arbeidet med Kraft og Zver og vil haade faa Sjælene valte og troende, vil lede dem og styre dem baade med offentlig Prædiken og med privat Sjælesorg og arbeider idetheletaget, saa det har god Virkning, saavidt Mennesker kan dømme, til Sjæles Frelse. Desværre, ikke saa faa af disse gode og alvorlige Mænd stanser netop der, idet deres Høifirkeleghed lægger dem Hindringer i veien for at kom-

me længere. Hvad enten de nu mener det eller ikke, saa optræder de, som om de mente, at den ordinerede Prest med rette Presteflæder og andre Ceremonier er den eneste, som kan og skal arbeide for det aandelige i Menigheden; alt andet aandeligt Arbeide er Norden og kan ikke føre til nogen Besvignelse.

Uden Twil udrettes der ikke lidet godt ved en saadan Arbeidsmaade; men den er ikke frikirkelig, fordi den ikke figter paa Menigheden og derfor heller ikke tager Maadegaverne i Brug, men helst fornegter dem eller støder dem bort. For den høifirkelige Betræningsmaade stiller Sagen sig væsentlig saa, at Kirkens egentlige Arbeidsstyrke er Presterne; de Organisationer, som kaldes Menigheder, er egentlig talt til for at holde Presterne ved at give dem Livsophold og Arbeidsmark. Arbeidet maa gjøres af Presterne, og hver Prest maa helst holde sig paa sin Plads og være den ene aandelige Leder, hvor han er.

Heller ikke dette Syn paa Arbeidet er det frikirkelige, ligesom det heller ikke er det bibelske. Nanden er ikke indskrænket til en enkelt Stand eller Rang eller afhængig af Ordination; derfor er heller ikke Livet og Arbeidet betroet en enkelt, førstilt Stand. Heller ikke er Menigheden til for Prestens Skyld, for at han skal faa Livsophold og Arbeidsmark; Menigheden i ret, aandelig Forstand er snarere Maalet for Prestens Arbeide end Midlet dertil.

En tredie Type er den virkelig frikirkeelige Prest, som tilsigter Kristi Legemes Opbyggelse og hans Menigheds Fremvækst med alt sit Arbeide. Disse er de, som ved sin egen frikirkeelige Præfis virkelig kan bidrage til Menighedens Frihed.

Hovedsagen, hvorpaa alt beror, er den virkelig personlige Kristendom og Landsfhylde, som ytrer sig i „samme Sindelag, som og var i Jesus Kristus“. Uden denne Grundbold bliver Arbeidet ikke egte, hvor frisindet det end kan synes. Forudsætningen er denne, at Presten er villig til at hengive sig helt og fuldt i den Ejendom han har faaet, og ikke føge sit eget. Tid og Kraft, Liv og Maadegave maa med Kristi Kjærlighed lægges ind i Arbeidet og Menigheden. Her bliver ikke Tale om at holde Kontrakten, men her bliver Spørsmålet om at lægge en Livsgjerning ind i Folket for dets aandelige Vel i Tid og Ewighed.

Men hertil kommer da alt det udadvendte Arbeide. Her kom-

mer en Prædiken, som tilsigter at vække de sovende, lede de føgende, opfriske de troende, drive Naadegaverne til Arbeide. Her kommer den omhyggelige Æver for at finde hver Gave og dens rette Anvendelse. Her kan der ikke være Frygt og Skinshyge, om Menighedens Gaver kommer frem; men ivertimod Glæde og Tak til Gud for hver ny Kraft, som kommer med i Arbeidet. Her kommer Kampen for at slaa ned Djævelens Magt over Sjælene; Kampen for at vørge Guds-livet og Kristi Legeme for Verdens fordærvelige Indflydelse. Her kommer Videlerne, som følger med Livets Frembrud og med Kampene for Livet. De deles nok af alle troende; dog falder de thngst paa den, som er sat til aandelig Leder.

Der holder paa trods alle Hindringer at bane sig frem et mere bibelst Begreb om Menighed end det statskirkelige; Menigheden er ikke bare en Samling Tilhørere; den er en Samling troende Arbejdere; den rette frikirkelige Prest vænner sig til at tænke paa Menigheden som Medarbeider, der sammen med ham og tæt omkring ham vil virke for Guds Riges Sag ude og hjemme.

Hvor Presten indtager denne Stilling, vil det sikkert have en stor Virkning til at lede Menigheden til en frikirkelig Præfis. Og som vores Forholde er nu, er det ganske sikkert, at det er, som det almindelig siges, at det kommer meget an paa Presten. Godt om alle Prester vilde betænke sit Ansvar. Thi efter vor Overbevisning er de alle skyldige til at være frikirkelige i denne Forstand.

Skal Menighedslemmer „praktisere?“

Man klager paa Presterne, at de ikke praktiserer Frikirkens Principer, selv om de er med paa Frikirkens Møder. Vi har prøvet at vise, hvad man har Ret til at vente af Presterne, og hvad man ikke kan fordrye af dem, for at Kritiken kan blive nogenlunde billig.

Presterne er ikke Menigheden; de er en Del af den, og de har sit Kald og sin Opgave i den. De maa kræves til Regnskab for dette; de kan ikke uden videre kræves til Regnskab for Menighedens Tilstand. Thi har Presten rettelig udført sin Gjerning, saa er han „fri for alles Blod“ endog da, naar han for nogle af sine Tilhørere er blevet en „Dødsens Lugt til Død“.

Men der bliver nu baade talt og skrevet ganske meget om Pre-

sterne og deres Feil; for en Gangs Skyld er det kanſſe ikke ud af Veien at tale lidt om Menighedslemmerne. Har de noget med at „praktisere“, og iſaafald hvad og hørledes hør de „praktisere“? Har de noget med Menighedens Liv og Aand at gjøre, eller er det bare Presterne, som skal besatte sig dermed?

Det ser ud, som om endel Folk driver saa paa med Presternes Præfis, at de glemmer Menighedslemmernes.

Men det er ikke frifirkeligt. Thi Frikirken vil jo have bibelske eller apostoliske Menigheder; men dertil hører ikke bare en enkelt Stands Arbeide, men hvad Paulus falder „ethvert Lems tilmaalte Virksomhed“.

Skal vi altsaa praktisere, som vi tror, at Guds Ord lærer, saa kan vi ikke vælte alt Arbeide og alt Ansvar over paa Presterne og selv gaa fri. Bibelske Menighedsorden bliver det bare da, naar hver faar sit Arbeide og sit Ansvar efter den Gave og det Pund, som Gud har betroet den enkelte.

Det er en gammel Mening, at i Menigheden er det Lægfolkets Sag at høre og betale Presten. Men er det alt? Der staar jo skrevet: „Vorder Ordets Gjørere og ikke alene dets Hørere, hvorved Æ bedrager eder selv!“ Og straks nogen ikke vil leve i Selvbedrag, men være en Ordets Gjører, saa bliver han ogsaa til nogen Grad ialfald et virksomt Menighedslem.

Bare det, at en sobende vaagner, og at et verdsligt Menneske bliver ombendt til Gud, har sin Virkning i en Menighed. Alle ved, at det føles og hjendes, naar denne Guds Aands Virksomhed er tilstede i et Menneske. Og alle uomvendte Mennesker hør skynde sig at adlyde Ordet i dette Stykke, saa bliver de ogsaa med en Gang delagtige i Arbeidet. Og indtil dette før med dem, er de en Hindring for Arbeidet og dets Trivsel endog da, naar de er med at betale og ofre.

Men ingen kristen har Lov til at slaa sig tilro med den Tanke, at nu er han ombendt og troende, og dermed er han fri for mere Arbeide og Besvær i Menigheden. Alle troende Mennesker har faaet sit Pund, og de maa slappe Renter deraf.

Og her kommer Spørgsmaalet ind om Menighedsarbeidet. Er vi alle med?

Sa men, siger nogen, hos os er der ingen Anledning til at ar-

beide i Menigheden. Ingen sætter os til noget. Presten gaar os forbi, Menigheden vælger os ikke; vi kommer ikke til.

Det er heller ikke nødvendigt. Det er en udmerket Ting med kristeligt Arbeide, at det i de allerflestede Tilfælde kan begyndes, uden at noget Menneske „leiede os“. Det er ikke nødvendigt at bie paa Presten eller Menighedsmødet med det virkelig kristelige Arbeide. Naar f. Exs. Jakob siger, at en ren og ubefmittet Gudsdyrkelse for Gud og Faderen er denne, at besøge Enker og faderløse i deres Trængsel, saa mener han ikke, at vi skal bie, til Presten sender os, eller Menighedsmødet vælger os. Hvad om han vilde, at vi skulde begynde straks?

Dg saaledes med meget andet, som hører til kristeligt Arbeide og tjener Guds Rige til Fremgang og Menigheden til Opbyggelse. Det er frit og frivilligt og kan gjøres med én Gang uden Balg og Indsættelse. Begynd idag!

Dog, der er vel kanske ikke saa saa Steder, hvor der lægges Hinder i Veien for frivillig kristelig Virksomhed, ialfald visse Grene deraf. Man taaler ikke Bønnemøder, ikke Opbyggelser; man vil hverkenaabne Hus eller Kirke for noget andet end en Høimesejprædiken af Presten — kanske engang i Maaneden. Det er den gode, gamle Kirkeorden, som anbefales saa meget. Man har ingen Søndagsskole, ingen Religionsskole, man trænger ingen Lærere eller Lærerinder der.

Det er tungt at leve paa saadanne Steder, hvor der ikke er noget Spor af Menighedsliv. Hvad skal man gjøre? Sandelig, det er lettere at spørge end at svare. Men husk paa, at saaledes var det næsten overalt blandt det norske Folk, da Hans Nilsen Hauge begyndte sin Virksomhed. Og her i Amerika har denne høit priste „Kirkeorden“ hersket uforstyrret paa mange Steder indtil den aller-sjæreste Tid. Det beviser, at saa seig og sterk som Uvidenheden og Sløvheden er, saa er den dog ikke uovervindelig. Det bliver ikke anderledes, uden nogen begynder at bryde med gammel Ubane og at vidne mod Søvnen og Døden. Begynd idag, dersom du ser Skaden. Begynd at vidne og virke derimod i Hus og Menighed. Der skal ikke saa meget til, før der bliver Uro og Bevægelse, og det maa til, for at der skal blive Forandring.

Det er dette, som staar tilbage mangesteds. Ingen vover at bry-

de med gammel Skif, og saa gaar det fra Nar til Nar. Men naar Regnstaabet kommer, mon den som har gravet sit Pund i Jorden vil opnaa Saligheden? Begynd idag at aagre med dit Pund!

Det er frikirkeelig Praksis. Og den krebes ikke bare for at undgaa Menneskers Kritik, men for at bestaa i Herrens Dom. Hver Mand og Kvinde maa bruge sin Naadegave til Guds Riges Fremme blandt store og smaa, saa bliver der straks en Begyndelse til „levende Menighed“; og er Rummet trangt i Begyndelsen, saa er det Guds Mening dermed, at Kraften skal vokse og øges, saa den skaffer sig videre Rum efterhvert. Og den Dag skal oprinde, at det som begyndte i det skjulte og private, skal blive Menighedssag og drives med forenede Kræfter.

Lad Menighedslemmerne begynde at „praktisere“, saa kommer nok Menigheden til at praktisere i sin Tid.

Frikirkens Theori og Praksis.

Der høres endda her og der en Talemaade, som føres med den Hensigt at ned sætte Frikirken, at Frikirken har gode Principer, men praktiserer dem ikke.

Deri er der saa meget sandt ialtfald, som det er med al virkelig Kristendom i og udenfor Frikirken, at den i en vis Forstand aldrig holder Maal for Guds Ords Krav. Det har sig nemlig med al egte Kristendom saaledes som Paulus siger: „Ikke at jeg allerede har grebet det eller allerede er fuldkommen; men jeg jager derefter, om jeg og kan gribe det.“ „Ett gjør jeg: glemmende hvad der er bag, og rækende efter det som er foran, iles jeg mod Malet.“ Saal megen Uoverensstemmelse er der mellem Theori og Praksis, som der er mellem at „jage derefter“ og at „have grebet det“.

Det er Forstjel imellem at løbe paa Beien og at være kommen frem til Malet og have lagt Haaanden paa Kronen. Men der er jo ogsaa stor Forstjel paa at løbe og at gaa i Ro og Mag. Og det er vel ogsaa tilfælde, at der er mange kristne i Frikirken, som ikke har denne Ros: „Hun gjorde, hvad hun kunde“. Og det samme hænder ogsaa udenfor Frikirken.

Naar man derfor vil være retsærdig i Bedømmelsen af et Arbeide, saa er det for det første at merke sig, at ifølge Frikirkens Prin-

ciper, saa er det de kristne, som praktiserer Kristendommen, ogsaa den Side af Kristendommen, som bestaar i Menighedslivet og Menighedsarbeidet; alle kristne inden Organisationen, men ingen anden end de kristne.

Dernæst har Frikirken i sine „Principer“ ikke bare udtalt sig om sin Theori, men ogsaa om sin Praksis. Og den er vis paa, at den i begge Dele kun søger Guds Ords Sandhed.

Om Menighedens konstituerende Medlemmer siger Frikirken: „Menigheden bestaar af troende Mennesker, som ved Naademidlernes og Naadegavernes Brug efter Guds Ords Anvisning søger sin egen og alle sine Medmenneskers Frelse og evige Salighed.“

Dette er, hvad vi vilde kalde Theorien; en fast og uroffelig Guds Ords Sandhed, som staar lige fast overalt og til alle Tider.

Dg om den Praksis som skal anvendes, for at Menigheden kan træde mest muligt frem i Livet og aabenbare sig, siger Frikirken videre: „Da ikke alle Medlemmer af Menighedens høje Organisation altid er troende Mennesker, og da saadanne Hylkere ofte tager falsk Trøst af sin udvortes Forbindelse med Menigheden, er det Menighedens hellige Kald at rense sig selv baade ved vækkende Forkyndelse af Guds Ord, ved alvorlig Formaning og Paamindelse og ved Udelukkelse af aabenbare og gjenstridige Syndere.“

Dette og flere andre Udtalelser om Naadegavernes Brug og gjensidige Besøg af Guds Ords Forkydere etc. bestemmer Frikirvens Praksis.

Wil man altsaa klage paa Frikirvens Praksis, saa skulde man da helst paapege dette, at Forkyndelsen i Frikirken ikke er vækkende, eller at den broderlige Formaning og Opmuntring ikke anvendes, at man ikke har Lægmandsvirksomhed osv.

Men det er ikke det som mener, naar man siger, at Frikirken har gode Principer, men praktiserer dem ikke. Man mener nok helst dette, at der ikke holdes en udvortes Dom over Menighedsmedlemmerne, hvorved det afgjøres, hvem der er troende og hvem ikke, saa Menigheden paa den Maade kan blive „renset“.

Men det er uretfærdigt at dømme Frikirken paa den Maade. Den har aldrig paataget sig at rense sig paa den Maade. Den har sagt det i selve sine „Principer“, at det er „Menighedens hellige Kald at rense sig selv baade ved vækkende Forkyndelse af Guds Ord“ osv.

Medens den udbortes Dom og Skilsmissé mellem troende og ikke troende aldrig kan gjøres paa retfærdigt Vis af nogen anden end Gud selv, og derfor ikke er overladt til Menigheden, er derimod Ordets Forkyndelse, som medfører den Helligaands Dom i Hjerterne, overladt til Menigheden.

Hvad Gud har lagt paa Menigheden, maa den prøve at udføre paa en Gud velbehagelig Maade. Hvad Gud ikke har lagt paa Menigheden, har den ingen Velsignelse af at befatte sig med.

Men saa sandt som det gamle Ord er, at „om det skjulte dømmer ikke Menigheden“, saa rigtigt er det ogsaa, at Menigheden ikke kan taale „aabenhære og ubodsærdige Syndere“ i sin Midte. Og da det er en ny og uhørt Sag for Statskirkechristne at øve nogen Art af Kirketugt, og da det baade er vanskeligt og ubehageligt at øve Kirketugt paa en ret Maade, saa er det desto mere nødvendigt at gjøre Allvor af denne Sag, om den dog kunde komme i ret Gjænge i blant os. Og i dette Stykke staar vel kanske baade Frifirken og andre ganske meget tilbage.

Naar vi da til Slutning spørger: Praktiserer Frifirken sine Principer eller ei? saa er det en naturlig og selvståelig Sag, at om der er nogen Kristendom i os, saa maa vi nok paa den ene Side bekjende, at detgaard saa smaaat for os, at vi maa sige, at vi støder alle an i mange Ting. Paa den anden Side findes der hos mange af de troende inden Frifirken virkelig en alvorlig Bestræbelse for at virke med Maademidernes og Maadegavernes Brug til Menneskernes Frelse.

Det føles altid saart, naar troende Mennesker laster os, og det er ikke alene vor Ret, men endog vor Pligt at forsvare os under saadanne Omstændigheder, saa vi ikke skal blive misforstået. Og vi beder derfor oprigtigt, at de som kritiserer os, vil ransage Skrifterne og se selv, om ikke vore Principer er skriftmaessige og derfor rette for Gud. Og paa den anden Side beder vi alle troende at formane og tilskynde os til mere Æver og mere Arbeide for Guds Rige; thi saadan Formaning trænger vi.

4. Det frikirkeelige Standpunkt.

[Kilde: Redaktionsartikler i „Folkebladet“ for 15de April 1903, 28de September 1904 og 28de Februar 1906. — Udg.]

Frikirkeligt Arbeide.

Dette er saa gammelt som Evangeliet. Alle Prester og Samfund burde i Virkeligheden glæde sig over, at det bliver fremholdt baade i Ord og Handling af al Magt. Thi det er ikke alene meget forsømt og forglemst; men det er ogsaa meget vanskeligt at faa det igang og faa det vedligeholdt, selv om alle de som virkelig erfjender dets Værd, formaner og tilskynder dertil af al mulig Kraft.

Med „Frikirke“ og „frikirkeligt Arbeide“ menes nemlig intet andet end dette, at alle kristne, som er komne til Ejfels Aar og Alder, arbeider med de Gaver og Ebner, Gud har givet dem, for Menneskenes Frelse paa en personlig og direkte Maade, saa langt de personligt og direkte kan række, og ellers med sine Bønner og Gaver virker for Guds Rige, hvor de selv ikke kan række frem.

Dette er, siger vi, saa gammelt som Evangeliet. Og det er let nok at vide, at det er saa. Vi har i de fire Evangelier, i Apostlernes Gjerninger og i Brevene de klareste Vidnesbyrd om, at det ikke alene var Herrens Ønske, at hans Disciple skulde arbeide paa denne Maade; men Herren sik ogsaa sit Ønske opføldt; hans Disciple arbeidede virkelig hver for sig for sine Medmenneskers Frelse. De opfattede det ganse bætfrem, som det var sagt, at de skulde være Mennesketisere; og det laa dem paa Hjerte fremfor alt andet at faa flere med sig paa Livets Vei.

Det kan viist ikke skade her at minde om Fortællingen om det første Arbeide af denne Art, som nogensinde har fundet Sted paa Jordnen. Der berettes derom i Joh. 1, 35—47 og Fortællingen viser, at det var ikke bare et „fromt Ønske“, men en fuld Virkelighed dermed i hine første Tider.

Selvæ Fortællingen viser bedre end tujsinde Forklaringer, hvad der i inderste Grund menes med „frifirkeligt Arbeide“. Læs den bare op og op igjen, og se, hvorledes det gif for sig, at nogen blev funnet af Jesus, og disse fandt andre og førte dem til Jesus. Thi dette er den enfoldige Kjernerne i det, som kaldes Menighed og Mission, hvilke Ting hører aldeles uopløselig sammen.

Dette urfriske kristelige Liv og Arbeide er det, som stadig maa mindes om og vækkes op til. Thi det har saa let for at blive borte; og det er baade saa Tider i Kirkens Historie, da det har været drevet ret kraftigt, og saa Personer, ved hvem det har været drevet med uslukket Æver og urolket Troskab indtil Døden.

Det gaar saa let at sætte „den gamle Kirkeorden“ ifstedsfor dette nye, sprudlende Liv og denne Begeistring. Man mener, at man ikke kan være saa sværmerisk; man maa saa Tingene i et roligere Gjænge; det gaar dog igrunden støest, jebnest og bedst, naar man har Prester, som gjør dette paa alles Begne og har det til sin Profession.

Men giver Skriften os nogen Grund til at tro, at det kun var en lidet Tid, de kristne skulde være saa ivrige for Sjælenes Frelse? Er der nogen Anhydning af, at Gud gjerne vil have det saa, at de kristne om en Tid skal overlade „Menneskefæsteriet“ til Presterne alle? Nei, da den første Æver begyndte at slukne, da siger Herren: „Men jeg har det imod dig, at du har forladt din første Kjærlighed“. Og efter: „Seg ved dine Gjerninger, at du hverken er kold eller varm. Gid du var kold eller varm! Saaledes, efterdi du er lunken og hverken kold eller varm, vil jeg udspyl dig af min Mund.“

Og virkelig, hver Gang der er blevsen Vækelse i Kirken, er det ogsaa blevet nyt Alvor og ny Æver med denne Sag hos de kristne, at de maatte prøve at faa nogen med sig paa Livets Vej. Og ikke overlod de den Sag til Presten alene, især om Presten selv var en af de lunke; men de prøvede baade ved Forbøn og Formaning at faa baade Presten og alle andre med sig ind i Troens Samfund og Kjærlighedens Arbeide,

Og vi frygter ikke, naar vi skriver saaledes, at nogen skal begynde at sige: Ja, disse radikale Folk vil afflasse baade Prester og kirkelig Orden og alle King. Thi det ved nu alle, at de som nu er med i det frikirkeelige Arbeide, har ivret mest af alle for levende, aandsdrevne og vel uddannede Prester, og at de har baade levet, lidt og ofret for den Sags Skyld og agter at vedblive dermed, saa længe Gud dertil giver Raade.

Men vi har den Mening, at Presten ikke saa meget skal udføre alt Arbeide i Menigheden, som han skal formane og opmunstre alle de kristne til hver i sit Kald at arbeide for Sjæles Frelse og Kristi Legemes Opbyggelse. Ja, at han ved Guds Aand og Raade skal lede Arbeidet og være den første blandt Ligemænd i Henseende baade til Tro og Kjærlighed, til Arbeide og Lidelse.

Men vi ved godt, hvor vanskeligt det er at være baade en kristen Prest og et kristent Menighedslem. Derfor staar vi os ikke til Ro med, at dette er sagt saa ofte. Det er dog ikke sagt ofte nok. Det gjelder om at fremholde denne Sandhed atter og atter, tidligt og ideligt, at vi ikke skal sovne ind igjen og atter begynde at trøste os med „den gamle Kirkeorden“.

Baagn op, du som sover! Det maa høres til enhver Tid inden Guds Menighed. Og ingen kristen Prest og ingen kristen Menighed skulde prøve at faa dette Raab til at forstumme ved at raabe Fred, Fred og ingen Fare!

Thi her er Fare for Sjælene iblandt os. Dødens og Fortabelsens Fare. Derfor trænges det gamle, egte, frikirkeelige Arbeide saa saare allestedts iblandt os. Lad os holde paa dermed!

Det frikirkelige Standpunkt.

Det frikirkelige Standpunkt, saaledes som det fremtræder blandt os nu, er ialfald saa gammelt som „den aabne Erklæring“.* At det i selve sit Bæsen er saa gammelt som Kristendommen, taler vi ikke om just nu. Thi vi agter kun at forsvarer os mod den Beskyldning, at det hele fra vor Side kun er et stammeligt Paafund for at bortvende Ópmerskomheden fra „Overdragelsesspørgsmålet“.*)

*) Se ovenfor, Side 57, Note. — Udg.

*) Se Samlede Skrifter II, 3, Note. Udg.

Vi maa oprigtigt sige, at vi havde ventet mere Metfærdighed endog af „Lutheraneren“ og Den forenede Kirkes Ledere. Men denne Maade at tage Sagen paa viser klarere end noget andet, at der er langt større Blindhed ligeoversor den virkelige Stilling inden vor Kirke, end vi havde troet; og desto mere nødvendigt er det uafsladelig at fremholde det rette frikirkeelige Syn paa Arbeidet.

Vi behøver selvølgelig ikke at opholde os enten ved „Lutheraneren“'s Tale om de smaa Reformatorer, som vilde ændre Konfirmationen og lignende, eller dens Tale om, at Augsburgerne i Procestiden tabte Kirkefolket's Tillid. Thi hvad „Smaareformatorerne“ angaar, saa er jo de ivrigste af disse nu i Den forenede Kirke. Og hvad Minderne fra Procestiden angaar, saa har baade Den forenede Kirke og vi lovet ikke at laste hinanden for den Sags Skyld, saa vi kan ikke indlade os derpaa — og beholde Æren.

Naar selve Sagen ikke erkjendes, saa er alle saadanne Smaatterier ikke værd Papir eller Sværte.

Den Forskjel, som har været og fremdeles er, dreier sig om „Børnelærdommen og Menigheden“ og de dermed nære sammenhængen- de Spørgsmaal om Presteuddannelse og Prestegjerning og Lægmandsvirksomhed. Og da alle som følger med Tiden ved, at disse Sager var diskuterede og omstridte længe før Forenings sagen kom op, og derfor ogsaa længe før „Overdragelsesspørgsmalet“ kom op, saa maa det enten være grov Ubidenhed eller ligefrem Ondskab, naar „Lutheraneren“ paastaar, at Spørgsmalet om Menigheden og dens Liv er „fundet frem for at lede Tanken bort fra Forenings sagen og Overdragelsesspørgsmalet“. Vi kan med stor Lethed henvisse til mange Stukker baade i „Lutheraneren“ (i Konferentsens Dage), i „Ærvartalskriftet“ og i „Folkebladet“, som dreier sig netop om denne Sag og sætter den i samme lys, hvori den har været fremholdt efter Foreningen.

Naar der fra frikirkeligt Synspunkt tales om „Børnelærdommen“, saa danner det Modsatningen til de aandløse Lærestridigheder, som ved høj Sindflydelse er bragt ind blandt os; og vor Paastand, at den gamle Børnelærdom er os god nok, betyder ikke, at vi anser den for en Samling af saa mange Satser, som vi agter os til at forklare og forsvare, saa de skal blive „soleklare“ for det mest uaandelige Menneske; men det betyder det modsatte, nemlig

at Kristenlæren er os en Hjertesag, som ikke kan påatvinges For-nuften ved Beviser, og som uvilkaarligt forkvalles og taber sin Livs-værdi, naar den bliver Gjenstand for en rent logisk Behandling. Kristenlæren er den Bekjendelse af personlig Tro, som Fædrene har aflagt før os, og som vi aflægger nu i vore Dage; og „Børnelærdommen“ er det aandelige Bindelæd mellem dem og os.

Og naar vi taler om „Menigheden“, saa mener vi dermed dei levende Jesu Kristi Legeme, som har levet paa Jordens siden Aands-udgådelsen, endnu lever og altid skal leve, og som findes overalt, hvor Ord og Sakramenter virker Tro og Liv i Menneskenes Hjarter.

Denne Menighed har sine Livsfilder og Livsrødder ikke i noget andet end i Guds Abenbaring ved Sønnen og den Helligaand. Og i disse sine egne rene og hellige Kilder har Menigheden aldeles nok til Liv og Salighed. Den behøver ikke at søge Støtte eller suge Næring ud af hverken Menneskefornuftens eller Humanismens eller Civilisationen eller noget saadant. Den kan kun faa, hvad den trænger, af det guddommelige Ord ved Guds egen Aand.

Det gaar derfor ikke an at dele Menigheden i to Klæsser eller Kaster, Prester og Lægfolk, eller Lærere og Tilmærere, som om disse skulle være opbygning paa forskjellig Maade og fra forskjellige Kilder. Vi kan stundom være nødt til at bruge saadanne Ord og Navne, fordi Vandkundigheden er saa stor; men i Virkeligheden gjælder det om de kristne: „J har Salvelse af den hellige og ved alt“. Derfor gaar det heller ikke an for Menigheden at lægge alt Arbeide over paa Presten; heller ikke gaar det an at dele det saaledes, at Presten har et andet Slags kristeligt Arbeide end de andre Menighedslemmer, som f. Eks. saaledes, at Presten skal befatte sig med Religionen, og Menighedslemmerne skal betale ham derfor, eller saaledes, at Presten skal virke for Sjæles Frælse, og Menigheden skal skaffe de Midler, som dertil trænges, Kirke, Prestebolig, Presteløn osv. Men Arbeidet er væsentlig det samme for Presten og Menighedslemmerne med den Forskjel, som kommer deraf, at Presten faar benytte al sin Tid til det direkte aandelige Arbeide, hvortil han derfor ogsaa er dygtiggjort paa jærfælt Maade.

Det gaar derfor heller ikke an, at Presten er den lærde men ikke troende Mand, som belærer de andre Menighedslemmer om Troen,

og at saa Menighedslemmerne skal være de ulærde men troende Folk, som beleres af den stolelært Prest om dogmatiske Læresætninger.

Alt saadant er kun menneskelige Baafund for at komme bort fra den enfoldige Sandhed om Menigheden, som er et Samfund af troende Mennesker, der en som alle og alle som en lever i Troen og arbeider i Troen for med samlet Magt at fremme Guds Rige paa Jorden.

Deraf følger, at Presteuddannelsen ikke bestaar i at gjøre unge Mænd verdsdig vije eller floge ved Hjælp af de hedenstte Forfatteres Studium, saa de kan undervise Menigheden med en Halvblanding af hedenst Filosofi og kristelige Læresætninger. Men Presteuddannelsen bestaar i at blive saadanne kristfløge, som er opnært til Himmelriges Rige, som Jesus taler om. Det vil sige, de unge som uddannes til Prester, maa søge Lys og Klarhed i de samme rene Israels Kilder, i hvilke den hele Menighed har sit Liv, saa de selv øser deraf i levende Tro, og ogsaa meddeler deraf til andre. Kun da vil de kunne arbeide i fuld Fortrørlighed med Menigheden og vinde frem i Arbeidet.

Og med denne Opsatning af Menigheden, som er baade bibelsk og lutherst, følger det af sig selv, at den ikke opfatter „Lægmandsvirksomheden“ som grundet i en pinlig Nød, naar man f. Exs. ingen Prest har, eller man har en tjætterst Prest, men at det er det normale, regelmæssige og rigtige i Menigheden, at alle dens Medlemmer, Mænd og Kvinder, er virksomme for Sjæles Frelse og Guds Riges Fremme, hver efter sin Gave og Ebne. Denne Virksomhed bliver da stor eller lidet, privat eller offentlig, efter som Gaverne er til.

Og udaf denne Betragtning bliver derfor det Spørgsmaal, som rettes til de norske kristne, ikke bare dette: Vil I ha' Prest? men meget mere: Vil I ha' Menighed? Thi det er netop det, som Statskirken ikke har og ikke giver Anledning til at have. Og i dens Sporgaard i stor Udstrekning vore kirkepolitiske Korporationer her tillands.

Disse Grundtanke om den levende og frie, af Humanisme og Embedsarijskraft uafhængige Menighed er det, som har fundet Udtryk i Frikirkenes ledende Principer. Og det er ikke andet end Tøv at tale om Selvros eller Dømmeslægt i denne Forbindelse; thi her

tales ikke om, hvad vi er, eller hvad vi har, men kun om, hvad Gud kræver af os, og hvad der tjener os til Syndserkjendelse, om vi ikke har det.

Det er idetheletaget ikke frikirkeligt at „have noget“ og saa være „selvtildreds og veltildreds“ med det man har; thi det frikirkelige er det levende Væsen, som altid higer efter den Fuldkommenhed, som kun kan naaes for den enkelte og for Menigheden i Herlighedens Rige eller, som Paulus siger, i de dødes Opstandelse.

De to Veie.

Uagtet der er saa mange Ufflygninger i Menighedsarbeidet, som der er Menigheder, saa er der dog igrunden bare to Veie at gaa med Arbeidet.

Vi pleier her iblandt os at kalde dem den statskirkelige og den frikirkelige Vei, fordi vi tror, at disse Navne forstaaes bedst af vaakte Folk.

Dette er ogsaa Grunden, hvorfor vi kalder vort Arbeide „Frikirken“, fordi vi prøver at gaa den frikirkelige Vei, som det forekommer os, at ikke alle gaar blandt de norske Lutheranere i Amerika.

Naar dette Navn har vaakt en Del Misnæ, saa kommer det vist deraf, at man ikke har lagt Merke til, at „Frikirken“ efter sine Regler ikke er Navn paa noget Samfund i Modsetning til andre, men omfatter alle som vil arbeide „frikirkeligt“, enten de findes i eller udenfor Kirkesamfundene.

Den statskirkelige Vei, som er nær beslegett med den pavelige, har en Del Kjendetegn, som kan gjenfindes hos Menigheder baade i og udenfor Kirkesamfund; ligesom ogsaa den frikirkelige Vei har sine Kjendetegn, der kan paatvises i Menigheder i og udenfor Kirkesamfund. Og som ovenfor antydet, i mange Menigheder prøver man med mere eller mindre Held at blande sammen og forene de to Veie, som dog i sin Grund er hinanden modsatte.

Negtes kan det vel ikke heller, at ialtfald i Den forenede Kirke har selve Samfundets Tendens trods en Del svage Protester bidraget meget til at farve de fleste Menigheders Arbeide statskirkeligt; Skolearbeidet i de høiere Skoler vil da ogsaa gaa samme Vei, efterdi de er mere direkte afhængige af Samfundet.

Det statskirkeelige Princip synes at være dette: Læg alle Landets Folk med Magt under Kirkens Indflydelse og tving dem alle til at være med at op holde Prester og Kirker, Ordets Forkyndelse, Sakramenternes Forvaltning og den kristelige Barneskole osv., lad saa Frugterne blive, som de kan. Det gjelder om at bevare Institutionerne ved rent udvortes Midler; kan det da blive til noget Gavn for de enkelte Personer, saa er det ogsaa bra. Men Hovedsagen er det dog, at Institutionerne holdes oppe, og at der drages saa mange som paa nogen Maade muligt ind i Kirkens Samfund. Derinde saar da Presterne prøve at gjøre det bedste de kan for de enkelte Sjæle.

Denne statskirkeelige Fremgangsmaade — saa aldeles forskjellig fra den nytestamentlige — er fra Begyndelsen af fremkommet ved et Kompromis mellem Verden og Menigheden, ved hvilket Menigheden principielt blev opslagt af Folket, og Presterne tog Menighedens Blads, forsaa vidt de overtog den missionerende Stilling, som Menigheden før havde haft blandt den hedenske Masse, som nu var indenfor Kirken.

Dette Kompromis, som ophævede Menighedens særskilte Stilling i Forhold til Verden, gjorde ogsaa Ende paa Forsøgelserne; og saa behageligt føltes dette nye Verdens Vensteb, at siden har der ikke været ret mange Eksempler paa, at nogen har længtet tilbage til de apostoliske Menigheders Frihed — og Trængsler.

Ta vel, siger man; men der er da ingen Tale om noget statskirkeligt Væsen i Amerika, hvor den verdslige Lov fastsætter en fuldkommen Adskillelse mellem Kirke og Stat. Det er uretfærdigt, siger man, at strive, som om der her findes noget andet end frikirke og frikirkeligt Arbeide.

Men er det da saa sikkert, at de som er komne under en ny verdslig Lov, ogsaa med det samme har skiftet Sind og kirkeligt Syn?

Hvis det bare er Lovens, som twinger os til at holde op med Statskirken, mon da denne borgerlige Lov ogsaa kan frembringe frikirkeligt Syn og Sans? Erfaringen viser, at saa ikke er tilfælde. Og det er jo aldeles rimeligt; eller hvor og naar har vel Lovens Ebang funnet frembringe en virkelig Frihed?

Sandt nok, Staten twinger ingen ind i Menigheden her hos os; men det hindrer ikke, at der stadig indgaaes det samme Kompromis

melleml Verden og Menigheden, som fra Begyndelsen skabte Statskirken og Pavekirken. Og Kompromisset er dette: Giv Verden Plads i Menigheden og lad den være i Fred der, saa skal Verden ogsaa lade Menigheden i Fred, ja hjælpe til med Penge og anden Støtte, saa Institutionerne kan holdes oppe og Naademidernes Forvaltning fortsættes.

Denne Methode, som i saa mange amerikanske Menigheder er udbviklet til en høj Grad af Fuldkommenhed, har langtfra tjent til at give Menigheden aandelig Selvstændighed og Frihed. Snarere har den nedværdiget Menigheden mere end Lovens Evang i Statskirkerne. Thi Menigheden har ofte frivillig indladt sig paa at smigre Verden og søge Hjælp hos den paa en saadan Maade, at den siden har været bundet og kneblet ligeoverfor verdslige Rigmænd, der har øvet skjændig Uretfærdighed uden at behøve at frygte Menighedens uforfærdede Vidnesbyrd mod Synden.

Og i mange af vores norske Menigheder har lignende Ting fulgt næsten af sig selv som en aldeles direkte Fortsættelse af den statskirkeelige Praksis. Thi de som midt i sine Væster var gode Statskirke-medlemmer i det gamle Land, kunde ingenlunde indse, hvorfor de ikke skulde være rette Menighedslemmer her, hvor de ud af sin Godhed var med og hjalp sine Venner, Slegtinge og Naboer til at få Kirke og Prest.

Saaledes dannedes Menigheder mangesteds ved det stiftende Kompromis, at Menigheden skulde taale Verdsigheden og Synden og endog Væsten i sin Midte for Venstiks, Kameratiks og Pengebidrags Skyld.

Og Presterne gik ofte halvt ubevidst med paa dette statskirkelige Væsen, fordi de havde seet saadanne Tilstande i Norge, fordi de trængte alle de Menighedslemmer, de kunde fåa, og fordi de kunde trøste sig med den egte statskirkeelige Tanke: Det er godt at fåa saa mange som muligt ind i Menigheden, saa Naademidlerne kan fåa sin Indflydelse paa dem.

Den frikirkelige Vei er Modsætningen hertil. Det gjelder om at drage saa mange som muligt til Frelsen i Kristus ved sand Omvendelse og levende Tro. Det er ikke Spørgsmål om at fåa Menigheden til at vokse ved Kompromisset med Verden, men at fåa den til at vokse ved den Helligaands dragende og overbevisende

Magt. Det er ikke Meningen at lægge Menigheden ud til Missionsmark, men meget mere at gjøre den til en missionerende Magt i Verden — hjemme og ude.

Disse to Methoder er, har vi sagt, hinanden modsatte. Som Kjød og Vand staar de hinanden imod. Og som disse to er de dog hinanden saa nær, at de findes ikke alene i samme Bygd, men ogsaa i samme Menighed, ja endog hos samme Person.

Spørgsmaalet er, hvilken af disse Magter skal have Overtaget i Guds Menighed? Det vamle Kompromis, som stjæler Vandskraften fra baade Prest og Menighed, ellers det friske, starpe og salte Guds Ords Væsen, som uforførerd lader Bækkelens Raab og Evangeliets Indbrydelse udgaa til Syndere: Kommer til ham, den levende Sten, og bliv selv som levende Stene opbyggede til et aandeligt Hus? **Tænk selv!**

5. Frivillighed.

[Kilde: „Folkebladet“ for 28de September og 5te Oktober 1898. — Udg.]

Fristirkens Arbeide gjælder det om Land, ikke om Evang. Vi arbeider for det vi elsker, og fordi vi elsker. Dette er en Hovedsag, som vi ikke kan betone nok. Det er dette, som er Spørsgsmaalet: Er Guds Kjærlighed udøst i vore Hjerter ved den Hellig-aand? Det er de som elsker Gud og hans Rige, som duer til Arbeidet og som gjør det i en frivillig Land.

Dette maa trænge igjennem alle Forholde. Prester og Menigheder, Menighedens Embedsmænd og alle dens Medlemmer, dens Kvinder og dens Mænd maa være frivillige Arbeidere, om de skal due til sit Arbeide. Dersom nogen er Prest, saa er det ikke dette, han spørger efter: Hvorledes kan jeg slippe med det mindst mulige Arbeide? Men dette maa en ret Prest spørge efter: Hvorledes kan jeg faa min Tid og mine Kræfter til at række saa langt som muligt?

Ligedan alle andre kristne. Det er deres Privilegium at leve og arbeide for sin Frelser; de hører ham til, de elsker ham med al sit Hjertes Kjærlighed, de ønsker at nytte sit Privilegium saa at sige til det yderste. De spørger ikke om, hvorledes de kan slippe med det mindst mulige, men hvorledes de kan udrette det mest mulige.

Saaledes er den frivillige Land, som de kristne faar ved Troen. Der vil da nogen sige: Ja, men da er jeg aldeles fri fra alt kristeligt Arbeide; thi jeg har ikke nogen saadan frivillig Land. Jeg arbeider noget, fordi jeg anser det som Pligt; men er ikke det godt nok, saa faar jeg slutte. Stans lidt! Du er ikke fri for Ansvarret dermed; du maa arbeide med frivillig Land, om det skal være Gud vel-

behageligt, det er sandt; men det er ogsaa sandt, at du kan faa den frivillige Land af Gud, bare du vil bede ham derom. Dersor kan du ikke undskylde dig og sige: Mit Arbeide er ikke værd noget, dersor vil jeg slutte.

At det gaar sent for os at komme rigtig ind i et frivilligt Arbeide, er ikke at undres paa. Vi har været vante med Statskirkens Skatter og med de strengt indskjærpede Samfundspligter. Det er ikke let at komme ind i en ny og kristelig Tankegang med et Slag.

Særlig gjælder dette ogsaa i de frikirkeelige Pengesager. Mange tror endda, at der er en Bestyrelse et eller andet Sted, som bevilger, og Menigheder og Menighedslemmer maa betale. Der er ikke noget saadant. Der er en hel og fuld Frivillighed i alle vore Pengesager. Dersor er det ikke Spørgsmaal om, hvor lidet jeg kan slippe med; men Spørgsmaalet er meget mere: Hvor meget kan jeg hjælpe Sagen med, hvor meget kan jeg affe til det, som jeg elßer?

Først naar vi faar dette Syn paa Sagen og kommer ind i denne Tankegang, vil der komme rigtigt Liv i vort Arbeide, og det vil blive os en Lyft og Glæde at være med.

Der er sterke Tegn til, at det gaar frem med Frivillighedens Land iblandt os. Men der er ikke saa lidet igjen af gammel Surdeig hos os alle. Vi maa prøve at modarbeide dette Trællesind hos os selv og andre. Vi trænger alle om at blive frigjorte fra Verds- lighedens Baand og lære fra Dag til Dag alt mere af Kjærlighedens Frivillighed.

Missionsans.

Der er ikke længer nogen Diskussion om Hedningemissionen, at den hører til de kristnes Kald og Opgave efter Guds Ord og vor Herres Jesu Kristi udtrykkelige Befaling.

Alligevel er der en følelig Mangel paa Intersse for Missionen blandt mange af dem, som kaldes kristne. Det er dersor et alvors- fuldt Spørgsmaal: hvad kan der gjøres for at vække virkelig Missionsans?

Iveren for Evangeliets Udbredelse blandt Hedningerne er nemlig et saa vigtigt Stykke af Kristendommen, at hvor den ikke findes, er der Fare for Livet.

Kristendom er Liv i Gud. Men Liv i Gud vindes en Synder

kun ved Kristi Kors. Dersom da Kristus er død for alle, saa lad Korsets Evangelium lyde for alle, at de alle kan faa Livet i Guds Søn. Eller under du ingen anden Livet? Vil du ikke, at alle skal faa smage Maadens Sødhed og Salighed? Hvor er der da blevet af Livet i Gud?

Thi Liv i Gud er Liv i Kjærlighed. Kun den som elsker, lever det guddommelige Liv, som Guds Søn har bragt til Jordens. Kan du være en kristen, naar ikke Kristi Kjærlighed lever i dig? Men hvor Kristi Kjærlighed er, der er den en drivende, tvingende Magt, som sætter Bevægelse og Arbeide i Hjerte og Mand, saa vi ikke faar være rolige og ligegeyldige. „Med dem som hentes til Døden, og de som vokler hen for at dræbes — maaatte du dog holde dem tilbage!“ Tænk dog, at for disse elendige er Jesus død, og at der er Frelse for dem hos ham. Elsker du Jesus, saa elsker du dem, for hvem han døde. Men elsker du Hædningernes Sjæle, saa ser du ikke med Ro paa, at de dør og fortabes til evig Tid.

Liv i Gud er Liv i Tro. Vi har fundet Veien og Sandheden og Livet, vi ved, paa hvem vi tror. Den evige Sandhed, den Klippe, paa hvilken Sjælen kan bygge med Tillid og Fortrostning, er Jesus selv. Hans Lys og hans Sandhed er os en sikker Ankergrund i Livet og i Døden. Guds Rige er det faste, uroffelige Sandheden Rige, som ikke rystes og ikke bevæges. Naar Bjergene bæver og Rigerne falder sammen, naar Havet fraader og Stormene raser, staar Guds Rige og hans Stad lige roligt, og for Guds Folk er der ingen Fare. Hvor herligt at være med at udbrede det Rige, som ikke bevæges! Midt i Forkrænkelsedens Verden at være med at opbygge et usforkrænkligt Rige ved Guds Evangelium, det er Menighedens Kald, det er det, som udføres ved Missionen.

Liv i Gud er Liv i Haab. Der er ingen Forsagthed eller Fortvilelse i Kristendommen. Henimod lydere og bedre Tider arbeider Menigheden med freidigt Haab. Gud har sagt det, at Jorden skal blive fuld af Herrrens Kundskab, som Vandet der dækker Havets BUND; og da skal ingen gjøre ondt, og ingen fordærve noget paa hele Herrrens hellige Bjerg. Det er Evangeliet, som skal gjøre det; det er Ordet, som er nægtigt til at fornhe Jordens Skifte. Dersom nogen eier Haabet, saa gjælder det om at arbeide for, at det kan opfyldes. Fra Abrahams Dage har Forjættelsen staet med lysende

Haab for vor Slegt: Æ din Sæd skal alle Jordens Slegter velsignes. Har du Haab, saa har du Længsel efter at se Øpfyldelsens glade Dag, da frelste af alle Folk og Slegter og Tungemaal skal staa med Lovsang for Gud og Lammet. Arbeid for dette Haab, voer Guds Medarbeidere til Forjættelens Øpfyldelse, saa kommer Dagen snart, saa kommer Jesus snart, saa kommer Hærligheden og Saligheden snart.

Vi lever just nu i en vanskelig og ansvarsfuld Tid. Der har været ikke saa siden Bækkelse her og der i Menighederne, mange af de unge har været rebet ud af Sovn og Verdslighed. Skal det nu lykkes at holde ud og blive tro? Skal der blive fast og mandig Kristendom af? Isaafald maa der gives Arbeide for dem, som lever og skal vedblive at leve. De unge kristne maa have noget at leve for, de maa finde sit Kald og sin Gjerning. Med andre Ord, der maa blive Menighed og Mission; thi de hører sammen som Liv og Arbeide.

Du vil leve for Jesus, siger du. Ja, det er netop Sagen, thi han døde for dig. Men dette er at leve for Jesus, at leve for dem, som han har kjøbt med sit Blod, at føge deres Frelse, at arbeide for at reddde dem fra Døden.

Det var Jesus saa magtpaalliggende at frelse Sjælene, at han ofrede alt, Hærlighed og Glæde, Kraft og Liv, for den Sags Skyld. Du skal faa leve for den samme Sag, som Jesus døde for. Er det ikke det, du vil?

Gaar Kaldet og dets Hærlighed levende op for de vakte og troende Sjæle, og de kommer ind i Arbeidet med Liv og Sjæl, saa vil det blive et kraftigt Middel til Livets Bevarelse fra Sovn og Dunkenhed.

Staa op og gaa i denne din Kraft; har jeg ikke sendt dig, siger Herren.

OMWL
BX 8055 .L8 S9x 1909
v.3
Sverdrups
Professor Georg
Sverdrups samlede strifter
i udvalg

AUG 1 19

UNIVERSITY OF MINNESOTA

wils v. 3
BX 8055.L8 S9x 1909
Sverdrup, Georg, 1848-1907.
Professor Georg Sverdrups samlede skrift

3 1951 001 418 119 6